

Utbildningsstyrelsen

Grunderna för läroplanen för
grundläggande utbildning 2014
årskurs 7–9

**Läroplanen för grundläggande
utbildning i Åbo
kapitel 15
årskurs 7–9
1.8.2017**

Innehållsförteckning

KAPITEL 15 ÅRSKURS 7–9	2
15.1 Övergången mellan årskurs 6 och 7 och uppdraget i årskurs 7–9.....	2
15.2 Mångsidig kompetens i årskurs 7–9.....	3
15.3 Frågor som avgörs på lokal nivå	7
15.4 Läroämnena i årskurs 7-9	8
15.4.1 MODERSMÅL OCH LITTERATUR	9
15.4.2 DET ANDRA INHEMSKA SPRÅKET	61
15.4.3 FRÄMMANDE SPRÅK	106
15.4.4 MATEMATIK	189
15.4.5 BIOLOGI	217
15.4.6 GEOGRAFI	239
15.4.7 FYSIK	260
15.4.8 KEMI	283
15.4.9 HÄLSOKUNSKAP	306
15.4.10 RELIGION.....	328
15.4.11 LIVSÅSKÅDNINGSKUNSKAP	370
15.4.12 HISTORIA	383
15.4.13 SAMHÄLLSLÄRA	400
15.4.14 MUSIK.....	413
15.4.15 BILDKONST	426
15.4.16 SLÖJD.....	436
15.4.17 GYMNASTIK.....	450
15.4.18 HUSLIG EKONOMI	468
15.4.19 ELEVHANDLEDNING	483
BILAGA 1 MÅL, INNEHÅLL OCH BEDÖMNINGEN AV ELEVENS LÄRANDE I UNDERVISNING I ELEVENS EGET MODERSMÅL SOM KOMPLETTERAR DEN GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGEN	495

KAPITEL 15 ÅRSKURS 7–9

15.1 Övergången mellan årskurs 6 och 7 och uppdraget i årskurs 7–9

Utöver de gemensamma uppgifterna har varje årskurshelhet i den grundläggande utbildningen sitt särskilda uppdrag. Uppdraget förutsätter att elevernas ålder och utvecklingsnivå beaktas och att undervisningen planeras så att övergångarna löper smidigt och tryggt.

Övergången mellan årskurs 6 och 7

Övergången från årskurs sex till årskurs sju förutsätter systematiskt samarbete mellan skolans eller skolornas personal, att nödvändig information om undervisningen överförs samt att man känner till lärmiljöer, verksamhetsätt och styrdokument. Kommunikation mellan hem och skola betonas vid övergången. Övergången innebär ofta att eleverna måste anpassa sig till en ny grupp, nya lärare och en ny miljö. Det är skolans uppgift att se till att arbetsätten och bedömningsmetoderna även i dessa årskurser är anpassade till elevernas ålder och förutsättningar. Det är viktigt att både hemma och i skolan se till att eleverna också känner sig trygga och samtidigt uppmuntra dem att möta nya utmaningar. Många val gällande framtiden blir aktuella för eleverna. Det är viktigt att lyssna till och respektera eleverna och låta dem vara med och påverka beslut som gäller dem själva.

Ett beslut om särskilt stöd ska i enlighet med vad som förutsätts i lagen granskas före eleven börjar i årskurs sju.

Årskurs 7–9: Att växa som medlem i gemenskapen

Det särskilda uppdraget i årskurs 7–9 är att handleda och stödja eleverna under deras intensiva utvecklingsfas, se till att de slutför den grundläggande utbildningens lärokurs och uppmuntra alla elever att fortsätta studera. Det är särskilt viktigt att varje elev får så bra förutsättningar som möjligt för att studera efter den grundläggande utbildningen och kunna fatta realistiska och kunskapsbaserade beslut. Individuella skillnader i elevernas utveckling, också mellan pojkar och flickor, blir tydligare och inverkar på skolarbetet. Eleverna ska handledas att förstå sin utveckling och uppmuntras att acceptera och ta ansvar för sig själva och sina studier, sina kamrater och närmiljön. Eleverna ska stödjas att utveckla en gemenskap, som inte godkänner varken mobbning, sexuella trakasserier, rasism eller annan diskriminering. Studiemotivationen ska stärkas genom omsorg, individuellt bemötande samt mångsidiga arbetsätt och lärmiljöer. Praxis för bedömning och respons under studierna planeras och genomförs så att de är interaktiva och ger handledning i lärandet samt uppmuntrar eleverna att arbeta målmedvetet som individer och i grupp. Samarbetet mellan hem och skola antar nya former och får nytt innehåll men är fortfarande ett viktigt stöd för den unga. Gemensamma avtal om spelregler och uppförande med eleverna och deras vårdnadshavare skapar trygghet och främjar skolarbetet.

Under årskurs 7–9 lägger eleverna grunden för sin vuxenidentitet, stärker sina kunskaper samt inriktar sig på och förbereder sig för livet efter den grundläggande utbildningen. Undervisningen ska fördjupa, berika och bredda de kunskaper och färdigheter eleverna tillägnat sig i de lägre årskurserna. Nya gemensamma läroämnen är huslig ekonomi och elevhandledning. Undervisningen i fysik och kemi, biologi och geografi samt hälsokunskap som tidigare ingått i omgivningslära uppdelas i fem separata läroämnen. Eleverna erbjuds flera valfria läroämnen. De mångvetenskapliga lärområdena och de valfria ämnena ger eleverna möjligheter att fördjupa sina intressen och att kombinera det de lärt

sig på fritiden med skolarbetet. Dessa ger eleverna tillfällen att öva sig att arbeta självständigt och ta ansvar i till exempel konstnärliga produktioner, forskningsprojekt eller samhällsprojekt.

Övergången från den grundläggande utbildningen till följande utbildningsstadium

Vid övergången från den grundläggande utbildningen till utbildning på andra stadiet inriktar sig eleverna på fortsatta studier och fattar beslut om sin utbildning och karriär. Övergången förutsätter systematiskt och yrkesövergripande samarbete samt kommunikation med eleverna och vårdnadshavarna. Målet är att ge eleverna så goda färdigheter som möjligt att gå vidare till följande utbildningsstadium samt att trygga välbefinnandet och förutsättningarna för studier. Övergången till ett nytt skede av livet förutsätter ökad livskompetens och självständighet och mera ansvar. Skolan ska stödja eleverna i utvecklingsprocessen, vilket innebär att betydelsen av elevhandledning och elevvård ökar. Eleverna behöver mycket information om olika utbildningsmöjligheter efter grundskolan samt mångsidig handledning både av studiehandledaren och av lärarna i olika läroämnena. Det är viktigt att reservera tid för diskussion med eleverna om deras planer, att hjälpa dem att förstå vilka krav de fortsatta studierna ställer och att göra realistiska val.

15.2 Mångsidig kompetens i årskurs 7–9

De allmänna målen för mångsidig kompetens fastställs i kapitel 3. I det följande beskrivs de aspekter gällande målen som betonas i årskurserna 7–9.

Förutsättningarna för utveckling av mångsidig kompetens stärks i takt med att eleverna utvecklas. Å andra sidan ökar utmaningarna i fråga om samarbete mellan läroämnena och i skolvardagen. Skolan kan i bästa fall erbjuda en gemenskap som känns meningsfull för den unga som är i puberteten och där den unga får hjälp med att strukturera både sin egen utveckling och omvärlden. Det är särskilt viktigt att ge eleverna möjligheter att uppleva att de kan och lyckas för att på så sätt stärka deras självkänsla och att handleda varje elev att bli medveten om sina styrkor och att realistiskt se sina utvecklingsbehov.

Under dessa år fortsätter man att lägga grund för en hållbar livsstil och ett hållbart välbefinnande och reflekterar tillsammans med eleverna över sociala, samhällseliga och ekonomiska samt kulturella och ekologiska förutsättningar för hållbar utveckling. Undervisningen ska innehålla både praktiska och teoretiska exempel på sambandet mellan de olika aspekterna av hållbar utveckling och vad en hållbar livsstil i praktiken betyder.

Varje läroämne ska stödja utvecklingen av mångsidig kompetens på ett för läroämnet naturligt sätt. Att planera och genomföra de mångvetenskapliga lärområdena i samarbete med eleverna strävar i synnerhet till att utveckla och fördjupa mångsidig kompetens.

Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Skolarbetet ska stärka elevernas aktiva roll i lärprocessen och ge förutsättningar för positiva upplevelser och känslor som stödjer lärandet. Eleverna ska uppmuntras att ta ansvar för att ställa upp mål för sina studier, planera arbetet och utvärdera arbetsprocessen och resultatet. De ska lära sig att identifiera sina lärstrategier och studiestrategier och medvetet utveckla dem. Eleverna behöver redskap för att behålla sin uppmärksamhet och koncentration samt handledning för att använda teknik och andra hjälpmedel i sina studier.

Eleverna ska uppmuntras att lita på sig själva och sina uppfattningar, att motivera sina åsikter och att i skolarbetet tillämpa den kunskap de tillägnat sig utanför skolan. Det är viktigt att lära sig att lyssna till sig själv och till andra, att se saker med andras ögon och att hitta alternativa och kreativa lösningar. Eleverna behöver uppmuntran att bemöta och hantera oklar och motstridig information. Olika sätt att skapa kunskap granskas tillsammans och eleverna ska uppmuntras att föra fram kunskaper som baserar sig på egna erfarenheter och reflektera kring hur de påverkar det egna sättet att tänka. Eleverna ska ges möjlighet att göra iakttagelser och träna sin observationsförmåga, att söka information på olika sätt och att kritiskt granska det innehåll som behandlas ur olika perspektiv. Eleverna ska uppmuntras att använda sin fantasi för att komma till insikt och skapa nytt, att fördomsfritt kombinera olika perspektiv samt att bygga ny kunskap och nya perspektiv. Elevernas egna idéer ska stödjas. Tankeförmågan ska dessutom utvecklas genom att skapa olika slags tillfällen för eleverna att lösa problem, både självständigt och gemensamt, att argumentera, dra slutsatser och upptäcka orsakssammanhang och samband mellan olika företeelser för att lära sig tänka systematiskt. Utvecklingen av etiskt tänkande ska stödjas med hjälp av diskussioner om rätt och fel, ett gott liv och dygder samt om etiska principer. Konst framkallar känslor och ger nya insikter och fördjupar således det etiska och estetiska tänkandet.

Experimentella, undersökande och aktiverande arbetssätt över läroämnesgränserna, för att undersöka företeelser som intresserar eleverna, utvecklar tankeförmågan och är också viktigt med tanke på motivationen att lära sig och valet av utbildning efter den grundläggande utbildningen. Under lektionerna i de olika läroämnena ska man reflektera över hur studierna och de egna tanke- och arbetssätten påverkar framtiden. Eleverna ska få hjälp med att ta reda på studie- och arbetsmöjligheter och karriärval och att göra ett motiverat val utgående från sina förutsättningar och intressen.

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2)

Eleverna ska i skolarbetet stödjas att utveckla en kulturell identitet och en kulturellt hållbar livsstil, som grundar sig på respekt för de mänskliga rättigheterna. Eleverna ska lära sig att se kulturell mångfald som en positiv resurs. Samtidigt handleds de att ge akt på hur kulturer, religioner och åskådningar påverkar samhället och vardagen och att fundera på frågor som strider mot de mänskliga rättigheterna och därför inte kan accepteras. I skolarbetet ska man systematiskt främja respekten och förtroendet för andra människogrupper och folkslag. Eleverna undersöker de viktigaste konventionerna om mänskliga rättigheter, vad de innebär och hur de förverkligas i världen.

Eleverna ska lära sig tyda kulturella budskap i omgivningen, lära känna och värdesätta sin livsmiljö och dess kulturarv och att identifiera värden som anknyter till det. Eleverna ska analysera mediemiljön och lära sig bedöma dess inverkan. De ska bekanta sig med kulturarvet på ett mångsidigt sätt och ta del i att bevara och utveckla det. Eleverna får möjligheter att uppleva och tolka konst, kultur och kulturarv och lära sig att inse vilken betydelse dessa har för individens och samhällets välbefinnande. Genom att samarbeta med olika aktörer ger skolan eleverna mångsidiga möjligheter att ge uttryck för sin kulturella kompetens och påverka till exempel genom konst.

Erfarenhet av kommunikation i och utanför skolan och av internationellt samarbete vidgar elevernas världsbild och utvecklar förmågan till dialog. Eleverna ska få öva sig att framföra sin åsikt på ett konstruktivt sätt och att tillämpa sina kunskaper vid framträdanden och i olika samarbets- och kommunikationssituationer. Eleverna ska lära sig att sätta sig in i andras situation, att bemöta andra människor med respekt och att följa god sed. Eleverna ska uppmuntras att uttrycka sig på olika sätt. De ska också handledas att uppskatta och kontrollera sin kropp och använda den för att

uttrycka känslor, åsikter, tankar och idéer. Skolarbetet ska erbjuda gott om möjligheter till kreativ verksamhet. Eleverna ska uppmuntras att i sitt arbete främja det estetiska och att njuta av dess olika uttrycksformer.

Vardagskompetens (K3)

Elevernas självständighet ska stödjas i samarbete med hemmen. Eleverna ska handledas och uppmuntras att ta ansvar för sig själva, för andra och för vardagen. Eleverna ska ges mera möjligheter att vara med och planera och förverkliga skolarbetet och lärmiljön. Eleverna ska lära sig identifiera vilka faktorer som inverkar positivt respektive negativt på det egna och det gemensamma välbefinnandet och tillägna sig handlingsätt som främjar hälsa, välbefinnande, trygghet och säkerhet. Betydelsen av sömn och vila, en balanserad dagsrytm, motion, mångsidig kost, nykterhet och drogfrihet samt goda vanor ska ägnas särskild uppmärksamhet. Eleverna övar sina sociala färdigheter och utvecklingen av emotionella färdigheter stöds. Tillsammans går man igenom hur man bemöter och hanterar motstridiga känslor och tankar. Eleverna ska få färdigheter så att de kan skydda sitt privatliv och sin personliga integritet. De ska få lära sig att förutse och undvika farliga situationer och att handla ändamålsenligt i olycksituationer. Eleverna ska lära sig att handla på ett hållbart och ansvarfullt sätt i trafiken, i synnerhet när de rör sig med cykel eller moped. Man ska också handleda eleverna att använda skyddsutrustning och betona vikten av att man är nykter och drogfri i trafiken.

I samband med undervisningen i olika läroämnen och i det övriga skolarbetet ska eleverna lära sig förstå den teknologiska utvecklingen samt teknologins mångfald och betydelse i det egna livet, skolan och samhället. De ska också lära sig att förstå tekniska funktionsprinciper och hur kostnader för teknik uppstår samt öva sig att använda teknik på ett ansvarsfullt sätt samt att utveckla och beskriva tekniska idéer. Tillsammans med eleverna ska man reflektera över etiska frågor och framtida möjligheter när det gäller teknik. Eleverna ska uppmanas att granska sina konsumtionsvanor ur ett hållbarhetsperspektiv, att granska reklam analytiskt och att vara kritiska och ansvarsfulla konsumenter. De ska handledas att stärka sina förutsättningar för att kunna planera och ta hand om sin egen ekonomi. Under den grundläggande utbildningen ska eleverna öva sig att göra hållbara val och tillägna sig en hållbar livsstil.

Multilitteracitet (K4)

Eleverna ska handledas att fördjupa sin kompetens i multilitteracitet genom ett bredare utbud av olika texter i undervisningen i alla läroämnen. Med texter avses här olika slag av information som kommer till uttryck genom verbala, visuella, auditiva, numeriska eller kinestetiska symbolsystem eller genom kombinationer av dessa. Eleverna ska framför allt träna analytisk, kritisk och kulturell läskunnighet. Eleverna ska lära sig att mångsidigt använda sig av alla sina sinnen och alla sätt att lära sig. Eleverna ska öva sig att producera, tolka och förmedla kunskap på det sätt som är typiskt för varje läroämne och genom samarbete mellan läroämnena. Eleverna ska uppmuntras att använda sin kompetens i multilitteracitet också för att påverka och delta på olika sätt i sin livsmiljö, i medier och i samhället. Undervisningen ska ge eleverna gott om tillfällen att träna dessa färdigheter tillsammans.

Eleverna ska få möjlighet att vidareutveckla en mångsidig läskunnighet genom att mer och mer övergå till texter som används i olika situationer och i olika syften. Elevernas multilitteracitet ska fördjupas genom arbete med berättande, beskrivande, instruerande, argumenterande och förklarande textgenrer. Genom undervisningen ska man stärka elevernas kulturella, etiska och ekologiska läskunnighet. I undervisningen behandlas och tolkas även texter som berör arbetslivet. Konsumentkunskap och kunskaper i ekonomi utvecklas med hjälp av texter som mångsidigt behandlar ämnet och genom att eleverna blir vana att se i vilka sammanhang texterna används. Numerisk läskunnighet behövs till exempel när man bedömer hur tillförlitlig en gallup är eller hur förmånligt ett köperbudande är. Eleverna ska hand-

ledas att utveckla sin visuella läskunnighet genom att använda olika bildtolkningsmetoder och framställningssätt. Mediekunskapen fördjupas genom att eleverna medverkar i och arbetar med olika medier. Eleverna ska uppmuntras att uttrycka sina åsikter med hjälp av olika kommunikations- och påverkningsmetoder.

Digital kompetens (K5)

Användningen av digitala verktyg ska utgöra en naturlig del av elevens och gruppens lärande. Eleverna ska fördjupa sina färdigheter och utnyttja det de lärt sig utanför skolan. De ska få en bild av hur digitala verktyg kan utnyttjas i undervisningen i olika läroämnen, i senare studier och i arbetslivet samt för att verka och påverka i samhället. I samband med skoluppgifterna funderar man över betydelsen av informations- och kommunikationsteknik i samhället och hur informations- och kommunikationstekniken påverkar hållbar utveckling.

Praktiska färdigheter och egen produktion: Eleverna ska lära sig att på eget initiativ använda digitala verktyg i olika skoluppgifter och välja lämpliga arbetsätt och verktyg för olika uppgifter. Eleverna ska fördjupa sin uppfattning om enligt vilken logik olika apparater, program och tjänster används och fungerar. De ska öva sig att systematisera, organisera och att dela filer samt att skapa olika digitala produkter självständigt och tillsammans med andra. Eleverna ska öva sig att programmera som en del av studierna i olika läroämnen. *Ansvarsfulla och trygga arbetsätt:* Eleverna ska lära sig att använda digitala verktyg på ett tryggt och etiskt hållbart sätt. De ska lära sig hur man skyddar sig mot eventuella informationssäkerhetsrisker och undviker att information försvinner. För att lära sig handla ansvarsfullt ska man reflektera över vad till exempel begreppen datasekretess och upphovsrätt betyder och vilka följderna av ansvarslost och olagligt förfarande kan vara. Eleverna ska uppmuntras att tillägna sig hälsosamma och ergonomiska arbetsätt. *Informationssökning samt undersökande och kreativa arbetsätt:* Eleverna ska lära sig att söka och producera information och att använda informationskällor på ett mångsidigt sätt som underlag för undersökande och kreativt arbete. Samtidigt ska de öva sig att vara källkritiska och lära sig att bedöma sitt eget och andras sätt att arbeta och producera information samt hur olika söktjänster och databaser fungerar och producerar information. *Kommunikation och nätverksbildning:* Sociala medietjänster ska användas i undervisningen för att eleverna ska inse vad samarbete och kommunikation betyder för lärandet, för undersökande arbete och för att kunna skapa något nytt. Eleverna ska lära sig använda olika medier och kommunikationsstilar på ett ändamålsenligt sätt. Eleverna övar sig att använda digitala verktyg för internationell kommunikation och lär sig förstå dess betydelse, möjligheter och risker i en global värld.

Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Undervisningen ska främja elevernas intresse och positiva attityd till arbete och arbetslivet och stärka deras kunskapsunderlag inom området. Eleverna ska lära känna näringslivet i närmiljön och dess särdrag och centrala verksamhetsområden. Det är viktigt att eleverna senast i detta skede får erfarenhet av arbetslivet och av att samarbeta med aktörer utanför skolan för att de även ska få öva att uppföra sig och samarbeta på det sätt som förutsätts i arbetslivet samt inse betydelsen av språkkunskaper och kommunikativa färdigheter. Skolarbetet ska omfatta arbetsformer som ger eleverna möjlighet att få insikt i olika yrken och branscher samt företagsverksamhet. Sådana arbetsformer är bl.a. praktisk arbetsorientering, diskussioner med personer som besöker skolan, besök på företag och i olika organisationer samt övningsföretag och volontärarbete.

I skolan ska projektarbete och nätverksbildning tränas, såväl i den egna skolan, i närmiljön och nationellt som i mån av möjlighet också internationellt. Eleverna lär sig i praktiska undervisningssituationer att planera arbetsprocesser, formulera hypoteser, testa olika alternativ, dra slutsatser och hitta nya lösningar om situationen förändras. Samtidigt lär

de sig ta itu med uppgifter på ett företagsamt sätt, att förutse eventuella svårigheter i arbetet, att bedöma och ta kontrollerade risker, att hantera misslyckanden och besvikelser samt att målmedvetet slutföra arbetet. På det viset får eleverna möjligheter att genom egna erfarenheter lära sig inse vad arbete, företagsamhet och entreprenörskap betyder i skolgemenskapen och i samhället. Eleverna ska handledas att ta reda på studie- och arbetsmöjligheter och karriäralternativ. De ska uppmuntras att lägga märke till och utveckla sina färdigheter, styrkor och intressen och att göra motiverade förnuftiga val i fråga om studier och arbete samtidigt som de är medvetna om sina egna förutsättningar och den inverkan som traditionella könsroller och övriga rollmodeller har.

Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7)

Undervisningen ska ge eleverna möjlighet att stärka och fördjupa sitt intresse för gemensamma och samhällliga frågor och att öva sig att delta som medlemmar i ett demokratiskt samhälle. Att på olika sätt delta i den egna klassgemenskapen, olika undervisningsgrupper, elevkåren och hela skolgemenskapen och därigenom bli hörd och uppskattad, hjälper eleverna att inse och lära sig hur man kan påverka. Eleverna ska få kunskaper och erfarenheter av hur man deltar i samhällsnyttig verksamhet, till exempel vänelevsverksamhet, miljöaktiviteter eller volontärarbete, eller påverkar via medier, konst, den offentliga sektorn, medborgarorganisationer och politiska partier. Erfarenheterna stödjer elevernas självkänsla och lär dem att ta egna initiativ och våga handla ansvarsfullt. Genom att delta kan eleverna öva sig att uttrycka sina åsikter konstruktivt, att söka lösningar tillsammans med andra och att reflektera över olika handlingsåtgärds berättigande ur olika perspektiv. De lär sig att förhandla, jämkä och lösa konflikter. Samarbetsprojekt och konkreta handlingar till förmån för miljön och andra människor breddar ansvarsområdet.

Eleverna ska lära sig förstå betydelsen av sina val och handlingar för dem själva, den närmaste omgivningen, samhället och naturen. Man ska tillsammans fundera på sambandet mellan det förflutna, nutid och framtid och olika framtidsalternativ. Eleverna ska få lära sig bedöma såväl sina egna som gruppens och samhällets verksamhetsätt och verksamhetsstruktur och korrigera dem så att de främjar ett hållbart välbefinnande. Eleverna ska under den grundläggande utbildningen bilda sig en uppfattning om varför studier och delaktighet är viktiga, vad en hållbar livsstil betyder och hur kunskaperna som inhämtas i skolan kan användas för att bygga en hållbar framtid.

15.3 Frågor som avgörs på lokal nivå

I läroplanen ska utbildningsanordnaren besluta och beskriva

- hur man stödjer eleverna i övergångarna från årskurs 6 till årskurs 7 och från årskurs 9 till följande utbildningsstadium
 - o praxis vid övergångarna
 - o samarbete som behövs, arbetsfördelning och ansvarsfördelning
- särdrag och uppdrag i årskurserna 7-9 (beskrivningarna i grunderna kan användas som sådana), lokala betoningar gällande dem och hur man förverkligar och följer upp uppdraget
- mål för mångsidig kompetens i årskurserna 7-9 (beskrivningarna i grunderna kan användas som sådana), eventuella lokala betoningar och hur utvecklingen av elevernas mångsidiga kompetens stöds i årskurserna 7-9
- mål och centralt innehåll i årskurserna 7, 8 och 9 för varje läroämne
- eventuella särdrag vad gäller lärmiljöer och arbetsätt samt handledning, differentiering och stöd samt bedömning av lärande i årskurserna 7-9.

15.4 Läroämnen i årskurs 7-9

I dessa grunder för läroplanen föreskrivs för varje läroämne dess uppdrag och mål samt centralt innehåll som anknyter till målen. Dessutom föreskrivs särskilda aspekter gällande mål för lärmiljöer, arbetssätt, handledning, differentiering och stöd samt bedömningen av lärandet i ifrågavarande läroämne.

I läroämnesdelarna används förkortningar. Målen är förkortade M1, M2 osv. Innehåll som hör samman med målen är numrerade I1, I2 osv. och i läroämnenas måltabeller finns hänvisningar till dem. De olika kompetensområdena inom mångsidig kompetens är numrerade K1, K2 osv. och i läroämnenas måltabeller finns hänvisningar till dem.

- K1 Förmåga att tänka och lära sig
- K2 Kulturell och kommunikativ kompetens
- K3 Vardagskompetens
- K4 Multilitteracitet
- K5 Digital kompetens
- K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap
- K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

DE OLIKA LÄROKURSERNA I MODERSMÅL OCH LITTERATUR OCH STUDIER I DET ANDRA INHEMSKA SPRÅKET

Inom läroämnet modersmål och litteratur ingår i dessa läroplansgrunder följande tolv lärokurser: svenska och litteratur, finska och litteratur, samiska och litteratur, romani och litteratur, teckenspråk och litteratur, modersmål för elever med annat modersmål, svenska och finska som andraspråk och litteratur, svenska och finska för samisktalande samt svenska och finska för teckenspråkiga. Som modersmål för elever med annat modersmål är det möjligt att undervisa något annat språk än de som ovan nämnts i enlighet med timantalet i modersmål och litteratur eller i enlighet med 8 § i statsrådets förordning 422/2012, ifall utbildningsanordnaren erbjuder det och vårdnadshavaren har valt detta språk som elevens modersmål. Dessutom kan man med separat finansiering erbjuda undervisning i elevens eget modersmål. Inom det andra inhemska språket ingår A- och B-lärokurser och de modersmålsinriktade lärokurser som är avsedda för tvåspråkiga elever.

Inom läroämnet modersmål och litteratur och det andra inhemska språket ska eleverna läsa de olika lärokurserna i enlighet med vad som anges i tabellen nedan, och enligt vad utbildningsanordnaren erbjuder och vårdnadshavaren väljer. Med elevens modersmål avses i detta fall skolans undervisningsspråk (svenska, finska eller samiska) eller något annat språk som vårdnadshavaren uppgett.

elevens modersmål	lärokurs i läroämnet modersmål och litteratur	det andra inhemska språket	
	<i>gemensam</i>	<i>gemensam</i>	<i>valfri</i>
svenska	svenska och litteratur	finska	-
finska	finska och litteratur	svenska	-

samiska	samiska och litteratur samt svenska eller finska för samiskta-lande	-	finska eller svenska
samiska	svenska eller finska och litteratur samt samiska och litteratur	finska eller svenska	-
romani	svenska eller finska och litteratur samt romani och litteratur	finska eller svenska	-
teckenspråk	teckenspråk och litteratur samt svenska eller finska för tecken-språkiga	-	finska eller svenska
annat modersmål	annat modersmål med hela ti-mantalet för modersmål och lit-teratur eller i enlighet med 8 § i statsrådets förordning 422/2012 samt svenska eller finska som andraspråk	-	finska eller svenska

15.4.1 MODERSMÅL OCH LITTERATUR

SPRÅKPEDAGOGIK OCH SPRÅKUTVECKLING

Den språkliga utvecklingen startar vid födseln och fortsätter livet ut. Individen tillägnar sig sin kompetens i flera språk i hemmet, i skolan och under fritiden. Den språkliga kompetensen består av kompetens i modersmålen, i andra språk och i olika dialektala varianter, på olika nivåer. Utgångspunkten för skolans språkundervisning är att språket används i olika situationer och sammanhang. Språkundervisningen ska stärka elevernas språkliga medvetenhet och stödja språkbruk på olika språk parallellt. Den ska även bidra till att eleverna utvecklar kompetens i multilitteracitet. Eleverna ska lära sig att analysera texter och kommunikationsformer på olika språk och använda språkvetenskapliga begrepp vid tolkning av texter och använda sig av olika sätt att lära sig språk. De ska också uppmuntras att lära sig språk på flera olika sätt och att använda sin kompetens i olika språk som stöd för allt lärande i alla läroämnen. Eleverna ska få handledning i att läsa texter på lämplig nivå på olika språk och att i sina studier söka information och kunskap på olika språk.

Eleverna ska vägledas att se och förstå sin egen och andras mångfasetterade språkliga och kulturella identitet. Även betydelsen av minoritetsspråken och de utrotningshotade språken ska behandlas i undervisningen och den ska stödja elevens flerspråkighet genom att inkludera elevens alla språk, även de som används på fritiden. Undervisningen ska stärka elevens tro på den egna förmågan att lära sig språk och uppmuntra till att modigt använda nya språk, även på grundläggande nivå. Utgångspunkten för all språkpedagogisk verksamhet är att flera olika läroämnen samarbetar.

Läroämnets uppdrag

Mål, handledning, differentiering och stöd samt bedömning av lärande som hör samman med läroämnets uppdrag, lärmiljöer och arbetssätt gäller alla lärokurser i läroämnet modersmål och litteratur.

Läroämnet modersmål och litteratur har som uppdrag att utveckla elevernas språk-, text- och kommunikationsfärdigheter, att stimulera eleverna att bli intresserade av språk, litteratur och övrig kultur och bli medvetna om sig själva som kommunikatörer och språkanvändare. Eleverna ska ges möjlighet att utveckla sin kreativitet och vidga sitt vardagsspråk och sin textkompetens så att de med hjälp av lämpliga begrepp kan ge uttryck för iakttagelser och fenomen och verbalisera sina egna tankar.

Läroämnet modersmål och litteratur ansvarar, i samarbete med de övriga läroämnena och med hemmen, för elevernas språkliga utveckling. Undervisningen ska hjälpa eleverna att skapa sin språkliga och kulturella identitet i ett mångkulturellt och medialiserat samhälle. Modersmål och litteratur är ett mångvetenskapligt kunskaps-, färdighets- och kulturämne. Undervisningen ska baseras på en vidgad textsyn. Centrala färdigheter som ska betonas är färdighet i att tolka och producera mångformiga texter och i att söka och dela information. Kreativiteten stärks och fantasin får möjlighet att utvecklas på ett mångsidigt sätt genom att eleverna bekantar sig med litteratur som är lämplig för deras ålder och språkfärdighet. Litteraturen vidgar även elevernas uppfattning om sig själva som språkanvändare, skapar band till den egna kulturen och vidgar förståelsen för andra kulturer.

Eleverna ska uppmuntras till att kommunicera och uttrycka sig i olika slag av kommunikationsmiljöer. Genom att eleverna blir handledda i att inse hur deras egen språkanvändning påverkar andra människor bidrar modersmålsämnet även till elevernas etiska utveckling. Läs- och skrivstrategier är centrala metakognitiva färdigheter som ska betonas inom modersmålsundervisningen. Syftet med undervisningen om språket är att stödja och utveckla språklig medvetenhet och analytisk språkfärdighet. Undervisningen ska basera sig på en social och funktionell syn på språket: de språkliga strukturerna ska studeras i språkliga sammanhang och inom textgenrer som är lämpliga för den aktuella åldersgruppen. Undervisningen ska avancera trappstegsvis i enlighet med elevernas utvecklingsstadium.

Inom undervisningen ska eleverna lära känna flera kulturområden, av vilka ordkonsten, mediekulturen, drama och teater samt muntlig kommunikationskultur är de mest centrala. Undervisningen i ordkonst innebär att man skriver, läser och tolkar skönlitterära texter. Syftet med litteraturundervisningen är att väcka läslust, stödja eleverna i att få och dela med sig av läsupplevelser, fördjupa kulturkännedomen, stödja den etiska utvecklingen och att berika elevernas språk och fantasi. Drama i undervisningen stärker läroämnets funktionella, erfarenhetsbaserade och estetiska karaktär. Genom arbete med mediekunskap ökar elevernas medvetenhet om och vana att använda olika medieinnehåll och de lär sig förstå och tolka mediernas roll som ett kulturellt fenomen. Arbetet med muntlig kommunikation stärker elevernas kommunikativa kompetens.

Att innehållet i modersmåls- och litteraturundervisningen görs meningsfullt är en viktig motivationsfaktor för eleverna. Motivationen och intresset stärks genom att man i undervisningen utgår från barnens och de ungas språkvärld och erfarenheter och vidgar dessa samt låter eleverna göra egna val och vara aktiva aktörer. Det är också viktigt att man inom undervisningen beaktar elevernas egna textvärldar och erfarenheter och breddar dessa. Då skolan formar sina lärmiljöer och väljer undervisningsmetoder inom läroämnet modersmål och litteratur ska elevernas olikheter, olika förutsättningar och jämställdheten mellan könen beaktas. Både de som är specialbegåvade på området och de som har inlärningssvårigheter ska få stöd. De olika lärokurserna i läroämnet ska samarbeta med varandra.

I årskurserna 7–9 har undervisningen i modersmål och litteratur som uppdrag att utveckla elevernas språkliga och kulturella färdigheter i multimediala kommunikationsmiljöer. Eleverna handleds att ta del av olika kommunikationssituationer och multimediala miljöer så att de lär känna sitt sätt att kommunicera och själva kan bidra till ett positivt

kommunikationsklimat. Undervisningens uppdrag är att främja elevernas utveckling till aktiva och delaktiga medborgare som kan motivera sina synpunkter och påverka sitt eget liv och det omgivande samhället med hjälp av olika kommunikationsmedel. Valet av texter i undervisningen ska gå i riktning mot samhällsorienterande texter och texter som används i studie- och arbetslivet. Eleverna ska lära sig att behärska standardspråkets normer i tal och skrift samt att använda ett för situationen lämpligt språk. Färdigheten att analysera och tolka litteratur fördjupas. Eleverna uppmannas att läsa litteratur och fördjupa sitt läsintresse och de ska ges möjlighet till läsupplevelser.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 7–9

Målet är att skapa en social lärmiljö som utvecklar förmågan att lära sig och erbjuder gott om språklig stimulans samt möjligheter att söka, använda och producera information, även om stora texthelheter och även i multimediala miljöer. Lärmiljön i modersmål ska även innefatta kultur- och medieutbudet utanför skolan. Arbetssätten ska väljas så att läs- och förståelsestrategierna stärks och textproduktionsprocesserna blir smidigare. Eleverna ska producera texter individuellt och tillsammans, också med hjälp av kommunikationsteknik. Undervisningen ska integreras med hjälp av process- och projektarbete och arbetssätten ska väljas så att de olika innehållsområdena integreras naturligt med varandra. Drama ska integreras i olika innehållsområden, i synnerhet i litteraturundervisningen och i undervisningen i andra läroämnen. Undervisningen i modersmål och litteratur kan på ett naturligt sätt samordnas med till exempel undervisningen i främmande språk, historia, geografi och bildkonst. Genom kommunikationsövningar stärks varje elevs uppfattning om sitt sätt att kommunicera.

Handledning, differentiering och stöd i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 7–9

Målet för undervisningen är att stödja varje elevs lärande i och utanför skolan genom att hjälpa hen att hitta och använda lämpliga studiestrategier och identifiera sina styrkor. Eleverna ska uppmuntras att bland olika texter hitta och välja sådana som intresserar och är lämpliga med tanke på elevernas läsfärdighet och sätt att läsa, och att självmant läsa litteratur och andra texter. Eleverna ska också handledas att röra sig tryggt och ansvarsfullt i medievärlden. Individuell handledning och respons ska ges för att utveckla elevens kommunikativa färdigheter och förmåga att producera texter. Eleverna ska få handledning och stöd vid eventuella språkliga inlärningssvårigheter och för att lära sig begrepp och klä sina tankar i ord. Också språkligt begåvade elever ska utmanas att till exempel utveckla sin läskompetens och att ställa upp mål och hitta arbetssätt som lämpar sig för dem. Texterna och arbetssätten ska väljas så att eleverna bemöts jämlikt och jämställt oberoende av kön.

Bedömning av elevens lärande i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 7–9

I årskurs 7–9 ska bedömningen av elevens lärande vara mångsidig, riktgivande och uppmuntrande. En respons som är uppmuntrande och konstruktiv stärker elevernas motivation och hjälper dem att utveckla sina språkliga färdigheter samt att hitta sina egna styrkor. Eleverna ska kontinuerligt få information om sina studieframgångar och hur väl de presterat i förhållande till målen. Bedömningen ska bli en naturlig del av läroprocessen. Genom en stödjande och analyserande bedömning av elevernas kunskaper kan man hjälpa eleverna att bli medvetna om sina egna kunskaper och färdigheter och sina arbetsprocesser och ge dem verktyg för att utveckla dessa. Alla målområden är lika viktiga i bedömningen av elevens lärande i årskurserna 7–9. Bedömningen ska vara mångsidig och grunda sig på såväl muntliga och skriftliga prov på kunnande som på

lärarens observationer i olika lärsituationer. Eleverna ska ges möjlighet att visa prov på kunnande på ett mångsidigt sätt. Färdigheter för självvärdering och kamratrespons utvecklas som en del den formativa bedömningen.

Slutbedömningen infaller det läsår då studierna i modersmål och litteratur avslutas som ett för alla gemensamt läroämne i årskurs 7, 8 eller 9 i enlighet med timfördelningen som beslutits och beskrivits i den lokala läroplanen. Slutbedömningen ska beskriva hur väl och i vilken mån eleven uppnått målen i lärokursen i modersmål och litteratur då studierna avslutas. Då slutvitsordet bildas ska man ta i beaktande alla mål och de därtill hörande kunskapskraven för slutbedömningen i modersmål och litteratur som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, oberoende av för vilken årskurs 7, 8 eller 9 enskilda mål har ställts upp i den lokala läroplanen. Slutvitsordet är en helhetsbedömning som ska bildas utgående från målen och kunskapskraven för modersmål och litteratur. Eleven har uppnått målen i lärokursen för vitsorden 5, 7, 8 eller 9 då elevens kunnande i huvudsak motsvarar den nivå av kunnande som beskrivs i kunskapskraven för vitsordet i fråga. Helhetsbedömningen av kunnandet för vitsorden 4, 6 och 10 ska bildas utgående från målen för lärokursen i modersmål och litteratur och i relation till ovan nämnda kunskapskrav för slutbedömningen. Om eleven uppnår en bättre kunskapsnivå i något mål kan det kompensera en underkänd eller svagare prestation i något annat mål. Bedömningen av elevens arbete ska ingå i slutbedömningen i modersmål och litteratur och i slutvitsordet som ska bildas utgående från slutbedömningen.

I beskrivningarna av kunskapskraven omfattar beskrivningen av de högre vitsorden även kunnandet för de lägre vitsorden.

SVENSKA OCH LITTERATUR

Läroämnets uppdrag samt målen för lärmiljöer och arbetssätt, handledning, differentiering och stöd samt bedömning av lärandet, som är inskrivna under rubriken Modersmål och litteratur, gäller för alla lärokurser inom läroämnet modersmål och litteratur, alltså även för lärokursen svenska och litteratur.

Lärokursens särskilda uppdrag

Svenska språket är det ena av Finlands två nationalspråk och lärokursen i svenska och litteratur undervisas i samma omfattning och med samma mål och innehåll som lärokursen finska och litteratur, dock med vissa mindre avvikelser som beror på språkliga och kulturella särdrag. Läroämnets centrala kulturbärande uppdrag i de svenska skolorna i Finland är även viktigt att betona. Elevernas skolspråk och språkmedvetenhet ska kontinuerligt stödjas, parallellt med att flerspråkighet ska användas som en resurs. Elevernas varierande språkbakgrund ska uppmärksammas och beaktas i undervisningen i modersmål och litteratur och även i alla övriga läroämnen.

I **årskurserna 7-9** är det speciella uppdraget för undervisningen att stödja eleverna i att utveckla allt mer mångsidig kompetens i att lära sig och kommunicera och att utveckla en bredare kompetens i multilitteracitet. Eleverna utvecklar och breddar sin språkliga medvetenhet, sin textvärld och sin kulturella kompetens. Inom undervisningen handleder man eleverna att anpassa sitt språkbruk till situationen och att uttrycka sig och kommunicera i olika kontexter. Även

språkliga och kommunikativa färdigheter som behövs i de fortsatta studierna och i arbetslivet ligger i fokus. Inom litteraturundervisningen sporrar man eleverna till mångsidiga läsoplevelser.

Mål för undervisningen i lärokursen svenska och litteratur i årskurs 7–9

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Att kommunicera		
M1 handleda eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera målinriktat, ändamålsenligt, etiskt och på ett konstruktivt sätt i olika kommunikationsmiljöer	I1	K2, K3, K6, K7
M2 uppmuntra eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera i grupp och utveckla förmågan att motivera sina åsikter och sina språkliga och kommunikativa val	I1	K1, K2, K3, K7
M3 stödja eleven i att bredda sin förmåga att uttrycka sig i olika slag av kommunikationssituationer, även genom drama	I1	K1, K2, K3, K7
M4 uppmuntra eleven att vidareutveckla sina kommunikativa färdigheter så att hen lär sig observera sin egen kommunikation och identifiera sina styrkor och svagheter i olika kommunikationsmiljöer, även multimediala	I1	K1, K2, K6, K7
Att tolka texter		
M5 handleda eleven i att utveckla de lässtrategier och metakognitiva färdigheter som behövs för att läsa, förstå, tolka och analysera texter och för att utvärdera sin läsfärdighet och bli medveten om hur den behöver utvecklas	I2	K1, K2, K4
M6 erbjuda eleven många olika möjligheter att välja, använda, analysera och tolka många olika slag av skönlitterära, fakta- och medietexter och därvid använda lämpliga begrepp	I2	K1, K2, K4, K5
M7 handleda eleven i att utveckla analytisk och kritisk läsfärdighet, förmåga att analysera och tolka texter samt befästa och bredda ord- och begreppsförrådet	I2	K1, K2, K4
M8 sporra eleven att utveckla sin förmåga att utnyttja flera olika källor för att få information och att använda denna information på ett ändamålsenligt sätt	I2	K2, K4, K5, K6
M9 väcka elevens intresse för nya slag av fiktiva texter och litteratur, bredda elevens erfarenheter av att lyssna till och läsa texter samt bearbeta dessa och samtidigt fördjupa elevens förståelse av fiktion	I2	K1, K2, K4, K5
Att producera texter		
M10 uppmuntra eleven att uttrycka sina åsikter genom att skriva och på annat sätt producera många olika slag av texter, även multimodala samt stödja eleven i	I3	K2, K4, K5, K7

att definiera sina styrkor och utvecklingsbehov som textproducent		
M11 erbjuda eleven möjligheter att producera berättande, beskrivande, instruerande och speciellt förklarande och argumenterande texter, även i multimediala miljöer och att välja det uttryckssätt som är lämpligast för ifrågavarande textgenre och situation	I3	K2, K4, K5
M12 stödja eleven i att utveckla sina textproduktions-processer och erbjuda eleven möjligheter att producera text tillsammans med andra, uppmuntra eleven att stärka förmågan att ge och ta emot respons samt hjälpa eleven att utvärdera sig själv som textproducent	I3	K2, K4, K5, K6
M13 handleda eleven att utveckla sin skrivfärdighet och digitala kompetens och fördjupa sin förståelse för skrivandet som kommunikationsform, bidra till kunskap om skriftspråkets konventioner och på så sätt bidra till att stärka elevens kompetens i standardspråket	I3	K2, K4, K5, K6
M14 erbjuda eleven tillfälle att träna sin förmåga att söka, bedöma och använda information och att använda sig av flera olika källor samt göra källhänvisningar i sin egen text och följa upphovsrättsliga regler	I3	K2, K4, K5, K7
Att förstå språk, litteratur och kultur		
M15 stödja elevens möjlighet att fördjupa sin språkliga medvetenhet och väcka intresse för språkliga fenomen, stödja eleven i att känna igen språkets strukturer, olika språkvarianter, stildrag och nyanser och i att förstå betydelsen av språkliga val och följderna av dem	I4	K1, K2, K4
M16 handleda eleven i att öka sin litteratur- och kulturkunskap, bidra till att eleven lär känna litteraturens historia och modern litteratur samt olika litterära genrer och ge eleven möjlighet att reflektera över litteraturens och kulturens betydelse både i sitt eget liv och i en mångkulturell omvärld	I4	K1, K2, K4
M17 bidra till att eleven lär känna svenska språket och dess historia och utveckling, de nordiska grannspråken och nordisk kultur samt får en helhetsbild av övriga språk och kulturer i Finland och stödja eleven i att reflektera över det egna modersmålets betydelse och sin språkliga och kulturella identitet samt sporra eleven att aktivt producera och konsumera kultur i olika former	I4	K2, K4, K6, K7

Centralt innehåll som anknyter till målen för lärokursen svenska och litteratur i årskurs 7–9

I1 Att kommunicera: Eleverna stärker sina färdigheter i att fungera i olika slag av kommunikationssituationer, även utanför skolan. De ökar sin medvetenhet om betydelsen av sina egna och andras kommunikativa val. De tränar sig i

att lyssna och tala genom att utbyta idéer, argumentera, förhandla och lösa problem, övar sig i att motivera sina åsikter och analysera sina styrkor och utvecklingsområden som kommunikatörer. De bekantar sig också med teatern som konstform och med teaterns uttrycksmedel genom dramaövningar. Eleverna får övning i att använda olika retoriska medel då de kommunicerar. De övar sig i att hålla förberedda muntliga anföranden och presentationer och att åskådliggöra det de vill kommunicera. De övar sig även att utvärdera sina egna kommunikativa färdigheter och analysera vilka färdigheter som bör utvecklas.

12 Att tolka texter: Elevernas texttolkningsförmåga fördjupas genom att de läser, analyserar och tolkar fiktiva texter och faktatexter i olika former: litteratur, faktatexter och texter i tryckta, elektroniska och audiovisuella medier. De funderar över texters olika syften och mottagare och får öva sig att ställa frågor till de texter de arbetar med. Eleverna fördjupar sin läsförståelse genom att förutspå en texts innehåll, sammanfatta det centrala i en text, dra slutsatser och formulera frågor utifrån en text, omformulera texter och ställa ny information i relation till sin tidigare kunskap. De iakttar även sin egen läsutveckling. Eleverna bekantar sig också med olika slag av förklarande och argumenterande texter och de språkliga drag som är utmärkande för dessa textgenrer. Eleverna ska kunna skilja mellan åsikter och fakta, referat och argumentation, peka på förhållanden mellan företeelser och hur man uttrycker t.ex. förhållningssätt och affektivitet. De reflekterar över texters syfte och målgrupp och ställer läsarkritiska frågor till texterna. Då eleverna läser litteratur reflekterar de över sina egna livserfarenheter i relation till det de läst och analyserar sina läsoplevelser. De vidgar sitt läsande från ungdomslitteratur till allmän litteratur, både fiktion och fakta. De analyserar även texter som kombinerar bild, ljud och text och uttryckssätten i sådana texter. De övar sig att analysera och tolka litteratur och lär sig använda nya begrepp för detta. De lär sig om symboler och bildspråk och fördjupar sin kännedom om berättarteknik. De bekantar sig med informationssökningens olika faser, med olika informationskällor och hur man bedömer tillförlitligheten hos olika källor.

13 Att producera texter: Eleverna producerar fiktiva och icke-fiktiva texter i olika former: språkliga, visuella, audiovisuella och webbtexter. De övar sig att producera texter steg för steg och att ge och ta emot respons i olika skeden av textproduktionsprocessen. De övar sig i att avgöra syftet med olika texter och att använda kriterier för att bedöma texter. Eleverna studerar textuella, språkliga och visuella drag som är typiska för berättande, beskrivande, instruerande och speciellt förklarande och argumenterande texter och utnyttjar denna kunskap då de producerar egna texter. De lär sig anpassa textinnehållet och språket i sina texter för olika syften och målgrupper och att ta emot och ge respons under olika faser av textproduktionen. Eleverna undersöker olika element i skriftspråket och de övar sig i att dra nytta av denna kunskap då de producerar egna texter. Eleverna fördjupar även sina kunskaper om standardskriftspråket. De lär sig identifiera stycken, menings- och satsstrukturer, att undersöka olika sätt att uttrycka förhållanden mellan företeelser samt att känna igen olika register och stildrag. De undersöker olika tidsformer och laborerar med dessa i sina egna texter. De bekantar sig med förkortningar, främmande ord och sifferuttryck och lär sig använda alla dessa kännetecken då de skapar egna texter. Eleverna förbättrar sin förmåga att producera texter som behövs i studierna, såsom att referera, göra sammandrag och anteckningar och att använda källor och källhänvisningar i sina egna texter och de lär sig även om upphovsrätt och etisk webbkommunikation.

14 Att förstå språk, litteratur och kultur: Eleverna använder och analyserar på mer avancerad nivå språkliga strukturer, de nordiska grannspråken, kulturella fenomen samt litteratur inom många olika genrer och medier i en mångkulturell omvärld. Eleverna tolkar texter och deras språkliga uppbyggnad, betydelser och syften och använder gängse begrepp för att diskutera språkliga drag och sociokulturella fenomen. Eleverna fördjupar sina kunskaper om det skrivna standardspråket, olika stilnivåer och svenska språkets satsbyggnad med fokus på ordföljd, struktur, sats, satsdelar och mening. De svenska språkdragen analyseras även genom kontrastiv jämförelse med andra språk. Eleverna bekantar

sig med det svenska språkets utveckling och historia, med språkbruket i Finland och Norden och regionala varianter i svenskan i Finland. De undersöker hur olika språk påverkar varandras ordförråd och namnskick. Eleverna bekantar sig med kulturbegreppet och med olika former av kultur såsom folklore, film, teater, muntlig tradition och olika slag av mediekultur. De vidgar sin kulturfär till hela Finland, Sverige och det övriga Norden och även till andra länder och kulturer i världen. Eleverna diskuterar etiska och moraliska aspekter på språkbruk, yttrandefrihet och integritet i olika medier och i olika språksituationer. De bekantar sig med olika skeden inom finlandssvensk, annan finländsk och svensk litteratur, med ungdomsböcker och klassiska och moderna verk samt faktaböcker. Eleverna övar sig även i att analysera och tolka litteratur, de laborerar med litteraturens huvudgenrer, några undergenrer och stilriktningar och blir vana att använda sig av textanalytiska begrepp. Eleverna uppmuntras att använda bibliotekstjänster både aktivt och mångsidigt.

Svenska och litteratur

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet 5	Kunskapskrav för vitsordet 7	Kunskapskrav för vitsordet 8	Kunskapskrav för vitsordet 9
Att kommunicera							
M1 handleda eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera målinriktat, ändamålsenligt, etiskt och på ett konstruktivt sätt i olika	I1	Eleven utvecklar sin förmåga att agera i olika kommunikationssituationer.	Förmåga att agera i kommunikationssituationer	Eleven kan agera i en välbekant grupp och i vardagliga kommunikationssituationer.	Eleven kan agera ändamålsenligt i grupper och sedvanliga kommunikationssituationer.	Eleven kan agera konstruktivt i olika grupper och kommunikationssituationer.	Eleven kan agera konstruktivt i många slags grupper, också i krävande kommunikationssituationer.

kommunikationsmiljöer							
M2 uppmontra eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera i grupp och utveckla förmågan att motivera sina åsikter och sina språkliga och kommunikativa val	I1	Eleven breddar sin förmåga att kommunicera i grupp och utvecklar sin förmåga att motivera sina synpunkter.	Förmåga att kommunicera i grupp	Eleven kan lyssna på andra och deltar i samtalet. Eleven kan uttrycka sin åsikt samt ge någon slags motivering till den.	Eleven kan ta hänsyn till andras synpunkter i den egna kommunikationen. Eleven kan uttrycka sin åsikt sakligt och presentera enkla motiveringar till den.	Eleven kan föra diskussionen vidare i sina egna inlägg. Eleven kan uttrycka sina åsikter klart och motivera dem jämlikt mångsidigt.	Eleven kan tolka andras inlägg och syftet med dem, samt anpassa sin egen kommunikation enligt situationen. Eleven kan uttrycka sin åsikt på ett för situationen ändamålsenligt sätt och motivera den övertygande.
M3 handleda eleven i att bredda sin förmåga att uttrycka sig i olika slag	I1	Eleven breddar sina färdigheter att uttrycka sig i olika kommun-	Förmåga att framträda	Eleven kan framföra ett kort anförande om ett förhållande och	Eleven kan framföra ett enkelt, förberett anförande.	Eleven kan framföra ett förberett anförande och anpassa det till sina åhörare.	Eleven kan framföra ett förberett anförande, också om ett krävande ämne.

av kommunikationssituationer och framträdanden, även genom drama		nikationssituationer och vid uppträdanden inför publik.		konkret ämne. Eleven kan uttrycka sig förståeligt.	Eleven kan uttrycka sig tydligt.	Eleven kan uttrycka sig på ett för situationen ändamålsenligt sätt.	Eleven kan uttrycka sig mångsidigt och anpassa sin kommunikation enligt åhörare och syfte.
M4 uppmuntra eleven att vidareutveckla sina kommunikativa färdigheter så att hen lär sig att iaktta sin egen kommunikation och identifiera sina styrkor och svagheter i olika kommunikationsmiljöer, även multimediala	11	Eleven lär sig att iaktta sin egen kommunikation och identifiera sina styrkor och utvecklingsområden.	Förmåga att utveckla kommunikativa färdigheter	Eleven kan identifiera någon styrka eller något utvecklingsområde i sin kommunikation.	Eleven kan beskriva sitt sätt att kommunicera och identifiera några styrkor och utvecklingsområden.	Eleven kan redogöra för sina kommunikativa färdigheter, beskriva sina styrkor och utvecklingsområden.	Eleven kan utvärdera sina kommunikativa färdigheter och styrkor och reflektera över hur de kan utvecklas.

Att tolka texter							
M5 hand- leda ele- ven i att utveckla de lässtra- tegrer och metakog- nitiva färdig- heter som be- hövs för att läsa, förstå, tolka och analysera texter och för att ut- värdera sin läsfärdig- het och bli medveten om hur den behö- ver utveck- las	12	Eleven ut- vecklar strategier och meta- kognitiva färdig- heter som behövs för att kunna läsa och lär sig att bedöma sina ut- vecklings- behov.	Förmåga att förstå texter och identifiera egna styr- kor och ut- vecklings- områden	Eleven kan an- vända nå- gon enkel lässtrati- tegi för att förstå text. Eleven kan identifiera någon styrka el- ler något utvecklings- behov som berör läs- ning hos sig själv.	Eleven kan använda sig av några läs- strategier. Eleven kan beskriva sig själv som läsare och identi- fiera några styrkor och ut- vecklings- behov.	Eleven kan välja läs- strategier som är lämpade för textty- pen. Eleven kan redogöra för sin läs- färdighet och besk- riva sina styrkor och svagheter.	Eleven kan använda för situationen ändamåls- enliga läs- strategier. Eleven kan utvärdera sina läsfärdig- heter och reflek- tera över hur de kan utvecklas.
M6 att er- bjuda ele- ven många olika möj- ligheter att välja, an- vända, tolka och utvärdera många	12	Eleven lär sig att välja, an- vända, tolka och utvärdera många olika slag av skönlit- terära,	Multilitte- racitet och förmåga att bredda sin text- värld	Eleven kan läsa enkla skönlitte- rära, fakta- och medi- etexter i olika for- mer.	Eleven kan välja, an- vända och läsa olika slag av tex- ter men håller sig främst till välbekanta textgenrer.	Eleven kan välja, an- vända och tolka texter som repre- senterar olika text- genrer.	Eleven kan välja, an- vända, tolka och utvärdera också för hen själv nya typer av texter.

olika slag av skönlitterära, fakta- och medietexter		fakta- och medietexter.					
M7 handleda eleven i att utveckla analytisk och kritisk läsfärdighet och öva sin förmåga att göra iakttagelser i texter och att tolka dem med hjälp av ändamålsenliga begrepp samt befästa och bredda ord- och begreppsförrådet	12	Eleven lär sig analytisk och kritisk läsfärdighet, lär sig att göra iakttagelser om fakta- och medietexter och tolka dem med hjälp av ändamålsenliga begrepp.	Förmåga att analysera och tolka fakta- och medietexter	Eleven kan plocka ut centralt innehåll ur en text med hjälp av stödfrågor. Eleven kan nämna några språkliga eller textuella drag i någon enkel textgenre.	Eleven kan särskilja huvudpunkterna i en text och beskriva ändamålen med den. Eleven kan beskriva språkliga och textuella drag i vanliga textgenrer.	Eleven kan redogöra för textens syfte, målgrupp och betydelse. Eleven kan redogöra för typiska drag för textgenrer och beskriva dem med hjälp av några centrala begrepp.	Eleven kan tolka och reflektera över textens betydelse och bedöma textens påverkan. Eleven kan analysera typiska drag för textgenrer med hjälp av ändamålsenliga begrepp och bedöma texter i relation till deras syfte och ändamål.

<p>M8 sporra eleven att utveckla sin förmåga att bedöma flera olika källor för att få information och att använda denna information på ett ändamålsenligt sätt</p>	<p>12</p>	<p>Eleven lär sig att bedöma flera olika källor för att få information och använda informationen på ett ändamålsenligt sätt.</p>	<p>Färdigheter i informationssökning och källkritik</p>	<p>Eleven kan söka enskild information i givna källor.</p> <p>Eleven kan nämna några drag som utmärker en tillförlitlig källa.</p>	<p>Eleven kan använda självklara källor för att söka information.</p> <p>Eleven kan beskriva källans tillförlitlighet.</p>	<p>Eleven kan beskriva de centrala delarna i informationssökning, söka olika källor och hitta information i dem.</p> <p>Eleven kan bedöma tillförlitligheten och ändamålsenligheten i olika källor.</p>	<p>Eleven kan agera i informationsökningens olika processer.</p> <p>Eleven kan använda mångsidiga källor och söka information i dem på ett ändamålsenligt sätt.</p> <p>Eleven kan reflektera över faktorer som anknyter till källornas tillförlitlighet och informationens ändamålsenlighet samt motivera sina val av källor.</p>
--	-----------	--	---	--	--	---	---

M9 väcka elevens intresse för nya slag av fiktiva texter och litteratur, bredda elevens erfarenheter av visuell, audiovisuell, och skriven text och dela med sig av dem samt fördjupa elevens förståelse av särdrag inom fiktionen	12	Eleven bekantar sig med fiktiva texter i olika former som är nya för hen själv. Eleven breddar sina erfarenheter av visuell, audiovisuell och skriven text och delar med sig av dem samt fördjupar sin förståelse av särdrag inom fiktionen.	Förmåga att analysera och tolka fiktiva texter	Eleven kan redogöra för handlingen i en enkel fiktiv text och nämna enstaka särdrag inom fiktionen.	Eleven kan beskriva särdrag inom fiktiv text och göra iakttagelser om särdrag inom fiktionen.	Eleven kan redogöra för fiktiva texter i olika former. Eleven kan använda några centrala begrepp och identifiera särdrag och berättartekniska grepp som är typiska för fiktivt språk och uttryck.	Eleven kan analysera fiktiva texter i olika former med hjälp av ändamålsenliga begrepp. Eleven kan tolka fiktiva texter och reflektera över deras mångtydighet.
--	----	--	--	---	---	--	---

Att producera texter

M10 uppmuntra eleven att uttrycka sina åsikter genom att skriva och producera texter, även	13	Eleven lär sig att uttrycka sina tankar genom att skriva och producera texter, även multimodala,	Förmåga att producera texter, också multimodala, och utveckla färdigheterna som	Eleven kan producera enkla texter enligt modell. Eleven kan nämna någon styrka eller något	Eleven kan producera olika typer av texter enligt instruktioner. Eleven kan beskriva	Eleven kan producera texter enligt givet syfte. Eleven kan redogöra för sina styrkor och	Eleven kan på ett kreativt sätt producera texter enligt situation och ändamål.
--	----	--	---	---	---	---	--

multimediala, samt stödja eleven i att identifiera sina styrkor och utvecklingsbehov som textproducent		samt identifiera sina styrkor och utvecklingsbehov som textproducent.	textproducent	utvecklingsbehov hos sig själv som textproducent.	sig själv som textproducent och nämna några styrkor eller utvecklingsbehov.	utvecklingsområdet som textproducent.	Eleven kan utvärdera sina styrkor och utvecklingsområden som textproducent och reflektera över hur de kan utvecklas.
M11 erbjuda eleven möjligheter att producera berättande, beskrivande, instruerande och speciellt diskuterande och ställningstagande texter, även i multimediala miljöer, och hjälpa eleven att välja det uttrycks sätt som är lämpligast	I3	Eleven lär sig att producera berättande, beskrivande, instruerande, diskuterande och ställningstagande texter, också i multimediala miljöer, och lär sig att välja ett uttrycks sätt som är lämpligt för textgenren och situationen.	Förmåga att behärska textgenrer	Eleven kan med hjälp av modeller producera berättande och beskrivande texter som är enkla och konkreta. Texterna utgår från bekanta ämnen.	Eleven kan producera instruerande och enkla ställningstagande texter och kan med hjälp av modeller använda uttrycks sätt som är typiska för dem.	Eleven kan producera diskuterande och olika ställningstagande texter och använda uttrycks sätt som kännetecknar dem.	Eleven kan självständigt producera olika slags texter och använder mångsidiga uttrycks sätt som kännetecknar dem.

för ifråga- varande textgenre och situat- ion							
M12 hand- leda ele- ven i att utveckla sina text- produkt- ionspro- cesser och erbjuda eleven möjlig- heter att producera text till- sammans med andra, upp- muntra eleven att stärka för- mågan att ge och ta emot re- spons samt hjälpa ele- ven att ut- värdera sig själv som textprodu- cent	I3	Eleven ut- vecklar sina text- produkt- ionspro- cesser och producerar text till- sammans med andra, stärker sin förmåga att ge och ta emot respons samt ut- värderar sig själv som text- producent.	Förmåga att be- härskas textpro- duktions- processer	Eleven kan samla idéer och producera text enligt modell el- ler med hjälp av stödfrågor. Eleven kan ge knapp- händig el- ler ensidig re- spons och ta emot respons.	Eleven kan planera och produ- cera text både indi- viduellt och i grupp. Eleven kan ge respons och slump- mässigt ut- nyttja den respons hen får i sin egen textpro- duktion.	Eleven kan bearbeta textens struktur och språk- dräkt utgå- ende från respons. Eleven kan ge kon- struktiv re- spons åt andra och i olika ske- den av textpro- duktions- processen utnyttja den re- spons hen själv får.	Eleven kan själv- ständigt och mångsidigt bearbeta textens ut- tryck och struktur. Eleven kan ge respons som främ- jar textbe- arbetning och till- lämpa den respons hen får i ut- vecklingen av den egna text- produkt- ionsfärdig- heten.

<p>M13 hand- leda ele- ven att ut- veckla sin skrivfärdig- het och di- gitala kom- petens för att produ- cera text samt för- djupa sin förståelse för skri- vandet som kom- munikationsform, och stärka elevens kompe- tens i stan- dardsprå- ket genom att öka hens kun- skap om skriftsprå- kets kon- ventioner</p>	<p>13</p>	<p>Eleven ut- vecklar och stär- ker sin skrivfärdig- het både för hand och med hjälp av di- gitala verk- tyg och fördjupar sin förstå- else för skrivandet som kom- munikationsform. Eleven stärker sin kompetens i standard- språket.</p>	<p>Förmåga att produ- cera be- griplig text och be- härskas skriftsprå- kets kon- ventioner</p>	<p>Eleven kan producera enkel text vars bud- skap man förstår.</p> <p>Eleven kan använda enkel me- nings- och satsbygg- nad samt i huvudsak skilje- tecken vid menings- gränser och versal i början av mening och i egen- namn.</p> <p>Eleven kan skriva för hand och med hjälp av digitala verktyg.</p>	<p>Eleven kan producera text som i huvudsak är lätt att förstå.</p> <p>Eleven kan strukturer sin text i stycken och fästa uppmärks- samhet vid menings- och sats- byggnad samt följa flera av standard- språkets skrift- språks nor- mer.</p>	<p>Eleven kan producera text som är smidig och lätt att för- stå.</p> <p>Eleven kan strukturera sin text och sina stycken lo- giskt och fästa upp- märksam- het vid ordval samt i hu- vudsak följa stan- dardsprå- kets skrift- språksnor- mer i sin textpro- duktion och -bear- betning.</p> <p>Eleven kan flytande skriva för hand och med hjälp av digitala verktyg.</p>	<p>Eleven kan producera en sam- manhäng- ande och åskådlig text.</p> <p>Eleven kan använda textbind- ningsme- toder mångsidigt och an- vända mångsidiga menings- och sats- byggnader och fästa uppmärks- samhet vid textens ut- tryckssätt samt följa standard- språkets skrift- språksnor- mer.</p>
---	-----------	--	---	--	---	---	--

M14 handleda eleven att utveckla sin förmåga att hantera information och tillämpa sina kunskaper och att använda sig av flera olika källor och göra källhänvisningar i sin egen text, samt vägleda eleven att agera etiskt på nätet med hänsyn till integritetsskydd och följa upphovsrättsliga normer	I3	Eleven stärker sin förmåga att hantera och använda information. Eleven använder sig av flera olika källor samt behärskar källhänvisningsteknik. Eleven tränar sin förmåga att respektera personlig integritet och följa upphovsrättsliga normer i olika miljöer.	Förmåga att presentera och använda information samt etisk kommunikation	Eleven kan göra en enkel sammanfattning utifrån det eleven hört, läst eller sett. Eleven kan mekaniskt och på ett enkelt sätt använda källor i sina texter. Eleven följer upphovsrättsliga normer och förstår betydelsen av personlig integritet på nätet.	Eleven kan göra enkla anteckningar samt källhänvisningar enligt modell.	Eleven kan göra mångsidiga anteckningar och sammanfatta informationen samlat. Eleven hänvisar till källor på ett korrekt sätt.	Eleven kan kombinera information från flera olika källor i sina texter.
--	----	--	---	--	---	---	---

Att förstå språk, litteratur och kultur

M15 handleda eleven att	I4	Eleven fördjupar sin språkliga	Förmåga att utveckla	Eleven kan göra enkla	Eleven kan göra iakttagelser	Eleven kan redogöra för olika	Eleven kan analysera drag
-------------------------	----	--------------------------------	----------------------	-----------------------	------------------------------	-------------------------------	---------------------------

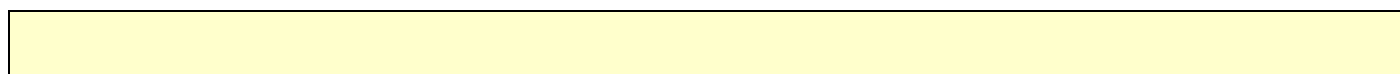
<p>fördjupa sin språkliga medvetenhet och väcka intresse för språkliga fenomen, stödja eleven i att känna igen språkets strukturer, olika språkvarianter, stildrag och nyanser och i att förstå betydelsen av språkliga val och följderna av dem</p>		<p>medvetenhet och sitt intresse för språkliga fenomen, känner igen språkets strukturer, olika språkvarianter, stildrag och nyanser och förstår betydelsen av språkliga val och följderna av dem.</p>	<p>språklig medvetenhet</p>	<p>iakttagelser om särdrag i text. Eleven kan nämna några vanliga skillnader mellan skriftspråk och tal-språk eller vardagligt språk och standard-språk.</p>	<p>om särdrag i språk och text. Eleven kan beskriva språkliga variationer i olika situationer.</p>	<p>språkvarianter och stildrag. Eleven kan reflektera över betydelsen och följderna av språkliga och textuella val.</p>	<p>i texter, språkvarianter och stildrag. Eleven kan tillämpa information om följderna av språkliga val i sin egen kommunikation.</p>
<p>M16 sporra eleven att öka sin litteratur- och kulturkunskap, bidra till att eleven lär känna litteraturens historia</p>	<p>14</p>	<p>Eleven vidgar sin litteraturkunskap, lär känna litteraturens historia och modern litteratur samt olika</p>	<p>Litteraturkunskap och läsintrasse</p>	<p>Eleven kan nämna litterära huvudgenrer. Eleven har läst några skönlitterära verk, till exempel noveller.</p>	<p>Eleven kan beskriva typiska drag för litterära huvudgenrer. Eleven kan ge exempel på verk som hör</p>	<p>Eleven kan beskriva mångfalden inom skönlitteraturen. Eleven kan nämna litteraturens olika skeden och</p>	<p>Eleven kan analysera mångfalden inom skönlitteraturen som en del av kulturen. Eleven kan beskriva litteraturens olika</p>

och modern litteratur samt olika litterära genrer och hjälpa eleven att reflektera över litteraturens och kulturens betydelse i sitt eget liv samt ge eleven möjlighet att både själv ta del av och dela med sig av läs- och andra kulturupplevelser		litterära genrer.			till huvudgenrerna. Eleven har läst en del av de verk som man läsårsvis kommit överens om.	kan koppla några verk och författare till dessa. Eleven har läst de verk som man läsårsvis kommit överens om.	skeden samt centrala stildrag och nämna centrala författare och verk som hör till dessa skeden. Eleven har mångsidig kunskap om litteratur.
M17 bidra till att eleven lär känna svenska språket och dess historia och utveckling, de nordiska	14	Eleven lär känna den språkliga och kulturella mångfalden i Finland. Eleven lär känna det svenska språket,	Förmåga att reflektera över betydelsen av språk och språkets ställning	Eleven kan nämna språk som talas i Finland samt något grannspråk till svenskan.	Eleven kan beskriva svenska språkets ställning bland andra språk. Eleven kan nämna centrala	Eleven kan beskriva den språkliga och kulturella mångfalden i Finland. Eleven kan redogöra för drag	Eleven kan reflektera över den språkliga och kulturella mångfaldens betydelse för individen och samhället.

<p>gransspråken och nordisk kultur samt får en helhetsbild av övriga språk och kulturer i Finland och stödja eleven i att reflektera över det egna modersmålets betydelse och sin språkliga och kulturella identitet samt sporra eleven att aktivt producera och konsumera kultur i olika former</p>		<p>dess historia och utveckling samt de nordiska gransspråken och nordisk kultur. Eleven reflekterar över det egna modersmålets betydelse och sin språkliga och kulturella identitet.</p>		<p>Eleven kan nämna något drag som är typiskt för svenskan, berätta om sin språkliga vardag och modersmålets betydelse för hen.</p>	<p>drag som är typiska för det svenska språket och beskriva de nordiska gransspråken och kulturen. Eleven kan beskriva modersmålets betydelse för individen.</p>	<p>som är typiska för det svenska språket och placera det i en nordisk kulturell kontext. Eleven kan reflektera över modersmålets betydelse för identiteter.</p>	<p>Eleven kan redogöra för drag som är typiska för det svenska språket i relation till andra språk och förstår betydelsen av de språkliga och kulturella banden till övriga Norden. Eleven kan reflektera över modersmål som begrepp och dess betydelse för identitetsbygget.</p>
--	--	---	--	---	---	---	--

Årskurs 7

MODERSMÅL OCH LITTERATUR

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 7			
Att kommunicera			
M1 handleda eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera målinriktat, ändamålsenligt, etiskt och på ett konstruktivt sätt i olika kommunikationsmiljöer	I1	<p>Eleven övar sig i att kommunicera i olika grupper och kommunikationsmiljöer (<i>t.ex. i par, grupp, med hela klassen, även t.ex. i sociala medier</i>).</p> <p>Eleven övar på kommunikationssituationer i skolan och i det vardagliga livet (<i>t.ex. att göra ett inlägg och att framföra och motivera en åsikt</i>).</p> <p>Eleven lär sig att ge och ta emot konstruktiv respons.</p>	K2 K3 K6 K7
M2 uppmuntra eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera i grupp och utveckla förmågan att motivera sina åsikter och sina språkliga och kommunikativa val	I1	<p>Eleven övar på situationer i vilka målet är att lösa problem och arbeta målmedvetet för att nå ett mål.</p> <p>Eleven repeterar grundläggande färdigheter i att tala och lyssna i olika situationer (<i>t.ex. grupparbete, diskussion, idédiskussioner</i>).</p>	K1 K2 K3 K7
M3 stödja eleven i att bredda sin förmåga att uttrycka sig i olika slag av kommunikationssituationer, även genom drama	I1	<p>Eleven övar sig i att uttrycka sig självständigt, i grupp och som en del av gruppen samt i en mångkulturell miljö.</p> <p>Eleven övar på muntlig uttrycksförmåga (<i>t.ex. genom dramaövningar</i>).</p> <p>Eleven lär sig att utarbeta en muntlig presentation.</p> <p>Eleven övar sig på att uppliva en muntlig presentation, t.ex. med bilder och videosnuttar.</p> <p>Eleven övar sig också på att spontant uttrycka sig själv (<i>t.ex. genom improvisation</i>).</p>	K1 K2 K3 K7
M4 uppmuntra eleven att vidareutveckla sina kommunikativa färdigheter så att hen lär sig observera sin	I1	Eleven bygger upp en uppfattning om sig själv som språkanvändare.	K1 K2

egen kommunikation och identifiera sina styrkor och svagheter i olika kommunikationsmiljöer, även multimediala		Eleven övar sig att identifiera sina egna styrkor och områden som behöver utvecklas i den egna kommunikationen.	K6 K7
Att tolka texter			
M5 handleda eleven i att utveckla de lässtrategier och metakognitiva färdigheter som behövs för att läsa, förstå, tolka och analysera texter och för att utvärdera sin läsfärdighet och bli medveten om hur den behöver utvecklas	I2	Eleven övar sig på att läsa och förstå text genom att aktivt arbeta med multimodala texter. Eleven utvärderar sin läsfärdighet och utvecklar sin förmåga att skapa och använda multimodala texter.	K1 K2 K3
M6 erbjuda eleven många olika möjligheter att välja, använda, analysera och tolka många olika slag av skönlitterära, fakta- och medietexter och därvid använda lämpliga begrepp	I2	Eleven vänjer sig vid att läsa olika multimodala texter i tryckt och elektronisk form. Eleven bekantar sig med tolkning av berättande, beskrivande, instruerande och utvärderande text (<i>t.ex. roman, novell, saga, beskrivning, instruktion, bild, recension</i>).	K1 K2 K4 K5
M7 handleda eleven i att utveckla analytisk och kritisk läsfärdighet, förmåga att analysera och tolka texter samt befästa och bredda ord- och begrepps-förrådet	I2	Eleven övar på kritisk läsförmåga och reflekterar över olika texters syfte, budskap och betydelse. Eleven sporras till att utveckla sin förmåga att analysera skönlitteratur (<i>t.ex. genom att använda begreppen handling, personer, miljö, tema, berättare, perspektiv</i>).	K1 K2 K4
M8 sporra eleven att utveckla sin förmåga att utnyttja flera olika källor för att få information och att använda denna information på ett ändamålsenligt sätt	I2	Eleven vänjer sig vid att söka information genom att använda olika källor (<i>t.ex. läroböcker och uppslagsverk, medier, tryckt och elektroniskt material</i>). Eleven övar på olika skeden i informationsökningen. Eleven övar sig i att använda olika informationskällor och utvärdera källors tillförlitlighet. Eleven lär sig att presentera information från olika källor med egna ord.	K2 K4 K5 K6

		Eleven lär sig att skilja mellan fakta och åsikter i källtext (t.ex. källors tillförlitlighet).	
M9 väcka elevens intresse för nya slag av fiktiva texter och litteratur, bredda elevens erfarenheter av att lyssna till och läsa texter samt bearbeta dessa och samtidigt fördjupa elevens förståelse av fiktion	I2	Eleven läser ungdomslitteratur och övar sig på att analysera skönlitteratur genom att använda begrepp som hen lärt sig i undervisningen. Eleven läser hela verk och kortare skönlitterära texter. Eleven får upplevelser av litteratur, filmer och teater och vänjer sig vid att dela med sig av sina läs- och filmupplevelser. Eleven utvecklar sin färdighet att använda bibliotekstjänster.	K1 K2 K4 K5
Att producera texter			
M10 uppmuntra eleven att uttrycka sina åsikter genom att skriva och på annat sätt producera många olika slag av texter, även multimodala samt stödja eleven i att definiera sina styrkor och utvecklingsbehov som textproducent	I3	Eleven övar sig på att uttrycka sina egna tankar och synpunkter, även skriftligt. Eleven ställer upp mål för sig själv som skribent och lär sig att utvärdera sin egen text både under skrivprocessen och som färdig text utgående från utvärderingskriterierna.	K2 K4 K5 K7
M11 erbjuda eleven möjligheter att producera berättande, beskrivande, instruerande och speciellt förklarande och argumenterande texter, även i multimediala miljöer och att välja det uttrycksätt som är lämpligast för ifrågavarande textgenre och situation	I3	Eleven övar sig att producera olika typer av texter också i elektronisk miljö (t.ex. berättande och beskrivande texter).	K2 K4 K5
M12 stödja eleven i att utveckla sina textproduktionsprocesser och erbjuda eleven möjligheter att producera text tillsammans med andra, uppmuntra eleven att stärka förmågan att ge och ta emot respons samt hjälpa eleven att utvärdera sig själv som textproducent	I3	Eleven provar på olika faser i textproduktion (t.ex. på att utarbeta en begreppskarta, att planera, att sätta rubrik och att dela in i stycken). Eleven vänjer sig vid att utvärdera sitt eget arbete samt ge och ta emot respons (t.ex. par- och processkrivande).	K2 K4 K5 K6

M13 handleda eleven att utveckla sin skrivfärdighet och digitala kompetens och fördjupa sin förståelse för skrivandet som kommunikationsform, bidra till kunskap om skriftspråkets konventioner och på så sätt bidra till att stärka elevens kompetens i standardspråket	I3	<p>Eleven repeterar regler för hur man skriver smidigt skriftspråk (t.ex. <i>skiljetecken, sammansättningar, stor och liten begynnelsebokstav</i>).</p> <p>Eleven repeterar sats- och meningsstruktur.</p> <p>Eleven övar sig på att skriva för hand och använda informations- och kommunikationsteknik som hjälp.</p>	K2 K4 K5 K6
M14 erbjuda eleven tillfälle att träna sin förmåga att söka, bedöma och använda information och att använda sig av flera olika källor samt göra källhänvisningar i sin egen text och följa upphovsrättsliga regler	I3	<p>Eleven övar på informationssökning och informationshantering bl.a. genom att lära sig att utvärdera olika källors tillförlitlighet.</p> <p>Eleven får prova på att göra en innehållsförteckning.</p> <p>Eleven bekantar sig med etisk användning av internet (bl.a. <i>nätetikett, dataskydd och upphovsrätt</i>).</p>	K2 K4 K5 K7
Att förstå språk, litteratur och kultur			
M15 stödja elevens möjlighet att fördjupa sin språkliga medvetenhet och väcka intresse för språkliga fenomen, stödja eleven i att känna igen språkets strukturer, olika språkvarianter, stildrag och nyanser och i att förstå betydelsen av språkliga val och följderna av dem	I4	<p>Eleven övar på grunderna i form- och satsstruktur i det svenska språket genom att repetera ordklasserna och deras böjningsformer.</p> <p>Eleven observerar skillnader mellan tal- och skriftspråket.</p> <p>Eleven iakttar hur språket används i skönlitteraturen.</p> <p>Eleven repeterar meningsbyggnaden (t.ex. <i>skillnader och avgränsningar mellan huvud- och bisatser</i>).</p>	K1 K2 K4
M16 handleda eleven i att öka sin litteratur- och kulturkunskap, bidra till att eleven lär känna litteraturens historia och modern litteratur samt olika litterära genrer och ge eleven möjlighet att reflektera	I4	<p>Eleven bekantar sig med skönlitteraturens huvudgenrer: prosa, lyrik och drama.</p> <p>Eleven övar sig på att förstå betydelsen av skönlitteratur genom att bekanta sig med olika ungdomsböcker.</p> <p>Eleven lär sig att hitta lämplig läsning åt sig själv bl.a. i samarbete med biblioteket.</p>	K1 K2 K4

över litteraturens och kultu- turens betydelse både i sitt eget liv och i en mångkultu- rell omvärld		Eleven får stöd i utvecklingen av det egna läsintresset.	
M17 bidra till att eleven lär känna svenska språket och dess historia och utveckling, de nordiska granspråken och nordisk kultur samt får en helhetsbild av övriga språk och kulturer i Finland och stödja eleven i att re- flektera över det egna mo- dersmålets betydelse och sin språkliga och kulturella identitet samt sporra ele- ven att aktivt producera och konsumera kultur i olika former	I4	Eleven reflekterar över den egna språkliga och kulturella identi- teten som läsare, språkanvändare och medlem i en språkge- menskap. Eleven bekantar sig med Finlands och Åbos kulturliv och dess mångfald. Eleven stöds och uppmuntras till att följa och använda olika kulturutbud.	K2 K4 K6 K7

Årskurs 8

MODERSMÅL OCH LITTERATUR

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 8			
Att kommunicera			
M1 handleda eleven att ut- veckla sin förmåga att kom- municera målinriktat, ända- målsenligt, etiskt och på ett konstruktivt sätt i olika kommunikationsmiljöer	I1	Eleven övar sig på att kommunicera i olika grupper och kom- munikationsmiljöer (<i>t.ex. i par, grupp, hela klassen, sociala me- dier</i>). Eleven lär sig att uttrycka sin åsikt på ett sakligt sätt, både muntligt och skriftligt samt i grupp.	K2 K3 K6 K7

		Eleven utvecklar sina färdigheter att ge respons.	
M2 uppmuntra eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera i grupp och utveckla förmågan att motivera sina åsikter och sina språkliga och kommunikativa val	I1	Eleven utvidgar sina kommunikationsfärdigheter med betoning på att uttrycka sin åsikt och sina argument (<i>t.ex. genom att utarbeta argumenterande texter eller tal</i>). Eleven övar sig på att delta i olika kommunikationssituationer, t.ex. debatt, förhandling och möte. Eleven övar sig på att göra lämpliga språkliga val i dessa situationer (t.ex. att göra inlägg eller att välja om hen använder talspråk eller skriftspråk).	K1 K2 K3 K7
M3 stödja eleven i att bredda sin förmåga att uttrycka sig i olika slag av kommunikationssituationer, även genom drama	I1	Eleven utvecklar sitt sätt att uttrycka sig vid olika kommunikationstillfällen, också i en mångkulturell omgivning. Eleven breddar sin förmåga att uttrycka sig genom drama (<i>t.ex. genom att skapa dialoger, pjäser och videor</i>). Eleven övar sig på att uppliva en muntlig presentation, t.ex. med bilder och videosnuttar. Eleven övar sig på att utöver förberedda presentationer uttrycka sig spontant (<i>t.ex. genom improvisation</i>).	K1 K2 K3 K7
M4 uppmuntra eleven att vidareutveckla sina kommunikativa färdigheter så att hen lär sig observera sin egen kommunikation och identifiera sina styrkor och svagheter i olika kommunikationsmiljöer, även multimediala	I1	Eleven fördjupar sin bild av sig själv som språkanvändare (<i>t.ex. i att producera och tolka texter samt i att använda medier</i>). Eleven använder sina styrkor och utvecklar sin kommunikation (<i>t.ex. genom själv- och kamratbedömning</i>).	K1 K2 K6 K7
Att tolka texter			
M5 handleda eleven i att utveckla de lässtrategier och metakognitiva färdigheter som behövs för att läsa, förstå, tolka och analysera texter och för att utvärdera sin läsfärdighet och bli medveten om hur den behöver utvecklas	I2	Eleven fördjupar sin förmåga att förstå texter, lär sig identifiera utvecklingsområden och tillämpar det hen lärt sig även i andra läroämnen. Eleven bekantar sig med olika texttyper, bl.a. ställningstagande texter och medier (<i>t.ex. argumenterande text, kolumn, medietexter, nyheter</i>). Eleven utvärderar och utvecklar sin kompetens i multilitteracitet.	K1 K2 K3

M6 erbjuda eleven många olika möjligheter att välja, använda, analysera och tolka många olika slag av skönlitterära, fakta- och medietexter och därvid använda lämpliga begrepp	I2	<p>Eleven läser olika slag av multimodala texter i tryckt och elektronisk form.</p> <p>Eleven utvecklar särskilt sin förmåga att läsa och tolka argumenterande texter.</p> <p>Eleven lär sig att känna igen och förstå hur makt och propaganda används i medietexter.</p>	K1 K2 K4 K5
M7 handleda eleven i att utveckla analytisk och kritisk läsfärdighet, förmåga att analysera och tolka texter samt befästa och bredda ord- och begreppsförrådet	I2	<p>Eleven läser och tolkar allt mer multimodala texter och förstår deras mål, uppgift och betydelse (<i>t.ex. argumenterande texter, tidningstexter, reklam och andra audiovisuella texter samt texter i sociala medier</i>).</p> <p>Eleven utvecklar sin förmåga att analysera både skönlitteratur och fakta- och medietexter.</p> <p>Eleven utvecklar sin kritiska läsfärdighet.</p>	K1 K2 K4
M8 sporra eleven att utveckla sin förmåga att utnyttja flera olika källor för att få information och att använda denna information på ett ändamålsenligt sätt	I2	<p>Eleven övar sig på att tolka olika texter med betoning på medietexter som informationskällor (<i>t.ex. hur skribentens personliga mål och synvinkel påverkar texten</i>).</p> <p>Eleven utvecklar sin förmåga att känna igen t.ex. hur argumentation, olika förhållningssätt och affektivitet påverkar en text.</p>	K2 K4 K5 K6
M9 väcka elevens intresse för nya slag av fiktiva texter och litteratur, bredda elevens erfarenheter av att lyssna till och läsa texter samt bearbeta dessa och samtidigt fördjupa elevens förståelse av fiktion	I2	<p>Eleven läser och tolkar hela verk och kortare skönlitterära texter.</p> <p>Eleven läser litteratur och ser på filmer och vänjer sig vid att dela med sig av sina upplevelser.</p> <p>Eleven utvecklar sin färdighet att använda bibliotekstjänster.</p>	K1 K2 K4 K5
Att producera texter			
M10 uppmuntra eleven att uttrycka sina åsikter genom att skriva och på annat sätt producera många olika slag av texter, även multimodala samt stödja eleven i att definiera sina styrkor och utvecklingsbehov som textproducent	I3	<p>Eleven utvecklar sin förmåga att uttrycka sina åsikter skriftligt och muntligt.</p> <p>Eleven breddar sin uttrycksförmåga så att den omfattar mediala miljöer (<i>t.ex. genom att göra videor, reklam, nyheter</i>).</p> <p>Eleven utvecklar sin förmåga att utvärdera den egna texten både i skrivfasen och som färdig text utgående från utvärderingskriterierna.</p>	K2 K4 K5 K7

M11 erbjuda eleven möjligheter att producera berättande, beskrivande, instruerande och speciellt förklarande och argumenterande texter, även i multimediala miljöer och att välja det uttrycksätt som är lämpligast för ifrågavarande textgenre och situation	I3	<p>Eleven utvecklar sin förmåga att uttrycka sig skriftligt genom att öva sig på att skriva reflekterande texter, argumenterande texter och medietexter (<i>t.ex. essäer, argumenterande texter, materialbaserade texter, audiovisuella och digitala texter</i>).</p> <p>Eleven lär sig att vara medveten om möjligheterna att påverka och ta ansvar i all kommunikation.</p>	K2 K4 K5
M12 stödja eleven i att utveckla sina textproduktionsprocesser och erbjuda eleven möjligheter att producera text tillsammans med andra, uppmuntra eleven att stärka förmågan att ge och ta emot respons samt hjälpa eleven att utvärdera sig själv som textproducent	I3	<p>Eleven utvecklar och utvecklar sig själv som skribent (<i>t.ex. genom att öva rubriksättning och styckeindelning</i>).</p> <p>Eleven utvecklar sin förmåga att ge och ta emot respons.</p> <p>Eleven utvecklar färdigheter att producera texter för olika målgrupper och med olika syften.</p>	K2 K4 K5 K6
M13 handleda eleven att utveckla sin skrivfärdighet och digitala kompetens och fördjupa sin förståelse för skrivandet som kommunikationsform, bidra till kunskap om skriftspråkets konventioner och på så sätt bidra till att stärka elevens kompetens i standardspråket	I3	<p>Eleven repeterar regler för skrivande som hen övat på på lägre årskurser.</p> <p>Eleven utvecklar sin skrivfärdighet också genom att använda informations- och kommunikationsteknik som hjälp.</p>	K2 K4 K5 K6
M14 erbjuda eleven tillfälle att träna sin förmåga att söka, bedöma och använda information och att använda sig av flera olika källor samt göra källhänvisningar i sin egen text och följa upphovsrättsliga regler	I3	<p>Eleven utvecklar sin förmåga att söka, analysera och utvärdera information.</p> <p>Eleven lär sig att utvärdera medietexters tillförlitlighet och att förhålla sig kritiskt till dem (<i>t.ex. propaganda, manipulering samt andra skriftliga metoder för maktutövning</i>).</p>	K2 K4 K5 K7
Att förstå språk, litteratur och kultur			

<p>M15 stödja elevens möjlighet att fördjupa sin språkliga medvetenhet och väcka intresse för språkliga fenomen, stödja eleven i att känna igen språkets strukturer, olika språkvarianter, stildrag och nyanser och i att förstå betydelsen av språkliga val och följderna av dem</p>	<p>I4</p>	<p>Eleven fördjupar sin förståelse för satsens konstruktion (<i>t.ex. satser och satsdelar</i>).</p> <p>Eleven lär sig att förstå språkliga stilmedel (<i>t.ex. synonymer, metaforer, symboler, liknelser och personifikationer</i>).</p>	<p>K1 K2 K4</p>
<p>M16 handleda eleven i att öka sin litteratur- och kulturkunskap, bidra till att eleven lär känna litteraturens historia och modern litteratur samt olika litterära genrer och ge eleven möjlighet att reflektera över litteraturens och kulturens betydelse både i sitt eget liv och i en mångkulturell omvärld</p>	<p>I4</p>	<p>Eleven bekantar sig med centrala begrepp inom konst och litteratur.</p> <p>Eleven vänjer sig vid att följa det lokala, nordiska och globala kulturutbudet.</p> <p>Eleven utvecklar sin förmåga att hitta läsning som är lämplig för hen.</p> <p>Eleven breddar sin förståelse av litteratur genom att bekanta sig med litteraturhistoria och litterära genrer (<i>t.ex. deckare, fantasy, scifi och skräck</i>).</p>	<p>K1 K2 K4</p>
<p>M17 bidra till att eleven lär känna svenska språket och dess historia och utveckling, de nordiska grannspråken och nordisk kultur samt får en helhetsbild av övriga språk och kulturer i Finland och stödja eleven i att reflektera över det egna modersmålets betydelse och sin språkliga och kulturella identitet samt sporra eleven att aktivt producera och konsumera kultur i olika former</p>	<p>I4</p>	<p>Eleven lär sig att känna igen olika kulturriktningar och subkulturer.</p> <p>Eleven bekantar sig med medier som en del av kulturen.</p> <p>Eleven övar sig på att också själv producera kultur (<i>t.ex. videor, pjäser</i>).</p> <p>Eleven får stöd i att forma sin egen syn på kultur.</p>	<p>K2 K4 K6 K7</p>

MODERSMÅL OCH LITTERATUR

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 9			
Att kommunicera			
M1 handleda eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera målinriktat, ändamålsenligt, etiskt och på ett konstruktivt sätt i olika kommunikationsmiljöer	I1	<p>Eleven övar sig på att kommunicera i olika grupper och kommunikationsmiljöer (<i>t.ex. i par, grupp, hela klassen, sociala medier</i>).</p> <p>Eleven fördjupar sin förmåga att uttrycka sig på ett etiskt sätt även i kommunikationssituationer utanför skolan.</p> <p>Eleven lär sig att hantera olika kommunikationssituationer på ett flexibelt sätt, även då hen gör övningar som anknyter till fortsatta studier och arbetslivet (<i>t.ex. arbetsintervju, olika situationer då eleverna gör grupparbeten och övar sin problemlösningsförmåga</i>).</p> <p>Eleven fördjupar sin förmåga att ge respons.</p>	K2 K3 K6 K7
M2 uppmuntra eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera i grupp och utveckla förmågan att motivera sina åsikter och sina språkliga och kommunikativa val	I1	<p>Eleven fördjupar sin kommunikationsförmåga i skolan och i situationer utanför skolan (<i>t.ex. muntliga presentationer där eleven åskådliggör det hen vill kommunicera, gruppdiskussioner, förhandlingar samt övningar i muntlig kommunikation</i>).</p> <p>Eleven utvecklar sin förmåga att uttrycka och motivera sina åsikter samt göra lämpliga språkliga val i olika situationer.</p>	K1 K2 K3 K7
M3 stödja eleven i att bredda sin förmåga att uttrycka sig i olika slag av kommunikationssituationer, även genom drama	I1	<p>Eleven fördjupar sin förmåga att uttrycka sig genom att bredda sin kommunikationsförmåga och sina dramafärdigheter, också i en mångkulturell miljö.</p>	K1 K2 K3 K7

		<p>Eleven bekantar sig också med teatern som konstform och övar sig på att använda teaterns uttrycksmedel i sitt sätt att uttrycka sig (<i>t.ex. dramaövningar, dialog, monolog</i>).</p> <p>Eleven övar sig på att uppliva en muntlig presentation, t.ex. med bilder och videosnuttar.</p> <p>Eleven utvecklar sitt sätt att uttrycka sig spontant (<i>t.ex. genom improvisation</i>).</p>		
M4 uppmuntra eleven att vidareutveckla sina kommunikativa färdigheter så att hen lär sig observera sin egen kommunikation och identifiera sina styrkor och svagheter i olika kommunikationsmiljöer, även multimediala	I1	<p>Eleven bildar sig en uppfattning om sina språk- och kommunikationsfärdigheter samt hur dessa utvecklas (<i>t.ex. genom själv- och kamratbedömning</i>).</p> <p>Eleven skapar en mer mångsidig bild av sig själv i olika kommunikationssituationer- och miljöer, även situationer som anknyter till arbetslivet (<i>t.ex. genom att öva arbetsplatsintervjuer</i>).</p>	K1 K2 K6 K7	
Att tolka texter				
M5 handleda eleven i att utveckla de lässtrategier och metakognitiva färdigheter som behövs för att läsa, förstå, tolka och analysera texter och för att utvärdera sin läsfärdighet och bli medveten om hur den behöver utvecklas	I2	<p>Eleven utvärderar aktivt sin egen kompetens i multilitteracitet, lär sig att identifiera utvecklingsområden och tillämpar det som hen lärt sig även i andra läroämnen.</p> <p>Eleven bekantar sig med texter som riktar sig till vuxna.</p> <p>Eleven bekantar sig också med krävande texttyper (<i>t.ex. allegorier, ironiska och satiriska texter samt intertextuella hänvisningar</i>).</p>	K1 K2 K3	
M6 erbjuda eleven många olika möjligheter att välja, använda, analysera och tolka många olika slag av skönlitterära, fakta- och medietexter och därvid använda lämpliga begrepp	I2	<p>Eleven fördjupar sin förmåga att läsa och tolka olika multimodala texter.</p> <p>Eleven granskar texter och uttrycksmedel i texter.</p> <p>Eleven utnyttjar i sina egna texter observationer som hen gjort om olika texter och om olika uttrycksmedel.</p>	K1 K2 K4 K5	
M7 handleda eleven i att utveckla analytisk och kritisk läsfärdighet, förmåga att analysera och tolka texter samt befästa och bredda ord- och begrepps-förrådet	I2	<p>Eleven läser och tolkar allt mer multimodala texter och förstår deras mål, uppgift och betydelse (<i>t.ex. reflekterande texter</i>).</p> <p>Eleven fördjupar sin förmåga att använda begrepp som stödjer läsaren i tolkandet av texten (<i>t.ex. tema och symbolik</i>).</p> <p>Eleven fördjupar sin kritiska läsfärdighet.</p>	K1 K2 K4	

M8 sporra eleven att utveckla sin förmåga att utnyttja flera olika källor för att få information och att använda denna information på ett ändamålsenligt sätt	I2	<p>Eleven övar sig på att använda sina färdigheter för informationssökning genom att tillämpa dem i studierna och i vardagen.</p> <p>Eleven fördjupar sin förmåga att utvärdera olika kommunikativa metoder för att påverka i texter.</p>	K2 K4 K5 K6
M9 väcka elevens intresse för nya slag av fiktiva texter och litteratur, bredda elevens erfarenheter av att lyssna till och läsa texter samt bearbeta dessa och samtidigt fördjupa elevens förståelse av fiktion	I2	<p>Eleven utvidgar sitt läsintresse utgående från det egna språk- och/eller kulturarvet.</p> <p>Eleven läser och tolkar hela verk och kortare skönlitterära texter.</p> <p>Eleven får upplevelser av litteratur, teater och filmer samt vänjer sig vid att dela med sig av sina läs- och filmupplevelser.</p> <p>Eleven utvecklar sin färdighet att använda bibliotekstjänster.</p> <p>Eleven lär sig anknyta texter till olika kontexter (<i>t.ex. olika tidsepoker och stilriktningar</i>).</p>	K1 K2 K4 K5
Att producera texter			
M10 uppmuntra eleven att uttrycka sina åsikter genom att skriva och på annat sätt producera många olika slag av texter, även multimodala samt stödja eleven i att definiera sina styrkor och utvecklingsbehov som textproducent	I3	<p>Eleven övar sig på att utvärdera sig själv som skribent och textskapare.</p> <p>Eleven fördjupar sin förmåga att producera texter både muntligt och skriftligt.</p> <p>Eleven lär sig att identifiera och utvärdera sina egna styrkor och utvecklingsbehov som skribent och textskapare.</p>	K2 K4 K5 K7
M11 erbjuda eleven möjligheter att producera berättande, beskrivande, instruerande och speciellt förklarande och argumenterande texter, även i multimediala miljöer och att välja det uttryckssätt som är lämpligast för ifrågavarande textgenre och situation	I3	<p>Eleven utvecklar sin förmåga att skriva (<i>t.ex. genom att öva reflektörande och materialbaserade texter</i>).</p> <p>Eleven lär sig att förstå betydelsen av lämpliga språkval i olika situationer (<i>t.ex. genre- och kommunikationsspecifika språkval</i>).</p>	K2 K4 K5
M12 stödja eleven i att utveckla sina textproduktions-	I3	Eleven fördjupar sina färdigheter att producera sakprosatexter inom de mest förekommande textgenrerna (<i>t.ex. berättelse, beskrivning, referat, argumenterande text, essä, rapport</i>).	K2 K4

processer och erbjuda eleven möjligheter att producera text tillsammans med andra, uppmuntra eleven att stärka förmågan att ge och ta emot respons samt hjälpa eleven att utvärdera sig själv som textproducent		Eleven fördjupar sin förmåga att känna igen sina egna styrkor och utvecklingsmål och kan använda denna information.	K5 K6
M13 handleda eleven att utveckla sin skrivfärdighet och digitala kompetens och fördjupa sin förståelse för skrivandet som kommunikationsform, bidra till kunskap om skriftspråkets konventioner och på så sätt bidra till att stärka elevens kompetens i standardspråket	I3	Eleven identifierar allt mer skillnader mellan skriftspråk och tal-språk och strävar efter att följa regler för skriftspråk i alla skriftliga alster. Eleven fördjupar sin förmåga att skriva flytande genom att öva sig på att producera texter i anknytning till fortsatta studier och arbetslivet (<i>t.ex. rapport, ansökan</i>). Eleven använder informations- och kommunikationsteknik i skriftlig kommunikation.	K2 K4 K5 K6
M14 erbjuda eleven tillfälle att träna sin förmåga att söka, bedöma och använda information och att använda sig av flera olika källor samt göra källhänvisningar i sin egen text och följa upphovsrättsliga regler	I3	Eleven fördjupar sina färdigheter att söka ändamålsenlig information och utvärdera informationens tillförlitlighet. Eleven övar sig på att använda källor och samt göra källhänvisningar. Eleven utvecklas som språkanvändare också ur en etisk synvinkel genom att få mer information om yttrandefrihet, upphovsrätt och etisk webbkommunikation.	K2 K4 K5 K7
Att förstå språk, litteratur och kultur			
M15 stödja elevens möjlighet att fördjupa sin språkliga medvetenhet och väcka intresse för språkliga fenomen, stödja eleven i att känna igen språkets strukturer, olika språkvarianter, stildrag och nyanser och i att förstå betydelsen av språkliga val och följderna av dem	I4	Eleven bekantar sig med språksituationen i Finland och i världen och lär sig hur språk kan förändras. Eleven förstår vad språkets har för ställning i den egna språkgemenskapen. Eleven fördjupar sin förmåga att förstå och använda det svenska språkets satsstruktur på ett ändamålsenligt sätt (<i>t.ex. smidig meningsbyggnad</i>).	K1 K2 K4

<p>M16 handleda eleven i att öka sin litteratur- och kulturkunskap, bidra till att eleven lär känna litteraturens historia och modern litteratur samt olika litterära genrer och ge eleven möjlighet att reflektera över litteraturens och kulturens betydelse både i sitt eget liv och i en mångkulturell omvärld</p>	<p>I4</p>	<p>Eleven bekantar sig med begreppet kultur och olika sätt som används för att uttrycka kultur (<i>t.ex. film, teater, diskussionskultur, mediekultur</i>).</p> <p>Eleven bekantar sig med centrala inhemska och nordiska författare och deras verk.</p> <p>Eleven bekantar sig med huvuddragen i litteraturhistoria.</p> <p>Eleven övar sig på att läsa och tolka klassiker och nutidslitteratur som riktar sig till vuxna.</p> <p>Eleven övar sig på att känna igen konstens stilriktningar, som romantiken och realismen.</p>	<p>K1 K2 K4</p>
<p>M17 bidra till att eleven lär känna svenska språket och dess historia och utveckling, de nordiska grannspråken och nordisk kultur samt får en helhetsbild av övriga språk och kulturer i Finland och stödja eleven i att reflektera över det egna modersmålets betydelse och sin språkliga och kulturella identitet samt sporra eleven att aktivt producera och konsumera kultur i olika former</p>	<p>I4</p>	<p>Eleven bekantar sig med betydande personer som påverkat Finlands och Åbos kulturliv.</p> <p>Eleven bekantar sig med det svenska språkets regionala och sociala variation.</p> <p>Eleven bygger upp den egna identiteten både i det mångkulturella och flerspråkiga Åbo, Finland och världen.</p> <p>Eleven får information om det svenska språkets historia och särdrag (<i>t.ex. hur ordförrådet byggts upp, ord uppkommit och hur det svenska språket skiljer sig från andra språk</i>).</p>	<p>K2 K4 K6 K7</p>

SVENSKA SOM ANDRASPRÅK OCH LITTERATUR

I lärokursen svenska som andraspråk och litteratur är uppdraget, målen för lärmiljöer och arbetssätt, handledning, differentiering och stöd samt bedömning av lärandet de samma som i läroämnet modersmål och litteratur.

Lärokursens särskilda uppdrag

Enligt förordningen om timfördelning kan invandrare i stället för att följa lärokursen i modersmål och litteratur, som bestäms av skolans undervisningsspråk, helt eller delvis undervisas i svenska eller finska enligt en lärokurs som är

speciellt inriktad för invandrare¹. Syftet med denna lärokurs är att stödja barnens och de ungas utveckling till fullvärdiga medlemmar i språkgemenskapen och ge dem språkliga förutsättningar för fortsatta studier. Undervisningen eftersträvar att utveckla elevernas multilitteracitet för att de ska kunna söka information och förstå, producera, bedöma och analysera olika slags talade och skrivna texter på svenska i daglig kommunikation, i skolarbetet och i samhället. Undervisningen ska stödja utvecklingen av de olika delområdena av språkkunskaperna samt språk som används inom olika kunskapsområden.

Det särskilda uppdraget i lärokursen svenska som andraspråk och litteratur är att stödja utvecklingen av flerspråkighet hos eleverna samt väcka intresse och erbjuda redskap för att utveckla språkkunskaperna under hela livet. Undervisningen i svenska som andraspråk ska i samarbete med hemmen, undervisningen i det egna modersmålet och de övriga läroämnena hjälpa eleverna att bygga upp en språklig och kulturell identitet i ett mångkulturellt och -medialt samhälle.

Kunskaper i svenska stödjer integreringen i det finländska samhället. Utgångspunkten för lärokursen svenska som andraspråk och litteratur är att utnyttja sådana textgenrer och språksituationer som är relevanta och viktiga för att eleven ska kunna undersöka och analysera språkets former, betydelser och användning. Språkkunskaperna ska utvecklas inom alla delområden: hörförståelse, tal, läsförståelse och skrivande. Förmågan att förstå och förmågan att producera ska utvecklas samtidigt. Elevernas språkkunskaper ska utvidgas från konkret vardagsspråk till ett språk som lämpar sig för abstrakt tänkande. Eleverna ska få färdigheter att ge språkligt uttryck åt iakttagelser och företeelser och sina personliga tankar, känslor och åsikter på ett för situationen lämpligt sätt. I undervisningen ska de språk som eleverna behärskar värdesättas och utnyttjas.

En elevs behov av lärokursen svenska som andraspråk och litteratur fastställs gemensamt av de lärare som undervisar eleven. Elevens vårdnadshavare fattar beslut om valet av lärokurs². Eftersom undervisningen ska ordnas enligt elevernas ålder och förutsättningar är det viktigt att valet av lärokurs gör det möjligt för eleven att få undervisning enligt den mest lämpliga lärokursen³. En elev kan studera enligt lärokursen svenska som andraspråk och litteratur om elevens modersmål inte är svenska, finska eller samiska eller eleven i övrigt har en flerspråkig bakgrund. Då behovet av lärokursen kartläggs ska också följande eventualiteter tas i betraktande

- elevens kunskaper i svenska är bristfälliga inom ett eller flera delområden av språkkunskaperna och räcker inte ännu till för att eleven ska kunna delta i den dagliga interaktionen och skolarbetet som en jämlik medlem i skolgemenskapen, eller
- elevens kunskaper i svenska räcker inte ännu till för studier enligt lärokursen svenska och litteratur.

En elev som studerar enligt lärokursen svenska som andraspråk och litteratur får undervisning i svenska som andraspråk antingen helt eller delvis i stället för undervisning i svenska och litteratur. Undervisningen läggs upp utgående från elevens behov att lära sig och det skede av språkutvecklingen eleven befinner sig i. Om lärokursen svenska som andraspråk och litteratur valts för en elev ska elevens utveckling och prestationer bedömas enligt målen och kriterierna för lärokursen svenska som andraspråk och litteratur oberoende av i vilken undervisningsgrupp undervisningen ordnas. Det är viktigt att eleven tar del av samma texter och textgenrer som de övriga eleverna i samma årskurs. Om en elev flyttat till Finland mitt i den grundläggande utbildningen är det viktigt att ta hänsyn till elevens språkkunskaper

¹ Statsrådets förordning 422/2012

² Lag om grundläggande utbildning 628/1998, 30 §

³ Lag om grundläggande utbildning 628/1998, 3 §

och tidigare kunskaper och färdigheter då målsättningarna och innehållet i undervisningen fastställs. Vid behov görs en plan för elevens lärande. Olika lärmiljöer som stödjer mångsidig utveckling av språkkunskaperna ska målinriktat användas i undervisningen, både i skolan och utanför skolan. Det är möjligt att övergå till att läsa svenska enligt lärokursen svenska och litteratur, om eleven har tillräckliga förutsättningar för att lära sig svenska enligt målsättningarna för den lärokursen.

I årskurserna 7–9 är det särskilda målet för undervisningen att befästa och bredda elevernas färdigheter i svenska, lärstrategier, förmåga att kommunicera samt multilitteracitet. Undervisningen tar fasta på elevernas språkfärdigheter och styrkor. Elevernas språkkunskaper, textrepertoar och kulturkännedom vidgas. Undervisningen utvecklar elevernas färdigheter för fortsatta studier, samhället och arbetslivet. I litteraturundervisningen uppmuntras eleverna att läsa mångsidigt och analytiskt samt att få läsoplevelser.

Mål för undervisningen i lärokursen svenska som andraspråk och litteratur i årskurs 7–9

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Att kommunicera		
M1 uppmuntra eleven att utveckla färdigheter att handla målinriktat, etiskt och konstruktivt i olika kommunikationssituationer i skolan och i samhället	I1	K1, K2, K4
M2 handleda eleven att fördjupa förmågan att lyssna och förstå formellt tal, kommunikationen i undervisningen och talade medietexter	I1	K2, K4, K5
M3 uppmuntra eleven att utveckla förmågan att uppträda och uttrycka sig målmedvetet och utnyttja olika uttrycks sätt i olika situationer	I1	K2
Att tolka texter		
M4 handleda eleven att använda sin kunskap om textgenrer för att tolka texter, vidga elevens ord- och begreppsförråd, handleda eleven att lära sig använda lässtrategier effektivt samt utveckla elevens förmåga att dra slutsatser om en texts betydelser utgående från texten, orden och de språkliga strukturerna	I2	K1, K2, K4
M5 handleda eleven att läsa texter kritiskt både självständigt och tillsammans med andra	I2	K1, K2, K4
Att producera texter		
M6 handleda eleven att stärka förmågan att planera, producera och bearbeta texter självständigt och tillsammans med andra samt att kunna utnyttja olika textgenrer som källor och modeller för de egna texterna	I3	K1, K2, K4
M7 hjälpa eleven att befästa kunskaperna om normerna för standardskriftspråket samt behärsningen av det ordförråd och de strukturer som behövs för produktion av olika textgenrer	I3	K2, K3
Att förstå språk, litteratur och kultur		

M8 handleda eleven att fördjupa sin språkliga medvetenhet och intressera sig för språkliga fenomen, hjälpa eleven att känna igen strukturer, olika register, stildrag och nyanser och förstå betydelse och följd av olika språkliga val	I4	K4
M9 inspirera eleven att bekanta sig med olika litteraturgenrer, den svenska och i synnerhet finlandssvenska litteraturen, dess historia och kopplingar till världslitteraturen samt att handleda eleven att känna till hur olika texter förhåller sig till varandra	I4	K2
M10 vidga elevens kulturuppfattning och lära eleven att analysera flerspråkighet och kulturell mångfald i skolan och i samhället och att lära eleven se kulturella likheter och kulturbundenheter i och mellan olika företeelser	I4	K2
Att använda språket som stöd för allt lärande		
M11 handleda eleven att befästa en positiv uppfattning om sig själv och sitt sätt att kommunicera, läsa, producera texter och lära sig språk, handleda eleven att iaktta och jämföra olika lärstilar och att lära sig av andra	I5	K1, K2, K7
M12 handleda eleven att lägga märke till hur språket används inom olika kunskapsområden	I5	K4, K6
M13 uppmuntra eleven att utveckla förmågan att söka information samt att planera, strukturera och utvärdera sitt arbete självständigt och tillsammans med andra	I5	K1, K5, K6

Centralt innehåll som anknyter till målen för lärokursen svenska som andraspråk och litteratur i årskurs 7–9

Eleverna lär sig språk- och kommunikationsfärdigheter och utvecklar sin förmåga att arbeta med texter genom att använda språk i olika situationer och arbeta mångsidigt med språk. Innehållet i undervisningen väljs så att eleverna får möjlighet att vidga de färdigheter som har en anknytning till språk, litteratur och övrig kultur på ett mångsidigt sätt. Innehållet ska stödja målsättningarna och utnyttja elevernas erfarenheter och lokala möjligheter. De enskilda innehållsområdena ska användas för att bilda helheter för de olika årskurserna.

I1 Att kommunicera: Eleverna tränar formella kommunikationssituationer, att argumentera, kommentera, referera samt att hålla och åskådliggöra en muntlig presentation. Eleverna tränar sina färdigheter att arbeta genom att diskutera olika ämnen och texter. Eleverna undersöker och använder språket i olika funktioner och situationer och övar samtidigt etablerade fraser och uttryck, familjära och formella uttryck, modalitet, hur man uttrycker sin åsikt kraftigt och mera dämpat, samt sammanfattar och hänvisar till någon annans tal. Eleverna övar sig att lyssna och förhålla sig kritiskt till det hörda och att använda det hörda som modell för sin egen kommunikation. Eleverna tränar förmågan att uttrycka sig genom tal och helhetsgestaltning (med medel som är kopplade till kropp, ljud, tid och rum). Eleverna tränar att hålla förberedda muntliga presentationer.

I2 Att tolka texter: Eleverna fördjupar sig i att läsa mångsidigt och analysera texter som är viktiga med tanke på studier, samhälle och kultur. Texterna läses med fokus på värderingar, ideologier och påverkningsmedel (hur tolkningen påverkas av perspektiv, meningsstruktur, benämningar på personer och företeelser, språkliga bilder och ironi). Undervisningen befäster elevernas förmåga att tillämpa lässtrategier dynamiskt och vidgar elevernas ord- och begreppsförråd. Eleverna tränar att analysera i synnerhet förklarande, argumenterande och instruerande texter med fokus på språkliga drag samt att känna igen litterära stilriktningar i texter. Eleverna övar att analysera egna och andras texter samt att ge och ta emot respons.

I3 Att producera texter: Eleverna producerar i synnerhet förklarande, argumenterande och instruerande texter och vidgar samtidigt sin repertoar av textgenrer. Eleven handleds att göra mångsidigt bruk av ordförråd, fraseologi och språkliga strukturer (bl.a. strukturer som koncentrerar formuleringen) i sina texter. Undervisningen stärker behärskningen av skrivprocessens olika faser och bruket av olika informationskällor. Eleverna tränar olika stilarter och register samt olika sätt att uttrycka person och tid på ett konsekvent sätt i en text. Eleverna lär sig att välja lämpliga uttryckssätt för olika texter.

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur: Eleverna undersöker texter och reflekterar över språkets betydelser och strukturer (satsdelar, ordböjning) samt hur språkliga val påverkar hur en text tas emot. Eleverna jämför det svenska språket med andra bekanta språk och undersöker hur olika språk påverkar varandra. Eleverna bekantar sig med språksituationen i Finland och med de centrala skedena i svenska språkets utveckling. Eleverna bekantar sig med litteratur, film, teater och mediekultur. Elevernas förståelse av den kulturella mångfalden stöds genom att kulturella upplevelser från olika tider och olika håll i världen jämförs. Eleverna undersöker mediernas funktion i det egna livet och i samhället kritiskt.

I5 Att använda språket som stöd för allt lärande: Undervisningen stödjer elevernas förmåga att läsa, skriva, lyssna på och tala texter inom olika kunskapsområden. Eleverna jämför hur språk används i vardagen och inom olika kunskapsområden. Undervisningen stärker elevernas förmåga att använda digitala verktyg för att söka information, lära sig och utvärdera sitt lärande. Undervisningen fördjupar elevernas förmåga att använda sitt eget modersmål samt andra bekanta språk som stöd för allt lärande.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (vitsordet 8) i slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska som andraspråk och litteratur

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Att kommunicera			
M1 uppmuntra eleven att utveckla färdigheter att handla målinriktat, etiskt och konstruktivt i olika kommunikationssituationer i skolan och i samhället	I1	Kommunikativa färdigheter	Eleven kan medverka konstruktivt i kommunikationssituationer.
M2 handleda eleven att fördjupa förmågan att lyssna och förstå formellt tal, kommunikationen i	I1	Förmåga att förstå i kommunikationssituationer	Eleven förstår formellt tal, kommunikationen i undervisningen och media.

undervisningen och talade medietexter			
M3 uppmuntra eleven att utveckla förmågan att uppträda och uttrycka sig målmedvetet och utnyttja olika uttrycks sätt i olika situationer	I1	Förmåga att uppträda	Eleven kan förbereda en presentation självständigt och uppträda och uttrycka sig själv på ett för situationen lämpligt sätt.
Att tolka texter			
M4 handleda eleven att använda sin kunskap om textgenrer för att tolka texter, vidga elevens ord- och begrepps-förråd, handleda eleven att lära sig använda läs-strategier effektivt samt utveckla elevens förmåga att dra slutsatser om en texts betydelse utgående från texten, orden och de språkliga strukturerna.	I2	Förmåga att använda kunskaper om textgenrer i tolkningen av texter	Eleven kan närma sig texter kritiskt och känna igen textgenrer. Eleven kan med hjälp av ändamålsenliga begrepp beskriva de genretypiska dragen för en berättande, beskrivande, instruerande, argumenterande och förklarande text. Eleven förstår att texter har olika mål och syften.
M5 handleda eleven att läsa texter kritiskt både självständigt och tillsammans med andra	I2	Förmåga att tolka texter	Eleven kan dra slutsatser och ställa kritiska frågor utgående från texter.
Att producera texter			
M6 handleda eleven att stärka förmågan att planera, producera och bearbeta texter självständigt och tillsammans med andra samt att kunna utnyttja olika textgenrer som källor och modeller för de egna texterna	I3	Förmåga att tillämpa kunskap om textgenrer i produktionen av texter	Eleven utnyttjar kunskap om de genretypiska dragen för en berättande, beskrivande, instruerande, argumenterande och förklarande text i sin skriftliga och muntliga produktion.
M7 hjälpa eleven att befästa kunskaperna om normerna för standardskriftspråket samt behärsknin-gen av det ordförråd och de strukturer som behövs för produktion av olika textgenrer	I3	Behärskning av skriftspråket	Eleven producerar förståeliga och koherenta texter, känner huvudsakligen till och kan tillämpa grundreglerna för skriftspråket i sitt skrivande.
Att förstå språk, litteratur och kultur			
M8 handleda eleven att fördjupa sin språkliga medvetenhet och intressera sig för språkliga fenomen, hjälpa eleven att känna igen strukturer, olika register, stildrag och nyanser och förstå	I4	Hur den språkliga medvetenheten utvecklats	Eleven kan beskriva språkliga och textuella drag i texter, reflektera över deras betydelse samt beskriva skillnader mellan olika register och stilar.

betydelser och följder av olika språkliga val			
M9 inspirera eleven att bekanta sig med olika litteraturgenrer, den svenska och i synnerhet finlandssvenska litteraturen, dess historia och kopplingar till världslitteraturen samt att handleda eleven att känna till hur olika texter förhåller sig till varandra	I4	Kännedom om litteraturen och dess skeden	Eleven känner till den finlands-svenska litteraturen och kan namnge dess viktigaste skeden och kopplingar till världslitteraturen.
M10 vidga elevens kulturuppfattning och lära eleven att analysera flerspråkighet och kulturell mångfald i skolan och i samhället och att lära eleven se kulturella likheter och kulturbundenheter i och mellan olika företeelser	I4	Hur den kulturella medvetenheten utvecklats	Eleven kan beskriva kulturens mångfald och vad flerspråkigheten innebär i samhället.
Att använda språket som stöd för allt lärande			
M11 handleda eleven att befästa en positiv uppfattning om sig själv och sitt sätt att kommunicera, läsa, producera texter och lära sig språk, handleda eleven att iaktta och jämföra olika sätt att lära sig samt att lära sig av andra	I5	Hur elevens uppfattning om sitt eget sätt att kommunicera utvecklats samt förmåga att reflektera över det egna sättet att lära sig språk	Utvecklingen av elevens uppfattning om sitt eget sätt att kommunicera används inte som grund för elevens vitsord. Eleven känner till sina egna språkliga styrkor och utvecklingsområden och kan ställa upp mål för sitt lärande.
M12 handleda eleven att lägga märke till hur språket används inom olika kunskapsområden	I5	Förmåga att lägga märke till språk inom olika kunskapsområden	Eleven känner till hur språk används inom olika kunskapsområden.
M13 uppmuntra eleven att utveckla förmågan att söka information samt att planera, strukturera och utvärdera sitt arbete självständigt och tillsammans med andra	I5	Förmåga att söka information samt förmåga att planera, strukturera och utvärdera sitt eget arbete	Eleven kan söka information mångsidigt från olika källor och kan planera, strukturera och utvärdera sitt eget arbete både på egen hand och tillsammans med andra.

Årskurs 7

SVENSKA SOM ANDRASPRÅK OCH LITTERATUR

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 7			
Att kommunicera			
M1 uppmuntra eleven att utveckla färdigheter att handla målinriktat, etiskt och konstruktivt i olika kommunikationssituationer i skolan och i samhället	I1	<p>Eleven undersöker och använder språket i olika funktioner och situationer och övar samtidigt på etablerade fraser och uttryck, familjära och formella uttryck, hur man på olika sätt uttrycker sin åsikt, samt sammanfattar och hänvisar till någon annans tal.</p> <p>Eleven handlar målinriktat, etiskt och konstruktivt i formella och mindre formella kommunikationssituationer i skolan och i samhället (<i>t.ex. olika diskussioner, förhandlingar, möten, debatter och intervjuer</i>).</p> <p>Eleven övar sig på att argumentera, redogöra och referera.</p>	K1 K2 K4
M2 handleda eleven att fördjupa förmågan att lyssna och förstå formellt tal, kommunikationen i undervisningen och talade medietexter	I1	<p>Eleven övar sin förmåga att lyssna och förstå formellt tal, kommunikationen i undervisningen och talade medietexter.</p> <p>Eleverna övar sig att lyssna och förhålla sig kritiskt till det hörda och att använda det hörda som modell för sin egen kommunikation.</p>	K2 K4 K5
M3 uppmuntra eleven att utveckla förmågan att uppträda och uttrycka sig målmedvetet och utnyttja olika uttryckssätt i olika situationer	I1	<p>Eleven övar sig på att självständigt förbereda och hålla muntliga presentationer.</p> <p>Eleverna tränar förmågan att uttrycka sig genom tal och helhetsgestaltning (<i>med medel som är kopplade till kropp, ljud, tid och rum</i>).</p> <p>Eleven övar sig på att åskådliggöra muntliga presentationer.</p>	K2
Att tolka texter			
M4 handleda eleven att använda sin kunskap om textgenrer för att tolka texter, vidga elevens ord- och begreppsförråd, handleda	I2	<p>Eleven övar sig på att identifiera berättande och beskrivande texter och urskilja deras språkliga drag.</p> <p>Eleven bekantar sig med olika texters mål och syften.</p>	K1 K2 K4

eleven att lära sig använda lässtrategier effektivt samt utveckla elevens förmåga att dra slutsatser om en texts betydelser utgående från texten, orden och de språkliga strukturerna		<p>Eleven vidgar sitt ord-och begreppsförråd genom att läsa olika med tanke på studierna viktiga texttyper (<i>t.ex. läroämnestexter, medietexter och skönlitteratur</i>).</p> <p>Eleven bekantar sig med lässtrategier vid läsning och analys av olika typer av texter och litteratur.</p>	
M5 handleda eleven att läsa texter kritiskt både självständigt och tillsammans med andra	I2	<p>Texterna läses med fokus på värderingar, ideologier och påverkningsmedel (<i>hur tolkningen påverkas av perspektiv, meningsstruktur, benämningar på personer och företeelser</i>).</p> <p>Eleven övar sig på att självständigt och i grupp tolka olika texter (<i>t.ex. tillförlitlighet, mål, uppgift, betydelse</i>).</p> <p>Eleven övar på sin förmåga att dra olika slutsatser om hurdana betydelser en text har utgående från texten, orden och de språkliga strukturerna.</p> <p>Eleven övar sig på att analysera sina egna och andras texter samt att ge och ta emot respons.</p>	K1 K2 K4
Att producera texter			
M6 handleda eleven att stärka förmågan att planera, producera och bearbeta texter självständigt och tillsammans med andra samt att kunna utnyttja olika textgenrer som källor och modeller för de egna texterna	I3	<p>Eleven övar sig att både självständigt och i grupp med hjälp av ändamålsenliga begrepp beskriva de genretypiska dragen för en berättande och beskrivande text.</p> <p>Eleven övar skrivprocessens faser (<i>planering, produktion, bearbetning</i>) samt att använda olika informationskällor (<i>t.ex. kritik, etik</i>).</p>	K1 K2 K4
M7 hjälpa eleven att befästa kunskaperna om normerna för standardskriftspråket samt behärska-ningen av det ordförråd och de strukturer som behövs för produktion av olika textgenrer	I3	<p>Eleven övar sig på att producera förståeliga och koherenta texter.</p> <p>Eleven övar grundreglerna för skriftspråket.</p> <p>Eleven övar sig på att använda ordförråd, fraseologi och språkliga strukturer.</p> <p>Eleverna övar sig på att välja lämpliga uttrycksmedel för olika typer av texter (<i>t.ex. register</i>).</p>	K2 K3

Att förstå språk, litteratur och kultur			
M8 handleda eleven att fördjupa sin språkliga medvetenhet och intressera sig för språkliga fenomen, hjälpa eleven att känna igen strukturer, olika register, stildrag och nyanser och förstå betydelser och följder av olika språkliga val	I4	<p>Eleven iakttar språkets regelbundenheter (<i>t.ex. med hjälp av verb- och satstyper eller analogier</i>).</p> <p>Eleven reflekterar över vilken betydelse textens olika språkliga och textuella drag har.</p> <p>Eleven övar sig på att beskriva texternas språkliga och textuella drag.</p> <p>Eleven övar sig på att känna igen språkets stildrag.</p> <p>Eleven övar sig på att känna igen språkets olika register och skillnader mellan olika stilar.</p> <p>Eleven övar sig på att dra slutsatser om språkets betydelser och strukturer (<i>satsstruktur, rektion</i>) samt hur språkliga val påverkar textens ton.</p>	K4
M9 inspirera eleven att bekanta sig med olika litteraturgenrer, den svenska och i synnerhet finlandssvenska litteraturen, dess historia och kopplingar till världslitteraturen samt att handleda eleven att känna till hur olika texter förhåller sig till varandra	I4	<p>Eleven bekantar sig med olika litteraturgenrer.</p> <p>Eleven läser litteratur som lämpar sig för hens åldersgrupp.</p>	K2
M10 vidga elevens kulturuppfattning och lära eleven att analysera flerspråkighet och kulturell mångfald i skolan och i samhället och att lära eleven se kulturella likheter och kulturbundenheter i och mellan olika företeelser	I4	<p>Eleven reflekterar över begreppet kultur och olika former av kultur.</p> <p>Eleven utnyttjar lokalt kulturutbud.</p> <p>Eleven bekantar sig med flerspråkighet och kulturell mångfald.</p> <p>Eleven bekantar sig med internationalisering på hemmaplan (<i>t.ex. festdagar, seder, matkultur, klädsel och musik</i>). Eleven stärker sin förståelse av den kulturella mångfalden genom att jämföra kulturella upplevelser från olika håll i världen.</p> <p>Eleven jämför det svenska språket med andra bekanta språk och undersöker hur olika språk påverkar varandra.</p>	K2

		<p>Eleven bekantar sig med film, teater och mediekultur.</p> <p>Eleven undersöker kritiskt mediernas funktion i det egna livet och i samhället.</p>	
Att använda språket som stöd för allt lärande			
M11 handleda eleven att befästa en positiv uppfattning om sig själv och sitt sätt att kommunicera, läsa, producera texter och lära sig språk, handleda eleven att iaktta och jämföra olika lärostilar och att lära sig av andra	I5	<p>Eleven reflekterar över sitt sätt att kommunicera, läsa, producera texter och lära sig språk.</p> <p>Eleven övar sig på att ställa upp mål för sitt lärande.</p> <p>Eleven bekantar sig med olika lärostilar.</p> <p>Eleven delar med sig sin kunskap och lär sig av andra.</p> <p>Eleven övar sig på att använda sina språkkunskaper i studierna.</p>	K1 K2 K7
M12 handleda eleven att lägga märke till hur språket används inom olika kunskapsområden	I5	<p>Eleven bekantar sig med hur språket används inom olika kunskapsområden.</p> <p>Eleven övar sin förmåga att läsa, skriva, lyssna på och tala texter inom olika kunskapsområden.</p> <p>Eleven jämför hur språk används i vardagen och inom olika kunskapsområden.</p>	K1 K4 K6
M13 uppmuntra eleven att utveckla förmågan att söka information samt att planera, strukturera och utvärdera sitt arbete självständigt och tillsammans med andra	I5	<p>Eleven använder informations- och kommunikationsteknik för att söka information, lära sig samt utvärdera sitt eget lärande.</p> <p>Eleven utvecklar sin förmåga att söka information samt att planera, strukturera och utvärdera sitt arbete självständigt och tillsammans med andra.</p>	K1 K5 K6

Årskurs 8

SVENSKA SOM ANDRASPRÅK OCH LITTERATUR

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 8			
Att kommunicera			
M1 uppmuntra eleven att utveckla färdigheter att handla målinriktat, etiskt och konstruktivt i olika kommunikationssituationer i skolan och i samhället	I1	<p>Eleven undersöker och använder språket i olika funktioner och situationer och övar samtidigt etablerade fraser och uttryck, familjära och formella uttryck, hur man på olika sätt uttrycker sin åsikt, samt sammanfattar och hänvisar till någon annans tal.</p> <p>Eleven handlar målinriktat, etiskt och konstruktivt i formella och mindre formella kommunikationssituationer i skolan och i samhället (<i>t.ex. olika diskussioner, förhandlingar, möten, debatter och intervjuer</i>).</p> <p>Eleven övar sig på att argumentera, redogöra och referera.</p>	K1 K2 K4
M2 handleda eleven att fördjupa förmågan att lyssna och förstå formellt tal, kommunikationen i undervisningen och talade medietexter	I1	<p>Eleven övar sin förmåga att lyssna och förstå formellt tal, kommunikationen i undervisningen och talade medietexter.</p> <p>Eleverna övar sig på att lyssna och förhålla sig kritiskt till det hörda och att använda det hörda som modell för sin egen kommunikation.</p>	K2 K4 K5
M3 uppmuntra eleven att utveckla förmågan att uppträda och uttrycka sig målmedvetet och utnyttja olika uttryckssätt i olika situationer	I1	<p>Eleven förbereder och håller självständigt muntliga presentationer.</p> <p>Eleverna tränar förmågan att uttrycka sig genom tal och helhetsgestaltning (<i>med medel som är kopplade till kropp, ljud, tid och rum</i>).</p> <p>Eleven övar sig på att åskådliggöra muntliga presentationer.</p>	K2
Att tolka texter			
M4 handleda eleven att använda sin kunskap om textgenrer för att tolka texter, vidga elevens ord- och begreppsfröåd, handleda eleven att lära sig använda lässtrategier	I2	<p>Eleven övar sig på att identifiera berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter och urskilja deras språkliga drag genom att använda ändamålsenliga begrepp.</p> <p>Eleven bekantar sig med olika texters mål och syften.</p>	K1 K2 K4

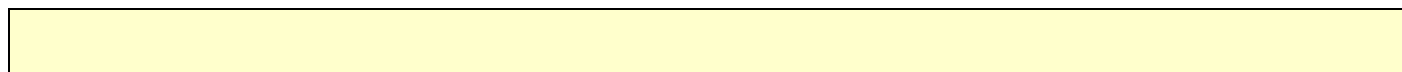
effektivt samt utveckla elevens förmåga att dra slutsatser om en texts betydelse utgående från texten, orden och de språkliga strukturerna		<p>Eleven utvidgar sitt ord- och begreppförråd genom att läsa olika för studier och samhället viktiga textgenrer (<i>t.ex. läroämnestexter, medietexter, skönlitteratur</i>).</p> <p>Eleven bekantar sig med lässtrategier för läsning och analys av olika typer av text- och litteraturgenrer.</p>	
M5 handleda eleven att läsa texter kritiskt både självständigt och tillsammans med andra	12	<p>Eleven läser texter och fokuserar på värderingar, ideologier och påverkningsmedel (<i>hur tolkningen påverkas av perspektiv, meningsstruktur, benämningar på personer och företeelser</i>).</p> <p>Eleven övar kritisk tolkning av olika texter både självständigt och i grupp (<i>t.ex. pålitlighet, mål, uppgift, betydelse</i>).</p> <p>Eleven övar sin förmåga att dra olika slutsatser om en texts betydelse utgående från texten, orden och de språkliga strukturerna.</p> <p>Eleven övar sig på att analysera sina egna och andras texter samt att ge och ta emot respons.</p>	K1 K2 K4
Att producera texter			
M6 handleda eleven att stärka förmågan att planera, producera och bearbeta texter självständigt och tillsammans med andra samt att kunna utnyttja olika textgenrer som källor och modeller för de egna texterna	13	<p>Eleven utvecklar sin förmåga att med hjälp av ändamålsenliga begrepp producera olika texter och utnyttjar då sin kunskap om de genretypiska dragen för en berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande text.</p> <p>Eleven övar skrivprocessens faser (<i>planering, produktion, bearbetning</i>) samt att använda olika informationskällor (<i>t.ex. kritik, etik</i>).</p>	K1 K2 K4
M7 hjälpa eleven att befästa kunskaperna om normerna för standardskriftspråket samt behärsningen av det ordförråd och de strukturer som behövs för produktion av olika textgenrer	13	<p>Eleven övar sig att producera förståeliga och koherenta texter.</p> <p>Eleven övar grundreglerna för skriftspråket.</p> <p>Eleven övar att på ett mångsidigt sätt använda ordförråd, fraseologi och språkliga strukturer.</p> <p>Eleverna övar sig att välja lämpliga uttryckssätt för olika texter.</p>	K2 K3
Att förstå språk, litteratur och kultur			
M8 handleda eleven att fördjupa sin språkliga medvetenhet och intres-	14	Eleven iakttar språkets regelbundenheter (<i>t.ex. med hjälp av verb- och satstyper eller analogier</i>).	K4

<p>sera sig för språkliga fenomen, hjälpa eleven att känna igen strukturer, olika register, stildrag och nyanser och förstå betydelser och följer av olika språkliga val</p>		<p>Eleven reflekterar över vilken betydelse textens olika språkliga och textuella drag har.</p> <p>Eleven övar sig på att beskriva texternas språkliga och textuella drag.</p> <p>Eleven övar sig på att känna igen språkets stildrag.</p> <p>Eleven övar sig på att observera och beskriva skillnader mellan språkets register och stilar.</p> <p>Eleven övar sig på att dra slutsatser om språkets betydelser och strukturer (<i>satsstruktur, rektion</i>) samt hur språkliga val inverkar på textens ton.</p>		
<p>M9 inspirera eleven att bekanta sig med olika litteraturgenrer, den svenska och i synnerhet finlandssvenska litteraturen, dess historia och kopplingar till världslitteraturen samt att handleda eleven att känna till hur olika texter förhåller sig till varandra</p>	I4	<p>Eleven bekantar sig med olika litteraturgenrer.</p> <p>Eleven läser litteratur som lämpar sig för hens åldersgrupp.</p>	K2	
<p>M10 vidga elevens kulturuppfattning och lära eleven att analysera flerspråkighet och kulturell mångfald i skolan och i samhället och att lära eleven se kulturella likheter och kulturbundenheter i och mellan olika företeelser</p>	I4	<p>Eleven utvidgar sin förståelse av kultur.</p> <p>Eleven utnyttjar lokalt kulturutbud.</p> <p>Eleven bekantar sig med flerspråkighet och kulturell mångfald i skolan och i samhället.</p> <p>Eleven bekantar sig med internationalisering på hemmaplan (<i>t.ex. festdagar, sätt, matkultur, klädsel och musik</i>). Eleven stärker sin förståelse av den kulturella mångfalden genom att jämföra kulturella upplevelser från olika håll i världen.</p> <p>Eleven jämför det svenska språket med andra bekanta språk och undersöker hur olika språk påverkar varandra.</p> <p>Eleven bekantar sig med film, teater och mediekultur.</p>	K2	

		Eleven undersöker kritiskt mediernas funktion i det egna livet och i samhället.	
Att använda språket som stöd för allt lärande			
M11 handleda eleven att befästa en positiv uppfattning om sig själv och sitt sätt att kommunicera, läsa, producera texter och lära sig språk, handleda eleven att iaktta och jämföra olika lärtilar och att lära sig av andra	I5	Eleven identifierar styrkor och utvecklingsmål i sitt sätt att kommunicera, läsa, producera texter och lära sig språk. Eleven kan ställa upp mål för sitt lärande. Eleven bekantar sig med olika lärtilar. Eleven delar med sig sin kunskap och lär sig av andra. Eleven övar sig på att använda sina språkkunskaper i studierna.	K1 K2 K7
M12 handleda eleven att lägga märke till hur språket används inom olika kunskapsområden	I5	Eleven observerar hur språk används inom olika kunskapsområden. Eleven övar sin förmåga att läsa, skriva, lyssna på och tala texter inom olika kunskapsområden. Eleven jämför skillnader mellan vardagsspråk och hur språk används inom olika kunskapsområden.	K1 K4 K6
M13 uppmuntra eleven att utveckla förmågan att söka information samt att planera, strukturera och utvärdera sitt arbete självständigt och tillsammans med andra	I5	Eleven använder informations- och kommunikationsteknik för att söka information, lära sig samt utvärdera sitt eget lärande. Eleven utvecklar sin förmåga att söka information samt att planera, strukturera och utvärdera sitt arbete självständigt och tillsammans med andra.	K1 K5 K6

Årskurs 9

SVENSKA SOM ANDRASPRÅK OCH LITTERATUR

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 9			
Att kommunicera			
M1 uppmuntra eleven att utveckla färdigheter att handla målinriktat, etiskt och konstruktivt i olika kommunikationssituationer i skolan och i samhället	I1	<p>Eleven undersöker och använder språket i olika funktioner och situationer och övar samtidigt etablerade fraser och uttryck, familjära och formella uttryck, hur man på olika sätt uttrycker sin åsikt samt sammanfattar och hänvisar till någon annans tal.</p> <p>Eleven handlar målinriktat, etiskt och konstruktivt i formella och mindre formella kommunikationssituationer i skolan och i samhället (t.ex. olika diskussioner, förhandlingar, möten, debatter och intervjuer).</p> <p>Eleven argumenterar, redogör och refererar.</p>	K1 K2 K4
M2 handleda eleven att fördjupa förmågan att lyssna och förstå formellt tal, kommunikationen i undervisningen och talade medietexter	I1	<p>Eleven utvecklar sin förmåga att lyssna och förstå formellt tal, kommunikationen i undervisningen och talade texter i medier.</p> <p>Eleverna övar sig att lyssna och förhålla sig kritiskt till det hörda och att använda det hörda som modell för sin egen kommunikation.</p>	K2 K4 K5
M3 uppmuntra eleven att utveckla förmågan att uppträda och uttrycka sig målmedvetet och utnyttja olika uttrycksätt i olika situationer	I1	<p>Eleven förbereder och håller självständigt muntliga presentationer.</p> <p>Eleverna tränar förmågan att uttrycka sig genom tal och helhetsgestaltning (med medel som är kopplade till kropp, ljud, tid och rum).</p> <p>Eleven övar sig på att åskådliggöra muntliga presentationer.</p>	K2
Att tolka texter			
M4 handleda eleven att använda sin kunskap om textgenrer för att tolka texter, vidga elevens ord- och begreppsförråd, handleda eleven att lära sig använda lässtrategier effektivt samt utveckla	I2	<p>Eleven kan med hjälp av ändamålsenliga begrepp identifiera de genretypiska dragen för en berättande, beskrivande, instruerande, argumenterande och förklarande text.</p> <p>Eleven granskar texter kritiskt och förstår att texter har olika mål och syften.</p>	K1 K2 K4

<p>elevens förmåga att dra slutsatser om en texts betydelse utgående från texten, orden och de språkliga strukturerna</p>		<p>Eleven utvidgar sitt ord- och begreppförråd genom att läsa olika för studier och samhället viktiga textgenrer (<i>t.ex. läroämnestexter, medietexter, skönlitteratur</i>).</p> <p>Eleven bekantar sig med lässtrategier för läsning och analys av olika typer av text- och litteraturgenrer.</p> <p>Eleven övar sig på att identifiera olika stilinriktningar inom litteraturen.</p>		
<p>M5 handleda eleven att läsa texter kritiskt både självständigt och tillsammans med andra</p>	<p>12</p>	<p>Texterna läses med fokus på värderingar, ideologier och påverkningsmedel (<i>hur tolkningen påverkas av perspektiv, meningsstruktur, benämningar på personer och företeelser, språkliga bilder och ironi</i>).</p> <p>Eleven övar kritisk tolkning av olika texter både självständigt och i grupp (<i>t.ex. pålitlighet, mål, uppgift, betydelse</i>).</p> <p>Eleven övar sin förmåga att dra olika slutsatser om en texts betydelse utgående från texten, orden och de språkliga strukturerna och gör kritiska frågor om texten.</p> <p>Eleven analyserar egna och andras texter samt ger och tar emot respons.</p>	<p>K1 K2 K4</p>	
<p>Att producera texter</p>				
<p>M6 handleda eleven att stärka förmågan att planera, producera och bearbeta texter självständigt och tillsammans med andra samt att kunna utnyttja olika textgenrer som källor och modeller för de egna texterna</p>	<p>13</p>	<p>Eleven producerar både självständigt och i grupp olika texter genom att använda sin kunskap om de genretypiska dragen för en berättande, beskrivande, instruerande, argumenterande och förklarande text.</p> <p>Eleven övar skrivprocessens faser (<i>planering, produktion, bearbetning</i>) samt att använda olika informationskällor (<i>t.ex. kritik, etik</i>).</p>	<p>K1 K2 K4</p>	
<p>M7 hjälpa eleven att befästa kunskaperna om normerna för standardskriftspråket samt behärsningen av det ordförråd och de strukturer som behövs för produktion av olika textgenrer</p>	<p>13</p>	<p>Eleven övar sig på att producera förståeliga och koherenta texter.</p> <p>Eleven befäster sina kunskaper om grundreglerna för skriftspråket.</p> <p>Eleven använder på ett mångsidigt sätt använda ordförråd, fraseologi och språkliga strukturer (<i>t.ex. infinita strukturer för korta och koncisa uttryck</i>).</p> <p>Eleverna övar sig på att välja lämpliga uttryckssätt för olika texter (<i>t.ex. språkets register</i>).</p>	<p>K2 K3</p>	

Att förstå språk, litteratur och kultur			
M8 handleda eleven att fördjupa sin språkliga medvetenhet och intressera sig för språkliga fenomen, hjälpa eleven att känna igen strukturer, olika register, stildrag och nyanser och förstå betydelser och följder av olika språkliga val	14	<p>Eleven iakttar språkets regelbundenheter (<i>t.ex. med hjälp av verb- och satstyper eller analogier</i>).</p> <p>Eleven reflekterar över vilken betydelse textens olika språkliga och textuella drag har.</p> <p>Eleven övar sig på att beskriva texternas språkliga och textuella drag.</p> <p>Eleven känner igen språkets stildrag.</p> <p>Eleven övar sig på att observera och beskriva skillnader mellan register och stilar i språket.</p>	K4
M9 inspirera eleven att bekanta sig med olika litteraturgenrer, den svenska och i synnerhet finlandssvenska litteraturen, dess historia och kopplingar till världslitteraturen samt att handleda eleven att känna till hur olika texter förhåller sig till varandra	14	<p>Eleven lär sig att känna igen finländsk litteratur och de viktigaste skedena i dess utveckling.</p> <p>Eleven lär sig att uppfatta texters förhållande till andra texter.</p> <p>Eleven lär sig att förstå hur finländsk litteratur anknyter till världslitteraturen.</p>	K2
M10 vidga elevens kulturuppfattning och lära eleven att analysera flerspråkighet och kulturell mångfald i skolan och i samhället och att lära eleven se kulturella likheter och kulturbundenheter i och mellan olika företeelser	14	<p>Eleven beskriver kulturens mångfald och argumenterar för betydelsen av ett flerspråkigt samhälle.</p> <p>Eleven utnyttjar lokalt kulturutbud.</p> <p>Eleven bekantar sig med flerspråkighet och kulturell mångfald i skolan och i samhället.</p> <p>Eleven bekantar sig med internationalisering på hemmaplan (<i>t.ex. festdagar, sätt, matkultur, klädsel och musik</i>). Eleven stärker sin förståelse av den kulturella mångfalden genom att jämföra kulturella upplevelser från olika håll i världen.</p> <p>Eleven jämför det svenska språket med andra bekanta språk och undersöker hur olika språk påverkar varandra.</p> <p>Eleverna bekantar sig med språksituationen i Finland och med de centrala skedena i svenska språkets utveckling.</p>	K2

		<p>Eleven bekantar sig med film, teater och mediekultur.</p> <p>Eleven undersöker kritiskt mediernas funktion i det egna livet och i samhället.</p>	
Att använda språket som stöd för allt lärande			
M11 handleda eleven att befästa en positiv uppfattning om sig själv och sitt sätt att kommunicera, läsa, producera texter och lära sig språk, handleda eleven att iaktta och jämföra olika lärostilar och att lära sig av andra	15	<p>Eleven identifierar styrkor och utvecklingsmål i sitt sätt att kommunicera, läsa, producera texter och lära sig språk.</p> <p>Eleven övar sig på att ställa upp mål för sitt lärande.</p> <p>Eleven identifierar och jämför olika lärostilar.</p> <p>Eleven delar med sig sin kunskap och lär sig av andra.</p> <p>Eleven övar sig på att använda sina språkkunskaper i studierna.</p>	<p>K1</p> <p>K2</p> <p>K7</p>
M12 handleda eleven att lägga märke till hur språket används inom olika kunskapsområden	15	<p>Eleven identifierar hur språk används inom olika kunskapsområden.</p> <p>Eleven övar sin förmåga att läsa, skriva, lyssna på och tala texter inom olika kunskapsområden.</p> <p>Eleven jämför skillnader mellan vardagsspråk och hur språk används inom olika kunskapsområden.</p>	<p>K1</p> <p>K4</p> <p>K6</p>
M13 uppmuntra eleven att utveckla förmågan att söka information samt att planera, strukturera och utvärdera sitt arbete självständigt och tillsammans med andra	15	<p>Eleven använder informations- och kommunikationsteknik för att söka information, lära sig och utvärdera sin egen inläring.</p> <p>Eleven söker mångsidigt information från olika källor samt planerar, strukturerar och utvärderar sitt arbete självständigt och som en del av gruppen.</p>	<p>K1</p> <p>K5</p> <p>K6</p>

15.4.2 DET ANDRA INHEMSKA SPRÅKET

SPRÅKPEDAGOGIK OCH SPRÅKUTVECKLING

Den språkliga utvecklingen startar vid födseln och fortsätter livet ut. Individerna tillägnar sig sin kompetens i flera språk i hemmet, i skolan och under fritiden. Den språkliga kompetensen består av kompetens i modersmålen, i andra språk och i olika dialektala varianter, på olika nivåer. Utgångspunkten för skolans språkundervisning är att språket används

i olika situationer och sammanhang. Språkundervisningen ska stärka elevernas språkliga medvetenhet och stödja språkbruk på olika språk parallellt. Den ska även bidra till att eleverna utvecklar kompetens i multilitteracitet. Eleverna ska lära sig att analysera texter och kommunikationsformer på olika språk och använda språkvetenskapliga begrepp vid tolkning av texter och använda sig av olika sätt att lära sig språk. De ska också uppmuntras att lära sig språk på flera olika sätt och att använda sin kompetens i olika språk som stöd för allt lärande i alla läroämnen. Eleverna ska få handledning i att läsa texter på lämplig nivå på olika språk och att i sina studier söka information och kunskap på olika språk.

Eleverna ska vägledas att se och förstå sin egen och andras mångfasetterade språkliga och kulturella identitet. Även betydelsen av minoritetsspråken och de utrotningshotade språken ska behandlas i undervisningen och den ska stödja elevens flerspråkighet genom att inkludera elevens alla språk, även de som används på fritiden. Undervisningen ska stärka elevens tro på den egna förmågan att lära sig språk och uppmuntra till att modigt använda nya språk, även på grundläggande nivå. Utgångspunkten för all språkpedagogisk verksamhet är att flera olika läroämnen samarbetar.

LÄROKURSER I DET ANDRA INHEMSKA SPRÅKET OCH FRÄMMANDE SPRÅK

Elevernas studieprogram innehåller minst en lång och en medellång lärokurs i språk. Av dessa ska det ena vara det andra inhemska språket (finska eller svenska) och det andra något främmande språk eller samiska. Långa lärokurser innebär A-lärokurser samt modersmålsinriktade lärokurser i finska och svenska. B1-lärokurserna är medellånga lärokurser. Dessutom kan utbildningsanordnaren erbjuda olika långa lärokurser i andra språk som valfria och frivilliga språkstudier.

För läroämnet det andra inhemska språket har det inom dessa grunder fastställts sex lärokurser: lång lärokurs (A-lärokurs) i finska och svenska och i modersmålsinriktad finska och svenska medellång lärokurs (B1-lärokurs) i finska och svenska.

I läroämnet främmande språk har det fastställts sju olika lärokurser: lång lärokurs (A-lärokurs) i engelska, i annat främmande språk och i samiska, medellång lärokurs (B1-lärokurs) i främmande språk samt kort lärokurs (B2-lärokurs) i främmande språk, samiska och latin.

Beskrivningar av lärokursen i främmande språk kan tillämpas på alla språk som inte har språkspecifik lärokursbeskrivning. På basis av grunderna låter utbildningsanordnaren utarbeta språkspecifika tillämpningar. För engelska språket utarbetas endast A-lärokurs. Vid behov kan man lokalt utarbeta en lärokursbeskrivning för engelska som B1- eller B2-språk genom att använda lärokurserna B1 och B2 för främmande språk som modell. Den kunskapsnivå för växande språkkunskap som fastställs i grunderna lämpar sig för europeiska språk som använder ett skriftsystem som grundar sig på alfabetet. För andra språk låter utbildningsanordnaren utarbeta en läroplan som följer dessa grunder i tillämpliga delar.

DET ANDRA INHEMSKA SPRÅKET FINSKA

Läroämnets uppdrag

Språk är en förutsättning för lärande och tänkande. Språket är närvarande i all verksamhet i skolan och alla lärare är språklärare. Språkstudierna främjar utvecklingen av tankeförmågan. De ger underlag för att forma en flerspråkig och

mångkulturell identitet och värdesätta den. I takt med att ordförrådet och strukturerna utvecklas, utvecklas också de kommunikativa färdigheterna och förmågan att söka information. Språkundervisningen ger goda möjligheter till glädje, lek och kreativitet.

Undervisningen i det andra inhemska språket är en del av språkpedagogiken och fostran till språkmedvetenhet. Den ska väcka elevernas intresse för den språkliga och kulturella mångfalden i skolan och den omgivande världen och uppmuntra dem att kommunicera i autentiska språkmiljöer. Eleverna ska lära sig värdesätta andra språk, människorna som talar dem och olika kulturer. Jämställdheten i språkval och språkstudier förstärks genom att man på varierande och intressanta sätt informerar om valmöjligheter i språken, genom att man uppmuntrar eleverna att oberoende av kön fatta beslut om språkval utgående från sina individuella intressen, genom att man behandlar teman mångsidigt och ur olika synvinklar och genom att man använder omväxlande och praktiska arbetsmetoder.

Studierna i det andra inhemska språket ska förbereda eleverna för planmässigt och kreativt arbete i olika sammansättningar. Eleverna och elevgrupperna ska också ges möjligheter att bilda nätverk och kommunicera med finskspråkiga elever och grupper. Digitala verktyg erbjuder en naturlig möjlighet att genomföra språkundervisningen i autentiska situationer och utifrån elevernas kommunikationsbehov. Undervisningen ska också ge färdigheter som främjar delaktighet och aktiv påverkan.

Undervisningen ska stärka elevernas tilltro till sin förmåga att lära sig språk och att modigt använda dem. Eleverna ska ges möjlighet att studera i egen takt och vid behov få stöd för sitt lärande. Undervisningen ska ordnas så att också elever som avancerar snabbare eller kan språket sedan tidigare kan göra framsteg.

Språkundervisningen ska utveckla multilitteracitet och ta upp olika texter. Texterna ska väljas med hänsyn till barnens och de ungas intressen. Undervisningen ska också bygga broar mellan olika språk och med de språk som eleverna använder på fritiden. Vid valet av texter och uppgifter ska man också fästa uppmärksamhet vid språkkunskap som behövs i arbetslivet. Eleverna uppmuntras att söka information på de språk som de behärskar.

FINSKA, A-LÄROKURS I ÅRSKURS 7–9

Eleverna ska uppmuntras att använda finska mångsidigt för att kommunicera och söka information. Målet för undervisningen är att stödja eleverna att fördjupa de kunskaper som inhämtats i årskurs 3–6, utveckla deras språkliga medvetenhet och slutledningsförmåga och samtidigt främja deras färdigheter för språkstudier. Förståelsen för kulturell mångfald ska fördjupas genom att man diskuterar om värdebundna företeelser som är förknippade med olika språkgrupper och även ger utrymme för bearbetning av känslor.

Många elever använder i allt högre grad finska på sin fritid. Den kunskap som eleverna inhämtar genom det informella lärandet ska beaktas när undervisningen planeras och innehållet väljs.

Undervisningen i finska kan integreras i undervisningen i olika läroämnen och de mångvetenskapliga lärområdena och tvärtom. Eleverna ska uppmuntras att söka information på finska i olika läroämnen.

Mål för undervisningen i A-lärokursen i finska i årskurs 7–9

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet		
M1 utveckla elevens förmåga att ge akt på och reflektera över företeelser som är förknippade med nationalspråkets ställning i Finland samt stärka elevens förmåga och vilja att komma till rätta i finska och flerspråkiga miljöer	I1	K1, K2
M2 uppmuntra eleven att upptäcka möjligheter att vidga sin syn på omvärlden genom att använda sig av sina kunskaper i finska i olika grupper och sammanhang	I1	K2, K5
M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket och att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet	I1	K1, K4
Färdigheter för språkstudier		
M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig finska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	I2	K1, K3, K7
M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande	I2	K1
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera		
M6 uppmuntra eleven att öva sig i att aktivt delta i olika slag av vardagliga kommunikationssituationer	I3	K4
M7 handleda eleven att vara aktiv i kommunikationssituationer och att fördjupa sin förmåga att på finska använda olika kommunikationsformer, stående uttryck, omskrivningar, utfyllnader och andra kompensationsstrategier	I3	K4
M8 hjälpa eleven att i kommunikationssituationer gällande åsikter och ställningstaganden fästa uppmärksamhet vid kulturellt lämpligt språkbruk	I3	K2, K6
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter		
M9 erbjuda eleven möjligheter att tolka olika slags texter för informationssökning, även tydliga faktatexter och att uppmuntra hen att i tolkandet använda sig av slutledningsförmåga och förståelse av texternas centrala innehåll	I3	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter		
M10 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en tilltagande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal	I3	K3, K4, K5

Centralt innehåll som anknyter till målen för A-lärokursen i finska i årskurs 7–9

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet: Att i undervisningen välja sådant innehåll och sådana arbetsätt som uppmuntrar eleverna att aktivt delta i olika finskspråkiga verksamheter. Att använda sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna att jämföra olika språk och att studera finska. Att ta reda på vad som avses med individens språkliga rättigheter.

I2 Färdigheter för språkstudier: Att vidareutveckla färdigheterna för språkstudier. Att öva sig att använda läromedel på ett mångsidigt sätt, att använda ordlistor, uppfatta helheter, gruppera, söka information och bedöma hur tillförlitlig informationen är.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter: Att välja innehåll med målet att eleven ska klara sig på finska i olika sammanhang också utanför skolan, att innehållet ska vara aktuellt, för eleverna intressant, rikta sig mot andra stadiets utbildning och göra eleverna bekanta med den språkkunskap som behövs i arbetslivet och i fortsatta studier. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika slags texter som t.ex. berättande, beskrivande eller argumenterande texter. Att studera och öva olika kommunikationssituationer med hjälp av olika medier.

Mål för lärmiljöer och arbetsätt i A-lärokursen i finska i årskurs 7–9

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska även ske genom pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av spel, musik och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. I texterna söker man information som man delar och publicerar. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av olika nätverk får eleverna också bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i närmiljön eller samhället. Målspråket finska används alltid när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i finska i årskurs 7–9

Eleverna ska uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevens språkkunskaper. Eleverna ska också uppmuntras att studera andra språk som skolan erbjuder. Elever som har inlärningssvårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan språket från tidigare.

Bedömning av elevens lärande i A-lärokursen i finska i årskurs 7–9

Lärandet ska bedömas på olika sätt, också genom självbedömning och kamratbedömning. Bedömningen ska beakta samtliga mål och delområden av språkkunskapen. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den. Den Europeiska språkportfolion kan användas som verktyg vid bedömningen.

Bedömningen ska vara mångsidig och ge eleverna möjlighet att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Med hjälp av uppbyggande respons hjälper man eleverna att bli medvetna om sina kunskaper och att utveckla dem. Eleverna uppmuntras att tillämpa sina kunskaper i olika kommunikationssituationer. Mångsidig bedömning ger också elever som

har inlärningsvårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper.

Slutbedömningen infaller det läsår då studierna i läroämnet som ett gemensamt läroämne avslutas. Genom slutbedömningen fastställs hur eleven har uppnått målen för A-lärokursen i finska när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i A-lärokursen i finska. Kunskaperna utvecklas kumulativt inom de olika delområdena av språkkunskap. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av för vilken årskurs målet fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8), om hen i genomsnitt uppvisar sådana kunskaper som kriterierna förutsätter. Kunskaper som överstiger nivån för vitsordet åtta inom något delområde kan kompensera svagare kunskaper inom ett annat delområde.

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet 5	Kunskapskrav för vitsordet 7	Kunskapskrav för vitsordet 8	Kunskapskrav för vitsordet 9
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet							
M1 utveckla elevens förmåga att ge akt på och reflektera över företeelser som anknyter till nationalspråkets ställning i Finland samt	I1	Eleven känner till det finska språkets ställning i Finland. Eleven lägger märke till kulturella skill-	Förståelse för frågor som gäller språkets ställning och språkets och kulturens betydelse	Eleven känner till att man talar finska och svenska i Finland. Eleven är medveten om att det finns olika	Eleven kan förklara varför man talar finska och svenska i Finland. Eleven är medveten om nationalspråkets betydelse	Eleven kan berätta om rättigheter och skyldigheter i anknytning till Finlands nationalspråk.	Eleven kan klargöra för rättigheter och skyldigheter i anknytning till Finlands nationalspråk.

stärka elevens förmåga och vilja att komma till rätta i finskspråkiga och flerspråkiga miljöer		nader mellan nationalspråken. Eleven utvecklar sin förmåga och vilja att komma till rätta i finskspråkiga och flerspråkiga miljöer.		språkmiljöer i Finland och kan reagera i finskspråkiga och flerspråkiga miljöer.	för individen. Eleven kan komma till rätta i finskspråkiga och flerspråkiga miljöer.	Eleven kan ta i beaktande språkens betydelse för individen. Eleven kan agera i finskspråkiga och flerspråkiga miljöer.	Eleven kan reflektera över språkens betydelse för individen. Eleven kan agera flexibelt i finskspråkiga och flerspråkiga miljöer enligt situation.
M2 uppmuntra eleven att upptäcka möjligheter att vidga sin syn på omvärlden genom att använda sig av sina kunskaper i finska i olika sammanhang och miljöer	I1	Eleven lär sig att hitta olika sammanhang och miljöer där hen kan utveckla sina kunskaper i finska.	Förmåga att med hjälp av finska språket utveckla sina världsmedborgerliga färdigheter	Eleven kan ge exempel på några sammanhang och miljöer där finska kan användas.	Eleven kan berätta om sammanhang och miljöer där finska kan användas för att främja det egna lärandet.	Eleven kan jämföra sammanhang och miljöer där finska kan användas för att främja det egna lärandet.	Eleven kan reflektera över hur hen kan utnyttja finskspråkiga sammanhang och miljöer för att främja det egna lärandet.
M3 handleda eleven att	I1	Eleven lär sig att ge	Språklig förmåga	Eleven kan göra iakttagelser	Eleven kan dra några slutsatser	Eleven kan dra slutsatser om	Eleven kan utgående

<p>lägga märke till regelbundenheter i finska språket och att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande</p>		<p>akt på regelbundenheter i finska språket och göra jämförelser mellan finska och andra språk.</p> <p>Eleven lär sig att använda språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande.</p>		<p>om några regelbundenheter i det finska språket.</p>	<p>om regelbundenheter i det finska språket i jämförelse med andra språk.</p> <p>Eleven kan ge exempel på några språkvetenskapliga begrepp i finska och använda dem för att utveckla sina språkkunskaper.</p>	<p>finska i jämförelse med andra språk.</p> <p>Eleven kan berätta om centrala språkvetenskapliga begrepp i finska och använda dem för att utveckla sina språkkunskaper.</p>	<p>från sina iakttagelser dra slutsatser om regelbundenheter i det finska språket, tillämpa dem samt jämföra olika sätt att uttrycka samma saker i olika språk.</p> <p>Eleven känner till och kan använda centrala språkvetenskapliga begrepp i finska för att utveckla sina språkkunskaper.</p>
<p>Färdigheter för språkstudier</p>							

<p>M4 uppmuntra eleven att ställa upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig finska och att reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra samt handleda eleven att delta på ett uppbyggande sätt i kommunikation där det viktigaste är att man når fram med sitt budskap</p>	<p>12</p>	<p>Eleven lär sig att ställa upp mål för sina språkstudier och att reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra.</p> <p>Eleven lär sig att använda olika sätt för att lära sig språk och att hitta de mest effektiva förhållningssätten för eget lärande.</p> <p>Eleven lär sig olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.</p>	<p>Förmåga att ställa upp mål, utnyttja studiestrategier och reflektera över sitt lärande samt förmåga att bilda sig en uppfattning om olika sätt att delta i kommunikation</p>	<p>Eleven kan använda några förhållningssätt för att lära sig språk.</p> <p>Eleven kan ge några exempel på olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.</p>	<p>Eleven kan använda de vanligaste och förhållningssätten för att lära sig språk.</p> <p>Eleven kan beskriva olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.</p>	<p>Eleven kan utnyttja de mest centrala och förhållningssätten för att lära sig finska.</p> <p>Eleven kan jämföra olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.</p>	<p>Eleven kan mångsidigt utnyttja varierande och förhållningssätt att lära sig finska.</p> <p>Eleven kan jämföra och reflektera över olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.</p>
--	-----------	---	---	--	---	---	--

<p>M5 stödja elevens förmåga att kreativt tillämpa sina språkfärdigheter och utveckla sina färdigheter för kontinuerligt språklärande</p>	<p>12</p>	<p>Eleven lär sig att tillämpa sina språkkunskaper i olika situationer samt utveckla sina färdigheter självständigt även efter avslutad skolgång.</p> <p>Eleven lär sig att utnyttja de språkliga intryck som hen får i sin omgivning.</p> <p>Eleven utvecklar tilltro till sig själv som språkinlärare.</p>	<p>Förmåga att utveckla sina färdigheter för kontinuerligt språklärande</p>	<p>Eleven kan ge några exempel på hur hen kan utveckla sina färdigheter i finska.</p>	<p>Eleven kan beskriva hur hen kan utveckla de egna färdigheterna i finska även efter avslutad skolgång.</p>	<p>Eleven kan jämföra olika möjligheter att tillämpa och utveckla sina färdigheter i finska även efter avslutad skolgång.</p>	<p>Eleven kan reflektera över och jämföra olika möjligheter att tillämpa och utveckla sina färdigheter i finska även efter avslutad skolgång.</p>
<p>Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera</p>				<p>Kunskapsnivå A1.3</p>	<p>Kunskapsnivå A2.2</p>	<p>Kunskapsnivå B1.1</p>	<p>Kunskapsnivå B1.1/B1.2</p>

M6 upp- muntra eleven att öva sig i att delta i olika slag av vardag- liga kom- munika- tionssitu- ationer	I3	Eleven lär sig att ak- tivt delta i olika be- kanta kommuni- kationssi- tuationer.	Kommuni- kaionsför- måga i olika situ- ationer	Eleven re- der sig i många ru- tinmässiga kommuni- kations- situatio- ner men tar ibland stöd av sin samtals- partner.	Eleven re- der sig re- lativt bra i olika var- dagliga kommuni- kationssi- tuationer. Eleven kan i allt högre grad ta ini- tiativ i en kommuni- kationssi- tuation.	Eleven kan relativt obehindrat kommuni- cera, delta i diskussio- ner och ut- trycka sina åsikter i vardagliga kommuni- kationssi- tuationer.	Eleven kan kommuni- cera, delta i diskussio- ner och uttrycka sina åsik- ter också i vissa mer krävande situatio- ner som till exem- pel då man diskuterar om en ak- tuell hän- delse.
M7 hand- leda ele- ven att ta initiativ i kommuni- kations- situatio- ner och att fördjupa sin för- måga att på finska använda olika kom- munikati- onsfor- mer, stå- ende ut- tryck, om- skriv-	I3	Eleven lär sig att ta initiativ i kommuni- kationssi- tuationer och att an- vända olika kom- pensat- ionsstrate- gier.	Använd- ning av kommuni- kations- strategier	Eleven del- tar i kom- munikati- on men behöver fortfa- rande ofta hjälpme- del. Eleven kan reagera med korta verbala ut- tryck, små gester (till exempel genom att nicka), ljud	Eleven del- tar i allt högre grad i kommu- nikation. Eleven an- vänder vid behov standard- uttryck för att be om precisering av nyck- elord. Eleven måste då och då be	Eleven kan i någon mån ta ini- tiativ i olika ske- den av en kommuni- kationssi- tuation och för- säkra sig om att samtals- partnern har för- stått bud- skapet. Eleven kan omskrivna	Eleven kan ta initiativ i en kom- munikati- onssi- tu- ation där ett bekant ämne be- handlas och kan försäkra sig om att samtals- partnern har för- stått bud- skapet. Kan rätta till miss- förstånd eller byta

ningar, utfyllnader och andra kompensationsstrategier				<p>eller liknande minimal respons.</p> <p>Eleven måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa.</p>	<p>samtalspartnern upprepa eller förtydliga.</p> <p>Eleven använder till exempel ett närliggande eller allmänare begrepp när hen inte vet det exakta begreppet (hund/djur eller hus/stuga).</p>	<p>eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap.</p> <p>Eleven kan diskutera betydelsen av obekanta uttryck.</p>	<p>ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap.</p> <p>Eleven kan diskutera betydelsen av obekanta och mer komplicerade uttryck.</p>
M8 hjälpa eleven att i kommunikationssituationer gällande åsikter och ställningstaganden fästa uppmärksamhet vid kulturellt lämpligt språkbruk	I3	<p>Eleven lär sig att känna igen kulturella drag i kommunikation.</p> <p>Eleven lär sig att anpassa sin kommunikation enligt situation.</p>	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artig språkbruk i många rutinmässiga sociala sammanhang.	Eleven kan använda språket på ett enkelt sätt för centrala ändamål, till exempel för att utbyta information eller uttrycka sin åsikt eller ståndpunkt på	<p>Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutmerna.</p> <p>Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till några viktiga kultu-</p>	<p>Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutmerna och kan ta hänsyn till formell språk användning.</p> <p>Eleven kan i sin kom-</p>

					ett lämpligt sätt. Eleven kan diskutera artigt med hjälp av vanliga uttryck och grundläggande kommunikationsrutiner.	relt betingade aspekter.	munikation ta hänsyn till viktiga kulturellt betingade aspekter.
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter				Kunskapsnivå A1.3	Kunskapsnivå A2.2	Kunskapsnivå B1.1	Kunskapsnivå B1.1/B1.2
M9 erbjuda eleven möjligheter att tolka olika slags texter för informationssökning, även tydliga faktatexter och att uppmantra hen att i tolkandet använda sig av slut-	I3	Eleven lär sig att förstå budskapet i muntliga och skriftliga texter genom att använda sin slutledningsförmåga. Eleven lär sig att hitta det centrala innehållet i texter för	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Eleven kan plocka ut enkel information	Eleven kan i mycket stora drag följa med ett tydligt anförande, känner ofta igen ämnet i en pågående diskussion och förstår det väsentliga i en allmänspråklig text eller långsamt tal	Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text. Eleven förstår tal eller skriven text som	Eleven förstår det väsentliga och flera detaljer i mer krävande allmänspråkligt tal i normalt tempo eller i allmänspråklig skriven text. Eleven förstår tal eller skriven

ledningsförmåga och förståelse av texternas centrala innehåll		sin informationssökning.		enligt behov ur en kort text.	som innehåller bekanta ord. Eleven kan härleda betydelsen av obekanta ord utgående från kontexten.	bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Eleven urskiljer även oförberedd det centrala innehållet, nyckel-ord och viktiga detaljer.	text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Eleven urskiljer även oförberedd det centrala innehållet, nyckel-ord eller viktiga detaljer.
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter				Kunskapsnivå A1.2	Kunskapsnivå A2.1	Kunskapsnivå A2.2	Kunskapsnivå A2.2/B1.1
M10 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en tilltagande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer	I3	Eleven lär sig att uttrycka sig muntligt och skriftligt genom att använda lämpligt ordförråd och centrala strukturer.	Förmåga att producera texter	Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om några bekanta och för hen viktiga saker samt skriva några korta meningar om	Eleven kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen.	Eleven kan räkna upp och beskriva (för åldern typiska) saker som anknyter till vardagen med hjälp av vanliga ord, några idiomatiska uttryck samt	Eleven kan redogöra för det väsentliga angående vardagliga ämnen, verkliga eller fiktiva, som intresserar hen. Eleven använder sig

och grundregler för uttal		Eleven lär sig att uttala förståeligt.		<p>inövade ämnen.</p> <p>Eleven uttalar de flesta inövade uttrycken begripligt.</p> <p>Eleven behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.</p>	<p>Eleven behärskar ett lätt förut-sägbart ordförråd och många centrala strukturer.</p> <p>Eleven kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.</p>	<p>grundläggande och ibland också lite svårare strukturer.</p> <p>Eleven kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.</p>	<p>av ett relativt omfattande ordförråd och också krävande strukturer samt idiomatiska uttryck.</p> <p>Eleven kan tillämpa grundläggande uttalsregler också på andra än inövade uttryck.</p>
---------------------------	--	--	--	--	---	--	--

Årskurs 7

FINSKA, A-LÄROKURS

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
------------------------	---	----------------	---

Årskurs 7			
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 utveckla elevens förmåga att ge akt på och reflektera över företeelser som är förknippade med nationalspråkens ställning i Finland samt stärka elevens förmåga och vilja att komma till rätta i finska och flerspråkiga miljöer	I1	<p>Eleverna funderar tillsammans på modersmålets, det andra inhemska språkets och tvåspråkighetens betydelse för individen.</p> <p>Eleven bekantar sig med möjligheter att höra och använda finska i det omgivande finskspråkiga samhället.</p> <p>Eleven bekantar sig med den finska kulturen.</p>	K1 K2
M2 uppmuntra eleven att upptäcka möjligheter att vidga sin syn på omvärlden genom att använda sig av sina kunskaper i finska i olika grupper och sammanhang	I1	<p>Eleven övar sig på att kommunicera och att uttrycka sig på finska.</p> <p>Eleven lär sig att upptäcka möjligheter att använda finska i och utanför skolan.</p>	K2 K5
M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket och att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet	I1	<p>Eleven repeterar och lär sig språkvetenskapliga begrepp för att öka förståelsen för språkets strukturer (<i>t.ex. kasus- och tempusböjning</i>).</p>	K1 K4
Färdigheter för språkstudier			
M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig finska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	I2	<p>Eleven utvecklar sina färdigheter för språkstudier och övar sig att använda läromedel på ett mångsidigt sätt samt att använda ordlistor.</p> <p>Eleven lär sig att sätta egna mål och utvärdera sitt lärande med hjälp av både själv- och kamratbedömning.</p> <p>Eleven övar sig på att kommunicera med andra i klassen.</p>	K1 K3 K7
M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att	I2	<p>Eleven förstärker sin språkliga medvetenhet och utvecklar sina färdigheter att lära sig finska.</p>	K1

<p>kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande</p>		<p>Eleven blir medveten om möjligheter att använda finska utanför skolan.</p>	
<p>Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera</p>			
<p>M6 uppmuntra eleven att öva sig i att aktivt delta i olika slag av vardagliga kommunikationssituationer</p>	I3	<p>Eleven lär sig att diskutera teman som berör hemmet, skolan och hobbyer.</p> <p>Eleven övar sig på att uttrycka sina åsikter på basen av olika bekanta teman och texter.</p>	K4
<p>M7 handleda eleven att vara aktiv i kommunikationssituationer och att fördjupa sin förmåga att på finska använda olika kommunikationsformer, stående uttryck, omskrivningar, utfyllnader och andra kompensationsstrategier</p>	I3	<p>Eleven övar sig på att ta initiativ i olika kommunikationssituationer.</p> <p>Eleven övar sig på att uttrycka sig så att innehållet i budskapet blir tydligt.</p> <p>Eleven tar reda på betydelsen av obekanta ord och uttryck.</p>	K4
<p>M8 hjälpa eleven att i kommunikationssituationer gällande åsikter och ställningstaganden fästa uppmärksamhet vid kulturellt lämpligt språkbruk</p>	I3	<p>Eleven övar sig på att använda de viktigaste artighetskutymerna.</p> <p>Eleven övar sig på att uttrycka sig sakligt och artigt.</p>	K2 K6
<p>Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter</p>			
<p>M9 erbjuda eleven möjligheter att tolka olika slags texter för informationsökning, även tydliga faktatexter och att uppmuntra hen att i tolkandet använda sig av slutled-</p>	I3	<p>Eleven läser olika slags texter och tolkar och söker information i dem (<i>t.ex. släkt, vänner, skola, vardagsituationer</i>).</p> <p>Eleven förstår huvudinnehållet i muntliga framställningar.</p>	K4

ningsförmåga och förståelse av texternas centrala innehåll			
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			
M10 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en tilltagande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal	I3	<p>Eleven lär sig att både i tal och skrift berätta om sig själv, sin släkt och sin vardag.</p> <p>Eleven kan använda de mest centrala strukturerna (<i>t.ex. kasusformerna, tempusformerna, possessivsuffix</i>).</p>	K2 K3 K4

Årskurs 8

FINSKA, A-LÄROKURS

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 8			
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 utveckla elevens förmåga att ge akt på och reflektera över företeelser som är förknippade med nationalspråkens ställning i Finland samt stärka elevens förmåga och vilja att	I1	<p>Eleverna funderar på betydelsen av språkkunskap och hur viktigt det är att kunna finska för att klara sig i Finland.</p> <p>Eleven övar sig på att använda finska i det omgivande samhället och att söka information på finska.</p> <p>Eleven fördjupar sitt kunnande om den finska kulturen.</p>	K1 K2

komma till rätta i finska och flerspråkiga miljöer			
M2 uppmuntra eleven att upptäcka möjligheter att vidga sin syn på omvärlden genom att använda sig av sina kunskaper i finska i olika grupper och sammanhang	I1	<p>Eleven övar sig på att kommunicera och att uttrycka sig på finska i olika situationer.</p> <p>Eleven lär sig att använda finska i olika sammanhang och söka material på finska.</p>	K2 K5
M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket och att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet	I1	<p>Eleven fördjupar sina kunskaper i finskans strukturer (<i>t.ex. modalitet, adjektiv, räkneord</i>).</p> <p>Eleven använder sig av språkvetenskapliga begrepp som hen lärt sig i andra språk.</p>	K1 K4
Färdigheter för språkstudier			
M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig finska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	I2	<p>Eleven förstärker sina färdigheter för språkstudier och övar sig att använda olika slags läromedel.</p> <p>Eleven lär sig att söka information, gruppera, uppfatta helheter samt att bedöma informationens tillförlitlighet.</p> <p>Eleven lär sig att sätta egna mål och utvärdera sitt lärande med hjälp av både själv- och kamratbedömning.</p> <p>Eleven övar sig på att kommunicera med andra i klassen på ett uppbyggande sätt.</p>	K1 K3 K7
M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande	I2	<p>Eleven förstärker sin språkliga medvetenhet och utvecklar sina färdigheter att lära sig finska.</p> <p>Eleven blir medveten om möjligheter att använda finska utanför skolan samt på nätet.</p> <p>Eleven lär sig att söka information, gruppera, uppfatta helheter samt att bedöma informationens tillförlitlighet.</p>	K1
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			
M6 uppmuntra eleven att öva sig i att aktivt delta i	I3	Eleven lär sig att diskutera för eleverna intressanta och aktuella teman.	K4

olika slag av vardagliga kommunikationssituationer		Eleven uttrycker sina åsikter på ett konstruktivt sätt med hjälp av olika medier.	
M7 handleda eleven att vara aktiv i kommunikationssituationer och att fördjupa sin förmåga att på finska använda olika kommunikationsformer, stående uttryck, omskrivningar, utfyllnader och andra kompensationsstrategier	I3	Eleven övar sig på att ta initiativ i olika kommunikationssituationer. Eleven övar sig på att variera sitt språk med hjälp av olika omskrivningar och utfyllnader för att försäkra sig om att samtalspartnern har förstått. Eleven tar reda på betydelsen av obekanta ord och uttryck.	K4
M8 hjälpa eleven att i kommunikationssituationer gällande åsikter och ställningstaganden fästa uppmärksamhet vid kulturellt lämpligt språkbruk	I3	Eleven övar sig på att använda de viktigaste artighetskutymerna. Eleven övar sig på att uttrycka sina åsikter på ett sakligt och artigt sätt genom ta hänsyn till situationen.	K2 K6
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			
M9 erbjuda eleven möjligheter att tolka olika slags texter för informations-sökning, även tydliga faktatexter och att uppmuntra hen att i tolkandet använda sig av slutledningsförmåga och förståelse av texternas centrala innehåll	I3	Eleven bekantar sig med mera faktabetonade texter (<i>t.ex. vårt land, natur, hobbyer, musik</i>). Eleven söker information om intressanta, aktuella texter och lär sig att hitta centralt innehåll i dem. Eleven förstår huvudinnehållet i muntliga framställningar samt innehållet i medier (<i>t.ex. Tv-program</i>).	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			
M10 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en tilltagande mängd tema-	I3	Eleven lär sig att både i tal och skrift producera varierande, berättande och beskrivande texter och därmed lära sig nya ord och uttryck.	K2 K3 K4

områden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal		Eleven kan använda mera avancerade strukturer (t.ex. imperativ, konditionalis, adjektivens böjning, räkneord).		
--	--	--	--	--

Årskurs 9

FINSKA, A-LÄROKURS

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 9			
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 utveckla elevens förmåga att ge akt på och reflektera över företeelser som är förknippade med nationalspråkens ställning i Finland samt stärka elevens förmåga och vilja att komma till rätta i finska och flerspråkiga miljöer	I1	<p>Eleverna lär sig att förstå olika rättigheter och skyldigheter i anslutning till nationalspråken.</p> <p>Eleven vet att hen har nytta av det finska språket i sin egen vardag och framtid.</p> <p>Eleven bekantar sig med möjligheter att studera på finska i Åbo med dess omnejd.</p> <p>Eleven fördjupar sitt kunnande om den finska kulturen.</p>	K1 K2
M2 uppmuntra eleven att upptäcka möjligheter att vidga sin syn på omvärlden genom att använda sig av sina kunskaper i finska i olika grupper och sammanhang	I1	<p>Eleven övar sig på att kommunicera och att uttrycka sig på finska i olika situationer.</p> <p>Eleven lär sig att använda finska i olika sammanhang och söka material på finska.</p>	K2 K5

M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket och att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet	I1	<p>Eleven fördjupar och förstärker sina kunskaper i finskans strukturer (<i>t.ex. infinita verbformer och objekt</i>)</p> <p>Eleven använder sig av språkvetenskapliga begrepp som hen lärt sig i andra språk.</p>	K1 K4
Färdigheter för språkstudier			
M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig finska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	I2	<p>Eleven fördjupar sina färdigheter för språkstudier med tanke på fortsatta studier.</p> <p>Eleven kan använda sig av olika slags läromedel samt söka tillförlitligt material.</p> <p>Eleven sätter egna mål och utvärderar sitt lärande med hjälp av både själv- och kamratbedömning.</p> <p>Eleven övar sig på att kommunicera med andra i mera krävande situationer.</p>	K1 K3 K7
M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande	I2	<p>Eleven är medveten om sina färdigheter att lära sig finska och kan utnyttja sina styrkor för att lära sig mera.</p> <p>Eleven lär sig att söka information, gruppera, uppfatta helheter samt att bedöma informationens tillförlitlighet.</p> <p>Eleven söker och använder olika slags material som stöder elevens lärande.</p> <p>Eleven är medveten om möjligheter till fortsatta studier på finska.</p>	K1
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			
M6 uppmuntra eleven att öva sig i att aktivt delta i olika slag av vardagliga kommunikationssituationer	I3	<p>Eleven söker, bearbetar, producerar, kombinerar och diskuterar aktuella och intressanta teman.</p> <p>Eleven övar sig på att använda språk som behövs i arbetslivet och för fortsatta studier.</p>	K4

M7 handleda eleven att vara aktiv i kommunikationssituationer och att fördjupa sin förmåga att på finska använda olika kommunikationsformer, stående uttryck, omskrivningar, utfyllnader och andra kompensationsstrategier	I3	<p>Eleven diskuterar mera krävande teman och tar själv initiativ i kommunikationssituationer.</p> <p>Eleven kan variera sitt språk med hjälp av olika omskrivningar och utfyllnader för att försäkra sig om att samtalspartnern har förstått.</p> <p>Eleven lär sig att hitta betydelsen av obekanta stående uttryck och kan variera sin text med hjälp av dessa uttryck.</p>	K4
M8 hjälpa eleven att i kommunikationssituationer gällande åsikter och ställningstaganden fästa uppmärksamhet vid kulturellt lämpligt språkbruk	I3	<p>Eleven kan använda de viktigaste artighetskutymerna.</p> <p>Eleven kan uttrycka sina åsikter och kan använda kompenserande strategier i olika kommunikationssituationer.</p>	K2 K6
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			
M9 erbjuda eleven möjligheter att tolka olika slags texter för informationsökning, även tydliga fakatexter och att uppmuntra hen att i tolkandet använda sig av slutledningsförmåga och förståelse av texternas centrala innehåll	I3	<p>Eleven kan läsa svårare finska texter och genom att använda sin slutledningsförmåga tolka innehållet och hitta det centrala i dem (<i>t.ex. det finska samhället, finsk kultur</i>).</p> <p>Eleven förstår huvudinnehållet i muntliga framställningar samt i innehållet i medier (<i>t.ex. nyheter</i>).</p>	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			
M10 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en tilltagande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal	I3	<p>Eleven lär sig att både i tal och skrift producera mera avancerade berättande och beskrivande texter och därmed lära sig nya ord och uttryck (<i>t.ex. studier, yrkeslivet, samhället</i>).</p> <p>Eleven kan använda mera avancerade strukturer (<i>t.ex. passiv, objekt, participer, unipersonella uttryck</i>).</p>	K2 K3 K4

FINSKA, MODERSMÅLSINRIKTAD A-LÄROKURS I ÅRSKURS 7–9

I den modersmålsinriktade lärokursen i finska ges de tvåspråkiga eleverna möjlighet att reflektera över och fördjupa sig i finska språket och den finska kulturens särdrag. Den modersmålsinriktade lärokursen är ämnad för elever som lever i en tvåspråkig hemmiljö och som i tidig ålder kommit i kontakt med den finska kulturen.

Eleverna ska uppmuntras att använda finska mångsidigt för att kommunicera och söka information. Målet för undervisningen är att stödja eleverna att fördjupa de kunskaper som inhämtats i hemmet och i årskurs 3–6, utveckla elevernas språkliga medvetenhet och slutledningsförmåga och samtidigt främja deras färdigheter för språkstudier. Förståelsen för kulturell mångfald ska fördjupas genom att man diskuterar om värdebundna företeelser som är förknippade med olika språkgrupper och även ger utrymme för bearbetning av känslor.

Många elever använder i allt högre grad finska på sin fritid. Den kunskap som eleverna inhämtar genom det informella lärandet ska beaktas när undervisningen planeras och innehållet väljs.

Mål för undervisningen i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 7–9

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet		
M1 utveckla elevens förmåga att reflektera över värderingar och företeelser som är förknippade med nationalspråkens ställning i Finland samt stärka elevens förmåga och vilja att ta del av och verka i flerspråkiga och mångkulturella miljöer	I1	K2
M2 uppmuntra eleven att upptäcka möjligheter att använda finska i olika grupper och sammanhang	I1	K2
M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket, på vilket sätt man i olika språk uttrycker samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet	I1	K2, K4
Färdigheter för språkstudier		
M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig finska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	I2	K1, K3, K7
M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande	I2	K1
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera		
M6 uppmuntra eleven att vara aktiv i olika, kommunikationssituationer, vilkas teman också kan vara relativt krävande	I3	K4

M7 handleda eleven att öva sig i att föra ordet, att aktivt gå in och ta del i muntlig eller skriftlig kommunikation och att förhandla om betydelser	I3	K2
M8 handleda eleven att i kommunikationen fästa uppmärksamhet vid hur formell situationen är, att öva sig i att använda olika slags texter (t.ex. bloggar, intervjuer) och att i sin kommunikation bli förtrogen med kraven på kulturell växelverkan	I3	K4, K6
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter		
M9 erbjuda eleven och tillsammans med hen söka mångsidiga och betydelsefulla texter vilka kräver slutledningsförmåga och textförståelsestrategier	I3	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter		
M10 handleda eleven att producera, tolka och dela texter vars tema också kan vara något mer krävande och att i sammanhanget fästa uppmärksamhet vid texternas mångsidighet (föredrag, insändare, fiktiva berättelser) och användandet samt behärsningen av varierande strukturer	I3	K3, K4, K5

Centralt innehåll som anknyter till målen för A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 7–9

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet: Att ta reda på vad som avses med individens språkliga rättigheter. Att i undervisningen välja sådant innehåll och sådana arbetsätt som uppmuntrar eleverna att bekanta sig med och öka sin kunskap om olika finska kulturella företeelser. Att använda sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna i språkstudierna, att jämföra olika språk och att notera att det finns olika dialekter och varianter av talad och skriven finska.

I2 Färdigheter för språkstudier: Att vidareutveckla färdigheterna för språkstudier. Att öva sig att använda läromedel på ett mångsidigt sätt, att använda ordlistor, uppfatta helheter, gruppera, söka information och bedöma hur tillförlitlig informationen är.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter: Att välja innehåll tillsammans utifrån aktualitet och med målet att eleverna ska utveckla och fördjupa sin kunskap i finska i olika sammanhang också utanför skolan. Att tillsammans välja ämnen som intresserar eleverna. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika slags texter. Att öva sig att uttrycka sig både muntligt och skriftligt och att kommunicera i olika situationer med hjälp av olika medier.

Mål för lärmiljöer och arbetsätt i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 7–9

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska även ske genom pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av bl.a. spel, finskspråkig litteratur, musik, film och drama ges möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. I texterna söker man information som man delar och publicerar. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av olika nätverk får eleverna också

bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i närmiljön eller i samhället. Målspåket finska används alltid när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 7–9

Målet för undervisningen är att stödja elevernas lärande i och utanför skolan genom att hjälpa eleverna att utveckla lämpliga lärstrategier och identifiera sina styrkor. Eleverna ska uppmuntras att bland olika texter hitta och välja sådana som intresserar och är lämpliga med tanke på läsfärdigheten och som uppmuntrar till att självmant läsa litteratur och andra texter. Eleverna ska också få lära sig trygg och etiskt ansvarsfull användning av medier. Individuell respons ska ges för att utveckla de kommunikativa färdigheterna och förmågan att producera texter. Eleverna ska erbjudas stöd för verbala inlärningssvårigheter. Eleverna ska få handledning och stöd för att lära sig nya begrepp och använda dem. Språkligt begåvade elever ska också uppmuntras att till exempel anta utmanande läsuppgifter och att ställa upp mål och hitta arbetssätt som lämpar sig för dem.

Bedömning av elevens lärande i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 7–9

Lärandet ska bedömas på olika sätt, också genom självbedömning och kamratbedömning. Bedömningen ska beakta samtliga mål och delområden av språkkunskapen. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den. Man bör i bedömningen ta hänsyn till att referensramen är anpassad för språkundervisningen i främmande språk och att elever som undervisas enligt den modersmålsinriktade lärokursen har relativt goda muntliga kunskaper i finska redan vid skolstarten, medan elevens kunskaper i de övriga delområdena kan variera stort.

Bedömningen ska vara mångsidig och ge eleverna möjlighet att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Med hjälp av uppbyggande respons hjälper man eleverna att bli medvetna om sina kunskaper och att utveckla dem. Eleverna uppmuntras att tillämpa sina kunskaper i olika kommunikationssituationer. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärningssvårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper. Den Europeiska språkportfolion kan användas som verktyg vid bedömningen.

Slutbedömningen infaller det läsår då studierna i läroämnet som ett gemensamt läroämne avslutas. Genom slutbedömningen fastställs hur eleven har uppnått målen för A-lärokursen i modersmålsinriktad finska när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska. Kunskaperna utvecklas kumulativt inom de olika delområdena av språkkunskap. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av för vilken årskurs målet fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8), om hen i genomsnitt uppvisar sådana kunskaper som kriterierna förutsätter. Kunskaper som överstiger nivån för vitsordet åtta inom något delområde kan kompensera svagare kunskaper inom ett annat delområde.

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härletts ur	Föremål för be-	Kunskapskrav för vitsordet 5	Kunskapskrav för vitsordet 7	Kunskapskrav för vitsordet 8	Kunskapskrav för vitsordet 9
------------------------	----------	----------------------------------	-----------------	------------------------------	------------------------------	------------------------------	------------------------------

		målen för undervisningen	dömningen				
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet							
M1 utveckla elevens förmåga att reflektera över värderingar och företeelser som är förknippade med nationalspråkets ställning i Finland samt stärka elevens förmåga och vilja att ta del av och verka i flerspråkiga och mångkulturella miljöer	I1	<p>Eleven lär känna det finska språkets ställning i Finland.</p> <p>Eleven lär sig att förstå kulturella skillnader mellan nationalspråken samt bakgrunden till dessa.</p> <p>Eleven lär sig att agera i olika språkmiljöer.</p>	Förståelse för frågor som gäller nationalspråkets ställning	<p>Eleven kan berätta om våra nationalspråk och ge några exempel på flerspråkiga miljöer.</p> <p>Eleven kan reagera i flerspråkiga miljöer.</p>	<p>Eleven är medveten om värderingar och företeelser som anknyter till nationalspråken.</p> <p>Eleven kan komma till rätta i flerspråkiga miljöer.</p>	<p>Eleven kan ta i beaktande värderingar och företeelser som anknyter till nationalspråken.</p> <p>Eleven kan agera i flerspråkiga miljöer.</p>	<p>Eleven kan genom sitt agerande beakta värderingar och företeelser som anknyter till nationalspråken.</p> <p>Eleven kan agera flexibelt enligt situation i flerspråkiga miljöer.</p>
M2 uppmuntra eleven att upptäcka	I1	Eleven lär sig att utveckla sin förmåga att	Förmåga att mångsidigt använda sig av sina	Eleven kan ge exempel på några sammanhang	Eleven kan berätta om sammanhang	Eleven kan jämföra olika sammanhang	Eleven kan reflektera över hur hen ändamålsenligt

möjligheter att mångsidigt använda finska i olika sammanhang och miljöer		mångsidigt använda finska i olika sammanhang och miljöer.	språkkunskaper för att utveckla sina världsmedborgerliga färdigheter	och miljöer där hen kan använda finska.	och miljöer där hen kan använda finska för att främja det egna lärandet.	och miljöer där hen kan använda finska för att främja det egna lärandet.	kan använda finska i olika sammanhang och miljöer för att främja det egna lärandet.
M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket, på vilket sätt man i olika språk uttrycker samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande	I1	Eleven lär sig att ge akt på regelbundenheter i finska språket och likheter och olikheter i jämförelse med andra språk. Eleven lär sig att använda språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande.	Språklig förmåga	Eleven kan göra iakttagelser om regelbundenheter och känner till några språkvetenskapliga begrepp i finska.	Eleven kan dra slutsatser om finskans regelbundenheter i jämförelse med andra språk. Eleven känner till de vanligaste språkvetenskapliga begreppen i finska.	Eleven kan dra slutsatser om finskans regelbundenheter och jämföra olika sätt att uttrycka samma saker i olika språk. Eleven känner till centrala språkvetenskapliga begrepp i finska.	Eleven kan dra slutsatser om finskans regelbundenheter, tillämpa dem samt jämföra olika sätt att uttrycka samma saker i olika språk. Eleven känner till och kan använda centrala språkvetenskapliga begrepp i finska.

Färdigheter för språkstudier

<p>M4 uppmontra eleven att ställa upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig finska och att reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra samt handleda eleven att delta på ett uppbyggande sätt i kommunikation där det viktigaste är att man når fram med sitt budskap</p>	<p>12</p>	<p>Eleven lär sig att ställa upp mål för sina språkstudier och att reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra.</p> <p>Eleven lär sig att använda olika sätt för att lära sig språk och att hitta de mest effektiva förhållningssätten för eget lärande.</p> <p>Eleven lär sig olika sätt att delta uppbyggande i</p>	<p>Förmåga att ställa upp mål, att utnyttja studiestrategier och att reflektera över sitt lärande samt förmåga att bilda sig en uppfattning om olika sätt att delta i kommunikation</p>	<p>Eleven kan använda några förhållningssätt att lära sig språk.</p> <p>Eleven kan ge några exempel på olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.</p>	<p>Eleven kan använda de vanligaste och förhållningssättet att lära sig språk.</p> <p>Eleven kan beskriva olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.</p>	<p>Eleven kan utnyttja de mest centrala och förhållningssättet att lära sig språk.</p> <p>Eleven kan jämföra olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.</p>	<p>Eleven kan mångsidigt utnyttja varierande och förhållningssätt att lära sig språk.</p> <p>Eleven kan jämföra och reflektera över olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.</p>
---	-----------	--	---	--	---	--	---

		kommunikation.					
M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkfärdigheter och utveckla sina färdigheter för kontinuerligt språklärande	12	<p>Eleven lär sig att tillämpa sina språkkunskaper i olika situationer samt utveckla sina färdigheter självständigt även efter avslutad skolgång.</p> <p>Eleven lär sig att utnyttja de språkliga intryck som finns i hens omgivning.</p> <p>Eleven utvecklar tilltro till sig själv som språkinlärare.</p>	Förmåga att utveckla sina färdigheter för kontinuerligt språklärande	Eleven kan använda sina färdigheter i finska i några situationer och ge exempel på hur hen kan utveckla de egna färdigheterna.	Eleven kan beskriva olika möjligheter att utveckla sina färdigheter i finska även avslutad skolgång. Eleven kan använda sina kunskaper i finska i olika situationer.	Eleven kan jämföra olika möjligheter att tillämpa och utveckla sina färdigheter i finska även efter avslutad skolgång. Eleven kan mångsidigt tillämpa sina kunskaper i finska i olika situationer.	<p>Eleven kan reflektera över och jämföra olika möjligheter att tillämpa och utveckla sina färdigheter i finska även efter avslutad skolgång.</p> <p>Eleven kan målmedvetet tillämpa sina kunskaper enligt situation.</p>
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera				Kunskapsnivå A2.1	Kunskapsnivå B1.1	Kunskapsnivå B1.2	Kunskapsnivå B1.2/B2.1

<p>M6 upp- muntra eleven att delta i olika kom- munikat- ionssitua- tioner, vil- kas teman också kan vara rela- tivt krä- vande</p>	<p>13</p>	<p>Eleven lär sig att ak- tivt delta i olika kom- munikat- ionssitua- tioner.</p>	<p>Kommuni- kationsför- måga i olika situ- ationer</p>	<p>Eleven kan utbyta tan- kar eller in- formation i bekanta och var- dagliga si- tuationer och stund- tals hålla igång en konversat- ion.</p>	<p>Eleven kan relativt obehindrat kommuni- cera, delta i dis- kussioner och ut- trycka sina åsikter i vardagliga kommuni- kationssi- tuationer.</p>	<p>Eleven kan relativt obehindrat delta i kommuni- kation också i vissa mer krävande situationer som till ex- empel då man infor- merar om en aktuell händelse.</p>	<p>Eleven kan kommuni- cera rela- tivt obe- hindrat också i nya och mer krävande situa- tioner.</p>
<p>M7 hand- leda ele- ven att öva sig i att föra ordet, att ta ini- tiativ i muntlig el- ler skriftlig kommuni- kation och att för- handla om betydelser</p>	<p>13</p>	<p>Eleven lär sig att ta initiativ i kommuni- kationssi- tuationer. Eleven lär sig att an- vända olika kom- pensat- ionsstrate- gier och omformu- lera sitt budskap.</p>	<p>Använd- ning av kommuni- kations- strategier</p>	<p>Eleven del- tar i allt högre grad i kommu- nikation. Eleven an- vänder mer sällan non-ver- bala ut- tryck. Eleven måste re- lativt ofta be- samtals- partnern upprepa</p>	<p>Eleven kan i någon mån ta ini- tiativ i olika ske- den av en kommuni- kationssi- tuation och för- säkra sig om att samtals- partnern har för- stått bud- skapet. Eleven kan omskriva eller byta</p>	<p>Eleven kan ta initiativ och an- vända lämpliga uttryck i en kom- muni- kationssi- tuation där ett bekant ämne be- handlas. Eleven kan relativt na- turligt rätta till missför- stånd.</p>	<p>Eleven kan uttrycka sin åsikt och disku- tera bety- delsen också där mer krä- vande äm- nen be- handlas. Eleven kan diskutera betydelsen också av kompli- cerade ut- tryck och begrepp.</p>

				<p>eller förtydliga.</p> <p>Eleven kan i någon mån utnyttja samtalspartnerns uttryck i sin egen kommunikation.</p>	<p>ut obe-kanta ord eller omformulera sitt budskap.</p> <p>Eleven kan diskutera betydelsen av obe-kanta uttryck.</p>	<p>Eleven kan diskutera betydelsen också av mera komplicerade uttryck.</p>	<p>Eleven kan naturligt rätta till missförstånd och korrigera sitt språk.</p>
<p>M8 handleda eleven att i kommunikationen fästa uppmärksamhet vid hur formell situationen är, att öva sig i att använda olika slags texter (till exempel bloggar, intervjuer) och att i sin kommunikation</p>	13	<p>Eleven lär sig att anpassa sin kommunikation enligt situation.</p> <p>Eleven lär sig att känna igen kulturella drag i kommunikation.</p>	<p>Kulturellt lämpligt språkbruk</p>	<p>Eleven kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel önskemål, inbjudningar, förslag och ursäkter och besvara sådana.</p>	<p>Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutmerna.</p> <p>Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till några viktiga kulturellt betingade aspekter.</p>	<p>Eleven kan för olika ändamål använda ett språk som inte är för familjärt men inte heller för formellt.</p> <p>Eleven känner till de viktigaste artighetskutmerna och följer dem.</p>	<p>Eleven kan för olika ändamål använda ett språk som inte är för familjärt men inte heller för formellt.</p> <p>Eleven kan ta hänsyn till sin samtalspartner och till de krav som olika situationer ställer.</p>

ion bli för- trogen med kra- ven på kul- turell väx- elverkan						Eleven kan i sin kom- municat- ion ta hän- syn till vik- tiga kultu- rellt be- tingade aspekter.	
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter				Kun- skapsnivå A2.1	Kun- skapsnivå B1.1	Kun- skapsnivå B1.2	Kun- skapsnivå B1.2/B2.1
M9 er- bjuda ele- ven och tillsam- mans med hen söka mångsidiga och bety- delsefulla texter vilka kräver slut- lednings- förmåga och text- förståelse- strategier	13	Eleven lär sig att för- stå munt- liga och skriftliga texter och att till- lämpa olika stra- teger för att tolka dem.	Förmåga att tolka texter	Eleven för- står texter som inne- håller enkla, be- kanta ord och ut- tryck samt tydligt tal. Eleven för- står det centrala innehållet i korta, enkla bud- skap som intresserar hen och grundtan- karna i en förutsäg- bar text som inne- håller ett	Eleven för- står det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmän- språkligt tal eller i lättfattlig skriven text. Eleven för- står tal el- ler skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller all- män kun- skap.	Eleven för- står tydligt tal som in- nehåller fakta om bekanta eller ganska all- männa ämnen och klarar också i nå- gon mån av texter som förut- sätter slut- ledning. Eleven för- står det väsentliga och de vik- tigaste de- taljerna i	Eleven för- står munt- lig och skri- ven text som är mera in- vecklad till språk och innehåll samt klarar av texter som förut- sätter slut- ledning. Eleven kan följa med komplice- rad argu- mentation samt redo- göra för det cen- trala inne- hållet i

				<p>bekant ordförråd.</p> <p>Eleven klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kontexten.</p>	<p>Eleven urskiljer även utan förberedelse det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.</p>	<p>en pågående mera omfattande formell eller informell diskussion i omgivningen.</p>	<p>olika texter.</p> <p>Eleven förstår en stor del av en pågående diskussion i omgivningen.</p>
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter				Kunskapsnivå A2.1	Kunskapsnivå B1.1	Kunskapsnivå B1.2	Kunskapsnivå B1.2/B2.1
<p>M10 handleda eleven att producera, tolka och dela texter vars tema också kan vara något mer krävande och att i sammanhanget fästa uppmärksamhet vid texternas mångsidighet och användandet samt be-</p>	I3	<p>Eleven lär sig att uttrycka sig muntligt och skriftligt i olika sammanhang och för olika ändamål genom att använda centralt ordförråd och centrala strukturer.</p>	<p>Förmåga att producera texter</p>	<p>Eleven kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen.</p> <p>Eleven behärskar ett lätt förut-sägbart ordförråd och många</p>	<p>Eleven kan redogöra för det väsentliga och även för vissa detaljer angående vardagliga ämnen, verkliga eller fiktiva, som intresserar hen.</p> <p>Eleven använder sig av ett relativt omfattande ordförråd och</p>	<p>Eleven kan berätta om vanliga konkreta ämnen genom att beskriva, specificera och jämföra.</p> <p>Eleven uttrycker sig relativt obehindrat.</p> <p>Eleven kan skriva personliga och mera</p>	<p>Eleven kan med rätt mångsidiga strukturer och ett omfattande ordförråd uttrycka sig klart och exakt om olika ämnen som hör till det egna erfarenhetsområdet.</p> <p>Eleven kan uttrycka sina tankar också om</p>

härskningen av varierande strukturer				centrala strukturer.	olika strukturer samt en del allmänna fraser och idiom.	allmänna meddelanden och uttrycka sina tankar också om en del fiktiva ämnen. Eleven använder sig av ett relativt omfattande ordförråd, vanliga idiom, olika strukturer och även komplicerade meningar.	fiktiva ämnen. Eleven kan delta också i mer formella diskussioner.
--------------------------------------	--	--	--	----------------------	---	---	---

Årskurs 7

MODERSMÅLSINRIKTAD FINSKA, A-LÄROKURS

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 7			

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 utveckla elevens förmåga att reflektera över värderingar och företeelser som är förknippade med nationalspråkens ställning i Finland samt stärka elevens förmåga och vilja att ta del av och verka i flerspråkiga och mångkulturella miljöer	I1	<p>Eleverna funderar tillsammans på tvåspråkighetens betydelse för individen.</p> <p>Eleven bekantar sig med den finska kulturen.</p>	K2
M2 uppmuntra eleven att upptäcka möjligheter att använda finska i olika grupper och sammanhang	I1	<p>Eleven är medveten om sitt språkbruk och kan anpassa det enligt situationen både i tal och skrift.</p> <p>Eleven lär sig att skilja mellan olika varianter av språket.</p>	K2
M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket, på vilket sätt man i olika språk uttrycker samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet	I1	<p>Eleven repeterar och lär sig språkvetenskapliga begrepp som ökar förståelsen för språkets strukturer (<i>t.ex. kasusböjning och tempusböjning</i>).</p>	K2 K4
Färdigheter för språkstudier			
M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig finska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	I2	<p>Eleven utvecklar sina färdigheter för språkstudier och övar sig att använda läromedel på ett mångsidigt sätt samt att använda ordlistor.</p> <p>Eleven lär sig att sätta upp egna mål och utvärdera sitt lärande med hjälp av både själv- och kamratbedömning.</p>	K1 K3 K7

M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande	I2	Eleven förstärker sin språkliga medvetenhet och fördjupar sina färdigheter i finska.	K1
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			
M6 uppmuntra eleven att vara aktiv i olika, kommunikationssituationer, vilkas teman också kan vara relativt krävande	I3	Eleven deltar i diskussioner som handlar om hemmet, skolan och hobbyer. Eleven övar sig att uttrycka sina åsikter på basen av olika bekanta teman.	K4
M7 handleda eleven att öva sig i att föra ordet, att aktivt gå in och ta del i muntlig eller skriftlig kommunikation och att förhandla om betydelser	I3	Eleven bekantar sig med olika sätt att delta i skriftlig och muntlig kommunikation.	K2
M8 handleda eleven att i kommunikationen fästa uppmärksamhet vid hur formell situationen är, att öva sig i att använda olika slags texter (t.ex. bloggar, intervjuer) och att i sin kommunikation bli förtrogen med kraven på kulturell växelverkan	I3	Eleven övar sig att använda de viktigaste artighetskutymerna. Eleven övar sig att uttrycka sig sakligt och artigt med hjälp av olika slags texter.	K4 K6
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			
M9 erbjuda eleven och tillsammans med hen söka mångsidiga och betydelsefulla texter vilka kräver slutledningsförmåga	I3	Eleven läser mera faktabetonade texter (<i>t.ex. vårt land, natur, familjen, vänner och fritid</i>). Eleven söker information om intressanta, aktuella teman och lär sig att hitta centralt innehåll i dem.	K4

och textförståelsestrategier		Eleven förstår innehållet i en formell eller informell diskussion.	
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			
M10 handleda eleven att producera, tolka och dela texter vars tema också kan vara något mer krävande och att i sammanhanget fästa uppmärksamhet vid texternas mångsidighet (föredrag, insändare, fiktiva berättelser) och användandet samt behärsknigen av varierande strukturer	I3	Eleven lär sig ordförråd och strukturer i samband med olika slags texter. Eleven berättar om vanliga konkreta ämnen. Eleven skriver olika slags texter och övar sig att uttrycka sina tankar.	K2 K3 K4

Årskurs 8

MODERSMÅLSINRIKTAD FINSKA, A-LÄROKURS

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 8			
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 utveckla elevens förmåga att reflektera över värderingar och företeelser som är förknippade med nationalspråkens ställning i Finland samt	I1	Eleverna funderar på betydelsen av språkkunskaper och hur viktigt det är att kunna de båda inhemska språken i Finland. Eleven fördjupar sitt kunnande om den finska kulturen.	K2

stärka elevens förmåga och vilja att ta del av och verka i flerspråkiga och mångkulturella miljöer			
M2 uppmuntra eleven att upptäcka möjligheter att använda finska i olika grupper och sammanhang	I1	Eleven är medveten om sitt språkbruk och kan anpassa det enligt situationen både i tal och skrift (<i>t.ex. artighet, bemötande av främmande personer</i>).	K2
M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket, på vilket sätt man i olika språk uttrycker samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet	I1	Eleven fördjupar sina kunskaper i finskans strukturer (<i>t.ex. modus, adjektiv, räkneord</i>). Eleven kan utnyttja språkvetenskapliga begrepp som eleven lärt sig i andra språk. Eleven bekantar sig med finskans olika dialekter.	K2 K4
Färdigheter för språkstudier			
M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig finska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	I2	Eleven förstärker sina färdigheter för språkstudier och övar sig att använda olika slags läromedel. Eleven lär sig att söka information, gruppera, uppfatta helheter samt att bedöma informationens tillförlitlighet. Eleven lär sig att sätta upp egna mål och utvärdera sitt lärande med hjälp av både själv- och kamratbedömning. Eleven deltar i diskussioner med andra i klassen på det sätt som situationen kräver.	K1 K3 K7
M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande	I2	Eleven förstärker sin språkliga medvetenhet och fördjupar sina färdigheter i finska. Eleven lär sig att söka information, gruppera, uppfatta helheter samt att bedöma informationens tillförlitlighet.	K1

Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			
M6 uppmuntra eleven att vara aktiv i olika, kommunikationssituationer, vilkas teman också kan vara relativt krävande	I3	Eleven diskuterar intressanta och aktuella teman. Eleven kan uttrycka sina åsikter på ett konstruktivt sätt och använda olika medier som stöd till sin argumentation.	K4
M7 handleda eleven att öva sig i att föra ordet, att aktivt gå in och ta del i muntlig eller skriftlig kommunikation och att förhandla om betydelser	I3	Eleven lär sig att ta initiativ och använda lämpliga uttryck i olika situationer. Eleven kan rätta till missförstånd och diskutera betydelsen av mera komplicerade uttryck.	K2
M8 handleda eleven att i kommunikationen fästa uppmärksamhet vid hur formell situationen är, att öva sig i att använda olika slags texter (t.ex. bloggar, intervjuer) och att i sin kommunikation bli förtrogen med kraven på kulturell växelverkan	I3	Eleven övar sig att använda de viktigaste artighetskutymerna. Eleven övar sig att uttrycka sig sakligt och artigt med hjälp av olika slags texter.	K4 K6
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			
M9 erbjuda eleven och tillsammans med hen söka mångsidiga och betydelsefulla texter vilka kräver slutledningsförmåga och textförståelsestrategier	I3	Eleven läser mera faktabetonade texter (<i>t.ex. hälsa, musik</i>). Eleven söker information om intressanta, aktuella teman och lär sig att hitta centralt innehåll i dem. Eleven förstår innehållet i en formell eller informell diskussion.	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			
M10 handleda eleven att producera, tolka och dela texter vars tema också	I3	Eleven lär sig ordförråd och strukturer i samband med olika slags texter.	K2 K3 K4

<p>kan vara något mer krävande och att i sammanhanget fästa uppmärksamhet vid texternas mångsidighet (föredrag, insändare, fiktiva berättelser) och användandet samt behärsningen av varierande strukturer</p>		<p>Eleven berättar om vanliga konkreta ämnen.</p> <p>Eleven skriver mera personliga texter och övar sig att uttrycka sina tankar (<i>t.ex. föredrag, insändare</i>).</p>		
--	--	--	--	--

Årskurs 9

MODERSMÅLSINRIKTAD FINSKA, A-LÄROKURS

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 9			
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 utveckla elevens förmåga att reflektera över värderingar och företeelser som är förknippade med nationalspråkens ställning i Finland samt stärka elevens förmåga och vilja att ta del av och verka i flerspråkiga och mångkulturella miljöer	I1	<p>Eleverna lär sig att förstå olika rättigheter och skyldigheter i anslutning till nationalspråken.</p> <p>Eleven bekantar sig med möjligheter att studera på finska.</p> <p>Eleven fördjupar sitt kunnande om den finska kulturen och den kulturella mångfalden i närmiljön.</p>	K2
M2 uppmuntra eleven att upptäcka möjligheter att	I1	Eleven är medveten om sitt språkbruk och kan anpassa det enligt situationen både i tal och skrift. Eleven kan dela med sig av sina	K2

använda finska i olika grupper och sammanhang		kunskaper (t.ex. arbetsintervju, olika ansökningar, PRAO och presentationer).	
M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket, på vilket sätt man i olika språk uttrycker samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet	I1	Eleven fördjupar och förstärker sina kunskaper i finskans strukturer (t.ex. <i>passiv, participer, satsmotsvarigheter, interpunktion</i>). Eleven kan använda språkvetenskapliga begrepp som eleven lärt sig i modersmål och andra språk.	K2 K4
Färdigheter för språkstudier			
M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig finska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	I2	Eleven fördjupar sina färdigheter för språkstudier med tanke på fortsatta studier. Eleven kan använda olika slags mångsidigt autentiskt material och tillförlitliga källor för sitt lärande. Eleven kan att sätta upp egna mål och utvärdera sitt lärande med hjälp av både själv- och kamratbedömning. Eleven kan delta i diskussioner som handlar om mera krävande aktuella teman.	K1 K3 K7
M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande	I2	Eleven förstärker sin språkliga medvetenhet och fördjupar ytterligare sina färdigheter i finska. Eleven vet hur hen kan använda sina kunskaper efter avslutad skolgång. Eleven kan använda olika slags mångsidigt autentiskt material och tillförlitliga källor för sitt lärande.	K1
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			

M6 uppmuntra eleven att vara aktiv i olika, kommunikationssituationer, vilkas teman också kan vara relativt krävande	I3	Eleven söker, bearbetar, producerar, kombinerar och diskuterar aktuella och intressanta teman. Eleven lär sig att använda språk som behövs i arbetslivet och för fortsatta studier.	K4
M7 handleda eleven att öva sig i att föra ordet, att aktivt gå in och ta del i muntlig eller skriftlig kommunikation och att förhandla om betydelser	I3	Eleven kan ta initiativ och använda lämpliga uttryck i en kommunikationssituation. Eleven kommunicerar skriftligt och muntligt i mera krävande situationer. Eleven kan utnyttja olika medier i kommunikationen.	K2
M8 handleda eleven att i kommunikationen fästa uppmärksamhet vid hur formell situationen är, att öva sig i att använda olika slags texter (t.ex. bloggar, intervjuer) och att i sin kommunikation bli förtrogen med kraven på kulturell växelverkan	I3	Eleven kan använda de viktigaste artighetskutymerna och tar hänsyn till kulturellt betingade aspekter. Eleven övar sig att uttrycka sig sakligt och artigt med hjälp av olika slags texter (t.ex. <i>bloggar, intervjuer</i>).	K4 K6
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			
M9 erbjuda eleven och tillsammans med hen söka mångsidiga och betydelsefulla texter vilka kräver slutledningsförmåga och textförståelsestrategier	I3	Eleven kan använda olika textförståelsestrategier. Eleven kan läsa svårare autentiska finska texter och genom att använda sin slutledningsförmåga tolka innehållet och hitta det centrala i dem (t.ex. <i>det finska samhället, kulturella fenomen, viktiga personer</i>). Eleven förstår innehållet i en pågående mera omfattande formell eller informell diskussion samt i innehållet i medier (t.ex. <i>nyheter</i>).	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			
M10 handleda eleven att producera, tolka och dela texter vars tema också	I3	Eleven lär sig mera omfattande ordförråd och strukturer i samband med olika slags texter.	K2 K3 K4

<p>kan vara något mer krävande och att i sammanhanget fästa uppmärksamhet vid texternas mångsidighet (föredrag, insändare, fiktiva berättelser) och användandet samt behärsknigen av varierande strukturer</p>		<p>Eleven berättar om konkreta ämnen genom att beskriva, specificera och jämföra.</p> <p>Eleven skriver mera personliga texter och kan motivera sina åsikter.</p> <p>Eleven lär sig att använda mera komplicerade meningar och idiomatiska uttryck.</p>		
--	--	---	--	--

FINSKA, B1-LÄROKURS I ÅRSKURS 7–9

Eleverna ska uppmuntras att använda finska mångsidigt för att kommunicera och söka information. Målet för undervisningen är att stödja eleven att fördjupa de kunskaper som inhämtats i årskurs 3–6, utveckla elevens språkliga medvetenhet och slutledningsförmåga och samtidigt främja elevens färdigheter för språkstudier. Förståelsen för kulturell mångfald ska fördjupas genom att man diskuterar om värdebundna företeelser som är förknippade med olika språkgrupper och även ger utrymme för bearbetning av känslor.

Undervisningen i finska kan integreras i undervisningen i olika läroämnen och de mångvetenskapliga lärområdena och tvärtom. Eleverna ska uppmuntras att söka information på finska i olika läroämnen.

Mål för undervisningen i B1-lärokursen i finska i årskurs 7–9

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet		
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till likheter och olikheter i det talade och det skrivna finska språket, att söka information om något eller några språk som är besläktade med finska språket	I1	K2, K5
M2 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket och att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet	I1	K1, K4
Färdigheter för språkstudier		
M3 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig finska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	I2	K1
M4 uppmuntra eleven att lägga märke till möjligheterna att använda finska i sitt eget liv och handleda hen att modigt använda språket i olika situationer i och utanför skolan	I2	K2, K7
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera		

M5 erbjuda eleven tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier	I3	K4
M6 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	I3	K2, K4
M7 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	I3	K2, K4, K6
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter		
M8 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	I3	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter		
M9 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	I3	K4, K5

Centralt innehåll som anknyter till målen för B1-lärokursen i finska i årskurs 7–9

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet: Att bekanta sig med typiska drag i det finska språket, med den finska kulturen och med finska språkmiljöer och släktspråk. Att fästa uppmärksamhet vid skillnader mellan talad och skriven finska och att jämföra det finska språket med andra språk eleverna studerar. Att använda språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna att jämföra språk med varandra och att studera finska.

I2 Färdigheter för språkstudier: Att använda olika lärstrategier, läromedel och lärmiljöer effektivt och på ett sätt som stärker studiemotivationen. Att tillämpa arbetsätt som främjar självständigt, långsiktigt arbete och kritisk informationssökning. Att träna kommunikativa färdigheter och uppmuntra eleverna att använda språket mångsidigt i olika situationer.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter: Att välja innehåll med målet att eleven ska klara sig på finska i olika sammanhang, att innehållet ska vara aktuellt, för eleverna intressant, rikta sig mot andra stadiets utbildning och göra eleverna bekanta med den språkkunskap som behövs i arbetslivet och i fortsatta studier. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika slags texter. Att öva sig rikligt i olika kommunikationssituationer och med hjälp av olika medier.

Mål för lärmiljöer och arbetsätt i B1-lärokursen i finska i årskurs 7–9

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska även ske genom pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av spel, musik och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av olika nätverk får eleverna också bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i närmiljön eller samhället. Målspråket finska används alltid när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i B1-lärokursen i finska i årskurs 7–9

Eleverna ska uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevernas språkkunskaper. Eleverna ska också uppmuntras att studera andra språk som skolan erbjuder. Elever som har inlärningssvårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan språket från tidigare.

Bedömning av elevens lärande i B1-lärokursen i finska i årskurs 7–9

Lärandet ska bedömas på olika sätt, också genom självbedömning och kamratbedömning. Bedömningen ska beakta samtliga mål och delområden av språkkunskapen. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den. Den Europeiska språkportfolien kan användas som verktyg vid bedömningen. Bedömningen ska vara mångsidig och ge eleverna möjlighet att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Med hjälp av uppbyggande respons hjälper man eleverna att bli medvetna om sina kunskaper och att utveckla dem. Eleverna uppmuntras att tillämpa sina kunskaper i olika kommunikationssituationer. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärningssvårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper.

Slutbedömningen infaller det läsår då studierna i läroämnet som ett gemensamt läroämne avslutas. Genom slutbedömningen fastställs hur eleven har uppnått målen för B1-lärokursen i finska när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i B1-lärokursen i finska. Kunskaperna utvecklas kumulativt inom de olika delområdena av språkkunskap. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av för vilken årskurs målet fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8), om hen i genomsnitt uppvisar sådana kunskaper som kriterierna förutsätter. Kunskaper som överstiger nivån för vitsordet åtta inom något delområde kan kompensera svagare kunskaper inom ett annat delområde.

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet 5	Kunskapskrav för vitsordet 7	Kunskapskrav för vitsordet 8	Kunskapskrav för vitsordet 9
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet							
M1 uppmuntra eleven att lägga	I1	Eleven lär sig att lägga märke till	Förståelse för frågor som anknyter till	Eleven känner till att man talar finska	Eleven kan berätta varför man talar finska	Eleven känner till olika	Eleven kan jämföra olika

märke till språkmiljön och likheter och olikheter i jämförelse med det andra nationalspråket		kulturella skillnader mellan nationalspråken. Eleven lär känna språkmiljön.	språkets och kulturens betydelse	och svenska i Finland. Eleven lägger märke till olika språkmiljöer i Finland.	och svenska i Finland. Eleven är medveten om olika språkmiljöer och att de har betydelse för individen.	språkmiljöer och kan beskriva särdrag i dessa. Eleven förstår språkets betydelse för individen.	språkmiljöer och särdragen i dessa. Eleven kan ta språkets betydelse i beaktande i olika språkmiljöer.
M2 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket och att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande	I1	Eleven lär sig att ge akt på regelbundenheter i finska språket och att göra jämförelser mellan finska och andra språk. Eleven lär sig att använda språkvetenskapliga begrepp som stöd för	Språklig förmåga	Eleven kan göra iakttagelser om några regelbundenheter i det finska språket.	Eleven kan dra några slutsatser om regelbundenheter i det finska språket i jämförelse med andra språk. Eleven kan ge exempel på några språkvetenskapliga begrepp i finska och använda dem för	Eleven kan dra slutsatser om regelbundenheter i finska i jämförelse med andra språk. Eleven kan berätta om centrala språkvetenskapliga begrepp i finska och använda dem för att utveckla sina	Eleven kan dra slutsatser om regelbundenheter i finska språket, tillämpa dem samt jämföra olika sätt att uttrycka samma saker i olika språk. Eleven känner till och kan använda centrala

		sitt lärande.			att utveckla sina språkkunskaper.	språkkunskaper.	språkvetenskapliga begrepp i finska för att utveckla sina språkkunskaper.
--	--	---------------	--	--	-----------------------------------	-----------------	---

Färdigheter för språkstudier

M3 uppmuntra eleven att ställa upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig finska och reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra samt handleda eleven att delta på ett uppbyggande sätt i kommunikation där det viktigaste är att man	12	Eleven lär sig att ställa upp mål för sina språkstudier och att reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra. Eleven lär sig att använda olika sätt för att lära sig språk och att hitta de	Förmåga att ställa upp mål, utnyttja studiestrategier och reflektera över sitt lärande samt förmåga att bilda sig en uppfattning om olika sätt att delta i kommunikation	Eleven kan använda några förhållanden självpassande sätt att lära sig språk. Eleven kan ge några exempel på olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.	Eleven kan använda de vanligaste och förhållanden självpassande sätten att lära sig språk. Eleven kan beskriva olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.	Eleven kan använda de mest centrala och förhållanden självpassande sätten att lära sig språk. Eleven kan jämföra olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.	Eleven kan mångsidigt använda sig av varierande och förhållanden självpassande sätt att lära sig finska. Eleven kan jämföra och reflektera över olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.
---	----	--	--	--	---	---	--

når fram med sitt budskap		mest effektiva förhållningssätt för eget lärande. Eleven lär sig olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.					
M4 uppmuntra eleven att lägga märke till möjligheterna att använda sina språkfärdigheter och handleda eleven att modigt använda språket i olika situationer i och utanför skolan	12	Eleven lär sig att hitta möjligheter att använda sina kunskaper genom att modigt utnyttja språket i olika situationer i och utanför skolan.	Förmåga att utveckla sina färdigheter för kontinuerligt språklärande	Eleven kan ge några exempel på möjligheter att utveckla kunskaperna i finska.	Eleven kan beskriva möjligheter att utveckla kunskaperna i finska även efter avslutad skolgång.	Eleven kan jämföra olika möjligheter att tillämpa och utveckla kunskaperna i finska även efter avslutad skolgång.	Eleven kan reflektera över och jämföra olika möjligheter att tillämpa och utveckla kunskaperna i finska även efter avslutad skolgång.
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera				Kunskapsnivå A1.1	Kunskapsnivå A1.2	Kunskapsnivå A1.3	Kunskapsnivå A1.3/A2.1

<p>M5 erbjuda eleven tillfällena att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier</p>	<p>I3</p>	<p>Eleven lär sig att aktivt delta i olika kommunikationssituationer.</p>	<p>Kommunikationsförmåga i olika situationer</p>	<p>Eleven klarar sporadiskt av, med stöd av sin samtalspartner, några ofta återkommande och rutinmässiga kommunikationssituationer.</p>	<p>Eleven klarar sporadiskt av ofta återkommande rutinmässiga kommunikationssituationer, men tar för det mesta ännu stöd av sin samtalspartner.</p>	<p>Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner.</p>	<p>Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer. Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer.</p>
<p>M6 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier</p>	<p>I3</p>	<p>Eleven lär sig att använda olika språkliga kommunikationsstrategier.</p>	<p>Användning av kommunikationsstrategier</p>	<p>Eleven behöver mycket hjälpmedel (till exempel gester, teckningar, lexikon, internet). Eleven kan ibland gissa eller härleda enskilda ords betydelse utgående från</p>	<p>Eleven använder sig av det mest centrala ord- och uttrycksförrådet i sin kommunikation. Eleven behöver mycket hjälpmedel.</p>	<p>Eleven deltar i kommunikation men behöver fortfarande ofta hjälpmedel. Eleven kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (till exempel genom att nicka), ljud</p>	<p>Eleven deltar i kommunikation och behöver endast sporadiskt hjälpmedel. Eleven kan reagera med korta verbala uttryck.</p>

				<p>kontexten, allmän kunskap eller sina andra språkkunskaper.</p> <p>Eleven kan uttrycka om hen har förstått.</p>	<p>Eleven kan be samtalspartnern att upprepa eller tala långsammare.</p>	<p>eller liknande minimal respons.</p> <p>Eleven måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa.</p>	<p>Eleven måste relativt ofta be om förtydligande eller upprepning och behöver mera sällan stödja sig på non-verbala uttryck.</p> <p>Eleven kan utnyttja samtalspartnerns uttryck i sin egen kommunikation.</p>
M7 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som hör till artigt språkbruk	I3	Eleven lär sig ett lämpligt och artigt språkbruk.	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven kan använda några för språket eller kulturen typiska artighetsfraser (hälsa, säga adjö, tacka) i några mycket rutinmässiga sociala	Eleven kan använda några av de allra vanligaste artighetsfraserna typiska för språket i rutinmässiga sociala sammanhang.	Eleven kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i många rutinmässiga sociala sammanhang.	Eleven klarar av några korta sociala situationer och kan använda några artiga hälsnings- och tilltalsfraser samt framföra

				sammanhang.			till exempel önskemål, inbjudningar, förslag och ursäkter och besvara sådana.
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter				Kunskapsnivå A1.1	Kunskapsnivå A1.2	Kunskapsnivå A1.3	Kunskapsnivå A1.3/A2.1
M8 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	I3	Eleven lär sig att förstå för åldern lämpliga muntliga och skriftliga texter.	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår en begränsad mängd talade och skrivna ord och uttryck. Eleven känner till teckensystemet eller ett mycket begränsat antal skrivtecken.	Eleven förstår skrivna texter bestående av några ord och långsamt tal som innehåller inövade, bekanta ord och uttryck. Eleven kan urskilja enkla fakta i en text.	Eleven förstår med hjälp av kontexten skrivna texter och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Eleven kan plocka ut enkel information från en kort text.	Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Eleven förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar honom och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett

							bekant ordförråd.
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter				Kunskapsnivå A1.1	Kunskapsnivå A1.2	Kunskapsnivå A1.3	Kunskapsnivå A1.3/A2.1
M9 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för text-ens innehåll	I3	Eleven lär sig att uttrycka sig muntligt och skriftligt genom att använda lämpligt ordförråd och centrala strukturer. Eleven lär sig att uttala begripligt.	Förmåga att producera texter	Eleven kan uttrycka sig mycket begränsat i tal med hjälp av inövade ord och inlärd standarduttryck. Eleven uttalar några inövade uttryck begripligt. Eleven kan skriva några enskilda ord och uttryck.	Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berättas om några bekanta och för hen viktiga saker samt skriva några korta meningar om inövade ämnen. Eleven uttalar de flesta inövade uttrycken begripligt. Eleven behärskar ett mycket begränsat ordförråd,	Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berättas om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden.	Eleven kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen. Eleven behärskar ett centralt ordförråd och strukturer. Eleven kan tillämpa några grundläggande uttalsregler.

					några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.	Eleven uttalar inövade uttryck begripligt.	
--	--	--	--	--	--	--	--

15.4.3 FRÄMMANDE SPRÅK

SPRÅKPEDAGOGIK OCH SPRÅKUTVECKLING

Målen för språkpedagogik och språkutveckling och möjligheterna att studera det andra inhemska språket och främmande språk finns beskrivna i avsnittet om undervisningen av det andra inhemska språket.

Läroämnets uppdrag

Språk är en förutsättning för lärande och tänkande. Språket är närvarande i all verksamhet i skolan och alla lärare är språklärare. Språkstudierna främjar utvecklingen av tankeförmågan. De ger underlag för att forma en flerspråkig och mångkulturell identitet och värdesätta den. I takt med att ordförrådet och strukturerna utvecklas, utvecklas också de kommunikativa färdigheterna och förmågan att söka information. Språkundervisningen ger goda möjligheter till glädje, lek och kreativitet.

Språkundervisningen är en del av språkpedagogik och fostran till språkmedvetenhet. Den ska väcka elevernas intresse för den språkliga och kulturella mångfalden i skolan och den omgivande världen och uppmuntra dem att kommunicera i autentiska miljöer. Eleverna ska lära sig värdesätta andra språk, människorna som talar dem och olika kulturer. Jämställdheten i språkval och språkstudier förstärks genom att man på varierande och intressanta sätt informerar om valmöjligheter i språken, behandlar teman mångsidigt och ur olika synvinklar och genom att man använder omväxlande och praktiska arbetsmetoder.

Språkstudierna ska förbereda eleverna för planmässigt och kreativt arbete i olika sammansättningar. Eleverna och elevgrupperna ska ges möjligheter att bilda nätverk och kommunicera med människor också på andra håll i världen. Digitala verktyg erbjuder en naturlig möjlighet att genomföra språkundervisningen i autentiska situationer och utifrån elevernas kommunikationsbehov. Undervisningen ska också ge färdigheter som främjar delaktighet och aktiv påverkan internationellt.

Undervisningen ska stärka elevernas tilltro till sin förmåga att lära sig språk och att modigt använda dem. Eleverna ska ges möjlighet att studera i egen takt och vid behov få stöd för sitt lärande. Undervisningen ska ordnas så att också elever som avancerar snabbare eller kan språket sedan tidigare kan göra framsteg.

Språkundervisningen ska utveckla multilitteracitet och ta upp olika texter. Texterna ska väljas med hänsyn till barnens och de ungas intressen. Undervisningen ska också bygga broar mellan olika språk och med de språk som eleverna använder på fritiden. Vid valet av texter och uppgifter ska man också fästa uppmärksamhet vid språkkunskap som behövs i arbetslivet. Eleverna uppmuntras att söka information på de språk som de behärskar.

ENGELSKA, A-LÄROKURS I ÅRSKURS 7–9

Eleverna ska uppmuntras att mångsidigt använda engelska för att kommunicera och söka information. Målet för undervisningen är att stödja eleverna att fördjupa de kunskaper som inhämtats i årskurs 3–6, utveckla elevernas språkliga medvetenhet och slutledningsförmåga och samtidigt främja elevens färdigheter för språkstudier. Förståelsen för kulturell mångfald ska fördjupas genom att man diskuterar om värdebundna företeelser som är förknippade med olika språkgrupper och även ger utrymme för bearbetning av känslor. En del frågor kan vid behov också behandlas på skolans undervisningsspråk.

Många elever använder i allt högre grad engelska på sin fritid. Den kunskap som eleverna inhämtar genom det informella lärandet ska beaktas när undervisningen planeras och innehållet väljs.

Undervisningen i engelska kan integreras i undervisningen i olika läroämnen och i de mångvetenskapliga lärområdena och tvärtom. Eleverna ska uppmuntras att söka information på engelska i olika läroämnen.

Mål för undervisningen i A-lärokursen i engelska i årskurs 7–9

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet		
M1 stödja elevens förmåga att reflektera över engelskans olika varianter och därtill hörande status och värderingar samt ge eleven färdighet att utveckla sin förmåga att agera i mångkulturella miljöer	I1	K1, K2
M2 uppmuntra eleven att hitta intressanta engelskspråkiga innehåll och sammanhang vilka vidgar bilden av den globaliserade världen och möjligheterna att ta del av den	I1	K1, K2
M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i engelska språket och sätt att i olika språk uttrycka samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet	I1	K1, K3
Färdigheter för språkstudier		
M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig engelska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	I2	K1, K3

M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande	I2	K1
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera		
M6 uppmuntra eleven att aktivt delta i olika med tanke på ålder och livserfarenhet lämpliga kommunikationssituationer som också kan behandla åsikter och ställningstaganden	I3	K4
M7 uppmuntra eleven att vara aktiv i kommunikationssituationer, i användandet av kompensationsstrategier och i betydelseförhandlingar	I3	K4, K6
M8 hjälpa eleven att känna igen kulturella drag i kommunikationen och sporra eleven att utveckla sin egen förmåga till kulturell växelverkan	I3	K2
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter		
M9 erbjuda eleven möjlighet att lyssna till och läsa många olika för hen själv betydelsefulla allmänna och lättfattliga texter samt att tolka texterna med hjälp av olika strategier	I3	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter		
M10 handleda eleven att för olika ändamål producera både muntliga och skriftliga texter med allmänna eller för hen betydelsefulla teman och att samtidigt hjälpa eleven att fästa vikt vid ett gott uttal och ett mångsidigt bruk av strukturer	I3	K5, K6

Centralt innehåll som anknyter till målen för A-lärokursen i engelska i årskurs 7–9

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet: Att utveckla förståelse för fler- och parallellspråkigheten i världen och för språkliga rättigheter. Att undersöka engelskans utveckling till ett globalt lingua franca. Att utforska kulturer och livsstilar i några sådana länder som i samhället använder engelska som det mest centrala språket. Att använda sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna i studierna i engelska och med att jämföra engelskan med andra språk. Att söka information om några av engelskans varianter.

I2 Färdigheter för språkstudier: Att vidareutveckla färdigheterna för språkstudier. Att öva sig att använda läromedel på ett mångsidigt sätt, att använda ordlistor, uppfatta helheter, gruppera, söka information och bedöma hur tillförlitlig informationen är.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter: Att välja innehåll tillsammans utgående från att eleverna ska kunna agera på engelska i olika sociala sammanhang eller gemenskaper. Innehållet ska vara aktuellt, för eleverna intressant, och även rikta sig mot andra stadiets utbildning och göra eleverna bekanta med den språkkunskap som behövs i arbetslivet och i fortsatta studier. Att i innehållet poängtera elevernas delaktighet och aktivitet lokalt och globalt. Innehållet ska väljas med beaktande av engelskans utbredning och ställning som globalt kommunikationsspråk. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter som t.ex. berättande, beskrivande eller argumenterande texter. Att iakttä och ofta träna olika kommunikationssituationer med hjälp av medier.

Mål för lärmiljöer och arbetsätt i A-lärokursen i engelska i årskurs 7–9

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska främst bestå av pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av spel, musik och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. I texterna söker man information som man delar och publicerar. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av internationalisering på hemmaplan ska eleverna bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i det omgivande samhället. De ska också ges möjligheter att öva sig att kommunicera internationellt. Engelska ska alltid användas när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i engelska i årskurs 7–9

Eleverna ska uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevernas språkkunskaper. Eleverna ska också uppmuntras att studera andra språk som skolan erbjuder. Elever som har inlärnings svårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan engelska sedan tidigare.

Bedömning av elevens lärande i A-lärokursen i engelska i årskurs 7–9

Lärandet ska bedömas på olika sätt, också genom självbedömning och kamratbedömning. Bedömningen ska beakta samtliga mål och delområden av språkkunskapen. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den. Den Europeiska språkportfolion kan användas som verktyg vid bedömningen.

Bedömningen ska vara mångsidig och ge eleverna möjlighet att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Med hjälp av uppbyggande respons hjälper man eleverna att bli medvetna om sina kunskaper och att utveckla dem. Eleverna uppmuntras att tillämpa sina kunskaper i olika kommunikationssituationer. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärnings svårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper.

Slutbedömningen infaller det läsår då studierna i läroämnet som ett gemensamt läroämne avslutas. Genom slutbedömningen fastställs hur eleven har uppnått målen för A-lärokursen i engelska när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i A-lärokursen i engelska. Kunskaperna utvecklas kumulativt inom de olika delområdena av språkkunskap. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av för vilken årskurs målet fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8), om hen i genomsnitt uppvisar sådana kunskaper som kriterierna förutsätter. Kunskaper som överstiger nivån för vitsordet åtta inom något delområde kan kompensera svagare kunskaper inom ett annat delområde.

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet 5	Kunskapskrav för vitsordet 7	Kunskapskrav för vitsordet 8	Kunskapskrav för vitsordet 9
------------------------	----------	---	-------------------------	------------------------------	------------------------------	------------------------------	------------------------------

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

M1 utveckla elevens förmåga att reflektera över värderingar och företeelser som anknyter till engelskans ställning och olika varianter samt ge eleven beredskap att utveckla sin förmåga att agera i mångkulturella miljöer	I1	<p>Eleven lär känna värderingar som anknyter till det engelska språkets ställning och varianter.</p> <p>Eleven lär sig om länders kulturer och levnadssätt inom språkområdet.</p> <p>Eleven lär sig att utveckla sin förmåga att agera i</p>	Förståelse för frågor som anknyter till språkets ställning och varianter och förmåga att agera i mångkulturella miljöer	<p>Eleven kan nämna några länder där engelska talas.</p> <p>Eleven kan berätta något om länders kulturer och levnadssätt inom språkområdet.</p>	<p>Eleven kan berätta var engelska talas och att det talas på olika sätt.</p> <p>Eleven kan beskriva ländernas kulturer och levnadssätt i språkområdet.</p> <p>Eleven kan nämna kulturella drag som anknyter till kommunikation.</p>	<p>Eleven kan berätta om engelskans ställning som världsspråk.</p> <p>Eleven kan jämföra ländernas kulturer och levnadssätt i språkområdet.</p> <p>Eleven kan berätta om kulturella drag i kommunikationen.</p>	<p>Eleven kan reflektera över engelskans ställning som världsspråk samt därtill hörande företeelser.</p> <p>Eleven kan jämföra och reflektera över ländernas kulturer och levnadssätt inom språkområdet.</p> <p>Eleven kan jämföra</p>
---	----	--	---	---	--	---	--

		mångkul- turella mil- jöer.					och reflek- tera över kulturella drag i kom- munikat- ion.
M2 upp- muntra eleven att hitta in- tressanta engelsk- språkiga innehåll och sam- manhang som vidgar uppfatt- ningen om den globa- liserade världen och möjlig- heterna att ta del av den	I1	Eleven lär sig att hitta eng- elsksprå- kiga inne- håll och samman- hang som vidgar bil- den av den globa- liserade världen. Eleven lär sig olika sätt att agera i en språkligt och kultu- rellt mång- skiftande värld på engelska.	Förmåga att med hjälp av engelska språket ut- veckla sina världs- medbor- gerliga fär- digheter	Eleven kan ge exem- pel på några eng- elsksprå- kiga inne- håll och samman- hang där engelska språket kan använ- das.	Eleven kan nämna engelsk- språkiga innehåll och sam- manhang, som främ- jar hens lä- rande.	Eleven kan jämföra engelsk- språkiga innehåll och sam- manhang, som främ- jar hens lä- rande.	Eleven kan reflektera över hur hen kan ut- nyttja eng- elsksprå- kiga inne- håll och samman- hang för att främja det egna läran- det.
M3 hand- leda ele- ven att lägga märke till regelbun- denheter i	I1	Eleven lär sig att lägga märke till regelbun- denheter i engelska	Språklig förmåga	Eleven kan göra iakt- tagelser om några regelbun- denheter i	Eleven kan dra några slutsatser om regel- bunden- heter i	Eleven kan dra slut- satser om engelska språkets	Eleven kan dra slutsat- ser om engelska språkets regelbun- denheter

<p>engelska språket och sätt att i olika språk uttrycka samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande</p>		<p>språket och göra jämförelser mellan engelska och andra språk.</p> <p>Eleven lär sig att använda språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande.</p>		<p>engelska språket.</p>	<p>engelska språket.</p> <p>Eleven kan ge några exempel på hur samma sak uttrycks i engelska och i något annat språk.</p> <p>Eleven kan ge exempel på några språkvetenskapliga begrepp i det engelska språket och använda dem för att utveckla sina språkkunskaper.</p>	<p>regelbundenheter.</p> <p>Eleven kan berätta hur samma sak uttrycks i engelska och i något annat språk.</p> <p>Eleven kan berätta om det engelska språkets centrala språkvetenskapliga begrepp och använda dem för att utveckla sina språkkunskaper.</p>	<p>och tillämpa dem.</p> <p>Eleven kan jämföra hur samma sak uttrycks i engelska och i något annat språk.</p> <p>Eleven känner till och kan använda det engelska språkets centrala språkvetenskapliga begrepp för att utveckla sina språkkunskaper.</p>
--	--	--	--	--------------------------	---	--	---

Färdigheter för språkstudier

M4 uppmuntra eleven att	12	Eleven lär sig att ställa upp	Förmåga att ställa upp mål,	Eleven kan använda några för	Eleven kan använda	Eleven kan använda de mest	Eleven kan använda mångsidiga
-------------------------	----	-------------------------------	-----------------------------	------------------------------	--------------------	----------------------------	-------------------------------

<p>ställa upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig engelska och att reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra samt att handleda eleven att delta på ett uppbyggande sätt i kommunikation där det viktigaste är att man når fram med sitt budskap</p>		<p>mål för sina språkstudier och att reflektera över sin lärprocess självständigt och i samarbete med andra.</p> <p>Eleven lär sig att använda olika sätt för att lära sig språk och att hitta de mest effektiva förhens eget lärande.</p> <p>Eleven lär sig olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.</p>	<p>att utnyttja studiestrategier, att reflektera över sitt lärande samt förstå att bilda sig en uppfattning om olika sätt att delta i kommunikation</p>	<p>hen självpassande sätt att lära sig engelska.</p> <p>Eleven kan ge några exempel på olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.</p>	<p>de vanligaste och för hen självpassande sätten att lära sig engelska.</p> <p>Eleven kan beskriva några sätt att delta uppbyggande i kommunikation.</p>	<p>centrala och för hen självpassande sätten att lära sig engelska.</p> <p>Eleven kan jämföra olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.</p>	<p>och för hen självpassande sätt att lära sig engelska.</p> <p>Eleven kan jämföra och reflektera över olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.</p>
<p>M5 stödja elevens egen aktivitet och</p>	<p>12</p>	<p>Eleven lär sig att tillämpa sina</p>	<p>Förmåga att utveckla färdigheterna</p>	<p>Eleven kan ge några exempel</p>	<p>Eleven kan beskriva olika möjligheter att</p>	<p>Eleven kan jämföra olika möjligheter</p>	<p>Eleven kan jämföra och reflektera över</p>

förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för kontinuerligt språklärande		språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter självständigt även efter avslutad skolgång. Eleven lär sig att utnyttja de språkliga intryck som hen får i den omgivande världen. Eleven utvecklar tilltro till sig själv som språkinlärare.	för kontinuerligt språklärande	på möjligheter att utveckla sina kunskaper i engelska.	utveckla sina kunskaper i engelska även efter avslutad skolgång.	att tillämpa och utveckla sina kunskaper i engelska även efter avslutad skolgång.	olika möjligheter att tillämpa och utveckla sina kunskaper i engelska även efter avslutad skolgång.
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera				Kunskapsnivå A1.3	Kunskapsnivå A2.2	Kunskapsnivå B1.1	Kunskapsnivå B1.1/B1.2
M6 uppmuntra eleven att	I3	Eleven lär sig att aktivt delta i	Kommunikationsförmåga i	Eleven redder sig i	Eleven redder sig relativt bra i	Eleven kan relativt	Eleven kan kommunicera, delta i

delta i olika kommunikationssituationer som är lämpliga med hänsyn till elevens ålder och livserfarenhet och som även kan behandla åsikter		olika kommunikationssituationer.	olika situationer	många rutinmässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner.	olika vardagliga kommunikationssituationer och kan i allt högre grad ta initiativ i en kommunikationssituation	obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer.	diskussioner och uttrycka sina åsikter också i vissa mer krävande situationer som till exempel då man diskuterar en aktuell händelse.
M7 stödja eleven att ta initiativ i kommunikationssituationer, i användandet av kompensationsstrategier och i betydelseförhandlingar	13	Eleven lär sig att ta initiativ i kommunikationssituationer. Eleven lär sig att använda kommunikationsstrategier.	Användning av kommunikationsstrategier	Eleven deltar i kommunikation men behöver fortfarande ofta hjälpmedel. Eleven kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (till exempel genom att nicka), ljud eller lik-	Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation genom att vid behov använda standarduttryck för att be om precisering av nyckelord. Eleven måste då och då be samtalspartnern upprepa	Eleven kan i någon mån ta initiativ i olika skeden av en kommunikationssituation och kan försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet. Eleven kan omskriva eller byta	Eleven kan ta initiativ i en kommunikationssituation där ett bekant ämne behandlas och kan försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet, rätta till missförstånd. Eleven kan omskriva eller byta

				<p>nande minimal respons.</p> <p>Eleven måste ofta be samtalspartneren att förtydliga eller upprepa.</p>	<p>eller förtydliga.</p> <p>Eleven använder till exempel ett närliggande eller allmänna begrepp när hen inte vet det exakta begreppet (hund/djur eller hus/stuga).</p>	<p>ut obe-kanta ord eller om-formulera sitt budskap.</p> <p>Eleven kan diskutera betydelsen av obe-kanta uttryck.</p>	<p>ut obe-kanta ord eller om-formulera sitt budskap.</p> <p>Eleven kan diskutera betydelsen av obe-kanta uttryck och också av relativt komplicerade uttryck.</p>
<p>M8 hjälpa eleven att känna igen kulturella drag i kommunikationen och stödja elevernas förmåga att delta på ett uppbyggande sätt i kulturell växelverkan</p>	<p>13</p>	<p>Eleven lär sig att känna igen kulturella drag i kommunikation.</p> <p>Eleven lär sig att använda språket i kulturell växelverkan.</p>	<p>Kulturellt lämpligt språkbruk</p>	<p>Eleven kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i många rutinmässiga sociala sammanhang.</p>	<p>Eleven kan använda språket på ett enkelt sätt för centrala ändamålen, till exempel för att utbyta information eller uttrycka sin åsikt eller ståndpunkt på ett lämpligt sätt.</p>	<p>Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutmerna.</p> <p>Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till några viktiga kulturellt betingade aspekter.</p>	<p>Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutmerna och kan fästa vikt vid språkets formalitet.</p> <p>Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till de viktigaste kul-</p>

					Eleven kan diskutera artigt med hjälp av vanliga uttryck och grundläggande kommunikationsrutiner.		turellt betingade aspekterna.
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter				Kunskapsnivå A1.3	Kunskapsnivå A2.2	Kunskapsnivå B1.1	Kunskapsnivå B1.1/B1.2
M9 erbjuda eleven möjlighet att lyssna till och läsa många olika förhållanden själv betydelsefulla allmänna och lättfattliga texter samt att tolka texterna med hjälp av olika strategier	I3	Eleven lär sig att tolka muntliga och skriftliga texter. Eleven lär sig strategier för att förstå texter.	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Eleven kan plocka ut enkel information enligt behov ur en kort text.	Eleven kan i mycket stora drag följa med ett tydligt anförande, känner ofta igen ämnet i en pågående diskussion och förstår det väsentliga i en allmänspråklig text eller långsamt tal som innehåller bekanta ord.	Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text. Eleven förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap.	Eleven förstår det väsentliga och många detaljer i lite mer krävande allmänspråkligt och relativt långsamt tal eller i lättfattlig skriven text. Eleven förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet

					Eleven kan härleda betydelsen av obekanta ord utgående från kontexten.	Eleven urskiljer även utan förberedelse det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.	eller allmän kunskap. Eleven urskiljer även utan förberedelse det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter				Kunskapsnivå A1.3	Kunskapsnivå A2.2	Kunskapsnivå B1.1	Kunskapsnivå B1.1/B1.2
M10 handleda eleven att för olika ändamål producera både muntliga och skriftliga texter med allmänna eller för hen betydelsefulla teman och att samtidigt hjälpa eleven att fästa vikt vid ett gott uttal och ett	I3	Eleven lär sig att uttrycka sig muntligt och skriftligt genom att använda det engelska språkets centrala ordförråd och strukturer. Eleven lär sig att uttala begripligt.	Förmåga att producera texter	Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksför-	Eleven kan räkna upp och beskriva (för sin ålder typiska) saker som anknyter till vardagen med hjälp av vanliga ord, några idiomatiska uttryck samt grundläggande och ibland också lite	Eleven kan redogöra för det väsentliga och även för vissa detaljer angående vardagliga ämnen, verkliga eller fiktiva, som intresserar hen. Eleven använder sig av ett relativt omfatt-	Eleven kan redogöra för det väsentliga och många detaljer angående olika vardagliga ämnen, verkliga eller fiktiva, som intresserar hen. Eleven använder sig av ett relativt omfattande ordförråd och

mångsidigt bruk av strukturer				<p>råd berätta om vardagliga och för den viktiga saker samt skriva enkla meddelanden.</p> <p>Eleven uttalar inövade uttryck begripligt.</p>	<p>svårare strukturer.</p> <p>Eleven kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.</p>	<p>tande ord-förråd och olika strukturer samt en del allmänna fraser och idiom.</p> <p>Eleven kan tillämpa flera grundläggande uttalsregler också på andra än inövade uttryck.</p>	<p>olika strukturer samt allmänna fraser och idiom.</p> <p>Eleven kan tillämpa flera grundläggande uttalsregler också på andra än inövade uttryck.</p>
-------------------------------	--	--	--	---	--	--	--

Engelska A1 och A2

Årskurs 7

ENGELSKA, A1 OCH A2

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 7			
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			

M1 stödja elevens förmåga att reflektera över engelskans olika varianter och därtill hörande status och värderingar samt ge eleven färdighet att utveckla sin förmåga att agera i mångkulturella miljöer	I1	<p>Eleven bekantar sig med fler- och parallellspråkigheten i världen samt de länder där engelskan antingen är det mest centrala språket eller ett parallellspråk.</p> <p>Eleven utforskar kulturer i de länder där engelska är det centrala språket.</p>	K1 K2
M2 uppmuntra eleven att hitta intressanta engelskspråkiga innehåll och sammanhang vilka vidgar bilden av den globaliserade världen och möjligheterna att ta del av den	I1	<p>Eleven bekantar sig med begreppet lingua franca och utforskar några av engelskans varianter.</p> <p>Eleven övar sig på att vara en aktiv i kommunikationspartner och att uttrycka sig själv på engelska, även med anspråkslösa språkfärdigheter.</p>	K1 K2
M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i engelska språket och sätt att i olika språk uttrycka samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet	I1	<p>Eleven repeterar och lär sig använda språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleven i studierna i engelska samt med att jämföra engelskan med andra språk.</p>	K1 K3
Färdigheter för språkstudier			
M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig engelska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	I2	<p>Eleven stärker sina färdigheter att studera språk, övar sig på att använda läromedel på ett mångsidigt sätt, använda ordlistor samt uppfatta och kategorisera helheter.</p> <p>Eleven kan ställa upp egna mål och utvärdera sina lärostrategier samt delta i kommunikationen på ett sätt som uppmuntrar gruppen.</p>	K1 K3

M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande	I1	<p>Eleven stärker sina färdigheter att studera språk och övar färdigheter som behövs i grundskolans högre klasser.</p> <p>Eleven övar sig på att använda läromedel på ett mångsidigt sätt, uppfatta och kategorisera helheter.</p> <p>Eleven bekantar sig med olika sätt att använda engelska utanför skolan.</p>	K1
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			
M6 uppmuntra eleven att aktivt delta i olika med tanke på ålder och livserfarenhet lämpliga kommunikationssituationer som också kan behandla åsikter och ställningstaganden	I3	<p>Eleven diskuterar på engelska ämnen i anknytning till hem, skola och hobbyer.</p> <p>Eleven uttrycker sina egna åsikter muntligt genom att ta ställning till olika texter.</p>	K4
M7 uppmuntra eleven att vara aktiv i kommunikationssituationer, i användandet av kompensationsstrategier och i betydelseförhandlingar	I3	<p>Eleven övar sig på att i undervisningssituationer att vara aktiv i olika skeden av kommunikationen.</p> <p>Eleven lär sig strategier för att försäkra sig om att samtalspartnern förstått budskapet och övar sig i att undvika eller ersätta obekanta ord samt att omformulera sitt budskap.</p>	K4 K6
M8 hjälpa eleven att känna igen kulturella drag i kommunikationen och sporra eleven att utveckla sin egen förmåga till kulturell växelverkan	I3	<p>Eleven övar sociala färdigheter i den engelsktalande världen (<i>t.ex. att hälsnings- och artighetskonventioner</i>).</p>	K2
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			
M9 erbjuda eleven möjlighet att lyssna till och läsa många olika för hen själv betydelsefulla allmänna och lättfattliga texter samt att tolka texterna med hjälp av olika strategier	I3	<p>Eleven lär sig vokabulär och strukturer genom att lyssna till och läsa olika typer av texter (<i>t.ex. berättande och beskrivande texter</i>).</p> <p>Eleven tar i beaktande engelskans utbredning och ställning som ett globalt språk då hen väljer texter.</p>	K4

M10 handleda eleven att för olika ändamål producera både muntliga och skriftliga texter med allmänna eller för hen betydelsefulla teman och att samtidigt hjälpa eleven att fästa vikt vid ett gott uttal och ett mångsidigt bruk av strukturer	I3	<p>Eleven övar olika kommunikationssituationer med hjälp av medier.</p> <p>Eleven tar i beaktande engelskans utbredning och ställning som ett globalt språk.</p> <p>Eleven använder sig av ett ganska omfattande ordförråd och olika strukturer samt en del allmänna uttryck och idiom.</p> <p>Eleven tillämpar på ett självständigt sätt grundläggande uttalsregler.</p>	K5 K6
---	----	---	----------

Årskurs 8

ENGELSKA, A1 OCH A2

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 8			
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 stödja elevens förmåga att reflektera över engelskans olika varianter och därtill hörande status och värderingar samt ge eleven färdighet att utveckla sin förmåga att agera i mångkulturella miljöer	I1	<p>Eleven fördjupar sina insikter i fler- och parallellspråkigheten i världen samt de länder där engelskan antingen är det mest centrala språket eller ett parallellspråk.</p> <p>Eleven fördjupar sig i den engelsktalande världens kulturella särdrag och typiska idiom.</p>	K1 K2
M2 uppmuntra eleven att hitta intressanta engelskspråkiga innehåll	I1	Eleven fördjupar sin förståelse av begreppet lingua franca och utforskar några av engelskans varianter t.ex. genom att söka, utvärdera och producera olika typer av texter.	K1 K2

och sammanhang vilka vidgar bilden av den globaliserade världen och möjligheterna att ta del av den		Eleven övar sig på att vara en aktiv kommunikationspartner och att uttrycka sig själv på engelska.	
M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i engelska språket och sätt att i olika språk uttrycka samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet	I1	Eleven fördjupar sin kunskap om språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleven i studierna i engelska och med att jämföra engelskan med andra språk.	K1 K3
Färdigheter för språkstudier			
M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig engelska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	I2	Eleven vidareutvecklar sina färdigheter att studera språk. Eleven övar sig på att söka och använda tillförlitlig information. Eleven kan ställa upp egna mål och utvärdera sina lärstrategier i språkstudierna och delta i kommunikationen på ett sätt som uppmuntrar gruppen.	K1 K3
M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande	I1	Eleven fördjupar sina färdigheter att studera språk. Eleven övar sig på att använda läromedel på ett mångsidigt sätt samt att uppfatta och kategorisera helheter. Eleven reflekterar över hur och i vilka situationer hen kan använda engelska utanför skolan.	K1
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			

M6 uppmuntra eleven att aktivt delta i olika med tanke på ålder och livserfarenhet lämpliga kommunikationssituationer som också kan behandla åsikter och ställningstaganden	I3	<p>Eleverna uttrycker på ett konstruktivt sätt olika åsikter om intressanta samtalsämnen.</p> <p>Eleven beaktar engelskans ställning som ett världsspråk.</p> <p>Eleven lär sig att ta egna initiativ då hen kommunicerar på engelska.</p>	K4
M7 uppmuntra eleven att vara aktiv i kommunikationssituationer, i användandet av kompensationsstrategier och i betydelseförhandlingar	I3	<p>Eleven övar sig på att vara aktiv i olika lärsituationer i olika skeden av kommunikationen.</p> <p>Eleven lär sig strategier med vilka man kan försäkra sig om att samtalspartnern förstått budskapet samt övar att sig på att undvika eller ersätta okända uttryck samt omformulera sitt budskap.</p> <p>Eleven väljer tillsammans med andra intressanta innehåll och övar sig på att berätta om sina egna intressen.</p> <p>Eleven bekantar sig med vokabulär och kommunikationsstilar som unga behöver i arbetslivet.</p>	K4 K6
M8 hjälpa eleven att känna igen kulturella drag i kommunikationen och sporra eleven att utveckla sin egen förmåga till kulturell växelverkan	I3	Eleven lär sig typiska metoder för att kommunicera muntligt på engelska.	K2
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			
M9 erbjuda eleven möjlighet att lyssna till och läsa många olika för hen själv betydelsefulla allmänna och lättfattliga texter samt att tolka texterna med hjälp av olika strategier	I3	<p>Eleven lär sig vokabulär och strukturer från texter som eleven hört eller läst, såsom berättande och beskrivande texter.</p> <p>Eleven tar i beaktande engelskans utbredning och strukturer samt ställning som ett globalt språk då hen väljer texter.</p>	K4
M10 handleda eleven att för olika ändamål producera både muntliga och skriftliga texter	I3	Eleven övar olika kommunikationssituationer genom att utnyttja olika kommunikationskanaler.	K5 K6

<p>med allmänna eller för hen betydelsefulla teman och att samtidigt hjälpa eleven att fästa vikt vid ett gott uttal och ett mångsidigt bruk av strukturer</p>		<p>Eleven producerar många olika typer av berättande och beskrivande texter.</p> <p>I kommunikationssituationer tar eleven i beaktande engelskans utbredning och strukturer samt ställning som ett globalt språk.</p> <p>Eleven använder ett så rikt ordförråd som möjligt samt använder konstruktioner, allmänna uttryck samt idiom på ett mångsidigt sätt.</p> <p>Eleven tillämpar på ett självständigt sätt grundläggande regler för uttal.</p>		
--	--	--	--	--

Årskurs 9

ENGELSKA, A1 OCH A2

			
<p>Mål för undervisningen</p> <p>Årskurs 9</p>	<p>I</p>	<p>Kommunvis plan</p>	<p>K</p>
<p>Kulturell mångfald och språkmedvetenhet</p>			
<p>M1 stödja elevens förmåga att reflektera över engelskans olika varianter och därtill hörande status och värderingar samt ge eleven färdighet att utveckla sin förmåga att agera i mångkulturella miljöer</p>	<p>I1</p>	<p>Eleven lär sig att på ett mer praktiskt plan kunna urskilja varianter i engelskan och att använda ett mer idiomatiskt språk.</p> <p>Eleven utökar sin förståelse för språkliga rättigheter.</p>	<p>K1 K2</p>

M2 uppmuntra eleven att hitta intressanta engelskspråkiga innehåll och sammanhang vilka vidgar bilden av den globaliserade världen och möjligheterna att ta del av den	I1	<p>Eleven förstår mångfalden av kulturer inom den engelsktalande världen.</p> <p>Eleven reflekterar över hur kunskaper i engelska kan användas på olika sätt i en global miljö.</p> <p>Eleven övar sig på att vara en aktiv i kommunikationspartner och att uttrycka sig själv på engelska.</p>	K1 K2
M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i engelska språket och sätt att i olika språk uttrycka samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet	I1	Eleven använder språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleven att studera engelska samt jämföra olika språk.	K1 K3
Färdigheter för språkstudier			
M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig engelska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	I2	<p>Eleven fördjupar sina färdigheter att studera språk inför studier på andra stadiet.</p> <p>Eleven koncentrerar sig på att söka och använda tillförlitlig information.</p> <p>Eleven kan ställa upp egna mål och utvärdera sina lärstrategier i språkstudierna samt delta i kommunikationen på ett sätt som uppmuntrar gruppen.</p>	K1 K3
M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande	I1	<p>Eleven övar sig på att tillämpa mångsidiga lärstrategier inför studier på andra stadiet.</p> <p>Eleven övar sig att använda läromedel på ett mångsidigt sätt samt att uppfatta och kategorisera helheter.</p> <p>Eleven reflekterar över hur och i vilka situationer hen kan använda engelska utanför skolan.</p>	K1

Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			
M6 uppmuntra eleven att aktivt delta i olika med tanke på ålder och livserfarenhet lämpliga kommunikationssituationer som också kan behandla åsikter och ställningstaganden	I3	<p>Eleven skaffar, bearbetar och kombinerar information. Eleven producerar och presenterar texter samt diskuterar om för hen intressanta och aktuella ämnen samt arbetslivet och studier på andra stadiet.</p> <p>Eleven bekantar sig med språkkunskaper som behövs i studier och i arbetslivet.</p>	K4
M7 uppmuntra eleven att vara aktiv i kommunikationssituationer, i användandet av kompensationsstrategier och i betydelseförhandlingar	I3	<p>Eleven övar att vara aktiv i olika lärsituationer i olika skeden av kommunikationen.</p> <p>Eleven lär sig strategier med vilka man kan försäkra sig om att samtalspartnern förstått budskapet och övar att sig på att undvika eller ersätta okända uttryck samt omformulera sitt budskap.</p> <p>Eleven väljer tillsammans med andra innehåll som berör aktuella teman.</p> <p>Eleven övar språkkunskaper som behövs i arbetslivet och i studierna.</p>	K4 K6
M8 hjälpa eleven att känna igen kulturella drag i kommunikationen och sporra eleven att utveckla sin egen förmåga till kulturell växelverkan	I3	Eleven övar olika typiska vardagliga kommunikationssituationer och tar hänsyn till kulturella aspekter.	K2
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			
M9 erbjuda eleven möjlighet att lyssna till och läsa många olika för hen själv betydelsefulla allmänna och lättfattliga texter samt att tolka	I3	<p>Eleven övar sig att lyssna till och läsa många olika typer av texter som strävar efter att påverka.</p> <p>Eleven tar i beaktande engelskans utbredning och strukturer samt ställning som ett globalt språk då hen väljer texter.</p>	K4

texterna med hjälp av olika strategier			
M10 handleda eleven att för olika ändamål producera både muntliga och skriftliga texter med allmänna eller för hen betydelsefulla teman och att samtidigt hjälpa eleven att fästa vikt vid ett gott uttal och ett mångsidigt bruk av strukturer	I3	<p>Eleven övar sig att skriva många olika typer av texter som påverkar (<i>t.ex. cv, arbetsansökan och reklam</i>).</p> <p>Eleven övar att kommunicera i många olika typer av situationer genom att använda olika kommunikationskanaler.</p> <p>I kommunikationssituationer tar eleven i beaktande engelskans utbredning och strukturer samt ställning som ett globalt språk.</p> <p>Eleven använder ett så rikt ordförråd som möjligt samt använder konstruktioner, allmänna uttryck samt idiom på ett mångsidigt sätt.</p> <p>Eleven tillämpar på ett självständigt sätt grundläggande regler för uttal.</p>	K5 K6

FRIVILLIGT LÅNGT B2-SPRÅK

Det frivilliga långa B2-språket erbjuds fr.o.m. årskurs 6.

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet 5	Kunskapskrav för vitsordet 7	Kunskapskrav för vitsordet 8	Kunskapskrav för vitsordet 9
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet							

<p>M1 hjälpa eleven att bilda sig en uppfattning om relationen mellan det nya språket och språken studerat tidigare, bekanta sig med området där målspråket talas och några centrala drag i levnadssätten samt stödja utvecklingen av elevens språkliga slutledningsförmåga, nyfikenhet och flerspråkighet</p>	<p>11</p>	<p>Eleven lär känna målspråkets ställning i relation till andra språk.</p> <p>Eleven lär känna målspråkets språkområde samt dess kulturer och levnadssätt.</p> <p>Eleven lär sig att utveckla sin språkliga slutledningsförmåga och sin flerspråkighet.</p>	<p>Kännedom om målspråkets relation till andra språk samt språkområdets kulturer och levnadssätt som anknyter till dem</p> <p>Språklig förmåga och flerspråkighet</p>	<p>Eleven kan berätta var målspråket talas.</p> <p>Eleven kan ge några exempel på målspråkets kulturer och levnadssätt som anknyter till dem.</p>	<p>Eleven kan berätta var målspråket talas samt ge några exempel på målspråkets relation till andra språk.</p> <p>Eleven kan berätta om målspråkets kulturer och levnadssätt som anknyter till dem.</p>	<p>Eleven kan berätta var målspråket talas och jämföra målspråkets relation till andra språk.</p> <p>Eleven kan beskriva målspråkets kulturer och levnadssätt som anknyter till dem.</p>	<p>Eleven kan jämföra och reflektera över målspråkets relation till andra språk.</p> <p>Eleven kan utnyttja målspråkets mest centrala särdrag i sitt lärande.</p> <p>Eleven kan jämföra målspråkets kulturer och levnadssätt som anknyter till dem.</p>
--	-----------	---	---	---	---	--	---

Färdigheter för språkstudier

<p>M2 uppmuntra eleven att</p>	<p>12</p>	<p>Eleven lär sig att</p>	<p>Förmåga att ut-</p>	<p>Eleven kan ge några exempel</p>	<p>Eleven kan berätta</p>	<p>Eleven kan berätta för</p>	<p>Eleven kan berätta hur hen</p>
--------------------------------	-----------	---------------------------	------------------------	------------------------------------	---------------------------	-------------------------------	-----------------------------------

se kunskaperna i målspråket som en del av det kontinuerliga lärandet och breddade språkresurser, handleda eleven att hitta sätt att lära sig språk som bäst lämpar sig för hen själv och hens ålder samt uppmuntra hen att använda även begränsade språkfärdigheter utanför lektionerna		hitta möjligheter att använda målspråket även efter avslutad skolgång. Eleven lär sig att använda olika sätt för att lära sig språk och att hitta sätt som är mest effektiva för hen själv.	veckla färdigheterna och studiestrategierna för kontinuerligt språklärande	på möjligheter att använda målspråket. Eleven kan använda några för hen själv passande sätt att lära sig språk.	om möjligheter att använda sina kunskaper i målspråket även efter avslutad skolgång. Eleven kan använda de vanligaste och för hen själv passande sätten att lära sig målspråket.	vilka ändamål hen kan använda sina kunskaper i målspråket även efter avslutad skolgång. Eleven kan använda de mest centrala och för hen själv passande sätten att lära sig målspråket.	kan utnyttja sina kunskaper i målspråket även efter avslutad skolgång. Eleven kan använda mångsidiga och för hen själv passande sätt att lära sig målspråket.
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera				Kunskapsnivå A1.1	Kunskapsnivå A1.2	Kunskapsnivå A1.3	Kunskapsnivå A2.1
M3 erbjuda eleven tillfällen att	I3	Eleven lär sig att agera i olika	Kommunikationsförmåga i	Eleven klarar sporadiskt av, med stöd	Eleven klarar sporadiskt av	Eleven rediger sig i många rutinmässiga	Eleven kan utbyta tankar eller

<p>öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier</p>		<p>muntliga och skriftliga kommunikationssituationer.</p>	<p>olika situationer</p>	<p>av sin samtalspartner, några ofta återkommande och rutinmässiga kommunikationssituationer.</p>	<p>ofta återkommande rutinmässiga kommunikationssituationer, men tar för det mesta ännu stöd av sin samtalspartner.</p>	<p>kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner.</p>	<p>information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation.</p>
<p>M4 stödja eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier</p>	<p>I3</p>	<p>Eleven lär sig att utnyttja språkliga kommunikationsstrategier i kommunikationssituationer.</p>	<p>Användning av kommunikationsstrategier</p>	<p>Eleven behöver mycket hjälpmedel (till exempel gester, teckningar, lexikon, internet).</p> <p>Eleven kan ibland gissa eller härleda enskilda ords betydelse utgående från kontexten, allmän kunskap eller sina andra</p>	<p>Eleven använder sig av det mest centrala ord- och uttrycksförrådet i sin kommunikation.</p> <p>Eleven behöver mycket hjälpmedel.</p> <p>Eleven kan be samtalspartnern att upprepa eller tala</p>	<p>Eleven deltar i kommunikation men behöver fortfarande ofta hjälpmedel.</p> <p>Eleven kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (till exempel genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons.</p>	<p>Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation.</p> <p>Eleven använder mer sällan non-verbala uttryck.</p> <p>Eleven måste relativt ofta be samtalspartnern upprepa eller förtydliga.</p>

				språkkunskaper. Kan uttrycka om hen har förstått.	långsammare.	Eleven måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa.	Eleven kan i någon mån utnyttja samtalspartnerns uttryck i sin egen kommunikation.
M5 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som hör till artigt språkbruk	I3	Eleven lär sig att använda för målspråket och språkområdets kultur typiska artighetsfraser.	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven kan använda några för språket eller kulturen typiska artighetsfraser (hälsa, säga adjö, tacka) i några mycket rutinmässiga sociala sammanhang.	Eleven kan använda några av de allra vanligaste artighetsfraserna typiska för språket i rutinmässiga sociala sammanhang.	Eleven kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i många rutinmässiga sociala sammanhang.	Eleven klarar av korta sociala situationer. Eleven kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel önskemål, invitationer, förslag och ursäkter och besvara sådana.
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter				Kunskapsnivå A1.1	Kunskapsnivå A1.2	Kunskapsnivå A1.3	Kunskapsnivå A2.1

<p>M6 upp- muntra eleven att tolka för hens ålder lämpliga och för hen själv intressanta muntliga och skrift- liga texter</p>	<p>I3</p>	<p>Eleven lär sig att tolka olika muntliga och skrift- liga texter.</p>	<p>Förmåga att tolka texter</p>	<p>Eleven för- står en be- gränsad mängd ta- lade och skrivna ord och ut- tryck.</p> <p>Eleven känner till teckensy- stemet el- ler ett mycket be- gränsat antal skriv- tecken.</p>	<p>Eleven för- står skri- ven text bestående av några ord och långsamt tal som in- nehåller inövade, bekanta ord och ut- tryck.</p> <p>Eleven kan urskilja en- skilda fakta i en text.</p>	<p>Eleven för- står med hjälp av kontexten skrivna text och långsamt tal som in- nehåller enkla, be- kanta ord och ut- tryck.</p> <p>Eleven kan plocka ut enkel in- formation hen behö- ver ur en kort text.</p>	<p>Eleven för- står texter som inne- håller enkla, be- kanta ord och ut- tryck samt tydligt tal.</p> <p>Eleven för- står det centrala innehållet i korta, enkla bud- skap som intresserar hen och grundtan- karna i en förutsäg- bar text som inne- håller ett bekant ordförråd.</p> <p>Eleven kla- rar mycket enkel slut- ledning med hjälp av kon- text-en.</p>
---	-----------	---	---	---	--	--	---

Växande språkkunskap, förmåga att producera texter				Kunskapsnivå A1.1	Kunskapsnivå A1.1/A1.2	Kunskapsnivå A1.2	Kunskapsnivå A1.3
M7 erbjuder eleven rikligt med möjligheter att öva sig i att tala och skriva kortfattat i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	13	<p>Eleven lär sig att uttrycka sig muntligt och skriftligt genom att använda språkets centrala ordförråd och strukturer.</p> <p>Eleven lär sig att uttala begripligt.</p>	Förmåga att producera texter	<p>Eleven kan uttrycka sig mycket begränsat i tal med hjälp av inövade ord och inlärd standarduttryck.</p> <p>Eleven uttalar några inövade uttryck begripligt och kan skriva några enskilda ord och uttryck.</p>	<p>Eleven kan under handledning berättat om några bekanta och för hen viktiga saker med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd.</p> <p>Eleven kan skriva några enskilda ord och uttryck.</p> <p>Eleven uttalar inövade uttryck begripligt.</p> <p>Eleven behärskar ett</p>	<p>Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berättat om några bekanta och för hen viktiga saker samt skriva några korta meningar om inövade ämnen.</p> <p>Eleven uttalar de flesta inövade uttrycken begripligt.</p> <p>Eleven behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situations-</p>	<p>Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer.</p> <p>Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berättat om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden.</p> <p>Eleven uttalar inö-</p>

					mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.	bundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.	vade uttryck begripligt.
--	--	--	--	--	--	--	--------------------------

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i den långa B2-lärokursen i främmande språk

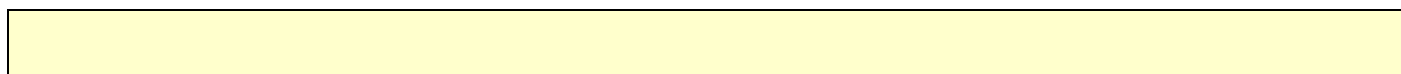
Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska främst bestå av pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av sång, spel, rollspel och dramatiseringar få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande. Med hjälp av internationalisering på hemmaplan ska eleverna bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i det omgivande samhället. De ska också ges möjligheter att öva sig att kommunicera internationellt. Målspråket ska alltid användas när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i långa B2-lärokursen i främmande språk

Eleverna ska i språkundervisningen uppmuntras att modigt använda sina kunskaper i det nya språket. Mångsidiga kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevens språkkunskaper. Eleven ska också uppmuntras att studera andra språk som skolan erbjuder. Elever som har inlärningssvårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan språket från tidigare.

Årskurs 7

FRANSKA, FRIVILLIGT LÅNGT B2-SPRÅK

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 7			
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 vägleda eleven att lägga märke till målspråkets ställning i och relation till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen	I1	<p>Eleven fortsätter att bekanta sig med olika språk och reflekterar över sina egna upplevelser beträffande språk och kultur.</p> <p>Eleven diskuterar vilka världens mest talade språk är och reflekterar kring deras spridning i världen.</p> <p>Eleven utforskar franskans ställning i världen.</p>	K2
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt	I1	<p>Eleven bekantar sig med flerspråkighet och kultur i närmiljön.</p> <p>Eleven sjunger, dramatiserar och interagerar på målspråket (<i>t.ex. rollspel</i>).</p> <p>Eleven reflekterar över sina egna språkupplevelser i sociala situationer både i hemlandet och utomlands.</p>	K1 K2
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet	I1	<p>Eleven fortsätter att bekanta sig med olika sätt att skriva på franska.</p> <p>Eleven gör iakttagelser om hur ord lånas från ett språk till ett annat.</p> <p>Eleven reflekterar över flerspråkighet i den egna vardagen.</p>	K1 K2
M4 handleda eleven att hitta material på målspråket	I1	Eleven utvecklar ytterligare sin förmåga att använda målspråket utanför skolan genom att utnyttja olika kommunikationsmedel.	K2 K3
Färdigheter för språkstudier			
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tilllåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att	I2	<p>Eleverna utvecklar ytterligare sin förmåga att tillsammans planera innehåll för att uppnå undervisningens mål.</p> <p>Eleven fortsätter att öva kommunikationssituationer som är autentiska och ändamålsenliga.</p>	K1 K3

uppmuntra varandra att lära sig tillsammans		Eleven utvecklar sin förmåga att ge och ta emot respons i en uppmuntrande atmosfär.	
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina språkkunskaper, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst	I2	Eleven vidareutvecklar sin förmåga till aktiv medverkan, ansvarstagande, självbedömning och kamratbedömning. Eleven utökar sin användning av för eleven lämpliga och effektiva språkinlärningsmetoder och minnesstrategier. Eleven fortsätter utnyttja digitala verktyg som stöd för språkinläringen.	K1 K4 K5 K6
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			
M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation	I3	Eleven fortsätter att öva artigt språkbruk på franska och utvecklar aktivt lyssnande i kulturella möten. Eleven övar allmänt återkommande, informella, rutinmässiga kommunikationssituationer genom att tillämpa olika sätt att kommunicera (<i>t.ex. att tala ansikte mot ansikte, att skriva korta texter via t.ex. sociala medier</i>). Eleven tar vara på tillfällen att öva sig i att använda franska i olika situationer.	K2 K4 K5 K7
M8 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	I3	Eleven lär sig mer om ickeverbal kommunikation. Eleven tillämpar olika språkliga kompensationsmetoder för att upprätthålla kommunikationen.	K2 K4
M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	I3	Eleven erbjuds möjligheter att agera i informella kommunikationssituationer och att använda sig av artigt språk i möten mellan olika kulturer. Eleven beaktar kulturella skillnader.	K2 K4
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			
M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	I3	Eleven fortsätter att lyssna på och läsa varierande texter vars ordförråd och uttryck är centrala. Utgångspunkten är elevens vardagliga livsmiljö (<i>t.ex. skola, hobbyer samt fritid</i>). Eleven utnyttjar material på franska, t.ex. på internet och i biblioteket.	K4

		<p>Eleven erbjuds möjligheter att agera i informella kommunikations-situationer och använder sig av artigt språk i situationer där olika kulturer möts.</p> <p>Eleven beaktar kulturella skillnader.</p> <p>Eleven tillägnar sig ordförråd och strukturer i samband med texterna.</p>	
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			
M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	I3	<p>Eleven använder enkla ord och uttryck i tal och skrift. Utgångspunkten är elevens vardagliga livsmiljö (<i>t.ex. jag själv, min familj</i>).</p> <p>Eleverna väljer tillsammans ämnesområden. Utgångspunkten kan vara t.ex. elevens intressen och aktuella fenomen. I valen beaktas franskans geografiska utbredning och språkområdenas olika levnadssätt.</p> <p>Eleven lär sig använda för franskans utmärkande skrivtecken och ljud.</p> <p>Eleven fortsätter att öva franskans uttal, ord- och satsbetoning, talrytm och intonation.</p> <p>Eleven utvecklar sitt uttal genom kamratbedömning samt utvärderar själv sina muntliga språkfärdigheter.</p>	K3 K4 K5 K7

Årskurs 8

FRANSKA, FRIVILLIGT LÅNGT B2-SPRÅK

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 8			
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			

M1 vägleda eleven att lägga märke till målspråkets ställning i och relation till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen	I1	<p>Eleven fortsätter att bekanta sig med olika språk och reflekterar över sina egna upplevelser beträffande språk och kultur.</p> <p>Eleven vidareutvecklar förståelsen av vilka världens mest talade språk är och reflekterar mer ingående kring deras spridning i världen.</p> <p>Eleven fortsätter att utforska franskans ställning i världen.</p>	K2
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt	I1	<p>Eleven utforskar flerspråkighet och kultur i närmiljön.</p> <p>Eleven bekantar sig med kulturella företeelser i olika kontexter (<i>t.ex. musik, mat, film, arkitektur, konst</i>).</p> <p>Eleven reflekterar över sina egna språkupplevelser i sociala situationer både i hemlandet och utomlands.</p>	K1 K2
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet	I1	<p>Eleven fortsätter att bekanta sig med olika sätt att skriva på franska.</p> <p>Eleven påminns om hur ord lånas från ett språk till ett annat.</p> <p>Eleven reflekterar över flerspråkighet i den egna vardagen.</p>	K1 K2
M4 handleda eleven att hitta material på målspråket	I1	Eleven utvecklar ytterligare sin förmåga att använda spanska utanför skolan genom att utnyttja olika kommunikationsmedel.	K2 K3
Färdigheter för språkstudier			
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tilllåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans	I2	<p>Eleverna utvecklar ytterligare sin förmåga att tillsammans planera innehåll för att uppnå undervisningens mål.</p> <p>Eleven erbjuds fortsatt träning i kommunikationssituationer som är autentiska och ändamålsenliga.</p> <p>Eleven utvecklar sin förmåga att ge och ta emot respons i en uppmuntrande atmosfär.</p>	K1 K3
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina språkkunskaper, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka	I2	<p>Eleven vidareutvecklar sin förmåga till aktiv medverkan, ansvarstagande, självbedömning och kamratbedömning.</p> <p>Eleven utökar sin användning av för eleven lämpliga och effektiva språkinlärningsmetoder och minnesstrategier.</p> <p>Eleven fortsätter utnyttja digitala verktyg som stöd för språkinläringen.</p>	K1 K4 K5 K6

sätt att lära sig språk som passar hen bäst			
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			
M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation	I3	<p>Eleven uppvisar artigt språkbruk på franska och utvecklar aktivt lyssnande i kulturella möten.</p> <p>Eleven övar mer krävande kommunikation med ett fördjupat ordförråd (t.ex. att kunna uttrycka åsikter, ge respons samt skriva längre texter).</p> <p>Eleven tar vara på tillfällen att öva sig i att använda franska i olika situationer.</p>	K2 K4 K5 K7
M8 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	I3	<p>Eleven utnyttjar ickeverbal kommunikation.</p> <p>Eleven tillämpar kreativa kompensationsmetoder för att upprätthålla kommunikationen.</p>	K2 K4
M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	I3	<p>Eleven erbjuds möjligheter att agera i informella kommunikationssituationer och att använda sig av artigt språk i kulturella möten.</p> <p>Eleven beaktar kulturella skillnader.</p>	K2 K4
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			
M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	I3	<p>Eleven fortsätter att lyssna på och läsa varierande texter vars ordförråd och uttryck är centrala. Utgångspunkten är elevens närmiljö och samhällsrelaterade fenomen.</p> <p>Eleven utnyttjar mer krävande material på franska, t.ex. på internet och via andra informationskällor.</p> <p>Eleven erbjuds möjligheter att agera i informella kommunikationssituationer och använder sig av artigt språk i situationer där olika kulturer möts.</p> <p>Eleven beaktar kulturella skillnader.</p> <p>Eleven tillägnar sig ordförråd och strukturer i samband med texterna.</p>	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			

<p>M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll</p>	<p>I3</p>	<p>Eleven använder ett utvidgat ordförråd i tal och skrift. Utgångspunkten är elevens närmiljö och samhällsrelaterade fenomen.</p> <p>Eleverna väljer tillsammans ämnesområden. Utgångspunkten kan vara t.ex. aktuella företeelser. I valen beaktas franskans geografiska utbredning och språkområdenas olika levnadssätt.</p> <p>Eleven förväntas använda för språket utmärkande skrivtecken och ljud på ett mer korrekt sätt.</p> <p>Eleven fortsätter att öva franskans uttal, ord- och satsbetoning, talrytm och intonation.</p> <p>Eleven utvecklar sitt uttal genom kamratbedömning samt utvärderar själv sina muntliga språkfärdigheter.</p>	<p>K3 K4 K5 K7</p>
--	-----------	---	--------------------------------

Årskurs 9

FRANSKA, FRIVILLIGT LÅNGT B2-SPRÅK

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
<p>Årskurs 9</p>			
<p>Kulturell mångfald och språkmedvetenhet</p>			
<p>M1 vägleda eleven att lägga märke till målspråkets ställning i och relation till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen</p>	<p>I1</p>	<p>Eleven utvecklar sin medvetenhet om världens språkliga och kulturella mångfald och analyserar sina egna upplevelser beträffande språk och kultur.</p> <p>Eleven vidareutvecklar förståelsen av vilka världens mest talade språk är och analyserar deras spridning i världen.</p> <p>Eleven fortsätter utforska franskans ställning i världen.</p>	<p>K2</p>
<p>M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga</p>	<p>I1</p>	<p>Eleven utforskar flerspråkighet och kultur i närmiljön.</p> <p>Eleven analyserar och tolkar kulturella företeelser i olika kontexter (<i>t.ex. musik, mat, film, arkitektur, konst</i>).</p>	<p>K1 K2</p>

och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt		Eleven reflekterar över sina egna språkupplevelser i sociala situationer både i hemlandet och utomlands.	
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet	I1	Eleven tränas i att behärska olika sätt att skriva på franska. Eleven blir mer medveten om hur interferens mellan olika språk kan stöda lärandet. Eleven reflekterar över flerspråkighet i den egna vardagen.	K1 K2
M4 handleda eleven att hitta material på målspråket	I1	Eleven utvecklar ytterligare sin förmåga att använda franska utanför skolan genom att utnyttja olika kommunikationsmedel.	K2 K3
Färdigheter för språkstudier			
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tilllåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans	I2	Eleverna befäster sin förmåga att tillsammans planera innehåll för att uppnå undervisningens mål. Eleven erbjuds fördjupad träning i kommunikationssituationer som är autentiska och ändamålsenliga. Eleven utvecklar och fördjupar sin förmåga att ge och ta emot respons i en uppmuntrande atmosfär.	K1 K3
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina språkkunskaper, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst	I2	Eleven fördjupar sin förmåga till aktiv medverkan, ansvarstagande, självbedömning och kamratbedömning. Eleven utökar sin användning av för eleven lämpliga och effektiva språkinlärningsmetoder och minnesstrategier. Eleven fortsätter att utnyttja digitala verktyg på ett mångsidigt och ändamålsenligt sätt.	K1 K4 K5 K6
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			
M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation	I3	Eleven uppvisar artigt språkbruk på franska och tillämpar aktivt lyssnande i kulturella möten. Eleven behärskar mer krävande kommunikation med ett fördjupat ordförråd (<i>t.ex. att kunna uttrycka åsikter, debattera, hålla presentationer samt skriva längre texter</i>). Eleven tar vara på tillfällen att öva sig i att använda franska i olika situationer.	K2 K4 K5 K7

M8 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	I3	<p>Eleven utnyttjar ickeverbal kommunikation på ett naturligt sätt.</p> <p>Eleven tillämpar kreativa kompensationsmetoder för att upprätthålla kommunikationen.</p>	K2 K4
M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	I3	<p>Eleven erbjuds möjligheter att agera i informella kommunikationssituationer och att använda sig av artigt språk i kulturella möten.</p> <p>Eleven beaktar kulturella skillnader.</p>	K2 K4
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			
M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	I3	<p>Eleven fortsätter att lyssna på och läsa varierande texter vars ordförråd och uttryck är centrala. Utgångspunkten är närsamhället och den globala gemenskapen.</p> <p>Eleven fördjupar sig i mer krävande material på franska, t.ex. på internet och via andra informationskällor.</p> <p>Eleven erbjuds möjligheter att agera i informella kommunikationssituationer och använder sig av artigt språk i situationer där olika kulturer möts.</p> <p>Eleven beaktar kulturella skillnader.</p> <p>Eleven tillägnar sig ett utökat ordförråd och mer mångsidiga strukturer i samband med texterna.</p>	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			
M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	I3	<p>Eleven använder mer ledigt ett utvidgat ordförråd i tal och skrift. Utgångspunkten är närsamhället och den globala gemenskapen.</p> <p>Eleverna väljer tillsammans ämnesområden. Utgångspunkten kan vara t.ex. aktuella företeelser. I valen beaktas franskans geografiska utbredning och språkområdenas olika levnadssätt.</p> <p>Eleven förmår använda för språket utmärkande skrivtecken och ljud på ett korrekt sätt.</p> <p>Eleven klarar av franskans uttal, ord- och satsbetoning, talrytm och intonation på ett ledigt sätt.</p> <p>Eleven utvecklar sitt uttal genom kamratbedömning samt utvärderar själv sina muntliga språkfärdigheter.</p>	K3 K4 K5 K7

Årskurs 7

SPANSKA, FRIVILLIGT LÅNGT B2-SPRÅK

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 7			
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 vägleda eleven att lägga märke till målspråkets ställning i och relation till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen	I1	<p>Eleven fortsätter att bekanta sig med olika språk och reflekterar över sina egna upplevelser beträffande språk och kultur.</p> <p>Eleven diskuterar vilka världens mest talade språk är och reflekterar kring deras spridning i världen.</p> <p>Eleven utforskar spanskans ställning i världen.</p>	K2
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt	I1	<p>Eleven bekantar sig med flerspråkighet och kultur i närmiljön.</p> <p>Eleven sjunger, dramatiserar och interagerar på målspråket (<i>t.ex. rollspel</i>).</p> <p>Eleven reflekterar över sina egna språkupplevelser i sociala situationer både i hemlandet och utomlands.</p>	K1 K2
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet	I1	<p>Eleven fortsätter att bekanta sig med olika sätt att skriva på spanska.</p> <p>Eleven gör iakttagelser om hur ord lånas från ett språk till ett annat.</p> <p>Eleven reflekterar över flerspråkighet i den egna vardagen.</p>	K1 K2
M4 handleda eleven att hitta material på målspråket	I1	Eleven utvecklar ytterligare sin förmåga att använda målspråket utanför skolan genom att utnyttja olika kommunikationsmedel.	K2 K3

Färdigheter för språkstudier			
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans	I2	<p>Eleverna utvecklar ytterligare sin förmåga att tillsammans planera innehåll för att uppnå undervisningens mål.</p> <p>Eleven fortsätter att öva kommunikationssituationer som är autentiska och ändamålsenliga.</p> <p>Eleven utvecklar sin förmåga att ge och ta emot respons i en uppmuntrande atmosfär.</p>	K1 K3
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina språkkunskaper, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst	I2	<p>Eleven vidareutvecklar sin förmåga till aktiv medverkan, ansvarstagande, självbedömning och kamratbedömning.</p> <p>Eleven utökar sin användning av för eleven lämpliga och effektiva språkinlärningsmetoder och minnesstrategier.</p> <p>Eleven fortsätter utnyttja digitala verktyg som stöd för språkinläringen.</p>	K1 K4 K5 K6
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			
M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation	I3	<p>Eleven fortsätter att öva artigt språkbruk på spanska och utvecklar aktivt lyssnande i kulturella möten.</p> <p>Eleven övar allmänt återkommande, informella, rutinmässiga kommunikationssituationer genom att tillämpa olika sätt att kommunicera (<i>t.ex. att tala ansikte mot ansikte, att skriva korta texter via t.ex. sociala medier</i>).</p> <p>Eleven tar vara på tillfällen att öva sig i att använda spanska i olika situationer.</p>	K2 K4 K5 K7
M8 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	I3	<p>Eleven lär sig mer om ickeverbal kommunikation.</p> <p>Eleven tillämpar olika språkliga kompensationsmetoder för att upprätthålla kommunikationen.</p>	K2 K4
M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	I3	<p>Eleven erbjuds möjligheter att agera i informella kommunikationssituationer och att använda sig av artigt språk i möten mellan olika kulturer.</p> <p>Eleven beaktar kulturella skillnader.</p>	K2 K4

Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			
M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	I3	<p>Eleven fortsätter att lyssna på och läsa varierande texter vars ordförråd och uttryck är centrala. Utgångspunkten är elevens vardagliga livsmiljö (<i>t.ex. skola, hobbyer samt fritid</i>).</p> <p>Eleven utnyttjar material på spanska, t.ex. på internet och i biblioteket.</p> <p>Eleven erbjuds möjligheter att agera i informella kommunikations-situationer och använder sig av artigt språk i situationer där olika kulturer möts.</p> <p>Eleven beaktar kulturella skillnader.</p> <p>Eleven tillägnar sig ordförråd och strukturer i samband med texterna.</p>	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			
M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	I3	<p>Eleven använder enkla ord och uttryck i tal och skrift. Utgångspunkten är elevens vardagliga livsmiljö (<i>t.ex. jag själv, min familj</i>).</p> <p>Eleverna väljer tillsammans ämnesområden. Utgångspunkten kan vara t.ex. elevens intressen och aktuella fenomen. I valen beaktas spanskans geografiska utbredning och språkområdenas olika levnadssätt.</p> <p>Eleven lär sig använda för spanskan utmärkande skrivtecken och ljud.</p> <p>Eleven fortsätter att öva spanskans uttal, ord- och satsbetoning, talrytm och intonation.</p> <p>Eleven utvecklar sitt uttal genom kamratbedömning samt utvärderar själv sina muntliga språkfärdigheter.</p>	K3 K4 K5 K7

Årskurs 8

SPANSKA, FRIVILLIGT LÅNGT B2-SPRÅK

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 8			
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 vägleda eleven att lägga märke till målspråkets ställning i och relation till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen	I1	<p>Eleven fortsätter att bekanta sig med olika språk och reflekterar över sina egna upplevelser beträffande språk och kultur.</p> <p>Eleven vidareutvecklar förståelsen av vilka världens mest talade språk är och reflekterar mer ingående kring deras spridning i världen.</p> <p>Eleven fortsätter att utforska spanskans ställning i världen.</p>	K2
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt	I1	<p>Eleven utforskar flerspråkighet och kultur i närmiljön.</p> <p>Eleven bekantar sig med kulturella företeelser i olika kontexter (<i>t.ex. musik, mat, film, arkitektur, konst</i>).</p> <p>Eleven reflekterar över sina egna språkupplevelser i sociala situationer både i hemlandet och utomlands.</p>	K1 K2
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet	I1	<p>Eleven fortsätter att bekanta sig med olika sätt att skriva på spanska.</p> <p>Eleven påminns om hur ord lånas från ett språk till ett annat.</p> <p>Eleven reflekterar över flerspråkighet i den egna vardagen.</p>	K1 K2
M4 handleda eleven att hitta material på målspråket	I1	Eleven utvecklar ytterligare sin förmåga att använda spanska utanför skolan genom att utnyttja olika kommunikationsmedel.	K2 K3
Färdigheter för språkstudier			
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att	I2	<p>Eleverna utvecklar ytterligare sin förmåga att tillsammans planera innehåll för att uppnå undervisningens mål.</p> <p>Eleven erbjuds fortsatt träning i kommunikationssituationer som är autentiska och ändamålsenliga.</p>	K1 K3

uppmuntra varandra att lära sig tillsammans		Eleven utvecklar sin förmåga att ge och ta emot respons i en uppmuntrande atmosfär.	
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina språkkunskaper, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst	I2	Eleven vidareutvecklar sin förmåga till aktiv medverkan, ansvarstagande, självbedömning och kamratbedömning. Eleven utökar sin användning av för eleven lämpliga och effektiva språkinlärningsmetoder och minnesstrategier. Eleven fortsätter att utnyttja digitala verktyg på ett mångsidigt och ändamålsenligt sätt.	K1 K4 K5 K6
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			
M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation	I3	Eleven uppvisar artigt språkbruk på spanska och utvecklar aktivt lyssnande i kulturella möten. Eleven övar mer krävande kommunikation med ett fördjupat ordförråd (<i>t.ex. att kunna uttrycka åsikter, ge respons samt skriva längre texter</i>). Eleven tar vara på tillfällen att öva sig i att använda spanska i olika situationer.	K2 K4 K5 K7
M8 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	I3	Eleven utnyttjar ickeverbal kommunikation. Eleven tillämpar kreativa kompensationsmetoder för att upprätthålla kommunikationen.	K2 K4
M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	I3	Eleven erbjuds möjligheter att agera i informella kommunikationssituationer och att använda sig av artigt språk i kulturella möten. Eleven beaktar kulturella skillnader.	K2 K4
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			
M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	I3	Eleven fortsätter att lyssna på och läsa varierande texter vars ordförråd och uttryck är centrala. Utgångspunkten är elevens närmiljö och samhällsrelaterade fenomen. Eleven utnyttjar mer krävande material på spanska, t.ex. på internet och via andra informationskällor. Eleven erbjuds möjligheter att agera i informella kommunikationssituationer och använder sig av artigt språk i situationer där olika kulturer möts.	K4

		Eleven beaktar kulturella skillnader.	
		Eleven tillägnar sig ordförråd och strukturer i samband med texterna.	
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			
M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	I3	<p>Eleven använder ett utvidgat ordförråd i tal och skrift. Utgångspunkten är elevens närmiljö och samhällsrelaterade fenomen.</p> <p>Eleverna väljer tillsammans ämnesområden. Utgångspunkten kan vara t.ex. aktuella företeelser. I valen beaktas spanskans geografiska utbredning och språkområdenas olika levnadssätt.</p> <p>Eleven förväntas använda för språket utmärkande skrivtecken och ljud på ett mer korrekt sätt.</p> <p>Eleven fortsätter att öva spanskans uttal, ord- och satsbetoning, talrytm och intonation.</p> <p>Eleven utvecklar sitt uttal genom kamratbedömning samt utvärderar själv sina muntliga språkfärdigheter.</p>	K3 K4 K5 K7

Årskurs 9

SPANSKA, FRIVILLIGT LÅNGT B2-SPRÅK

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 9			
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 vägleda eleven att lägga märke till målspråkets ställning i och relation till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen	I1	<p>Eleven utvecklar sin medvetenhet om världens språkliga och kulturella mångfald och analyserar sina egna upplevelser beträffande språk och kultur.</p> <p>Eleven vidareutvecklar förståelsen av vilka världens mest talade språk är och analyserar deras spridning i världen.</p>	K2

		Eleven fortsätter utforska spanskans ställning i världen.	
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt	I1	Eleven utforskar flerspråkighet och kultur i närmiljön. Eleven analyserar och tolkar kulturella företeelser i olika kontexter (<i>t.ex. musik, mat, film, arkitektur, konst</i>). Eleven reflekterar över sina egna språkupplevelser i sociala situationer både i hemlandet och utomlands.	K1 K2
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet	I1	Eleven tränas i att behärska olika sätt att skriva på spanska. Eleven blir mer medveten om hur interferens mellan olika språk kan stöda lärandet. Eleven reflekterar över flerspråkighet i den egna vardagen.	K1 K2
M4 handleda eleven att hitta material på målspråket	I1	Eleven utvecklar ytterligare sin förmåga att använda spanska utanför skolan genom att utnyttja olika kommunikationsmedel.	K2 K3
Färdigheter för språkstudier			
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans	I2	Eleverna befäster sin förmåga att tillsammans planera innehåll för att uppnå undervisningens mål. Eleven erbjuds fördjupad träning i kommunikationssituationer som är autentiska och ändamålsenliga. Eleven utvecklar och fördjupar sin förmåga att ge och ta emot respons i en uppmuntrande atmosfär.	K1 K3
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina språkkunskaper, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst	I2	Eleven fördjupar sin förmåga till aktiv medverkan, ansvarstagande, självbedömning och kamratbedömning. Eleven utökar sin användning av för eleven lämpliga och effektiva språkinlärningsmetoder och minnesstrategier. Eleven fortsätter att utnyttja digitala verktyg på ett mångsidigt och ändamålsenligt sätt.	K1 K4 K5 K6
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			
M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får träna	I3	Eleven uppvisar artigt språkbruk på spanska och tillämpar aktivt lyssnande i kulturella möten.	K2 K4

muntlig och skriftlig kommunikation		<p>Eleven behärskar mer krävande kommunikation med ett fördjupat ordförråd (<i>t.ex. att kunna uttrycka åsikter, debattera, hålla presentationer samt skriva längre texter</i>).</p> <p>Eleven tar vara på tillfällen att öva sig i att använda spanska i olika situationer.</p>	K5 K7
M8 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	I3	<p>Eleven utnyttjar ickeverbal kommunikation på ett naturligt sätt.</p> <p>Eleven tillämpar kreativa kompensationsmetoder för att upprätthålla kommunikationen.</p>	K2 K4
M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	I3	<p>Eleven erbjuds möjligheter att agera i informella kommunikationssituationer och att använda sig av artigt språk i kulturella möten.</p> <p>Eleven beaktar kulturella skillnader.</p>	K2 K4
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			
M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	I3	<p>Eleven fortsätter att lyssna på och läsa varierande texter vars ordförråd och uttryck är centrala. Utgångspunkten är närsamhället och den globala gemenskapen.</p> <p>Eleven fördjupar sig i mer krävande material på spanska, t.ex. på internet och via andra informationskällor.</p> <p>Eleven erbjuds möjligheter att agera i informella kommunikationssituationer och använder sig av artigt språk i situationer där olika kulturer möts.</p> <p>Eleven beaktar kulturella skillnader.</p> <p>Eleven tillägnar sig ett utökat ordförråd och mer mångsidiga strukturer i samband med texterna.</p>	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			
M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	I3	<p>Eleven använder mer ledigt ett utvidgat ordförråd i tal och skrift. Utgångspunkten är närsamhället och den globala gemenskapen.</p> <p>Eleverna väljer tillsammans ämnesområden. Utgångspunkten kan vara t.ex. aktuella företeelser. I valen beaktas spanskans geografiska utbredning och språkområdenas olika levnadssätt.</p> <p>Eleven förmår använda för språket utmärkande skrivtecken och ljud på ett korrekt sätt.</p>	K3 K4 K5 K7

		<p>Eleven klarar av spanskans uttal, ord- och satsbetoning, talrytm och intonation på ett ledigt sätt.</p> <p>Eleven utvecklar sitt uttal genom kamratbedömning samt utvärderar själv sina muntliga språkfärdigheter.</p>		
--	--	---	--	--

TYSKA, FRIVILLIGT LÅNGT B2-SPRÅK

Årskurs 7

TYSKA, FRIVILLIGT LÅNGT B2-SPRÅK

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 7			
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 vägleda eleven att lägga märke till målspråkets ställning i och relation till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen	I1	<p>Eleven fortsätter att bekanta sig med olika språk och reflekterar över sina egna upplevelser beträffande språk och kultur.</p> <p>Eleven diskuterar vilka världens mest talade språk är och reflekterar kring deras spridning i världen.</p> <p>Eleven utforskar tyskans ställning i världen.</p>	K2
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt	I1	<p>Eleven bekantar sig med flerspråkighet och kultur i närmiljön.</p> <p>Eleven sjunger, dramatiserar och interagerar på tyska (<i>t.ex. rollspel</i>).</p> <p>Eleven reflekterar över sina egna språkupplevelser i sociala situationer både i hemlandet och utomlands.</p>	K1 K2
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla	I1	<p>Eleven fortsätter att bekanta sig med olika sätt att skriva på tyska.</p> <p>Eleven gör iakttagelser om hur ord lånas från ett språk till ett annat.</p>	K1 K2

språklig nyfikenhet och medvetenhet		Eleven reflekterar över flerspråkighet i den egna vardagen.	
M4 handleda eleven att hitta material på målspråket	I1	Eleven utvecklar ytterligare sin förmåga att använda tyska utanför skolan genom att utnyttja olika kommunikationsmedel.	K2 K3
Färdigheter för språkstudier			
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans	I2	<p>Eleverna utvecklar ytterligare sin förmåga att tillsammans planera innehåll för att uppnå undervisningens mål.</p> <p>Eleven fortsätter att öva kommunikationssituationer som är autentiska och ändamålsenliga.</p> <p>Eleven utvecklar sin förmåga att ge och ta emot respons i en uppmuntrande atmosfär.</p>	K1 K3
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina språkkunskaper, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst	I2	<p>Eleven vidareutvecklar sin förmåga till aktiv medverkan, ansvarstagande, självbedömning och kamratbedömning.</p> <p>Eleven utökar sin användning av för eleven lämpliga och effektiva språkinlärningsmetoder och minnesstrategier.</p> <p>Eleven fortsätter utnyttja digitala verktyg som stöd för språkinläringen.</p>	K1 K4 K5 K6
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			
M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation	I3	<p>Eleven fortsätter att öva artigt språkbruk på tyska och utvecklar aktivt lyssnande i kulturella möten.</p> <p>Eleven övar allmänt återkommande, informella, rutinmässiga kommunikationssituationer genom att tillämpa olika sätt att kommunicera (<i>t.ex. att tala ansikte mot ansikte, att skriva korta texter via t.ex. sociala medier</i>).</p> <p>Eleven tar vara på tillfällen att öva sig i att använda tyska i olika situationer.</p>	K2 K4 K5 K7
M8 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	I3	<p>Eleven lär sig mer om ickeverbal kommunikation.</p> <p>Eleven tillämpar olika språkliga kompensationsmetoder för att upprätthålla kommunikationen.</p>	K2 K4

M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	I3	<p>Eleven erbjuds möjligheter att agera i informella kommunikationssituationer och att använda sig av artigt språk i möten mellan olika kulturer.</p> <p>Eleven beaktar kulturella skillnader.</p>	K2 K4
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			
M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	I3	<p>Eleven fortsätter att lyssna på och läsa varierande texter vars ordförråd och uttryck är centrala. Utgångspunkten är elevens vardagliga livsmiljö (<i>t.ex. skola, hobbyer samt fritid</i>).</p> <p>Eleven utnyttjar material på tyska, t.ex. på internet och i biblioteket.</p> <p>Eleven erbjuds möjligheter att agera i informella kommunikationssituationer och använder sig av artigt språk i situationer där olika kulturer möts.</p> <p>Eleven beaktar kulturella skillnader.</p> <p>Eleven tillägnar sig ordförråd och strukturer i samband med texterna.</p>	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			
M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	I3	<p>Eleven använder enkla ord och uttryck i tal och skrift. Utgångspunkten är elevens vardagliga livsmiljö (<i>t.ex. jag själv, min familj</i>).</p> <p>Eleverna väljer tillsammans ämnesområden. Utgångspunkten kan vara t.ex. elevens intressen och aktuella fenomen. I valen beaktas tyskans geografiska utbredning och språkområdenas olika levnads sätt.</p> <p>Eleven lär sig använda för tyskan utmärkande skrivtecken och ljud.</p> <p>Eleven fortsätter att öva tyskans uttal, ord- och satsbetoning, talrytm och intonation.</p> <p>Eleven utvecklar sitt uttal genom kamratbedömning samt utvärderar själv sina muntliga språkfärdigheter.</p>	K3 K4 K5 K7

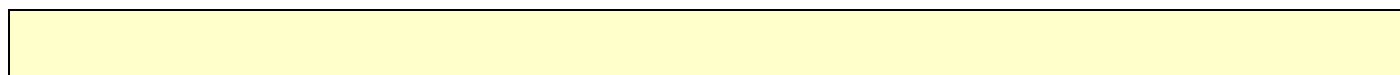
Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 8			
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 vägleda eleven att lägga märke till målspråkets ställning i och relation till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen	I1	<p>Eleven fortsätter att bekanta sig med olika språk och reflekterar över sina egna upplevelser beträffande språk och kultur.</p> <p>Eleven vidareutvecklar förståelsen av vilka världens mest talade språk är och reflekterar mer ingående kring deras spridning i världen.</p> <p>Eleven fortsätter att utforska tyskans ställning i världen.</p>	K2
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt	I1	<p>Eleven utforskar flerspråkighet och kultur i närmiljön.</p> <p>Eleven bekantar sig med kulturella företeelser i olika kontexter (<i>t.ex. musik, mat, film, arkitektur, konst</i>).</p> <p>Eleven reflekterar över sina egna språkupplevelser i sociala situationer både i hemlandet och utomlands.</p>	K1 K2
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet	I1	<p>Eleven fortsätter att bekanta sig med olika sätt att skriva på tyska.</p> <p>Eleven påminns om hur ord lånas från ett språk till ett annat.</p> <p>Eleven reflekterar över flerspråkighet i den egna vardagen.</p>	K1 K2
M4 handleda eleven att hitta material på målspråket	I1	Eleven utvecklar ytterligare sin förmåga att använda tyska utanför skolan genom att utnyttja olika kommunikationsmedel.	K2 K3
Färdigheter för språkstudier			

M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tilllåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans	I2	<p>Eleverna utvecklar ytterligare sin förmåga att tillsammans planera innehåll för att uppnå undervisningens mål.</p> <p>Eleven erbjuds fortsatt träning i kommunikationssituationer som är autentiska och ändamålsenliga.</p> <p>Eleven utvecklar sin förmåga att ge och ta emot respons i en uppmuntrande atmosfär.</p>	K1 K3
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina språkkunskaper, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst	I2	<p>Eleven vidareutvecklar sin förmåga till aktiv medverkan, ansvarstagande, självbedömning och kamratbedömning.</p> <p>Eleven utökar sin användning av för eleven lämpliga och effektiva språkinlärningsmetoder och minnesstrategier.</p> <p>Eleven fortsätter att utnyttja digitala verktyg på ett mångsidigt och ändamålsenligt sätt.</p>	K1 K4 K5 K6
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			
M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation	I3	<p>Eleven uppvisar artigt språkbruk på tyska och utvecklar aktivt lyssnande i kulturella möten.</p> <p>Eleven övar mer krävande kommunikation med ett fördjupat ordförråd (<i>t.ex. att kunna uttrycka åsikter, ge respons samt skriva längre texter</i>).</p> <p>Eleven tar vara på tillfällen att öva sig i att använda tyska i olika situationer.</p>	K2 K4 K5 K7
M8 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	I3	<p>Eleven utnyttjar ickeverbal kommunikation.</p> <p>Eleven tillämpar kreativa kompensationsmetoder för att upprätthålla kommunikationen.</p>	K2 K4
M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	I3	<p>Eleven erbjuds möjligheter att agera i informella kommunikationssituationer och att använda sig av artigt språk i kulturella möten.</p> <p>Eleven beaktar kulturella skillnader.</p>	K2 K4
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			

<p>M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter</p>	<p>I3</p>	<p>Eleven fortsätter att lyssna på och läsa varierande texter vars ordförråd och uttryck är centrala. Utgångspunkten är elevens närmiljö och samhällsrelaterade fenomen.</p> <p>Eleven utnyttjar mer krävande material på tyska, t.ex. på internet och via andra informationskällor.</p> <p>Eleven erbjuds möjligheter att agera i informella kommunikations-situationer och använder sig av artigt språk i situationer där olika kulturer möts.</p> <p>Eleven beaktar kulturella skillnader.</p> <p>Eleven tillägnar sig ordförråd och strukturer i samband med texterna.</p>	<p>K4</p>
<p>Växande språkkunskap, förmåga att producera texter</p>			
<p>M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll</p>	<p>I3</p>	<p>Eleven använder ett utvidgat ordförråd i tal och skrift. Utgångspunkten är elevens närmiljö och samhällsrelaterade fenomen.</p> <p>Eleverna väljer tillsammans ämnesområden. Utgångspunkten kan vara t.ex. aktuella företeelser. I valen beaktas tyskans geografiska utbredning och språkområdenas olika levnadssätt.</p> <p>Eleven förväntas använda för tyskan utmärkande skrivtecken och ljud på ett mer korrekt sätt.</p> <p>Eleven fortsätter att öva tyskans uttal, ord- och satsbetoning, talrytm och intonation.</p> <p>Eleven utvecklar sitt uttal genom kamratbedömning samt utvärderar själv sina muntliga språkfärdigheter.</p>	<p>K3 K4 K5 K7</p>

Årskurs 9

TYSKA, FRIVILLIGT LÅNGT B2-SPRÅK

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 9			
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 vägleda eleven att lägga märke till målspråkets ställning i och relation till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen	I1	<p>Eleven utvecklar sin medvetenhet om världens språkliga och kulturella mångfald och analyser sina egna upplevelser beträffande språk och kultur.</p> <p>Eleven vidareutvecklar förståelsen av vilka världens mest talade språk är och analyserar deras spridning i världen.</p> <p>Eleven fortsätter att utforska tyskans ställning i världen.</p>	K2
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt	I1	<p>Eleven utforskar flerspråkighet och kultur i närmiljön.</p> <p>Eleven analyserar och tolkar kulturella företeelser i olika kontexter (<i>t.ex. musik, mat, film, arkitektur, konst</i>).</p> <p>Eleven reflekterar över sina egna språkupplevelser i sociala situationer både i hemlandet och utomlands.</p>	K1 K2
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet	I1	<p>Eleven tränas i att behärska olika sätt att skriva på tyska.</p> <p>Eleven blir mer medveten om hur interferens mellan olika språk kan stöda lärandet.</p> <p>Eleven reflekterar över flerspråkighet i den egna vardagen.</p>	K1 K2
M4 handleda eleven att hitta material på målspråket	I1	Eleven utvecklar ytterligare sin förmåga att använda tyska utanför skolan genom att utnyttja olika kommunikationsmedel.	K2 K3
Färdigheter för språkstudier			
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att	I2	<p>Eleverna befäster sin förmåga att tillsammans planera innehåll för att uppnå undervisningens mål.</p> <p>Eleven erbjuds fördjupad träning i kommunikationssituationer som är autentiska och ändamålsenliga.</p> <p>Eleven utvecklar och fördjupar sin förmåga att ge och ta emot respons i en uppmuntrande atmosfär.</p>	K1 K3

uppmuntra varandra att lära sig tillsammans			
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina språkkunskaper, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst	I2	<p>Eleven fördjupar sin förmåga till aktiv medverkan, ansvarstagande, självbedömning och kamratbedömning.</p> <p>Eleven utökar sin användning av för eleven lämpliga och effektiva språkinlärningsmetoder och minnesstrategier.</p> <p>Eleven fortsätter att utnyttja digitala verktyg på ett mångsidigt och ändamålsenligt sätt.</p>	K1 K4 K5 K6
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			
M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation	I3	<p>Eleven uppvisar artigt språkbruk på tyska och tillämpar aktivt lyssnande i kulturella möten.</p> <p>Eleven behärskar mer krävande kommunikation med ett fördjupat ordförråd (<i>t.ex. att kunna uttrycka åsikter, debattera, hålla presentationer samt skriva längre texter</i>).</p> <p>Eleven tar vara på tillfällen att öva sig i att använda tyska i olika situationer.</p>	K2 K4 K5 K7
M8 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	I3	<p>Eleven utnyttjar ickeverbal kommunikation på ett naturligt sätt.</p> <p>Eleven tillämpar kreativa kompensationsmetoder för att upprätthålla kommunikationen.</p>	K2 K4
M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	I3	<p>Eleven erbjuds möjligheter att agera i informella kommunikationssituationer och att använda sig av artigt språk i kulturella möten.</p> <p>Eleven beaktar kulturella skillnader.</p>	K2 K4
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			
M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	I3	<p>Eleven fortsätter att lyssna på och läsa varierande texter vars ordförråd och uttryck är centrala. Utgångspunkten är närsamhället och den globala gemenskapen.</p> <p>Eleven fördjupar sig i mer krävande material på tyska, t.ex. på internet och via andra informationskällor.</p> <p>Eleven erbjuds möjligheter att agera i informella kommunikationssituationer och använder sig av artigt språk i situationer där olika kulturer möts.</p>	K4

		Eleven beaktar kulturella skillnader. Eleven tillägnar sig ett utökat ordförråd och mer mångsidiga strukturer i samband med texterna.	
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			
M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	I3	Eleven använder mer ledigt ett utvidgat ordförråd i tal och skrift. Utgångspunkten är närsamhället och den globala gemenskapen. Eleverna väljer tillsammans ämnesområden. Utgångspunkten kan vara t.ex. aktuella företeelser. I valen beaktas tyskans geografiska utbredning och språkområdenas olika levnadssätt. Eleven förmår använda för språket utmärkande skrivtecken och ljud på ett korrekt sätt. Eleven klarar av tyskans uttal, ord- och satsbetoning, talrytm och intonation på ett ledigt sätt. Eleven utvecklar sitt uttal genom kamratbedömning samt utvärderar själv sina muntliga språkfärdigheter.	K3 K4 K5 K7

FRÄMMANDE SPRÅK, B2-LÄROKURS I ÅRSKURS 7–9

Undervisningen i ett valfritt B2-språk ordnas oftast i årskurs 8–9. B2-språket är det tredje eller fjärde språket som eleverna studerar efter modersmålet, så eleverna har redan mycket erfarenhet av att studera språk. Eleverna kan använda kunskap och färdigheter som de lärt sig tidigare. Eleverna uppmuntras att mångsidigt använda alla språk de studerar för att kommunicera och söka information. Undervisningens mål är att utveckla elevernas språkkänsla och språkliga slutledningsförmåga och samtidigt främja deras färdigheter för språkstudier. Förståelsen för kulturell mångfald ska fördjupas genom att man diskuterar om värdebundna företeelser som är förknippade med olika språkgrupper och även ger utrymme för bearbetning av känslor. En del frågor kan vid behov också behandlas på skolans undervisningsspråk.

Den kunskapsnivå och de kriterier för växande språkkunskap som beskrivs i grunderna i slutet av den grundläggande utbildningen lämpar sig bäst för indoeuropeiska språk och europeiska språk som använder skrivtecken som grundar sig på alfabetet. För andra språk låter utbildningsanordnaren utarbeta en läroplan som följer dessa grunder i tillämpliga delar. Internationellt godkända språkspecifika referensramar kan anpassade användas i undervisningen i icke-europeiska språk (t.ex. skrivtecken). Undervisningen i främmande språk kan integreras i undervisningen i olika läroämnen och i de mångvetenskapliga lärområdena och tvärtom. Eleverna ska uppmuntras att söka information på det främmande språket i olika läroämnen.

Mål för undervisningen i B2- lärokursen i främmande språk i årskurs 7–9

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet		
M1 hjälpa eleven att uppfatta förhållandet mellan det nya språket och språk hen studerat tidigare, bekanta sig med området där språket talas och några centrala drag i livsstilen samt stödja utvecklingen av elevens språkliga slutledningsförmåga, nyfikenhet och flerspråkighet	I1	K1, K2, K4
Färdigheter för språkstudier		
M2 uppmuntra eleven att se språkstudierna som en del av det livslånga lärandet och utökade språkresurser, handleda eleven att hitta metoder att lära sig språk som bäst lämpar sig för hen själv och för åldersgruppen och uppmuntra hen att använda även begränsade språkfärdigheter utanför lektionerna	I2	K3
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera		
M3 erbjuda eleven tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier	I3	K4
M4 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	I3	K4
M5 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	I3	K4, K6
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter		
M6 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	I3	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter		
M7 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	I3	K5

Centralt innehåll som anknyter till målen för B2- lärokursen i främmande språk i årskurs 7–9

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet: Att undersöka karaktäristiska drag i målspråket och jämföra dessa med tidigare språkkunskap. Att bilda sig en uppfattning om nära besläktade språk, undersöka bakgrunden till målspråkets utbredning, söka information som intresserar eleverna om t.ex. språkområdets kulturella sedvänjor eller andra företeelser. Att reflektera över eventuella förutfattade meningar om språket och kulturen i fråga.

I2 Färdigheter för språkstudier: Att tillsammans undersöka vad som bäst stödjer lärandet av målspråket, vad man kan använda språket till och var man kan hitta intressant material på målspråket. Att sätta upp egna mål och lära sig att ge och ta emot respons.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter: Att välja olika språkanvändningsändamål och olika texter, främst informella. Att vid behov också öva sig i att använda ett mer formellt språkbruk. Att välja ämnesområden som intresserar eleverna med perspektivet jag, vi och världen. Att lära sig lyssna, tala, läsa och skriva på målspråket och om olika teman som t.ex. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritiden och livsmiljön i målspråkets områden. Att även välja teman tillsammans. Texterna och ämnena ska i viss mån väljas med beaktande av språkets geografiska utbredning och status. Att iakttä målspråkets rytm, intonation

och andra särdrag i uttalet och att öva in ett naturligt uttal. Att öva sig att känna igen målspråkets fonetiska tecken och att producera de skrivtecken som behövs.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i B2- lärokursen i främmande språk i årskurs 7–9

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska främst bestå av pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av spel, musik och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av internationalisering på hemmaplan ska eleverna bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i det omgivande samhället. De ska också ges möjligheter att öva sig att kommunicera internationellt. Målspråket ska alltid användas när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i B2- lärokursen i främmande språk i årskurs 7–9

Eleverna ska uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevernas språkkunskaper. Eleverna ska också uppmuntras att studera andra språk som skolan erbjuder. Elever som har inlärningssvårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan målspråket sedan tidigare.

Bedömning av elevens lärande i B2- lärokursen i främmande språk i årskurs 7–9

Lärandet ska bedömas på olika sätt, också genom självbedömning och kamratbedömning. Bedömningen ska beakta samtliga mål och delområden av språkkunskapen. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den. Den Europeiska språkportfolion kan användas som verktyg vid bedömningen.

Bedömningen ska vara mångsidig och ge eleverna möjlighet att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Med hjälp av uppbyggande respons hjälper man eleverna att bli medvetna om sina kunskaper och att utveckla dem. Eleverna uppmuntras att tillämpa sina kunskaper i olika kommunikationssituationer. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärningssvårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper.

Slutbedömningen infaller det läsår då studierna i läroämnet som ett gemensamt läroämne avslutas. Genom slutbedömningen fastställs hur eleven har uppnått målen för B2-lärokursen i främmande språk när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i B2-lärokursen i främmande språk. Kunskaperna utvecklas kumulativt inom de olika delområdena av språkkunskap. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av för vilken årskurs målet fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8), om hen i genomsnitt uppvisar sådana kunskaper som kriterierna förutsätter. Kunskaper som överstiger nivån för vitsordet åtta inom något delområde kan kompensera svagare kunskaper inom ett annat delområde.

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet 5	Kunskapskrav för vitsordet 7	Kunskapskrav för vitsordet 8	Kunskapskrav för vitsordet 9
------------------------	----------	---	-------------------------	------------------------------	------------------------------	------------------------------	------------------------------

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

M1 hjälpa eleven att bilda sig en uppfattning om relationen mellan det nya språket och språken studerat tidigare, bekanta sig med området där målspråket talas och några centrala drag i levnadssätten samt stödja utvecklingen av elevens språkliga	I1	<p>Eleven lär känna målspråkets ställning i relation till andra språk.</p> <p>Eleven lär känna målspråkets språkområde samt dess kulturer och levnadssätt.</p> <p>Eleven lär sig att utveckla sin språkliga slutled-</p>	<p>Kännedom om målspråkets relation till andra språk samt språkområdets kulturer och levnadssätt som anknyter till dem</p> <p>Språklig förmåga och flerspråkighet</p>	<p>Eleven kan berätta var målspråket talas.</p> <p>Eleven kan ge några exempel på målspråkets kulturer och levnadssätt som anknyter till dem.</p>	<p>Eleven kan berätta var målspråket talas samt ge några exempel på målspråkets relation till andra språk.</p> <p>Eleven kan berätta om målspråkets kulturer och levnadssätt som anknyter till dem.</p>	<p>Eleven kan berätta var målspråket talas och jämföra målspråkets relation till andra språk.</p> <p>Eleven kan beskriva målspråkets kulturer och levnadssätt som anknyter till dem.</p>	<p>Eleven kan jämföra och reflektera över målspråkets relation till andra språk.</p> <p>Eleven kan utnyttja målspråkets mest centrala särdrag i sitt lärande.</p> <p>Eleven kan jämföra målspråkets kulturer och</p>
--	----	--	---	---	---	--	--

slutledningsförmåga, nyfikenhet och flerspråkighet		ningsförmåga och sin flerspråkighet.					levnads-sätt som anknyter till dem.
--	--	--------------------------------------	--	--	--	--	-------------------------------------

Färdigheter för språkstudier

M2 upp- muntra eleven att se kunskaperna i målspråket som en del av det kontinuerliga lärandet och breddade språkresurser, handleda eleven att hitta sätt att lära sig språk som bäst lämpar sig för hen själv och hens ålder samt upp- muntra hen att använda även begränsade	12	Eleven lär sig att hitta möjligheter att använda målspråket även efter avslutad skolgång. Eleven lär sig att använda olika sätt för att lära sig språk och att hitta sätt som är mest effektiva för hen själv.	Förmåga att utveckla färdigheterna och strategierna för kontinuerligt språklärande	Eleven kan ge några exempel på möjligheter att använda målspråket. Eleven kan använda några för hen själv passande sätt att lära sig språk.	Eleven kan berätta om möjligheter att använda sina kunskaper i målspråket även efter avslutad skolgång. Eleven kan använda de vanligaste och för hen själv passande sätten att lära sig målspråket.	Eleven kan berätta för vilka ändamål hen kan använda sina kunskaper i målspråket även efter avslutad skolgång. Eleven kan använda de mest centrala och för hen själv passande sätten att lära sig målspråket.	Eleven kan berätta hur hen kan utnyttja sina kunskaper i målspråket även efter avslutad skolgång. Eleven kan använda mångsidiga och för hen själv passande sätt att lära sig målspråket.
--	----	---	--	--	--	--	---

språkfärdigheter utanför lektionerna							
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera				Kunskapsnivå A1.1	Kunskapsnivå A1.2	Kunskapsnivå A1.3	Kunskapsnivå A2.1
M3 erbjuda eleven tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier	I3	Eleven lär sig att agera i olika muntliga och skriftliga kommunikationssituationer.	Kommunikationsförmåga i olika situationer	Eleven klarar sporadiskt av, med stöd av sin samtalspartner, några ofta återkommande och rutinmässiga kommunikationssituationer.	Eleven klarar sporadiskt av ofta återkommande rutinmässiga kommunikationssituationer, men tar för det mesta ännu stöd av sin samtalspartner.	Eleven leder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner.	Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation.
M4 stödja eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	I3	Eleven lär sig att utnyttja språkliga kommunikationsstrategier i kommunikationssituationer.	Användning av kommunikationsstrategier	Eleven behöver mycket hjälpmedel (till exempel gester, teckningar, lexikon, internet).	Eleven använder sig av det mest centrala ord- och uttrycksförrådet i sin kommunikation.	Eleven deltar i kommunikation men behöver fortfarande ofta hjälpmedel. Eleven kan reagera	Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation. Eleven använder mer sällan non-verbala uttryck.

				Eleven kan ibland gissa eller härleda enskilda ords betydelse utgående från kontexten, allmän kunskap eller sina andra språkkunskaper. Kan uttrycka om hen har förstått.	Eleven behöver mycket hjälpmedel. Eleven kan be samtalspartnern att upprepa eller tala långsammare.	med korta verbala uttryck, små gester (till exempel genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons. Eleven måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa.	Eleven måste relativt ofta be samtalspartnern upprepa eller förtydliga. Eleven kan i någon mån utnyttja samtalspartners uttryck i sin egen kommunikation.
M5 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som hör till artigt språkbruk	13	Eleven lär sig att använda för målspråket och språkområdets kultur typiska artighetsfraser.	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven kan använda några för språket eller kulturen typiska artighetsfraser (hälsa, säga adjö, tacka) i några mycket rutinmässiga sociala sammanhang.	Eleven kan använda några av de allra vanligaste artighetsfraserna typiska för språket i rutinmässiga sociala sammanhang.	Eleven kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i många rutinmässiga sociala sammanhang.	Eleven klarar av korta sociala situationer. Eleven kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraser samt artigt framföra till exem-

							pel önskemål, invitationer, förslag och ursäkter och besvara sådana.
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter				Kunskapsnivå A1.1	Kunskapsnivå A1.2	Kunskapsnivå A1.3	Kunskapsnivå A2.1
M6 uppmuntra eleven att tolka förhållena ålder lämpliga och förhållena själv intressanta muntliga och skriftliga texter	I3	Eleven lär sig att tolka olika muntliga och skriftliga texter.	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår en begränsad mängd talade och skrivna ord och uttryck. Eleven känner till teckensystemet eller ett mycket begränsat antal skrivtecken.	Eleven förstår skriftlig text bestående av några ord och långsamt tal som innehåller inövade, bekanta ord och uttryck. Eleven kan urskilja enkla fakta i en text.	Eleven förstår med hjälp av kontexten skriftlig text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Eleven kan plocka ut enkel information från en kort text.	Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Eleven förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar honom och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett

							<p>bekant ordförråd.</p> <p>Eleven klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kontexten.</p>
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter				Kunskapsnivå A1.1	Kunskapsnivå A1.1/A1.2	Kunskapsnivå A1.2	Kunskapsnivå A1.3
M7 erbjuda eleven rikligt med möjligheter att öva sig i att tala och skriva kortfattat i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för	I3	<p>Eleven lär sig att uttrycka sig muntligt och skriftligt genom att använda språkets centrala ordförråd och strukturer.</p> <p>Eleven lär sig att uttala begripligt.</p>	Förmåga att producera texter	<p>Eleven kan uttrycka sig mycket begränsat i tal med hjälp av inövade ord och inlärd standarduttryck.</p> <p>Eleven uttalar några inövade uttryck begripligt och kan skriva några enskilda ord och uttryck.</p>	<p>Eleven kan under handledning berätta om några bekanta och för hen viktiga saker med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd.</p> <p>Eleven kan skriva några enskilda ord och uttryck.</p>	<p>Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om några bekanta och för hen viktiga saker samt skriva några korta meningar om inövade ämnen.</p> <p>Eleven uttalar de flesta inö-</p>	<p>Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer.</p> <p>Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga</p>

textens innehåll					<p>Eleven uttalar inövade uttryck begripligt.</p> <p>Eleven behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.</p>	<p>vade uttrycken begripligt.</p> <p>Eleven behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.</p>	<p>och för den viktiga saker samt skriva enkla meddelanden.</p> <p>Eleven uttalar inövade uttryck begripligt.</p>
------------------	--	--	--	--	--	--	---

Franska, B2

Årskurs 8

FRANSKA, B2

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 8			
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			

M1 hjälpa eleven att uppfatta förhållandet mellan det nya språket och språken studerat tidigare, bekanta sig med området där språket talas och några centrala drag i livsstilen samt stödja utvecklingen av elevens språkliga slutledningsförmåga, nyfikenhet och flerspråkighet	I1	<p>Eleven undersöker karaktäristiska drag i franska och jämför dessa med tidigare språkkunskaper.</p> <p>Eleven formar en uppfattning om det franska språkets ställning bland övriga världsspråk.</p>	K1 K2 K4
Färdigheter för språkstudier			
M2 uppmuntra eleven att se språkstudierna som en del av det livslånga lärandet och utökade språkresurser, handleda eleven att hitta metoder att lära sig språk som bäst lämpar sig för hen själv och för åldersgruppen och uppmuntra hen att använda även begränsade språkfärdigheter utanför lektionerna	I2	<p>Eleven reflekterar över vad som bäst stödjer lärandet av målspråket och ställer upp mål för sitt eget lärande.</p> <p>Eleven reflekterar över i vilka situationer franska kan användas.</p>	K3
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			
M3 erbjuda eleven tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier	I3	<p>Eleven övar autentiska kommunikationssituationer, främst i informella situationer, med perspektivet jag, vi och världen.</p> <p>Eleven övar talrytm, intonation och uttal i franskan.</p>	K4
M4 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	I3	Eleven övar verbal, visuell, auditiv och kinestetisk kommunikation om många olika teman.	K4
M5 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och	I3	Eleven lär sig användningen av franska i mer formella situationer.	K4 K6

som hör till artigt språkbruk			
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			
M6 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	I3	<p>Eleven lär sig lyssna och läsa om olika teman på målspråket (t.ex. <i>jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritiden och livet i fransktalande områden</i>).</p> <p>Eleven strävar efter att välja texter med beaktande av franskans geografiska utbredning och status.</p> <p>Eleven övar sig att använda ordbok.</p>	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			
M7 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	I3	<p>Eleven lär sig att skriva och tala på franska om centrala teman.</p> <p>Eleven lär sig att identifiera franskans fonetiska tecken och producera rätt ljud i sitt uttal.</p>	K5

Årskurs 9

FRANSKA, B2

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
------------------------	---	----------------	---

Årskurs 9			
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 hjälpa eleven att uppfatta förhållandet mellan det nya språket och språken studerat tidigare, bekanta sig med området där språket talas och några centrala drag i livsstilen samt stödja utvecklingen av elevens språkliga slutledningsförmåga, nyfikenhet och flerspråkighet	I1	<p>Eleven söker, analyserar och delar med sig intressant information om de franska områdenas kultur.</p> <p>Eleven reflekterar över eventuella fördomar i anknytning till det franska språket och dess kultur och lär sig att se kulturell mångfald som en positiv resurs.</p> <p>Eleven ser kulturell mångfald som en positiv tillgång.</p>	K1 K2 K4
Färdigheter för språkstudier			
M2 uppmuntra eleven att se språkstudierna som en del av det livslånga lärandet och utökade språkresurser, handleda eleven att hitta metoder att lära sig språk som bäst lämpar sig för hen själv och för åldersgruppen och uppmuntra hen att använda även begränsade språkfärdigheter utanför lektionerna	I2	<p>Eleven söker intressant material på franska som motsvarar de egna uppställda målen.</p> <p>Eleven analyserar egna och andras texter samt ger och tar emot respons på ett konstruktivt sätt.</p>	K3
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			
M3 erbjuda eleven tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier	I3	Eleven utvecklar de kunskaper hen lärt sig på årskurs 8.	K4

M4 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	I3	Eleven utvecklar de kunskaper hen lärt sig på årskurs 8.	K4
M5 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	I3	Eleven reflekterar över sätt att använda franska i arbetslivet.	K4 K6
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			
M6 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	I3	Eleven utvecklar de kunskaper hen lärt sig på årskurs 8 med hjälp av mer utmanande muntliga och skriftliga texter.	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			
M7 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	I3	Eleven övar sig på att skriva och tala mer ledigt genom att diskutera centrala teman som eleverna själva valt. Eleverna utnyttjar olika kommunikationsmedel då de diskuterar.	K5

Spanska, B2

Årskurs 8

SPANSKA, B2

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 8			
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 hjälpa eleven att uppfatta förhållandet mellan det nya språket och språken studerat tidigare, bekanta sig med området där språket talas och några centrala drag i livsstilen samt stödja utvecklingen av elevens språkliga slutledningsförmåga, nyfikenhet och flerspråkighet	I1	Eleven undersöker karaktäristiska drag i spanskan och jämför dessa med tidigare språkkunskaper. Eleven formar en uppfattning om spanska språkets ställning bland övriga världsspråk.	K1 K2 K4
Färdigheter för språkstudier			
M2 uppmuntra eleven att se språkstudierna som en del av det livslånga lärandet och utökade språkresurser, handleda eleven att hitta metoder att lära sig språk som bäst lämpar sig för hen själv och för åldersgruppen och uppmuntra hen att använda även begränsade språkfärdigheter utanför lektionerna	I2	Eleven reflekterar över vad som bäst stödjer lärandet av målspråket och ställer upp mål för sitt eget lärande. Eleven reflekterar över i vilka situationer spanska kan användas.	K3
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			K4
M3 erbjuda eleven tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier	I3	Eleven övar autentiska kommunikationssituationer, främst i informella situationer, med perspektivet jag, vi och världen. Eleven övar talrytm, intonation och uttal i spanskan.	K4
M4 handleda eleven i att använda sig av språkliga	I3	Eleven övar verbal, visuell, auditiv och kinestetisk kommunikation om många olika teman.	K4

kommunikationsstrategier			
M5 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	I3	Eleven lär sig hur spanska används i mer formella situationer.	K4 K6
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			
M6 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	I3	Eleven lär sig lyssna och läsa på målspråket och om olika teman (som t.ex. <i>jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritiden och livet i spankstalande områden</i>). Eleven strävar efter att välja texter med beaktande av spanskans geografiska utbredning och status. Eleven övar sig att använda ordbok.	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			
M7 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	I3	Eleven lär sig att skriva och tala om centrala teman på spanska. Eleven lär sig att identifiera spanskans fonetiska tecken och producera rätt ljud i sitt uttal.	K5

Årskurs 9

SPANSKA, B2

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 9			

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 hjälpa eleven att uppfatta förhållandet mellan det nya språket och språk hen studerat tidigare, bekanta sig med området där språket talas och några centrala drag i livsstilen samt stödja utvecklingen av elevens språkliga slutledningsförmåga, nyfikenhet och flerspråkighet	I1	<p>Eleven söker, analyserar och delar med sig intressant information om de spanska områdenas kultur.</p> <p>Eleven reflekterar över eventuella fördomar i anknytning till det spanska språket och dess kultur och lär sig att se kulturell mångfald som en positiv resurs.</p>	K1 K2 K4
Färdigheter för språkstudier			
M2 uppmuntra eleven att se språkstudierna som en del av det livslånga lärandet och utökade språkresurser, handleda eleven att hitta metoder att lära sig språk som bäst lämpar sig för hen själv och för åldersgruppen och uppmuntra hen att använda även begränsade språkfärdigheter utanför lektionerna	I2	<p>Eleven söker intressant material på spanska som motsvarar de egna uppställda målen.</p> <p>Eleven analyserar egna och andras texter samt ger och tar emot respons på ett konstruktivt sätt.</p>	K3
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			K4
M3 erbjuda eleven tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier	I3	Eleverna väljer tillsammans de mest intressanta temana och utvecklar sina kunskaper och bygger vidare på det de lärt sig i årskurs 8.	K4
M4 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	I3	Eleven utvecklar de kunskaper hen lärt sig på årskurs 8.	K4
M5 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och	I3	Eleven reflekterar över sätt att använda spanska i arbetslivet.	K4 K6

som hör till artigt språkbruk			
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			
M6 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	I3	Eleven utvecklar de kunskaper hen lärt sig på årskurs 8 med hjälp av mer utmanande muntliga och skriftliga texter.	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			
M7 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	I3	Eleven övar sig på att skriva och tala mer ledigt genom att diskutera centrala teman som eleverna själva valt. Eleverna utnyttjar olika kommunikationsmedel då de diskuterar.	K5

Tyska, B2

Årskurs 8

TYSKA, B2

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 8			
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			

M1 hjälpa eleven att uppfatta förhållandet mellan det nya språket och språken hen studerat tidigare, bekanta sig med området där språket talas och några centrala drag i livsstilen samt stödja utvecklingen av elevens språkliga slutledningsförmåga, nyfikenhet och flerspråkighet	I1	<p>Eleven undersöker karaktäristiska drag i tyskan och jämför dessa med tidigare språkkunskaper.</p> <p>Eleven formar en uppfattning om tyska språkets ställning bland övriga världsspråk.</p>	K1 K2 K4
Färdigheter för språkstudier			
M2 uppmuntra eleven att se språkstudierna som en del av det livslånga lärandet och utökade språkresurser, handleda eleven att hitta metoder att lära sig språk som bäst lämpar sig för hen själv och för åldersgruppen och uppmuntra hen att använda även begränsade språkfärdigheter utanför lektionerna	I2	<p>Eleven reflekterar över vad som bäst stödjer lärandet av målspråket och ställer upp mål för sitt eget lärande.</p> <p>Eleven reflekterar över i vilka situationer tyska kan användas.</p>	K3
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			
M3 erbjuda eleven tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier	I3	<p>Eleven övar autentiska kommunikationssituationer, främst i informella situationer, med perspektivet jag, vi och världen.</p> <p>Eleven övar talrytm, intonation och uttal i tyskan.</p>	K4
M4 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	I3	Eleven övar verbal, visuell, auditiv och kinestetisk kommunikation om många olika teman.	K4
M5 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och	I3	Eleven lär sig hur tyska används i mer formella situationer.	K4 K6

som hör till artigt språkbruk			
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			
M6 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	I3	<p>Eleven lär sig lyssna och läsa på målspråket och om olika teman (som t.ex. <i>jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritiden och livet i tysktalande områden</i>).</p> <p>Eleven strävar efter att välja texter med beaktande av tyskans geografiska utbredning och status.</p> <p>Eleven övar sig på att använda ordbok.</p>	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			
M7 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	I3	<p>Eleven lär sig att skriva och tala om centrala teman på tyska.</p> <p>Eleven lär sig att identifiera tyskans fonetiska tecken och producera rätt ljud i sitt uttal.</p>	K5

Årskurs 9

TYSKA, B2

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 9			
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 hjälpa eleven att uppfatta förhållandet mellan det nya språket och språken studerat tidigare, bekanta sig med området där språket talas och några centrala drag i livsstilen samt stödja utvecklingen av elevens språkliga slutledningsförmåga, nyfikenhet och flerspråkighet	I1	<p>Eleven söker, analyserar och delar med sig intressant information om de tyska områdenas kultur.</p> <p>Eleven reflekterar över eventuella fördomar i anknytning till det tyska språket och dess kultur och lär sig att se kulturell mångfald som en positiv resurs.</p>	K1 K2 K4
Färdigheter för språkstudier			
M2 uppmuntra eleven att se språkstudierna som en del av det livslånga lärandet och utökade språkresurser, handleda eleven att hitta metoder att lära sig språk som bäst lämpar sig för hen själv och för åldersgruppen och uppmuntra hen att använda även begränsade språkfärdigheter utanför lektionerna	I2	<p>Eleven söker intressant material på tyska som motsvarar de egna uppställda målen.</p> <p>Eleven analyserar egna och andras texter samt ger och tar emot respons på ett konstruktivt sätt.</p>	K3
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			
M3 erbjuda eleven tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier	I3	Eleverna väljer tillsammans de mest intressanta temana och utvecklar sina kunskaper och bygger vidare på det de lärt sig i årskurs 8.	K4
M4 handleda eleven i att använda sig av språkliga	I3	Eleven utvecklar de kunskaper hen lärt sig på årskurs 8.	K4

kommunikationsstrategier			
M5 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	I3	Eleven reflekterar över sätt att använda tyska i arbetslivet.	K4 K6
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			
M6 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	I3	Eleven utvecklar de kunskaper hen lärt sig på årskurs 8 med hjälp av mer utmanande muntliga och skriftliga texter.	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			
M7 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	I3	Eleven övar sig på att skriva och tala mer ledigt genom att diskutera centrala teman som eleverna själva valt. Eleverna utnyttjar olika kommunikationsmedel då de diskuterar.	K5

15.4.4 MATEMATIK

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i undervisningen i matematik är att utveckla ett logiskt, exakt och kreativt matematiskt tänkande hos eleverna. Undervisningen ska lägga grund för förståelsen av matematiska begrepp och strukturer samt utveckla elevernas förmåga att behandla information och lösa problem. På grund av matematikens kumulativa natur ska undervisningen

framskrida systematiskt. Konkreta och laborativa inslag är centrala i undervisningen och studierna i matematik. Läran-
det stöds med hjälp av informations- och kommunikationsteknik.

Undervisningen i matematik ska stödja eleverna att utveckla en positiv attityd till matematik och en positiv bild av sig
själva som elever i matematik. Den ska också utveckla elevernas förmåga att kommunicera, interagera och samarbeta.
Undervisningen i matematik ska vara målinriktad och långsiktig och stödja eleverna att själva ta ansvar för sitt lärande.

Undervisningen ska handleda eleven att förstå nyttan av matematik i sitt eget liv och i ett bredare samhällsperspektiv.
Undervisningen ska utveckla elevernas förmåga att använda och tillämpa matematik på ett mångsidigt sätt.

I årskurserna 7-9 är uppdraget i matematikundervisningen att stärka den matematiska allmänbildningen. Undervis-
ningen ska fördjupa elevernas förståelse för matematiska begrepp och samband mellan dem. Undervisningen ska in-
spirera eleven att hitta och använda matematiken i sitt eget liv. Eleverna ska lära sig att lösa problem genom att for-
mulera matematiska modeller för problemen. Matematikundervisningen ska sporra eleverna att arbeta målinriktat,
noggrant, koncentrerat och långsiktigt. De ska uppmuntras att presentera sina lösningar och diskutera dem. Elevernas
samarbetsförmåga ska utvecklas i undervisningen.

Mål för undervisningen i matematik i årskurs 7–9

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som må- let anknyter till
Betydelse, värderingar och attityder		
M1 stärka elevens motivation, positiva självbild och självförtroende som elev i matematik	I1 – I6	K1, K3, K5
M2 uppmuntra eleven att ta ansvar för sitt matematiklärande både i självständigt arbete och i grupparbete	I1 – I6	K3, K7
Arbetsfärdigheter		
M3 handleda eleven att upptäcka och förstå samband mellan det som hen lär sig	I1 – I6	K1, K4
M4 uppmuntra eleven att få rutin i att uttrycka sig exakt och matematiskt både muntligt och i skrift	I1 – I6	K1, K2, K4, K5
M5 stödja eleven då hen löser uppgifter som kräver logiskt och kreativt tänkande och utvecklar de färdigheter som behövs för detta	I1 – I6	K1, K3, K4, K5, K6
M6 handleda eleven att utvärdera och utveckla sina matematiska lösningar och att kritiskt granska resultatets rimlighet	I1 – I6	K1, K3, K4, K6
M7 uppmuntra eleven att tillämpa matematik också i övriga läroämnena och det omgivande samhället	I1 – I6	K1-K7
M8 handleda eleven att utveckla sin förmåga att hantera och analysera information samt vägleda eleven att granska information kritiskt	I1, I4, I6	K1, K4, K5
M9 vägleda eleven att tillämpa informations- och kommunikationsteknik i matematikstudierna och för att lösa matematiska problem	I1 – I6	K5
Begreppsliga och ämnesspecifika mål		

M10 handleda eleven att stärka sin slutlednings- och huvudräkningsförmåga samt uppmuntra eleven att använda sin räknefärdighet i olika sammanhang	I1, I2	K1, K3, K4
M11 handleda eleven att utveckla förmågan att utföra grundläggande räkneoperationer med rationella tal	I2	K1, K4
M12 stödjade eleven att utvidga förståelsen av talbegreppet till reella tal	I2	K1, K4
M13 stödjade eleven att utveckla förståelse av procenträkning	I2, I6	K1, K3, K6
M14 handleda eleven att förstå begreppet obekant och utveckla förmågan att lösa ekvationer	I3, I4	K1, K4
M15 handleda eleven att förstå variabelbegreppet och introducera funktionsbegreppet, samt att öva sig att tolka och producera funktionsgrafer	I3, I4	K1, K4, K5
M16 stödjade eleven att förstå geometriska begrepp och samband mellan dem	I5	K1, K4, K5
M17 vägleda eleven att förstå och utnyttja egenskaper hos rätvinkliga triangeln och cirkeln	I5	K1, K4, K5
M18 uppmuntra eleven att utveckla sin färdighet att beräkna areor och volymer	I5	K1, K4
M19 vägleda eleven att bestämma statistiska nyckeltal och beräkna sannolikheter	I6	K3, K4, K5
M20 handleda eleven att utveckla sitt algoritmiska tänkande och sina färdigheter att tillämpa matematik och programmering för att lösa problem	I1	K1, K4, K5, K6

Centralt innehåll som anknyter till målen för matematik i årskurs 7–9

I1 Matematiskt tänkande och matematiska metoder: Eleverna tränar aktiviteter som kräver logiskt tänkande, som att hitta regler och beroendeförhållanden och presentera dem på ett exakt sätt. Eleverna funderar på och bestämmer antalet alternativ. De stärker sin förmåga att motivera och dra slutsatser. De övar att tolka och producera matematisk text. Eleverna får insikt i bevisföringens grunder och övar att avgöra sanningsvärdet för påståendesatser. De fördjupar sitt algoritmiska tänkande. De programmerar och tränar samtidigt god programmeringspraxis. Eleverna tillämpar egna eller färdiga datorprogram i matematikstudierna.

I2 Tal och räkneoperationer: Eleverna utför grundläggande räkneoperationer också med negativa tal. De stärker sin förmåga att räkna med bråk och lär sig multiplikation och division med bråk. De utforskar begreppen motsatt tal, inverterat tal och absolutbelopp. Talområdet utvidgas till reella tal. Eleverna undersöker tals delbarhet och hur man delar upp tal i primtalsfaktorer. De fördjupar sin förmåga att räkna med decimaltal. De stärker sin förståelse för skillnaden mellan exakt värde och närmevärde samt för avrundning. Man försäkras sig om att eleverna förstått begreppet procent. Eleverna övar att beräkna procentandelar och en andel av en helhet utgående från ett procenttal. Dessutom lär de sig att beräkna förändrat värde, grundvärde samt förändrings- och jämförelseprocent. Potensräkning med heltal som exponent övas. Eleverna sätter sig in i begreppet kvadratrot och räknar med kvadratrot.

I3 Algebra: Eleverna undersöker begreppet variabel och räknar ut värdet av ett uttryck. De övar att förenkla potensuttryck. De undersöker begreppet polynom och övar polynomaddition, -subtraktion och -multiplikation. Eleverna tränar att bilda uttryck och förenkla dem. De bildar och löser förstagsgradsekvationer och ofullständiga andragradsekvationer. Eleverna löser ekvationspar algebraiskt och grafiskt. Man undersöker och löser förstagsgradsolikheter. Eleverna fördjupar sin förmåga att undersöka och bilda talföljder. Analogi används vid lösningen av uppgifter.

I4 Funktioner: Eleverna beskriver samband både algebraiskt och grafiskt. De undersöker direkt och omvänd proportionalitet. Begreppet funktion utforskas. Eleverna ritar linjer och parabler i ett koordinatsystem. De lär sig begreppen riktningskoefficient och konstant. De tolkar olika typer av grafer till exempel genom att studera hur en funktion växer och avtar. Eleverna bestämmer nollställena till funktioner.

I5 Geometri: Eleverna breddar sin förståelse för begreppen punkt, sträcka, rät linje och vinkel samt undersöker begreppen kurva och stråle. Eleverna undersöker egenskaper hos räta linjer, vinklar och polygoner. De stärker sin förståelse av begreppen kongruens och likformighet. De tränar geometrisk konstruktion. Eleverna lär sig att använda Pythagoras sats, den inverterade satsen till Pythagoras sats och trigonometriska funktioner. Eleverna lär sig bågvinkel och medelpunktsvinkel och bekantar sig med Thales sats. Eleverna beräknar omkretsen och arean av polygoner. Eleverna övar att beräkna omkretsen och arean av en cirkel, längden av en båge och arean av en sektor. Eleverna undersöker tredimensionella kroppar och lär sig att beräkna arean och volymen av klot, cylindrar och koner. Man kontrollerar och breddar elevernas kunskaper om enheter och enhetsbyten.

I6 Informationsbehandling, statistik och sannolikhet: Eleverna fördjupar sin förmåga att söka, strukturera och analysera information. Man kontrollerar att de förstår medelvärde och typvärde. Eleverna lär sig att bestämma frekvens, relativ frekvens och median. De utforskar begreppet spridning. Olika diagram tolkas och produceras. Eleverna beräknar sannolikheter.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i matematik i årskurs 7–9

Undervisningen ska utgå från ämnen, fenomen och problem som intresserar eleverna. Konkretisering är fortfarande en viktig del av matematikundervisningen. Eleverna uppmuntras att använda figurer och hjälpmedel som stöd för tänkandet. Varierande arbetssätt används i undervisningen. Eleverna matematiserar och löser problem individuellt och i grupp. Vid grupparbete arbetar var och en både för sitt eget och för gruppens bästa. Pedagogiska spel motiverar eleverna. Digitala verktyg, såsom kalkylprogram och dynamiska geometriprogram, används som hjälpmedel i undervisningen för att stödja lärandet, produktionen, kreativiteten och utvärderingen av arbetet.

Handledning, differentiering och stöd i matematik i årskurs 7–9

Varje elev ska ha möjlighet att få undervisning i det centrala innehållet för tidigare årskurser, om elevens kunskaper är bristfälliga. Utöver det ska eleverna ges förebyggande stöd för att tillägna sig nytt innehåll. Utvecklingen av kunskaper och färdigheter i matematik ska följas upp kontinuerligt tillsammans med eleverna. Eleverna ska upplysas om vikten av att förstå innehållet. De ska få stöd för att gestalta större helheter och hitta samband. Vid differentiering beaktas elevernas kunskaper och de ska ges möjlighet att uppleva att de lyckas.

Undervisningen kan berikas genom att fördjupa det innehåll som behandlas gemensamt enligt elevernas intresse och kunskapsnivå. Skickliga elever ska stödjas med hjälp av alternativa arbetsformer, till exempel olika projekt och problembaserade undersökningsuppgifter inom matematiska områden som intresserar dem.

Bedömning av elevens lärande i matematik i årskurs 7–9

Med mångsidig bedömning och uppmuntrande respons stödjer man utvecklingen av det matematiska tänkandet och självförtroendet samtidigt som studiemotivationen stärks. Responsen stödjer elevens positiva självbild i matematiklärandet. Eleverna ska regelbundet informeras om sina framsteg och prestationer i relation till de uppställda målen i matematik. Bedömningen vägleder varje elev att utveckla sina kunskaper och sin förståelse i matematik. Dessutom utvecklas färdigheterna att arbeta långsiktigt. Responsen ska hjälpa eleverna att iaktta vilka kunskaper och färdigheter som borde utvecklas och hur.

Eleverna ska ha en aktiv roll i bedömningen. Genom självbedömning lär de sig att ställa upp mål för sitt lärande och iaktta sina framsteg i relation till målen. Eleverna ska också handledas att fästa vikt vid sina arbetssätt och sina attityder till matematikstudierna.

Eleverna ska ges möjlighet att visa sina kunskaper på olika sätt. Föremål för bedömning är elevens matematiska kunskaper och färdigheter och hur de tillämpas. I bedömningen fästs även vikt vid prestationssättet, hur eleverna motiverar sina lösningar, hur lösningarna är strukturerade och hur korrekta de är. I bedömningen beaktas därtill elevernas förmåga att använda hjälpmedel, inklusive digitala verktyg.

Vid grupparbete bedöms såväl gruppens som den enskilda gruppmedlemmens arbetsinsats och resultat. I bedömningen ska man fästa uppmärksamhet på produktens matematiska innehåll och på framställningssättet. Syftet med responsen är att eleverna lär sig förstå betydelsen av varje gruppmedlems arbete och utveckling. Eleverna handleds att själva utvärdera arbetet och resultatet.

Slutbedömningen infaller det läsår då matematik upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleven har uppnått målen för lärokursen i matematik när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i matematik. Elevens kunskaper i matematik utvecklas i allmänhet inom de olika målområdena ända till lärokursens slut. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av i vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar den kompetens som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrids inom något kompetensområde kan detta kompensera en svagare prestation inom något annat delområde.

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härletts ur målen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för	Kunskapskrav för	Kunskapskrav för vitsordet 8	Kunskapskrav för vitsordet 9
------------------------	----------	--	-------------------------	------------------	------------------	------------------------------	------------------------------

		för undervisningen		vitsordet 5	vitsordet 7		
Betydelse, värderingar och attityder							
M1 stärka elevens motivation, positiva självbild och självförtroende som elev i matematik	I1–I6	Eleven lär sig att identifiera de saker och studiemetoder som motiverar hen. Eleven strävar efter att förstärka sin positiva självbild och sitt självförtroende som elev i matematik.		<i>Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.</i>			
M2 uppmuntra eleven att ta ansvar för sitt matematiklärande både i självständigt arbete och i arbete tillsammans med andra	I1–I6	Eleven påbörjar arbetet, håller i gång det och bedömer när arbetet blivit slutfört. Eleven	Förmåga att ta ansvar för lärandet	Eleven förmår påbörja arbetet under handledning och hålla i gång det under	Eleven arbetar delvis självständigt och slutför arbetet under handledning.	Eleven tar ansvar för sitt lärande och deltar konstruktivt i gruppens arbete.	Eleven tar ansvar för gruppens arbete och strävar efter att förbättra hela gruppens kunskaper.

		deltar på eget initiativ i gruppens arbete.		handledning.	Eleven deltar i varierande grad i gruppens arbete.		
Arbetsfärdigheter							
M3 handleda eleven att upptäcka och förstå samband mellan det som hen lär sig	I1–I6	Eleven observerar och förstår samband mellan det som hen lär sig. Eleven kan beskriva, förklara och tillämpa det som hen förstår.	Sambanden mellan det man lärt sig	Eleven observerar under handledning samband mellan olika saker hen lärt sig under handledning.	Eleven observerar och beskriver samband mellan det som hen lär sig.	Eleven finner samt förklarar och motiverar samband mellan det som hen lärt sig.	Eleven kombinerar de saker hen lärt sig och beskriver vad sambanden mellan dem beror på.
M4 uppmuntra eleven att få rutin i att uttrycka sig matematiskt på ett exakt sätt både muntligt och i skrift	I1–I6	Eleven uttrycker sitt matematiska tänkande på ett exakt sätt genom att använda	Matematisk uttrycksförmåga	Eleven uttrycker under handledning sitt matematiska tänkande på något sätt.	Eleven uttrycker sitt matematiska tänkande antingen muntligt eller skriftligt.	Eleven uttrycker sitt matematiska tänkande både muntligt och skriftligt.	Eleven uttrycker och motiverar sitt matematiska tänkande.

		olika uttrycksmedel.					
M5 stödja eleven då hen löser uppgifter som kräver logiskt och kreativt tänkande och utvecklar de färdigheter som behövs för detta	I1–I6	Eleven strukturerar problem, identifierar matematisk information i problemen och löser dem genom att använda matematiska metoder.	Problemlösningsförmåga	Eleven strukturerar problem under handledning och löser delar av problem.	Eleven kan ta fram den matematiska informationen ur ett givet problem och löser problem under handledning.	Eleven strukturerar och löser problem som kräver logiskt och kreativt tänkande.	Eleven undersöker om det finns andra lösningsalternativ.
M6 handleda eleven att utvärdera och utveckla sina matematiska lösningar och att kritiskt granska resultatets rimlighet	I1–I6	Eleven utvärderar och utvecklar sin matematiska lösning och granskar kritiskt resultatets rimlighet.	Förmåga att utvärdera och utveckla matematiska lösningar	Eleven beskriver under handledning en lösning som hen producerat och reflekterar under handledning över resultatets rimlighet.	Eleven beskriver en lösning som hen utarbetat, reflekterar över resultatets rimlighet och utvärderar sin lösning under handledning.	Eleven granskar kritiskt sin matematiska lösning och resultatets rimlighet.	Eleven utvärderar och utvecklar vid behov sin lösning.
M7 uppmuntra eleven att tillämpa	I1–I6	Eleven identifierar	Tillämpning av	Eleven inser	Eleven tillämpar	Eleven tillämpar matematik	Eleven ger exempel

matematik också i övriga läroämnena och det omgivande samhället		rar matematik i olika omgivningar och i andra läroämnena, uttrycker problem med matematikens språk.	matematik	matematikens användningsmöjligheter i sin närhet och känner till nödvändigheten att uttrycka problem matematiskt.	matematik genom att uttrycka problem på matematikens språk med hjälp av givna exempel.	i olika miljöer genom att uttrycka problem i den verkliga världen på matematikens språk.	på hur matematiken tillämpas i samhället. Eleven utnyttjar sina matematiska färdigheter i olika situationer.
M8 handleda eleven att utveckla sin förmåga att hantera och analysera information samt vägleda eleven att granska information kritiskt	I1, I4, I6	Eleven hämtar och analyserar information och reflekterar över dess sanningsenlighet och betydelse.	Analys och kritisk granskning av information	Eleven kan under handledning jämföra information på matematisk grund.	Eleven behandlar och presenterar information enligt ett givet exempel.	Eleven hämtar, behandlar och presenterar information samt reflekterar över dess tillförlitlighet.	Eleven tillämpar sina färdigheter i att hantera och analysera information, tolkar information och bedömer informationens tillförlitlighet.
M9 handleda eleven att använda digitala verktyg i studierna i matematik och	I1–I6	Eleven tillämpar ändamålsenliga digitala	Användning av digitala verktyg	Eleven bekantar sig med en programvara	Eleven använder lämplig programvara för	Eleven använder digitala verktyg för att granska	Eleven tillämpar och förenar digitala verk-

för att lösa matematiska problem		tala verktyg i studierna i matematik och då hen löser problem.		som stöder lärandet i matematik och använder den under handledning.	att producera egna arbeten och för studier i matematik.	och lösa matematiska problem.	tyg i undersökande arbete.
----------------------------------	--	--	--	---	---	-------------------------------	----------------------------

Begreppsliga och ämnesspecifika mål

M10 handleda eleven att stärka sin slutlednings- och huvudräkningsförmåga samt uppmuntra eleven att använda sin räknefärdighet i olika sammanhang	I1, I2	Eleven drar slutsatser och gör beräkningar som stöd för vardagliga aktiviteter. Hen blir modigare på att använda sin huvudräkningsförmåga.	Slutledningsförmåga och räknefärdighet	Eleven gör korta beräkningar med hjälp av huvudräkning och finner matematiska regelbundenheter under handledning.	Eleven gör beräkningar med hjälp av huvudräkning och finner matematiska regelbundenheter.	Eleven använder aktivt sin slutlednings- och huvudräkningsförmåga.	Eleven utför beräkningar i flera steg med hjälp av huvudräkning och tillämpar sin slutledningsförmåga i olika situationer.
M11 handleda eleven att utveckla förmågan att utföra grundläggande	I2	Eleven utför grundläggande räkneoperationer	Grundläggande räkneoperationer med rationella tal	Eleven beräknar additioner och subtraktioner av positiva bråk som	Eleven beräknar additioner och subtraktioner av	Eleven kan obehindrat utföra grundläggande räkneoperationer med	Eleven använder grundläggande räkneoperationer med rationella tal i

räkneoperationer med rationella tal		med rationella tal.		har samma nämnare. Eleven multiplicerar ett bråk med ett heltal.	positiva bråk. Eleven multiplicerar och dividerar ett bråk med ett heltal.	rationella tal.	problemlösning.
M12 stödja eleven att utvidga förståelsen av talbegreppet till reella tal	I2	Eleven förstår algebraiska egenskaper samt ordnings- och noggrannhets-egenskaper hos reella tal samt bekantar sig med talet pi och kvadrattroten.	Förståelse av talbegreppet	Eleven placerar ut ett givet decimaltal på tallinjen. Eleven känner igen situationer där avrundning behövs.	Eleven beskriver hurdana tal som finns i olika tal-mängder och placerar dem på tallinjen. Eleven avrundar ett tal till en given noggrannhet.	Eleven känner till skillnaden mellan rationella och irrationella tal. Eleven avrundar ett tal med korrekt noggrannhet.	Eleven förstår skillnaden mellan exakt värde och närmevärde samt bestämmer talens inbördes storleksordning.
M13 stödja eleven att utveckla sin förståelse av procenträkning	I2, I6	Eleven förstår begreppen procent och procentenhet och berättar om	Begreppet procent och procenträkning	Eleven förklarar, slutleder eller beräknar procentuell andel och den	Eleven beräknar procentuell andel, mängden av den helhet som ett	Eleven kan använda procenträkningens olika metoder. Eleven förstår skillnaden mellan	Eleven gör relativa jämförelser och använder procenträkning i olika

		hur de används i olika situationer. Eleven beräknar procentuell andel, den mängd som ett procenttal anger samt förändrings- och jämförelseprocent.		mängd som ett procenttal anger.	procenttal anger samt beräknar förändringens storlek och förändringen i procent.	procent och procentenhet.	situationer.
M14 handleda eleven att förstå begreppet obekant och utveckla förmågan att lösa ekvationer	I3, I4	Eleven förstår begreppen obekant och uttryck samt löser första-grads-ekvationer och ofullständiga andrags-ekvationer genom slutledning och symboliskt.	Begreppet obekant och färdigheter att lösa ekvationer	Eleven förenar likformiga termer. Eleven löser första-grads-ekvationer under handledning och resonerar sig fram till någon av lösningarna till	Eleven förenklar uttryck. Eleven förstår att en likhet bevaras och löser en första-grads-ekvation symboliskt och en andrags-ekvation antingen genom	Eleven förstår begreppet likhet och löser en ofullständig andrags-ekvation symboliskt.	Eleven använder obekant som variabel och kan utnyttja sina ekvationsfärdigheter i problemlösning.

				en ofullständig andragradsekvation.	slutledning eller symboliskt.		
M15 handleda eleven att förstå variabelbegreppet och introducera funktionsbegreppet, samt att öva sig att tolka och producera funktionsgrafer	I3, I4	<p>Eleven utvidgar sin förståelse av variabler till att omfatta ekvationer med två variabler och ritar grafer till funktioner av första och andra graden.</p> <p>Eleven drar slutsatser om sambandet mellan en funktion och dess graf.</p>	Begreppet variabel och funktion samt förståelse att tolka och producera grafer	<p>Eleven beräknar värdet av ett uttryck och avläser koordinater för skärningspunkter.</p> <p>Eleven känner utgående från linjens ekvation igen en stigande och en fallande linje.</p> <p>Eleven ritar under handledning grafen till en funktion av första graden i</p>	<p>Eleven sätter in talvärden för en variabel och placerar ut de punkter som erhållits i koordinatsystemet.</p> <p>Eleven ritar grafen av en funktion av första graden och löser under handledning ett ekvationspar grafiskt eller algebraiskt.</p>	<p>Eleven förstår begreppen variabel och funktion och kan rita grafen till funktioner.</p> <p>Eleven kan tolka grafer på ett mångsidigt sätt.</p> <p>Eleven löser ett givet ekvationspar grafiskt och algebraiskt.</p>	<p>Eleven använder ekvationspar i problemlösning och förstår den geometriska betydelsen av ekvationslösningen.</p> <p>Eleven kan tolka grafer på ett mångsidigt sätt.</p>

				ett koordinatsystem.			
M16 stödja eleven att förstå geometriska begrepp och samband mellan dem	15	<p>Eleven känner till begreppen punkt, linje, vinkel, sträcka och stråle och egenskaper i anknytning till dessa.</p> <p>Eleven benämner månghörningar, känner till deras egenskaper och beräknar deras omkrets.</p> <p>Eleven förstår egenskaper i anknytning till</p>	Förmåga att uppfatta geometriska begrepp och samband mellan dem	<p>Eleven känner igen och benämner vinklar och månghörningar och utför under handledning beräkningar i anknytning till dem.</p> <p>Eleven ritnar symmetriska figurer som speglas med avseende på en linje.</p>	<p>Eleven ritnar symmetriska figurer som speglas med avseende på en punkt.</p> <p>Eleven ritnar fram motsvarande delar i likformiga figurer och använder analogi samt kan bestämma en skala.</p>	<p>Eleven använder och kan motivera egenskaper hos geometriska grundbegrepp och likformighet.</p> <p>Eleven använder analogi och förstår begreppet skala.</p>	Eleven använder likformighet och analogi i problemlösning.

		symmetri och likformighet samt proportionalitet.					
M17 handleda eleven att förstå och utnyttja egenskaper hos rätvinkliga triangeln och cirkeln	15	Eleven förstår egenskaperna hos den rätvinkliga triangeln samt använder Pythagoras sats och trigonometriska funktioner. Eleven känner till begrepp och egenskaper i anknytning till cirkeln samt kan beräkna omkretsen av en cirkel.	Förmåga att uppfatta rätvinkliga triangelns och cirkelns egenskaper	Eleven beräknar hypotenusans längd genom att använda Pythagoras sats. Eleven kan undersöka rätvinkligheten hos en triangel. Eleven känner igen begrepp i anknytning till cirkeln och beräknar omkretsen av en cirkel under handledning.	Eleven löser ut en sida i en rätvinklig triangel med Pythagoras sats. Eleven finner den närliggande och den motsatta kateten samt hypotenusan till en vinkel och vet hur dessa anknyts till trigonometriska funktioner. Eleven beräknar	Eleven kan beräkna vinklarnas storlek och sidornas längder i en given rätvinklig triangel. Eleven förstår begreppen båginkel och medelpunktsvinkel samt beräknar längden på den båge som svarar mot medelpunktsvinkeln.	Eleven använder Pythagoras sats och den omvända satsen till Pythagoras sats samt trigonometri i problemlösning.

					omkretsen av en cirkel.		
M18 uppmuntra eleven att utveckla sin färdighet att beräkna areor och volymer	15	Eleven känner till benämningar och egenskaper i anknytning till rymdkroppar. Hen kan beräkna areor av planfigurer, volymer av kroppar samt mantelytans area. Eleven tillämpar sina kunskaper i praktiska situationer samt utför byten mellan areaenheter, vo-	Förmåga att beräkna areor och volymer	Eleven utför de mest allmänna enhetsbytena för areor och volymer. Eleven kan beräkna arean av en rektangel och volymen av ett rätblock.	Eleven utför enhetsbyten för areor och volymer. Eleven beräknar areorna av de vanligaste planfigurerna och volymerna av de vanligaste kropparna.	Eleven utför enhetsbyten för areor och volymer. Eleven beräknar arean av enstaka planfigurer, volymen av en kropp samt arean av en mantelyta. Eleven beräknar arean av en sektor som svarar mot en medelpunktsvinkel.	Eleven beräknar arean av en planfigur bestående av flera delar, volymen av en kropp och arean av en mantelyta samt utnyttjar sina kunskaper i problemlösning.

		lymenheter och rymdmått.					
M19 handleda eleven att bestämma statistiska nyckeltal och beräkna sannolikheter	I6	Eleven behärskar insamling, klassificering, analys och rapportering av material. Eleven avläser och tolkar diagram samt gör prognoser som baseras på dem. Eleven beräknar medelvärde, bestämmer typvärde och median samt drar slutsatser utifrån dessa. Eleven beräknar	Statistiska nyckeltal och beräkning av sannolikhet	Eleven avläser information ur ett stapel-, linje- och cirkeldiagram samt ur en tabell. Eleven beräknar medelvärde och bestämmer underhandledning typvärde och median. Eleven drar underhandledning slutsatser om klassiska sannolikheter.	Eleven kan presentera information med hjälp av ett lämpligt diagram eller en lämplig tabell. Eleven beräknar de vanligaste lägesmåten, bestämmer variationsbredden och kan underhandledning redogöra för resultaten i en undersökning och för slutsatserna.	Eleven behärskar de centrala statistiska nyckeltalen. Eleven kan genomföra en mindre undersökning, där statistiska beräkningar används. Eleven bestämmer klassiska och statistiska sannolikheter.	Eleven observerar och jämför undersökningar genom att använda statistiska nyckeltal. Eleven använder sannolikhetskalkyl i problemlösning.

		klassisk och statistisk sannolikhet samt förstår informationen i sitt resultat.			Eleven beräknar klassiska sannolikheter.		
M20 handleda eleven att utveckla sitt algoritmiska tänkande och sina färdigheter att tillämpa matematik och programmering för att lösa problem	I1	Eleven förstår principerna för algoritmiskt tänkande. Eleven kan läsa, kommentera, tolka, testa, planera och programmera små program med vilka man löser matematiska problem.	Algoritmiskt tänkande och programmeringsfärdigheter	Eleven känner igen stegen i en enkel algoritm och testar under handledning färdiga program.	Eleven använder villkor och upprepning i programmering samt testar och tolkar program.	Eleven tillämpar principerna för algoritmiskt tänkande och programmerar enkla program.	Eleven använder programmering då hen löser problem. Eleven modifierar och utvecklar program.

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 7			
Betydelse, värderingar och attityder			
M1 stärka elevens motivation, positiva självbild och självförtroende som elev i matematik	I1- I6	Eleven positiva självbild som elev i matematik stärks.	K1 K3 K5
M2 uppmuntra eleven att ta ansvar för sitt matematiklärande både i självständigt arbete och i grupparbete	I1- I6	Eleven lär sig att agera på ett ansvarsfullt sätt och övar sig att uttrycka sin åsikt på ett konstruktivt sätt. Eleven lär sig att samarbeta med andra för att komma på lösningar och att ur olika infallsvinklar reflektera över hur motiverade de olika lösningsmodellerna är.	K3 K7
Arbetsfärdigheter			
M3 handleda eleven att upptäcka och förstå samband mellan det som hen lär sig	I1- I6	Eleven uppmuntras att lita på sig själv och sina åsikter, att motivera sina åsikter och att i skolarbetet tillämpa de färdigheter hen tillägnat sig utanför skolan.	K1 K4
M4 uppmuntra eleven att få rutin i att uttrycka sig exakt och matematiskt både muntligt och i skrift	I1- I6	Eleven övar sig på att uttrycka sina åsikter på ett konstruktivt sätt. Eleven lär sig att tillämpa sin kunskap i praktiken i många olika typer av situationer då eleven uppträder, samarbetar och kommunicerar med andra människor.	K1 K3 K4 K5
M5 stödja eleven då hen löser uppgifter som kräver logiskt och kreativt tänkande och utvecklar de färdigheter som behövs för detta	I1- I6	Eleven ska uppmuntras till att komma på lösningar och att skapa nytt, att fördomsfritt kombinera olika infallsvinklar samt att bygga upp ny kunskap och insikt.	K1 K3 K4 K5 K6

M6 handleda eleven att utvärdera och utveckla sina matematiska lösningar och att kritiskt granska resultatets rimlighet	I1- I6	Eleven uppmuntras att ta ansvar för att ställa upp mål för sina studier och planering av sitt arbete. Därtill uppmuntras eleven att ta ansvar för utvärderingen av den egna arbetsprocessen och hur den framskrider.	K1 K3 K4 K6
M7 uppmuntra eleven att tillämpa matematik också i övriga läroämnen och det omgivande samhället	I1- I6	Eleven övar sig att tillämpa matematik i andra läroämnen och i det omgivande samhället. Eleven lär sig att förstå matematikens betydelse som ett vetenskapsområde som stödjer hållbar utveckling.	K1- K7
M8 handleda eleven att utveckla sin förmåga att hantera och analysera information samt vägleda eleven att granska information kritiskt	I1 I4 I6	Eleven övar sig på att analytiskt hantera och bearbeta information. Eleven övar sin förmåga att kritiskt granska information på många olika sätt.	K1 K4 K5
M9 vägleda eleven att tillämpa informations- och kommunikationsteknik i matematikstudierna och för att lösa matematiska problem	I1- I6	Eleven använder smidigt informations- och kommunikationsteknik som en del av sitt eget och gruppens lärande.	K5
Begreppsliga och ämnes-specifika mål			
M10 handleda eleven att stärka sin slutlednings- och huvudräkningsförmåga samt uppmuntra eleven att använda sin räknefärdighet i olika sammanhang	I1 I2	Eleven övar uppgifter som kräver logiskt tänkande t.ex. genom att undersöka och presentera regler och samband på ett exakt sätt. Eleven reflekterar över och avgör antalet lösningsalternativ. Elevens förmåga att motivera och dra slutsatser stärks. Eleven övar sig på att tolka och producera matematisk text.	K1 K3 K4

		Eleven bekantar sig med bevisföringens grunder.	
M11 handleda eleven att utveckla förmågan att utföra grundläggande räkneoperationer med rationella tal	I2	<p>Eleven övar grundläggande räkneoperationer också med negativa tal.</p> <p>Eleven bekantar sig med begreppen motsatt tal, inverterat tal och absolutbelopp.</p> <p>Eleven stärker sin förmåga att räkna med bråk och lär sig att multiplicera och dividera ett bråk med andra bråk.</p> <p>Eleven undersöker tals delbarhet och lär sig att dela upp tal i primtalsfaktorer.</p> <p>Eleven fördjupar sin förmåga att räkna med decimaltal.</p> <p>Eleven övar potensräkning med heltal som exponent.</p>	K1 K4
M12 stödja eleven att utvidga förståelsen av talbegreppet till reella tal	I2	<p>Eleven utvidgar talområdet till reella tal.</p> <p>Eleven fördjupar sin förståelse för skillnaden mellan exakt värde och närmevärde samt för avrundning.</p>	K1 K4
M13 stödja eleven att utveckla förståelse av procenträkning	I2 I6	Eleven utvecklar sin förståelse av procenträkning.	K1 K3 K6
M14 handleda eleven att förstå begreppet obekant och utveckla förmågan att lösa ekvationer	I3 I4	<p>Eleven bildar och löser förstagrads ekvationer.</p> <p>Eleven använder analogier för att lösa uppgifter med anknytning till vardagliga situationer.</p>	K1 K4
M15 handleda eleven att förstå variabelbegreppet och introducera funktionsbegreppet, samt att öva sig att tolka och producera funktionsgrafer	I3	<p>Eleven övar sig på att bilda uttryck och förenkla dem.</p> <p>Eleven lär sig variabelbegreppet och att beräkna värdet av ett variabeluttryck.</p> <p>Eleven fördjupar sin förmåga att undersöka och bilda talföljder.</p>	K1 K4 K5

M16 stödja eleven att förstå geometriska begrepp och samband mellan dem	I5	<p>Eleven fördjupar förståelsen för begreppen punkt, sträcka, rät linje och vinkel samt lär sig begreppen kurva och stråle (<i>t.ex. genom att använda GeoGebra eller geobräde</i>).</p> <p>Eleven undersöker egenskaper hos räta linjer, vinklar och polygoner.</p> <p>Elevens förståelse för kongruens och likformighet stärks.</p> <p>Eleven tränar geometrisk konstruktion.</p> <p>Elevens kunskaper om längdenheter och enhetsbyten med längdenheter säkerställs och fördjupas.</p>	K1 K4 K5
M19 vägleda eleven att bestämma statistiska nyckeltal och beräkna sannolikheter	I6	Eleven fördjupar sin förmåga att söka, strukturera och analysera information.	K3 K4 K5
M20 handleda eleven att utveckla sitt algoritmiska tänkande och sina färdigheter att tillämpa matematik och programmering för att lösa problem	I1	<p>Eleven övar sig på att avgöra riktigheten av ett påstående.</p> <p>Eleven fördjupar sitt algoritmiska tänkande (<i>t.ex. genom att använda flödesschema och sektormodell</i>).</p>	K1 K4 K5 K6

Årskurs 8

MATEMATIK

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 8			
Betydelse, värderingar och attityder			
M1 stärka elevens motivation, positiva självbild och självförtroende som elev i matematik	I1- I6	Elevens positiva självbild som elev i matematik stärks.	K1 K3 K5
M2 uppmuntra eleven att ta ansvar för sitt matematiklärande både i självständigt arbete och i grupparbete	I1- I6	Eleven lär sig att agera på ett ansvarsfullt sätt och övar sig att uttrycka sin åsikt på ett konstruktivt sätt. Eleven lär sig att samarbeta med andra för att komma på lösningar och att ur olika infallsvinklar reflektera över hur motiverade de olika lösningsmodellerna är.	K3 K7
Arbetsfärdigheter			
M3 handleda eleven att upptäcka och förstå samband mellan det som hen lär sig	I1- I6	Eleven uppmuntras att lita på sig själv och sina åsikter, att motivera sina åsikter och att i skolarbetet tillämpa de färdigheter hen tillägnat sig utanför skolan.	K1 K4
M4 uppmuntra eleven att få rutin i att uttrycka sig exakt och matematiskt både muntligt och i skrift	I1- I6	Eleven övar sig på att uttrycka sina åsikter på ett konstruktivt sätt. Eleven lär sig att tillämpa sin kunskap i praktiken i många olika typer av situationer då eleven uppträder, samarbetar och kommunicerar med andra människor.	K1 K3 K4 K5
M5 stödja eleven då hen löser uppgifter som kräver logiskt och kreativt tänkande och utvecklar de färdigheter som behövs för detta	I1- I6	Eleven ska uppmuntras till att komma på lösningar och att skapa nytt, att fördomsfritt kombinera olika infallsvinklar samt att bygga upp ny kunskap och insikt.	K1 K3 K4 K5 K6
M6 handleda eleven att utvärdera och utveckla sina matematiska lösningar och att kritiskt granska resultatets rimlighet	I1- I6	Eleven uppmuntras ta ansvar för att ställa upp mål för sina studier och för planering av sitt arbete. Därtill uppmuntras eleven att ta ansvar för utvärdering av den egna arbetsprocessen och hur den framskrider.	K1 K3 K4 K6

M7 uppmuntra eleven att tillämpa matematik också i övriga läroämnen och det omgivande samhället	I1- I6	Eleven övar sig på att tillämpa matematik i andra läroämnen och i det omgivande samhället. Eleven lär sig att förstå matematikens betydelse som ett vetenskapsområde som stödjer hållbar utveckling.	K1- K7
M8 handleda eleven att utveckla sin förmåga att hantera och analysera information samt vägleda eleven att granska information kritiskt	I1 I4 I6	Eleven övar sig på att analytiskt hantera och bearbeta information. Eleven övar sin förmåga att kritiskt granska information på många olika sätt.	K1 K4 K5
M9 vägleda eleven att tillämpa informations- och kommunikationsteknik i matematikstudierna och för att lösa matematiska problem	I1- I6	Eleven använder smidigt informations- och kommunikationsteknik som en del av sitt eget och gruppens lärande.	K5
Begreppsliga och ämnesspecifika mål			
M10 handleda eleven att stärka sin slutlednings- och huvudräkningsförmåga samt uppmuntra eleven att använda sin räknefärdighet i olika sammanhang	I1 I2	Eleven övar uppgifter som kräver logiskt tänkande t.ex. genom att undersöka och presentera regler och samband på ett exakt sätt. Eleven reflekterar över och avgör antalet lösningsalternativ. Elevens förmåga att motivera och dra slutsatser stärks. Eleven övar sig på att tolka och producera matematisk text. Eleven bekantar sig med bevisföringens grunder.	K1 K3 K4
M11 handleda eleven att utveckla förmågan att utföra grundläggande räkneoperationer med rationella tal	I2	Elevens färdigheter att räkna med bråk stärks. Elevens förmåga att utföra räkneoperationer med decimaltal fördjupas t.ex. genom att använda exempel ur vardagen.	K1 K4

M12 stödja eleven att utvidga förståelsen av talbegreppet till reella tal	12	<p>Eleven fördjupar sin förståelse för skillnaden mellan exakt värde och närmevärde samt för avrundning.</p> <p>Eleven lär sig begreppet kvadratroten och utför räkneoperationer med kvadratroten.</p>	K1 K4
M13 stödja eleven att utveckla förståelse av procenträkning	12 16	<p>Eleven utvecklar sin förståelse av procenträkning.</p> <p>Eleven övar sig på att beräkna procentuella andelar och en del av en helhet utgående från ett procenttal.</p> <p>Eleven lär sig att beräkna förändrat värde, grundvärde samt förändrings- och jämförelseprocent.</p>	K1 K3 K6
M14 handleda eleven att förstå begreppet obekant och utveckla förmågan att lösa ekvationer	13 14	<p>Eleven fördjupar sin förmåga att lösa förstgradsekvationer och lär sig att lösa ofullständiga andragradsekvationer.</p> <p>Eleven bekantar sig med och löser förstgradsolikheter.</p>	K1 K4
M15 handleda eleven att förstå variabelbegreppet och introducera funktionsbegreppet, samt att öva sig att tolka och producera funktionsgrafer	13 14	<p>Eleven övar sig på att förenkla potensuttryck.</p> <p>Eleven bekantar sig med polynombegreppet och övar addition, subtraktion och multiplikation av polynom.</p> <p>Eleven övar sig på att bilda uttryck och förenkla dem.</p> <p>Eleven åskådliggör samband både algebraiskt och grafiskt (<i>t.ex. genom att använda exempel ur vardagliga situationer</i>).</p> <p>Eleven bekantar sig med direkt och omvänd proportionalitet.</p> <p>Eleven tolkar grafer t.ex. genom att studera hur en funktion växer och avtar.</p>	K1 K4 K5
M17 vägleda eleven att förstå och utnyttja egenskaper hos rätvinkliga triangeln och cirkeln	15	<p>Eleven lär sig att använda Pythagoras sats, den inverterade satsen till Pythagoras sats och trigonometriska funktioner (<i>t.ex. genom att använda exempel ur vardagliga situationer</i>).</p> <p>Eleven lär sig båginkel och medelpunktsvinkel och bekantar sig med Thales sats (<i>t.ex. genom att använda GeoGebra</i>).</p>	K1 K4 K5

M18 uppmuntra eleven att utveckla sin färdighet att beräkna areor och volymer	15	<p>Eleven beräknar omkretsen och arean av polygoner.</p> <p>Eleven övar sig på att beräkna omkretsen och arean av en cirkel, längden av en cirkelbåge och arean av en sektor.</p> <p>Elevens kunskaper om areaenheter och enhetsbyten med areaenheter säkerställs och fördjupas.</p>	K1 K4
M19 vägleda eleven att bestämma statistiska nyckeltal och beräkna sannolikheter	16	<p>Eleven fördjupar sin förmåga att samla, strukturera och analysera information.</p> <p>Elevens förståelse av medelvärde och typvärde säkerställs.</p> <p>Eleven lär sig att bestämma frekvens, relativ frekvens och median.</p> <p>Eleven bekantar sig med begreppet spridning.</p> <p>Eleven tolkar och producerar olika diagram (<i>t.ex. genom att använda program för tabellräkning</i>).</p> <p>Eleven beräknar sannolikheter.</p>	K3 K4 K5
M20 handleda eleven att utveckla sitt algoritmiska tänkande och sina färdigheter att tillämpa matematik och programmering för att lösa problem	11	<p>Eleven övar sig på att avgöra riktigheten av ett påstående.</p> <p>Eleven fördjupar sitt algoritmiska tänkande.</p> <p>Eleven programmerar och tränar god programmeringspraxis.</p> <p>Eleven använder egna eller färdiga datorprogram som en del av matematikstudierna (<i>t.ex. genom att använda GeoGebra eller Excel vid övning av programmering</i>).</p>	K1 K4 K5 K6

Årskurs 9

MATEMATIK

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 9			
Betydelse, värderingar och attityder			
M1 stärka elevens motivation, positiva självbild och självförtroende som elev i matematik	I1- I6	Elevens positiva självbild som elev i matematik stärks.	K1 K3 K5
M2 uppmuntra eleven att ta ansvar för sitt matematiklärande både i självständigt arbete och i grupparbete	I1- I6	Eleven lär sig att agera på ett ansvarsfullt sätt och övar sig att uttrycka sin åsikt på ett konstruktivt sätt. Eleven lär sig att samarbeta med andra för att komma på lösningar och att ur olika infallsvinklar reflektera över hur motiverade de olika lösningsmodellerna är.	K3 K7
Arbetsfärdigheter			
M3 handleda eleven att upptäcka och förstå samband mellan det som hen lär sig	I1- I6	Eleven uppmuntras att lita på sig själv och sina åsikter, att motivera sina åsikter och att i skolarbetet tillämpa de färdigheter hen tillägnat sig utanför skolan.	K1 K4
M4 uppmuntra eleven att få rutin i att uttrycka sig exakt och matematiskt både muntligt och i skrift	I1- I6	Eleven övar sig på att uttrycka sina åsikter på ett konstruktivt sätt. Eleven lär sig att tillämpa sin kunskap i praktiken i många olika typer av situationer då eleven uppträder, samarbetar och kommunicerar med andra människor.	K1 K3 K4 K5
M5 stödja eleven då hen löser uppgifter som kräver logiskt och kreativt tänkande och utvecklar de färdigheter som behövs för detta	I1- I6	Eleven ska uppmuntras till att komma på lösningar och att skapa nytt, att fördomsfritt kombinera olika infallsvinklar samt att bygga upp ny kunskap och insikt.	K1 K3 K4 K5 K6
M6 handleda eleven att utvärdera och utveckla sina matematiska lösningar och att kritiskt granska resultatets rimlighet	I1- I6	Eleven uppmuntras att ta ansvar för att ställa upp mål för sina studier och för planering av sitt arbete. Därtill uppmuntras eleven att ta ansvar för utvärderingen av den egna arbetsprocessen och hur den framskrider.	K1 K3 K4 K6
M7 uppmuntra eleven att tillämpa matematik också i övriga läroämnen och det omgivande samhället	I1- I6	Eleven övar sig på att tillämpa matematik i andra läroämnen och i det omgivande samhället. Eleven lär sig att förstå matematikens betydelse som ett vetenskapsområde som stödjer hållbar utveckling.	K1- K7

M8 handleda eleven att utveckla sin förmåga att hantera och analysera information samt vägleda eleven att granska information kritiskt	I1 I4 I6	Eleven övar sig på att analytiskt hantera och bearbeta information. Eleven övar sin förmåga att kritiskt och mångsidigt granska information.	K1 K4 K5
M9 vägleda eleven att tillämpa informations- och kommunikationsteknik i matematikstudierna och för att lösa matematiska problem	I1- I6	Eleven använder smidigt informations- och kommunikationsteknik som en del av sitt eget och gruppens lärande.	K5
Begreppsliga och ämnes-specifika mål			
M10 handleda eleven att stärka sin slutlednings- och huvudräkningsförmåga samt uppmuntra eleven att använda sin räknefärdighet i olika sammanhang	I1 I2	Eleven övar processer som kräver logiskt tänkande, t.ex. genom att undersöka och presentera regler och samband på ett exakt sätt. Eleven reflekterar över och avgör antalet lösningsalternativ. Elevens förmåga att motivera och dra slutsatser stärks. Eleven övar sig på att tolka och producera matematisk text. Eleven bekantar sig med bevisföringens grunder.	K1 K3 K4
M11 handleda eleven att utveckla förmågan att utföra grundläggande räkneoperationer med rationella tal	I2	Elevens förmåga att utföra grundläggande räkneoperationer med rationella tal säkerställs.	K1 K4
M12 stödjade eleven att utvidga förståelsen av talbegreppet till reella tal	I2	Eleven använder tidigare inlärd färdigheter.	K1 K4
M13 stödjade eleven att utveckla förståelse av procenträkning	I2 I6	Elevens färdigheter i procenträkning fördjupas.	K1 K3 K6
M14 handleda eleven att förstå begreppet obekant och utveckla förmågan att lösa ekvationer	I3 I4	Eleven löser ekvationssystem algebraiskt och grafiskt.	K1 K4

M15 handleda eleven att förstå variabelbegreppet och introducera funktionsbegreppet, samt att öva sig att tolka och producera funktionsgrafer	I3 I4	Eleven övar sig på att förenkla potensuttryck. Elevens förmåga att addera, subtrahera och multiplicera polynom säkerställs. Eleven övar sig på att bilda uttryck och förenkla dem. Eleven åskådliggör samband både algebraiskt och grafiskt.	K1 K4 K5
M17 vägleda eleven att förstå och utnyttja egenskaper hos rätvinkliga triangeln och cirkeln	I5	Eleven tillämpar Pythagoras sats och trigonometriska funktioner.	K1 K4 K5
M18 uppmuntra eleven att utveckla sin färdighet att beräkna areor och volymer	I5	Eleven undersöker tredimensionella kroppar (<i>t.ex. genom att använda program för 3D-modellering</i>). Eleven lär sig att beräkna arean och volymen av klot, cylindrar och koner. Elevens kunskaper om volymenheter och enhetsbyten med volymenheter säkerställs och fördjupas.	K1 K4
M19 vägleda eleven att bestämma statistiska nyckeltal och beräkna sannolikheter	I6	Eleven fördjupar sin förmåga att samla, strukturera och analysera information.	K3 K4 K5
M20 handleda eleven att utveckla sitt algoritmiska tänkande och sina färdigheter att tillämpa matematik och programmering för att lösa problem	I1	Eleven övar sig på att avgöra riktigheten av ett påstående. Eleven fördjupar sitt algoritmiska tänkande. Eleven programmerar och tränar god programmeringspraxis. Eleven tillämpar egna eller färdiga datorprogram som en del av matematikstudierna.	K1 K4 K5 K6

15.4.5 BIOLOGI

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i biologiundervisningen är att hjälpa eleverna att förstå livet och dess utveckling, att öka deras naturkunskaper och handleda dem att förstå ekosystemens funktion, människans livsfunktioner samt grunderna i ärflighet och evolution.

Undervisningen i biologi genomförs också i naturen och eleverna får genom undersökande lärande insikter i hur man söker biologisk kunskap. Naturen undersöks både i terrängen och med laboratoriemetoder. Upplevelse- och erfarenhetsbaserat lärande ökar glädjen i lärandet och väcker elevernas intresse att iaktta sin livsmiljö och förändringar i den. Användning av informations- och kommunikationsteknik främjar jämlikhet och likvärdighet i biologiundervisningen.

Biologiundervisningen ska stödja eleverna att utveckla sina problemlösnings- och samarbetsfärdigheter och den sociala gemenskapen. Undervisningen ska ge färdigheter för studier inom områden som utnyttjar biologi och för arbetslivet.

Biologiundervisningen ska hjälpa eleverna att förstå hur kunskaper och färdigheter i biologi kan tillämpas och utnyttjas i deras eget liv, i etiska frågor, för att följa med aktuella nyheter som anknyter till biologi och hur man kan påverka beslutsfattandet i samhället. Biologiundervisningen ska utveckla elevernas miljömedvetenhet och vilja att värna om naturens mångfald. Eleverna ska få färdigheter för att påverka och vara med och utveckla sin närmiljö och bevara dess livskraft. De ska också vägledas att tillägna sig en hållbar livsstil och förståelse för globalt ansvar.

Mål för undervisningen i biologi i årskurs 7–9

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Biologisk kunskap och förståelse		
M1 hjälpa eleven att förstå grundstrukturen i ekosystemet och hur det fungerar samt att jämföra olika ekosystem och identifiera arter	I1–I4, I6	K4, K5
M2 hjälpa eleven att beskriva organismers struktur och livsfunktioner samt att förstå organismsamhällets struktur	I1–I5	K4, K5
M3 handleda eleven att undersöka hur organismer anpassar sig till olika livsmiljöer och att förstå vilken betydelse olika livsmiljöer har för naturens mångfald	I1–I4, I6	K4, K7
M4 hjälpa eleven att förstå grundprinciperna för ärftlighet och evolution	I1, I4, I5	K1
M5 hjälpa eleven att förstå människans utveckling och kroppens grundläggande funktioner	I5	K3
M6 vägleda eleven att bedöma förändringar i naturen och människans påverkan på miljön samt att förstå betydelsen av ekosystemtjänster	I6	K4, K7
Biologiska färdigheter		
M7 hjälpa eleven att utveckla naturvetenskapligt tänkande och att förstå samband mellan orsak och verkan	I1–I6	K1
M8 handleda eleven att använda utrustning som behövs vid biologisk undersökning samt informations- och kommunikationsteknik	I1– I5	K1, K5
M9 vägleda eleven att sammanställa en samling organismer och att odla växter för att förstå biologiska fenomen	I1–I4, I6	K5, K6, K7
M10 handleda eleven att genomföra undersökningar både i och utanför skolan	I1–I6	K1, K5

M11 uppmuntra eleven att tillämpa kunskaper och färdigheter i biologi i sitt eget liv samt i samhällsdebatten och -beslutsfattandet	I6	K2, K3, K7
Attityder och värderingar		
M12 inspirera eleven att fördjupa sitt intresse för naturen och naturfenomen samt stärka elevens förhållande till naturen och hens miljömedvetenhet	I1–I6	K7
M13 vägleda eleven att göra etiskt motiverade val	I6	K7
M14 inspirera eleven att påverka och bygga en hållbar framtid	I6	K5, K7

Centralt innehåll som anknyter till målen för biologi i årskurs 7–9

Innehållet väljs så att det stödjer målen och beaktar de lokala möjligheterna. Innehållen anknyter sig till varandra så att biologisk undersökning (I1) och exkursioner i naturen och närmiljön (I2) ska ingå i andra ämnesområden. Innehållet utformas till helheter för olika årskurser.

I1 Biologisk undersökning: Innehållet väljs så att eleverna genom sitt eget arbete får insikt i de olika faserna i biologisk undersökning.

I2 Exkursioner i naturen och närmiljön: Innehållet väljs så att eleverna lär sig att röra sig ansvarsfullt i naturen, lär känna olika arter samt får undersöka och jämföra skogen och andra ekosystem. I fältarbete iakttar och bedömer eleverna miljön, förändringar i den och människans andel i detta.

I3 Ekosystemets grundstruktur och funktion: Innehållet koncentreras på det finländska skogsekosystemets struktur och funktion och hur det påverkas av mänsklig verksamhet. Dessutom får eleverna baskunskap om vatten-, myr-, fjäll- och stadsekosystem. Eleverna bekantar sig med arternas ekologi och samspelet mellan dem. I undervisningen ingår att sammanställa en organismsamling. Innehållet väljs så att vikten av ekosystemens mångfald blir tydlig.

I4 Vad är liv?: Innehållet fokuserar på att undersöka livets grundfenomen med hjälp av undersökningsmetoder som är typiska för biologin. I undervisningen ingår att odla växter. Eleverna får insikter i organismsamhällets struktur och mångfald genom att jämföra organismers uppbyggnad, livsfunktioner och livsmiljöer. De får dessutom kunskap om grunderna i ärftlighet och evolution. Bioteknikens möjligheter och utmaningar granskas.

I5 Människan: I innehållet ligger fokus på att undersöka människokroppens funktioner och att fördjupa insikterna i människans uppbyggnad, livsfunktioner och regleringssystem. Eleverna granskar grunderna för biologiska faktorer som påverkar tillväxt, utveckling och hälsa. De lär sig hur arv och miljö påverkar utvecklingen av olika egenskaper hos människan.

I6 En hållbar framtid: Innehållet anknyter till bevarande av naturens mångfald, klimatförändringen, hållbar användning av naturresurser och förändringar i närmiljön. Eleverna reflekterar över ekologiska, sociala, ekonomiska och etiska principer för hållbar användning av naturresurser, hållbar näringsproduktion och djurens välmående. De får insikt i möjligheterna med bioekonomi och ekosystemtjänster ur hållbarhetsperspektiv. Eleverna utforskar naturskyddsåtgärder och -metoder och hur målen uppnåtts.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i biologi i årskurs 7–9

Målet är att eleverna i biologiundervisningen har möjlighet att arbeta i olika lärmiljöer som stödjer forskningsorienterat lärande, både i och utanför skolan. I samband med fält- och laboratoriearbete handleds eleverna att iakttä och använda undersökningsmetoder som är typiska för biologin. Med tanke på målen för biologiundervisningen är det också viktigt att eleverna får lära sig använda digitala lärmiljöer för att söka, behandla, tolka och presentera biologisk information.

Arbetssätten i biologi ska väljas så att de främjar kommunikation och social gemenskap och tar hänsyn till elevernas olika individuella behov. Genom mångsidiga arbetssätt får eleven olika erfarenheter, kan tillägna sig naturvetenskapliga undersökningsmetoder och lär sig att dra slutsatser samt rapportera och tillämpa sin kunskap. I enlighet med målen för biologiundervisningen utvecklas förmågan att reflektera över värdeval genom upplevelser, erfarenheter och praktiskt arbete. Dessutom utvecklas förmågan att kritiskt granska fenomen och olika informationskällor.

Handledning, differentiering och stöd i biologi i årskurs 7–9

Med tanke på målen för biologiundervisningen är det viktigt att handleda eleverna att göra iakttagelser och undersökningar självständigt och i grupp samt i olika lärmiljöer. I fält- och laboratoriearbete ska säkerhetsaspekter beaktas. Elevernas individuella behov av stöd ska beaktas vid valet av olika arbetsmetoder. Undersökande lärande, arbete tillsammans, ansvar för det egna arbetet, en fördjupad relation till naturen och koppling till tidigare kunskap stödjer elevernas tillväxt och utveckling och ökar glädjen i lärandet. Med tanke på målen i biologi är det viktigt att upptäcka elevernas eventuella svårigheter i laboratorie- eller fältarbete. De ska få stöd i arbetet utgående från sina styrkor och vid behov genom att stärka deras färdigheter genom att använda olika stödformer. Differentiering kan genomföras i gemensamma undersökningsuppgifter, där eleverna kan ha olika roller och avancera i egen takt till olika nivåer av tänkande.

Bedömning av elevens lärande i biologi i årskurs 7–9

Uppmuntrande och konstruktiv respons i studierna i biologi stödjer elevernas motivation, utvecklar forskningsfärdigheterna och hjälper dem att hitta sina styrkor. Eleverna ska få veta hur lärandet framskrider och hur de klarar sig i förhållande till målen i biologi. Med hjälp av respons uppmuntras eleverna att agera aktivt och ansvarsfullt i sin närmiljö och att tillämpa sina biologikunskaper i praktiken. I bedömningen i biologi ska eleverna ges möjlighet att visa sina kunskaper på ett mångsidigt sätt. Bedömningen ska fokusera på såväl elevens teoretiska kunskaper som biologiska färdigheter i olika undervisningssituationer och lärmiljöer. Läraren iakttar elevens förmåga att göra observationer, samla in, bearbeta, tolka, utvärdera och presentera olika slags material. Vidare bedöms förmågan att använda utrustning som är typisk för biologin, digitala verktyg samt förmågan att genomföra små experiment och undersökningar i och utanför skolan. Syftet med bedömningen och responsen är att utveckla elevernas arbetsfärdigheter.

Slutbedömningen infaller det läsår då biologi upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleven har uppnått målen för lärokursen i biologi när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i biologi. Elevens

kunskaper i biologi utvecklas i allmänhet inom de olika målområdena ända till lärokursens slut. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av i vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar den kompetens som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrids inom något kompetensområde, kan detta kompensera en svagare prestation inom något annat delområde.

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet 5	Kunskapskrav för vitsordet 7	Kunskapskrav för vitsordet 8	Kunskapskrav för vitsordet 9
Biologisk kunskap och förståelse							
M1 handleda eleven att förstå grundstrukturen i ekosystemet och hur det fungerar samt att jämföra olika ekosystem och identifiera arter	I1-I4, I6	Eleven fördjupar sina färdigheter om ekosystemens grundstruktur och funktion. Eleven lär sig att jämföra olika ekosystem. Eleven lär sig att identifiera arter.	Kännedom om ekosystemets struktur och funktion	Eleven kan klassificera skogsekosystemets delar i levande och icke-levande. Eleven bygger upp en enkel näringskedja med exempelarter.	Eleven kan klassificera och benämna skogsekosystemets delar och berätta om deras funktion. Eleven känner igen och benämner olika ekosystem.	Eleven kan beskriva och berätta om skogsekosystemets grundstruktur och hur det fungerar. Eleven identifierar, benämner och jämför olika ekosystem.	Eleven kan förklara och motivera skogsekosystemets grundstruktur och hur det fungerar. Eleven jämför olika ekosystem och redogör för de faktorer

				Eleven känner igen och benämner några arter.	Eleven känner igen och benämner arter.	Eleven identifierar och benämner arter från olika ekosystem.	som bidragit till att de uppstått. Eleven identifierar och benämner mångsidigt arter i olika ekosystem.
M2 hjälpa eleven att beskriva organismers struktur och livsfunktioner samt att förstå organismsamhällets struktur	I1–I5	Eleven lär sig att beskriva organismers struktur och livsfunktioner. Eleven lär sig att klassificera organismer i olika organismgrupper och att ge exempel på typiska drag för varje grupp.	Kännedom om organismsamhällets och organismernas struktur och livsfunktioner	Eleven kan benämna rikena och gemensamma grundstrukturer och funktioner för olika organismgrupper.	Eleven kan benämna rikena. Eleven benämner och jämför organismernas grundstrukturer och beskriver deras livsfunktioner.	Eleven kan benämna rikena och beskriva principerna för organismernas indelning i rikena med hjälp av exempelarter. Eleven benämner och jämför organismernas grundstrukturer samt berättar om	Eleven kan benämna rikena och motivera principerna för organismernas indelning i rikena. Eleven identifierar, klassificerar och jämför de mest centrala organismgrupperna.

						organismernas livsfunktioner och deras uppgift.	Eleven benämner och jämför organismernas strukturer samt förklarar organismernas livsfunktioner och deras uppgift.
M3 handleda eleven att undersöka hur organismer anpassar sig till olika livsmiljöer och att förstå vilken betydelse olika livsmiljöer har för naturens mångfald	I1–I4, I6	Eleven lär sig att granska organismernas anpassning till olika livsmiljöer och förstå hur anpassningen syns exempelvis som olika strukturer. Eleven lär sig att olika livsmiljöer ökar naturens mångfald.	Förmåga att uppfatta organismernas anpassning och livsmiljöernas variation	Eleven kan känna igen egenskaper hos organismer som lever i olika livsmiljöer. Eleven ger några exempel på organismer som lever i olika livsmiljöer.	Eleven kan beskriva hur arterna anpassar sig till olika livsmiljöer. Eleven berättar vad mångfald betyder.	Eleven kan berätta och ge exempel på förekomster av arter och arterns anpassning till olika livsmiljöer. Eleven ger exempel på livsmiljöernas betydelse för naturens mångfald. Eleven berättar varför mångfald är viktigt.	Eleven kan förklara organismernas anpassning till olika livsmiljöer och berättar om samband mellan orsak och verkan gällande anpassning. Eleven motiverar livsmiljöernas betydelse för naturens mångfald.

							Eleven motiverar varför mångfald är viktigt.
M4 handleda eleven att förstå grundprinciperna för ärfthet och evolution	I1, I4, I5	Eleven lär sig grundprinciperna för ärfthet och evolution.	Förmåga att uppfatta grundprinciperna för ärfthet och evolution	Eleven kan berätta att individens egenskaper påverkas både av arvet och miljön. Eleven berättar att organismerna har utvecklats som ett resultat av evolutionen.	Eleven kan ge exempel på hur arvet och miljön påverkar individens egenskaper. Eleven vet vad bioteknik betyder. Eleven beskriver hur livet och mångfalden har utvecklats genom evolutionen.	Eleven kan ge exempel på hur arvet och miljön påverkar individens egenskaper. Eleven ger praktiska exempel på hur bioteknik används. Eleven beskriver hur livet och mångfalden har utvecklats genom evolutionen. Eleven förklarar sambandet mellan ärfthet och evolution.	Eleven kan förklara hur ärftheten och miljön tillsammans påverkar uppkomsten av individens egenskaper samt tillämpar sitt kunnande genom praktiska exempel. Eleven ger exempel på hur bioteknik används och på bioteknikens möjligheter och utmaningar.

							<p>Eleven beskriver hur livet och mångfalden har utvecklats genom evolution och ger exempel på evolution som en kontinuerlig process.</p> <p>Eleven förklarar sambandet mellan ärftlighet och evolution med hjälp av exempel.</p>
M5 handleda eleven att förstå människans utveckling och kroppens grundläggande funktioner	15	<p>Eleven lär sig skeдена i människans tillväxt och utveckling.</p> <p>Eleven lär sig kroppens grundläggande funktioner.</p>	Förmåga att uppfatta människokroppens struktur och funktion	<p>Eleven kan benämna människans mest centrala organ och organsystem.</p> <p>Eleven beskriver de mest centrala or-</p>	<p>Eleven kan benämna människans mest centrala organ och organsystem.</p> <p>Eleven beskriver männi-</p>	<p>Eleven kan benämna människans organ och organsystem.</p> <p>Eleven beskriver de centrala livsfunktionerna</p>	<p>Eleven kan benämna och beskriva människans organ och organsystem.</p> <p>Eleven beskriver de centrala</p>

				gansyste- mens upp- gift.	skans cen- trala livs- funktioner.	och regle- ringssyste- men.	livsfunkt- ionerna och regle- ringssyste- men samt förklarar hur de bil- dar funkt- ionella hel- heter.
					Eleven be- skriver de centrala skedena i männi- skans till- växt och utveckling.	Eleven re- dogör för de cen- trala ske- dena i männi- skans till- växt och utveckling.	Eleven för- klarar och motiverar de cen- trala ske- dena i männi- skans till- växt och utveckling.
M6 hand- leda ele- ven att be- döma för- ändringar i naturen och män- niskans på- verkan på miljön samt att förstå be- tydelsen av eko- system- tjänster	16	Eleven lär sig om hur mänsklig verksam- het påver- kar de för- ändringar som sker i miljön. Eleven för- står biolo- gins bety- delse i byggandet	Förmåga att upp- fatta män- niskans och natu- rens sam- spel samt förståelse för en håll- bar fram- tid	Eleven kan ge exem- pel på hur mänsklig verksam- het påver- kar miljön. Eleven räk- nar upp delområ- den inom hållbar ut- veckling.	Eleven kan be-skriva och ge ex- empel på hur den mänskliga verksam- heten på- verkar mil- jön. Eleven be- rättar om delområ- dena inom	Eleven kan redogöra för och ge exempel på hur den mänskliga verksam- heten på- verkar mil- jön. Eleven be- skriver del- områdena inom håll-	Eleven kan motivera hur den mänskliga verksam- heten på- verkar mil- jön och granskar följderna av dessa föränd- ringar.

		<p>av en hållbar framtid.</p> <p>Eleven förstår betydelsen av bioekonomi och ekosystemtjänster.</p>			<p>hållbar utveckling och ger några exempel på hur man ur ett biologiskt perspektiv kan bygga en hållbar framtid.</p> <p>Eleven ger exempel på bioekonomi och ekosystemtjänster.</p>	<p>bar utveckling och ger exempel på hur man ur ett biologiskt perspektiv kan bygga en hållbar framtid.</p> <p>Eleven berättar om bioekonomi och ekosystemtjänster.</p>	<p>Eleven förklarar samband mellan orsak och verkan kring byggandet av en hållbar framtid och argumenterar för sin ståndpunkt utgående från kunskaperna i biologi.</p> <p>Eleven bedömer betydelsen av bioekonomi och ekosystemtjänster med tanke på en hållbar framtid.</p>
Biologiska färdigheter							

<p>M7 hand- leda ele- ven att ut- veckla na- turveten- skapligt tänkande och att förstå samband mellan or- sak och verkan</p>	<p>11–6</p>	<p>Eleven lär sig sam- band mel- lan orsak och verkan inom bio- login</p>	<p>Naturve- tenskap- ligt tän- kande</p>	<p>Eleven kan använda några grundbe- grepp inom bio- login samt förknippa dessa till givna bio- logiska fe- nomen.</p> <p>Eleven be- rättar en- kelt och med egna ord om bi- ologiska fenomen som hen lärt sig.</p>	<p>Eleven kan använda biologiska grundbe- grepp.</p> <p>Eleven presente- rar ett bio- logiskt fe- nomen som hen lärt sig med egna ord och väljer ett lämpligt sätt att presentera informat- ionen.</p> <p>Eleven ställer enkla frå- gor om na- turen och naturfeno- men.</p>	<p>Eleven kan använda biologiska grundbe- grepp på ett ända- målsenligt sätt.</p> <p>Eleven presente- rar något som hen lärt sig med egna ord på ett för biolo- gin utmär- kande sätt och väljer ett lämp- ligt sätt att presentera informat- ionen.</p> <p>Eleven presente- rar några menings- fulla frågor om natu- ren och naturfeno- men samt redogör för biolo- giska sam-</p>	<p>Eleven kan använda biologiska begrepp på ett ändamåls- enligt sätt.</p> <p>Eleven presente- rar något som hen lärt sig med egna ord och på ett struk- turerat och för bi- ologin ut- märkande sätt samt väljer ett lämpligt sätt att presentera informat- ionen.</p> <p>Eleven presente- rar me- ningsfulla frågor om naturen och natur- fenomen</p>
---	-------------	---	--	---	--	---	---

						band mellan orsak och verkan.	samt redogör för biologiska samband mellan orsak och verkan.
M8 handleda eleven att använda utrustning som behövs vid biologisk undersökning samt digitala verktyg	I1–I5	<p>Eleven lär sig att använda utrustning som behövs vid biologisk undersökning.</p> <p>Eleven lär sig att använda digitala verktyg samt olika informationskällor i biologistudierna.</p>	Användning av utrustning som behövs vid biologisk undersökning samt av teknologi och information	<p>Eleven deltar i undervisningen i laboratoriet och i fält.</p> <p>Eleven använder under handledning några typer av utrustning som behövs vid biologisk undersökning.</p> <p>Eleven söker under handledning biologisk information från olika</p>	<p>Eleven kan under handledning arbeta på ett säkert sätt i laboratorium och i fält.</p> <p>Eleven använder utrustning som behövs vid biologisk undersökning enligt anvisningar.</p> <p>Eleven söker biologisk information från några olika informationskällor.</p>	<p>Eleven kan arbeta på ett säkert sätt i laboratorium och i fält.</p> <p>Eleven använder utrustning som behövs vid biologisk undersökning på ett ändamålsenligt sätt.</p> <p>Eleven söker biologisk information från olika informationskällor och väljer ut några tillförlitliga</p>	<p>Eleven kan arbeta självständigt och målinriktat i laboratorium och i fält.</p> <p>Eleven använder utrustning som behövs vid biologisk undersökning och bedömer utrustningens lämplighet för arbetet.</p> <p>Eleven söker biologisk information från olika informationskällor</p>

				informati- onskällor.		informati- onskällor.	och bedö- mer in- forma- tions- källornas tillförlitlig- het och lämplig- het.
M9 hand- leda ele- ven att samman- ställa en samling organis- mer och att odla växter för att förstå biologiska fenomen	I1–I4, I6	Eleven lär sig att samman- ställa en samling organ- ismer. Eleven lär sig att odla växter för att förstå biologiska fenomen.	Förmåga att sam- manställa en samling organis- mer och odla växter experi- mentellt	Eleven kan samman- ställa en li- ten sam- ling orga- niser un- der hand- ledning. Eleven del- tar i växt- odling.	Eleven kan enligt an- visningar samman- ställa ett mindre, tradition- ellt eller digitalt, herbarium eller en annan digi- tal samling organ- ismer. Eleven ut- för under handled- ning ett odlingsex- periment och berättar om experi- mentets resul- tat.	Eleven kan enligt an- visningar samman- ställa ett tradition- ellt eller digitalt herbarium eller en annan digi- tal samling organ- ismer. Eleven ut- för ett od- lingsexpe- riment och drar slut- satser i an- knytning till det bio- logiska fe- nomen som grans- kas.	Eleven kan med hjälp av in- struktioner samman- ställa ett större och noggrant utfört tradition- ellt eller digitalt herbarium eller en annan digi- tal samling organ- ismer. Eleven pla- nerar och utför ett odlingsex- periment, bedömer de er- hållna re- sultatens tillförlitlig- het samt

							förklarar hur odlingsexperimentet anknyter till det granskade biologiska fenomenet.
M10 handleda eleven att genomföra undersökningar både i och utanför skolan	I1–I6	Eleven lär sig att utföra biologiska undersökningar.	Förmåga att utföra biologiska undersökningar	Eleven deltar i utförandet av en biologisk undersökning och berättar vad som gjorts i undersökningen.	Eleven kan göra iakttagelser i laboratorium och i fält. Eleven utför en mindre biologisk undersökning.	Eleven kan göra observationer och registrera den information som hen införskaffat i laboratorium och i fält. Eleven planerar och utför en mindre biologisk undersökning och rapporterar om resultaten.	Eleven kan göra iakttagelser och lagra den information som hen samlat in i laboratorium och i terräng. Eleven planerar och utför självständigt en egen undersökning och rapporterar om resultaten på ett tydligt sätt.
M11 uppmuntra eleven att tillämpa kunskaper	I6	Eleven lär sig att ge exempel på hur kunskaper	Tillämpning av kunskaper och färdig-	Eleven kan ge exempel på hur de egna	Eleven kan ge exempel på hur de egna	Eleven kan beskriva och ge exempel på	Eleven kan reflektera över och motivera

och färdigheter i biologi i sitt eget liv samt i samhällsdebatten och beslutsfattandet		och färdigheter i biologi kan utnyttjas i det egna livet, i samhällsdebatten och beslutsfattandet.	heter i biologi i vardagen	valen påverkar hälsan och miljön.	valen påverkar hälsan och miljön utgående från biologisk kunskap.	hur kunskaper och färdigheter i biologi kan tillämpas i det egna livet och i samhällsdebatten.	hur kunskaper i biologi kan tillämpas i det egna livet, i samhällsdebatten och beslutsfattandet.
--	--	--	----------------------------	-----------------------------------	---	--	--

Attityder och värderingar

M12 inspirera eleven att fördjupa sitt intresse för naturen och naturfenomen samt stärka elevens förhållande till naturen och hans miljömedvetenhet	I1–6	Eleven lär sig att intressera sig för naturen och naturfenomen. Elevens förhållande till naturen stärks.		<i>Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.</i>			
M13 handleda eleven att göra etiskt motiverade val	I6	Eleven lär sig att göra etiskt motiverade val.		<i>Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds</i>			

				<i>att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.</i>			
M14 inspirera eleven att påverka och agera för att bygga en hållbar framtid	I6	Eleven inspireras att påverka och agera för att bygga en hållbar framtid.		<i>Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.</i>			

Årskurs 7

BIOLOGI

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 7			
Biologisk kunskap och förståelse			

M1 hjälpa eleven att förstå grundstrukturen i ekosystemet och hur det fungerar samt att jämföra olika ekosystem och identifiera arter	I1- I4 I6	Eleven övar att förstå olika vattnekosystem, deras grundstruktur och funktion.	K4
M2 hjälpa eleven att beskriva organismers struktur och livsfunktioner samt att förstå organism-samhällets struktur	I1- I5	Eleven övar grundprinciperna i organismsamhällets systematik och övar sig att jämföra olika organismers strukturer. Eleven bekantar sig med organismsamhällets grupper: arkéer, bakterier, djur, växter och svampar.	K4
M3 handleda eleven att undersöka hur organismer anpassar sig till olika livsmiljöer och att förstå vilken betydelse olika livsmiljöer har för naturens mångfald	I1- I4 I6	Eleven bekantar sig med den närliggande naturen genom utfärder och genom att göra observationer av olika livsmiljöer. Eleven lär sig att känna igen de vanligaste vattenorganismerna. Eleven övar sig att förstå organismernas anpassning till olika vattnekosystem.	K4 K7
M6 vägleda eleven att bedöma förändringar i naturen och människans påverkan på miljön samt att förstå betydelsen av ekosystemtjänster	I6	Eleven utvärderar människans inverkan på vattnekosystem och förstår vattnekosystemens betydelse. Eleven bekantar sig med naturskydd av vattenmiljöer.	K4 K7
Biologiska färdigheter			
M7 hjälpa eleven att utveckla naturvetenskapligt tänkande och att förstå samband mellan orsak och verkan	I1- I6	Eleven övar ett naturvetenskapligt sätt att tänka. Eleven övar sin förståelse för organismernas förökning, tillväxt och utveckling samt faktorer som inverkar på dessa.	K1
M8 handleda eleven att använda utrustning som behövs vid biologisk undersökning samt informations- och kommunikationsteknik	I1- I5	Eleven bekantar sig med användningen av mikroskop, olika provtagningsredskap och skapandet av biologiska undersökningar genom att ställa frågor, skapa hypoteser och göra observationer och tolkningar. Eleven övar sig att göra en enkel skriftlig forskningsrapport.	K1 K5
M9 vägleda eleven att sammanställa en samling organismer och att odla växter för att förstå biologiska fenomen	I1- I4 I6	Eleven lär sig att sammanställa en organismsamling.	K7

M10 handleda eleven att genomföra undersökningar både i och utanför skolan	I1- I6	Eleven övar sig att observera omgivningen och dess arter genom att göra utfärder till vattendrag i närmiljön. Eleven övar att göra småskaliga undersökningar och utgående från dessa dra slutsatser om den egna livsmiljön.	K1 K5
Attityder och värderingar			
M12 inspirera eleven att fördjupa sitt intresse för naturen och naturfenomen samt stärka elevens förhållande till naturen och hens miljömedvetenhet	I1- I6	Elevens intresse för naturen och hobbyer i anknytning till naturen stärks genom utfärder och observationer av närmiljön. På utfärderna betonas betydelsen av att röra sig ansvarsfullt i naturen. Elevens intresse för att respektera och skydda naturen stärks. Eleven bekantar sig med olika organismer och livets grundförutsättningar samt lär sig att förstå vilken positiv betydelse även små miljögärningar har för olika organismer och närmiljön.	K7
M14 inspirera eleven att påverka och bygga en hållbar framtid	I6	Eleven övar att handla naturetiskt.	K7

Årskurs 8

BIOLOGI

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 8			
Biologisk kunskap och förståelse			
M1 hjälpa eleven att förstå grundstrukturen i ekosystemet och hur det	I1- I4 I6	Eleven bekantar sig med olika ekosystem i den finländska naturen. Eleverna gör utfärder, observationer och småskaliga undersökningar i närmiljön.	K4

fungerar samt att jämföra olika ekosystem och identifiera arter		<p>Eleven studerar ekosystemets struktur och funktion genom att studera skogens organismer.</p> <p>Eleven lär sig känna igen de vanligaste organismerna i skogen och studerar deras växelverkan.</p> <p>Eleven gör en organismsamling.</p>	
M3 handleda eleven att undersöka hur organismer anpassar sig till olika livsmiljöer och att förstå vilken betydelse olika livsmiljöer har för naturens mångfald	I1- I4 I6	<p>Eleven lär sig de vanligaste skogsarterna.</p> <p>Eleven lär sig att förstå arternas anpassning till skogsnaturen.</p> <p>Eleven ökar sin förståelse för naturens mångfald genom att bekanta sig med olika ekosystem.</p>	K4 K7
M6 vägleda eleven att bedöma förändringar i naturen och människans påverkan på miljön samt att förstå betydelsen av ekosystemtjänster	I6	<p>Eleven gör småskaliga undersökningar i närmiljön och observerar ekosystemets funktion samt människans påverkan.</p> <p>Eleven bekantar sig med skogen som en naturtillgång och reflekterar över hållbara sätt att använda skogen.</p> <p>Eleven lär sig om ekosystemtjänster genom att bekanta sig med skogarnas betydelse för Finland och hela världen.</p> <p>Eleven utvecklar en positiv attityd till naturen t.ex. genom att göra utfärder i närmiljön.</p>	K4 K7
Biologiska färdigheter			
M7 hjälpa eleven att utveckla naturvetenskapligt tänkande och att förstå samband mellan orsak och verkan	I1- I6	Eleven övar sig på naturvetenskapligt tänkande genom att planera och genomföra småskaliga undersökningar. Via undersökningarna lär sig eleverna att forma naturvetenskapliga frågor, hypoteser och slutsatser.	K1
M8 handleda eleven att använda utrustning som behövs vid biologisk undersökning samt informations- och kommunikationsteknik	I1- I5	<p>Eleven använder för biologin typiska undersöknings- och mätutrustning. Eleven använder olika redskap och metoder för insamling av prover, t.ex. vid sammanställningen av en organismsamling.</p> <p>Eleven övar sig på att rapportera de egna undersökningarnas resultat genom att använda informations- och kommunikationsteknik.</p>	K1 K5

M9 vägleda eleven att sammanställa en samling organismer och att odla växter för att förstå biologiska fenomen	I1- I4 I6	Eleven sammanställer under handledning en organismsamling.	K1
M10 handleda eleven att genomföra undersökningar både i och utanför skolan	I1- I6	Eleven lär sig att observera omgivningen och dess organismer genom utfärder i närmiljön. Eleven gör fältstudier som undersöks på plats eller i skolan. I samband med undersökningar lär sig eleven att göra hypoteser, undersöka samt utarbeta rapporter om resultaten.	K1 K5
M11 uppmuntra eleven att tillämpa kunskaper och färdigheter i biologi i sitt eget liv samt i samhällsdebatten och -beslutsfattandet	I6	Eleven lär sig att göra ekologiskt och etiskt motiverade val utgående från sin kunskap om och sina erfarenheter av naturen och hur den fungerar. Eleven övar sig på att motivera med hjälp av rapportering, argumenterande skrivande och genom att debattera.	K2 K3 K7
Attityder och värderingar			
M12 inspirera eleven att fördjupa sitt intresse för naturen och naturfenomen samt stärka elevens förhållande till naturen och hens miljömedvetenhet	I1- I6	Eleven stärker sin upplevelse av naturen. Elevens intresse och entusiasm för att respektera naturen och skydda miljön genom att göra utfärder och observera naturen stärks. Eleven övar att röra sig i naturen på ett ansvarsfullt sätt genom att respektera allemansrätten och de skyldigheter som man har då man rör sig i naturen.	K7
M13 vägleda eleven att göra etiskt motiverade val	I6	Eleven reflekterar över varje människas eget ansvar för en hållbar framtid genom att studera närmiljön. Eleven reflekterar över hur olika faktorer kan ha en positiv eller negativ inverkan på bevarandet av skogsnaturens mångfald. Eleven övar sig på att göra ekologiskt och etiskt motiverade val och påverka via dessa val.	K7
M14 inspirera eleven att påverka och bygga en hållbar framtid	I6	Eleven reflekterar över varje människas eget ansvar för en hållbar framtid genom att studera närmiljön. Eleven övar sig på att ta ansvar genom att planera och genomföra naturskyddsprojekt med anknytning till närmiljön. Eleven lär sig att påverka via ekologiska och etiska val.	K7

BIOLOGI

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 9			
Biologisk kunskap och förståelse			
M4 hjälpa eleven att förstå grundprinciperna för ärftlighet och evolution	I1 I4 I5	Eleven bekantar sig med grunderna i ärftlighet och reflekterar över hur arvsmassan påverkar individens utveckling och egenskaper. Eleven bekantar sig med evolutionens grundprinciper och hur livet utvecklats på jordklotet.	K1
M5 hjälpa eleven att förstå människans utveckling och kroppens grundläggande funktioner	I5	Eleven bekantar sig med människans uppbyggnad och centrala livsfunktioner. Eleven granskar människans förökning, utveckling och tillväxt.	K3
Biologiska färdigheter			
M7 hjälpa eleven att utveckla naturvetenskapligt tänkande och att förstå samband mellan orsak och verkan	I1- I6	Eleven lär sig hur man planerar och genomför småskaliga experiment och test i anknytning till människans livsfunktioner. Eleven övar att planera förverkliga, förverkliga och observera undersökningen. Eleven stärker via försök och experiment sin förmåga att forma naturvetenskapliga frågor, hypoteser och slutsatser.	K1
M8 handleda eleven att använda utrustning som behövs vid biologisk	I1- I5	Eleven bekantar sig med utrustning som behövs vid biologisk undersökning och mätning då hen gör småskaliga undersökningar. Undersökningarna gäller människans fysiologi.	K1 K5

undersökning samt informations- och kommunikationsteknik		Eleven övar sig på att använda informations- och kommunikationsteknik i utförandet av experiment. Eleven övar informationsökning, analys, källkritiskt tänkande och statistik.	
M10 handleda eleven att genomföra undersökningar både i och utanför skolan	I1- I6	Eleven övar sig på att enligt möjlighet arbeta i en laboratorielik lärmiljö. Eleven övar sig på att observera, samla in och spara information genom att mångsidigt använda informations- och kommunikationsteknik. Eleven övar sig på att ställa upp hypoteser, planera undersökningens olika skeden samt att rapportera om resultaten.	K1 K5
M11 uppmuntra eleven att tillämpa kunskaper och färdigheter i biologi i sitt eget liv samt i samhällsdebatten och –beslutsfattandet	I6	Eleven reflekterar över hur biologisk kunskap och biologiska färdigheter kan användas i vardagslivet och i samhället. Eleven övar sig på att motivera sina åsikter utgående från biologisk information.	K2 K3 K7
Attityder och värderingar			
M12 inspirera eleven att fördjupa sitt intresse för naturen och naturfenomen samt stärka elevens förhållande till naturen och hens miljömedvetenhet	I1- I6	Eleven agerar enligt principer för hållbar utveckling.	K7
M13 vägleda eleven att göra etiskt motiverade val	I6	Eleven övar sig på att använda biologiska kunskaper och färdigheter vid etiska frågor gällande människan och miljön. Eleven övar sig att framföra motiveringar för etiskt hållbara val.	K7
M14 inspirera eleven att påverka och bygga en hållbar framtid	I6	Eleven bekantar sig med olika sätt att påverka. Eleven övar att handla och påverka på ett sätt som stödjer en hållbar utveckling.	K7

15.4.6 GEOGRAFI

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i geografiundervisningen är att stödja eleverna att skapa sig en världsbild. Eleverna ska vägledas att följa med aktuella händelser i sin närmiljö och i världen samt få hjälp med att placera nyheter om världshändelser inom de regionala ramar som de tillägnat sig genom geografiundervisningen.

Geografi är ett tvärvetenskapligt läroämne, där man undersöker jordklotet och dess områden, naturen, mänsklig verksamhet och olika kulturer. I geografiundervisningen ska naturvetenskapliga, humanvetenskapliga och samhällsvetenskapliga perspektiv beaktas. På så sätt får eleverna en helhetsbild av den mångskiftande världen och hur den fungerar.

I geografiundervisningen behandlas samspelet mellan naturen och människan och hur detta samspel påverkar miljöns tillstånd. Undervisningen ska hjälpa eleverna att förstå olika regionala synvinklar och konflikter i världen. Förståelse för och analys av geografiska orsakssamband och miljöförändringar motiverar dem att agera ansvarsfullt i sin egen vardag.

Geografiundervisningen ska beakta den värld som eleverna lever i. Undervisningen ska erbjuda konkreta upplevelser i olika lärmiljöer, där eleverna gör observationer och undersöker. Geografiundervisningen ska stärka elevernas förmåga att främja hållbar utveckling. Informations- och kommunikationsteknik ska mångsidigt användas i undervisningen. Användningen av teknik främjar också ett jämlikt och likvärdigt lärande för alla elever.

Mål för undervisningen i geografi i årskurs 7–9

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Geografisk kunskap och förståelse		
M1 stödja eleven att skapa en strukturerad kartbild av jordklotet	I1-I6	K1, K4, K5
M2 vägleda eleven att undersöka naturgeografiska fenomen samt att jämföra naturlandskap i Finland och på andra håll i världen	I1–I4, I6	K4, K5
M3 vägleda eleven att undersöka kulturgeografiska fenomen och kulturlandskap samt att förstå olika kulturer, näringsgrenar och människors liv i Finland och på olika håll i världen	I1-I6	K2, K4
M4 uppmuntra eleven att reflektera över samspelet mellan människan och naturen samt att förstå betydelsen av en hållbar användning av naturresurser	I1-I6	K7
Geografiska färdigheter		
M5 vägleda eleven att utveckla sin förmåga att tänka geografiskt och att ställa geografiska frågor	I1-I6	K1
M6 hjälpa eleven att utveckla sin rumsuppfattning samt förståelsen för symboler, proportioner, riktningar och avstånd	I1-I6	K4, K5
M7 handleda eleven att träna geometrala färdigheter i vardagen och att läsa, tolka och sammanställa kartor och andra modeller över geografiska fenomen	I1-I6	K5, K6
M8 hjälpa eleven att utveckla geografiska undersökningsfärdigheter	I1-I6	L1
M9 lära eleven att iaktta miljön och förändringar i miljön samt aktivera eleven att följa med aktuella händelser i sin närmiljö, i Finland och i hela världen	I1-I6	K4

M10 stödja eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera och arbeta i grupp, att argumentera och tydligt presentera geografiska data	I1-I6	K2
M11 vägleda eleven att värna om naturen, den byggda miljön och mångfalden i dem samt stärka elevens förmåga att delta och påverka	I1-I6	K7
Attityder och värderingar		
M12 stödja eleven att växa till en aktiv och ansvarsfull medborgare som tillägnar sig en hållbar livsstil	I1-I6	K7
M13 vägleda eleven att värdesätta sin regionala identitet samt naturens, mänsklig och kulturell mångfald och att respektera mänskliga rättigheter överallt i världen	I1-I6	K3, K7

Centralt innehåll som anknyter till målen för geografi i årskurs 7–9

Innehållet väljs så att det stödjer målen och beaktar de lokala möjligheterna. Innehållen anknyter sig till varandra så att kartbilden över jordklotet (I1) och bevakningen av aktuella händelser i världen (I2) ska ingå i andra ämnesområden. Innehållet formas till helheter för olika årskurser.

I1 Kartbild över områdena på jordklotet: Innehållet väljs så att elevernas förståelse för grundläggande kartbegrepp samt olika terräng- och tematkartor fördjupas. Fokus ska ligga på att eleverna lär sig uppfatta hela världen samt tillägnar sig de centrala ortnamnen i Finland, Europa och världen. Användningen av kartor, geodata och andra geomedier kombineras med alla andra innehåll i geografi.

I2 En aktuell, föränderlig värld: Eleverna följer med aktuella nyheter från olika områden i världen och placerar nyheterna på kartan. De reflekterar kritiskt över bakgrunden till och den regionala innebörden av nyhetshändelser. Nyhetsbevakningen kombineras med andra innehåll i geografi. Eleverna bekantar sig med geografisk kunskap som behövs i arbetslivet och i olika delar av samhället.

I3 Grundläggande förutsättningar för liv på jorden: Innehållet anknyter till jordklotets planetarism och hur den påverkar jorden. I undervisningen behandlas dygns- och årstidsväxlingar samt klimat- och vegetationszoner. Eleverna granskar de grundläggande förutsättningarna för liv, t.ex. ren luft, vatten och näring, deras förekomst och hållbar användning av dem.

I4 Föränderliga landskap och livsmiljöer: Eleverna granskar särdrag i sin egen hembygd samt olika landskapsområden i Finland. De gör fältundersökningar i sin närmiljö. De är med om att värna om mångfalden i sin närmiljö samt planera och öka dess trivsel och säkerhet. Eleverna undersöker med hjälp av exempel natur- och kulturlandskap i olika områden i världen.

I5 Människor och kulturer i världen: Eleverna bekantar sig med kulturer, hur människor lever och bor samt med näringsgrenar i Finland, Europa och på olika håll i världen. De granskar med hjälp av exempel hur miljön påverkar näringsgrenar, boende och annan mänsklig verksamhet. Eleverna reflekterar över mänskliga rättigheter och förutsättningar för ett gott liv i synnerhet ur barns och ungas perspektiv.

16 En hållbar livsstil och hållbar användning av naturresurser: Eleverna koncentrerar sig på hållbar användning av naturresurser och bioekonomins möjligheter i Finland och på andra håll i världen. De undersöker produkters livscykel samt reflekterar över egna konsumtionsval och hur man lever som en ansvarsfull medborgare. Eleverna sätter sig in i miljöförändringar, i synnerhet klimatförändringen och hur naturens mångfald försvagas. Miljöns tillstånd och möjligheterna att samarbeta inom Östersjöområdet utforskas. Eleverna reflekterar med hjälp av exempel kring globaliseringens effekter och regionala utvecklingsfrågor.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i geografi i årskurs 7–9

Med tanke på målen för undervisningen i geografi är det centralt att använda mångsidiga lärmiljöer både i och utanför skolan. Fältarbete, exkursioner i naturen och den byggda miljön samt användning av digitala lärmiljöer och geodata är en väsentlig del av geografiundervisningen. Lärande via spel ökar elevernas motivation. Ett forskningsorienterat arbetssätt stödjer eleven att utveckla sitt geografiska tänkande och sina problemlösnings- och undersökningsfärdigheter och främjar gemensamt och interaktivt arbete.

I undervisningen följer man med aktuella händelser och fenomen i närmiljön och på andra håll i världen. Arbetssätten ska väljas med hänsyn till den värld eleverna lever i, internationalism och samarbete med aktörer utanför skolan. I undervisningen ska eleverna ges tid för eftertanke, kreativitet och aktivitet.

Handledning, differentiering och stöd i geografi i årskurs 7–9

Med tanke på målen för geografiundervisningen är det viktigt att vägleda eleverna att iaktta den omgivande världen och förstå fenomenen som förekommer i den. Bevakningen av aktuella nyheter stödjer varje elev att skapa sig en världsbild. I fältundervisningen tolkar eleverna närmiljön med hjälp av alla sinnen och delar gemensamma upplevelser med varandra och med läraren. När det gäller stöd är det med tanke på målen i geografi viktigt att upptäcka om eleverna har svårigheter med att göra spatiala bedömningar och i synnerhet med att läsa och tolka kartor. Eleverna ska få handledning och stöd i att använda geodata och andra geomedier i vardagliga situationer. Elevernas förmåga att gestalta den närmaste omgivningen och världen utvecklas genom att läraren stödjer och uppmuntrar dem utifrån deras egna styrkor samt vid behov genom att stärka deras färdigheter genom att använda olika former av stöd. Differentiering kan genomföras i undersökningsuppgifter, där eleverna kan ha olika roller och i övningar där det är möjligt att avancera individuellt till olika nivåer av tänkande.

Bedömning av elevens lärande i geografi i årskurs 7–9

Uppmuntrande och konstruktiv respons i studierna i geografi stödjer elevernas motivation, utvecklar undersökningsfärdigheterna och hjälper eleverna att hitta sina styrkor. Eleverna ska få veta hur lärandet framskrider och hur de klarar sig i förhållande till målen i geografi. Med hjälp av respons uppmuntras eleverna att agera aktivt och ansvarsfullt i sin närmiljö och att tillämpa sina kunskaper i praktiken. I bedömningen i geografi ska eleverna ges möjlighet att visa sina kunskaper på ett mångsidigt sätt. Bedömningen ska fokusera på såväl elevernas teoretiska kunskaper och geografiska färdigheter som på geomediala färdigheter och förmåga att kritiskt granska information. Dessutom bedöms förmågan

att använda informations- och kommunikationsteknik samt utrustning som är typisk för geografin. Syftet med bedömningen och responsen är att utveckla varje elevs arbetsfärdigheter.

Slutbedömningen infaller det läsår då geografi upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleven har uppnått målen för lärokursen i geografi när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i geografi. Elevens kunskaper i geografi utvecklas i allmänhet inom de olika målområdena ända till lärokursens slut. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av i vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar den kompetens som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrids inom något kompetensområde, kan detta kompensera en svagare prestation inom något annat delområde.

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet 5	Kunskapskrav för vitsordet 7	Kunskapskrav för vitsordet 8	Kunskapskrav för vitsordet 9
Geografisk kunskap och förståelse							
M1 stödja eleven att skapa en strukturerad kartbild av jordklotet	I1-I6	Eleven lär sig att uppfatta kartbilden av jordklotet och dess grundläggande karakteristiska drag. Eleven lär sig läget	Förmåga att uppfatta jordklotets kartbild och känna till centrala ortnamn	Eleven kan berätta om skillnaden mellan en världsdelen och ett land. Eleven benämner världshaven och	Eleven kan benämna några städer och centrala platser i Finland samt länder i Europa och övriga världen samt känner till de nämnda platsernas	Eleven kan huvuddragen i en kartbild av jordklotet, såsom bergskedjor, halvöar, sund, havsområden samt känner till de centrala platsernas	Eleven kan använda huvuddragen i en kartbild ändamålsenligt, som att tillämpa platsernas geografiska läge och namn för att beskriva och förklara

		och namnen på centrala platser.		världsdelarna på kartan.	och ländernas geografiska läge.	geografiska läge och ortnamn.	geografiska fenomen.
M2 handleda eleven att undersöka naturgeografiska fenomen samt att jämföra naturlandskap i Finland och på andra håll i världen	I1–I4, I6	Eleven lär sig effekterna av naturgeografiska fenomen. Eleven lär sig att känna igen och beskriva naturlandskap i Finland och på andra håll i världen.	Kännedom om naturgeografiska fenomen	Eleven kan ge exempel på fenomen som orsakas av jordklotets form och rörelser. Eleven benämner olika naturlandskap.	Eleven kan med hjälp av exempel berätta om fenomen som orsakas av jordklotets form och rörelser. Eleven benämner och ger exempel på några klimat- och vegetationszoner. Eleven känner igen och beskriver naturlandskap i Finland och på jordklotet.	Eleven kan med hjälp av exempel förklara fenomen som orsakas av jordklotets form och rörelser. Eleven benämner och placerar jordklotets mest centrala klimat- och vegetationszoner på kartan och berättar om några faktorer som bidragit till att zonen uppstått. Eleven ger exempel	Eleven förstår Jordens planetariska egenskaper och kan förklara fenomen som orsakas av jordklotets form och rörelser samt berättar hur dessa påverkar människans verksamhet. Eleven kan jämföra jordklotets mest centrala klimat- och vegetationszoner och förklara de faktorer som bidragit till att

						på faktorer i Finland och på jordklotet som bidragit till att naturlandskapen uppstått.	zonerna uppstått. Eleven förklarar de faktorer i Finland och på jordklotet som bidragit till att naturlandskapen uppstått.
M3 handleda eleven att undersöka kulturgeografiska fenomen och kulturlandskap samt att förstå olika kulturer, näringsgrenar och människors liv i Finland och i olika områden i världen	I1-I6	Eleven lär sig effekterna av kulturgeografiska fenomen. Eleven lär sig variationerna i kulturella drag och kulturlandskap i Finland och i olika områden i världen.	Kännedom om kulturgeografiska fenomen	Eleven kan benämna några kulturgeografiska fenomen som befolkning, näringar, trafikformer och turism i Finland och i övriga världen.	Eleven kan benämna och ge exempel på kulturgeografiska fenomen i Finland och i övriga världen. Eleven nämner några faktorer som inverkar på kulturernas särdrag.	Eleven kan berätta om kulturgeografiska fenomen i Finland och i andra delar av världen. Eleven berättar om vilka faktorer som påverkar kulturernas särdrag på olika områden.	Eleven kan förklara olika kulturgeografiska fenomen i Finland och i andra delar av världen samt motivera de faktorer som bidragit till deras uppkomst. Eleven beskriver variationen i kulturernas sär-

					Eleven beskriver olika kulturlandskap.	Eleven jämför kulturlandskap i olika områden.	drag i Finland och i andra delar av världen. Eleven förklarar vilka faktorer som bidrar till uppkomsten av kulturlandskap i Finland och i andra delar av världen.
M4 uppmuntra eleven att reflektera över samspelet mellan människan och naturen samt att förstå betydelsen av en hållbar användning av naturresurser	I1-I6	Eleven lär sig samspelet mellan människans verksamhet och naturen. Eleven förstår betydelsen av att bruka naturresurser hållbart.	Insikt om samspelet mellan naturen och människan samt hållbart bruk av naturresurser	Eleven kan känna igen hur naturmiljön påverkar mänsklig verksamhet såsom näringar. Eleven nämner olika naturresurser.	Eleven kan beskriva hur naturmiljön påverkar människans verksamhet. Eleven klassificerar naturresurser ur ett hållbarhetsperspektiv.	Eleven kan berätta hur naturmiljön påverkar människans verksamhet i Finland och på olika håll i världen. Eleven berättar varför det är viktigt att använda	Eleven kan förklara hur naturmiljön påverkar människans verksamhet samt nämner regionala exempel på det. Eleven motiverar hur mänsklig verksam-

						naturresurser på ett hållbart sätt.	<p>het orsakar olika miljöproblem.</p> <p>Eleven kan förklara hur hållbar användning av naturresurser och miljöproblem förhåller sig till varandra och motivera en hållbar användning av naturresurser.</p>
--	--	--	--	--	--	-------------------------------------	---

Geografiska färdigheter

M5 handleda eleven att utveckla sin förmåga att tänka geografiskt och att ställa geografiska frågor	I1-I6	<p>Eleven lär sig att tänka geografiskt.</p> <p>Eleven lär sig att ställa geografiska frågor.</p>	Geografiskt tänkande	Eleven kan berätta om innebörden av centrala geografiska grundbegrepp.	Eleven kan definiera geografiska grundbegrepp. Eleven identifierar olika	Eleven kan beskriva fenomen genom att använda geografiska grundbegrepp.	Eleven kan förklara fenomen genom att använda sig av ändamålsenliga geografiska begrepp.
---	-------	---	----------------------	--	---	---	--

				<p>Eleven beskriver ett område utgående från kartor och bilder.</p>	<p>regionala nivåer, såsom den egna närmiljön, kommunen, Finland, Europa och hela världen.</p> <p>Eleven beskriver ett område på basis av kartor och bilder.</p> <p>Eleven skapar enkla geografiska frågor som hänför sig till det granskade temaområdet.</p>	<p>Eleven beskriver skillnader mellan olika områden på några regionala nivåer.</p> <p>Eleven ställer geografiska frågor och funderar ut svar på dem.</p>	<p>Eleven jämför geografiska fenomen på olika regionala nivåer och beskriver orsaker till skillnaderna mellan områdena.</p> <p>Eleven ställer motiverade geografiska frågor och funderar ut svar på dem.</p>
M6 handleda eleven att utveckla sin rumsuppfattning samt förståelsen	I1-I6	Eleven lär sig att tillämpa kartfärdigheter i praktiken.	Utveckling av rumsuppfattningen	<p>Eleven kan väderstrecken.</p> <p>Eleven känner</p>	Eleven kan uttrycka var ett objekt befinner sig med hjälp	Eleven kan rikta en terrängkarta riktigt enligt terrängen och röra sig där	Eleven kan på ett ändamålsenligt sätt använda olika karttyper, flyg-

för symboler, proportioner, riktningar och avstånd		Eleven lär sig att använda symboler och skalor på en karta samt att ta ut riktningar och mäta avstånd.		igen och benämner några symboler på en karta.	av väderstreck. Eleven känner igen och benämner symboler på en karta. Eleven mäter avstånd med hjälp av kartans grafiska skala.	med hjälp av kartan. Eleven mäter avstånd på kartan med hjälp av skalan uttryckt i ett förhållande.	och satellitbilder.
M7 handleda eleven att träna geomediafärdigheter i vardagen och att läsa, tolka och sammanställa kartor och andra modeller över geografiska fenomen	I1-I6	Eleven lär sig geomediafärdigheter. Eleven lär sig att läsa, tolka och göra kartor och andra modeller av geografiska fenomen.	Geomediafärdigheter	Eleven kan känna igen enkla objekt på kartor, diagram och bilder.	Eleven kan tolka bilder, diagram, kartor och karttjänster över geografiska fenomen. Eleven gör enkla kartor och diagram.	Eleven kan tolka bilder, diagram, kartor, karttjänster och annan geomedia över geografiska fenomen. Eleven gör kartor, diagram och	Eleven kan dra slutsatser utgående från de kartor, diagram, annan geomedia och andra geografiska modeller hen gjort.

						andra geografiska modeller.	
M8 handleda eleven att utveckla geografiska undersökningsfärdigheter	I1-I6	Eleven lär sig geografiska undersökningsfärdigheter.	Geografiska undersökningsfärdigheter	Eleven deltar i genomförandet av en mindre undersökning och kan berätta vad man gjort i den.	Eleven kan förverkliga en mindre geografisk undersökning. Eleven kan välja ett lämpligt sätt att presentera resultaten från undersökningen.	Eleven kan genomföra en geografisk undersökning. Eleven åskådliggör sina resultat med hjälp av geometria och presenterar resultaten på ett för geografin utmärkande sätt.	Eleven kan genomföra en till sin struktur tydlig geografisk undersökning. Eleven åskådliggör och presenterar sina resultat mångsidigt med hjälp av geometria och sammankopplar undersökningsresultaten med geografiska fenomen.
M9 lära eleven att öva sig i att iaktta miljön och förändringar i	I1-I6	Eleven lär sig att iaktta miljön och de förändringar som sker där,	Miljölittracitet och förmåga att be-	Eleven deltar under handledning i fältundersökningar.	Eleven deltar självständigt i fältundersökningar	Eleven deltar i fältundersökningar och sammankopplar under	Eleven deltar i fältundersökningar och kopplar sam-

<p>miljön samt aktivera eleven att följa med aktuella händelser i sin närmiljö, i Finland och i hela världen</p>		<p>särskilt klimatförändringen och försvagningen av biodiversiteten.</p> <p>Eleven lär sig att följa med aktuella händelser i den egna närmiljön, i Finland och i hela världen.</p>	<p>döma förändringar i miljön</p>	<p>Eleven känner igen förändringar i miljön.</p>	<p>enligt anvisning.</p> <p>Eleven kan iakttä miljöförändringar, såsom klimatförändring och att biodiversiteten försvagas i Finland och på andra håll i världen samt ge exempel på dessa.</p> <p>Eleven följer aktuella händelser i anknytning till geografiska fenomen.</p>	<p>lärarens handledning observationerna med det fenomen som behandlas.</p> <p>Eleven kan berätta om förändringar i miljön och nämner orsaker till de mest centrala miljöförändringarna.</p> <p>Eleven följer aktuella händelser i anknytning till geografiska fenomen och förklarar bakgrunden till några av händelserna.</p>	<p>man observationerna med det fenomen som behandlas.</p> <p>Eleven kan förklara orsaker som ligger bakom miljöförändringar.</p> <p>Eleven bedömer kritiskt hur geografiska händelser som hen följer med påverkar den egna närmiljön, Finland eller hela världen.</p>
--	--	---	-----------------------------------	--	--	---	---

<p>M10 stödja eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera och arbeta i grupp samt att argumentera och presentera geografiska data på ett tydligt sätt</p>	<p>I1-I6</p>	<p>Eleven lär sig kommunikations- och grupparbetsfärdigheter samt att reflektera över sin aktivitet som en medlem i gruppen.</p> <p>Eleven lär sig att argumentera och framföra geografisk information på ett tydligt sätt.</p>	<p>Förmåga att arbeta i grupp, att presentera geografisk information och att argumentera</p>	<p>Eleven kan under handledning fungera som en del av gruppen.</p> <p>Eleven kan skilja geografisk information från åsikter.</p>	<p>Eleven kan fungera som en medlem i gruppen.</p> <p>Eleven framför geografisk information med egna ord.</p> <p>Eleven lyssnar på andras åsikter och framför sina egna åsikter kring geografiska frågor.</p>	<p>Eleven kan fungera konstruktivt som medlem i en grupp.</p> <p>Eleven framför geografisk information på ett för läroämnet utmärkande sätt.</p> <p>Eleven framför argument för sina åsikter i geografiska frågor.</p>	<p>Eleven kan fungera uppmuntrande som en medlem i gruppen.</p> <p>Eleven motiverar den geografiska information som hen framför.</p> <p>Eleven motiverar utgående från sina geografiska kunskaper konsekvent sina egna åsikter kring geografiska frågor.</p>
<p>M11 handleda eleven att värna om naturen, den byggda</p>	<p>I1-I6</p>	<p>Eleven lär sig färdigheter i att delta och påverka på</p>	<p>Förmåga att tillämpa färdigheterna att delta och påverka på</p>	<p>Eleven deltar under handledning i att värna om närmiljön, som att</p>	<p>Eleven deltar i att värna om närmiljön.</p>	<p>Eleven kan under handledning planera och deltar i att</p>	<p>Eleven kan planera metoder för att värna om närmiljön</p>

miljön och mångfalden i dem samt stärka elevens förmåga att delta och påverka		olika regionala nivåer.	olika regionala nivåer	förbättra trivseln och säkerheten eller att bevara miljöns mångfald.	Eleven ger exempel på sätt att delta och att påverka närmiljön, globala fenomen och regionala utvecklingsfrågor.	värna om närmiljön. Eleven förklarar hur man kan delta och påverka närmiljön, globala fenomen och regionala utvecklingsfrågor.	och förklarar något av dem. Eleven jämför och bedömer olika sätt att delta och påverka närmiljön, globala fenomen och regionala utvecklingsfrågor.
---	--	-------------------------	------------------------	--	--	---	---

Attityder och värderingar i geografi

M12 stödja eleven att växa till en aktiv och ansvarsfull medborgare som tillägnar sig en hållbar livsstil	I1-I6	Eleven lär sig att växa till en aktiv medborgare som handlar ansvarsfullt och tillägnar sig en hållbar livsstil.		<i>Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.</i>			
---	-------	--	--	---	--	--	--

M13 hand- leda ele- ven att värdesätta sin region- ala identi- tet samt naturens, mänsklig och kultu- rell mång- fald och att respek- tera mänskliga rättigheter överallt i världen	I1-I6	Eleven lär sig att vär- desätta sin regionala identitet och natu- rens, mänsklig och kultu- rell mång- fald samt att respek- tera mänskliga rättigheter överallt i världen.		<i>Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflek- tera över sina erfa- renheter som en del av själv- värde- ringen.</i>	.		
--	-------	---	--	---	---	--	--

Årskurs 7

GEOGRAFI

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 7			
Geografisk kunskap och förståelse			
M1 stödja eleven att skapa en strukturerad kartbild av jordklotet	I1- I6	Eleven bekantar sig med jordklotets kartbild och centrala platsers läge och namngivning.	K1 K4 K5

M2 vägleda eleven att undersöka naturgeografiska fenomen samt att jämföra naturlandskap i Finland och på andra håll i världen	I1- I4 I6	Eleven övar sig på att förklara naturgeografiska fenomen. Eleven bekantar sig med Jordens planetarism och dess inverkan på jordklotet. Eleven bekantar sig med dygns- och årstidsväxlingar samt klimat- och vegetationszoner.	K4 K5
Geografiska färdigheter			
M5 vägleda eleven att utveckla sin förmåga att tänka geografiskt och att ställa geografiska frågor	I1- I6	Eleven undersöker olika områden och övar sig att beskriva och förklara skillnader dem emellan. Eleven lär sig att tolka olika kartor och fokus sätts på att granska hela jordklotet. Eleven övar sig på att ställa geografiska frågor och reflekterar över svaren.	K1
M6 hjälpa eleven att utveckla sin rumsuppfattning samt förståelsen för symboler, proportioner, riktningar och avstånd	I1- I6	Eleven övar sig på att mäta avstånd på kartan med hjälp av olika skalor. Eleven övar sig på att röra sig i naturen med hjälp av en karta.	K4 K5
M7 handleda eleven att träna geomediala färdigheter i vardagen och att läsa, tolka och sammanställa kartor och andra modeller över geografiska fenomen	I1- I6	Eleven övar sig på att använda bilder, diagram, kartor, karttjänster och andra geomedier i skolarbetet och i vardagen. Eleven övar sig på att för hand rita enkla kartor och diagram. Eleven övar positionsbestämning med hjälp av gradnätet. Eleven bekantar sig med användningen av GIS-applikationer.	K5 K6
M8 hjälpa eleven att utveckla geografiska undersökningsfärdigheter	I1- I6	Eleven gör en liten geografisk undersökning. Eleven övar sig på att åskådliggöra sina undersökningsresultat med hjälp av geomedier och presentera resultaten muntligt.	K1
M10 stödjade eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera och arbeta i grupp, att argumentera och tydligt presentera geografiska data	I1- I6	Eleven övar sig på att arbeta i grupp och utvärdera sin egen aktivitet. Eleven övar sig på att presentera sina åsikter i anknytning till geografien och lyssna på olika åsikter.	K2

Attityder och värderingar			
M12 stödja eleven att växa till en aktiv och ansvarsfull medborgare som tillägnar sig en hållbar livsstil	I1- I6	<p>Eleven övar att handla i enlighet med en ansvarsfull och hållbar livsstil i skolan och utanför skolan.</p> <p>Eleven reflekterar över sina egna konsumtionsval.</p> <p>Eleven övar sig att ta ställning till frågor beträffande hållbar utveckling.</p>	K7

Årskurs 8

GEOGRAFI

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 8			
Geografisk kunskap och förståelse			
M2 vägleda eleven att undersöka naturgeografiska fenomen samt att jämföra naturlandskap i Finland och på andra håll i världen	I1- I4 I6	<p>Eleven lär sig att förklara naturgeografiska fenomen.</p> <p>Eleven bekantar sig med olika naturgeografiska fenomen och deras förekomst i Finland.</p> <p>Eleven reflekterar över Östersjöns betydelse för Finland.</p>	K4 K5
M3 vägleda eleven att undersöka kulturgeografiska fenomen och kulturlandskap samt att	I1- I6	<p>Eleven lär sig att observera och gestalta kulturgeografiska fenomen.</p> <p>Eleven bekantar sig med olika kulturer: människors liv, boende och näringsliv.</p>	K2 K4

förstå olika kulturer, näringsgrenar och människors liv i Finland och på olika håll i världen		Eleven lär sig att beskriva hur kulturlandskapen varierar i Finland.	
M4 uppmuntra eleven att reflektera över samspelet mellan människan och naturen samt att förstå betydelsen av en hållbar användning av naturresurser	I1- I6	Eleven granskar samspelet mellan naturen och människan; hur naturen påverkar människans liv och näringsgrenar samt hurdan inverkan människans verksamhet har på naturens tillstånd. Eleven reflekterar över varför en hållbar användning av naturresurser är viktigt.	K7
Geografiska färdigheter			
M5 vägleda eleven att utveckla sin förmåga att tänka geografiskt och att ställa geografiska frågor	I1- I6	Eleven undersöker olika områden och övar sig att beskriva och förklara skillnader dem emellan. Eleven bekantar sig med den egna närmiljön, kommunen och Finland genom att tolka olika regionala kartor. Eleven övar sig på att ställa geografiska frågor och fundera på svaren till dem.	K1
M7 handleda eleven att träna geomediala färdigheter i vardagen och att läsa, tolka och sammanställa kartor och andra modeller över geografiska fenomen	I1- I6	Eleven övar sig på att använda bilder, kartor, karttjänster och andra geomedier i skolarbetet och i vardagen.	K5 K6
M8 hjälpa eleven att utveckla geografiska undersökningsfärdigheter	I1- I6	Eleven gör en småskalig geografisk undersökning av exempelvis närmiljön. Eleven åskådliggör sina undersökningsresultat med hjälp av geomedier och presenterar resultaten muntligt.	K1
M9 lära eleven att iaktta miljön och förändringar i miljön samt aktivera eleven att följa med aktuella händelser i sin närmiljö, i Finland och i hela världen	I1- I6	Eleven lär sig att observera förändringar i närmiljön. Eleven bekantar sig med miljöförändringar och deras bakomliggande orsaker med fokus på Finland. Eleven följer med aktuella nyheter i anknytning till geografiska fenomen och reflekterar över orsaken till händelserna.	K4

M10 stödja eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera och arbeta i grupp, att argumentera och tydligt presentera geografiska data	I1- I6	Eleven övar sig på att arbeta i grupp och utvärdera sitt eget deltagande. Eleven övar sig på att presentera och motivera sina åsikter, lyssna på olika åsikter och konstruktivt diskutera kring geografiska frågor.	K2
Attityder och värderingar			
M12 stödja eleven att växa till en aktiv och ansvarsfull medborgare som tillägnar sig en hållbar livsstil	I1- I6	Eleven övar sig på att handla i enlighet med en ansvarsfull och hållbar livsstil i skolan och utanför skolan. Eleven övar sig på att ta ställning till frågor beträffande hållbar utveckling.	K7

Årskurs 9

GEOGRAFI

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 9			
Geografisk kunskap och förståelse			
M1 stödja eleven att skapa en strukturerad kartbild av jordklotet	I1- I6	Eleven övar sig på att använda olika kartor med fokus på centrala ortnamn i Europa.	K1 K4 K5
M3 vägleda eleven att undersöka kulturgeografiska fenomen och kulturlandskap samt att förstå olika kulturer, näringsgrenar	I1- I6	Eleven övar sig på att observera och gestalta kulturgeografiska fenomen. Eleven bekantar sig med kulturer, människors levnadssätt och boende samt näringsgrenar på olika håll i världen. Eleven beskriver hur kulturlandskap varierar på olika ställen på jordklotet.	K2 K4

och människors liv i Finland och på olika håll i världen			
M4 uppmuntra eleven att reflektera över samspelet mellan människan och naturen samt att förstå betydelsen av en hållbar användning av naturresurser	I1- I6	<p>Eleven övar sig på att förklara växelverkan mellan människans verksamhet och naturen; hur naturmiljön påverkar människors liv och näringsgrenar samt hurdana effekter människans verksamhet har på naturmiljöns tillstånd på olika ställen på jordklotet.</p> <p>Eleven funderar över varför det är viktigt att använda naturresurser, som t.ex. energikällor, på ett hållbart sätt.</p>	K7
Geografiska färdigheter			
M5 vägleda eleven att utveckla sin förmåga att tänka geografiskt och att ställa geografiska frågor	I1- I6	<p>Eleven undersöker olika områden.</p> <p>Eleven övar sig på att beskriva och förklara skillnader mellan olika områden.</p> <p>Eleven bekantar sig med och tolkar olika kartor på regionnivå; den egna närmiljön, kommunen, Finland, Europa och hela världen.</p> <p>Eleven övar sig på att ställa naturgeografiska frågor och funderar på svaren till dem.</p>	K1
M7 handleda eleven att träna geomediala färdigheter i vardagen och att läsa, tolka och sammanställa kartor och andra modeller över geografiska fenomen	I1- I6	<p>Eleven övar sig på att använda bilder, kartor, karttjänster, geografisk information och andra geomedier i skolarbetet och i vardagen.</p> <p>Eleven producerar och använder geomedier mångsidigt genom att använda datorprogram och nättjänster samt genom att rita för hand.</p> <p>Eleven framställer och tolkar geomedier genom att använda GIS-applikationer.</p>	K5 K6
M8 hjälpa eleven att utveckla geografiska undersökningsfärdigheter	I1- I6	<p>Eleven gör en liten geografisk undersökning. Eleven presenterar undersökningsresultat genom att använda färdigheter i geomedier på ett mångsidigt sätt. Eleven använder olika sätt att publicera en undersökning.</p>	K1
M9 lära eleven att iaktta miljön och förändringar i miljön samt aktivera eleven att följa med aktuella händelser i sin närmiljö, i Finland och i hela världen	I1- I6	<p>Eleven lär sig att observera förändringar i närmiljön.</p> <p>Eleven bekantar sig med miljöförändringar och deras bakomliggande orsaker med fokus på Europa och världen.</p> <p>Eleven följer aktuella nyheter i anknytning till geografiska fenomen och reflekterar över bakgrunden till händelserna.</p>	K4

M10 stödja eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera och arbeta i grupp, att argumentera och tydligt presentera geografiska data	I1- I6	Eleven övar sig på att arbeta i grupp och utvärdera sin egen aktivitet. Eleven övar sig på att presentera och motivera åsikter om geografiska fenomen. Eleven lär sig att förhålla sig konstruktivt till olika åsikter samt fördjupar sina färdigheter i argumentation.	K2
M11 vägleda eleven att värna om naturen, den byggda miljön och mångfalden i dem samt stärka elevens förmåga att delta och påverka	I1- I6	Eleven utvecklar sin delaktighet genom att arbeta i ett projekt där man tillsammans med andra förbättrar trivsamteten i närmiljön eller bevarar naturens mångfald (t.ex. <i>skräptalko</i> eller <i>avfallskampanj</i>). Eleven funderar över det globala ansvaret i sina egna handlingar (t.ex. produktens livscykel).	K7
Attityder och värderingar			
M12 stödja eleven att växa till en aktiv och ansvarsfull medborgare som tillägnar sig en hållbar livsstil	I1- I6	Eleven övar sig på att handla i enlighet med en ansvarsfull och hållbar livsstil i skolan och utanför skolan. Eleven övar sig på att ta ställning till frågor beträffande hållbar utveckling.	K7
M13 vägleda eleven att värdesätta sin regionala identitet samt naturens, mänsklig och kulturell mångfald och att respektera mänskliga rättigheter överallt i världen	I1- I6	Eleven lär sig att känna igen den regionala identiteten och hur den påverkas. Eleven lär sig mångfald gällande naturen, människans verksamhet och kulturen. Eleven lär sig att beskriva kulturens och människornas mångfald i närmiljön. Eleven kan beskriva betydelsen av ett gott liv, kulturell och mänsklig mångfald och kan granska samhällsfenomen i ett perspektiv av mänskliga rättigheter.	K3 K7

15.4.7 FYSIK

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i fysikundervisningen är att stödja eleverna att utveckla det naturvetenskapliga tänkandet och deras världsbild. Undervisningen i fysik ska hjälpa dem att förstå betydelsen av fysik och teknik i det dagliga livet, livsmiljön och samhället. Undervisningen ska stödja förmågan att diskutera om fysikaliska och tekniska frågor och fenomen. Undervisningen ska förmedla en bild av fysikens betydelse för en hållbar framtid: fysik behövs för att utveckla nya teknologiska lösningar och för att trygga miljöns och människans välbefinnande. Undervisningen ska vägleda eleverna att ta ansvar för sin miljö.

Fysikundervisningens uppdrag är att stödja elevernas begreppsbyggnad och förståelse för fenomen som anknyter till fysik. I årskurs 7–9 ska tyngdpunkten i studierna ligga på kvalitativ nivå, men allteftersom elevernas abstrakta tänkande och matematiska färdigheter utvecklas kan arbetet till vissa delar utvidgas till en kvantitativ nivå. Tidigare erfarenheter, nya observationer och perspektiv ska genom samspelet mellan elev och lärare formas till en konsekvent helhet och en naturvetenskaplig syn på den omgivande verkligheten. Undervisningen ska vägleda eleverna att tänka naturvetenskapligt samt söka och använda information, komma med idéer, kommunicera och bedöma informationens tillförlitlighet och betydelse i olika situationer på ett naturvetenskapligt sätt.

Utgångspunkten för fysikundervisningen är observationer och undersökningar av naturen och den teknologiska miljön. Att undersöka är viktigt för att eleven ska tillägna sig och förstå begrepp, lära sig olika undersökningsmetoder och för att uppfatta naturvetenskapens karaktär. Undersökande arbetssätt utvecklar arbets- och samarbetsfärdigheterna, förmågan att tänka kreativt och kritiskt samt inspirerar eleverna att lära sig fysik.

Undervisningens uppdrag är att vägleda eleverna att förstå betydelsen av att kunna fysik också med tanke på fortsatta studier och arbetslivet. Jämlikhet och likställdhet främjas genom att man erbjuder eleverna möjligheter att tillämpa fysik i olika kontexter och ger dem mångsidig information om yrken som förutsätter kunskaper i fysik.

Mål för undervisningen i fysik i årskurs 7–9

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Betydelse, värderingar och attityder		
M1 uppmuntra och inspirera eleven att studera fysik	I1-I6	K1
M2 vägleda och uppmuntra eleven att analysera sina kunskaper i fysik, att ställa upp mål för sitt arbete och att arbeta långsiktigt	I1-I6	K1, K6
M3 vägleda eleven att förstå betydelsen av att kunna fysik i sitt eget liv, i livsmiljön och i samhället	I1-I6	K6, K7
M4 handleda eleven att använda sina fysikkunskaper för att bygga en hållbar framtid samt att bedöma sina val med tanke på en hållbar användning av energiresurser	I1-I6	K3, K7
Forskningsfärdigheter		
M5 uppmuntra eleven att formulera frågor kring de fenomen som granskas och att vidareutveckla frågorna till utgångspunkter för undersökningar och annan aktivitet	I1-I6	K1, K7
M6 handleda eleven att genomföra experimentella undersökningar i samarbete med andra och att arbeta på ett säkert och konsekvent sätt	I1-I6	K2, K5
M7 vägleda eleven att behandla, tolka och presentera egna undersökningsresultat samt utvärdera dem och hela undersökningsprocessen	I1-I6	K2, K5
M8 vägleda eleven att förstå betydelsen av tekniska tillämpningar och hur de fungerar samt inspirera eleven att vara med och skapa, planera, utveckla och tillämpa enkla tekniska lösningar tillsammans med andra	I1-I6	K2, K3, K5
M9 vägleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, behandla och presentera information och	I1-I6	K5

mätresultat samt stödja elevens lärande med hjälp av åskådliga simuleringar		
Kunskaper i fysik och användning av dem		
M10 vägleda eleven att använda fysikaliska begrepp på ett exakt sätt och att forma sina begreppsstrukturer i enlighet med uppfattningar som utgår från naturvetenskapliga teorier	I1-I6	K1
M11 lära eleven att använda olika modeller för att beskriva och förklara fenomen samt att göra prognoser	I1-I6	K1
M12 handleda eleven att använda och kritiskt bedöma olika informationskällor och att uttrycka och motivera olika åsikter på ett för fysiken typiskt sätt	I1-I6	K2, K4
M13 vägleda eleven att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att producera kunskap	I1- I6	K1, K4
M14 vägleda eleven att nå tillräckliga teoretiska kunskaper för fortsatta studier i fråga om växelverkan och rörelse samt elektricitet	I5, I6	K1
M15 handleda eleven att tillämpa sina kunskaper och färdigheter i fysik inom mångvetenskapliga lärområden samt erbjuda eleven möjligheter att lära sig hur fysik tillämpas i olika situationer, till exempel i naturen, i näringslivet, i organisationer eller i vetenskapliga samfund	I1-I6	K6

Centralt innehåll som anknyter till målen för fysik i årskurs 7–9

Innehållet väljs så att det stödjer målen och beaktar de lokala möjligheterna. Innehållen anknyter sig till varandra så att naturvetenskaplig forskning (I1) ingår i samtliga områden. Innehållet formas till helheter för olika årskurser.

I1 Naturvetenskaplig forskning: Innehåll för noggrant styrda och öppna undersökningar väljs från olika områden och från teman som är föremål för elevernas intresse. I de olika undersökningarna betonas forskningsprocessens olika faser på ett ändamålsenligt sätt, såsom att begrunda ett problem eller fenomen, planera, genomföra ett experiment, observera och mäta, sammanställa och behandla resultat samt utvärdera och presentera resultaten. Eleverna övar sig att använda informations- och kommunikationsteknik i olika skeden av undersökningarna.

I2 Fysik i det egna livet och livsmiljön: Innehållet väljs så att fenomen i det egna livet och den egna livsmiljön begrundas särskilt med tanke på hälsa och säkerhet. I valet av innehåll beaktas den lokala miljön. Eleverna får insikt i olika typer av elektromagnetisk strålning och partikelstrålning. De fördjupar sig i några värmefenomen på kvalitativ nivå.

I3 Fysik i samhället: Innehåll som anknyter till fysikaliska fenomen och tekniska tillämpningar väljs särskilt med tanke på samhällets funktion och utveckling. Tyngdpunkten ligger på energiproduktion och hållbar användning av energiresurser. Eleverna får kännedom om olika utbildningsstigar och yrken där man behöver kunskaper i fysik.

I4 Fysik som grund för världsbilden: Innehållet väljs så att det ger en bild av fysiken som vetenskap, lagen om energins bevarande och världsalltets strukturer och dimensioner. Till innehållet hör också att granska nyheter som förknippas med fysik, aktuella fenomen, tillämpningar och modern forskning.

15 Växelverkan och rörelse: Innehållet anknyter till olika slag av växelverkan och rörelsetillstånd. Från växelverkan mellan två kroppar går man över till krafter som påverkar en enskild kropp och deras effekt på kroppens rörelser. Rörelse beskrivs med hjälp av modeller för likformig och accelererad rörelse, också kvantitativt. Mekaniskt arbete och effekt kopplas kvalitativt till energi.

16 Elektricitet: Elektriska kretsar granskas utgående från sambandet mellan spänning och ström. Först granskas detta kvalitativt med fokus på fenomen och egenskaper, sedan kvantitativt genom att mäta värden på storheter och undersöka samband mellan storheter. Innehållet väljs också med tanke på elsäkerhet i hemmet samt elanvändning och elproduktion. Elektrisk laddning och magnetism anknyts kvalitativt till elektriska kretsar.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i fysik i årskurs 7–9

Mångsidiga arbetssätt och lärmiljöer bidrar till att uppnå målen i fysik. Ett forskningsorienterat arbetssätt stödjer begreppsbildningen och utvecklar elevernas undersökningsfärdigheter. Med tanke på målen är det viktigt att eleverna deltar och samverkar vid planeringen och genomförandet av enkla undersökningar. I det experimentella arbetet ska arbetarskyddslagstiftningen följas, i synnerhet de begränsningar som gäller unga arbetstagare.

I lärmiljöerna används informations- och kommunikationsteknik på ett naturligt sätt. För att eleverna ska få en mångsidig bild av hur fysik och teknik tillämpas, ska man utöver skolans utrymmen utnyttja lokala möjligheter, till exempel den närmaste omgivningen, och samarbeta med företag och sakkunniga.

Handledning, differentiering och stöd i fysik i årskurs 7–9

Med tanke på målen i fysik är det viktigt att handleda eleverna att arbeta självständigt och långsiktigt samt att identifiera sina lärvanor. Eleverna ska stödjas att tillägna sig och förstå begrepp för att kunna uppfatta begreppen som tydliga helheter. I det experimentella arbetet får eleverna lära sig att arbeta tryggt och smidigt. Undervisningen kan differentieras med hjälp av undersökningsuppgifter, där eleverna kan agera i olika roller eller avancera individuellt till olika nivåer av tänkande. Med olika modeller och genom att använda dem på olika sätt kan man också utmana elevernas begynnande förmåga att tänka abstrakt. Handledning och stöd, valet av arbetssätt, delaktighet i planeringen av arbetet och upplevelser av att lyckas bidrar till att stärka elevens bild av sig själv som elev.

Bedömning av elevens lärande i fysik i årskurs 7–9

Disponering av arbetet i mindre helheter, projekt eller experimentella arbeten med egna mål och bedömningsgrunder stödjer en mångsidig bedömning. Bedömningen av experimentellt arbete kan avancera från grundläggande färdigheter i arbete, observation och mätning till handledda undersökningsuppgifter och slutligen till öppna undersökningar. Eleverna ska vägledas att ge akt på sina förkunskaper, färdigheter och förhandsuppfattningar. Arbetet främjas med hjälp av konstruktiv respons och frågor. Uppmuntrande respons bidrar i synnerhet till att utveckla undersökningsfärdigheterna och stärka motivationen. I slutet av studiehelheterna bedöms hur väl eleverna har nått de uppställda målen och uppmärksamheten riktas mot nya utvecklingsområden. Bedömningen ska grunda sig på olika alster men också på observation av arbetet. Förutom alstrens innehåll bedöms studieprocessen och arbetets olika faser, till exempel hur eleverna formulerar frågor, avgränsar ämnet, söker information, motiverar åsikter, använder begrepp, hur tydligt de uttrycker sig och hur de slutför arbetet. Elevernas självbedömning, kamratrespons och diskussioner mellan läraren och elever kan användas som stöd för bedömningen.

Slutbedömningen infaller det läsår då fysik upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleven har uppnått målen för lärokursen i fysik när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till kriterierna för slutbedömningen i fysik. Elevens kunskaper i fysik utvecklas i allmänhet inom de olika målområdena ända till lärokursens slut. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av i vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar den kompetens som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrids inom något kompetensområde kan detta kompensera en svagare prestation inom något annat delområde.

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet 5	Kunskapskrav för vitsordet 7	Kunskapskrav för vitsordet 8	Kunskapskrav för vitsordet 9
Betydelse, värderingar och attityder							
M1 uppmuntra och inspirera eleven att studera fysik	I1-I6	Eleven upplever studierna i fysik meningsfulla.		<i>Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.</i>			
M2 handleda och	I1-I6	Eleven utvärderar sina egna		<i>Används inte som grund för</i>			

<p>uppmuntra eleven att analysera sina kunskaper i fysik, att ställa upp mål för sitt arbete och att arbeta långsiktigt</p>		<p>kunskaper i fysik, lägger upp mål för sitt arbete och arbetar långsiktigt.</p>		<p><i>bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.</i></p>			
<p>M3 handleda eleven att förstå betydelsen av att kunna fysik i sitt eget liv, i livsmiljön och i samhället</p>	<p>I1-I6</p>	<p>Eleven förstår vilken betydelse kunskaper i fysik har i det egna livet, i livsmiljön och i samhället.</p>	<p>Förmåga att förstå betydelsen av fysik</p>	<p>Eleven känner till att vissa fenomen hör ihop med fysik och betydelsen av att kunna fysik i vissa yrken.</p>	<p>Eleven kan ge exempel på vardagliga situationer där man behöver kunskaper och färdigheter i fysik.</p> <p>Eleven kan nämna yrken, i vilka man behöver kunskap i fysik.</p>	<p>Eleven förklarar med hjälp av exempel vilka kunskaper och färdigheter i fysik som vi har nytta av i den egna livsmiljön.</p> <p>Eleven kan ge exempel på betydelsen av att kunna fysik inom olika yrken och i fortsatta studier.</p>	<p>Eleven förklarar med hjälp av exempel vilka kunskaper och färdigheter i fysik som vi har nytta av i det egna livet och i samhället.</p> <p>Eleven kan motivera vilken betydelse kunskaper i fysik har inom olika yrken och i fortsatta studier.</p>

M4 hand- leda ele- ven att an- vända sina fysikkun- skaper för att bygga en hållbar framtid samt att bedöma sina val med tanke på en håll- bar an- vändning av ener- giresurser	I1-I6	Eleven för- står bety- delsen av fysik för att bygga en hållbar framtid samt ut- värderar sina egna val med tanke på en hållbar använd- ning av energire- surser.	Kunskaper och färdig- heter i hållbar ut- veckling ur fysikens perspektiv	Eleven kan ge exem- pel på egna val som har betydelse med tanke på hållbar använd- ning av energire- surser.	Eleven kan nämna si- tuationer där fysik behövs för att bygga en hållbar framtid. Eleven kan nämna några goda lösningar med tanke på hållbar använd- ning av energire- surser.	Eleven kan med hjälp av exem- pel besk- riva på vil- ket sätt kunskaper i fysik be- hövs för att bygga en hållbar framtid. Eleven kan be-skriva olika lös- ningar med tanke på hållbar använd- ning av energire- surser.	Eleven motiverar med hjälp av exem- pel hur fy- sik an- vänds för att bygga en hållbar framtid. Eleven kan förklara samband mellan or- sak och verkan i anknytning till att bygga en hållbar framtid samt kan motivera olika lös- ningar med tanke på hållbar använd- ning av energire- surser.
--	-------	---	---	---	---	---	---

Forskningsfärdigheter

M5 upp- muntra eleven att formulera	I1-I6	Eleven for- mulerar forsknings- frågor	Förmåga att formu- lera frågor	Eleven känner igen feno-	Eleven for- mulerar enkla frå-	Eleven for- mulerar precise-	Eleven for- mulerar motive-
--	-------	---	--------------------------------------	--------------------------------	--------------------------------------	------------------------------------	-----------------------------------

<p>frågor kring de fenomen som granskas och att vidareutveckla frågorna till utgångspunkter för undersökningar och annan aktivitet</p>		<p>kring fenomen som granskas.</p>	<p>samt planera undersökningar och annan aktivitet</p>	<p>men i anknytning till vilka man kan utveckla undersökningsfrågor.</p>	<p>gor i anknytning till det ämnesområdet som granskas och som kan utvecklas till utgångspunkter för undersökningar.</p>	<p>rade frågor för att undersöka de fenomen som ska granskas till exempel genom att avgränsa variabler.</p>	<p>rade frågor kring de fenomen som ska granskas genom att stödja sig på tidigare inhämtade kunskaper om fenomenen.</p> <p>Eleven utvecklar frågor som utgångspunkter för undersökningar eller annan aktivitet.</p>
<p>M6 handleda eleven att genomföra experimentella undersökningar i samarbete med andra och att arbeta på ett säkert och</p>	<p>I1-I6</p>	<p>Eleven genomför experimentella undersökningar tillsammans med andra.</p> <p>Eleven arbetar på ett säkert</p>	<p>Förmåga att genomföra en experimentell undersökning</p>	<p>Eleven deltar i experimentellt arbete genom att observera genomförandet av undersökningarna med hänsyn till säkerhetsaspekterna</p>	<p>Eleven kan göra observationer och mätningar enligt en plan, vid behov under handledning.</p> <p>Eleven arbetar på ett säkert</p>	<p>Eleven arbetar på ett säkert sätt och gör observationer och mätningar enligt anvisningar eller en plan.</p> <p>Eleven</p>	<p>Eleven arbetar på ett säkert och konsekvent sätt, vid behov självständigt, samt gör observationer och mätningar på</p>

konse- kvent sätt		och konse- kvent sätt.		samt kla- rar av att berätta om sina observat- ioner.	sätt till- sammans med andra.	samarbe- tar med de andra.	ett ända- målsenligt sätt. Eleven kan genomföra olika undersök- ningar i samarbete med andra och stöder vid behov de övriga gruppmed- lemmarna.
M7 hand- leda ele- ven att be- handla, tolka och presentera egna undersök- ningsresul- tat samt utvärdera dem och hela undersök- ningspro- cessen	I1-I6	Eleven be- handlar och analy- serar re- sultaten av undersök- ningarna och utvär- derar undersök- ningspro- cessen.	Förmåga att be- handla, presentera och utvär- dera undersök- ningsresul- tat	Eleven be- skriver den utförda undersök- ningen och dess resul- tat genom att stödja sig på den samman- ställda in- format- ionen eller på obser- vationerna i under- sökningen.	Eleven be- handlar den in- formation som sam- manställts i under- sökningen och pre- senterar undersök- ningsresul- taten en- ligt anvis- ningar samt drar enkla slut- satser. Eleven kan	Eleven be- handlar och pre- senterar undersök- ningsresul- tat samt drar slut- satser. Eleven kan ge exem- pel på fak- torer som påverkar hur kor- rekta och pålitliga resultaten är och på	Eleven be- handlar, tolkar och presente- rar under- sökning- resultat på ett för fysi- ken typiskt sätt, samt motiverar slutsatser- na genom att stödja sig på det material som tagits fram i undersök- ningarna.

					ge exempel på faktorer som påverkar resultatens korrekthet och tillförlitlighet.	hur undersökningsprocessen fungerar.	Eleven kan utvärdera både resultaten och undersökningsprocessen.
M8 handleda eleven att förstå betydelsen av tekniska tillämpningar och principerna för hur de fungerar samt inspirera eleven att vara med och skapa, planera, utveckla och tillämpa enkla tekniska lösningar	I1-I6	Eleven förstår betydelsen av tekniska tillämpningar och principerna för hur de fungerar. Eleven utvecklar och tillämpar enkla tekniska lösningar i samarbete med andra.	Teknologiska kunskaper och förmåga att samarbeta kring teknologisk problemlösning	Eleven förstår betydelsen av tekniska tillämpningar i sitt eget liv och kan nämna några exempel bland dem där man använt fysik.	Eleven kan ge exempel på hur fysik tillämpas inom teknologin och beskriva hur dessa tillämpningar används. Eleven deltar med idéer och planer för teknologisk problemlösning.	Eleven kan beskriva tekniska tillämpningar där fysik använts och förklara principerna för hur de fungerar. Eleven arbetar i samarbete med andra för att söka idéer till samt planera, utveckla och tillämpa en teknisk lösning i vilken fysik använts.	Eleven beskriver tillämpningar inom teknik där fysik används och förklarar principerna för hur de fungerar samt motiverar deras betydelse för samhället. Eleven är aktiv då man söker idéer, planerar, utvecklar och tillämpar en teknisk lösning både

							självständigt och konstruktivt i samarbete med andra.
M9 handleda eleven att använda digitala verktyg för att söka, behandla och presentera information och mätresultat samt stödja elevens lärande med hjälp av åskådliga simuleringar	I1-I6	Eleven använder digitala verktyg samt simuleringar i sitt eget lärande.	Förmåga att använda digitala verktyg	Eleven använder under handledning digitala verktyg för att söka information. Eleven bekantar sig med någon simulering som stöder lärandet.	Eleven använder digitala verktyg för att hämta och presentera information utgående från anvisningarna. Eleven kan göra observationer av en simulering.	Eleven använder digitala verktyg eller applikationer för att hämta, behandla och presentera information och mätresultat. Eleven kan göra observationer och dra slutsatser av en simulering.	Eleven använder digitala verktyg eller applikationer självständigt för att hämta, behandla och presentera information och mätresultat. Eleven kan göra observationer och dra slutsatser av en simulering. Eleven kan göra generaliseringar med hjälp

							av en simulering.
Kunskaper i fysik och användning av dem							
M10 handleda eleven att använda fysikaliska begrepp på ett exakt sätt och att forma sina begreppsstrukturer i enlighet med uppfattningar som utgår från naturvetenskapliga teorier	I1-I6	Eleven använder fysikaliska begrepp exakt och tillämpar naturvetenskapliga teorier i sitt tänkande.	Förmåga att använda och strukturera begrepp	Eleven förklarar fenomenen i fysiken genom att använda några fysikaliska begrepp.	Eleven förklarar fenomenen i fysiken genom att använda fysikens centrala begrepp.	Eleven förklarar fenomenen i fysiken genom att använda fysikens centrala begrepp. Eleven kan kombinera ett fenomen med tillhörande egenskaper och med storheter som beskriver egenskaperna.	Eleven förklarar fenomenen i fysiken genom att använda fysikens centrala begrepp exakt. Eleven kan kombinera egenskaper och storheter som beskriver egenskaperna i anknytning till fenomen till en begreppsstruktur.
M11 handleda eleven att använda olika modeller för	I1-I6	Eleven använder olika modeller då	Förmåga att använda modeller	Eleven kan ge några exempel på modeller som använts i	Eleven använder enkla modeller i beskrivning av fenomen och	Eleven använder enkla modeller och gör utgående från dem	Eleven använder modeller och gör utgående från dem

att beskriva och förklara fenomen samt att göra prognoser		hen undersöker fenomen.		beskrivningen av fenomen.	uppgörande av prognoser.	upp prognoser och kan förklara hur modellen är skapad utgående från mätresultat. Eleven kan bedöma modellens relation till verkligheten.	upp prognoser och kan skapa enkla modeller utgående från mätresultat. Eleven kan bedöma modellens relation till verkligheten samt modellens begränsningar eller brister.
M12 handleda eleven att använda och kritiskt bedöma olika informationskällor och att uttrycka och motivera olika åsikter på ett för fysiken typiskt sätt	I1-I6	Eleven använder och bedömer kritiskt olika informationskällor samt uttrycker och motiverar olika åsikter på ett för fysiken typiskt sätt.	Förmåga att argumentera och använda informationskällor	Eleven söker under handledning information ur olika informationskällor. Eleven känner till synpunkter som motiveras på	Eleven söker information ur olika informationskällor. Eleven kan uttrycka olika synvinklar och övar sig att motivera dem på ett för fysiken	Eleven söker information ur olika informationskällor och väljer informationskällor som anses vara tillförlitliga. Eleven kan uttrycka och motivera olika synvinklar	Eleven söker information ur olika informationskällor och kan reflektera över informationskällans tillförlitlighet. Eleven kan uttrycka

				ett för fysiken typiskt sätt.	typiskt sätt.	på ett för fysiken typiskt sätt.	och motivera olika synvinklar på ett för fysiken typiskt sätt samt jämföra motstridiga synvinklar med varandra.
M13 handleda eleven att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att producera kunskap	I1, I4	Eleven uppfattar den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att producera kunskap.	Förmåga att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och sätt på vilka kunskap produceras	Eleven känner till att experimentellt arbete är det sätt på vilket man inom fysik producerar naturvetenskaplig kunskap.	Eleven kan ge exempel på hur naturvetenskaplig kunskap utvecklas och på vetenskapliga sätt att producera kunskap.	Eleven kan med hjälp av exempel i anknytning till fysik beskriva den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling. Eleven kan beskriva vetenskapliga sätt att producera kunskap.	Eleven kan med hjälp av exempel i anknytning till fysik förklara och motivera den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling. Eleven kan förklara och motivera vetenskapliga sätt att producera kunskap.

M14 hand- leda ele- ven att nå tillräckliga teoretiska kunskaper för fort- satta stu- dier i fråga om växel- verkan och rörelse samt elektricitet	I5, I6	Eleven når tillräckliga teoretiska kunskaper för fort- satta stu- dier.	Hur eleven nått teore- tiska kun- skaper i fråga om växelver- kan och rörelse samt elektricitet för fort- satta stu- dier	Eleven känner i bekanta si- tuationer till några begrepp, fenomen och stor- heter i an- knytning till växel- verkan och rörelse samt elektrici- tet.	Eleven kan i bekanta situationer använda några cen- trala be- grepp, ob- jekt, feno- men, egen- skaper, storheter, modeller och lagar i anknytning till växel- verkan och rörelse samt elektrici- tet.	Eleven kan i bekanta situationer använda centrala begrepp, objekt, fe- nomen, egen- skaper, storheter, modeller och lagar i anknytning till växel- verkan och rörelse samt elektrici- tet.	Eleven kan i bekanta och till- lämpnings- bara situ- ationer an- vända cen- trala be- grepp, ob- jekt, feno- men, egen- skaper, storheter, modeller och lagar i anknytning till växel- verkan och rörelse samt elektrici- tet.
M15 hand- leda ele- ven att till- lämpa sina kunskaper och färdig- heter i fy- sik inom mångve- tenskap- liga lärom- råden samt er- bjuda ele- ven möjlig- heter att	I1-I6	Eleven till- lämpar sina kun- skaper och färdig- heter i fy- sik i olika situa- tioner.		<i>Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflek- tera över sina erfa- renheter som en del av själv- värde- ringen.</i>		.	

lära sig hur fysik tillämpas i olika situationer, till exempel i naturen, i näringslivet, i organisationer eller i vetenskapliga samfund							
--	--	--	--	--	--	--	--

Årskurs 7

FYSIK

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 7			
Betydelse, värderingar och attityder			
M1 uppmuntra och inspirera eleven att studera fysik	I1-I6	Eleven lär sig att känna igen fysikaliska fenomen i vardagen.	K1
M2 vägleda och uppmuntra eleven att analysera sina kunskaper i fysik, att ställa upp mål för sitt arbete och att arbeta långsiktigt	I1-I6	Eleven lär sig att observera omgivningen och gör handledda mätningar av fysikaliska fenomen som anknyter till elevens egen verklighet.	K1 K6

M3 vägleda eleven att förstå betydelsen av att kunna fysik i sitt eget liv, i livsmiljön och i samhället	I1- I6	Eleven bekantar sig med fysikaliska fenomen som har betydelse i elevens liv. Eleven studerar vilka hälsoeffekter dessa fenomen har; radioaktivitet och strålning. Eleven lär sig hur man kan ha nytta av strålning.	K6 K7
Forskningsfärdigheter			
M5 uppmuntra eleven att formulera frågor kring de fenomen som granskas och att vidareutveckla frågorna till utgångspunkter för undersökningar och annan aktivitet	I1- I6	Eleven lär sig fysik utgående från sina egna observationer. Eleven gör praktiska mätningar (<i>t.ex. svängnings- och vågrörelse samt ljuset</i>).	K1 K7
M6 handleda eleven att genomföra experimentella undersökningar i samarbete med andra och att arbeta på ett säkert och konsekvent sätt	I1- I6	Eleven gör handledda undersökningar i grupp, parvis och självständigt. Eleven iakttar självständigt olika fenomen i fysiken. Eleven gör mätningar och undersökningar (<i>t.ex. av svängnings- och vågrörelse samt av ljusets egenskaper</i>).	K2 K5
M7 vägleda eleven att behandla, tolka och presentera egna undersökningsresultat samt utvärdera dem och hela undersökningsprocessen	I1- I6	Eleven utarbetar rapporter om mätningarna och reflekterar över hur väl de egna lösningarna fungerar.	K2 K5
M9 vägleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, behandla och presentera information och mätresultat samt stödja elevens lärande med hjälp av åskådliga simuleringar	I1- I6	Eleven lär sig använda informationsteknik för att söka, behandla samt presentera information och de egna undersökningsresultaten. Eleven söker praktiska exempel på det som behandlas i undervisningen från verkligheten utanför skolan.	K5
Kunskaper i fysik och användning av dem			

M10 vägleda eleven att använda fysikaliska begrepp på ett exakt sätt och att forma sina begreppsstrukturer i enlighet med uppfattningar som utgår från naturvetenskapliga teorier	I1- I6	Eleven lär sig grundläggande begrepp i fysiken: temperatur, ljus, ljud och vågrörelse.	K1
M11 lära eleven att använda olika modeller för att beskriva och förklara fenomen samt att göra prognoser	I1- I6	Eleven lär sig förstå världsalltets strukturer och dimensioner och studerar fysiken som vetenskap.	K1
M13 vägleda eleven att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att producera kunskap	I1- I6	Eleven bekantar sig med astronomins och fysikens utveckling.	K1 K4

Årskurs 8

FYSIK

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 8			
Betydelse, värderingar och attityder			
M1 uppmuntra och inspirera eleven att studera fysik	I1- I6	Eleven bekantar sig ur fysikens synvinkel med energi och mekanik i sin egen livsmiljö.	K1

M2 vägleda och uppmuntra eleven att analysera sina kunskaper i fysik, att ställa upp mål för sitt arbete och att arbeta långsiktigt	I1- I6	Eleven lär sig att utöver kvalitativt åskådliggörande söka information och också kvantitativt observera fysikaliska fenomen i omgivningen. Eleven övar sig på att tillämpa sina kunskaper i fysik i sitt eget liv.	K1 K6
M3 vägleda eleven att förstå betydelsen av att kunna fysik i sitt eget liv, i livsmiljön och i samhället	I1- I6	Eleven lär sig i vilka praktiska situationer kunskaper i fysik behövs. Eleven lär sig mekanikens grunder. Eleven söker exempel på mekanik från verkligheten utanför skolan.	K6 K7
Forskningsfärdigheter			
M5 uppmuntra eleven att formulera frågor kring de fenomen som granskas och att vidareutveckla frågorna till utgångspunkter för undersökningar och annan aktivitet	I1- I6	Eleven bekantar sig med fysikens betydelse i trafiken och reflekterar över vilken betydelse det som hen lärt sig har för trafiksäkerheten. Eleven undersöker olika exempel på mekanik och tryck och söker de bästa tillämpningarna för dessa ur fysikens synvinkel.	K1 K7
M6 handleda eleven att genomföra experimentella undersökningar i samarbete med andra och att arbeta på ett säkert och konsekvent sätt	I1- I6	Eleverna bekantar sig med olika skeden i den experimentella undersökningsprocessen. Eleven gör mätningar av kroppars rörelse, jämvikt och tryck samt bekantar sig med tillämpningar av ämnet hemma och i arbetslivet.	K1 K5
M7 vägleda eleven att behandla, tolka och presentera egna undersökningsresultat samt utvärdera dem och hela undersökningsprocessen	I1- I6	Eleven övar sig på att sammanställa undersökningsresultat och presentera dem med hjälp av grafer. Eleven använder applikationer inom informationstekniken som stöd. Eleven övar sig på att studera publikationer inom fysik.	K2 K5
M8 vägleda eleven att förstå betydelsen av tekniska tillämpningar och hur de fungerar samt inspirera eleven att vara med och skapa, planera, utveckla och tillämpa enkla tekniska lösningar tillsammans med andra	I1- I6	Eleven letar på ett innovativt sätt efter exempel på mekanikens lagbundenheter i sin omgivning. Eleven bekantar sig med problemlösningssmodeller i anknytning till ämnet.	K2 K3 K5

Kunskaper i fysik och användning av dem			
M9 vägleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, behandla och presentera information och mätresultat samt stödja elevens lärande med hjälp av åskådliga simuleringar	I1- I6	Eleven lär sig att skaffa information om fenomen som studeras och övar sig på att jämföra de erhållna resultaten. Eleven lär sig att använda modern teknologi i mätningar.	K5
M10 vägleda eleven att använda fysikaliska begrepp på ett exakt sätt och att forma sina begreppsstrukturer i enlighet med uppfattningar som utgår från naturvetenskapliga teorier	I1- I6	Eleven lär sig fysikaliska begrepp i anknytning till energi, bekantar sig med olika energiformer och hur de produceras. Eleven lär sig begreppen arbete och effekt.	K1
M11 lära eleven att använda olika modeller för att beskriva och förklara fenomen samt att göra prognoser	I1- I6	Eleven studerar hur växelverkan ger upphov till rörelse samt olika mekaniska fenomen. Eleven bekantar sig kvantitativt med värmefenomen och fördjupar sig i värmeenergi.	K1
M12 handleda eleven att använda och kritiskt bedöma olika informationskällor och att uttrycka och motivera olika åsikter på ett för fysiken typiskt sätt	I1- I6	Eleven sätter sig in i mekanikens betydelse och övar sig att jämföra olika energilösningar.	K2 K4
M13 vägleda eleven att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att producera kunskap	I1- I6	Eleven bekantar sig med mekanikens utveckling, reflekterar över användningen av teknologi i det moderna samhället och hur det påverkar elevens eget liv.	K1 K4
M14 vägleda eleven att nå tillräckliga teoretiska kunskaper för fortsatta	I5 I6	Eleven utvecklar sina kunskaper i mekanik, rörelse och energi med tanke på fortsatta studier.	K1

studier i fråga om växelverkan och rörelse samt elektricitet			
--	--	--	--

Årskurs 9

FYSIK

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 9			
Betydelse, värderingar och attityder			
M1 uppmuntra och inspirera eleven att studera fysik	I1- I6	Eleven lär sig att förstå teknologins betydelse och att hålla sig uppdaterad inom området.	K1
M2 vägleda och uppmuntra eleven att analysera sina kunskaper i fysik, att ställa upp mål för sitt arbete och att arbeta långsiktigt	I1- I6	Eleven förstår att det är viktigt att behärska de olika delområdena inom fysiken. Eleven förstår att det är viktigt att skaffa information. Elevens uppfattning om sitt eget kunnande stärks.	K1 K6
M3 vägleda eleven att förstå betydelsen av att kunna fysik i sitt eget liv, i livsmiljön och i samhället	I1- I6	Eleven reflekterar över hurdana färdigheter i fysik hen behöver i sina fortsatta studier och i det vardagliga livet.	K6 K7
M4 handleda eleven att använda sina fysikkunskaper för att bygga en hållbar framtid samt att bedöma sina val med tanke på en hållbar användning av energiresurser	I1- I6	Eleven övar sig på att beakta hållbar utveckling och förnybara energilösningar med tanke på framtiden. Eleven följer aktuella händelser inom fysikens område. Eleven gör beräkningar i anknytning till elenergi.	K3 K7

Forskningsfärdigheter			
M5 uppmuntra eleven att formulera frågor kring de fenomen som granskas och att vidareutveckla frågorna till utgångspunkter för undersökningar och annan aktivitet	I1- I6	<p>Eleven fördjupar sin kunskap om forskningen inom fysik.</p> <p>Eleven lär sig att formulera frågor som anknyter till fysik.</p> <p>Eleven planerar experimentella undersökningar.</p>	K1 K7
M6 handleda eleven att genomföra experimentella undersökningar i samarbete med andra och att arbeta på ett säkert och konsekvent sätt	I1- I6	Eleven gör mätningar och presenterar dessa självständigt och i grupp genom att använda informationsteknik.	K2 K5
M7 vägleda eleven att behandla, tolka och presentera egna undersökningsresultat samt utvärdera dem och hela undersökningsprocessen	I1- I6	Eleven publicerar undersökningsresultat och utvärderar deras tillförlitlighet, riktighet och betydelse.	K2 K5
M8 vägleda eleven att förstå betydelsen av tekniska tillämpningar och hur de fungerar samt inspirera eleven att vara med och skapa, planera, utveckla och tillämpa enkla tekniska lösningar tillsammans med andra	I1- I6	<p>Eleven fördjupar sig i centrala principer som anknyter till ellära och lär sig att tillämpa dessa i sina egna kreativa lösningar.</p> <p>Eleven bekantar sig med energiproduktion och förbrukning samt olika kraftverk.</p> <p>Eleven lär sig principerna för elöverföring inom fysik.</p>	K2 K3 K5
M9 vägleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, behandla och presentera information och mätresultat samt stödja elevens lärande med hjälp	I1- I6	Eleven bekantar sig med informationstekniska lösningar i fysiken och lär sig att använda olika tillämpningar.	K5

av åskådliga simuleringsringar			
Kunskaper i fysik och användning av dem			
M10 vägleda eleven att använda fysikaliska begrepp på ett exakt sätt och att forma sina begreppsstrukturer i enlighet med uppfattningar som utgår från naturvetenskapliga teorier	I1- I6	Eleven löser storhetsekvationer och bekantar sig med applikationsprogram. Eleven fördjupar sin kunskap om centrala begrepp inom fysiken och sin förmåga att tillämpa dem.	K1
M11 lära eleven att använda olika modeller för att beskriva och förklara fenomen samt att göra prognoser	I1- I6	Eleven lär sig magnetismens grunder. Eleven lär sig storheter i anknytning till elektriska kretsar: spänning och elström. Eleven lär sig mera om elektromagnetisk strålning och radioaktivitet. Eleven övar praktiska räkneuppgifter inom ellära.	K1
M12 handleda eleven att använda och kritiskt bedöma olika informationskällor och att uttrycka och motivera olika åsikter på ett för fysiken typiskt sätt	I1- I6	Eleven tillägnar sig den kunskap inom fysik som är nödvändig med tanke på fortsatta studier och i arbetslivet. Eleven övar sig på att utvärdera informationens riktighet och tillämpbarhet. Eleven övar sig på att skriva och producera fysikalisk text.	K2 K4
M13 vägleda eleven att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att producera kunskap	I1- I6	Eleven bekantar sig med elektricitetens och strålningens historia. Eleven lär sig mera om modern forskning inom fysiken.	K1 K4
M14 vägleda eleven att nå tillräckliga teoretiska kunskaper för fortsatta studier i fråga om växelverkan och rörelse samt elektricitet	I1- I6	Eleven gör kvantitativa och kvalitativa undersökningar av elektriska kretsar.	K1
M15 handleda eleven att tillämpa sina kunskaper och färdigheter i	I1- I6	Eleven bekantar sig med vilket kunnande i fysik som behövs i olika yrken.	K6

fysik inom mångvetenskapliga lärområden samt erbjuda eleven möjligheter att lära sig hur fysik tillämpas i olika situationer, till exempel i naturen, i näringslivet, i organisationer eller i vetenskapliga samfund		Eleven lär sig tillämpa sina kunskaper.		
--	--	---	--	--

15.4.8 KEMI

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i kemiundervisningen är att stödja eleverna att utveckla sitt naturvetenskapliga tänkande och sin världsbild. Undervisningen i kemi ska hjälpa eleven att förstå betydelsen av kemi och dess tillämpningar i vardagslivet, livsmiljön, samhället och inom teknologi. Undervisningen ska stödja elevernas förmåga att göra val och att använda sina kunskaper och färdigheter i olika livssituationer. Undervisningen ska förmedla en bild av kemins betydelse för en hållbar framtid: kemi behövs för att utveckla nya lösningar och trygga miljöns och människans välbefinnande. Undervisningen ska vägleda eleverna att ta ansvar för sin omgivning.

Kemiundervisningens uppdrag är att stödja elevernas begreppsbildning och förståelse för fenomen som anknyter till kemi. I årskurs 7–9 ska tyngdpunkten i studierna ligga på makroskopisk nivå men vartefter elevernas förmåga att tänka abstrakt utvecklas ska sambandet till submikroskopiska och symboliska modeller stärkas. Undervisningen går stegvis från elevernas tidigare erfarenheter och observationer till att beskriva och förklara fenomen samt beskriva ämnens struktur och kemiska reaktioner med hjälp av kemiska symboler. Undervisningen ska vägleda eleverna att tänka naturvetenskapligt samt söka och använda information, komma med idéer, kommunicera och bedöma informationens pålitlighet och betydelse i olika situationer på ett naturvetenskapligt sätt.

Utgångspunkten för undervisningen i kemi är observationer och undersökningar av ämnen och fenomen i livsmiljön. Att undersöka är viktigt för att eleven ska tillägna sig begrepp, lära sig ett undersökande arbetssätt och uppfatta naturvetenskapens karaktär. Undersökande arbetssätt utvecklar arbets- och samarbetsfärdigheterna, förmågan att tänka kreativt och kritiskt samt inspirerar eleverna att studera kemi.

Undervisningens uppdrag är att vägleda eleverna att förstå betydelsen av att kunna kemi med tanke på fortsatta studier och arbetslivet. Jämlikhet och likställdhet främjas genom att man erbjuder eleverna möjligheter att tillämpa kemi i olika kontexter och ger dem mångsidig information om yrken som förutsätter kunskaper i kemi.

Mål för undervisningen i kemi i årskurs 7–9

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Betydelse, värderingar och attityder		
M1 uppmuntra och inspirera eleven att studera kemi	I1–I6	K1
M2 vägleda och uppmuntra eleven att identifiera sina kunskaper i kemi, att ställa upp mål för sitt arbete och att arbeta långsiktigt	I1–I6	K1, K6
M3 vägleda eleven att förstå betydelsen av kunskaper i kemi i sitt eget liv, i livsmiljön och i samhället	I1–I6	K6, K7
M4 handleda eleven att använda sina kunskaper i kemi för att bygga en hållbar framtid samt att bedöma sina val med tanke på en hållbar användning av naturresurser och produkters livscykel	I1–I6	K3, K7
Forskningsfärdigheter		
M5 uppmuntra eleven att formulera frågor kring de fenomen som granskas och att vidareutveckla frågorna till utgångspunkter för undersökningar och annan aktivitet	I1–I6	K1, K7
M6 handleda eleven att genomföra experimentella undersökningar i samarbete med andra och att arbeta på ett säkert och konsekvent sätt	I1–I6	K2, K5
M7 vägleda eleven att behandla, tolka och presentera resultat från egna undersökningar samt utvärdera dem och hela undersökningsprocessen	I1–I6	K2, K5
M8 vägleda eleven att uppfatta hur kemi tillämpas inom teknologi samt att vara med och skapa, planera, utveckla och tillämpa lösningar som omfattar tillämpning av kemi i samarbete med andra	I1–I6	K2, K3, K5
M9 handleda eleven att använda digitala verktyg för att söka, behandla och presentera information och resultat från undersökningar samt stödja elevens lärande med hjälp av åskådliga simuleringar	I1–I6	K5
Kunskaper i kemi och användning av dem		
M10 vägleda eleven att använda kemiska begrepp på ett exakt sätt samt att utveckla sina begreppsstrukturer i enlighet med uppfattningar som utgår från naturvetenskapliga teorier	I1–I6	K1
M11 handleda eleven att använda olika modeller för att beskriva och förklara ämnets struktur och kemiska fenomen	I1–I6	K1
M12 handleda eleven att använda och kritiskt bedöma olika informationskällor och att uttrycka och motivera olika åsikter på ett för kemin typiskt sätt	I1–I6	K2, K4
M13 vägleda eleven att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att producera kunskap	I1–I6	K1, K4

M14 handleda eleven att förstå de grundläggande principerna för ämnens egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår	I5, I6	K1
M15 handleda eleven att tillämpa sina kunskaper och färdigheter i kemi inom mångvetenskapliga lärområden samt erbjuda eleven möjligheter att lära sig hur kemi tillämpas i olika situationer, till exempel i naturen, i näringslivet, i organisationer eller i vetenskapliga samfund	I1–I6	K6

Centralt innehåll som anknyter till målen för kemi i årskurs 7–9

Innehållet väljs så att det stödjer målen och beaktar de lokala möjligheterna. Innehållen anknyter sig till varandra så att naturvetenskaplig forskning (I1) ingår i samtliga områden. Innehållet formas till helheter för olika årskurser.

I1 Naturvetenskaplig forskning: Säkerhet i arbetet och grundläggande arbetsfärdigheter lägger grund för experimentellt arbete. Innehåll för noggrant styrda och öppna undersökningar väljs från olika områden och från teman som är föremål för elevernas intresse. I olika undersökningar betonas forskningsprocessens olika faser på ett ändamålsenligt sätt, såsom att begrunda ett problem eller fenomen, planera, genomföra ett experiment, observera, sammanställa och behandla resultat samt utvärdera och presentera resultaten. Eleverna övar sig att använda informations- och kommunikationsteknik i olika skeden av undersökningarna.

I2 Kemi i det egna livet och livsmiljön: Innehållet väljs så att fenomen i det egna livet och den egna livsmiljön granskas särskilt med tanke på hälsa och säkerhet. I valet av innehåll beaktas den lokala verksamhetsmiljön och närmiljöns tillstånd. Eleverna får insikter i hemmets kemikalier och i brandsäkerhet. Förändringar i aggregationstillstånd undersöks.

I3 Kemi i samhället: Innehåll som anknyter till kemiska fenomen och tillämpningar väljs särskilt med tanke på teknologi och mänskligt välbefinnande. Tyngdpunkten ligger på hållbar användning av naturresurser, bland annat utifrån produktens livscykel. Eleverna får kännedom om olika utbildningsstigar och yrken där man behöver kunskaper i kemi.

I4 Kemin som grund för världsbilden: Innehållet väljs så att det ger en bild av kemin som vetenskap, lagarna om materiens och energins bevarande samt naturens dimensioner. Till innehållet hör också att granska nyheter som förknippas med kemi, aktuella fenomen, tillämpningar och modern forskning.

I5 Ämnens egenskaper och struktur: Eleverna undersöker mångsidigt egenskaper hos blandningar och rena ämnen, som till exempel vatten- och fettlöslighet. Utgående från egenskaper hos grundämnen studerar eleverna ämnens uppbyggnad av atomer, atomens byggnad och det periodiska systemet. Modeller och simuleringar används för att åskådliggöra strukturen hos föreningar. Eleverna studerar kol, dess föreningar och näringsämnen. De fördjupar sig närmare i någon organisk föreningsgrupp.

I6 Ämnens egenskaper och omvandlingar: Eleverna studerar vilka omvandlingar energi och ämnen genomgår i kemiska reaktioner. De iakttar reaktionshastighet och funderar över vilka faktorer som påverkar den. Eleverna sätter sig in i kolets kretslopp och dess betydelse för liv. Man lär sig om koncentration och surhet i samband med vardagliga exempel. Eleverna övar sig att tolka kemiska symboler och enkla reaktionslikheter.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i kemi i årskurs 7–9

Mångsidiga arbetssätt och lärmiljöer bidrar till att uppnå målen i kemi. Ett forskningsorienterat arbetssätt stödjer begrepps- bildningen och utvecklingen av elevernas undersökningsfärdigheter. Med tanke på målen är det viktigt att eleverna deltar och samverkar vid planeringen och genomförandet av enkla undersökningar. I det experimentella arbetet ska kemikalie- och avfallslagstiftningen samt arbetarskyddslagstiftningen följas, i synnerhet de begränsningar som gäller unga arbetst- gare.

I lärmiljöerna används informations- och kommunikationsteknik på ett naturligt sätt. För att eleverna ska få en mångsidig bild av hur kemi och teknik tillämpas, ska man utöver skolans lokaler utnyttja lokala möjligheter, till exempel näromgiv- ningen, och samarbeta med företag och sakkunniga.

Handledning, differentiering och stöd i kemi i årskurs 7–9

Med tanke på målen i kemi är det viktigt att handleda eleverna att arbeta självständigt och långsiktigt samt att identifiera sina lärvanor. Eleverna ska stödjas att tillägna sig och förstå begrepp för att kunna uppfatta begreppen som tydliga hel- heter. I det experimentella arbetet får de lära sig att arbeta tryggt och smidigt. Undervisningen kan differentieras med hjälp av undersökningsuppgifter, där eleverna kan agera i olika roller eller avancera individuellt till olika tankenivåer. Med olika modeller och genom att använda dem på olika sätt kan man också utmana elevernas förmåga att tänka abstrakt. Handledning och stöd, valet av arbetssätt, delaktighet i planeringen av arbetet och upplevelser av att lyckas bidrar till att stärka elevens bild av sig själv som elev.

Bedömning av elevens lärande i kemi i årskurs 7–9

Disponering av arbetet i mindre helheter, projekt eller experimentella arbeten med egna mål och bedömningsgrunder stödjer en mångsidig bedömning. Bedömningen av experimentellt arbete kan avancera från säkerhet i arbetet till uppgif- ter som mäter färdigheter och från styrda undersökningar till öppna undersökningar. Eleverna ska vägledas att identifiera sina förkunskaper, färdigheter och förhandsuppfattningar. Arbetet främjas med hjälp av konstruktiv respons och frågor. Uppmuntrande respons bidrar i synnerhet till att utveckla forskningsfärdigheterna och stärka motivationen. I slutet av studiehelheterna bedöms hur väl eleverna har nått de uppställda målen och uppmärksamheten riktas mot nya utveck- lingsområden. Bedömningen ska grunda sig på olika alster men också på observation av arbetet och på diskussioner. Ut- över alstrens innehåll bedöms studieprocessen och arbetets olika faser, till exempel hur eleven formulerar frågor, avgrän- sar ämnet, söker information, motiverar åsikter, använder begrepp, hur tydligt eleven uttrycker sig och hur hen slutför arbetet. Elevernas självbedömning, kamratrespons och diskussioner mellan läraren och elever kan användas som stöd för bedömningen.

Slutbedömningen infaller det läsår då kemi upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleven har uppnått målen för lärokursen i kemi när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i kemi. Elevens kunskaper i kemi utvecklas i allmänhet inom de olika målområdena ända till lärokursens slut. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av i vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsor- det åtta (8) om hen i genomsnitt visar den kompetens som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrids inom något kompetensområde kan detta kompensera en svagare prestation inom något annat delområde.

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet 5	Kunskapskrav för vitsordet 7	Kunskapskrav för vitsordet 8	Kunskapskrav för vitsordet 9
Betydelse, värderingar och attityder							
M1 uppmuntra och inspirera eleven att studera kemi	I1-I6	Eleven upplever studierna i kemi meningsfulla.		<i>Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.</i>			
M2 handleda och uppmuntra eleven att identifiera sina kunskaper i kemi, att	I1-I6	Eleven utvärderar sitt eget kunnande i kemi, lägger upp mål för sitt arbete och		<i>Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över</i>			

ställa upp mål för sitt arbete och att arbeta långsiktigt		arbetar långsiktigt.		<i>sina erfarenheter som en del av självvärderingen.</i>			
M3 handleda eleven att förstå betydelsen av att kunna kemi i sitt eget liv, i livsmiljön och i samhället	I1-I6	Eleven förstår vilken betydelse kunskaper i kemi har i det egna livet, i livsmiljön och i samhället.	Förmåga att förstå betydelsen av kemi	Eleven känner till att vissa fenomen hör ihop med kemi och betydelsen av att kunna kemi i vissa yrken.	Eleven kan ge exempel på vardagliga situationer där man behöver kunskaper och färdigheter i kemi. Eleven kan nämna yrken, i vilka man behöver kunskaper i kemi.	Eleven förklarar med hjälp av exempel vilka kunskaper och färdigheter i kemi som vi har nytta av i den egna livsmiljön. Eleven kan ge exempel på betydelsen av att kunna kemi inom olika yrken och i fortsatta studier.	Eleven förklarar med hjälp av exempel vilka kunskaper och färdigheter i kemi som vi har nytta av i det egna livet och i samhället. Eleven kan motivera betydelsen av kunskaper i kemi inom olika yrken och i fortsatta studier.
M4 handleda eleven att använda sina kemikunskaper för	I1-I6	Eleven förstår betydelsen av kemi för att bygga en hållbar	Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling ur	Eleven kan ge exempel på egna val som har betydelse	Eleven kan ge exempel på situationer, där kemi behövs för	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva på vilket sätt	Eleven motiverar med hjälp av exempel hur

att bygga en hållbar framtid samt att bedöma sina val med tanke på en hållbar användning av naturresurser och livscykeln hos en produkt		framtid samt utvärderar sina egna val med tanke på en hållbar användning av naturresurser och livscykeln hos en produkt.	kemins perspektiv	med tanke på hållbar användning av naturresurser och livscykeln hos en produkt.	att bygga en hållbar framtid. Eleven kan nämna några goda lösningar med tanke på hållbar användning av naturresurser och livscykeln hos en produkt.	kunskaper i kemi behövs för att bygga en hållbar framtid. Eleven kan beskriva olika lösningar med tanke på hållbar användning av naturresurser och livscykeln hos en produkt.	kemi används för att bygga en hållbar framtid. Eleven kan förklara sambandet mellan orsak och verkan i anknytning till att bygga en hållbar framtid samt kan motivera olika lösningar med tanke på hållbar användning av naturresurser och livscykeln hos en produkt.
Forskningsfärdigheter							
M5 uppmontra eleven att formulera	I1-I6	Eleven formulerar forskningsfrågor om	Förmåga att formulera frågor	Eleven känner igen fenomen	Eleven formulerar enkla frågor	Eleven formulerar precisa	Eleven formulerar motive

<p>frågor kring de fenomen som granskas och att vidareutveckla frågorna till utgångspunkter för undersökningar och annan aktivitet</p>		<p>de fenomen som granskas.</p>	<p>samt planera undersökningar och annan aktivitet</p>	<p>men i anknytning till vilka man kan utveckla undersökningsfrågor.</p>	<p>gor i anknytning till det ämnesområdet som granskas och som kan utvecklas till utgångspunkter för undersökningar.</p>	<p>rade frågor för att undersöka de fenomen som ska granskas till exempel genom att avgränsa variabler.</p>	<p>rade frågor kring de fenomen som ska granskas genom att stödja sig på tidigare inhämtade kunskaper om fenomenen.</p> <p>Eleven utvecklar frågor som utgångspunkter för undersökningar eller annan aktivitet.</p>
<p>M6 handleda eleven att genomföra experimentella undersökningar i samarbete med andra och att arbeta på ett säkert</p>	<p>I1-I6</p>	<p>Eleven genomför experimentella undersökningar tillsammans med andra.</p> <p>Eleven arbetar på ett säkert</p>	<p>Förmåga att genomföra en experimentell undersökning</p>	<p>Eleven deltar i experimentellt arbete genom att observera genomförandet av undersökningarna med hänsyn till säkerhetsaspekterna</p>	<p>Eleven kan göra observationer och mätningar enligt en plan, vid behov under handledning.</p> <p>Eleven arbetar på</p>	<p>Eleven arbetar på ett säkert sätt och gör observationer och mätningar enligt anvisningar eller en plan.</p>	<p>Eleven arbetar på ett säkert och konsekvent sätt, vid behov självständigt, samt gör observationer och mätningar på</p>

och konsekvent sätt		och konsekvent sätt.		samt klarar av att berätta om sina observationer.	ett säkert sätt tillsammans med andra.	Eleven samarbetar med de andra.	ett ändamålsenligt sätt. Eleven kan genomföra olika undersökningar i samarbete med andra och stöder vid behov de övriga gruppmedlemmarna.
M7 handleda eleven att behandla, tolka och presentera egna undersökningsresultat samt utvärdera dem och hela undersökningsprocessen	I1-I6	Eleven behandlar och analyserar resultaten av undersökningarna och utvärderar undersökningsprocessen.	Förmåga att behandla, presentera och utvärdera undersökningsresultat	Eleven beskriver den utförda undersökningen och dess resultat genom att stödja sig på den sammanställda informationen eller på de gjorda observationerna i undersökningen.	Eleven behandlar den information som sammanställts i undersökningen och presenterar undersökningsresultaten enligt instruktionerna samt drar enkla slutsatser. Eleven nämner	Eleven behandlar och presenterar undersökningsresultat samt drar slutsatser. Eleven kan ge exempel på faktorer som påverkar hur korrekta och pålitliga resultaten är och på	Eleven behandlar, tolkar och presenterar undersökningsresultat på ett för ke-min typiskt sätt, samt motiverar slutsatserna genom att stödja sig på det material som tagits fram i undersökningarna.

					faktorer som påverkar resultatens korrekthet och tillförlitlighet.	hur undersökningsprocessen fungerar.	Eleven kan utvärdera både resultatet och undersökningsprocessen.
M8 vägleda eleven att uppfatta hur kemi tillämpas inom teknologi samt att vara med och skapa, planera, utveckla och tillämpa lösningar som omfattar tillämpning av kemi i samarbete med andra	I1-I6	Eleven förstår hur kemi tillämpas inom teknologin. Eleven utvecklar och tillämpar enkla teknologiska lösningar i samarbete med andra.	Teknologiska kunskaper och förmåga att samarbeta kring teknologisk problemlösning	Eleven förstår betydelsen av teknologiska tillämpningar i sitt eget liv och kan nämna några exempel bland dem, där man använt kemi.	Eleven kan ge exempel på hur kemi tillämpas inom teknologin och beskriva hur dessa tillämpningar används. Eleven deltar med idéer och planer för problemlösning.	Eleven kan beskriva teknologiska tillämpningar där kemi tillämpas och förklara principerna för hur de fungerar. Eleven arbetar i samarbete med andra för att söka idéer till samt planera, utveckla och tillämpa en teknologisk lös-	Eleven beskriver tillämpningar inom teknologin där kemi används och förklarar principerna för hur de fungerar samt motiverar deras betydelse för samhället. Eleven är aktiv då man söker idéer, planerar, utvecklar och tillämpar en lösning både självständigt och

						ning i vilken kemi använts.	konstruktivt i samarbete med andra.
M9 handleda eleven att använda digitala verktyg för att söka, behandla och presentera information och mätresultat samt stödja elevens lärande med hjälp av åskådliga simuleringar	I1-I6	Eleven använder digitala verktyg samt simuleringar i sitt eget lärande.	Förmåga att använda digitala verktyg	Eleven använder under handledning digitala verktyg för att söka information. Eleven bekantar sig med någon simulering som stöder lärandet.	Eleven använder digitala verktyg för att hämta och presentera information enligt anvisningarna. Eleven kan göra observationer av en simulering.	Eleven använder digitala verktyg eller applikationer för att hämta, behandla och presentera information och mätresultat. Eleven kan göra observationer och dra slutsatser av en simulering.	Eleven använder digitala verktyg eller applikationer självständigt för att hämta, behandla och presentera information och mätresultat. Eleven kan göra observationer och dra slutsatser av en simulering. Eleven kan göra generaliseringar med hjälp av en simulering.

Kunskaper i kemi och användning av dem

<p>M10 hand- leda ele- ven att an- vända ke- miska be- grepp på ett exakt sätt och att forma sina be- grepps- strukturer i enlighet med upp- fattningar som utgår från natur- vetenskap- liga teorier</p>	<p>I1-I6</p>	<p>Eleven an- vänder ke- miska be- grepp ex- akt och till- lämpar na- turveten- skapliga teorier i sitt tän- kande.</p>	<p>Förmåga att an- vända och strukturer begrepp</p>	<p>Eleven för- klarar fe- nomen i kemin ge- nom att använda några ke- miska be- grepp.</p>	<p>Eleven för- klarar fe- nomen i kemin ge- nom att använda kemins centrala begrepp.</p>	<p>Eleven för- klarar fe- nomen i kemin ge- nom att använda kemins centrala begrepp.</p> <p>Eleven kan kombinera ett feno- men med tillhörande egen- skaper och med stor- heter som beskriver egenskap- erna.</p>	<p>Eleven för- klarar fe- nomen i kemin ge- nom att använda kemins centrala begrepp exakt.</p> <p>Eleven kan kombinera egen- skaper och storheter som be- skriver egenska- perna i an- knytning till feno- men till en begrepps- struktur.</p>
<p>M11 hand- leda ele- ven att an- vända olika mo- deller för att besk- riva och förklara</p>	<p>I1-I6</p>	<p>Eleven an- vänder olika mo- deller då hen grans- kar ämnets struktur</p>	<p>Förmåga att an- vända mo- deller</p>	<p>Eleven känner till att mo- deller an- vänds för att besk- riva äm- nets struk- tur.</p>	<p>Eleven kan nämna ex- empel där modeller används för att illu- strera strukturen hos ett</p>	<p>Eleven kan be-skriva ämnets struktur och ke- miska fe- nomen med olika modeller.</p>	<p>Eleven kan be-skriva och för- klara strukturen hos ett ämne och kemiska fenomen</p>

ämnens struktur och kemiska fenomen		och kemiska fenomen.			ämne och kemiska fenomen.	Eleven kan bedöma modellens relation till verkligheten.	genom att använda olika modeller. Eleven kan bedöma modellens relation till verkligheten samt modellens begränsningar eller brister.
M12 handleda eleven att använda och kritiskt bedöma olika informationskällor och att uttrycka och motivera olika åsikter på ett för kemin typiskt sätt	I1-I6	Eleven använder och bedömer kritiskt olika informationskällor samt uttrycker och motiverar olika åsikter på ett för kemin typiskt sätt.	Förmåga att argumentera och använda informationskällor	Eleven söker under handledning information från olika informationskällor. Eleven känner till åsikter som motiveras på ett för kemin typiskt sätt.	Eleven söker information ur olika informationskällor. Eleven kan uttrycka olika synvinklar och övar sig att motivera dem på ett för kemin typiskt sätt.	Eleven söker information ur olika informationskällor och väljer informationskällor som anses vara tillförlitliga. Eleven kan uttrycka och motivera olika synvinklar på ett för	Eleven söker information ur olika informationskällor och kan reflektera över informationskällans tillförlitlighet. Eleven kan uttrycka och motivera olika synvinklar på ett för

						kemin typiskt sätt.	kemin typiskt sätt samt jämföra motstridiga synvinklar med varandra.
M13 handleda eleven att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att producera kunskap	I1, I4	Eleven uppfattar den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att producera kunskap.	Förmåga att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och sätt på vilka kunskap produceras	Eleven känner till att experimentellt arbete är det sätt på vilket man inom kemien producerar naturvetenskaplig kunskap.	Eleven kan ge exempel på hur naturvetenskaplig kunskap utvecklas och på vetenskapliga sätt att producera kunskap.	Eleven kan med hjälp av exempel i anknytning till kemin beskriva den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling. Eleven kan beskriva vetenskapliga sätt att producera kunskap.	Eleven kan med hjälp av exempel i anknytning till kemi förklara och motivera den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling. Eleven kan förklara och motivera vetenskapliga sätt att producera kunskap.
M14 handleda eleven att	I5, I6	Eleven förstår de	Hur eleven nått teore-	Eleven känner i bekanta	Eleven kan i bekanta situationer	Eleven kan i bekanta situationer	Eleven kan i bekanta

förstå de grundläggande principerna för ämnens egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår		grundläggande principerna för ämnens egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår.	tiska kunskaper i fråga om ämnens egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår för fortsatta studier.	situationer igen några begrepp och fenomen, i anknytning till ämnens egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår.	använda några centrala begrepp, fenomen och modeller i anknytning till ämnens egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår.	använda centrala begrepp, fenomen och modeller i anknytning till ämnens egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår.	och tillämpliga situationer använda centrala begrepp, fenomen och modeller i anknytning till ämnens egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår.
M15 handleda eleven att tillämpa sina kunskaper och färdigheter i kemi inom mångvetenskapliga lärområden samt erbjuda eleven möjligheter att lära sig hur kemi tillämpas i	I1-I6	Eleven tillämpar sina kunskaper och färdigheter i kemi i olika situationer.		<i>Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.</i>			

olika situationer, till exempel i naturen, i näringslivet, i organisationer eller i vetenskapliga samfund							
---	--	--	--	--	--	--	--

Årskurs 7

KEMI

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 7			
Betydelse, värderingar och attityder			
M1 uppmuntra och inspirera eleven att studera kemi	I1- I6	Eleven bekantar sig med kemiska produkter i sin egen livsmiljö och med hur de hanteras på ett säkert sätt. Eleven lär sig att hantera kemiska ämnen på ett ansvarsfullt sätt.	K1
M2 vägleda och uppmuntra eleven att identifiera sina kunskaper i kemi, att ställa upp mål för sitt arbete och att arbeta långsiktigt	I1- I6	Eleven undersöker vilka kemiska reaktioner som kan förekomma i ett kök. Eleven granskar vilka kemiska produkter som går att hitta i ett kök. Eleven lär sig mera om kemins grundläggande begrepp, arbetsredskap och arbetsmetoder. Eleven reflekterar över hur praktiska de egna lösningarna är.	K1 K6

M3 vägleda eleven att förstå betydelsen av kunskaper i kemi i sitt eget liv, i livsmiljön och i samhället	I1- I6	Eleven undersöker produktinformation om hemmets kemikalier. Eleven studerar förbränning och förbränningsreaktion. Eleven lär sig vad brandsäkerhet i hemmet innebär. Eleven övar sig på att lösa problem.	K6 K7
Forskningsfärdigheter			
M5 uppmuntra eleven att formulera frågor kring de fenomen som granskas och att vidareutveckla frågorna till utgångspunkter för undersökningar och annan aktivitet	I1- I6	Eleven reflekterar över säkerhet och hur de egna handlingarna påverkar säkerheten. Eleven övar sig på att söka relevant information om olika fenomen. Eleven lär sig de olika varningssymbolerna.	K1 K7
M6 handleda eleven att genomföra experimentella undersökningar i samarbete med andra och att arbeta på ett säkert och konsekvent sätt	I1- I6	Eleven gör styrda undersökningar och övar att söka information. Eleven lär sig kvalitativt om ämnens sammansättning, förbränningsreaktioner och metoder för att separera ämnen.	K2 K5
M9 handleda eleven att använda digitala verktyg för att söka, behandla och presentera information och resultat från undersökningar samt stödja elevens lärande med hjälp av åskådliga simuleringar	I1- I6	Eleven lär sig att bedöma hur tillförlitlig information i anknytning till kemi är. Eleven bekantar sig med olika möjligheter att göra modeller av kemiska fenomen. Eleven övar sig på att läsa kemiska texter.	K5
Kunskaper i kemi och användning av dem			
M10 vägleda eleven att använda kemiska begrepp på ett exakt sätt samt att utveckla sina begreppsstrukturer i en-	I1- I6	Eleven undersöker förändringar i aggregationstillstånden samt atomens uppbyggnad. Eleven lär sig de viktigaste ämnernas kemiska beteckningar. Eleven övar sig på att skriva enkla kemiska reaktionslikheter.	K1

lighet med uppfattningar som utgår från naturvetenskapliga teorier			
M11 handleda eleven att använda olika modeller för att beskriva och förklara ämnets struktur och kemiska fenomen	I1- I6	Eleven bekantar sig med de vanligaste grundämnena och föreningarna (<i>t.ex. salter och molekyLföreningar</i>).	K1
M13 vägleda eleven att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att producera kunskap	I1- I6	Eleven bekantar sig med forskning inom kemi.	K1 K4
M14 handleda eleven att förstå de grundläggande principerna för ämnets egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår	I1- I6	Eleven undersöker sura och basiska ämnen med hjälp av exempel ur vardagen.	K1

Årskurs 8

KEMI

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K

Årskurs 8			
Betydelse, värderingar och attityder			
M1 uppmuntra och inspirera eleven att studera kemi	I1- I6	Eleven bekantar sig med kemi i sin egen livsmiljö. Eleven övar sig på att göra iakttagelser som anknyter till kemi.	K1
M2 vägleda och uppmuntra eleven att identifiera sina kunskaper i kemi, att ställa upp mål för sitt arbete och att arbeta långsiktigt	I1- I6	Eleven läser nyheter som anknyter till kemi. Eleven bekantar sig med exempel på kemi utanför skolans laboratorium.	K1 K6
M3 vägleda eleven att förstå betydelsen av kunskaper i kemi i sitt eget liv, i livsmiljön och i samhället	I1- I6	Eleven bekantar sig med användning av naturresurser. Eleven övar sig på att ta ansvar för sitt arbete. Eleven utvärderar på vilket sätt de teman som studeras är relevanta.	K6 K7
Forskningsfärdigheter			
M5 uppmuntra eleven att formulera frågor kring de fenomen som granskas och att vidareutveckla frågorna till utgångspunkter för undersökningar och annan aktivitet	I1- I6	Eleven lär sig mera om principer för hållbar utveckling.	K1 K7
M6 handleda eleven att genomföra experimentella undersökningar i samarbete med andra och att arbeta på ett säkert och konsekvent sätt	I1- I6	Eleven gör på ett ansvarsfullt sätt undersökningar som anknyter till metallers reaktioner och ämnens egenskaper. Eleven övar sig på att se kemiska samband samt övar sig att i laboratoriet arbeta på ett noggrant och säkert sätt. Eleven övar sig på att göra experimentella undersökningar. Eleven strävar efter att självständigt ta ansvar och arbeta i grupp.	K2 K5
M7 vägleda eleven att behandla, tolka och pre-	I1- I6	Eleven fördjupar sig i undersökningsprocessens faser.	K2 K5

sentera egna undersökningsresultat samt utvärdera dem och hela undersökningsprocessen		Eleven övar sig på att tolka grafer och utvärdera hur korrekta iakttagelserna är. Eleven fördjupar sin förmåga att läsa och förstå publikationer i kemi.	
M9 handleda eleven att använda digitala verktyg för att söka, behandla och presentera information och resultat från undersökningar samt stödja elevens lärande med hjälp av åskådliga simuleringar	I1- I6	Eleven övar sig på att mångsidigt söka efter information.	K5
Kunskaper i kemi och användning av dem			
M10 vägleda eleven att använda kemiska begrepp på ett exakt sätt samt att utveckla sina begreppsstrukturer i enlighet med uppfattningar som utgår från naturvetenskapliga teorier	I1- I6	Eleven lär sig begreppen reaktionshastighet, koncentration och surhet. Eleven lär sig elektrokemiska fenomen och deras tillämpningar (<i>t.ex. genom undervisningsspel</i>).	K1
M11 handleda eleven att använda olika modeller för att beskriva och förklara ämnens struktur och kemiska fenomen	I1- I6	Eleven fördjupar sin kunskap om reaktionslikheter. Eleven lär sig hur grundämnenas atomer är uppbyggda. Eleven bekantar sig med de viktigaste metallerna.	K1
M13 vägleda eleven att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att producera kunskap	I1- I6	Eleven bekantar sig med det periodiska systemet.	K1 K4
M14 handleda eleven att förstå de grundläggande principerna för ämnens egenskaper,	I1- I6	Eleven lär sig vad principen för energins bevarande innebär inom kemin. Eleven lär sig de vanligaste kemiska bindningarna samt föreningar som bildas med hjälp av dessa.	K1

struktur och omvandlingar som dessa genomgår		Eleven lär sig mera om metallernas kemi.		
--	--	--	--	--

Årskurs 9

KEMI

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 9			
Betydelse, värderingar och attityder			
M1 uppmuntra och inspirera eleven att studera kemi	I1- I6	Eleven lär sig betydelsen av livets kemi för hälsa och välmående.	K1
M2 vägleda och uppmuntra eleven att identifiera sina kunskaper i kemi, att ställa upp mål för sitt arbete och att arbeta långsiktigt	I1- I6	Eleven hittar samband mellan kunskap i kemi och livet.	K1 K6
M3 vägleda eleven att förstå betydelsen av kunskaper i kemi i sitt eget liv, i livsmiljön och i samhället	I1- I6	Eleven fördjupar sin kunskap om näringsämnenas kemi och kemiska ämnen i livsmiljön.	K6 K7
M4 handleda eleven att använda sina kunskaper i kemi för att bygga en hållbar framtid samt att bedöma sina val med tanke på en hållbar användning av naturresurser och produkters livscykel	I1- I6	Eleven övar återvinning och bekantar sig med principerna för produkters livscykel. Eleven övar goda handlingsmodeller för hållbar utveckling. Eleven tar reda på hur återvinning sker på den egna boningsorten.	K3 K7

Forskningsfärdigheter				
M5 uppmuntra eleven att formulera frågor kring de fenomen som granskas och att vidareutveckla frågorna till utgångspunkter för undersökningar och annan aktivitet	I1- I6	Eleven bekantar sig med forskning i kemi och läser nyheter om kemi. Eleven läser kemiska publikationer och producerar text som anknyter till kemi. Eleven övar processer inom den organiska kemien.	K1 K7	
M6 handleda eleven att genomföra experimentella undersökningar i samarbete med andra och att arbeta på ett säkert och konsekvent sätt	I1- I6	Eleven övar sig på att genomföra kemiska experiment. Kemi anknyts till en del av skolans mångvetenskapliga lärområden.	K2 K5	
M7 vägleda eleven att behandla, tolka och presentera resultat från egna undersökningar samt utvärdera dem och hela undersökningsprocessen	I1- I6	Eleven lär sig att söka information och reflekterar över hur korrekta de egna iakttagelserna är.	K2 K5	
M8 vägleda eleven att uppfatta hur kemi tillämpas inom teknologi samt att vara med och skapa, planera, utveckla och tillämpa lösningar som omfattar tillämpning av kemi i samarbete med andra	I1- I6	Eleven övar sig på att söka efter ny forskningsinformation på kemins olika delområden.	K2 K3 K5	
M9 handleda eleven att använda digitala verktyg för att söka, behandla och presentera information och resultat från undersökningar samt stödja elevens lärande	I1- I6	Eleven lär sig grundprinciperna för molekylmodeller i organisk kemi och grunderna i benämning av kemiska ämnen.	K5	

med hjälp av åskådliga simuleringar			
Kunskaper i kemi och användning av dem			
M10 vägleda eleven att använda kemiska begrepp på ett exakt sätt samt att utveckla sina begreppsstrukturer i enlighet med uppfattningar som utgår från naturvetenskapliga teorier	I1- I6	Eleven lär sig grunderna för hur de organiska molekylerna byggs upp samt de viktigaste organiska molekylgrupperna.	K1
M11 handleda eleven att använda olika modeller för att beskriva och förklara ämnets struktur och kemiska fenomen	I1- I6	Eleven fördjupar sin kunskap om kolets kemi och molekylgrupper i organisk kemi. Eleven övar kemiska reaktionslikheter.	K1
M12 handleda eleven att använda och kritiskt bedöma olika informationskällor och att uttrycka och motivera olika åsikter på ett för kemin typiskt sätt	I1- I6	Eleven söker information via olika källor och lär sig att bedöma informationens tillförlitlighet. Eleven bekantar sig med näringskemins grunder och tillämpar sin kunskap.	K2 K4
M13 vägleda eleven att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att producera kunskap	I1- I6	Eleven bekantar sig med olika sätt att beskriva molekyler i organisk kemi. Eleven förstår balansen mellan olika molekyler i den levande naturen.	K1 K4
M14 handleda eleven att förstå de grundläggande principerna för ämnets egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår	I1- I6	Eleven lär sig de kemiska begreppen; kolväte, alkohol, organisk syra och ester.	K1
M15 handleda eleven att tillämpa sina kunskaper och färdigheter i kemi	I1- I6	Eleven studerar hur den organiska kemin anknyter till andra vetenskaper.	K6

inom mångvetenskapliga lärområden samt erbjuda eleven möjligheter att lära sig hur kemi tillämpas i olika situationer, till exempel i naturen, i näringslivet, i organisationer eller i vetenskapliga samfund				
---	--	--	--	--

15.4.9 HÄLSOKUNSKAP

Läroämnets uppdrag

Hälsokunskap är ett läroämne som bygger på kunskap från flera vetenskapsgrenar. Undervisningen i hälsokunskap har som uppdrag att ge eleverna mångsidig kunskap om hälsa. Utgångspunkt är respekt för livet och ett värdigt liv i enlighet med de mänskliga rättigheterna. I undervisningen granskas företeelser med anknytning till hälsa, välbefinnande och trygghet på ett för åldersgruppen lämpligt sätt med hjälp av olika delområden. Sådana delområden är kunskaper, färdigheter, självkänedom, kritiskt tänkande och etiskt ansvar när det gäller hälsa.

Undervisningen ska ta hänsyn till att hälsorelaterade företeelser omfattar olika dimensioner och plan: fysiska, psykiska och sociala faktorer som stödjer och tär på hälsan samt sambandet och orsakssammanhangen mellan dem. Hälsan granskas under olika livsskeden, på individ-, familje-, grupp- och samhällsnivå och i tillämpliga delar även globalt. Granskningen av hälsorelaterade frågor breddas och fördjupas i takt med att eleverna utvecklas och livsmiljön expanderar. Det är viktigt att eleverna lär sig se hälsan som en resurs i vardagen, i livsmiljön och i samhället. Undervisningen ska stödja eleverna att självständigt och tillsammans med andra söka, bygga, bedöma och använda kunskap. Dessutom ska eleverna stödjas i att utveckla sina färdigheter gällande säkerhet och trygghet, sin sociala kompetens och sin förmåga att känna igen och reglera sina känslor.

Med hjälp av sina kunskaper och färdigheter i hälsokunskap kan eleverna förstå bredden av begreppet hälsa och få beredskap att göra ändamålsenliga och motiverade val och beslut angående hälsa. Hälsokunskap ökar förmågan att känna igen och påverka faktorer som ger eleverna möjlighet att värdesätta, upprätthålla och främja den egna hälsan och omgivningens hälsa. I undervisningen ska man utnyttja olika möjligheter att observera och undersöka företeelser som anknyter till hälsa och trygghet i den egna livs- och lärmiljön, att samarbeta med andra läroämnen samt att öva och tillämpa sina kunskaper i praktiken.

I årskurserna 1–6 undervisas hälsokunskap som en del av omgivningsläran. I årskurserna 7–9 fördjupas och breddas de teman som behandlats i de lägre klasserna i enlighet med elevernas ålder. Målet är att använda allt exaktare ämnesspecifika begrepp i undervisningen och att stärka elevernas självkänedom samt förmåga att tänka kritiskt och etiskt i enlighet med åldern. I undervisningen i de olika årskurserna ska man beakta att undervisningsstoffet och de kunskaper och färdigheter som hör samman med det ska vara relevanta med tanke på elevernas ålder och utvecklingsstadium.

Mål för undervisningen i hälsokunskap i årskurs 7–9

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Växande och utveckling som stödjer hälsan		
M1 vägleda eleven att förstå bredden av begreppet hälsa och att främja hälsan samt människans levnadslopp, växande och utveckling ur ett resursperspektiv	I1–I3	K1, K2, K3, K7
M2 handleda eleven att utveckla sina emotionella och sociala färdigheter samt förmågan att hantera olika konflikt- och krissituationer	I1	K2, K3, K4, K7
M3 handleda eleven att utveckla sin självkänedom och att ge akt på sina värderingar och attityder samt kroppens och sinnets signaler och att identifiera och kontrollera faktorer som stödjer det egna beteendet, lärandet och studierna	I1	K1, K3, K4, K6
M4 vägleda eleven att mångsidigt begrunda frågor med anknytning till individualitet, gemenskap och jämlikhet ur ett hälsoperspektiv samt stödja elevens förmåga att handla på ett ansvarsfullt sätt i sociala situationer	I1, I3	K1, K2, K3, K4, K6, K7
Faktorer som stödjer och tär på hälsan och förebyggandet av sjukdomar		
M5 vägleda eleven att fördjupa sin förståelse för fysisk, psykisk och social hälsa, faktorer och mekanismer som stärker och hotar hälsan samt stödja elevens förmåga att använda relaterade begrepp på ett korrekt sätt	I1–I3	K1, K2, K3, K4
M6 stödja eleven att söka och använda information om hälsa och sjukdomar samt främja elevens förmåga att agera ändamålsenligt i situationer som anknyter till hälsa, säkerhet och sjukdomar	I2, I3	K2, K3, K5, K6, K7
M7 vägleda eleven att känna igen och utvärdera sina egna värnor, val och motiv som berör hälsa och säkerhet samt uppmuntra eleven att reflektera över resurser som är relevanta för den egna hälsan	I1, I2	K2, K3, K4, K7
M8 vägleda eleven att identifiera och kritiskt granska företeelser som anknyter till hälsa och sjukdom samt värderingar och normer som är förknippade med dem och att bedöma tillförlitligheten och relevansen i information	I1–I3	K1–K7
Hälsa, samfund, samhälle och kultur		
M9 vägleda eleven att förstå samhällets, omgivningens, kulturens och den digitala utvecklingens betydelse för hälsa och välfärd	I3	K2, K4, K5, K7
M10 vägleda eleven att lägga grunden för den egna studie-, funktions- och arbetsförmågan och att upprätthålla den samt att beskriva hur man använder hälsotjänster på ett ändamålsenligt sätt	I1, I2	K1, K3, K6
M11 vägleda eleven att förstå och bedöma uppfattningar om hälsa i den egna familjen och den närmaste omgivningen, att	I1–I3	K1, K2, K3, K7

förstå deras betydelse för en själv samt att hjälpa eleven att skapa sig en bild av på vilket sätt hen lär sig bäst		
M12 stödja elevens förmåga att kritiskt bedöma information som berör hälsa och sjukdom samt att beskriva individens rättigheter, ansvar och möjligheter att påverka i frågor som gäller hälsa och trygghet i den egna lärmiljön och den närmaste omgivningen	I3	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7

Centralt innehåll som anknyter till målen för hälsokunskap i årskurs 7–9

Utgående från målen ska man skapa undervisningshelheter som framskrider i takt med åldern. Undervisningshelheterna ska ge mångsidiga kunskaper och färdigheter om hälsan som resurs, dess fysiska, psykiska och sociala delområden och deras inbördes samband. I undervisningshelheterna ska man beakta människans levnadslöpp och utveckling i barndomen och ungdomen. Lokala och globala aktuella teman ska utnyttjas och tillämpas i enlighet med målen.

I1 Växande och utveckling som stödjer hälsan: I innehållet betonas vikten av att se de olika delarna av hälsa som en helhet för att främja hälsan och förebygga sjukdomar. I undervisningen behandlas människans levnadslöpp, växande och utveckling med avseende på särdrag, variation och det individuella perspektivet. Innehållet ska ta upp identitet, självbild och självkännet, sexuell utveckling, betydelsen av omsorg, familj och närstående, psykiskt välmående, självkänsla och säkerhetskunskap. I innehåll som anknyter till emotionella och kommunikativa färdigheter ska man fokusera på förmågan att kommunicera i olika situationer samt förmågan att uttrycka och reglera sina känslor. Eleven ska också få lära sig hantera konflikter, problemsituationer, stress och kriser på ett konstruktivt sätt.

I2 Faktorer som stödjer och tär på hälsan och förebyggandet av sjukdomar: Innehållet väljs i syfte att fördjupa kunskapen om och förståelsen för resurser som stödjer hälsan och faktorer som förebygger sjukdomar. I samband med vanor som påverkar hälsan behandlas vardagsrytm, sömn, kost och motion. Eleverna får kunskap om sexualitet, olika områden av sexuell hälsa och olika variationer av sexuell utveckling. Som hälsofrämjande resurser granskas psykisk hälsa, miljöer och samfund som stödjer välbefinnandet samt meningsfulla fritidsaktiviteter. Dessutom behandlas säkerhetskunskap, kunskaper i första hjälpen, egenvård och hur man söker stöd och hjälp. Vid valet av innehåll ska också aktuella hälsofenomen beaktas och tillförlitligheten i hälsorelaterad information granskas.

Stillasittande, en passiv livsstil, närings- och sömnproblem, mobbning och stress lyfts fram som riskfaktorer som påverkar hälsan. I innehållet beaktas psykiskt illamående hos unga samt beroendeframkallande medel, rusmedel och att förebygga användningen av dem. Vid valet av innehåll som gäller förebyggandet av sjukdomar beaktas vanliga och aktuella infektions- och folksjukdomar samt olycksfall.

I3 Hälsa, samfund, samhälle och kultur: I innehållet betonas studie-, arbets- och funktionsförmåga i ungdomen. Hållbar livsstil granskas med avseende på social hållbarhet och ansvarsfull konsumtion. I samband med hälsoeffekter i livsmiljön betonas centrala metoder för att främja hälsa och förebygga sjukdomar, hälsotjänster, medborgaraktivitet och hälsorisker i omgivningen.

Informationskällor, olika marknadsförings- och påverkningsmetoder granskas särskilt med tanke på informationens pålitlighet och hälsoeffekter. Vid valet av innehåll som gäller främjande av hälsa beaktas kulturens hälsofrämjande effekt och kulturell lyhördhet, en hållbar livsstil, medborgarnas jämlikhet och delaktighet samt respekt för mänskliga rättigheter. Innehållet behandlas ur olika perspektiv, såsom barndom och barnets rättigheter, ålderdom, handikapp eller kronisk sjukdom.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i hälsokunskap i årskurs 7–9

Genom lärande som utnyttjar olika arbetssätt, behandlar vardagliga hälsofenomen och beaktar aktuella ämnen läggs grunden för utvecklingen av lärandet och förmågan att tillämpa sina kunskaper, tänka kritiskt och att lära sig.

Genom ett fenomenbaserat arbetssätt uppmuntras eleverna att lyfta fram sina egna kunskaper och erfarenheter, att ställa frågor och söka svar, att strukturera kunskap, dra slutsatser och motivera dem. Eleverna handleds att bedöma relevansen av olika faktorer och att uppfatta större helheter. Aktivt, målinriktat och reflekterande arbete utvecklar både de etiska, emotionella och sociala färdigheterna samt tanke- och samarbetsförmågan.

Lärmiljöerna i hälsokunskap består förutom av en mångsidig fysisk miljö också av sociala situationer och sammanhang och digitala miljöer. Lärmiljöerna och arbetssätten ska väljas så att de ger eleverna möjlighet att bygga kunskap självständigt eller i grupp, genom aktiviteter eller upplevelser, med hjälp av drama eller berättelser samt genom att undersöka hälsorelaterade fenomen i så naturliga situationer och miljöer som möjligt.

Att aktivt observera den egna lärmiljön, att vara med och välja lärmiljöer och arbetssätt samt att delta i att främja hälsa och säkerhet ur ett resursperspektiv erbjuds eleverna möjligheter att öva och tillämpa sin hälsokunskap i skolan. Samtidigt stödjer man samhörigheten, det gemensamma välbefinnandet och delaktigheten i den egna undervisningsgruppen och i hela skolan.

Handledning, differentiering och stöd i hälsokunskap i årskurs 7–9

Flera teman inom hälsokunskap tangerar elevernas utvecklingsskede, individuella erfarenheter och livssituation. I undervisningen och vid valet av arbetssätt beaktas specialbehov som anknyter till elevernas utveckling, livssituation och kultur. Eleverna ska vägledas att förstå och respektera individens rätt till integritet och sekretess i frågor som gäller den egna hälsan och sjukdomar.

Undervisningen ska planeras så att den möjliggör samarbete mellan olika läroämnen, skolhälsovården och övrig elevvård och erbjuder möjligheter att öva och tillämpa olika delområden av hälsokunskapen som en del av den gemensamma elevvården och skolans verksamhetskultur. Genom samarbetet säkras man också det individuella stöd eleven behöver för lärandet och i frågor som anknyter till hans livssituation.

Bedömning av elevens lärande i hälsokunskap i årskurs 7–9

Föremål för bedömningen i hälsokunskap är de olika delområdena inom hälsokunskap. Syftet med bedömningen och responsen är att stödja lärandet och sporra eleverna att utveckla sina kunskaper i hälsokunskap och att tillämpa dem i vardagen. Eleverna ska ges möjlighet att visa sina kunskaper på ett mångsidigt sätt, i olika skeden av undervisningen och med hänsyn till delområdets karaktär. Som stöd för lärandet används även självbedömning och kamratbedömning. I hälsokunskap är det särskilt viktigt att komma ihåg att elevens värderingar, attityder, hälsobeteende, sociala kompetens, temperament eller övriga personliga egenskaper inte är föremål för bedömningen. I målen som anknyter till etiskt tänkande och självkänedom beaktar man hur eleven begrunder och motiverar det aktuella temat ur ett hälso-perspektiv genom att utnyttja begrepp och olika källor inom området.

Slutbedömningen infaller det läsår då läroämnet upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleven har uppnått målen för lärokursen i hälsokunskap när studierna avslutas. Slutvitsordet

bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i hälsokunskap. Hälsokunskapen utvecklas ända till lärokursens slut. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av för vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar den kompetens som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrider för något mål, kan detta kompensera en svagare prestation för något annat mål.

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet 5	Kunskapskrav för vitsordet 7	Kunskapskrav för vitsordet 8	Kunskapskrav för vitsordet 9
Växande och utveckling som stöder hälsan							
M1 handleda eleven att förstå bredden av begreppet hälsa, olika sätt att främja hälsan samt människans levnadslopp, växande och utveckling ur ett resursperspektiv	I1–I3	Eleven lär sig att granska bredden av begreppet hälsa, olika sätt att främja hälsan samt människans levnadslopp och växande och utveckling ur ett resursperspektiv.	Elevens uppfattning om hälsa	Eleven kan nämna något delområde inom hälsa. Eleven kan nämna något skede i människans levnadslopp.	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva delområdena inom hälsa och sambandet mellan dem samt kan ge ett exempel på vad som avses med att främja hälsan.	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva delområdena inom hälsa och sambandet mellan dem. Eleven kan med hjälp av exempel beskriva vad som avses med att	Eleven kan beskriva delområdena inom hälsa och förklara orsaksambanden mellan dem. Eleven kan redogöra för vad som avses med att främja hälsan. Eleven kan redogöra

					Eleven kan beskriva något skede i människans levnadslopp och nämna särdrag för växandet och utvecklingen under ungdomen.	främja hälsan. Eleven kan beskriva olika skeden i människans levnadslopp, i synnerhet utvecklingen under ungdomen, och kan med hjälp av exempel beskriva betydelsen av hälsa, växande och utveckling som resurser i livet.	för olika skeden i människans levnadslopp och kan bedöma vilken betydelse hälsa har som en resurs i olika livsskeden.
M2 handleda eleven att utveckla sina emotionella och kommunikativa färdigheter samt förmågan att agera i	I1	Eleven lär sig att använda sina emotionella och kommunikativa färdigheter samt lär sig att använda olika metoder för	Förmåga att analysera sina emotionella och kommunikativa färdigheter och hur man reglerar sitt beteende	Eleven kan nämna grundläggande känslor och känner till att de inverkar på beteendet.	Eleven kan nämna de grundläggande känslorna samt ge några exempel på växelverkan mellan känslor	Eleven kan utöver de grundläggande känslorna även beskriva andra känslor och ge exempel på växelverkan mellan känslor	Eleven kan kategorisera känslor, analysera bakgrundsfaktorer som inverkar på dem samt redogöra för olika sätt att reglera

olika konflikt- och krissituationer		att hantera konflikt- och krissituationer.		Eleven kan ange konfliktsituationer samt nämna drag som är karakteristiska för stress och kriser.	och beteende. Eleven kan nämna sätt för att reda ut konfliktsituationer och för att hantera stress och kriser.	och beteende och hur man reglerar sitt beteende. Eleven kan beskriva olika lösningar och sätt för att reda ut konfliktsituationer samt för att hantera stress och kriser.	sitt beteende och sin kommunikation. Eleven kan redogöra för orsaker till konfliktsituationer samt för motiverade sätt och lösningar för att reda ut konfliktsituationer och för att hantera stress och kriser.
M3 handleda eleven att utveckla sin självkänedom och att ge akt på sina värderingar och attityder samt kroppens och	l1	Eleven lär sig att utveckla sin självkänedom och att reglera sitt beteende och lärande		<i>Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del</i>			

sinnets sig- naler samt att kon- trollera faktorer som stö- der det egna bete- endet, lä- randet och studierna				<i>av själv- värde- ringen.</i>			
--	--	--	--	---	--	--	--

<p>M4 hand- leda ele- ven att re- flektera över frågor med an- knytning till indivi- dualitet, gemen- skap och jämlighet ur ett häl- soperspek- tiv samt stödja ele- vens för- måga att handla på ett an- svarsfullt sätt i kom- munikat- ionssitua- tioner</p>	<p>11, 13</p>	<p>Eleven lär sig att re- flektera över frågor med an- knytning till indivi- dualitet, gemen- skap och jämlighet ur ett häl- soperspek- tiv samt lär sig att handla på ett ansvar- fullt sätt i kommuni- kationssi- tuationer.</p>	<p>Förmåga att analy- sera den hälsomäss- iga utveck- lingen och att agera i kommuni- kationssi- tuationer</p>	<p>Eleven kan nämna faktorer som inver- kar på in- dividuali- teten och ge något exempel på sam- bandet mellan so- ciala relat- ioner och det psy- kiska väl- befinnan- det och hälsan.</p> <p>Eleven kan nämna etiska frå- gor som anknyter till sam- spel och kommuni- kation och kan under handled- ning komma med lös- ningar till dem.</p>	<p>Eleven kan be-skriva faktorer som inver- kar på in- dividuali- teten och ge exem- pel på vil- ken bety- delse soci- ala relat- ioner har för det psykiska välbefin- andet och häl- san.</p> <p>Eleven kan be-skriva etiska frå- gor som anknyter till sam- spel och kommuni- kation och kan komma med lös- ningar till dem.</p>	<p>Eleven kan med hjälp av exem- pel och ur ett hälso- perspektiv analysera frågor som anknyter till den in- dividuella utveck- lingen samt kan analy- sera vil- ken bety- delse soci- ala relat- ioner har för det psykiska välbefin- andet och häl- san.</p> <p>Eleven kan analysera etiska frå- gor som anknyter till sam- spel och kommuni- kation och kan komma</p>	<p>Eleven kan ur ett häl- soperspek- tiv analy- sera och motivera frågor som anknyter till den in- dividuella utveck- lingen samt kan be- döma vil- ken bety- delse soci- ala relat- ioner har för det psykiska välbefin- andet och häl- san.</p> <p>Eleven kan värdera etiska frå- gor som anknyter till sam- spel och kommuni- kation samt kan värdera och moti-</p>
---	---------------	--	--	---	--	--	--

						med an- svarsfulla lösningar till dem.	vera an- svarsfulla lösningar till dem.
Faktorer som stöder och tär på hälsan och att förebygga sjukdomar							
M5 hand- leda ele- ven att fördjupa sin förstå- else för fy- sisk, psy- kisk och social hälsa och faktorer och meka- nismen som stär- ker och hotar dessa samt stödja ele- vens för- måga att använda relaterade begrepp på ett kor- rekt sätt	I1–I3	Eleven lär sig att granska faktorer och meka- nismen som stär- ker och hotar den fysiska, psykiska och sociala hälsan samt lär sig att an- vända re- laterade begrepp på ett kor- rekt sätt.	Förmåga att obser- vera fak- torer som påverkar hälsan samt an- vända be- grepp som anknyter till hälsa	Eleven kan nämna faktorer som stö- der re- spektive hotar häl- san. Eleven kan under handled- ning an- vända en- staka be- grepp som anknyter till hälsa och sjuk- dom.	Eleven kan be-skriva faktorer som stö- der re- spektive hotar häl- san samt kan i hu- vuddrag be-skriva samban- den mellan dem. Eleven kan på ett kor- rekt sätt använda några be- grepp som anknyter till hälsa och sjuk- dom.	Eleven kan analysera faktorer som stö- der re- spektive hotar häl- san samt kan besk- riva sam- banden mellan dem. Eleven kan i huvudsak använda begrepp som ank- nyter till hälsa och sjukdom på ett kor- rekt sätt.	Eleven kan analysera och be- döma fak- torer som stöder re- spektive hotar häl- san samt kan be- skriva de- ras sam- band och orsaks- samman- hang. Eleven kan använda begrepp som ank- nyter till hälsa och sjukdom på ett kor- rekt sätt.
M6 stödja eleven att utveckla	I2- I3	Eleven lär sig att söka och an-	Förmåga att till- lämpa kunskaper	Eleven kan under handled- ning söka	Eleven kan söka hälso- relaterad	Eleven kan söka hälso- relaterad	Eleven kan söka hälso- relaterad

<p>sina färdigheter att söka och använda information om hälsa och sjukdomar samt främja elevens förmåga att agera ändamålsenligt i situationer som anknyter till hälsa, säkerhet och sjukdomar</p>		<p>vända information om hälsa och sjukdomar samt lär sig att agera ändamålsenligt i situationer som anknyter till hälsa, säkerhet och sjukdomar.</p>	<p>och färdigheter med anknytning till hälsa, säkerhet och sjukdom</p>	<p>hälsorelaterad information. Eleven kan nämna något tillvägagångssätt för egenvård, för att söka hjälp och för situationer som hotar hälsan och tryggheten.</p>	<p>information ur några källor och kan ställvis använda informationen på ett ändamålsenligt sätt. Eleven kan ange tillvägagångssätt för egenvård, för att söka hjälp och för situationer som hotar hälsan och tryggheten.</p>	<p>information i olika källor och huvudsakligen använda den på ett ändamålsenligt sätt. Eleven kan beskriva ändamålsenliga tillvägagångssätt för egenvård, för att söka hjälp och för situationer som hotar hälsan och tryggheten.</p>	<p>information mångsidigt i olika informationskällor, kan bilda sökord och avgränsa sökningen samt använda informationen på ett ändamålsenligt sätt. Eleven kan bedöma olika tillvägagångssätt för egenvård, för att söka hjälp och för situationer som hotar hälsan och tryggheten.</p>
<p>M7 handleda eleven att iaktta och utvärdera</p>	<p>I1- I2</p>	<p>Eleven lär sig att iaktta och utvärdera faktorer</p>		<p><i>Används inte som grund för bildandet av vitsord.</i></p>			

sina egna vanor, val och motiv som berör hälsa och säkerhet samt uppmuntra eleven att reflektera över resurser som är viktiga för den egna hälsan		som anknyter till den egna hälsan och säkerheten samt lär sig att reflektera över resurser som är viktiga för den egna hälsan.		<i>Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.</i>			
M8 handleda eleven att iaktta och kritiskt granska företeelser som anknyter till hälsa och sjukdom samt värderingar och normer som är förknippade med dem och att bedöma tillförlitligheten och relevansen	I1–I3	Eleven lär sig att iaktta och kritiskt granska företeelser som anknyter till hälsa och sjukdom samt värderingar och normer som är förknippade med dem. Eleven lär sig att bedöma tillförlitligheten och relevansen	Förmåga att granska företeelser som anknyter till hälsa och sjukdom samt bedöma tillförlitligheten i hälsorelaterad information	Eleven kan nämna faktorer som påverkar hälsovanorna samt kan nämna etiska frågor som anknyter till livsstil. Eleven kan ge ett exempel på konsekvenserna av val som gäller livsstilen.	Eleven kan beskriva faktorer som påverkar hälsovanorna samt kan beskriva etiska frågor som anknyter till livsstil. Eleven kan ge exempel på konsekvenserna av val som gäller livsstilen. Eleven kan under	Eleven kan analysera faktorer som påverkar hälsovanorna och förklara hur olika företeelser som anknyter till hälsovanor uppstår. Eleven kan beskriva etiska frågor som anknyter till livsstil och analy-	Eleven kan bedöma faktorer som påverkar hälsovanorna samt kan förklara och motivera hur företeelser som anknyter till hälsovanor uppstår. Eleven kan analysera etiska frågor som anknyter till livsstil samt kan

i informat- ion		i informat- ion.		Eleven kan nämna nå- gon faktor som be- skriver till- förlitlig- heten i hälsorela- terad in- formation.	handled- ning be- döma till- förlitlig- heten i hälsorela- terad in- formation utgående från några faktorer som be- skriver in- formatio- nens till- förlitlighet.	sera kon- sekven- serna av val som gäller livsstilen. Eleven kan bedöma tillförlitlig- heten i hälsorela- terad in- formation utgående från flera faktorer som be- skriver in- formation- ens tillför- litlighet.	bedöma och moti- vera kon- sekven- serna av val som gäller livsstilen. Eleven kan ur olika synvinklar bedöma tillförlitlig- heten i hälsorela- terad in- formation och hur användbar informat- ionen är.
--------------------	--	---------------------	--	---	---	---	--

Hälsa, samfund, samhälle och kultur

M9 hand- leda ele- ven att förstå sam- hällets, omgivning- ens, kul- turens och informat- ions- och	I3	Eleven lär sig att iaktta sam- hällets, omgivning- ens, kul- turens och informat- ions- och kommuni- kationstek- nologins	Förmåga att förstå hur omgiv- ningen på- verkar häl- san	Eleven kan nämna ef- fekter som livsmiljön har på häl- san och kan nämna samband mellan hälsa och samfund, kultur eller	Eleven kan be-skriva effekter som livs- miljön har på hälsan samt ge exempel på sam- band mel- lan hälsa	Eleven kan analysera centrala direkta och indi- rekta ef- fekter som livsmiljön har på häl- san samt förklara	Eleven kan bedöma centrala direkta och indi- rekta ef- fekter som livsmiljön har på häl- san samt bedöma
---	----	--	---	--	--	---	--

kommunikationsteknologins betydelse för hälsa och välbefinnande		betydelse för hälsa och välbefinnande.		informati- ons- och kommuni- kationstek- nologi.	och sam- fund, kul- tur eller in- formati- ons- och kommuni- kationstek- nologi.	samban- den mellan hälsa och samfund, kultur samt in- forma- tions- och kommuni- kationstek- nologi.	samban- det mellan hälsa och samfund, kultur samt in- forma- tions- och kommuni- kationstek- nologi.
M10 hand- leda ele- ven att lägga grun- den för den egna studie-, funktions- och ar- betsför- mågan och för att upprätt- hålla den samt att beskriva hur man använder hälsotjän- ster på ett ändamåls- enligt sätt	I1- I2	Eleven lär sig att lägga grun- den för den egna studie-, funktions- och ar- betsför- mågan och för att upprätt- hålla den. Eleven lär sig besk- riva hur man an- vänder hälsotjän- ster på ett ändamåls- enligt sätt.	Förmåga att upp- fatta på vilka sätt man kan främja ar- betsför- mågan	Eleven kan nämna faktorer som på- verkar stu- die-, funkt- ions- och arbetsför- mågan. Eleven kan nämna den egna skolans och kom- munens hälsotjän- ster.	Eleven kan be-skriva faktorer som på- verkar stu- die-, funkt- ions- och arbetsför- mågan. Eleven kan be-skriva den egna skolans och kom- munens hälsotjän- ster.	Eleven kan tillämpa kunskap om fak- torer som påverkar studie-, funktions- och ar- betsför- mågan, till exempel genom att göra upp en plan som stö- der dessa. Eleven kan be-skriva olika häl- sotjänster i samhället och ge ex- empel på hur de kan användas i	Eleven kan tillämpa och utvär- dera kun- skap om faktorer som på- verkar stu- die-, funkt- ions- och arbetsför- mågan, till exempel genom att göra upp en motive- rad plan som stö- der dessa. Eleven kan be-skriva och utvär- dera olika hälsotjän- ster i sam- hället och

						olika situationer.	hur de kan användas på ett ändamålsenligt sätt i olika situationer.
M11 handleda eleven att förstå och bedöma uppfattningar om hälsa i den egna familjen, den närmaste omgivningen och inom olika samfund och att förstå deras betydelse för en själv samt handleda eleven att bilda sig en uppfattning om på vilka sätt hen lär sig bäst	I1–I3	Eleven lär sig att observera uppfattningar om hälsa i den egna familjen, den närmaste omgivningen och inom olika samfund samt förstår deras betydelse för en själv. Eleven lär sig att bilda sig en uppfattning om på vilka sätt hen lär sig bäst.	Förmåga att bedöma uppfattningar om hälsa och att inse vilka faktorer som främjar lärande	Eleven kan med hjälp av ett exempel beskriva hur familjen, den närmaste omgivningen eller andra sociala samfund påverkar uppfattningarna om hälsa. Eleven kan nämna en faktor som stöder det egna lärandet.	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva hur familjen, den närmaste omgivningen eller andra sociala samfund påverkar uppfattningarna om hälsa samt kan känna igen hur de inverkar på den egna uppfattningen om hälsa. Eleven kan nämna faktorer som stöder det	Eleven kan med hjälp av ändamålsenliga exempel analysera hur familjen, den närmaste omgivningen och andra sociala samfund påverkar uppfattningarna om hälsa samt kan beskriva deras betydelse för den egna uppfattningen om hälsa. Eleven kan beskriva faktorer	Eleven kan bedöma hur familjen, den närmaste omgivningen och andra sociala samfund påverkar uppfattningarna om hälsa samt kan utvärdera deras betydelse för den egna uppfattningen om hälsa. Eleven kan analysera faktorer som stöder det egna lärandet.

					egna lärandet.	som stöder det egna lärandet.	
M12 stödja elevens förmåga att kritiskt bedöma information som berör hälsa och sjukdom samt att beskriva individens rättigheter, ansvar och möjligheter att påverka i frågor som gäller hälsa och trygghet i den egna lärmiljön och den närmaste omgivningen	I3	Eleven lär sig att kritiskt bedöma information som berör hälsa och sjukdom samt lär sig att granska individens rättigheter, ansvar och möjligheter att påverka i frågor som gäller hälsa och trygghet i den egna lärmiljön och den närmaste omgivningen.	Förmåga att bedöma hälsorelaterad information samt känedom om metoder och sätt som påverkar hälsa och trygghet	Eleven kan nämna något sätt att påverka med hälsorelaterad information eller en faktor som inverkar på den hälsorelaterade informationens tillförlitlighet. Eleven kan ange någon konsekvens som olika livsstilar har för samhället eller för miljöns hälsa eller trygghet. Eleven kan nämna någon metod	Eleven kan under handledning analysera sätt att påverka med hälsorelaterad information samt kan under handledning analysera tillförlitligheten i den hälsorelaterade informationen. Eleven kan beskriva vilka konsekvenser olika livsstilar har för andra människor, för samhället och för miljöns hälsa och trygghet.	Eleven kan analysera olika sätt att påverka med hälsorelaterad information samt kan analysera tillförlitligheten i hälsorelaterad information. Eleven kan analysera vilka konsekvenser olika livsstilar har för andra människor, för samhället och för miljöns hälsa och trygghet. Eleven kan analysera	Eleven kan bedöma sätt att påverka med hälsorelaterad information samt kan bedöma tillförlitligheten i hälsorelaterad information. Eleven kan bedöma och motivera vilka konsekvenser olika livsstilar har för andra människor, för samhället och för miljöns hälsa och trygghet.

				med vilken man kan påverka hälsan och tryggheten i den närmaste omgivningen.	hälsa och trygghet. Eleven kan beskriva metoder med vilka man kan påverka hälsan och tryggheten i den närmaste omgivningen.	metoder med vilka man kan påverka hälsan och tryggheten i den närmaste omgivningen.	Eleven kan bedöma och motivera metoder med vilka man kan påverka hälsan och tryggheten i den närmaste omgivningen.
--	--	--	--	--	--	---	--

Årskurs 7

HÄLSOKUNSKAP

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 7			
Växande och utveckling som stödjer hälsan			
M1 vägleda eleven att förstå bredden av begreppet hälsa och att främja hälsan samt människans levnadslopp, växande och utveckling ur ett resursperspektiv	I1- I3	Eleven beskriver de olika delarna av begreppet hälsa som en helhet för att främja hälsan och förebygga sjukdomar.	K1 K2 K3 K7

M2 handleda eleven att utveckla sina emotionella och sociala färdigheter samt förmågan att hantera olika konflikt- och krissituationer	I1	Eleven övar sig på att känna igen, uttrycka och reglera känslor samt hur man agerar i krävande kommunikationssituationer.	K2 K3 K4 K7
M3 handleda eleven att utveckla sin självkänedom och att ge akt på sina värderingar och attityder samt kroppens och sinnets signaler och att identifiera och kontrollera faktorer som stödjer det egna beteendet, lärandet och studierna	I1	I undervisningen behandlas människans levnadslopp, växande och utveckling med avseende på särdrag, variation och det individuella perspektivet. Eleven reflekterar över sin egen aktivitet och regleringen av sitt eget beteende samt identifierar faktorer som påverkar elevens eget lärande.	K1 K3 K4 K6
Faktorer som stödjer och tär på hälsan och förebyggandet av sjukdomar			
M7 vägleda eleven att känna igen och utvärdera sina egna vanor, val och motiv som berör hälsa och säkerhet samt uppmuntra eleven att reflektera över resurser som är relevanta för den egna hälsan	I1 I2	Eleven skapar sig en heltäckande uppfattning om hälsans olika delområden med belysning på främjande av hälsa och förebyggandet av sjukdomar. Eleven reflekterar över människans levnadslopp, växande och utveckling med avseende på särdrag, variation och det individuella perspektivet. Eleven lär sig och övar säkerhetsfärdigheter och beredskap, kunskaper i förstahjälpen, egenvård och hur man söker hjälp och stöd. Eleven lär sig vilka de vanligaste olycksfallen. Eleven reflekterar över betydelsen av vardagsrytm och sömn.	K2 K3 K4 K7

Mål för undervisningen Årskurs 8	I	Kommunvis plan	K
Växande och utveckling som stödjer hälsan			
M1 vägleda eleven att förstå bredden av begreppet hälsa och att främja hälsan samt människans levnadslopp, växande och utveckling ur ett resursperspektiv	I1- I3	<p>I undervisningen behandlas människans levnadslopp, växande och utveckling med avseende på särdrag, variation och det individuella perspektivet.</p> <p>Eleven reflekterar över identitet, självbild och självkänedom, sexuell utveckling, psykiskt välmående, självkänsla samt säkerhetskunskap.</p> <p>Eleven fördjupar sin kunskap om och förståelsen för resurser som stödjer hälsan och faktorer som förebygger sjukdomar.</p> <p>Eleverna får kunskap om sexualitet och olika områden av sexuell hälsa.</p> <p>Eleven bekantar sig med psykisk hälsa, miljöer och samfund som stödjer välbefinnandet samt meningsfulla fritidsaktiviteter.</p> <p>Eleven reflekterar över funktionsförmåga i ungdomsåren.</p>	K1 K2 K3 K7
M2 handleda eleven att utveckla sina emotionella och sociala färdigheter samt förmågan att hantera olika konflikt- och krissituationer	I1	Eleven övar sig på att känna igen, uttrycka och reglera känslor samt hur man agerar i krävande kommunikationssituationer.	K2 K3 K4 K7
Faktorer som stödjer och tär på hälsan och förebyggandet av sjukdomar			
M5 vägleda eleven att fördjupa sin förståelse för fysisk, psykisk och social hälsa, faktorer och mekanismer som	I1- I3	Eleven fördjupar sin kunskap om identitet, självbild, självkänedom och sexuell utveckling samt betydelsen av omsorg från familj och närstående. Eleven fördjupar sig också i psykiskt välmående, självkänsla och säkerhetskunskap.	K1 K2 K3 K4

stärker och hotar hälsan samt stödja elevens förmåga att använda relaterade begrepp på ett korrekt sätt		<p>Eleven reflekterar över centrala metoder för att främja hälsa och förebygga sjukdomar.</p> <p>Eleven lär sig vilken betydelse kost och motion har för hälsan.</p> <p>Eleverna reflekterar över stillasittande och en passiv livsstil, kost- och sömnproblem samt mobbning och stress.</p> <p>Eleven fördjupar sin kunskap om psykiskt illamående bland unga. Eleven fördjupar sig också i olika beroenden och rusmedel samt sätt att förebygga användningen av de här.</p>	
M6 stödja eleven att söka och använda information om hälsa och sjukdomar samt främja elevens förmåga att agera ändamålsenligt i situationer som anknyter till hälsa, säkerhet och sjukdomar	I2 I3	<p>Eleven söker hälsorelaterad information i olika källor och utvärderar källornas tillförlitlighet.</p> <p>Eleven lär sig ändamålsenliga tillvägagångssätt för egenvård och sökande av hjälp. Eleven lär sig också att agera ändamålsenligt i situationer som hotar elevens hälsa och säkerhet.</p> <p>Eleven bekantar sig med de vanligaste och mest aktuella infektions- och folksjukdomarna.</p> <p>I undervisningen behandlas studie-, arbets- och funktionsförmåga i ungdomsåren.</p>	K2 K3 K5 K6 K7
M8 vägleda eleven att identifiera och kritiskt granska företeelser som anknyter till hälsa och sjukdom samt värderingar och normer som är förknippade med dem och att bedöma tillförlitligheten och relevansen i information	I1- I3	<p>Eleven fördjupar sin kunskap om hälsans olika delområden med belysning på främjande av hälsa och förebyggande av sjukdomar.</p> <p>Eleven reflekterar över etiska frågor i anslutning till livsstil och bedömer konsekvenserna av val som gäller livsstilen.</p>	K1- K7
Hälsa, samfund, samhälle och kultur			
M11 vägleda eleven att förstå och bedöma uppfattningar om hälsa i den egna familjen och den närmaste omgivningen, att förstå deras betydelse för en själv samt att hjälpa eleven	I1- I3	<p>Eleven analyserar levnadsloppets variation och individualitet.</p> <p>Eleven reflekterar över betydelsen av omsorg, familj och närstående.</p> <p>Eleven utvärderar hälsofrämjande miljöer och samfund.</p> <p>Eleven analyserar studiefärdigheter i ungdomsåren.</p>	K1 K2 K3 K7

att skapa sig en bild av på vilket sätt hen lär sig bäst				
--	--	--	--	--

Årskurs 9

HÄLSOKUNSKAP

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 9			
Växande och utveckling som stödjer hälsan			
M2 handleda eleven att utveckla sina emotionella och sociala färdigheter samt förmågan att hantera olika konflikt- och krissituationer	I1	<p>Eleven fördjupar sig i att sätta namn på känslor samt förstå växelverkan mellan känslor och beteende. Eleven lär sig även självreglering av sitt beteende.</p> <p>Eleven utvecklar lösningar på konfliktsituationer och elevens förmåga att hantera stress och kriser stärks.</p>	K2 K3 K4 K7
M4 vägleda eleven att mångsidigt begrunda frågor med anknytning till individualitet, gemenskap och jämlikhet ur ett hälsoperspektiv samt stödja elevens förmåga att handla på ett ansvarsfullt sätt i sociala situationer	I1 I3	<p>Eleven lär sig att på ett konstruktivt sätt hantera konflikter, problemsituationer, stress och kriser.</p> <p>Eleven granskar en hållbar livsstil för social hållbarhet samt ansvarsfull konsumtion.</p> <p>Eleven behandlar ut olika synvinklar teman kring barndom och barns rättigheter, ålderdom, funktionsnedsättning och kronisk sjukdomar.</p>	K1 K2 K3 K4 K6 K7

Faktorer som stödjer och tär på hälsan och förebyggandet av sjukdomar			
M8 vägleda eleven att identifiera och kritiskt granska företeelser som anknyter till hälsa och sjukdom samt värderingar och normer som är förknippade med dem och att bedöma tillförlitligheten och relevansen i information	I1- I3	<p>Eleven funderar kring aktuella hälsofenomen och granskar tillförlitligheten i hälsorelaterad information.</p> <p>Eleven granskar informationskällor såsom olika hälsomarknadsförings- och påverkningsmetoder med betoning på utvärdering av informationens pålitlighet och hälsoeffekter.</p> <p>Eleven reflekterar över val av livsstil, dess konsekvenser och etiska frågor.</p>	K1- K7
Hälsa, samfund, samhäll och kultur			
M9 vägleda eleven att förstå samhällets, omgivningens, kulturens och den digitala utvecklingens betydelse för hälsa och välfärd	I3	<p>Eleven bekantar sig med medborgaraktiviteter som främjar hälsa och välmående.</p> <p>Eleven reflekterar över hälsorisker i omgivningen.</p> <p>Eleven undersöker hur kultur kan främja hälsa.</p> <p>Eleven reflekterar över att beakta kulturskillnader i växelverkan och verksamhet mellan människor. Eleven övar sig på att tolka situationer ur en annan människas synvinkel (kulturell lyhördhet).</p> <p>Eleven fördjupar sin kunskap om en hållbar livsstil.</p>	K2 K4 K5 K7
M10 vägleda eleven att lägga grunden för den egna studie-, funktions- och arbetsförmågan och att upprätthålla den samt att beskriva hur man använder hälsotjänster på ett ändamålsenligt sätt	I1 I2	<p>Eleven fördjupar sin kunskap om människans levnadslopp, växande och utveckling med avseende på särdrag, variation och det individuella perspektivet.</p> <p>Eleven lär känna de vanligaste folksjukdomarna.</p> <p>Eleven bekantar sig med lokala hälsotjänster och övar sig att använda dem i olika situationer.</p> <p>Eleven lär sig att utarbeta planer som främjar studie-, arbets- och funktionsförmåga.</p>	K1 K3 K6
M12 stödja elevens förmåga att kritiskt bedöma information som berör	I3	<p>Eleven granskar informationskällor såsom olika hälsomarknadsförings- och påverkningsmetoder med betoning på utvärdering av informationens pålitlighet och hälsoeffekter.</p>	K1- K7

hälsa och sjukdom samt att beskriva individens rättigheter, ansvar och möjligheter att påverka i frågor som gäller hälsa och trygghet i den egna lärmiljön och den närmaste omgivningen		<p>Eleven reflekterar över medborgarnas likabehandling och delaktighet.</p> <p>Eleven lär sig att respektera mänskliga rättigheter.</p>		
---	--	---	--	--

15.4.10 RELIGION

Läroämnets uppdrag

Läroämnets uppdrag är att ge eleverna en bred allmänbildning i religion och livsåskådning. Undervisningen ska göra eleverna förtrogna med den religion som studeras och dess mångfald. Eleverna ska få insikt i religiösa och konfessionella traditioner i Finland och i religioner och livsåskådningar på andra håll i världen. Läroämnet ska främja förståelse för förhållandet mellan religion och kultur samt multilitteracitet i fråga om religioner och livsåskådningar. Undervisningen ska ge mångsidig kunskap om religioner och hjälpa eleverna att förstå diskussioner som gäller religion. Eleverna ska vägledas att tänka kritiskt och att studera religioner och livsåskådningar ur olika perspektiv. I undervisningen behandlas förhållandet mellan religion och kunskap samt språk, symbolik och begrepp som är kännetecknande för religioner. Religionsundervisningen ska ge eleverna beredskap att ta del av den dialog som förs både inom och mellan olika religioner och livsåskådningar. Undervisningen ska handleda eleverna att respektera livet, människovärdet och det som är heligt för en själv och andra.

Undervisningen ska ge eleverna insikt i etiskt tänkande inom den religion som studeras och inom andra religioner och livsåskådningar, och uppmuntra eleverna att själva fundera över etiska frågor. Undervisningen ska stödja elevens självkännedom, självaktning och utveckla elevens livskompetens under hela den grundläggande utbildningen. Undervisningen ska hjälpa eleven att forma och bedöma sin identitet, sin livsåskådning och sin världsåskådning. Religionsundervisningen ska stödja att eleven utvecklas till en ansvarsfull medlem i sin grupp och i det demokratiska samhället och till en ansvarsfull världsmedborgare.

I **årskurserna 7-9** ska man i undervisningen i religion utforska den religion som studeras som ett kulturellt och samhällsligt fenomen. Kunskapen om den aktuella religionens rötter, ursprung, lära och normer samt inflytande i världen fördjupas och berikas.

I undervisningen utforskas både de stora religiösa traditionerna i världen och irreligiositet. Religionernas samhällsliga och politiska inflytande och religionsfrihet behandlas. Eleverna lär sig känna igen och analysera religiösa teman i vetenskap, medier, konst och populärkultur.

I undervisningen behandlas de centrala etiska begreppen och de etiska principerna inom den religion som studeras. I undervisningen granskas FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna samt etiska synsätt i olika religioner och livsåskådningar. Mänskliga livsfrågor och aktuella etiska problem tas upp. Religionsundervisningen ska erbjuda eleverna resurser för deras fortsatta utveckling.

Mål för undervisningen i religion i årskurs 7–9

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
M1 vägleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden	I1, I2	K1
M2 handleda eleven att fördjupa sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande	I1	K2
M3 handleda eleven att undersöka religioner och livsåskådningar på olika håll i världen samt irreligiositet	I2	K2, K3, K6
M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt ge akt på religiösa teman i medier, världspolitiken, inom konst och populärkultur	I1, I2, I3	K2, K4, K6
M5 vägleda eleven att iaktta och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk	I1, I3	K1, K2, K4, K5, K7
M6 handleda eleven att utforska centrala etiska begrepp, de mänskliga rättigheterna och de etiska principerna i den religion som studeras samt i andra religioner och livsåskådningar	I3	K2, K7
M7 hjälpa eleven att reflektera kring religioners och livsåskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val	I1, I3	K5, K6
M8 uppmuntra eleven att fundera över mänskliga livsfrågor och aktuella etiska frågor och egna värderingar i förhållande till dem	I1, I2, I3	K7
M9 inspirera eleven att granska etiska aspekter i sina val och hur de påverkar välbefinnandet och uppmuntra eleven till en hållbar livsstil	I2, I3	K1, K2
M10 sporra eleven att möta olika människor i dag och i framtiden under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden	I1, I2, I3	K6

Centralt innehåll som anknyter till målen för religion i årskurs 7–9

Innehållet ska väljas så att det stödjer de allmänna målen i läroämnet. Vid valet av innehåll utnyttjas de lokala möjligheterna. Innehållsområdena formas till helheter för olika årskurser. Elevernas erfarenhetsvärld ska beaktas vid valet av innehåll och vid närmare behandling av det.

I1 Förhållandet till den egna religionen: Innehållet består av teman gällande den aktuella religionens uppkomst, mångfald och förhållande till andra religioner. Föremål för undersökning är religionens rötter, källor, lära och normer

samt symboler, utbredning och inflytande runtom i världen och i Finland. Centralt innehåll är teman som anknyter till religionens kulturella inflytande.

I2 Religionernas värld: Innehållet i undervisningen omfattar religion och irreligiositet i världen och i Finland, religionskunskap som en del av den kulturella allmänbildningen och religion som föremål för vetenskaplig forskning. Centrala teman är religioner som resurs för individen och samhället, sambandet mellan religion och kultur runtom i världen, religionernas inflytande på samhällen och kultur, religionskritik samt religionernas synlighet i populärkulturen. Innehållet ska hjälpa eleven att förstå behandlingen av religioner i medierna och kritisk bedömning av den samt sambandet och dialogen mellan religioner.

I3 Ett gott liv: Innehållet ska ge underlag för reflektioner kring livsfrågor, åldern och självbilden. Undervisningen ska behandla aktuella och samhällsrelaterade etiska frågor, såsom ekosocial bildning, delaktighet och påverkan i grupper och i samhället och hur religioner bidrar till att skapa fred i samhället och i världen. Innehållet ska betona etiken i den aktuella religionen och i andra religioner och livsåskådningar samt FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna. Föremål för undersökning är också kränkningar av de mänskliga rättigheterna, till exempel förintelsen. Innehållet ska väljas med beaktande av religiösa och livsåskådningsrelaterade frågor betydelse för att växa som människa.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i religion i årskurs 7–9

Målet är att visa uppskattning och respekt för alla religioner och livsåskådningar. Teman granskas med hjälp av erfarenhetsbaserat, konkret och gemensamt lärande. Det är viktigt att fördjupa och gemensamt reflektera över begrepp. Olika digitala verktyg används i religionsundervisningen för att främja lärandet och öka elevernas aktivitet och interaktion. Undervisningsmiljön ska vara rofylld. Diskussion är en viktig del av undervisningen. I mån av möjlighet kan studiebesök och gäster utnyttjas i undervisningen. Undervisningen kan innehålla individuella eller gemensamma projekt som omfattar flera lärokursen eller överskrider läroämnesgränserna.

Handledning, differentiering och stöd i religion i årskurs 7–9

Lärokurserna genomförs så att elevernas olika religiösa och konfessionella bakgrunder och språkkunskaper beaktas i undervisningen och arbetet. I undervisningen skapas gemensamma situationer som främjar lärande och delaktighet samt sociala och kommunikativa färdigheter. Eleverna handleds att stärka sin studiefärdighet och initiativförmåga.

Bedömningen av elevens lärande i religion i årskurs 7–9

Bedömningen ska grunda sig på observationer och diskussioner i arbetet samt på elevens olika alster. Utöver alstren bedöms studieprocessen och arbetets olika faser. Bedömningen ska vara mångsidig och responsen handledande och uppmuntrande. Eleverna ska regelbundet få information om sina framsteg och prestationer i relation till de uppställda målen. Elevernas självbedömning och kamratbedömning används som stöd för bedömningen.

Slutbedömningen infaller det läsår då läroämnet upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleven har uppnått målen för lärokursen i religion när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen. Kunskapen i läroämnet utvecklas kumulativt i takt med att elevens tankeförmåga fördjupas. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen i läroämnet beaktas, oberoende av i vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar de kunskaper som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrider för något mål, kan detta kompensera en svagare prestation för något annat mål.

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet 5	Kunskapskrav för vitsordet 7	Kunskapskrav för vitsordet 8	Kunskapskrav för vitsordet 9
M1 handleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden	I1, I2	Eleven förstår den mångsidiga kommunikationen mellan religion och kultur och den religiösa mångfalden.	Förmåga att uppfatta det inflytande som mångfalden av religioner har samt religionernas inverkan på kultur och samhälle	Eleven känner under handledning igen olika saker i omgivningen som anknyter till religion såsom byggnader och symboler.	Eleven känner igen olika saker i omgivningen som anknyter till religion. Eleven kan kombinera begrepp och företeelser i anknytning till religion.	Eleven kan ge exempel på mångfalden i anknytning till den religion som studeras. Eleven visar att hen förstår att religion och kultur står i växelverkan med varandra. Eleven känner igen olika företeelser i anknytning	Eleven kan ge mångsidiga exempel på den interna mångfalden i den religion som studeras. Eleven kan beskriva växelverkan mellan religion och kultur på ett mångsidigt sätt. Eleven känner igen och kan nämna

						till religion i olika kulturer och samhällen.	olika företeelser i anknytning till religion i olika kulturer och samhällen.
M2 handleda eleven att fördjupa sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande	11	Eleven fördjupar sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande och utvecklas i att hämta ytterligare information om dem.	Förmåga att hantera information om den religion som studeras	Eleven kan ge ett exempel på lärorna i den religion som studeras och ett exempel på de viktigaste källorna. Eleven kan berätta om uppkomsten av den religion som studeras.	Eleven kan ge exempel på lärorna i den religion som studeras. Eleven kan redogöra för uppkomsten av den religion som studeras, samt för dess källor, inflytande och utbredning. Eleven kan enligt givna instruktioner söka ytterligare	Eleven kan analysera de grundläggande lärorna i den religion som studeras och beskriva innehållet i de viktigaste källorna. Eleven kan beskriva uppkomsten och utbredningen av den religion som studeras, samt dess inflytande i olika delar av världen.	Eleven kan analysera de grundläggande lärorna i den religion som studeras och innehållet i och tolkningen av de viktigaste källorna. Eleven kan beskriva uppkomst-historia för den religion som studeras, dess utbredning och inflytande i olika delar av världen.

					informat- ion om den relig- ion som studeras.	Eleven kan självstän- digt hämta ytterligare informat- ion om den relig- ion som studeras och fästa uppmärk- samhet vid källornas tillförlitlig- het.	Eleven kan självstän- digt hämta ytterligare informat- ion om den relig- ion som studeras och fästa uppmärk- samhet vid källornas tillförlitlig- het.
M3 hand- leda ele- ven att fördjupa sin känne- dom om religioner och livså- skådningar på olika håll i värl- den samt irreli-giosi- tet	12	Eleven för- står vad som avses med världsreli- gioner, ir- religiositet och åskåd- ningar och hur de skil- jer sig från varandra. Eleven ut- vecklar sin förmåga att söka yt- terligare informat- ion om dem.	Kännedom om världs- religioner- na och olika åskåd- ningar	Eleven kan nämna två reli--gioner och under handled- ning känna igen de centrala dragen i dem. Eleven känner un- der hand- ledning igen skill- naderna mellan re- ligion och irreligiosi- tet.	Eleven kan nämna världsrelig- ioner och berätta om de mest cen- trala dra- gen i dem. Eleven kan be-skriva skillnaden mellan re- ligion och irreligiosi- tet. Eleven kan söka ytter- ligare in- for-mation	Eleven kan be-skriva och jäm- föra de hu- vudsakliga dragen i de olika världsrelig- ionerna. Eleven kan använda begreppen religion, ir- religiositet och åskåd- ning i ändamåls- enliga samman- hang.	Eleven kan analysera de huvud- sakliga dragen i de olika världs-re- ligionerna. Eleven kan be-skriva den rå- dande mångfal- den inom religioner och irreli-gi- ositet. Eleven kan söka in- formation

					om reli-gioner och åskådningar enligt givna instruktioner.	Eleven kan söka information om religioner och åskådningar.	om religioner och åskådningar och fästa uppmärksamhet vid informationskällornas tillförlitlighet.
M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt identifiera religiösa teman i medier, i världspolitiken och inom konst och populärkultur	I1, I2, I3	Eleven identifierar och förstår seder i olika religioner och åskådningar samt utvecklar sin förmåga att identifiera religiösa symboler och teman i medier, världspolitiken, konsten och populärkulturen.	Religiös och kulturell läskunighet	Eleven känner utgående från exempel igen seder i anknytning till religion.	Eleven kan berätta om centrala seder i minst tre religioner. Ur givet material känner eleven igen religiösa symboler och teman i medier, konsten och populärkulturen.	Eleven kan beskriva och nämna seder i olika religioner och kan ge ett exempel på irreligiösa seder och bruk. Eleven känner igen och kan ge ett exempel på religiösa symboler och teman i medier, världspolitiken, konsten	Eleven kan analysera seder i olika religioner och kan ge exempel på irreligiösa seder och bruk. Eleven identifierar och kan ge exempel på religiösa symboler och teman i medier, världspolitiken, konsten samt i populärkulturen.

						sa m t i p o p u l ä r k u l t u r e n.	
M5 hand- leda ele- ven att iaktta och bedöma olika sätt att argu- mentera samt skill- nader mel- lan reli- giöst och vetenskap- ligt språk	I1, I3	Eleven lär sig att identifera och be- döma olika sätt att ar- gumentera samt skill- nader i re- ligiöst och vetenskap- ligt språk. Eleven ut- vecklar sin förmåga att lyssna på andras åsikter och att moti- vera sina egna åsik- ter.	Förmåga att sär- skilja på religiöst och veten- skapligt språk samt tankeför- måga och kommuni- kativa fär- digheter	Eleven skil- jer ett tyd- ligt reli- giöst på- stående och ett tydligt ve- tenskapligt påstående från varandra.	Eleven känner igen ty- piska drag i ett veten- skapligt re- spektive ett reli- giöst språk. Eleven kan lyssna till andras åsikter och presentera sina egna.	Eleven känner igen olika sätt att ar- gumentera samt skill- nader mel- lan reli- giöst och vetenskap- ligt språk. Eleven kan lyssna till andras åsikter och presentera moti- iveringar för sina egna åsik- ter.	Eleven kan analysera skillna- derna mel- lan reli- giösa och vetenskap- liga argu- ment och mellan reli- giöst och vetenskap- ligt språk. Eleven kan lyssna till andras åsikter och logiskt mo- tivera sina egna åsik- ter.
M6 hand- leda ele- ven att ut- forska cen- trala etiska begrepp, de mänsk- liga rättig- heterna och de etiska	I3	Eleven lär sig att an- vända cen- trala be- grepp i etiskt tän- kande. Ele- ven känner till de cen- trala mänskliga	Förmåga att be- härskas in- formation om etik och mänskliga rättigheter	Eleven kan ge ett ex- empel på någon mänsklig rättighet. Eleven kan ge ett ex- empel på en etisk	Utgående från exem- pel på si- tuationer känner eleven igen den etiska di- mensionen och kan under	Eleven kan använda centrala etiska be- grepp och kan skilja på etiska frågeställ- ningar och	Eleven kan använda centrala etiska be- grepp, re- flektera över etiska frågeställ- ningar och bedöma förverkli- gandet av

<p>principerna i den religion som studeras samt i andra religioner och åskådningar</p>		<p>rättigheterna samt de etiska principerna i den religion som studeras och andra religioner och åskådningar.</p>		<p>princip i den religion som studeras.</p>	<p>handledning reflektera över etiska frågeställningar.</p> <p>Eleven kan ge exempel på mänskliga rättigheter och deras betydelse.</p> <p>Eleven kan redogöra för de etiska principerna i den religion som studeras.</p>	<p>andra frågeställningar.</p> <p>Eleven kan reflektera över etiska frågeställningar och förverkligandet av de mänskliga rättigheterna i praktiken.</p> <p>Eleven kan beskriva de etiska principerna i den religion som studeras och i någon annan religion eller åskådning.</p>	<p>de mänskliga rättigheterna i praktiken.</p> <p>Eleven kan analysera de etiska principerna i den religion som studeras och jämföra dem med centrala etiska begrepp i andra religioner och åskådningar.</p>
<p>M7 hjälpa eleven att reflektera över religioners och åskådningars globala betydelse</p>	<p>I1, I3</p>	<p>Eleven utvecklar sin förmåga att reflektera över religioners och åskådningars</p>	<p>Förmåga att uppfatta betydelsen av religioner och åskåd-</p>	<p>Eleven känner utgående från givna exempel igen religiösa och</p>	<p>Eleven kan ge exempel på det inflytande religioner och åskådningar har</p>	<p>Eleven kan beskriva religioners och åskådningars betydelse som grund</p>	<p>Eleven kan reflektera över religioners och åskådningars betydelse som grund och</p>

som grund och rättesnöre för människors val		globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val.	ningar i individens liv och globalt	åskådningens mässiga faktorer som påverkar människornas val.	på människors val och verksamhet.	och rättesnöre för människors val.	rättesnöre för människors val och kan ge exempel på detta i olika delar av världen.
M8 uppmantra eleven att reflektera över livsfrågor i anknytning till mänskligheten och aktuella etiska frågor och egna värderingar i förhållande till dem	11, 12, 13	Eleven lär sig att självständigt och tillsammans med andra reflektera över livsfrågor i anknytning till mänskligheten, aktuella etiska frågor och de egna värderingarna i förhållande till dem.	Förmåga till etiskt tänkande och att uttrycka sina egna åsikter	Eleven kan beskriva någon etisk fråga och en värdering som är viktig för hen.	Eleven känner igen och kan under handledning reflektera över livsfrågor i anknytning till mänskligheten och några aktuella etiska frågor. Eleven kan beskriva värderingar som är viktiga för hen och utgående från dem ta ställning till etiska frågor.	Eleven kan självständigt och tillsammans med andra reflektera över livsfrågor i anknytning till mänskligheten och några aktuella etiska frågor. Eleven kan beskriva värderingar som är viktiga för hen och presentera och motivera åsikter i etiska frågor.	Eleven kan självständigt och tillsammans med andra reflektera över livsfrågor i anknytning till mänskligheten och aktuella etiska frågor. Eleven kan analysera sina egna värderingar samt identifiera olika värderingar som grund för etiska lösningar.

							Eleven kan presentera logiska och motiverade åsikter om etiska frågor.
M9 inspirera eleven att granska de etiska dimensionerna i sina val och hur de påverkar välbefinnandet och uppmuntra eleven till en hållbar livsstil	I2, I3	Eleven utvecklar sin förmåga att analysera sina etiska val och hur de påverkar välbefinnandet och utvecklar sina färdigheter att förverkliga en hållbar livsstil.	Förmåga att uppfatta vilken påverkan etiska val har i förhållande till välbefinnande och en hållbar framtid	Eleven kan under handledning identifiera konsekvenser av etiska val och handlingar.	Eleven kan beskriva konsekvenser som etiska val har för en hållbar framtid.	Eleven kan analysera etiska val och konsekvenserna av dem för välbefinnande och en hållbar framtid.	Eleven kan värdera etiska val och ge exempel på deras direkta och indirekta inverkan på välbefinnande och en hållbar framtid.
M10 sporra eleven att möta olika människor nu och i framtiden, under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden	I1, I2, I3	Eleven utvecklar sina färdigheter i konstruktiv kommunikation tillsammans med andra människor nu och i framtiden, under fort-		<i>Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del</i>		.	

		satta studier, i arbetslivet och på fritiden.		<i>av självvärderingen.</i>			
--	--	---	--	-----------------------------	--	--	--

De olika lärokurserna i religion i årskurs 7–9

Enligt 11 § i lagen om grundläggande utbildning studerar eleverna i den grundläggande utbildningen religion eller livsåskådningskunskap. Religionsundervisningen genomförs dock enligt 13 § i samma förordning i enlighet med elevernas religionssamfund som undervisning i den egna religionen enligt särskilda lärokurser. För att trygga läroämnets enhetlighet har för alla former av undervisning i den egna religionen utarbetats gemensamma mål och centralt innehåll.

I läroämnesbeskrivningarna för de olika religionerna preciseras de för alla gemensamma innehållen i enlighet med den egna religionens särart. De lokala läroplanerna utarbetas på basis av de gemensamma målen, innehållsbeskrivningarna och de preciserade lärokursbeskrivningarna för de olika religionerna i grunderna för läroplanen.

EVANGELISK-LUTHERSK TRO

Beskrivningen av lärokursen preciserar det centrala innehåll som är gemensamt för alla lärokurser. De lokala läroplanerna utarbetas utgående från lärokursbeskrivningen samt de gemensamma målen och innehållsbeskrivningarna för läroämnet religion.

I1 Förhållandet till den egna religionen: Centralt innehåll i undervisningen är kristendomen på olika håll i världen, med betoning på nutid. Man studerar kristendomens uppkomst, utbredning och uppdelning i olika kyrkor. Man bekantar sig med de största kristna kyrkorna: den katolska och den ortodoxa kyrkan och de protestantiska kyrkorna, särskilt den lutherska kyrkan. Kyrkornas utbredning och centrala lära behandlas. Man studerar Bibelns uppkomst, centrala innehåll, olika tolkningssätt och kulturellt inflytande. Kristendomen i Finland och dess kulturella inflytande behandlas. Man reflekterar hur man själv förhåller sig till att vara lutheran, finländare och europé.

I2 Religionernas värld: I undervisningen behandlas de stora världsreligionernas utbredning, grundpelare och kulturella inflytande på olika håll i världen. Man bekantar sig också med naturreligioner och nya religiösa rörelser samt irreligiositet som livsåskådning. Man granskar religionerna ur vetenskapligt perspektiv med beaktande av religiösa dimensioner. I undervisningen behandlas skillnaden mellan tro och kunskap samt religiöst och vetenskapligt språk, religionskritik och hur religionerna syns i medierna, i politiken, inom olika kulturområden, i populärkulturen, i konst och i seder och bruk. Man behandlar ekumenik samt dialogen mellan religioner och livsåskådningar och dess betydelse för världsfreden.

I3 Ett gott liv: Centralt i undervisningen är de etiska grundbegreppen och förståelsen av dem. Man bekantar sig med etiska normer inom kristendomen och andra religioner och med etiska betoningar i olika kristna kyrkor samt med förhållandet mellan Bibeln och etik. Man studerar FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna och människorätts-etik. I undervisningen behandlas livsfrågor och frågor i anslutning till det finländska samhället, globalt ansvar, miljö och djur ur etiskt perspektiv. Man reflekterar över etiska frågor med hjälp av aktuella exempel i media. Man reflekterar också över etiska aspekter i egna val och hur de påverkar det egna och andras välbefinnande.

Årskurs 7

EVANGELISK-LUTHERSK TRO

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 7			
M1 vägleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden	I1 I2	Eleven granskar världsreligionernas och naturreligionernas spridning och inverkan på kulturer på olika håll i världen. Eleven bekantar sig med mångfald inom kulturer och religioner.	K1
M2 handleda eleven att fördjupa sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande	I1	Eleven bekantar sig med de kristna kyrkosamfundens spridning och centrala läror.	K2
M3 handleda eleven att undersöka religioner och livsåskådningar på olika håll i världen samt irreligiositet	I2	Eleven bekantar sig med världsreligionernas centrala läror och fördjupar sina kunskaper om olika åskådningar, också icke-religiösa åskådningar (<i>t.ex. humanism</i>). Eleven bekantar sig med begrepp som förvärldsligande, irreligiositet och religionskritik samt deras betydelse.	K2 K3 K6
M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt ge akt på religiösa	I1 I2 I3	Eleven bekantar sig med symboler och seder i olika åskådningar (<i>t.ex. beträffande måltider och beklädnad</i>). Eleven studerar hur olika religioner syns i kulturens olika delområden, som t.ex. i konsten.	K2 K4 K6

teman i medier, världspolitiken, inom konst och populärkultur			
M5 vägleda eleven att iaktta och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk	I1 I3	<p>Eleven undersöker skillnaden mellan naturligt och övernaturligt.</p> <p>Eleven granskar skillnader mellan religiös och vetenskaplig kunskap och världsbild.</p> <p>Eleven övar sig på att iaktta olika åsikter och motivera sina egna åsikter.</p>	K1 K2 K4 K5 K7
M7 hjälpa eleven att reflektera kring religioners och livsåskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val	I1 I3	<p>Eleven reflekterar över hurdan betydelse de olika åskådningarna har för samhället.</p> <p>Eleven reflekterar över åskådningens betydelse i sitt eget liv.</p>	K5 K6
M9 inspirera eleven att granska etiska aspekter i sina val och hur de påverkar välbefinnandet och uppmuntra eleven till en hållbar livsstil	I2 I3	Eleven reflekterar över etiska aspekter i sina val i livet och hur de påverkar det egna och andras välbefinnande.	K1 K2
M10 sporra eleven att möta olika människor i dag och i framtiden under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden	I1 I2 I3	Eleven diskuterar jämlikhet mellan olika åskådningar samt varför basinformation om olika religioner och åskådningar behövs i en allt mer mångkulturell omgivning.	K6

Årskurs 8

EVANGELISK-LUTHERSK TRO

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 8			
M1 vägleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden	I1 I2	Eleven granskar kristendom på olika håll i världen och dess ställning i dagens läge. Eleven bekantar sig med kristendomen och med Bibelns inverkan på kulturen i Finland och i världen.	K1
M2 handleda eleven att fördjupa sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande	I1	Eleven lär sig om kristendomens uppkomsthistoria, spridning och indelning i olika kyrkosamfund. Eleven undersöker Bibelns uppkomsthistoria, centrala innehåll samt tolkningstraditioner.	K2
M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt ge akt på religiösa teman i medier, världspolitiken, inom konst och populärkultur	I1 I2 I3	Eleven bekantar sig med större kyrkosamfund och deras läror. Eleven fördjupar sina kunskaper om kristendomens betydelse och inverkan på kulturen i Finland.	K2 K4 K6
M5 vägleda eleven att iaktta och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk	I1 I3	Eleven bekantar sig med olika sätt att tolka Bibeln samt vilka följder olika tolkningssätt kan ha.	K1 K2 K4 K5 K7
M6 handleda eleven att utforska centrala etiska begrepp, de mänskliga rättigheterna och de etiska principerna i den religion som studeras samt i andra religioner och livsåskådningar	I3	Eleven granskar lära och etik i kristendomens olika riktningar. Eleven reflekterar över religionsfrihet. Eleven bekantar sig med begreppet ekumenik och fördjupar sig i religionsdialogens betydelse för världsfreden.	K2 K7
M7 hjälpa eleven att reflektera kring religioners och livsåskådningars globala betydelse som	I1 I3	Eleven reflekterar över de etiska frågeställningarna inom kristendomen.	K5 K6

grund och rättesnöre för människors val			
M9 inspirera eleven att granska etiska aspekter i sina val och hur de påverkar välbefinnandet och uppmuntra eleven till en hållbar livsstil	I2 I3	Eleven bekantar sig med kristendomen och Bibelns etiska regler för ett gott liv och diskuterar hur de syns i det finländska samhället och elevens eget liv.	K1 K2
M10 sporra eleven att möta olika människor i dag och i framtiden under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden	I1 I2 I3	Eleven reflekterar hur hen själv förhåller sig till att vara lutheran, finländare och europé.	K6

Årskurs 9

EVANGELISK-LUTHERSK TRO

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 9			
M1 vägleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden	I1 I2	Eleven granskar hur den kristna tron och andra åskådningar inverkat på kulturen (<i>t.ex. i beslutsfattande och lagstiftning i samhället</i>).	K1
M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt ge akt på religiösa	I1 I2 I3	Eleven övar sig på att identifiera religiösa teman i medier, politik och populärkultur. Eleven granskar via aktuella exempel i media etiska frågeställningar kopplade till seder och traditioner.	K2 K4 K6

teman i medier, världspolitiken, inom konst och populärkultur			
M5 vägleda eleven att iaktta och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk	I1 I3	<p>Eleven bekantar sig med etikens teorier.</p> <p>Eleven diskuterar etiska frågor och tolkningssätt.</p> <p>Eleven bekantar sig med etiska dilemman, deras lösningar samt motiveringar till lösningarna.</p> <p>Eleven övar sig på att identifiera olika åsikter och motivera sina egna åsikter.</p>	K1 K2 K4 K5 K7
M6 handleda eleven att utforska centrala etiska begrepp, de mänskliga rättigheterna och de etiska principerna i den religion som studeras samt i andra religioner och livsåskådningar	I3	<p>Eleven bekantar sig med centrala etiska principer inom kristendomen (<i>t.ex. Gyllene regeln, rättvisa, jämlikhet, kärlek till den närmaste</i>).</p> <p>Eleven granskar och diskuterar etiska principer inom olika åskådningar.</p> <p>Eleven lär känna och förstå etikens grundbegrepp; moral, värden och normer.</p> <p>Eleven bekantar sig med FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna samt människorättsetik.</p> <p>Eleven diskuterar kränkning av mänskliga rättigheter, t.ex. förintelsen.</p>	K2 K7
M7 hjälpa eleven att reflektera kring religioners och livsåskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val	I1 I3	<p>Eleven studerar etik på livets olika delområden, t.ex. samhället och miljön.</p> <p>Eleven lär sig att förstå hur olika åskådningar påverkar samhället och världspolitiken.</p>	K5 K6
M8 uppmuntra eleven att fundera över mänskliga livsfrågor och aktuella etiska frågor och egna värderingar i förhållande till dem	I1 I2 I3	Eleven reflekterar över hur människan och eleven själv agerar etiskt.	K7

M9 inspirera eleven att granska etiska aspekter i sina val och hur de påverkar välbefinnandet och uppmuntra eleven till en hållbar livsstil	I2 I3	Eleven reflekterar över de egna valens etiska aspekter i sina egna val och hur de påverkar det egna och andras välbefinnande.	K1 K2	
M10 sporra eleven att möta olika människor i dag och i framtiden under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden	I1 I2 I3	Eleven lär sig att förstå betydelsen av tolerans och kulturell mångfald.	K6	

ORTODOX TRO

Beskrivningen av lärokursen preciserar det centrala innehåll som är gemensamt för alla lärokurser. De lokala läroplanerna utarbetas utgående från lärokursbeskrivningen samt de gemensamma målen och innehållsbeskrivningarna för läroämnet religion.

I1 Förhållandet till den egna religionen: Centralt innehåll i undervisningen är den kristna kyrkans uppkomst och utveckling ur den ortodoxa kyrkans perspektiv. Man studerar kyrkans utbredning, missionsarbete och kristendomens ankomst till Finland från öster och väster. Man behandlar klosterväsendets roll i att utveckla och bevara kyrkans lära och den bysantiska tidens inverkan på kyrkans administrativa utveckling och kyrkokonsten. Utvecklingen av kyrkans lära behandlas. Man studerar Bibeln, dess uppkomst, innehåll och användning i kyrkans verksamhet. Viktigt innehåll i undervisningen är trosbekännelsen, gudstjänsterna, mysterierna, kyrkokonsten och kyrkomusiken samt kyrkoåret som uttryck för den ortodoxa läran och central ortodox terminologi i anslutning till dessa. Man bekantar sig med den ortodoxa kyrkans verksamhet i Finland. Man stiftar bekantskap med ortodox litteratur, musik och konst.

I2 Religionernas värld: I undervisningen behandlas andlighet som ett kännetecken för det mänskliga livet, forntida religioner i Finland och i Norden, andlighet i dag och irreligiositet som livsåskådning. Man bekantar sig med den kristna kyrkans utbredning, med den katolska och lutherska kyrkan och de vanligaste kristna kyrkorna och samfunden. Centralt innehåll är de stora världsreligionerna, deras seder och bruk och särdrag, religioner som uppstått i modern tid samt likheter och skillnader mellan religioner i förhållande till varandra och till den ortodoxa läran. Man behandlar de ortodoxa patriarkaten och andra ortodoxa eller närliggande kyrkor. I undervisningen behandlas den ortodoxa kulturens och lärans synlighet och inflytande i Finland och i länder med ortodox majoritet, både ur individuellt och samhälleligt perspektiv samt aktuell kunskap om religioner och bedömning av den. Ekumenik och dialog mellan religioner behandlas.

I3 Ett gott liv: Centralt innehåll i undervisningen är allmänna etiska principer och utgångspunkter. Man bekantar sig med allmänna drag i kristen etik och etiska principer i andra religioner. Man studerar den människosyn som ligger till grund för den ortodoxa etiken samt kyrkans lära och Bibelns berättelser. Man bekantar sig med kyrkliga förrättningar och fasta som stöd för ett gott liv. Man reflekterar över frågor som gäller det egna livet, delaktighet i samhället, miljö och natur samt globalt ansvar. Man diskuterar aktuella etiska frågor i samhällsdebatten och medierna. Man reflekterar över betydelsen av att vara medveten om, tillämpa och förstå etiska värden för att växa som människa och för den egna vardagen. Viktigt innehåll är FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna, FN:s konvention om barnets rättigheter och människorättsetik.

Årskurs 7

ORTODOX TRO

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 7			
M1 vägleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden	I1 I2	Eleven bekantar sig med begreppen religion och kultur. Eleven reflekterar över religion som en del av kultur samt individens kulturella identitet. Eleven lär sig att iaktta den kulturella och religiösa mångfalden. Eleven lär sig att granska världsreligionernas och naturreligionernas spridning och inverkan på kultur på olika håll i världen.	K1
M2 handleda eleven att fördjupa sina kunskaper	I1	Eleven bekantar sig med ortodoxa kyrkor i olika länder, deras nuvarande situation samt den orientaliskt ortodoxa kyrkan.	K2

om den religion som studeras och dess inflytande			
M3 handleda eleven att undersöka religioner och livsåskådningar på olika håll i världen samt irreligiositet	I2	<p>Eleven bekantar sig med världsreligionernas centrala läror och humanism.</p> <p>Eleven bekantar sig med viktiga kristna kyrkor.</p> <p>Eleven granskar vilka likheter eller skillnader som finns mellan olika religioner och den ortodoxa tron.</p> <p>Eleven fördjupar sin kunskap om olika åskådningar.</p> <p>Eleven lär sig begreppen förvärldsligande, irreligiositet och religionskritik samt deras betydelse i världen.</p> <p>Eleven bekantar sig med begreppet religionsdialog.</p>	K2 K3 K6
M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt ge akt på religiösa teman i medier, världspolitiken, inom konst och populärkultur	I1- I3	<p>Eleven bekantar sig med olika religioners symboler och seder (<i>t.ex. beträffande måltider, fasta och beklädnad</i>).</p> <p>Eleven granskar hur religioner syns på kulturens olika delområden.</p> <p>Eleven lär sig att iaktta hur religioner syns i media och världspolitiken.</p>	K2 K4 K6
M5 vägleda eleven att iaktta och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk	I1 I3	<p>Eleven bekantar sig med skillnaderna mellan det naturliga och det övernaturliga.</p> <p>Eleven övar sig på att reflektera över skillnader mellan en religiös och vetenskaplig världsbild.</p> <p>Eleven lär sig att iaktta skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk.</p> <p>Eleven övar sig på att iaktta olika åsikter samt motivera sina egna åsikter.</p>	K1 K2 K4 K5 K7
M7 hjälpa eleven att reflektera kring religioners och livsåskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val	I1 I3	<p>Eleven reflekterar över olika åskådningars betydelse för samhället.</p> <p>Eleven reflekterar över åskådningens betydelse i det egna livet.</p>	K5 K6

M9 inspirera eleven att granska etiska aspekter i sina val och hur de påverkar välbefinnandet och uppmuntra eleven till en hållbar livsstil	I2 I3	Eleven granskar hur olika religioner och den egna religionen förhåller sig till en hållbar livsstil.	K1 K2
M10 sporra eleven att möta olika människor i dag och i framtiden under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden	I1- I3	Eleven lär sig att förstå att alla åskådningar är likvärdiga och varför det är viktigt att ha kunskap om olika religioner och åskådningar i ett allt mera mångkulturellt samhälle.	K6

Årskurs 8

ORTODOX TRO

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 8			
M1 vägleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden	I1 I2	Eleven undersöker kristendomens och särskilt den ortodoxa trons inverkan på kultur och samhälle i Finland och länder med ortodox majoritet.	K1
M2 handleda eleven att fördjupa sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande	I1	Eleven granskar den kristna kyrkans uppkomst och historia ur den ortodoxa kyrkans synvinkel. Eleven granskar hur den ortodoxa kyrkans läror utvecklats.	K2

		<p>Man behandlar klosterväsendets roll i att utveckla och bevara kyrkans lära.</p> <p>Eleven bekantar sig med den byzantiska tidsperioden.</p> <p>Eleven bekantar sig med de ortodoxa kyrkornas nuläge.</p> <p>Eleven utvecklar sin kännedom om Bibelns böcker och historia samt användning av dessa i gudstjänsterna.</p> <p>Eleven fördjupar sin kunskap om den ortodoxa kyrkans historia i Finland.</p>	
M3 handleda eleven att undersöka religioner och livsåskådningar på olika håll i världen samt irreligiositet	I2	<p>Eleven bekantar sig med de ortodoxa patriarkaten.</p> <p>Eleven bekantar sig med samarbetet mellan de kristna kyrkorna och begreppet ekumenik.</p>	K2 K3 K6
M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt ge akt på religiösa teman i medier, världspolitiken, inom konst och populärkultur	I1- I3	Eleven lär sig att känna igen religiösa teman i kultur, medier och världspolitiken.	K2 K4 K6
M5 vägleda eleven att iaktta och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk	I1 I3	<p>Eleven bekantar sig med Bibelns texter och utvärderar deras kontext.</p> <p>Eleven lär sig att iaktta skillnader mellan argumentation i vetenskaplig och religiös litteratur.</p> <p>Eleven lär sig att iaktta skillnader mellan den ortodoxa Bibeln och Bibeln som används allmänt i Finland.</p>	K1 K2 K4 K5 K7
M6 handleda eleven att utforska centrala etiska begrepp, de mänskliga rättigheterna och de etiska principerna i den religion som studeras samt i andra religioner och livsåskådningar	I3	Eleven bekantar sig med kyrkliga förrättningar som stöd för ett gott liv.	K2 K7

M7 hjälpa eleven att reflektera kring religioners och livsåskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val	I1 I3	Eleven reflekterar över kristendomens etiska frågor och diskuterar dessa.	K5 K6
M9 inspirera eleven att granska etiska aspekter i sina val och hur de påverkar välbefinnandet och uppmuntra eleven till en hållbar livsstil	I2 I3	Eleven bekantar sig med kristendomen och Bibelns etiska råd för ett gott liv (<i>de tio budorden, den gyllene regeln, treenigheten: Gud, människan själv, den närmaste</i>).	K1 K2
M10 sporra eleven att möta olika människor i dag och i framtiden under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden	I1- I3	Eleven övar sig på att ta i beaktande Bibelns läror i sitt bemötande med andra människor (<i>t.ex. den närmaste, tack och medkänsla</i>).	K6

Årskurs 9

ORTODOX TRO

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 9			
M1 vägleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden	I1 I2	Eleven undersöker religionernas inverkan och synlighet i Finland.	K1
M2 handleda eleven att fördjupa sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande	I1	Eleven breddar sin kunskap om sakramenten och andra heliga förrättningar, gudstjänstlivet samt kyrkoåret med fester och fasta.	K2

M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt ge akt på religiösa teman i medier, världspolitiken, inom konst och populärkultur	I1- I3	Eleven diskuterar aktuella etiska frågor i samhällsdebatten och medierna.	K2 K4 K6
M5 vägleda eleven att iaktta och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk	I1 I3	Eleven lär sig att iaktta och utvärdera olika åsikter samt motivera sina egna åsikter. Eleven bekantar sig med etiska dilemman, deras lösningar samt motiveringar till lösningarna.	K1 K2 K4 K5 K7
M6 handleda eleven att utforska centrala etiska begrepp, de mänskliga rättigheterna och de etiska principerna i den religion som studeras samt i andra religioner och livsåskådningar	I3	Eleven fördjupar sig i etiskt tänkande i enlighet med den ortodoxa tron. Eleven granskar etiska principer inom olika åskådningar och diskuterar dessa. Eleven lär sig att känna och förstå etikens grundläggande begrepp moral, värde och norm. Eleven bekantar sig med FN:s förklaring om mänskliga rättigheter och människorättsetik. Eleven övar sig att tillämpa dessa i sitt eget liv. Eleven diskuterar kränkningar av mänskliga rättigheter, t.ex. förintelsen.	K2, K7
M7 hjälpa eleven att reflektera kring religioners och livsåskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val	I1 I3	Eleven reflekterar över etik på livets olika delområden; samhället och omgivningen. Eleven reflekterar över betydelsen av andlig tillväxt i olika religioner (<i>t.ex. asketism, klosterregler, andlig vägledning</i>). Eleven fördjupar sin förståelse för religionens inverkan på samhället och världspolitiken.	K5 K6
M8 uppmuntra eleven att fundera över mänskliga livsfrågor och aktuella etiska frågor och egna värderingar i förhållande till dem	I1- I3	Eleven reflekterar över mänskliga livsfrågor: den ortodoxa trons lära om sällskapande och familj, sakrament i det egna livet; fastande: att växa som människa, frihet och ansvar. Eleven bekantar sig med ortodoxa trons lära om livets mening samt frågor kring liv och död: livet i förhållande till Gud, förgudning, att vara munk, familj, eutanasi, abort och självmord.	K7

M9 inspirera eleven att granska etiska aspekter i sina val och hur de påverkar välbefinnandet och uppmuntra eleven till en hållbar livsstil	I2 I3	<p>Eleven reflekterar över etiska aspekter i sina egna val och hur de påverkar det egna och andras välbefinnande.</p> <p>Eleven övar sig på att leva på ett hållbart sätt och att skydda naturen.</p> <p>Eleven lär sig att ur den ortodoxa trons synvinkel reflektera över och ta ställning till en hållbar livsstil, bioetik och utmaningar som den globala världsekonomin gett upphov till.</p> <p>Eleven lär sig att utvärdera hur de egna etiska valen inverkar på framtiden och omgivningen.</p>	K1 K2
M10 sporra eleven att möta olika människor i dag och i framtiden under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden	I1- I3	<p>Eleven övar sig på att förstå betydelsen av tolerans och demokrati i ett mångkulturellt samhälle och för människans välbefinnande.</p> <p>Eleven lär sig att acceptera olikheter.</p> <p>Eleven lär sig att acceptera sig själv och värdesätta andra människor.</p> <p>Eleven lär sig att förstå framtidens utmaningar samt bemöta andra människor respektfullt (<i>t.ex. genom att använda martyrens levnadsteckningar som exempel</i>).</p>	K6

KATOLSK TRO

Beskrivningen av lärokursen preciserar det centrala innehållet som är gemensamt för alla lärokurser. De lokala läroplanerna utarbetas utgående från lärokursbeskrivningen samt de gemensamma målen och innehållsbeskrivningarna för läroämnet religion.

I1 Förhållandet till den egna religionen: I undervisningen fördjupas kännedomen om Bibeln och Traditionen, grundläggande kunskap om trosfrågor och ett kristet liv. Man hjälper eleverna att få en helhetsbild av sakramenten och att uppfatta lärans centrala delar. Centralt innehåll är döden och det eviga livet, helgonförklaring, påvens ofelbarhet samt de viktigaste händelserna i kyrkans historia och de senaste kyrkomötenas betydelse för det kyrkliga livet. Man studerar den katolska kyrkans verksamhet i Finland. Man stiftar bekantskap med olika typer av kyrklig och religiös litteratur.

I2 Religionernas värld: Centralt i undervisningen är mötet mellan olika kyrkor och kristna samfund och deras anhängare i ekumenisk anda. Man fördjupar elevernas kunskaper om hur den lutherska och ortodoxa läran har påverkat värderingarna i det finländska samhället. Man bekantar sig mera ingående med ekumeniska rådet i Finland, ekumeniska principer och mål. Man studerar de stora världsreligionerna och hur de påverkat kulturen, levnadsvanor och konst. Man bekantar sig med andra religioners syn på döden och livet efter detta. Man fördjupar sig i den katolska kyrkans dialog med andra religioner. Man stiftar bekantskap med religiös litteratur.

I3 Ett gott liv: I undervisningen reflekterar man över människans frihet att välja sina mål i livet. Man reflekterar över det mångkulturella och mångreligiösa samhället och olika värderingar. Man fördjupar elevernas kunskap om moralläran, budorden och dygderna. Man reflekterar över kyrkans lära om synd och kring syndens väsen ur individens, kyrkans och samhällets perspektiv samt över moraliska frågor om sexualitet, äktenskap och familj. Vid val av innehåll stödjer man elevernas förståelse för samhällelig sämja och fred och ömsesidig respekt för alla.

Årskurs 7

KATOLSK TRO

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 7			
M1 vägleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden	I1 I2	<p>Eleven bekantar sig med begreppen religion och kultur.</p> <p>Eleven reflekterar över religion som en del av kultur och individens kulturella identitet.</p> <p>Eleven lär sig att iaktta den kulturella och religiösa mångfalden.</p> <p>Eleven granskar världsreligionernas och naturreligionernas spridning och inverkan på kulturen på olika håll i världen.</p> <p>Eleven granskar samspelet mellan religion och kultur i hemmet, skolan och det finska samhället.</p>	K1

		Eleven reflekterar över hur religion och kultur inverkar på den katolska identiteten.	
M3 handleda eleven att undersöka religioner och livsåskådningar på olika håll i världen samt irreligiositet	I2	<p>Eleven bekantar sig med de centrala lärorna i världens olika religioner och humanismen som en irreligiös åskådning.</p> <p>Eleven granskar olika religioners spridning och inverkan på kultur på olika håll i världen.</p> <p>Eleven bekantar sig med begreppen förvärldsligande, icke-religiositet och religionskritik samt deras betydelse.</p> <p>Eleven fördjupar sig i den katolska kyrkans dialog med andra religioner.</p> <p>Eleven bekantar sig med andra religioners förhållningssätt till döden och livet efter döden.</p>	K2 K3 K6
M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt ge akt på religiösa teman i medier, världspolitiken, inom konst och populärkultur	I1- I3	<p>Eleven granskar hur religionerna syns på kulturens olika delområden, t.ex. i konsten.</p> <p>Eleven reflekterar över likheter och skillnader mellan olika religioner.</p> <p>Eleven bekantar sig med olika religioners symboler och seder (<i>t.ex. beträffande måltider och beklädning</i>).</p>	K2 K4 K6
M5 vägleda eleven att iakttä och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk	I1 I3	<p>Eleven bekantar sig med skillnaden mellan det naturliga och övernaturliga.</p> <p>Eleven reflekterar över skillnaderna mellan religiös och vetenskaplig kunskap och skillnader mellan olika världsbilder.</p> <p>Eleven lär sig att observera skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk.</p> <p>Eleven övar sig på att kritiskt utvärdera olika källor (<i>t.ex. media och vetenskaplig information</i>).</p> <p>Eleven övar sig på att identifiera olika åsikter samt motivera sina egna åsikter.</p>	K1 K2 K4 K5 K7
M7 hjälpa eleven att reflektera kring religioners och livsåskådningars globala betydelse som	I1 I3	<p>Eleven reflekterar över åskådningarnas betydelse för samhället.</p> <p>Eleven reflekterar över åskådningens betydelse i det egna livet.</p>	K5 K6

grund och rättesnöre för människors val		Eleven reflekterar över människans strävan efter helighet som ett mål i livet.	
M9 inspirera eleven att granska etiska aspekter i sina val och hur de påverkar välbefinnandet och uppmuntra eleven till en hållbar livsstil	I2 I3	Eleven granskar etiska aspekter i sina val och deras konsekvenser.	K1 K2
M10 sporra eleven att möta olika människor i dag och i framtiden under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden	I1- I3	Eleven diskuterar betydelsen av olikhet och tolerans i ett mångkulturellt samhälle. Eleven reflekterar över hur man lever, studerar och arbetar tillsammans för att uppnå ett gott liv.	K6

Årskurs 8

KATOLSK TRO

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 8			
M1 vägleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden	I1 I2	Eleven fördjupar sig i sambandet mellan religion och kultur hemma, i skolan och i samhället t.ex. genom att studera kyrkohistoria. Eleven undersöker hur den katolska tron och kulturen är i växelverkan med den omgivande världen.	K1
M2 handleda eleven att fördjupa sina kunskaper	I1	I undervisningen fördjupas kännedomen om Bibeln och Traditionen, grundläggande kunskap om trosfrågor och ett kristet liv.	K2

om den religion som studeras och dess inflytande		<p>Eleven bekantar sig med sakramenten och skapar en helhetsbild av lärans centrala delar: döden och det eviga livet, helgonförklaring och påvens ofelbarhet.</p> <p>Eleven bekantar sig med de viktigaste händelserna i kyrkans historia och de senaste kyrkomötenas betydelse för det kyrkliga livet.</p> <p>Eleven fördjupar sig i den katolska kyrkans verksamhet i Finland.</p> <p>Eleven bekantar sig med olika typer av kyrklig och religiös litteratur.</p>	
M3 handleda eleven att undersöka religioner och livsåskådningar på olika håll i världen samt irreligiositet	I2	<p>Eleven bekantar sig med möten mellan olika kyrkor, kristna samfund och deras anhängare i ekumenisk anda.</p> <p>Eleven bekantar sig med samarbetet mellan de kristna kyrkorna.</p> <p>Eleven bekantar sig mera ingående med Ekumeniska Rådet i Finland, dess verksamhet samt ekumeniska principer och mål.</p>	K2 K3 K6
M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt ge akt på religiösa teman i medier, världspolitiken, inom konst och populärkultur	I1- I3	Eleven lär sig att känna igen religiösa teman i medier, politik, konst och populärkultur.	K2 K4 K6
M5 vägleda eleven att iaktta och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk	I1 I3	<p>Eleven bekantar sig med olika typer av texter i Bibeln.</p> <p>Eleven bekantar sig med de mest centrala typerna av kyrklig och religiös litteratur.</p>	K1 K2 K4 K5 K7
M6 handleda eleven att utforska centrala etiska begrepp, de mänskliga rättigheterna och de etiska principerna i den religion som studeras samt i andra religioner och livsåskådningar	I3	<p>Eleven bekantar sig med den katolska trons etiska och moraliska principer såsom läran om synd och syndens väsen ur individens, kyrkans och samhällets perspektiv (<i>t.ex. syndernas grad</i>).</p> <p>Eleven fördjupar sin kännedom om kyrkans morallära, bud och dygder.</p> <p>Eleven reflekterar över moraliska frågor om sexualitet, äktenskap och familj (<i>t.ex. äktenskapets sakrament och preventivmedel</i>).</p>	K2 K7

M7 hjälpa eleven att reflektera kring religioners och livsåskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val	I1 I3	Eleven reflekterar över kristna kyrkans etiska undervisning, dess omfattning och rättesnöre för uppfostran.	K5 K6
M9 inspirera eleven att granska etiska aspekter i sina val och hur de påverkar välbefinnandet och uppmuntra eleven till en hållbar livsstil	I2 I3	Eleven reflekterar över de egna valen ur en etisk och moralisk synvinkel. Eleven granskar hur de egna valen påverkar ett gott liv och en hållbar framtid.	K1 K2
M10 sporra eleven att möta olika människor i dag och i framtiden under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden	I1- I3	Eleven reflekterar över hur människans val, det hen gör eller lämnar ogjort inverkar på livet nu och i framtiden. Eleverna uppmuntras att acceptera, förstå och bemöta olikheter.	K6

Årskurs 9

KATOLSK TRO

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 9			
M1 vägleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden	I1 I2	Eleven bekantar sig med sambandet mellan religion och kultur hemma, i skolan och i det finska samhället. Eleven reflekterar över förhållandet mellan religion och politik. Eleven fördjupar sin kunskap om hur den lutherska och ortodoxa tron påverkat värderingarna i det finländska samhället. Eleven reflekterar över hur den katolska tron och kulturen har inverkat på lagstiftningen i samhället.	K1

		Eleven diskuterar mångkulturella familjer och familjer med invandrarbakgrund.	
M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt ge akt på religiösa teman i medier, världspolitiken, inom konst och populärkultur	I1- I3	Eleven granskar religiösa teman i medier, politik och populärkultur. Eleven granskar seder och etiska frågor genom att bekanta sig med aktuella exempel i olika medier.	K2 K4 K6
M5 vägleda eleven att iaktta och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk	I1 I3	Eleven bekantar sig med etiska dilemman, deras lösningar samt motiveringar till lösningarna. Eleven diskuterar aktuella etiska frågor (<i>t.ex. eutanasi och abort</i>). Eleven övar sig att identifiera olika åsikter samt motivera sina egna åsikter.	K1 K2 K4 K5 K7
M6 handleda eleven att utforska centrala etiska begrepp, de mänskliga rättigheterna och de etiska principerna i den religion som studeras samt i andra religioner och livsåskådningar	I3	Eleven granskar olika åskådningars etiska principer och diskuterar dem. Eleven bekantar sig med etikens teorier. Eleven bekantar sig med katolsk moralteologi och dess grundprinciper (<i>t.ex. människans värde, salighet, samvete, goda och onda gärningar samt frihet och sanning</i>). Eleven lär sig att känna och förstå etikens grundbegrepp; moral, värden och norm. Eleven bekantar sig med FN:s förklaring om mänskliga rättigheter och människorättsetik. Eleven diskuterar om brott mot mänskliga rättigheter såsom förintelsen. Eleven fördjupar sig i uppfattningar om gott och ont i olika kulturer och religioner. Eleven reflekterar över de tio budorden som etisk princip samt mänskliga rättigheter i förhållande till andra religioner och åskådningar.	K2 K7

M7 hjälpa eleven att reflektera kring religioners och livsåskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val	I1 I3	<p>Eleven granskar etiken på livets olika delområden (<i>t.ex. samhället och omgivningen</i>).</p> <p>Eleven reflekterar över den katolska synen på livet, döden och livet efter detta.</p> <p>Eleven reflekterar över moraliska frågor om sexualitet, äktenskap och familj (<i>t.ex. äktenskapets sakrament och preventivmedel</i>).</p> <p>Eleven fördjupar sin förståelse för hur olika åskådningar påverkar samhället och världspolitiken.</p> <p>Eleven reflekterar över hur etisk och moralisk uppfostran i en bredare omfattning påverkar det egna livet och samhället.</p> <p>Eleven reflekterar över människans frihet att välja mål för sitt eget liv.</p>	K5 K6
M8 uppmuntra eleven att fundera över mänskliga livsfrågor och aktuella etiska frågor och egna värderingar i förhållande till dem	I1- I3	<p>Eleven fördjupar sig i etiska frågor och mänskliga livsfrågor.</p> <p>Eleven reflekterar t.ex. över följderna av hungersnöd och krig i den egna närmiljön och globalt.</p>	K7
M9 inspirera eleven att granska etiska aspekter i sina val och hur de påverkar välbefinnandet och uppmuntra eleven till en hållbar livsstil	I2 I3	<p>Eleven granskar genom exempel i sitt eget liv hur moraliska val påverkar t.ex. välbefinnandet.</p> <p>Eleven diskuterar genom praktiska exempel hur hen kan skapa en hållbar livsstil i sitt eget liv.</p>	K1 K2
M10 sporra eleven att möta olika människor i dag och i framtiden under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden	I1- I3	Eleven diskuterar betydelsen av olikheter och tolerans i ett mångkulturellt samhälle.	K6

ISLAM

Beskrivningen av lärokursen preciserar det centrala innehållet som är gemensamt för alla lärokurser. De lokala läroplanerna utarbetas utgående från lärokursbeskrivningen samt de gemensamma målen och innehållsbeskrivningarna för läroämnet religion.

I1 Förhållandet till den egna religionen: I undervisningen behandlas islam på olika håll i världen. Man fördjupar elevernas kunskaper om islams historia från profeten Muhammed till det islamiska rikets expansion och etableringen av islamisk teologi. Centralt innehåll är islams mångfald, dess huvudriktningar, moderna islamiska rörelser och politisk islam. Man reflekterar över religiös tolerans och samexistens. Viktigt innehåll är islam och muslimerna i Finland, Koranens och den nedtecknade islamiska traditionens uppkomst, uppbyggnad och tolkningar, islams grundpelare och hur de religiösa plikterna påverkar olika livsområden samt islams kulturella inflytande inom konst och vetenskap. Man reflekterar över den egna relationen till islam, till Finland och till den islamiska världen.

I2 Religionernas värld: Man bekantar sig med de stora världsreligionernas utbredning, grundpelare och kulturella inflytande på olika håll i världen samt med irreligiositet som livsåskådning. Man bekantar sig med religion som föremål för forskning och med skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk. Man hjälper eleverna att upptäcka religionerna i medier, inom kultur och populärkultur och att inse religionernas inflytande inom politiken. Man reflekterar över att acceptera religiösa olikheter och över religionen som en del av den kulturella identiteten.

I3 Ett gott liv: Centralt innehåll i undervisningen är islamisk etik, gärningar och konsekvenser samt tolkningar av islamisk lag i samhället och i det muslimska samfundet. Man reflekterar över förhållandet mellan islamisk lag, juridik och juridiska skolor och bekantar sig med islamiska seder och bruk. Viktigt innehåll är FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna och människorättsetik samt olika aktuella etiska frågor. Religionsdialog och religionernas betydelse för samhällsfreden behandlas. Man reflekterar över ansvaret för miljön och miljöns betydelse för människan.

Årskurs 7

ISLAM

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 7			
M1 vägleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden	I1 I2	Eleven bekantar sig med begreppen religion och kultur. Eleven reflekterar över religion som en del av kulturen och individens kulturella identitet. Eleven granskar världsreligionernas och naturreligionernas spridning och inverkan på kulturen på olika håll i världen. Eleven bekantar sig med kulturella och religiösa mångfalden.	K1

M2 handleda eleven att fördjupa sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande	I1	Eleven fördjupar sin kunskap om islam på olika håll i världen.	K2
M3 handleda eleven att undersöka religioner och livsåskådningar på olika håll i världen samt irreligiositet	I2	Eleven bekantar sig med världsreligionernas centrala läror. Eleven fördjupar sin kunskap om olika åskådningar, också icke-religiösa åskådningar (<i>t.ex. humanism</i>). Eleven bekantar sig med begreppen förvärldsligande, icke-religiositet och religionskritik samt deras betydelse.	K2 K3 K6
M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt ge akt på religiösa teman i medier, världspolitiken, inom konst och populärkultur	I1- I3	Eleven bekantar sig med seder och symboler i olika religioner (<i>t.ex. beträffande måltider och beklädning</i>). Eleven granskar hur religionerna syns på kulturens olika delområden, t.ex. inom konst.	K2 K4 K6
M5 vägleda eleven att iaktta och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk	I1 I3	Eleven bekantar sig med skillnaderna mellan det naturliga och övernaturliga. Eleven reflekterar över skillnaderna mellan religiös och vetenskaplig kunskap och skillnader mellan olika världsbilder. Eleven övar sig på att iaktta olika åsikter och motivera sina egna åsikter.	K1 K2 K4 K5 K7
M7 hjälpa eleven att reflektera kring religioners och livsåskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val	I1 I3	Eleven reflekterar över olika åskådningars betydelse för samhället. Eleven reflekterar över åskådningens betydelse i sitt eget liv.	K5 K6
M9 inspirera eleven att granska etiska aspekter i sina val och hur de påverkar välbefinnandet och uppmuntra eleven till en hållbar livsstil	I2 I3	Eleven granskar etiska aspekter i sina val och deras konsekvenser.	K1 K2
M10 sporra eleven att möta olika människor i	I1- I3	Eleven diskuterar jämlikhet mellan olika åskådningar och varför grundläggande kunskaper om olika religioner och åskådningar behövs i en allt mer mångkulturell omgivning.	K6

dag och i framtiden under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden				
--	--	--	--	--

Årskurs 8

ISLAM

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 8			
M1 vägleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden	I1 I2	Eleven granskar islam på olika håll i världen och islam i dagens värld. Eleven lär sig hur islam påverkat kultur på olika håll i världen.	K1
M2 handleda eleven att fördjupa sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande	I1	Eleven studerar islams historia från dess uppkomst till att den delades i olika huvudriktningar. Eleven granskar Koranens och hadithernas uppkomsthistoria, centrala innehåll och tolkningssätt. Eleven fördjupar sin kunskap om grunderna i islam; trosspelarna.	K2
M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt ge akt på religiösa teman i medier, världspolitiken, inom konst och populärkultur	I1- I3	Eleven bekantar sig med islams huvudinriktningar och deras läror; sunni, shia och sufism. Eleven bekantar sig med moderna islamiska rörelser. Eleven fördjupar sig i islams betydelse och inverkan i Finland.	K2 K4 K6
M5 vägleda eleven att iaktta och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan	I1 I3	Eleven bekantar sig med olika sätt att tolka Koranen och vilka konsekvenser dessa har.	K1 K2 K4

religiöst och vetenskapligt språk			K5 K7
M6 handleda eleven att utforska centrala etiska begrepp, de mänskliga rättigheterna och de etiska principerna i den religion som studeras samt i andra religioner och livsåskådningar	I3	Eleven granskar läror och etik i de olika riktningarna inom islam. Eleven diskuterar religionsfrihet. Eleven diskuterar ekumenik, religionsdialog och religionernas betydelse för samhällsfreden.	K2 K7
M7 hjälpa eleven att reflektera kring religioners och livsåskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val	I1 I3	Eleven reflekterar över muslimens religiösa plikter och deras inverkan på livets olika delområden. Eleven reflekterar över etiska frågor inom islam och diskuterar dessa.	K5 K6
M9 inspirera eleven att granska etiska aspekter i sina val och hur de påverkar välbefinnandet och uppmuntra eleven till en hållbar livsstil	I2 I3	Eleven bekantar sig med islam och Koranen samt hadithernas råd för ett gott liv. Eleven diskuterar hur dessa råd syns i vardagen för en muslim i Finland och hur de syns i elevens eget liv.	K1 K2
M10 sporra eleven att möta olika människor i dag och i framtiden under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden	I1- I3	Eleven reflekterar över det egna förhållandet till att vara muslim, finländare och europé.	K6

Årskurs 9

ISLAM

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 9			

M1 vägleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden	I1 I2	Eleven granskar hur islam påverkat kulturen (<i>t.ex. i samhälleligt beslutsfattande och lagstiftning</i>).	K1
M2 handleda eleven att fördjupa sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande	I1	Eleven bekantar sig med grundläggande etiska principer inom islam (<i>t.ex. gärningar och deras konsekvenser, islamiska lagen sharia och dess tolkningar</i>). Eleven granskar den islamiska lagens förhållande till rättsvetenskapen och dess olika paradigmer. Eleven bekantar sig med politisk islam.	K2
M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt ge akt på religiösa teman i medier, världspolitiken, inom konst och populärkultur	I1- I3	Eleven lär sig att känna igen religiösa teman i medier, politik och populärkultur. Eleven granskar seder och etiska frågor genom att bekanta sig med aktuella exempel i olika medier.	K2 K4 K6
M5 vägleda eleven att iakttä och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk	I1 I3	Eleven bekantar sig med etiska dilemman, deras lösningar samt motiveringar till lösningarna. Eleven granskar etikens teorier. Eleven diskuterar etiska frågor och deras tolkningsätt. Eleven övar sig på att identifiera olika åsikter och motivera sina egna åsikter.	K1 K2 K4 K5 K7
M6 handleda eleven att utforska centrala etiska begrepp, de mänskliga rättigheterna och de etiska principerna i den religion som studeras samt i andra religioner och livsåskådningar	I3	Eleven granskar etiska principer inom olika åskådningar och diskuterar dessa. Eleven lär sig att känna och förstå etikens grundbegrepp; moral, värden och normer. Eleven bekantar sig med FN:s förklaring om mänskliga rättigheter och människorättsetik. Eleven diskuterar brott mot mänskliga rättigheter, såsom förintelsen.	K2 K7
M7 hjälpa eleven att reflektera kring religioners	I1 I3	Eleven granskar etik på olika livsområden (<i>t.ex. samhället och omgivningen</i>).	K5 K6

och livsåskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val		Eleven fördjupar sin förståelse för hur olika åskådningar påverkar samhället och världspolitiken. Eleven diskuterar betydelsen av de etiska normerna inom islam som rättesnöre för människors val.	
M8 uppmuntra eleven att fundera över mänskliga livsfrågor och aktuella etiska frågor och egna värderingar i förhållande till dem	I1- I3	Eleven reflekterar över människan och särskilt sig själv som en etisk aktör.	K7
M9 inspirera eleven att granska etiska aspekter i sina val och hur de påverkar välbefinnandet och uppmuntra eleven till en hållbar livsstil	I2 I3	Eleven reflekterar över etiska aspekter i sina egna val och hur de påverkar det egna och andras välbefinnande.	K1 K2
M10 sporra eleven att möta olika människor i dag och i framtiden under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden	I1- I3	Eleven förstår betydelsen av tolerans och kulturell mångfald.	K6

JUDENDOMEN

Beskrivningen av lärokursen preciserar det centrala innehåll som är gemensamt för alla lärokurser. De lokala läroplanerna utarbetas utgående från lärokursbeskrivningen samt de gemensamma målen och innehållsbeskrivningarna för läroämnet religion.

I1 Förhållandet till den egna religionen: I undervisningen behandlas judendomens uppkomst, utbredning och uppdelning i olika riktningar. Man bekantar sig med de viktigaste judiska riktningarna: ortodox, konservativ och liberal riktning, deras undergrupper och i synnerhet modern ortodox judendom. Man hjälper eleverna att förstå riktningarnas betydelse under olika tider och på olika platser, deras utbredning och centrala lära. Man studerar judendomen i Finland och globalt, med betoning på nutid. Centralt innehåll är uppkomsten av den judiska bibeln, dess uppbyggnad och tolkningar samt dess centrala innehåll och kulturella inflytande.

I2 Religionernas värld: Man studerar de stora världsreligionernas uppkomst och utbredning, grundpelare och kulturella inflytande samt med irreligiositet som en medveten livsåskådning. Man granskar religioner ur ett vetenskapligt perspektiv. Centralt innehåll är skillnaden mellan tro och vetande och mellan religiöst och vetenskapligt språk, religionskritik och religionernas synlighet inom kultur, media, politik, populärkultur, konst och umgängeskultur.

I3 Ett gott liv: I undervisningen behandlas grundläggande etiska begrepp och teorier. Man bekantar sig med etiska normer inom judendomen och andra religioner i Mellanöstern. Man studerar etiska betoningar inom judendomens riktningar samt skillnaden mellan Torah (de fem Moseböckerna) och judendomens övriga heliga skrifter (Tanach = den judiska bibeln, Talmud, Mishnei Torah och Shulchan Aruch) och etikens förhållande till dessa. Man bekantar sig med det etiska tänkandet i religionerna och hos Asiens ursprungsbefolkning. Man fördjupar sig i etiken i de tio budorden och andra mitzvor, dvs. religiösa påbud. Centralt innehåll är FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna och den människorättsetik och religionsdialog som den medför. Man fördjupar sig i elevernas livsfrågor, det finländska samhället och det globala ansvaret samt etiska frågor gällande miljön.

ADVENTISTISK RELIGION

I1 Förhållandet till den egna religionen: I undervisningen undersöker man kristendomens uppkomst, spridning och indelning i olika kyrkosamfund samt kristendomens nuvarande utbredning och inflytande runtom i världen. Man utforskar Bibelns historia, centrala innehåll och olika tolkningssätt. Man bekantar sig med kristendomens, i synnerhet adventismens, centrala läror och normer. Man bekantar sig med olika kyrkosamfund och de kristna samfundens verksamhet och reflekterar över hur religionen påverkar människornas liv. Man sätter sig närmare in i kristendomen i Finland och med dess inverkan på det finländska samhället och kulturen. Man behandlar gemenskapen och samarbetet inom kristendomen och

sambandet mellan andra religioner och åskådningar. Eleven analyserar sin egen relation till kristendomen, adventismen och den finländska identiteten.

I2 Religionernas värld: I undervisningen behandlas de stora världsreligionernas utbredning, deras grundläggande läror och inflytandet på kulturen i olika delar av världen. Man bekantar sig med naturreligioner och med nya religiösa rörelser samt med irreligiositet som livsåskådning. Man granskar religioner ur ett vetenskapligt perspektiv med beaktande av religionernas olika dimensioner. I valet av innehåll ska man fästa uppmärksamhet vid att särskilja mellan religion och vetenskap samt mellan religiöst och vetenskapligt språk. Man ska också fästa uppmärksamhet vid religionskritik och vid religionernas synlighet inom olika kulturområden, i medier, i politiken och populärkultur samt i konst och i seder och bruk. Man fördjupar förståelsen av dialog mellan religioner och åskådningar som en del av interreligiös verksamhet och världsfred.

I3 Ett gott liv: I undervisningen fördjupar man sig i de etiska principerna i kristendomen samt i andra religioner och åskådningar. Man undersöker den holistiska människosynen och dess inverkan på etiska synsätt. Man reflekterar över att vara medveten om och tillämpa etiska värderingar samt över deras betydelse. Man reflekterar också över de etiska dimensionerna av elevens egna val och deras inverkan på det egna och andras välbefinnande. Man reflekterar över kärleken till sin nästa och över utvecklingssamarbete som en del av ett gott liv. Man studerar de centrala begreppen inom etik och behandlar FN:s konvention om mänskliga rättigheter, människorättsetik och kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Valet av innehåll ska stödja elevernas förståelse av betydelsen av samhällelig försoning, fred och ömsesidig respekt mellan människor. I valet av innehåll beaktas livsfrågor som gäller mänskligheten och olika aktuella etiska frågor.

BAHÁ'Í-RELIGION

I1 Förhållandet till den egna religionen: I undervisningen fördjupar eleverna sig i bahá'í-trons uppfattning om religionernas inverkan på mänsklighetens bildningsprocess och hur bahá'í-tron placerar sig i det historiska kontinuum som religionerna bildar. Man fördjupar sig i den kulturella och historia kontext i vilken Bahá'u'lláh, Báb och 'Abdu'l-Bahá verkade och spred sitt budskap. Man granskar Bahá'u'lláhs läror genom att reflektera över de lösningar som de erbjuder i en tid av globalisering i samhället. I undervisningen utforskar man autentiska bahá'í-skrifter och källor till vägledning som är centrala för bahá'í-tron samtidigt som man fäster uppmärksamhet vid att skapa sig en enhetlig helhetsbild. Man undersöker bahá'í-trons lagar som berör samhället och individen och i synnerhet unga som uppnår myndighetsålder. Man reflekterar över rättigheter och skyldigheter för medlemmarna i bahá'í-samfundet. Man bekantar sig med begreppet förbund som en grund för bahá'í-samfundets enhetlighet samt med hur principen "enhet i mångfald" förverkligas i det världsomfattande bahá'í-samfundet. Man reflekterar över principerna för rådplägning och gemensamt beslutsfattande som en rättvis för metod för att utöva makt. Man bekantar sig med den administrativa ordningen i bahá'í-tron och med dess betydelse för att tillämpa bahá'í-trons läror i praktiken. Man bekantar sig med det globala bahá'í-samfundets verksamhet för att skapa världsfred och med bahá'í-samfundets samarbete med andra instanser, särskilt FN. I undervisningen granskas bahá'í-trons utbredning, förhållandet till andra religioner samt förhållandet till samhällen och kultur runtom i världen. Man bekantar sig med bahá'í-trons historia i Finland. Eleven analyserar sin egen relation till bahá'í-tron, världsmedborgarskapet och den finländska identiteten.

I2 Religionernas värld: I undervisningen bekantar man sig med bahá'í-trons lära om att hinduismen, judendomen, zoroastrismen, buddhismen, kristendomen och islam samt dessa religioners centrala gestalter och deras livsverk kan anses vara milstolpar i mänsklighetens sociala och etiska utveckling. I undervisningen granskas de stora världsreligionernas utbredning, deras grundläggande läror och inflytandet på kulturen runtom i världen. Man bekantar sig med den religiösa och åskådningssituationen i Finland och med religiösa samfund som verkar i Finland. Man granskar irreligiositet och religionskritik som fenomen och religionernas synlighet i medierna och inom populärkulturen. I undervisningen granskas förhållandet mellan religion och vetenskap och man bekantar sig med bahá'í-trons princip om harmoni mellan vetenskap och religion. Man reflekterar över bahá'í-trons strävan efter att foga samman tolkningarna av verkligheten med förnuft och iakttagelser.

I3 Ett gott liv: I undervisningen granskas etiska värderingar och moraliska val som konsekvent grundar sig på dem. Man reflekterar över aktuella etiska frågor och livsfrågor som berör mänskligheten med beaktande av etisk följdriktighet. Man fördjupar sig i bahá'í-trons etiska tankesätt med utgångspunkt i rättigheter och skyldigheter och granskar dem med beaktande av samhälleligt inflytande, mänskliga rättigheter, miljöproblem, global förvaltning och världsfred. Man bekantar sig med Bahá'u'lláhs lösningar på förutsättningar för världsfred och för att åtgärda instabiliteten som råder i världen. Man reflekterar över intellektuella och etiska färdigheter som behövs i strävan efter den harmoni mellan religion och vetenskap som är central för bahá'í-tron. Eleverna övar på att hitta svar och ett bredare perspektiv på olika etiska och samhällsrelaterade frågor. Man reflekterar över lösningar som förenar empirisk kunskap och de perspektiv som bahá'í-skrifterna ger. Man bekantar sig med bahá'í-trons syn på världsmedborgarskap och om att agera som en ansvarsfull medlem av mänskligheten. Man reflekterar över den ungas möjlighet att med sina egna val på ett konstruktivt sätt påverka sitt eget, andras och i sista hand hela mänsklighetens liv och välbefinnande. I undervisningen behandlas också FN:s konvention om de mänskliga rättigheterna, människorättsetik, kränkningar av de mänskliga rättigheterna samt läran om etik inom olika religioner och åskådningar.

BUDDHISTISK RELIGION

I1 Förhållandet till den egna religionen: I undervisningen behandlas buddhismens uppkomst, utbredning och indelning i olika inriktningar enligt modern forskning. Man bekantar sig med de heliga texternas historia och deras centrala innehåll och man fäster uppmärksamhet vid olika språk och traditioner. Eleven fördjupar sina kunskaper om den buddhistiska filosofin och om att leva som buddhist både i samhället och i kloster. Man undersöker buddhismens utbredning, förhållandet till andra religioner och åskådningar samt förhållandet till samhällen och kultur runtom i världen. Man reflekterar över engagerande buddhism och undersöker buddhismens inflytande på samhället både under fredstid och under kriser. Man bekantar sig med buddhismens historia i Finland. Eleven analyserar den egna relationen till buddhismen och den finländska identiteten.

I2 Religionernas värld: I undervisningen behandlas de stora världsreligionernas utbredning samt deras grundläggande läror och inflytandet på kulturen runtom i världen. I undervisningen bekantar sig eleven också med naturreligioner, nya religiösa rörelser samt med irreligiositet och religionskritik som fenomen. Man reflekterar över religionskunskap som en del av den kulturella allmänbildningen och över förhållandet mellan vetenskap och religion. Man undersöker religionernas roll i det finländska samhället och vilken dialog det finns mellan olika religioner. I undervisningen granskas religionernas synlighet inom olika kulturområden, i medierna, i politiken, inom populärkulturen, i konsten och i seder och bruk. Man reflekterar över förhållandet mellan stat och religion på olika håll i världen och över religionernas betydelse i krissituationer och i fredstid.

I3 Ett gott liv: I undervisningen fördjupar eleven sina kunskaper om den buddhistiska etiken och om läran om karma och återfödelse. Man reflekterar över buddhistiska perspektiv på hinder och fel som påverkar ett etiskt liv samt över individens eget ansvar. Man utforskar de etiska principerna och principerna för ett gott liv i olika religioner och ur vetenskapens synvinkel. Man granskar innehållet i FN:s konvention om de mänskliga rättigheterna, kränkningar av de mänskliga rättigheterna och betydelsen av ett människorättstänkande i dagens värld. I undervisningen behandlas begreppet religionsdialog och man reflekterar över religionernas betydelse för välbefinnandet samt för att skapa samhälls- och världsfred. Man undersöker etiska frågor som berör miljö, djur, det finländska samhället och globalt ansvar samt den buddhistiska synen på dem. I valet av innehåll ska man ta hänsyn till livsfrågor som berör den mänskliga naturen samt olika aktuella etiska frågor.

PINGSTRÖRELSENS RELIGION

I1 Förhållandet till den egna religionen: I undervisningen fördjupar eleven sina kunskaper om kristendomens uppkomst och utveckling, särskilt vad gäller indelningen i olika kyrkosamfund under medeltiden och reformationen. Man fördjupar sig också i pingströrelsens samt de karismatiska och nykarismatiska rörelsernas uppkomst på 1900-talet. Man bekantar sig med pingströrelsens missionsarbete och dess betydelse under olika tidsperioder. Man undersöker pingstkarismatiska rörelsen som ett globalt fenomen och vilken roll den har haft runtom i världen. Man granskar pingströrelsen som en del av kristendomen och den protestantiska frikyrkligheten. Man bekantar sig också med den ekumeniska dialogen. I undervisningen granskar man kristendomens inverkan på kulturen i Finland och runtom i världen. Man fördjupar sig i pingstkyrkans lära om den heliga Anden och nådegåvor. Eleven fördjupar sina kunskaper om Bibelns historia och innehåll. I undervisningen behandlas olika sätt att tolka Bibeln och olika betoningar av lärdomarna som förekommer inom kristendomen och man reflekterar över dem i förhållande till fokusområdena för tron inom

Pingstkyrkan i Finland. Eleven analyserar sin egen relation till kristendomen, pingströrelsen och den finländska identiteten.

I2 Religionernas värld: I undervisningen fördjupar man sig i de stora världsreligionernas utbredning, deras grundläggande läror och inflytandet på kulturen runtom i världen. Man bekantar sig också med naturreligioner och nya religiösa rörelser samt med irreligiositet som livsåskådning. Centrala innehåll är också religion som föremål för forskning samt relationen mellan tro och vetenskap samt skillnaderna mellan religiöst och vetenskapligt språk. Man undersöker religionskritik och olika sätt att se på religion i medierna, inom populärkulturen samt i konsten och politiken. Man bekantar sig med dialogen mellan olika religioner och reflekterar över att acceptera olikheter och över religionen som en del av människans och gemenskapens kulturella identitet.

I3 Ett gott liv: I undervisningen uppmuntras eleven att utveckla sitt etiska tänkande. Centrala innehåll är de grundläggande begreppen inom etik samt läran om etik inom kristendomen och inom andra religioner och åskådningar. Man reflekterar ur ett etiskt perspektiv över olika teman som berör individen och samhället, såsom jaguppfattningen, sexualitet, sällskapande, äktenskap, familj, abort och eutanasi. Man bekantar sig närmare med etiska ställningstaganden inom pingströrelsen och pingströrelsens syn på ett kristet levnadssätt samt granskar dessa i förhållande till förändringar i samhället och aktuella teman som lyfts fram i medierna, såsom flyktingskap. Man undersöker FN:s konvention om de mänskliga rättigheterna och människorättsetik och fäster särskilt uppmärksamhet vid minoriteternas rättigheter. I undervisningen behandlas holocaust och andra kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Man reflekterar över det etiska ansvaret på lokal och global nivå samt religionens och livsåskådningens betydelse för att växa som människa och för samhälls- och världsfred.

KRISHNA-RELIGION

I1 Förhållandet till den egna religionen: I undervisningen bekantar man sig med vedakulturen, vaisnaivismen och med den internationella gemenskapen för Krishna-medvetande (ISKCON) och med dess grundare Prabhupada. Man utforskar Krishna-medvetandets läror om existensens tre principer (vastu-traya) och metoderna för hängivet tjänande. Centrala innehåll i undervisningen är religionens lära om Guds ofattbara natur (acintya-bheda-abheda-tattva), om den materiella naturens tre kvaliteter och om världsalltet och kunskap enligt Veda-skrifterna. Man bekantar sig med yoga-metoder och med den heliga skriften Srimad Bhagavatam. Man granskar Krishna-medvetandets utbredning, förhållandet till andra religioner och förhållandet till samhällen och kultur runtom i världen. Eleven analyserar sin egen relation till hinduismen, Krishna-medvetandet och den finländska identiteten.

I2 Religionernas värld: I undervisningen behandlas de stora världsreligionernas utbredning samt deras grundläggande läror och inflytande på kulturen runtom i världen. Man bekantar sig också med naturreligioner samt med irreligiositet och religionskritik som fenomen. Man behandlar religionskunskap som en del av den kulturella allmänbildningen och förhållandet mellan vetenskap och religion. I valet av innehåll ska man ta hänsyn till religionernas inflytande på samhället och kulturen samt deras synlighet i medierna och inom populärkulturen.

I3 Ett gott liv: Man bekantar sig med Krishna-medvetandets lära om en evig religion och en gudsfokuserad kultur samt vilken ställning olika kön och andra grupper har i samhället. Man undersöker religionens läror om existensens fyra utmaningar (födelse, död, ålderdom, sjukdom) samt med Bhagavad-gitas fredsformel som en del av strävan efter världsfred. I undervisningen granskas Krishna-medvetandets tanke om Guds lagar som grund för vetenskapen. Man fördjupar sig i Krishna-medvetandets lära om levande varelser som Guds tjänare och i läran om det slutgiltiga goda (ashraya). I undervisningen behandlas FN:s konvention om de mänskliga rättigheterna, människorättsetik, läran om

etik inom olika religioner och åskådningar, begreppet religionsdialog samt religionernas betydelse för världsfreden. I valet av innehåll beaktas livsfrågor som berör mänskligheten och olika aktuella etiska frågor.

15.4.11 LIVSÅSKÅDNINGSKUNSKAP

Läroämnets uppdrag

Uppdraget för undervisningen i livsåskådningskunskap är att främja elevernas förmåga att sträva efter det goda livet. I livsåskådningskunskapen ses människorna som aktörer som förnyar och skapar sin kultur och som upplever och skapar mening tillsammans och i samverkan med omvärlden. Livsåskådningar, mänskliga sedvanor och deras innebörd anses vara resultat av växelverkan mellan individer, samhällen och kulturarv. I livsåskådningskunskapen betonas människans förmåga att aktivt påverka sina egna tankar och handlingar. Detta gäller även elevernas studier och lärande. Därför är det viktigt att undervisningen och studierna anpassas efter elevernas tanke- och upplevelsevärld.

Undervisningen i livsåskådningskunskap har som uppdrag att utveckla elevernas förmåga att växa till självständiga, toleranta, ansvarsfulla och omdömesgilla medlemmar i sitt samhälle. Målet är ett fullständigt demokratiskt medborgarskap i en allt mer global och snabbt föränderlig värld. Det förutsätter att undervisningen i livsåskådningskunskap mångsidigt ökar den åskådningsmässiga och kulturella allmänbildningen, utvecklar förmågan att tänka, förmågan att handla etiskt och kritiskt och att lära sig. Att tänka kritiskt innebär inom livsåskådningskunskap att söka orsaker, se sammanhang, ha känsla för situationer och att kunna ändra sitt förhållningssätt. Hit hör också en öppen och reflekterande attityd.

Livsåskådningskunskapen ska stödja utvecklingen av mångsidig kompetens, i synnerhet förmågan att tänka och lära sig, kulturell och kommunikativ kompetens, vardagskompetens och förmågan att delta, påverka och ta ansvar.

I **årskurserna 7–9** har undervisningen i livsåskådningskunskap som särskilt uppdrag att öka elevernas förmåga att gestalta och planera sin framtid. Undervisningen ska stödja eleverna att bygga sin identitet och livsåskådning i synnerhet genom att bredda de allmänbildande kunskaperna samt beakta elevernas personliga val efter den grundläggande utbildningen. Eleverna ska få stöd för att hitta egna modeller för ett gott liv.

Mål för undervisningen i livsåskådningskunskap i årskurs 7–9

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
M1 vägleda eleven att identifiera, förstå och använda begrepp som hör samman med livsåskådning	I1	K1, K2, K4
M2 främja elevens kulturella allmänbildning genom att handleda eleven att bekanta sig med olika kulturer och livsåskådningar och fördjupa sig i Unescos världsarvskonvention	I1	K2, K7
M3 handleda eleven att lära känna olika religiösa och icke-religiösa livsåskådningar, växelverkan mellan dem samt vilken roll kunskap och forskning spelar vid bedömning av livsåskådningar	I1	K1, K2, K5

M4 vägleda eleven att utforska grunden för religiöst tänkande och religionskritik	I1, I3	K1, K3
M5 vägleda eleven att se åskådningsfrihet som en mänsklig rättighet samt utforska med vilka nationella och internationella medel åskådningsfrihet garanteras	I1, I3	K2, K3, K6, K7
M6 vägleda eleven att uppfatta åskådningsmässiga val och vilka personliga och sociala orsaker som ligger bakom dem	I1, I2, I3	K1, K2, K4
M7 uppmuntra eleven att acceptera och förstå världens mångfald och jämlikt bemötande av alla människor	I1, I2, I3	K2, K3, K7
M8 handleda eleven att iaktta etiska aspekter i sitt liv och sin omgivning och att utveckla sitt etiska tänkande	I2, I3	K5, K7
M9 uppmuntra eleven att reflektera över hur de egna valen påverkar en hållbar framtid lokalt och globalt	I1, I2, I3	K5, K6, K7
M10 vägleda eleven att inse betydelsen av och den etiska grunden för människovärdet, de mänskliga rättigheterna och människors jämlikhet	I2, I3	K1, K7

Centralt innehåll som anknyter till målen för livsåskådningskunskap i årskurs 7–9

Innehållet väljs att det stödjer målen och utnyttjar de lokala möjligheter som finns. Innehållsområdena formas till helheter för olika årskurser. Innehållet ska bredda elevernas allmänbildande kunskaper men samtidigt ska elevernas upplevelsevärld och sökande efter en identitet och livsåskådning beaktas vid valet av innehåll. Det är viktigt att hitta innehåll som ger eleverna möjlighet att utifrån kunskaper och personliga reflektioner utveckla sin omdömesförmåga inom livsåskådning.

I1 Åskådning och kultur: I undervisningen fördjupar man sig i begreppen världsbild och världsåskådning. Man för diskussioner som stödjer elevens livsåskådning och identitetsutveckling. Eleverna fördjupar sig i världens kultur- och naturarv som skyddas av Unesco, och följer med hur kulturen tar sig uttryck i bland annat medier och inom konst. I undervisningen studeras teistiska och ateistiska trosuppfattningar i dagens värld, till exempel den sekulära humanismen, kristendomen och islam. Man utforskar valda trosuppfattningars historia och vilka förändringar de genomgått samt bedömer hur åskådningsfrihet och jämlikhet förverkligas i olika samhällen.

I2 Etikens grunder: Eleverna får insikt i etikens grundläggande frågor och huvudriktningar. Man funderar över utgångspunkterna för ett gott liv och allmänmänskliga värden: sanning, godhet, skönhet och rättvisa. I undervisningen granskas olika perspektiv på etisk bedömning av handlingar, såsom gärningens avsiktlighet, gärningsmannens syfte och konsekvenserna av gärningen. Man tillämpar etiska principer och begrepp på situationer som uppstår i ungdomarnas vardag. Eleverna fördjupar sig i aktuella frågor som uppstår i sociala medier och andra massmedier ur ett etiskt perspektiv. Man granskar kulturell mångfald som en rikedom, en rättighet och en etisk fråga.

I3 De mänskliga rättigheterna och en hållbar framtid: I undervisningen behandlas människovärdet, de mänskliga rättigheterna och jämlikhet mellan människor. Man utforskar utvecklingen av de mänskliga rättigheterna och kränkning av mänskliga rättigheter, såsom förintelsen. Eleverna studerar olika uppfattningar om förhållandet mellan människan och naturen, till exempel den humanistiska, utilistiska, mystiska och naturcentrerade uppfattningen. Man utforskar möjligheterna till en hållbar framtid i naturen och i samhället samt frågor med anknytning till miljöetik, såsom djurens rättigheter. Eleverna reflekterar över hur man kan agera på ett ansvarsfullt sätt för att främja en hållbar framtid.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i livsåskådningskunskap i årskurs 7–9

Med tanke på läroämnets mål är det viktigt att skapa en trygg och öppen lär- och samtalsmiljö, där eleven upplever att hen blir hörd och respekterad. Ur lärmiljöperspektiv är det, i synnerhet när en ny grupp börjar, viktigt att skapa samhörighet i gruppen. Eleven ska uppmuntras till att ta ansvar för sitt lärande. Eleverna lever i en allt mer globaliserad medievärld, som formas av olika digitala tillämpningar. Därför är det viktigt att i lärmiljön i livsåskådningskunskap kombinera naturligt umgänge och gemensam samvaro med användning av olika medier och digitala verktyg på ett pedagogiskt mångsidigt sätt.

Handledning, differentiering och stöd i livsåskådningskunskap i årskurs 7–9

Med tanke på läroämnets mål är det centralt att handledningen och stödet stärker elevens självförtroende och känsla av delaktighet. Läroämnet livsåskådningskunskap ska stödja elevens välbefinnande, utveckling och lärande genom att erbjuda möjligheter och begreppsliga redskap att undersöka, strukturera och skapa en egen livsåskådningsidentitet tillsammans med andra. Handledning och stöd behövs för att uppfatta det begreppsliga innehållet i läroämnet, i synnerhet i etiska frågor, och för att utveckla kommunikations- och tankeförmågan. Elevernas individuella behov av stöd samt möjlighet att fördjupa sig och avancera i egen takt ska beaktas vid valet av arbetssätt och innehåll.

Bedömningen av elevens lärande i livsåskådningskunskap i årskurs 7–9

Bedömningen i livsåskådningskunskap ska grunda sig på observation av arbetet, diskussioner och argumentering samt på elevens olika alster. Utöver alstren bedöms studieprocessen och arbetets olika faser, till exempel hur eleven formulerar frågor, bygger upp motiveringar, avgränsar ämnet, söker information, motiverar synpunkter, använder begrepp, hur tydligt eleven uttrycker sig och hur hen slutför sitt arbete. Elevernas självbedömning och kamratbedömning används som stöd för bedömningen.

Slutbedömningen infaller det läsår då läroämnet upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleven har uppnått målen för lärokursen i livsåskådningskunskap när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i livsåskådningskunskap. Kunskapen i läroämnet utvecklas kumulativt i takt med att elevens tankeförmåga fördjupas. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen i läroämnet beaktas, oberoende av i vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar de kunskaper som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrids för något mål, kan detta kompensera en svagare prestation för något annat mål.

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härletts ur målen för	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet 5	Kunskapskrav för vitsordet 7	Kunskapskrav för vitsordet 8	Kunskapskrav för vitsordet 9
------------------------	----------	--	-------------------------	------------------------------	------------------------------	------------------------------	------------------------------

		undervisningen					
M1 handleda eleven att identifiera, förstå och använda begrepp som hör samman med livsåskådning	I1	Eleven lär sig att identifiera, förstå och använda åskådningens mässiga begrepp.	Förmåga att behärska och tillämpa begrepp	Eleven känner igen några åskådningens mässiga begrepp (såsom livsåskådning, religion, irreligiositet).	Eleven kan beskriva begreppen världsåskådning, världsbild och livsåskådning.	Eleven förstår begreppen världsåskådning, världsbild och livsåskådning, förstår sambandet mellan dem och kan använda dem.	Eleven identifierar, förstår och kan tillämpa åskådningens mässiga begrepp i sitt eget åskådningens mässiga tänkande och i sina alster.
M2 utveckla elevens kulturella allmänbildning genom att handleda eleven att bekanta sig med olika kulturer och åskådningar och fördjupa sig i Unescos	I1	Eleven utvecklar allmänbildning på basis av olika kulturer och åskådningar och Unescos världsarvskonvention.	Kännedom om kulturer och åskådningar	Eleven kan nämna ett grundläggande inslag i minst en kultur (såsom klädsel, språk, mat, fester, näring, utkomst, teknologi) och ett av Unescos världsarvsobjekt.	Eleven kan beskriva två olika kulturer eller åskådningar samt känna igen likheter och skillnader mellan dem. Eleven kan berätta om några drag i Unescos	Eleven kan hämta information om olika kulturer och åskådningar. Eleven kan redogöra för utgångspunkter för Unescos världsarvskonvention och	Eleven förstår den kulturella och åskådningens mässiga mångfalden och kan sätta sin egen kulturella och åskådningens mässiga situation i relation till världskulturer och arv.

världsarvskonvention					världsarvskonvention och nämna några världsarvsobjekt.	nämna några världsarvsobjekt.	Eleven kan beskriva utgångspunkterna för Unescos världsarvskonvention och kan nämna de flesta inhemska och några utländska världsarvsobjekt.
M3 handleda eleven att lära känna olika irreligiösa och religiösa åskådningar, växelverkan mellan dem samt vilken roll kunskap och forskning spelar vid värdering	11	Eleven lär känna olika åskådningar, växelverkan mellan dem samt vilken roll kunskap och forskning spelar vid värdering av åskådningar.	Kunskap om olika åskådningar och förmåga att jämföra dem	Eleven kan nämna minst två olika åskådningar (såsom kristendom, marxism och veganism).	Eleven kan nämna centrala drag i semitisk monoteism och sekulär humanism. Eleven vet att man kan närma sig åskådningsmässiga frågor på ett vetenskapligt sätt.	Eleven kan nämna de viktigaste dragen och utvecklingsförloppen i centrala världsåskådningar och kulturer, särskilt historiska, kulturella och samhällsperioder inom den semitiska	Eleven förstår de viktigaste dragen och utvecklingsförloppen i centrala världsåskådningar och kulturer, särskilt historiska, kulturella och samhällsperioder inom den semitiska

av åskådningar						monoteismen och den sekulära humanismen. Eleven kan redogöra för hur man kan studera åskådningar på ett undersökande och vetenskapligt sätt.	monoteismen och den sekulära humanismen. Eleven kan förklara hur man kan studera åskådningar på ett undersökande och vetenskapligt sätt.
M4 handleda eleven att utforska grunder för religiöst tänkande och religionskritik	I1, I3	Eleven lär sig att reflektera över grunder för religiöst tänkande och religionskritik.	Kunskap om religiöst tänkande och religionskritik	Eleven kan under handledning hämta information om religioner och religionskritik.	Eleven känner till vad religiöst tänkande innebär och vet vad som avses med religionskritik och kan delvis självständigt hämta information om saken.	Eleven kan förklara vad som kännetecknar religiöst tänkande och ge exempel på centrala drag i religionskritik samt hämta information om saken.	Eleven kan analysera vad som kännetecknar religiöst tänkande och förstår centrala drag i religionskritik samt självständigt hämta information om saken.

<p>M5 handleda eleven att uppfatta åskådningensfrihet som en mänsklig rättighet samt känna till med vilka nationella och internationella medel åskådningensfrihet garanteras</p>	<p>I1, I3</p>	<p>Eleven lär sig att förstå åskådningensfrihet som en mänsklig rättighet och bekantar sig med nationella och internationella medel med vilka åskådningensfrihet garanteras.</p>	<p>Förmåga att uppfatta betydelsen av åskådningensfrihet</p>	<p>Eleven kan ge ett exempel på åskådningensfrihet.</p>	<p>Eleven känner till att åskådningensfrihet är en mänsklig rättighet. Eleven kan nämna minst ett medel med vilket åskådningensfrihet garanteras.</p>	<p>Eleven kan ge exempel på åskådningensfrihet som en mänsklig rättighet och på några medel som garanterar åskådningensfrihet och på brister på sådana i olika situationer.</p>	<p>Eleven förklarar åskådningensfrihet som en mänsklig rättighet och några medel som garanterar åskådningensfrihet och kan redogöra för brister på sådana i olika situationer.</p>
<p>M6 handleda eleven att uppfatta åskådningensmässiga val och vilka personliga och samhälleliga orsaker som ligger bakom dem</p>	<p>I1, I2, I3</p>	<p>Eleven lär sig att uppfatta olika åskådningensmässiga val och bakomliggande personliga och samhälleliga orsaker.</p>	<p>Förmåga att granska orsakerna bakom val av åskådning</p>	<p>Eleven kan beskriva någon åskådningensmässig lösning och kan nämna någon bakomliggande personlig eller samhällelig orsak (såsom att en mänska inte av etiska orsaker reser</p>	<p>Eleven kan beskriva någon åskådningensmässig lösning och kan nämna någon bakomliggande personlig och samhällelig orsak.</p>	<p>Eleven kan beskriva personliga och samhälleliga bakgrundsfaktorer som ligger till grund för olika människors val av åskådning.</p>	<p>Eleven kan särskilja och bedöma personliga och samhälleliga bakgrundsfaktorer som ligger till grund för olika människors val av åskådning och kan jämföra sina egna</p>

				med flygplan).			åskådningssmässiga lösningar med dem.
M7 uppmuntra eleven att acceptera och förstå världens mångfald och jämlikt bemötande av alla människor	I1, I2, I3	Eleven lär sig att acceptera och förstå världens mångfald och jämlikt bemötande av alla människor.	Förmåga att uppfatta kulturell mångfald och jämlikhet	Eleven kan ge ett exempel på världens mångfald och jämlikt bemötande av alla människor.	Eleven kan beskriva världens mångfald och ge exempel på jämlikt bemötande av alla människor.	Eleven förstår betydelsen av världens mångfald och jämlikt bemötande av alla människor.	Eleven förstår och kan motivera betydelsen av världens mångfald och jämlikt bemötande av alla människor.
M8 handleda eleven att iaktta etiska dimensioner i sitt liv och sin omgivning och att utveckla sitt etiska tänkande	I2, I3	Eleven lär sig att identifiera etiska dimensioner i sitt liv och sin omgivning och att utveckla sitt etiska tänkande.	Förmåga till etiskt tänkande	Eleven kan känna igen den etiska dimensionen i några handlingar, såsom om handlingen är rätt eller fel eller varken rätt eller fel.	Eleven kan identifiera etiska begrepp (såsom värde, skyldighet, rättighet, frihet, ansvar, jämlikhet och rättvisa). Eleven kan motivera sina etiska åsikter.	Eleven kan använda etisk terminologi och tolka och tillämpa den. Eleven kan logiskt motivera sina etiska åsikter.	Eleven kan använda etiska begrepp mångsidigt och motiverat tolka och tillämpa dem i sitt eget tänkande.

<p>M9 upp- muntra eleven att reflektera över hur de egna valen på- verkar en hållbar framtid lokalt och globalt</p>	<p>11, 12, 13</p>	<p>Eleven lär sig att re- flekttera över och förstå hur de egna valen på- verkar en hållbar framtid lo- kalt och globalt.</p>	<p>Kännedom om princi- perna för en hållbar livsstil</p>	<p>Eleven känner till någon för- utsättning för en håll- bar livsstil.</p> <p>Eleven kan berätta att de egna handling- arna kan ha inver- kan på framtiden.</p>	<p>Eleven kan ge exem- pel på för- utsätt- ningar för en hållbar livsstil.</p> <p>Eleven för- står att de egna handling- arna kan ha inver- kan på framtiden lokalt och globalt (såsom ge- nom åter- vinning, konsumt- ionsval och fritidsverk- samhet).</p>	<p>Eleven kan nämna centrala förutsätt- ningar i anknytning till en håll- bar fram- tid för na- turen och samhället och granska betydelsen av en håll- bar livsstil för framti- den.</p> <p>Eleven känner till sätt att på- verka lo- kalt och globalt.</p>	<p>Eleven kan särskilja centrala förutsätt- ningar i anknytning till en håll- bar fram- tid för na- turen och samhället samt besk- riva och bedöma sätt att lo- kalt och globalt på- verka framtida problem.</p>
<p>M10 handleda eleven att inse bety- delsen av och den etiska grunden för män- niskovär- det, de mänskliga</p>	<p>12, 13</p>	<p>Eleven lär sig känna betydelsen av och den etiska grunden för männi- skovärdet, de mänsk- liga rättig- heterna</p>	<p>Kännedom om männi- skorätts- etik</p>	<p>Eleven kan be-skriva faktorer i anknytning till männi- skovärdet eller de mänskliga rättighet- erna.</p>	<p>Eleven kan nämna några be- grepp i an- knytning till de mänskliga rättighet- erna och jämlighet och redo- göra för betydelsen</p>	<p>Eleven kan förklara de vikti-gaste begreppen i anknyt- ning till de mänskliga rättighet- erna och jämlighet och ge ex- empel på</p>	<p>Eleven kan förklara de vikti-gaste begreppen i anknyt- ning till de mänskliga rättighet- erna och jämlighet och ge ex- empel på</p>

rättigheterna och människors jämlikhet		och människors jämlikhet.			av de mänskliga rättigheterna.	verkställande av de mänskliga rättigheterna under historiens gång.	verkställande av de mänskliga rättigheterna under historiens gång samt motivera betydelsen av de mänskliga rättigheterna.
--	--	---------------------------	--	--	--------------------------------	--	---

Årskurs 7

LIVSÅSKÅDNINGSKUNSKAP

Mål för undervisningen Årskurs 7	I	Kommunvis plan	K
M1 vägleda eleven att identifiera, förstå och använda begrepp som hör samman med livsåskådning	I1	Eleven bekantar sig med begreppen världsbild, livsåskådning och gudsbild. Eleven diskuterar teman som stödjer elevens livsåskådning och identitetsutveckling.	K1 K2 K4
M2 främja elevens kulturella allmänbildning genom att handleda eleven att bekanta sig med olika kulturer och livsåskådningar och	I1	Eleven fördjupar sig i Unescos världsarvskonvention i Finland och globalt. Eleven följer med hur kulturen tar sig uttryck i bl.a. medier och inom konst.	K2 K7

fördjupa sig i Unescos världsarvskonvention			
M3 handleda eleven att lära känna olika religiösa och icke-religiösa livsåskådningar, växelverkan mellan dem samt vilken roll kunskap och forskning spelar vid bedömning av livsåskådningar	I1	<p>Eleven fördjupar sig i teistiska och ateistiska åskådningar i dagens värld (<i>t.ex. sekulär humanism, judendom, kristendom och islam</i>).</p> <p>Eleven bekantar sig med de mest utövade religionerna i Asien, såsom hinduism och buddhism.</p> <p>Eleven lär sig att undersöka olika åskådningar på ett vetenskapligt sätt.</p>	K1 K2 K5
M4 vägleda eleven att utforska grunden för religiöst tänkande och religionskritik	I1 I3	<p>Eleven utforskar olika trosuppfattningars historia och hur de syns i dagens värld.</p> <p>Eleven bekantar sig med nyreligiösa rörelser och hur de förhåller sig till mänskliga rättigheter.</p> <p>Eleven bekantar sig med religiöst tänkande och begreppet religionskritik.</p>	K1 K3
M5 vägleda eleven att se åskådningsfrihet som en mänsklig rättighet samt utforska med vilka nationella och internationella medel åskådningsfrihet garanteras	I1 I3	Eleven reflekterar över hur mänskliga rättigheter och religionsfrihet förverkligas på olika håll i världen.	K2 K3 K6 K7
M6 vägleda eleven att uppfatta åskådningsmässiga val och vilka personliga och sociala orsaker som ligger bakom dem	I1 I2 I3	Eleven bekantar sig med fall där människor konverterar.	K1 K2 K4
M7 uppmuntra eleven att acceptera och förstå världens mångfald och jämlikt bemötande av alla människor	I1 I2 I3	Eleven bekantar sig med likheter och skillnader mellan olika åskådningar.	K2 K3 K7
M9 uppmuntra eleven att reflektera över hur de egna valen påverkar en hållbar framtid lokalt och globalt	I1 I2 I3	Eleven granskar förhållandet mellan människa och natur i olika kulturer.	K5 K6 K7

LIVSÅSKÅDNINGSKUNSKAP

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 8			
M4 vägleda eleven att utforska grunden för religiöst tänkande och religionskritik	I1 I3	Eleven fördjupar sig i humanism.	K1 K3
M5 vägleda eleven att se åskådningsfrihet som en mänsklig rättighet samt utforska med vilka nationella och internationella medel åskådningsfrihet garanteras	I1 I3	Eleven bekantar sig med begreppen människovärde, mänskliga rättigheter, jämlikhet och åskådningsfrihet. Eleven lär sig huvudpunkterna i FN:s deklaration om mänskliga rättigheter.	K2 K3 K6 K7
M6 vägleda eleven att uppfatta åskådningsmässiga val och vilka personliga och sociala orsaker som ligger bakom dem	I1 I2 I3	Eleven reflekterar över grunderna för människors åskådningsmässiga val och livsstil. Eleven reflekterar över livsstil ur individens, gemenskapens och hållbara utvecklingens synvinkel.	K1 K2 K4
M7 uppmuntra eleven att acceptera och förstå världens mångfald och jämlikt bemötande av alla människor	I1 I2 I3	Eleven diskuterar globala resurser och en västerländsk livsstil.	K2 K3 K7
M8 handleda eleven att iaktta etiska aspekter i sitt liv och sin omgivning och att utveckla sitt etiska tänkande	I2 I3	Eleven behandlar miljöetik såsom djurens rättigheter och människans förhållande till naturen (<i>t.ex. utilitaristisk, humanistisk, mystisk och naturcentrerad</i>).	K5 K7
M9 uppmuntra eleven att reflektera över hur de egna valen påverkar en hållbar framtid lokalt och globalt	I1 I2 I3	Eleven reflekterar över de egna dagliga valens betydelse med tanke på en hållbar framtid.	K5 K6 K7

M10 vägleda eleven att inse betydelsen av och den etiska grunden för människovärdet, de mänskliga rättigheterna och människors jämlikhet	I2	Eleven bekantar sig med brott mot mänskliga rättigheter (<i>t.ex. förintelsen</i>), demokrati och diktatur. Därtill reflekterar eleven över aktuella etiska frågor som tas upp i medierna.	K1
	I3		K7

Årskurs 9

LIVSÅSKÅDNINGSKUNSKAP

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 9			
M6 vägleda eleven att uppfatta åskådningssmässiga val och vilka personliga och sociala orsaker som ligger bakom dem	I1 I2 I3	Eleven granskar etisk väckning under människans livscykel (<i>t.ex. genom kända personers upplevelser</i>).	K1 K2 K4
M7 uppmuntra eleven att acceptera och förstå världens mångfald och jämlikt bemötande av alla människor	I1 I2 I3	Eleven granskar kulturell mångfald som en rikedom, rättighet och etisk fråga.	K2 K3 K7
M8 handleda eleven att iaktta etiska aspekter i sitt liv och sin omgivning och att utveckla sitt etiska tänkande	I2 I3	Eleven får insikt i etikens grundläggande frågor och huvudriktningar. Eleven diskuterar etiska frågor och hur de kan tolkas på många olika sätt. Eleven bekantar sig med etiska dilemman, deras lösningar samt motiveringar till lösningarna. Eleven lär sig att känna och förstå etiska grundbegrepp; moral, värde, sanktion och norm.	K5 K7

		Eleven övar sig på att bedöma gärningar ur olika etiska perspektiv (t.ex. <i>intention, syfte och följd</i>).	
M9 uppmuntra eleven att reflektera över hur de egna valen påverkar en hållbar framtid lokalt och globalt	I1 I2 I3	Eleven tillämpar etiska principer och begrepp som uppstår i ungdomarnas vardag.	K5 K6 K7
M10 vägleda eleven att inse betydelsen av och den etiska grunden för människovärdet, de mänskliga rättigheterna och människors jämlikhet	I2 I3	Eleven diskuterar aktuella etiska frågor som behandlas i media.	K1 K7

15.4.12 HISTORIA

Läroämnets uppdrag

Historieundervisningens uppdrag är att utveckla elevernas historiemedvetande och kulturkunskap samt att sporra eleverna att utvecklas till ansvarsfulla och demokratiska medborgare. Med hjälp av historisk kunskap lär sig eleverna förstå den utveckling som format nutiden, inse värdet av intellektuellt och kroppsligt arbete och reflektera över framtida val. Eleverna lär sig att se individers betydelse som historiska aktörer och att uppfatta mänskliga motiv och bakomliggande strukturer. Syftet är att forma elevernas identitet och främja deras utveckling till aktiva samhällsmedlemmar som har förståelse för mångfald.

I historieundervisningen ska eleven lära sig att kritiskt behandla information från olika aktörer och hur man handskas med olika slag av historiska källor. Genom undervisningen ska eleverna även få insikt i villkor för historieforskningen, framför allt dess strävan efter att skapa en så tillförlitlig bild av det förflutna som möjligt utgående från det källmaterial som finns. Undervisningens syfte är att utveckla elevens förmåga att analysera historia och historiska texter: förmåga att tillgodogöra sig historiska källor och göra kompetenta tolkningar av deras betydelse och roll.

Eleverna ska vägledas att inse att historia kan tolkas på olika sätt och ur flera olika perspektiv och de ska få stöd för att kunna förklara förändring och kontinuitet i den historiska utvecklingen. Historieundervisningen ska bidra till att göra eleverna medvetna om olika värderingar i samhället, om spänningar mellan dessa och om hur värden och värderingar förändras över tid.

I **årskurserna 7-9** är historieundervisningens uppdrag är att fördjupa elevernas uppfattning om den historiska kunskapens natur. Undervisningen ska stödja elevernas identitetsutveckling och göra dem förtrogen med hur olika kulturer påverkat individer och samhällen. I undervisningen ska interaktiva och undersökande arbetssätt prioriteras.

Mål för undervisningen i historia i årskurs 7–9

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Betydelse, värderingar och attityder		
M1 handleda eleven att fördjupa sitt intresse för historia som vetenskap och identitetsskapande läroämne	I1–I6	K1–K7
Att söka information om historia		
M2 aktivera eleven att söka historisk information i olika, för åldern lämpliga informationskällor och att bedöma källornas tillförlitlighet	I1–I6	K1–K5
M3 hjälpa eleven att förstå att historisk information kan tolkas på olika sätt	I1–I6	K1, K2, K4
Att förstå historiska företeelser		
M4 stärka elevens förmåga att förstå begreppet historisk tid och därmed relaterade begrepp	I1–I6	K1–K2, K3
M5 hjälpa eleven att förstå faktorer som har påverkat människans aktivitet och beslut i olika historiska situationer	I1–I6	K1–K4, K6–K7
M6 hjälpa eleven att bedöma olika orsaker till historiska händelser och företeelser	I1–I6	K1, K2, K4
M7 hjälpa eleven att analysera historisk förändring och kontinuitet	I1–I6	K1, K2, K4
Att använda historisk information		
M8 uppmuntra eleven att göra tolkningar	I1–I6	K1, K2, K4
M9 hjälpa eleven att förklara avsikter bakom mänsklig aktivitet	I1–I6	K1–K4, K7
M10 hjälpa eleven att förklara varför historisk information kan tolkas och brukas på olika sätt i olika sammanhang och att kritiskt bedöma tolkningars trovärdighet	I1–I6	K1–K2, L4–L5
M11 lära eleven att använda olika källor, jämföra dem och göra en egen motiverad tolkning utgående från dem	I1–I6	K1–K2, L4–L5
M12 bidra till att eleven lär sig att med utgångspunkt i sin historiska kunskap göra sig en föreställning om framtiden	I1–I6	K1–K7

Centralt innehåll som anknyter till målen för historia i årskurs 7–9

Innehållet väljs så att målen för läroämnet uppnås. I det centrala innehållet ska man fästa uppmärksamhet vid sådana företeelser som kan relateras till den egna familjens, ortens och traktens historia. Innehållet kan behandlas kronologiskt eller enligt tema.

11 Industrisamhällets uppkomst och utveckling: Eleven fördjupar sig i någon företeelse som har förändrat människans liv, förhållandet mellan människan och naturen samt världen.

12 Människor förändrar världen: Eleven granskar olika samhällsidéer, deras innebörd och följder samt hur människor har kunnat påverka samhället under olika tider.

13 Finland skapas, byggs och försvaras: Eleven vägleds till insikt i vilken betydelse kulturen har haft då den nationella identiteten har utvecklats under autonomin och i början av Finlands självständighet.

14 De stora krigen: Eleverna fördjupar sig i världskrigen och kalla kriget och tiderna efter krigen, i synnerhet ur vanliga människors synvinkel och i ett perspektiv av mänskliga rättigheter. De får även kunskap om brott mot mänskliga rättigheter såsom förintelsen och andra folkmord och hur man kan arbeta för att främja de mänskliga rättigheterna.

15 Välfärdssamhällets uppbyggnad: Eleven fördjupar sig i vardagslivets historia och bakgrunder till dagens samhälle. Eleven får insikt i vad utvecklingen har inneburit för individen, men också hur näringsstrukturen har förändrats samt varför urbaniseringen och serviceyrkena ökat.

16 Bakgrunden till dagens världspolitik: Eleverna fördjupar sig i industriländernas och utvecklingsländernas gemensamma historia, hur nya politiska konflikter uppstår i världen och hur de löses.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i historia i årskurs 7–9

Genom att man granskar den historiska bakgrunden till aktuella händelser kopplas innehållet i ämnet historia till centrala begrepp i samhällsläran.

Med tanke på målen i läroämnet är det viktigt att prioritera undersökande arbetssätt, till exempel att undersöka olika för åldern lämpliga första- och andrahandskällor och att använda sig av öppna lärmiljöer i historiska undersökningsuppgifter. Målet är att uppmuntra eleven att göra egna tolkningar och lära sig bedöma avvikande tolkningar.

Eleven ska uppmuntras att söka information via informell historiekultur, såsom spel, filmer och litteratur, och att utveckla sin förmåga att tänka historiskt och bedöma kritiskt med hjälp av dessa historiekulturella uttryck.

Handledning, differentiering och stöd i historia i årskurs 7–9

I historieundervisningen ska eleven uppmuntras att mångsidigt observera, kommunicera, producera och tolka text och tal samt att använda drama och visuella uttryck. Vid behov hjälper läraren eleverna att förstå olika texter genom att förenkla dem och förklara de begrepp som används i texterna.

Vissa begrepp som används i historieundervisningen (till exempel samhälle och demokrati) ska fördjupas under hela den grundläggande utbildningen i takt med att eleven utvecklar sitt tänkande från konkret till abstrakt.

Bedömning av elevens lärande i historia i årskurs 7–9

I historieundervisningen är målet att genom respons uppmuntra eleverna att göra egna tolkningar och argumentera för sina åsikter. Utöver skriftliga uppgifter ska också elevernas sätt att arbeta tas i betraktande. I bedömningen ska man fokusera på om eleverna kan tillämpa kunskap och behärskar historiskt tänkande, inte på om hen har memorerat innehållet.

Slutbedömningen infaller det läsår då historia upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl varje elev har uppnått målen för lärokursen i historia när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att varje elevs kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i historia. Kunskap i historia utvecklas genom en kumulativ process, där undervisningsinnehållet används för att stärka elevens historiska tänkande. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen i läroämnet beaktas, oberoende av i vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar den kompetens som de nationella kunskapskraven förutsätter. Om nivån för vitsordet åtta överskrids inom något kompetensområde kan detta kompensera en svagare prestation inom något annat delområde.

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet 5	Kunskapskrav för vitsordet 7	Kunskapskrav för vitsordet 8	Kunskapskrav för vitsordet 9
Betydelse, värderingar och attityder							
M1 stärka elevens intresse för historia som vetenskap och identitetsska-	I1–I6	Eleven blir intresserad av historia som vetenskap och för dess betydelse för		<i>Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över</i>			

pande läroämne		identiteten.		<i>sina erfarenheter som en del av självvärderingen.</i>			
Att söka information om det förflutna							
M2 aktivera eleven att söka historisk information och att bedöma informationskällornas tillförlitlighet	I1–I6	Eleven lär sig att hämta historisk information och bedöma informationskällornas tillförlitlighet samt förstå att historisk information kan tolkas på olika sätt.	Förmåga att hämta historisk information och att förstå att källorna är tolkningsbara.	Eleven hittar under handledning information om en historisk företeelse eller händelse ur en given källa. Eleven förstår under handledning av läraren att det förekommer olika tolkningar kring samma fenomen eller källa.	Eleven hämtar information om en historisk företeelse eller händelse ur olika källor och lägger märke till skillnader i källornas tillförlitlighet och hur de tolkas.	Eleven hämtar information om en historisk företeelse eller händelse ur olika källor och kan skilja mellan mer och mindre tillförlitliga källor och tolkningar.	Eleven använder olika källor och kan skilja källorna till den företeelse som undersöks från andra källor. Eleven beskriver hur man kan göra olika tolkningar av samma källor och bedömer eventuella brister i tolkningarna.
M3 hjälpa eleven att förstå att historisk information kan tolkas på olika sätt	I1–I6						
Att förstå historiska företeelser							

M4 stärka elevens förmåga att förstå begreppet historisk tid och därmed relaterade begrepp	I1–I6	Eleven lär sig att förstå begreppet historisk tid och därmed relaterade begrepp.	Förmåga att förstå begreppet kronologi	Eleven känner igen centrala, innehållsmässiga historiska begrepp och kan under lärarens handledning tidsmässigt ställa dem i relation till varandra.	Eleven kommer ihåg centrala innehållsmässiga begrepp som anknyter till det förflutna och ger några exempel på särdrag som är karakteristiska för den historiska tidsperiod som granskas.	Eleven använder centrala innehållsmässiga begrepp som anknyter till det förflutna och beskriver särdragen som är karakteristiska för den historiska tidsperiod som granskas.	Eleven placerar historiska händelser, företeelser och tidsperioder i kronologisk ordning och i sina tidsmässiga sammanhang. Eleven använder tidsrelaterade begrepp och redogör för händelser, personer och fenomen som är kopplade till centrala historiska tidsperioder.
M5 handleda eleven att förstå faktorer som	I1–I6	Eleven lär sig att förstå faktorer som	Historisk inlevelseförmåga	Eleven känner till att människorna har haft olika	Eleven förstår hur människornas sociala och	Eleven tolkar syftena med människornas handlingar	Eleven lever sig in i den historiska människans

har påverkat människans handlingar och beslut i olika historiska situationer		har påverkat människans handlingar och beslut i olika historiska situationer.		motiv till sina handlingar.	samhälleliga ställning inverkar på motiven bakom deras handlingar.	och redogör för hur människornas sociala och samhälleliga ställning eller den historiska kontexten inverkar på deras handlingar.	ställning, bedömer motiven bakom hans handlingar och granskar hur människans sociala eller samhälleliga ställning eller den historiska kontexten inverkar på hans handlingar.
M6 hjälpa eleven att bedöma olika orsaker till historiska händelser och företeelser	I1–I6	Eleven lär sig att bedöma olika orsaker till historiska händelser och företeelser samt att analysera historisk förändring och kontinuitet.	Förmåga att förstå orsak och verkan i historiska sammanhang och att förstå förändring och kontinuitet	Eleven identifierar historiska företeelser som har förändrats eller som har förblivit oförändrade.	Eleven känner till att historiska förklaringar grundar sig på analys av aktörernas avsikter.	Eleven förstår att historiska förklaringar grundar sig på analys av aktörernas avsikter.	Eleven skiljer mellan de centrala och de mindre viktiga faktorerna som förklarar orsakerna bakom historiska händelser eller företeelser och analyserar orsakerna till och följderna
M7 hjälpa eleven att analysera historisk förändring och kontinuitet	I1–I6			Eleven anger någon enskild orsak till att det har eller inte har	Eleven iakttar orsaker till och följder av historiska händelser och	Eleven förstår att det finns olika orsaker till och följder av historiska händelser och företeelser	

				skett en förändring.	företeelser. Eleven förklarar under individuell handledning varför man inom vissa livsområden agerade annorlunda förr än man gör idag.	och ger exempel på dem. Eleven redogör för varför man inom vissa livsområden agerade lika eller annorlunda förr i förhållande till idag.	av historiska händelser (såsom betydelsen av omedelbara och långvariga följder). Eleven utvärderar varför man inom vissa livsområden agerade lika eller annorlunda förr i förhållande till idag och hur följderna av en historisk händelse eller företeelse har haft olika inverkan på människor i olika ställning samt på olika människogrupper.
--	--	--	--	----------------------	---	---	--

Att använda historisk information							
M8 upp- muntra eleven att göra tolk- ningar	I1–I6	Eleven blir modig i att göra tolk- ningar.		<i>Används inte som grund för bildandet av vits-ord. Eleven handleds att reflek- tera över sina erfa- renheter som en del av själv- värde- ringen.</i>			
M9 hand- leda ele- ven att förklara avsikter bakom mänsklig aktivitet	I1–I6	Eleven lär sig att för- klara avsik- ter bakom mänsklig aktivitet.	Förmåga att för- klara mänsklig aktivitet	Eleven anger un- der hand- ledning hur moti- vet bakom männi- skans handlingar syns i nå- gon hi- storisk fö- reteelse eller hän- delse.	Eleven be- skriver hur männi- skornas bakgrund påverkar motiven bakom de- ras hand- lingar.	Eleven presente- rar en slut- sats om hur männi- skornas bakgrund påverkar motiven bakom de- ras hand- lingar.	Eleven för- klarar mo- tiven bakom männi- skans handlingar och hur männi- skornas bakgrund och den hi- storiska kontexten påverkar dem.
M10 hand- leda ele- ven att förklara	I1–I6	Eleven lär sig att för- klara var-	Förmåga att för- klara histo-	Eleven ger under handled- ning något	Eleven be- skriver hur historisk	Eleven be- skriver hur historisk	Eleven för- klarar hur historisk

varför historisk information kan tolkas och användas på olika sätt i olika sammanhang och att kritiskt bedöma tolkningarnas trovärdighet		för historisk information kan tolkas och användas på olika sätt i olika sammanhang och lär sig att kritiskt bedöma tolkningarnas trovärdighet.	riska tolkningar och bedöma deras trovärdighet	exempel på hur historisk information används för något särskilt syfte.	information används för något särskilt syfte och ger exempel på partiskhet i historiska tolkningar.	information används för något särskilt syfte och redogör för partiskhet i historiska tolkningar.	information används för något särskilt syfte och hur bakgrunden hos den som tolkar historiska källor kan påverka tolkningens trovärdighet.
M11 lära eleven att använda olika källor, jämföra dem och göra en egen motiverad tolkning utgående från dem	I1–I6	Eleven lär sig att använda olika källor, jämföra dem och göra en egen motiverad tolkning utgående från dem.	Förmåga att använda historiska källor och producera historisk information	Eleven svarar på frågor om det förflutna under handledning och utgående från en källa som hen har fått. Under lärarens handledning gör eleven en tolkning utifrån någon källa.	Eleven presenterar någon tolkning med hjälp av olika källor som finns tillgängliga.	Eleven svarar på frågor om det förflutna genom att tolka information från olika källor. Eleven presenterar egna motiverade tolkningar om en historisk händelse eller företeelse.	Eleven tolkar olika källor i anknytning till information om historia. Eleven presenterar egna motiverade tolkningar om historiska händelser eller företeelser och visar att hen känner till

							möjligheten till feltolkning i sina egna tolkningar.
M12 handleda eleven att med hjälp av sin kunskap i historia göra sig en föreställning om framtiden	I1–I6	Eleven lär sig att göra olika föreställningar om framtiden med hjälp av sin kunskap i historia.	Förmåga att använda sin kunskap i historia	Eleven anger under handledning hur historia används för att förklara samtiden.	Eleven beskriver hur historia används för att förklara samtiden.	Eleven beskriver hur man med hjälp av kunskap om historia kan motivera något val som berör framtiden.	Eleven gör en bedömning av hur tolkningarna av det förflutna påverkar förväntningarna inför framtiden och framtida val.

Årskurs 7

HISTORIA

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 7			
Betydelse, värderingar och attityder			
M1 handleda eleven att fördjupa sitt	I1-I6	Eleven fördjupar sitt intresse för historia som vetenskap och identitetsskapande läroämne.	K1-K7

intresse för historia som vetenskap och identitetsskapande läroämne		<p>Eleven bekantar sig med den historiska kunskapens karaktär och hur den byggs upp via olika källor (<i>t.ex. familjen, närmiljön eller Åbo</i>).</p> <p>Eleven använder olika källor för att förstå historiens betydelse för nu-tiden.</p> <p>Eleven reflekterar över sätt att hitta information om sin egen, närmiljöns eller Åbos historia.</p>	
Att söka information om historia			
M2 aktivera eleven att söka historisk information i olika, för åldern lämpliga informationskällor och att bedöma källornas tillförlitlighet	I1- I6	Eleven söker aktivt och mångsidigt historisk information från olika källor och bedömer källornas tillförlitlighet.	K1- K5
M3 hjälpa eleven att förstå att historisk information kan tolkas på olika sätt	I1- I6	<p>Eleven lär sig att förstå att historisk information kan tolkas på olika sätt.</p> <p>Eleven lär sig med hjälp av olika källor att förstå att en historisk händelse kan granskas ur olika synvinklar.</p> <p>Eleven övar sig på att tolka källor självständigt och tillsammans med andra.</p> <p>Eleven reflekterar över hur historiska händelser kan tolkas utgående från andra läroämnena.</p>	K1 K2 K4
Att förstå historiska företeelser			
M4 stärka elevens förmåga att förstå begreppet historisk tid och därmed relaterade begrepp	I1- I6	<p>Eleven stärker sin förmåga att förstå begreppet historisk tid och därmed relaterade begrepp.</p> <p>Eleven placerar händelser och företeelser i kronologisk ordning.</p> <p>Eleven gestaltar med hjälp av kronologi förhållanden mellan orsak och verkan.</p> <p>Eleven stärker genom olika övningar sin förståelse för kronologi.</p>	K1 K2 K3
M5 hjälpa eleven att förstå faktorer	I1- I6	Eleven förstår faktorer som har påverkat människans aktivitet och beslut i olika historiska situationer.	K1- K4

<p>som har påverkat människans aktivitet och beslut i olika historiska situationer</p>		<p>Eleven granskar historiska händelser för att hitta orsakerna bakom människans beslutsfattande.</p> <p>Eleven granskar faktorer som påverkat människans aktivitet genom att studera utvecklingsfaserna i närmiljön, den egna släkten och familjen. Eleven anknyter dessa till innehållet i studierna.</p> <p>Eleven förstår att historisk information har blivit utarbetad av olika aktörer.</p> <p>Eleven beskriver hur människor levde förr genom att leva sig in i den historiska vardagen.</p> <p>Eleven reflekterar över förhållanden och motiv som påverkat människans verksamhet och strävar efter att förstå de val som människan har gjort i det förflutna.</p> <p>Eleven jämför historiska händelser med det nutida läget och söker efter likheter och skillnader.</p>	<p>K6 K7</p>
<p>M6 hjälpa eleven att bedöma olika orsaker till historiska händelser och företeelser</p>	<p>I1- I6</p>	<p>Eleven lär sig att identifiera faktorer som förklarar historiska företeelser.</p> <p>Eleven observerar förhållanden för orsak och verkan i historiska händelser och fenomen. Eleven gestaltar orsak och verkan i historiska sammanhang.</p> <p>Eleven identifierar värderingar som råder i samhället under olika tidsperioder och förstår att värderingarna verkar i bakgrunden till historiska händelser och fenomen.</p>	<p>K1 K2 K4</p>
<p>M7 hjälpa eleven att analysera historisk förändring och kontinuitet</p>	<p>I1- I6</p>	<p>Eleven analyserar historisk förändring och kontinuitet.</p> <p>Eleven granskar förändringar i omgivningen och söker efter orsaker till förändringarna i historien.</p> <p>Eleven identifierar orsaker till att aktiviteten har fortsatt på samma sätt eller förändrats.</p>	<p>K1 K2 K4</p>
<p>Att använda historisk information</p>			
<p>M8 uppmuntra eleven att göra tolkningar</p>	<p>I1- I6</p>	<p>Eleven övar sig på att göra tolkningar.</p> <p>Eleven använder historisk information då hen gör sina egna tolkningar med hjälp av källor.</p>	<p>K1 K2 K4</p>

		<p>Eleven jämför sina egna och andras slutsatser och motiverar dessa.</p> <p>Eleven utnyttjar kunskap och färdigheter från andra läroämnen då hen gör sina egna tolkningar.</p>	
M9 hjälpa eleven att förklara avsikter bakom mänsklig aktivitet	I1- I6	<p>Eleven granskar avsikter i mänsklig verksamhet och målsättningar under olika tidsperioder.</p> <p>Eleven kan leva sig in i hur människor levde förr och beskriva motiven bakom deras handlingar.</p> <p>Eleven identifierar olika människors motiv under olika tidsperioder. Eleven använder fenomen i det nutida samhället som stöd för att gestalta motiv.</p>	K1- K4 K7
M10 hjälpa eleven att förklara varför historisk information kan tolkas och brukas på olika sätt i olika sammanhang och att kritiskt bedöma tolkningars trovärdighet	I1- I6	<p>Eleven reflekterar över varför historisk information kan tolkas och användas på olika sätt i olika situationer och handleds till att kritiskt bedöma hur trovärdiga tolkningarna är.</p> <p>Eleven granskar kritisk källor och strävar efter att förstå orsaker till olika tolkningar. Eleven identifierar förhållanden som påverkar tolkningar som gjorts av historiska händelser eller fenomen.</p>	K1 K2 K4 K5
M11 lära eleven att använda olika källor, jämföra dem och göra en egen motiverad tolkning utgående från dem	I1- I6	<p>Eleven övar att använda olika källor, jämföra dem och forma en egen motiverad tolkning utgående från dem.</p> <p>Eleven skaffar information mångsidigt från olika källor.</p> <p>Eleven undersöker och jämför information kritiskt.</p> <p>Eleven övar att göra en motiverad tolkning.</p>	K1 K2 K4 K5
M12 bidra till att eleven lär sig att med utgångspunkt i sin historiska kunskap göra sig en föreställning om framtiden	I1- I6	<p>Eleven reflekterar med hjälp av historisk information över alternativ i framtiden.</p> <p>Eleven beskriver hur man genom tolkningar om historia kan motivera val i framtiden genom att stärka förståelsen för dåtid – nutid – framtid-kontinuumet.</p>	K1- K7

HISTORIA

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 8			
Betydelse, värderingar och attityder			
M1 handleda eleven att fördjupa sitt intresse för historia som vetenskap och identitetsskapande läroämne	I1- I6	<p>Elevens intresse för historia som vetenskap och identitetsskapande läroämne fördjupas.</p> <p>Eleven undersöker olika källor i anknytning till den egna släkten, Åbo och närmiljön och observerar historiens effekt på nutiden.</p> <p>Eleven undersöker sin egen, familjens och Åbos historia genom att bekanta sig med förstahandskällor som bilder och skrifter.</p> <p>Eleven bekantar sig med olika metoder att skaffa information om sin egen, närmiljöns eller Åbos historia.</p>	K1- K7
Att söka information om historia			
M2 aktivera eleven att söka historisk information i olika, för åldern lämpliga informationskällor och att bedöma källornas tillförlitlighet	I1- I6	<p>Eleven skaffar historisk information och bedömer informationskällornas tillförlitlighet både självständigt och tillsammans med andra.</p> <p>Eleven övar med hjälp av olika källor att gestalta motiv hos människor i olika positioner i samhället samt deras möjligheter att agera.</p>	L1- L5
M3 hjälpa eleven att förstå att historisk information kan tolkas på olika sätt	I1- I6	<p>Eleven övar sig att förstå att historisk information kan tolkas på olika sätt.</p> <p>Eleven identifierar olika källor och reflekterar övertolkningen av historisk information.</p>	K1 K2 K4

		<p>Eleven tolkar historiska händelser ur olika synvinklar, t.ex. genom att reflektera över människors motiv och avsikter.</p> <p>Eleven övar att tolka historisk information med hjälp av olika källor och information som hen tillägnat sig i andra läroämnen.</p> <p>Eleven övar att granska information ur flera olika perspektiv.</p>	
Att förstå historiska företeelser			
M4 stärka elevens förmåga att förstå begreppet historisk tid och därmed relaterade begrepp	I1- I6	<p>Eleven stärker sin förmåga att förstå begreppet historisk tid och begrepp i anknytning till denna.</p> <p>Eleven reflekterar över sakers och händelsers tidsordning och motiverar sina slutsatser.</p> <p>Eleven stärker genom olika övningar sin förståelse för kronologi.</p>	K1 K2 K3
M5 hjälpa eleven att förstå faktorer som har påverkat människans aktivitet och beslut i olika historiska situationer	I1- I6	<p>Eleven reflekterar över faktorer som påverkat människans aktivitet och beslutsfattande i olika historiska situationer.</p> <p>Eleven söker både självständigt och tillsammans med andra efter orsakerna bakom människornas beslutsfattande vid olika historiska händelser.</p> <p>Eleven reflekterar över faktorer som påverkat människans aktivitet genom att studera händelser och situationer i närmiljön, den egna släkten och familjen. Eleven anknyter dessa till innehållet i undervisningen.</p> <p>Eleven övar att leva sig in i hur människor levde förr och att beskriva motiven bakom deras handlingar.</p> <p>Eleven reflekterar över förhållanden och motiv som påverkat människans drivkraft samt strävar efter att förstå de lösningar som gjorts.</p> <p>Eleven jämför historiska händelser med händelser i nutiden och söker efter likheter och skillnader mellan dessa.</p> <p>Eleven bekantar sig med människan som en aktiv historisk aktör vars aktivitet styrs av målsättningar och avsikter.</p> <p>Eleven förstår att historisk information har producerats av olika aktörer.</p>	K1- K4 K6 K7

		Eleven jämför historiska fenomen med fenomen i nutiden och söker efter likheter och skillnader.	
M6 hjälpa eleven att bedöma olika orsaker till historiska händelser och företeelser	I1- I6	<p>Eleven övar sig att skilja åt centrala faktorer från mindre väsentliga faktorer när det gäller att förklara historiska händelser eller fenomen.</p> <p>Eleven gestaltar förhållanden för orsak och verkan och faktorer som förklarar historiska händelser och fenomen.</p> <p>Eleven reflekterar över centrala orsaker som varit betydelsefulla under historiens gång.</p> <p>Eleven reflekterar över värderingar som rått i samhället under olika tidsperioder och förstår deras effekter i bakgrunden till historiska händelser och fenomen.</p>	K1 K2 K4
M7 hjälpa eleven att analysera historisk förändring och kontinuitet	I1- I6	<p>Eleven granskar orsaker till varför människan på vissa livsområden förr handlade antingen lika som nu eller på ett annat sätt.</p> <p>Eleven granskar hur miljön förändras och söker efter förklaringar till förändringarna i historien.</p>	K1 K2 K4
Att använda historisk information			
M8 uppmuntra eleven att göra tolkningar	I1- I6	<p>Eleven övar att göra tolkningar av historiska händelser och fenomen genom att använda historisk information och historiska källor.</p> <p>Eleven söker information, motiverar sina egna tolkningar och jämför sina egna slutsatser med andras slutsatser.</p> <p>Eleven använder information som hen fått i andra läroämnen i sin tolkning av historiska fenomen.</p>	K1 K2 K4
M9 hjälpa eleven att förklara avsikter bakom mänsklig aktivitet	I1- I6	<p>Eleven reflekterar över människan som en historisk aktör vars aktivitet drivs av mål och avsikter.</p> <p>Eleven lär sig förklara avsikterna bakom människans handlingar.</p> <p>Eleven kan leva sig in i hur människor levde förr och beskriva motiven bakom deras handlingar.</p> <p>Eleven reflekterar över människans motiv att handla i olika historiska situationer.</p>	K1- K4 K7

M10 hjälpa eleven att förklara varför historisk information kan tolkas och brukas på olika sätt i olika sammanhang och att kritiskt bedöma tolkningars trovärdighet	I1- I6	Eleven lär sig att förklara varför historisk information kan tolkas och användas på olika sätt i olika situationer. Eleven bedömer kritiskt källors och tolkningars tillförlitlighet. Eleven reflekterar kritiskt över orsaker till historiska tolkningar, t.ex. förhållanden och motiv, från olika synvinklar.	K1 K2 K4 K5
M11 lära eleven att använda olika källor, jämföra dem och göra en egen motiverad tolkning utgående från dem	I1- I6	Eleven lär sig att använda olika källor, jämföra dem och forma egna motiverade tolkningar utgående från dessa. Eleven undersöker och jämför uppgifter och gör motiverade tolkningar både självständigt och tillsammans med andra.	K1 K2 K4 K5
M12 bidra till att eleven lär sig att med utgångspunkt i sin historiska kunskap göra sig en föreställning om framtiden	I1- I6	Eleven gör sig en föreställning om framtiden utgående från sin historiska kunskap. Eleven granskar utgående från sin historiska kunskap nutida händelser och reflekterar över föreställningar om framtiden. Eleven reflekterar över vilken betydelse förändring, kontinuitet, levnadsförhållanden samt olika synvinklar har för framtida val.	K1- K7

15.4.13 SAMHÄLLSLÄRA

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i undervisningen i samhällslära är att stödja elevernas utveckling till aktiva, ansvarsfulla och företagsamma medborgare. Eleverna ska vägledas att iaktta demokratiska värden och principer i ett pluralistiskt samhälle som har förståelse för olikhet och respekterar jämlikhet och mänskliga rättigheter.

Läroämnets uppdrag är att ge teoretisk kunskap om hur samhället fungerar och hur en medborgare kan påverka samt uppmuntra eleverna att utvecklas till handlingskraftiga och initiativrika samhällliga och ekonomiska aktörer.

I undervisningen i samhällslära ska eleverna handledas att följa med aktuella frågor och händelser och att inse vilket samband dessa frågor har med det egna livet. Det centrala är att eleverna lär sig att söka och kritiskt bedöma information producerad av olika slags aktörer och att tillämpa informationen i olika situationer. Eleverna ska uppmuntras att

delta aktivt och konstruktivt i olika situationer och grupper. Eleverna ska också lära sig förstå att samhälleliga beslut grundar sig på ett val mellan alternativa möjligheter där målet är att nå samförstånd.

I **årskurserna 7-9** ska man betona elevernas möjligheter och kompetens att påverka i ett demokratiskt samhälle samt elevernas ansvar i fråga om egna livsval. Eleverna ska både i skolan och med aktörer i närmiljön få träna sådana färdigheter som behövs vid beslutsfattande och påverkan. I undervisningen ska man fästa vikt vid samhällets och samhällslivets strukturer samt begrepp i anslutning till dessa. Eleven ska vägledas att fälla omdöme om samhälleliga och ekonomiska frågor och att jämföra olika åsikter och strategier inom olika folkgrupper och gällande olika värdemål. Studierna av samhällsfrågor ska vidgas till att omfatta även globala frågor.

Mål för undervisningen i samhällslära i årskurs 7–9

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Betydelse, värderingar och attityder		
M1 handleda eleven att stärka sitt intresse för det omgivande samhället och för samhällskunskap som vetenskapsområde	I1–I4	K4, K7
M2 hjälpa eleven att träna sin etiska förståelse och omdömesförmåga i olika mänskliga, samhälleliga och ekonomiska frågor	I1–I3	K1, K2, K4, K7
Att inhämta kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och förståelse för samhällsfrågor		
M3 handleda eleven att förstå rättsstatliga principer och betydelsen av människorättsfrågor i ett globalt perspektiv och att fördjupa sina kunskaper om det finländska rättssystemet och hur det fungerar	I2, I3	K2, K4, K7
M4 hjälpa eleven att fördjupa och uppdatera sina kunskaper och färdigheter i fråga om samhälle, ekonomi och konsumtion och kritiskt värdera mediernas roll och betydelse	I1–I3	K3, K4, K5
Att implementera kunskaper om samhället		
M5 uppmuntra eleven att utvecklas till en företagsam och ansvarsfull ekonomisk aktör, som har insikt i arbetslivet, känner till vilka möjligheter det erbjuder och kan planera sin egen framtid	I1, I4	K1, K4, K6, K7
M6 vägleda eleven att studera olika samhällsaktiviteter, sammanlutningar och minoritetsgrupper på ett mångsidigt och fördomsfritt sätt	I1, I2, I3	K2, K4
M7 stödja eleven att förstå principerna för samhälleligt beslutsfattande och demokratiska förfaringsätt på lokal, nationell, EU- och	I1–I3	K1, K4, K7

global nivå och att fungera som en aktiv medborgare som utvecklar sitt närsamhälle		
M8 handleda eleven att förstå grunderna i ekonomiförvaltning, att kunna hantera sin egen ekonomi och att konsumera ansvarsfullt och i enlighet med principerna för hållbar utveckling	I2, I3	K2, K4, K6, K7
M9 vägleda eleven att vidga sitt samhällsperspektiv, engagera sig i samhälllig verksamhet och diskussion samt använda sina medie- och samhällskunskaper då hen bildar sig egna uppfattningar som medborgare	I1-I4	K1, K2, K7

Centralt innehåll som anknyter till målen för samhällslära i årskurs 7–9

Innehållet väljs så att det stödjer målen.

I1 Vardagskompetens och kontroll över det egna livet: Eleverna fördjupar sig i individens ansvar, skyldigheter och rättigheter och i hur man får kontroll över det egna livet och ekonomin. Då de planerar sin egen framtid bekantar de sig med arbetslivet och med olika näringar. De studerar också olika sätt att främja sitt eget välbefinnande och säkerheten i familjen och närmiljön.

I2 Ett demokratiskt samhälle: Eleverna fördjupar sig i demokratiska och rättsstatliga principer och förfaringsätt. I undervisningen behandlas mänskliga rättigheter och anknytande internationella avtal. Undervisningen omfattar strukturer och maktutövning i samhället. Eleverna undersöker även hur åsikter kanaliseras i verksamhet och beslut av individer, organisationer, medier och den offentliga makten, i Finland och internationellt.

I3 Aktivt medborgarskap och påverkan: Eleverna bekantar sig med olika kanaler och medel för samhälllig påverkan. Skolan ska skapa konkreta förutsättningar för delaktighet och ett aktivt, ansvarsfullt och konstruktivt samarbete, även med aktörer utanför skolan, så att eleverna kan öva sig att använda färdigheter som behövs inom samhälllig verksamhet, i arbetslivet och i ekonomisk verksamhet.

I4 Ekonomisk verksamhet: Eleverna fördjupar sig i grundläggande begrepp, fenomen och centrala ekonomiska aktörer samt granskar ekonomiska faktorer även ur ett också med tanke på hållbar konsumtion. Dessutom fördjupar sig eleverna i förhållandet mellan ekonomi och välbefinnande bland annat genom arbete och entreprenörskap.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i samhällslära i årskurs 7–9

Målet är att stödja elevernas utveckling till aktiva medborgare genom att använda mångsidiga konkreta arbetssätt. Det är viktigt att kontinuerligt följa med, analysera och diskutera aktuella frågor och händelser. Likaså är kommunikationen med olika aktörer i samhället viktig. Man kan även använda ämnesövergripande arbete i undervisningen, till exempel i samband med olika projekt. Utöver kollaborativa arbetssätt prioriteras undersökande lärande. Granskning och användning av medier samt informations- och kommunikationsteknik utgör en central del av studierna.

Handledning, differentiering och stöd i samhällslära i årskurs 7–9

Med tanke på läroämnets mål och karaktär är det viktigt att handleda eleverna att se sig själva som medlemmar i medborgarsamhället samt stödja elevernas utveckling till aktiva medlemmar i olika samhällsgrupper. Mångsidig kommunikation, delaktighet och samverkan stöds genom praktiska övningar. Eleverna ska öva sig att söka, förstå och tillämpa information om samhälle och ekonomi samt bedöma informationens betydelse både ur sin egen och ur en allmän synvinkel. Läroämnets abstrakta karaktär ska beaktas i undervisningsarrangemangen och arbetssätten genom att läraren förklarar till exempel bilder, grafer och statistik.

Bedömning av elevens lärande i samhällslära i årskurs 7–9

I samhällsläran ska bedömningen vara uppmuntrande och handledande. Genom mångsidig respons ska eleverna uppmuntras att fungera aktivt i sin egen närmiljö och att tillämpa sina kunskaper om samhälle och ekonomi i det praktiska livet. Vid bedömningen ska läraren beakta elevernas många olika – multimodala - sätt att arbeta och producera. Genom bedömningen ska man stödja elevens förmåga att tillämpa samhällseliga kunskaper och färdigheter. Det är viktigt att fästa uppmärksamhet vid hur mångsidigt eleven lärt sig att bilda sig en egen uppfattning om samhället och hur väl hen kan motivera sina åsikter..

Slutbedömningen infaller det läsår då samhällslära upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleven har uppnått målen för lärokursen i samhällslära när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i samhällslära. Inom samhällsläran utvecklas elevens kompetens inom alla målområden under hela lärokursen fram till slutbedömningen. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen i läroämnet beaktas, oberoende av i vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar den kompetens som de nationella kunskapskraven förutsätter. Om vitsordet åtta överskrids inom något kompetensområde kan detta kompensera en svagare prestation gällande målen inom något annat delområde.

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härledds ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet 5	Kunskapskrav för vitsordet 7	Kunskapskrav för vitsordet 8	Kunskapskrav för vitsordet 9
Betydelse, värderingar och attityder							
M1 handleda eleven att	I1–I4	Eleven inser vilken betydelse		<i>Används inte som grund för</i>			

stärka sitt intresse för det omgivande samhället och för samhällskunskap som vetenskapsområde		kunskap om samhället har för individen och samhället.		<i>bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.</i>			
M2 hjälpa eleven att utveckla sin etiska förståelse och omdömesförmåga i olika mänskliga, samhälls- och ekonomiska frågor	I1–I4	Eleven lär sig att bedöma de etiska betydelseerna och konsekvenserna av de samhälls- och ekonomiska val som hen själv och de övriga aktörerna i samhället gör.		<i>Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.</i>			
Att inhämta kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och förståelse för samhällsfrågor							
M3 handleda eleven att förstå rättsstat-	I2, I3	Eleven lär sig att förstå betydelsen av de mänsk-	Förmåga att förstå rättsstatliga principer och	Utgående från exempel känner eleven igen mänskliga	Eleven beskriver mänskliga rättigheter, cen-	Eleven redogör för hur principerna för mänskliga rättigheter	Eleven bedömer förverkligandet av mänskliga rättigheter

<p>liga principer och betydelsen av människorättsfrågor i ett globalt perspektiv samt fördjupa sina kunskaper om hur det finländska rättssystemet fungerar</p>		<p>liga rättigheterna samt principerna för en rättsstat och hur dessa anknyter till det finländska rättssystemet.</p>	<p>hur de fungerar, samt att förstå de mänskliga rättigheterna</p>	<p>rättigheter och centrala aktörer och principer i anknytning till rättsväsendet.</p>	<p>trala aktörer och verksamhetsprinciper inom rättsväsendet. Eleven kan under handledning hitta information om lag och rätt.</p>	<p>och rättsstaten framkommer i Finland och i världen. Eleven hämtar och redogör för information om lag och rätt med hjälp av ändamålsenliga informationskällor.</p>	<p>och rättsstatliga principer i samhället. Eleven använder informationskällor i anknytning till lag och rätt i uppgifter som kräver problemlösning.</p>
<p>M4 handleda eleven i att fördjupa och uppdatera sina kunskaper och färdigheter i fråga om samhälle, ekonomisk verksamhet och privat hushållning och kritiskt värdera mediernas</p>	<p>11–13</p>	<p>Eleven lär sig att förstå funktionerna i samhället och principerna för den privata och den offentliga ekonomin. Hen lär sig att kritiskt granska mediernas roll i samhället.</p>	<p>Kunskaper och färdigheter som gäller samhälle, medier, ekonomi och hushållning.</p>	<p>Eleven känner under handledning igen faktorer som anknyter till samhälle och ekonomi. Med hjälp av handledning hittar eleven information</p>	<p>Eleven beskriver med hjälp av exempel fenomen och verksamhet i samhället och ekonomin. Eleven hittar information om samhälle och ekonomi ur olika källor</p>	<p>Eleven hämtar information om samhälle och ekonomi ur olika källor och jämför informationen. Eleven redogör för mediernas roll i individens liv och dess</p>	<p>Eleven hämtar och presenterar information om samhälle och ekonomi kritiskt och på ett sätt som beaktar olika synpunkter.</p>

roll och betydelse				om samhälle och ekonomi ur källor som hen får och ger under handledning ett exempel på mediernas verksamhet som förmedlare av information.	och upptäcker skillnader i informationen i olika källor. Eleven beskriver mediernas påverkan i elevens eget liv och i samhället.	verksamhet som en del i den offentliga diskussionen.	Eleven bedömer kritiskt mediernas verksamhet och mediepåverkan i samhället.
--------------------	--	--	--	--	---	--	---

Att bruka och tillämpa kunskap om samhället

M5 uppmuntra eleven att utvecklas till en företagsam och ansvarsfull ekonomisk aktör, som har insikt i entreprenörskap och arbetsliv, känner till vilka möjligheter	I1, I4	Eleven lär sig att verka som en ekonomisk aktör som känner till arbetsliv och entreprenörskap.	Förmåga att använda och tillämpa färdigheter i anknytning till entreprenörskap och arbetsliv	Eleven känner under handledning igen skillnaderna mellan lönearbete och entreprenörskap och yrken som representerar lönearbete och entreprenörskap.	Eleven beskriver utmärkande drag för lönearbete och entreprenörskap. Eleven redogör för vilka möjligheter lönearbete respektive entreprenörskap	Eleven beskriver lönearbetets och entreprenörskapets ställning i samhället. Eleven jämför de möjligheter som lönearbete respektive entreprenörskap	Eleven analyserar lönearbetets och entreprenörskapets betydelse i samhället. Eleven bedömer betydelsen av lönearbete respektive entreprenörskap
---	--------	--	--	---	--	---	--

det erbjuder och kan planera sin egen framtid					erbjuder individen.	erbjuder individen.	för individen.
M6 handleda eleven att studera olika samhällsaktiviteter, gemenskaper och minoritetsgrupper på ett mångsidigt och fördomsfritt sätt	I1–I3	Eleven lär sig att analysera olika gemenskaper och befolkningsgrupper i samhället.	Förmåga att mångsidigt granska olika gemenskaper och befolkningsgrupper.	Eleven känner med hjälp av exempel igen gemenskaper och minoritetsgrupper i det finländska samhället.	Eleven beskriver olika gemenskaper och minoritetsgrupper och deras ställning i det finländska samhället.	Eleven redogör för faktorer i samhället som påverkar olika befolkningsgrupper.	Eleven bedömer sätt på vilka man kan stödja olika befolkningsgruppers likvärdighet i samhället.
M7 handleda eleven att förstå principerna för samhälleligt beslutsfattande och demokratiska förfaringssätt på lokal och nationell nivå,	I1–I3	Eleven lär sig att förstå demokratiska förfaringssätt i samhälleligt beslutsfattande och att använda dem i sitt närsamhälle.	Kännedom om och tillämpning av principerna för samhälleligt beslutsfattande och demokratiska förfaringssätt	Eleven känner under handledning igen kännetecken för demokratiskt beslutsfattande. Eleven visar med hjälp av exempel	Eleven beskriver och förklarar kännetecken för demokratiskt beslutsfattande på lokal nivå, nationellt och inom den Europeiska unionen.	Eleven redogör för hur olika former för beslutsfattande främjar demokrati och hur demokratiskt beslutsfattande stöds på lokal och nationell nivå, inom	Utgående från givet material bedömer eleven hur målen för demokrati uppfylls i beslutsfattandet på olika nivåer. Eleven använder på ett

inom Euro-peiska u9nen och globalt samt att fungera som en aktiv medborgare som utvecklar sitt närsamhälle				hur ett demokratiskt beslutsfattande framkommer i det egna närsamhället.	Eleven beskriver på vilka olika sätt demokratiska verksamhetsprinciper kan genomföras i det egna närsamhället.	den Euro-peiska u9nen och globalt. Eleven använder demokratiska verksamhetsprinciper i det egna närsamhället.	mångsidigt sätt demokratiska verksamhetsprinciper i det egna närsamhället och skapar och motiverar förslag till hur de kan utvecklas.
M8 handleda eleven att förstå grunderna i ekonomiförvaltning, att kunna hantera sin egen ekonomi och att konsumera ansvarsfullt och i enlighet med principerna för hållbar utveckling	11, 14	Eleven lär sig att förstå och tillämpa principer för hållbar ekonomi utgående från ett privat- och nationalekonomiskt perspektiv.	Förmåga att förstå och tillämpa ansvarsfull ekonomisk verksamhet	Eleven visar under handledning att hen känner till några former för ekonomisk verksamhet (såsom att konsumera, spara). Eleven visar under handledning att hen känner till sätt på vilka individen	Eleven förklarar vilken betydelse olika former av ekonomisk verksamhet har för privat ekonomi. Eleven beskriver krav som en hållbar framtid ställer på hushålls- och nationalekonomi samt på skötseln av	Eleven beskriver vilken betydelse olika former av ekonomisk verksamhet har för nationalekonomin. Eleven redogör för krav som en hållbar framtid ställer på hushålls- och nationalekonomi samt på skötseln av	Eleven motiverar åtgärder som främjar hållbar framtid och bedömer vilken inverkan de har på hushåll och nationalekonomier. Utgående från givet material bedömer eleven planer i anknytning till privat

				kan påverka en hållbar framtid.	privat ekonomi.	privat ekonomi.	ekonomi utgående från ett hållbart ekonomiskt perspektiv.
M9 handleda eleven att vidga sitt samhällsperspektiv, engagera sig i samhällsengagemang och diskussion samt använda sina medie- och samhällskunskaper då hen bildar sig egna uppfattningar och agerar som medborgare	I1–I4	Eleven lär sig att tillgodogöra sig och dra nytta av centrala kunskaper och färdigheter i samhällsengagemang.	Tillämpa samhälleligt tänkande och färdigheter i att delta och påverka samt mediefärdigheter	Eleven ger under handledning exempel på olika sätt att delta och påverka i samhället. Eleven tar ställning i en samhällsfråga.	Eleven ger exempel på sätt att delta och påverka i samhället. Eleven motiverar åsikter i samhällsfrågor.	Eleven deltar i behandlingen av samhällspolitiska frågor och jämför olika sätt att påverka. Eleven motiverar åsikter i samhällsfrågor på ett mångsidigt sätt.	Eleven deltar konstruktivt i behandlingen av samhällspolitiska frågor och utvärderar de diskussioner som förts.

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 9			
Betydelse, värderingar och attityder			
M1 handleda eleven att stärka sitt intresse för det omgivande samhället och för samhällskunskap som vetenskapsområde	I1- I4	<p>Eleven undersöker vilka olika vetenskapsområden och vardagliga situationer som anknyter till läroämnet samhällslära.</p> <p>Eleven gör observationer om samhället genom att undersöka det med hjälp av mångsidiga metoder självständigt och i grupper (<i>t.ex. studiebesök, informationsteknik och media</i>).</p>	K4 K7
M2 hjälpa eleven att träna sin etiska förståelse och omdömesförmåga i olika mänskliga, samhällliga och ekonomiska frågor	I1- I4	<p>Eleven reflekterar över mänskliga, samhällliga och ekonomiska frågor mångsidigt ur olika synvinklar med tanke på hur de påverkar individen, gemenskapen och samhället som helhet.</p> <p>Eleven granskar aktuella samhällliga händelser och fenomen i anknytning till Åbo.</p> <p>Eleven söker efter exempel på hur lösningar till problem i samhället ofta kräver kompromisser och att man beaktar många olika synvinklar.</p>	K1 K2 K4 K7
Att inhämta kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och förståelse för samhällsfrågor			
M3 handleda eleven att förstå rättsstatliga principer och betydelsen av människorättsfrågor i ett globalt perspektiv och att fördjupa sina kunskaper om det finländska rättssystemet och hur det fungerar	I2 I3	<p>Eleven bekantar sig med rättsstatens principer och det finländska rättssystemets struktur och funktion.</p> <p>Eleven jämför människors ställning i olika samhällen.</p> <p>Eleven bekantar sig med det lokala rättsväsendet (<i>t.ex. webbsidor, exempel, studiebesök och besök av sakkunniga</i>).</p>	K2 K4 K7

M4 hjälpa eleven att fördjupa och uppdatera sina kunskaper och färdigheter i fråga om samhälle, ekonomi och konsumtion och kritiskt värdera mediernas roll och betydelse	I1- I3	<p>Eleven följer aktuella samhällsliga diskussionsämnen i olika medier.</p> <p>Eleven jämför olika medier och reflekterar över deras betydelse och roll i olika människors liv.</p> <p>Eleven lär sig att skydda sin integritet och agera ansvarsfullt.</p> <p>Eleven övar metoder för att skaffa tillförlitlig information genom att kritiskt och mångsidigt jämföra informationskällor.</p> <p>Eleven bekantar sig med delfaktorer i privat ekonomi med hjälp av konkreta exempel.</p> <p>Eleven studerar karaktäristiska drag i det lokala ekonomiområdet.</p>	K3 K4 K5
Att implementera kunskaper om samhället			
M5 uppmuntra eleven att utvecklas till en företagsam och ansvarsfull ekonomisk aktör, som har insikt i arbetslivet, känner till vilka möjligheter det erbjuder och kan planera sin egen framtid	I1 I4	<p>Eleven bekantar sig med olika näringar och yrken med tanke på sina egna framtidsplaner.</p> <p>Eleven reflekterar över skillnader mellan löntagarens och företagarens roller i människans eget liv och i samhället.</p> <p>Eleven bekantar sig med lokala företag och deras intressentgrupper (<i>t.ex. genom studiebesök, besök av sakkunniga, webbsidor</i>).</p> <p>Eleven övar samarbetsfärdigheter som är nödvändiga i arbetslivet genom par- och grupparbeten eller projekt.</p>	K1 K4 K7 K6
M6 vägleda eleven att studera olika samhällsaktiviteter, sammanslutningar och minoritetsgrupper på ett mångsidigt och fördomsfritt sätt	I1 I2 I3	<p>Eleven granskar både lokala och nationella aktörers och minoritetsgruppers verksamhet, deras betydelse och synlighet.</p> <p>Eleven reflekterar över bakgrunden till fördomar och olika stereotyper. Därtill reflekterar eleven över hur jämlikhet och måttlighet förverkligas.</p>	K2 K4
M7 stödja eleven att förstå principerna för samhälleligt beslutsfattande och demokratiska förfaringssätt på lokal, nationell, EU- och global	I1- I3	Eleven lär sig principerna för beslutsfattandet i det finska samhället på både lokal och nationell nivå samt bekantar sig med finländarnas möjligheter att påverka i Europeiska unionen och på global nivå.	K1 K4 K7

<p>nivå och att fungera som en aktiv medborgare som utvecklar sitt närsamhälle</p>		<p>Eleven bekantar sig med lokalt beslutsfattande i skolan, på bostadsområden och exempel på beslutsfattande i kommunen.</p> <p>Eleven söker olika möjligheter att påverka för att utveckla den närmaste omgivningen och bekantar sig med möjligheter att delta i t.ex. elevkårens verksamhet eller annan samhällelig verksamhet som berör ungdomen.</p> <p>Eleven undersöker hur EU syns och påverkar i Åbo och Egentliga Finland.</p>		
<p>M8 handleda eleven att förstå grunderna i ekonomiförvaltning, att kunna hantera sin egen ekonomi och att konsumera ansvarsfullt och i enlighet med principerna för hållbar utveckling</p>	<p>I1 I4</p>	<p>Eleven reder ut de grundläggande principerna och begreppen inom nationalekonomi, statsekonomi och privata människors ekonomi.</p> <p>Eleverna jämför olika konsumtionsvanor samt söker grunder och metoder för att trygga hållbar utveckling.</p> <p>Eleverna bekantar sig genom material på webben med konsumentskydds- och utsköningsmyndigheternas verksamhet.</p> <p>Eleven söker efter exempel på hur hållbar utveckling förverkligas i skolan och på lokal nivå.</p>	<p>K2 K4 K6 K7</p>	
<p>M9 vägleda eleven att vidga sitt samhällsperspektiv, engagera sig i samhällelig verksamhet och diskussion samt använda sina medie- och samhällskunskaper då hen bildar sig egna uppfattningar som medborgare</p>	<p>I1- I4</p>	<p>Eleven granskar hurdana värden, synpunkter och intentioner som kan hittas i information som olika innehållsleverantörer riktar till olika målgrupper.</p> <p>Eleven övar att forma egna motiverade åsikter.</p> <p>Eleven bekantar sig med information som producerats av både myndigheter, ekonomiska aktörer och olika gemenskaper.</p> <p>Eleven söker efter kanaler att påverka och metoder för att föra fram de egna uppfattningarna i det finländska samhället och globalt.</p>	<p>K1 K2 K7</p>	

15.4.14 MUSIK

Läroämnets uppdrag

Musikundervisningens uppdrag är att skapa förutsättningar för mångsidig musikalisk aktivitet och ett aktivt kulturellt deltagande. Undervisningen ska hjälpa eleverna att tolka musikens många betydelser i olika kulturer samt i individers och grupperns verksamhet. Genom att bredda musikkunskaperna stärks elevernas positiva relation till musiken, vilket lägger grund för livslångt musicerande. Musikundervisningen ska utveckla en positiv och nyfiken inställning till musik och kulturell mångfald.

Funktionell musikundervisning främjar utvecklingen av elevernas musikaliska kunskaper och förståelse, totala växande och förmåga att samarbeta med andra. Dessa stärks genom att man i musikundervisningen beaktar elevernas musikintressen, andra läroämnen, ämnesövergripande teman, fester och evenemang i skolan samt verksamhet utanför skolan. Genom att regelbundet erbjuda eleverna möjlighet att använda sin röst och musicera, komponera och skapa utvecklas deras tänkande och uppfattningsförmåga. I musikundervisningen studerar eleverna musik på ett mångsidigt sätt, vilket bidrar till att utveckla deras uttrycksförmåga.

I **årskurserna 7-9** ska undervisningen i musik ge eleverna möjlighet att bredda sina musikaliska kunskaper och vidga sin världsbild. Samtidigt ska undervisningen handleda dem att tolka musikens betydelse och att analysera känslor och upplevelser i samband med musik. Undervisningens uppdrag är också att utveckla elevernas förmåga att kritiskt granska olika musikkulturer genom att handleda dem att analysera och bedöma hur man kan kommunicera och påverka med hjälp av musik. Elevernas agerande och tänkande stärks genom att man repeterar och fördjupar de musikaliska färdigheter som de har sedan tidigare. Eleverna ska också ges möjlighet att själva planera och utvärdera sitt lärande. Eleverna ska få uttrycka sig musikaliskt på ett mångsidigt och kreativt sätt och skapa musik självständigt och tillsammans med andra. Detta stöds genom att musik kombineras med andra uttrycksformer. När eleverna använder digitala verktyg stiftar de bekantskap med upphovsrätt och möjligheter att använda musik och digitala medier och vilka eventuella etiska problem som kan uppstå.

Mål för undervisningen i musik i årskurs 7–9

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Delaktighet		
M1 uppmuntra eleven att medverka konstruktivt i en musicerande grupp och i musikaliska sammanhang	I1-I4	K2, K7
Musikaliska kunskaper och färdigheter, kreativt skapande		
M2 hjälpa eleven att upprätthålla förmågan att använda sin röst och sjunga och att vidareutveckla den i en musicerande grupp	I1-I4	K2
M3 uppmuntra eleven att vidareutveckla sina färdigheter att spela och musicera i grupp genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument	I1- I4	K2

M4 uppmuntra eleven att pröva på mångsidiga sätt att uttrycka sig och röra sig till musik	I1-I4	K2
M5 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och handleda eleven att diskutera det hen hört	I1-I4	K2
M6 uppmuntra eleven att bygga upp ett kreativt förhållande till musik och handleda eleven att improvisera, arrangera och komponera samt arbeta tvärkonstnärligt	I1- I4	K1, K2, K6
M7 handleda eleven att spela in musik och att använda musikteknologi på ett kreativt sätt både för att skapa musik och som en del av ämnesövergripande helheter	I1- I4	K1, K2, K5
Kulturell förståelse och multilitteracitet		
M8 vägleda eleven att granska musiken som konststart och att förstå hur musik används för att kommunicera och påverka i olika kulturer	I1-I4	K2, K4
M9 uppmuntra och handleda eleven att diskutera musik med hjälp av musikbegrepp och -termer	I1-I4	K4
Välbefinnande och säkerhet i musik		
M10 hjälpa eleven att upptäcka hur musiken påverkar känslorna och välbefinnandet	I1-I4	K3, K4
M11 handleda eleven att måna om sin hörsel och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg	I1-I4	K3
Förmåga att lära sig musik		
M12 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att ställa upp mål för sitt musikaliska lärande och att bedöma sina framsteg i förhållande till målen	I1- I4	K1

Centralt innehåll som anknyter till målen för musik i årskurs 7–9

Eleven tillägnar sig musikaliska kunskaper och färdigheter genom att musicera, det vill säga sjunga, spela, lyssna, röra sig till musik och improvisera och komponera samt genom att arbeta tvärkonstnärligt och använda teknik. Innehållet väljs så att eleven får mångsidig insikt i olika musikkulturer och -stilar. Innehållet ska stödja målen och utnyttja de lokala möjligheterna och elevernas erfarenheter.

I1 Musikalisk praxis: Det centrala i undervisningen är att på ett mångsidigt sätt utveckla elevens musikaliska uttrycksförmåga och förmåga att komma med egna idéer och lösningar. Genom gemensamt musicerande fördjupar eleven sin förmåga att använda rösten, att sjunga och att spela genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument.

I2 Musikens beståndsdelar: I samband med musicerandet används musikbegrepp och grundläggande noteringsätt som eleven kan sedan tidigare. I takt med att elevens färdigheter utvecklas ska förmågan att använda begrepp fördjupas och tillämpas genom musicerande i olika situationer.

I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället: Utöver musikaliska kunskaper och färdigheter ska undervisningen behandla ämnesområden som eleverna tar upp samt elevernas erfarenheter och iakttagelser gällande musik. Konsumtions- och hållbarhetsperspektiven är också viktiga inom musiken. I undervisningen skapar man kopplingar mellan musik, andra läroämnen och olika samhällsföreteelser. Samtidigt reflekterar och bedömer man kritiskt musikens betydelse i olika livssituationer under olika tider och epoker.

I4 Repertoar: Repertoaren och i synnerhet den repertoar man lyssnar till, ska mångsidigt innehålla olika typer av musik från olika perioder, allt från folkmusik till klassisk musik med beaktande av aktuella musikaliska fenomen. Röstanvändningen och sångförmågan tränas med hjälp av en- och flerstämmig allsång eller solosång, olika röstövningar och genom att experimentera med rösten. Vid val av repertoar ska man värna om kulturarvet och att de musikaliska verken och uppgifterna är inspirerande för eleverna. Valet av repertoar ska också vara sådan att den tränar elevernas musikaliska färdigheter. I repertoaren ska också ingå verk och kompositioner som eleverna själva skapat.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i musik i årskurs 7–9

Målet är att skapa en pedagogiskt mångsidig och flexibel studiehelhet i musik, som ger möjlighet till olika musikaliska arbetssätt, musikalisk samverkan, gemensamt musicerande och andra gemensamma musikaktiviteter. Glädje i lärandet, en atmosfär som sporrar kreativt tänkande och positiva musikupplevelser inspirerar eleven och stärker viljan att utveckla sina musikaliska färdigheter. I undervisningssituationerna ska eleven ges möjligheter att använda digitala verktyg i den musikaliska verksamheten. Musikbegrepp lärs ut med hjälp av musikaliska arbetssätt. I undervisningen ska man utnyttja de möjligheter som konst- och kulturinstitutioner och andra samarbetspartner erbjuder.

Handledning, differentiering och stöd i musik i årskurs 7–9

Musikundervisningen och arbetet ska planeras med hänsyn till elevernas olika behov, tidigare lärande och intressen. Beslut om arbetssätt, läromedel, instrument och grupparbete fattas så att också eleverna får sin röst hörd. Musikundervisningen ska ge möjlighet till gemensamt musicerande som främjar lärandet och stärker elevens självkänsla, samarbets- och initiativförmåga. Vid valet av arbetssätt ska målet vara att bryta eventuella könsbundna mönster som förekommer inom musikkulturen och i musikundervisningen.

Bedömning av elevens lärande i musik i årskurs 7–9

I musikundervisningen behöver eleven realistisk och samtidigt uppmuntrande respons också i årskurs 7–9 i den grundläggande utbildningen. Handledande respons hjälper eleven att bättre uppfatta musikaliskt genomförande, musikaliskt uttryck och musikens betydelser. Eleven behöver respons i synnerhet när eleven genomför helheter som omfattar kreativt skapande och musikteknologi.

Slutbedömningen infaller det läsår då musik upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleven har uppnått de gemensamma målen för lärokursen i musik när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i musik. I musik utvecklas elevens kunskaper inom alla målområden ända till lärokursens slut. I slutvitsordet ska alla

nationella kriterier för slutbedömningen beaktas. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar den kompetens som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrids inom något kompetensområde, kan detta kompensera en svagare prestation inom något annat delområde.

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet 5	Kunskapskrav för vitsordet 7	Kunskapskrav för vitsordet 8	Kunskapskrav för vitsordet 9
Delaktighet							
M1 uppmuntra eleven att medverka konstruktivt i en musikgrupp och i musikaliska gemenskaper	I1–I4	Eleven lär sig att medverka i musikaliska gemenskaper.	Förmåga att medverka i en musikgrupp	Eleven deltar i verksamheten i en musikgrupp i enlighet med lärarens konkreta instruktioner.	Eleven kan medverka i en musikgrupp.	Eleven medverkar självständigt i en musikgrupp och i musikaliska gemenskaper samt sköter sin andel.	Eleven medverkar och agerar konstruktivt i en musikgrupp och i musikaliska gemenskaper, sköter sin egen andel samt uppmuntrar och hjälper andra.
Musikaliska kunskaper och färdigheter, kreativt skapande							

M2 hand- leda ele- ven att upprätt- hålla för- mågan att använda sin röst och sjunga och att vi- dareut- veckla den i en musik- grupp	I1–I4	Eleven vi- dareut- vecklar förmågan att an- vända sin röst och sjunga i en musik- grupp.	Förmåga att an- vända sin röst och sjunga i en musik- grupp	Eleven an- vänder sin röst som en del av att ut- trycka sig musika- liskt.	Eleven an- vänder sin röst för att uttrycka sig musika- liskt och deltar i allsång.	Eleven an- vänder sin röst för att uttrycka sig musika- liskt och deltar i allsång samt kan anpassa sin andel till den musika- liska hel- heten.	Eleven an- vänder sin röst för att uttrycka sig musika- liskt i enlig- het med uppgiften och situat- ionen samt upprätt- håller och utvecklar förmågan att an- vända sin röst och sjunga.
M3 upp- muntra eleven att vidareut- veckla sina färdigheter att spela och musi- cera i grupp ge- nom att använda kroppen, rytm-, me- lodi- och ackordin- strument	I1-I4	Eleven vi- dareut- vecklar sina färdig- heter att spela och musicera i grupp ge- nom att använda kroppen, rytm-, me- lodi- och ackordin- strument.	Förmåga att spela i en musik- grupp	Eleven deltar un- der kon- kret handled- ning i mu- siceran- det.	Eleven spelar ge- nom att använda kroppen, rytm-, me- lodi- och ackordin- strument och deltar i musice- rande i grupp och strävar ef- ter att an- passa sin andel till helheten.	Eleven spelar ge- nom att använda kroppen, rytm-, me- lodi- och ackordin- strument och deltar ganska le- digt i musi- cerande i grupp.	Eleven spelar ge- nom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ack- ordinstru- ment samt del- tar ledigt i musice- rande i grupp.

M4 upp- muntra eleven att pröva på mångsidiga sätt att ut- trycka sig och röra sig till mu- sik	I1-I4	Eleven un- dersöker musik och uttrycker sig genom olika sätt att röra sig till musik.	Förmåga att röra sig till musik	Eleven medverkar som en medlem i gruppen i verksam- het där musik och rörelse kombine- ras.	Eleven an- passar sina rörelser ef- ter musi- ken och uttrycker sig till mu- siken som en med- lem i grup- pen.	Eleven an- passar sina rörelser ef- ter den musik hen hör och ger uttryck för musi- ken genom rörelser, även ryt- miskt så att hen föl- jer musi- kens grund- rytm.	Eleven an- vänder hela krop- pens rörel- ser mångsidigt och krea- tivt då hen lär sig mu- sik samt för att ut- trycka sig och kom- municera musika- liskt.
M5 er- bjuda ele- ven möjlig- heter att uppleva och lyssna till ljudmil- jöer och musik och handleda eleven att diskutera det hen hört	I1-I4	Eleven får upplevel- ser av att lyssna till och iakttä ljudmiljön samt har förmåga att delta i diskuss- ionen kring äm- net.	Förmåga att lyssna till och dis- kutera ljudmiljöer och musik	Eleven lyssnar till ljudmiljöer och musik.	Eleven lyssnar till ljudmiljöer och musik och kan lyfta fram enstaka iakttagel- ser av det hen hört.	Eleven lyssnar till ljudmil- jöer och musik och kan be- rätta om sina iakt- tagelser.	Eleven lyssnar till ljudmiljöer och musik och disku- terar sina iakttagel- ser samt motiverar sina syn- punkter.
M6 upp- muntra eleven att bygga upp ett kreativt förhål- lande till	I1-I4	Eleven bygger upp ett kreativt förhål- lande till	Förmåga att skapa musik kretivt	Eleven del- tar i den kreativa skapande- processen.	Eleven del- tar i den kreativa skapande- processen och tar	Eleven använder musika- liska eller andra lju- delement	Eleven an- vänder musika- liska eller andra ljud- element

musik och handleda eleven att improvisera, arrangera och komponera samt arbeta tvärkonstnärligt		musik genom att improvisera, arrangera och komponera samt genom att arbeta tvärkonstnärligt.			framensstaka musikaliska idéer självständigt eller som medlem i en grupp.	för att utveckla och genomföra musikaliska idéer självständigt eller som medlem i en grupp.	för att utveckla och genomföra mångsidiga samt kreativa musikaliska idéer självständigt eller som medlem i en grupp.
M7 handleda eleven att spela i musik och att använda informations- och kommunikationsteknik både för att skapa musik och som en del av ämnesövergripande helheter	I1–I4	Eleven använder informations- och kommunikationsteknik för att skapa och spela in musik och som en del av ämnesövergripande helheter.	Förmåga att använda musikteknologi	Eleven prövar på några redskap inom musikteknologi i enlighet med lärarens konkreta instruktioner.	Eleven prövar på musikteknologins möjligheter för att skapa musik självständigt.	Eleven använder de möjligheter musikteknologin erbjuder för att uttrycka musik självständigt eller i grupp.	Eleven använder mångsidigt de möjligheter musikteknologin erbjuder för att uttrycka musik självständigt eller i grupp.
Kulturell förståelse och multilitteracitet							

M8 hand- leda ele- ven att granska musiken som konstart och att för- stå hur musik an- vänds för att kom- municera och på- verka i olika kul- turer	I1-I4	Eleven granskar musik som konstart och lär sig förstå hur musik an- vänds för att kom- municera och på- verka i olika kul- turer.	Kulturell kompe- tens	Eleven känner till några sätt att an- vända mu- sik för att kommuni- cera och påverka. Eleven känner till några mu- sikkul- turer.	Eleven känner till några av många sätt på vilka musiken används och ut- trycks i olika kul- turer och kan be- rätta om sina iaktta- gelser.	Eleven kan sär- skilja hur musiken används och ut- trycks i olika kul- turer och berättar om sina iakttagel- ser.	Eleven analyserar och utvär- derar hur musiken används och ut- trycks i olika kul- turer och kan disku- tera dessa olika sätt.
M9 upp- muntra och hand- leda ele- ven att an- vända no- tations- sätt, mu- sikbegrepp och -ter- mer i den musika- liska verk- samheten	I1-I4	Eleven an- vänder no- tations- sätt, mu- sikbegrepp och -ter- mer i mu- sikalisk verksam- het.	Förmåga att an- vända mu- sikbegrepp och -sym- boler	Eleven känner till några mu- sikbegrepp och -sym- boler.	Eleven an- vänder en- staka mu- sikbe- grepp, no- tationssätt och några musikter- mer i den musika- liska verk- samheten.	Eleven använder musikbe- grepp, notat- ionssätt och mu- siktermer i den mu- sikaliska verksam- heten.	Eleven an- vänder och tillämpar ledigt och ändamåls- enligt mu- sikbe- grepp, no- tationssätt och musik- termer i den musi- kaliska verksam- heten.
Välbefinnande och säkerhet i musik							
M10 hand- leda ele- ven att	I1-I4	Eleven förstår		<i>Används inte som grund för</i>			

upptäcka hur musiken påverkar känslorna och välbefinnandet		hur musiken påverkar känslorna och välbefinnandet.		<i>bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.</i>			
M11 handleda eleven att vara mån om sin hörsel och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg	I1–I4	Eleven är mån om sin hörsel och ser till att musik- och ljudmiljön är trygg.	Förmåga att värna om hörseln och om att musik- och ljudmiljön är trygg	Eleven iakttar de säkerhetsanvisningar som ges.	Eleven beaktar faktorer som hör samman med en trygg ljudmiljö och använder redskap och instrument enligt säkerhetsanvisningarna.	Eleven beaktar faktorer som hör samman med en trygg ljudmiljö och använder självständigt redskap och instrument på ett tryggt sätt.	Eleven ser på ett ansvarsfullt sätt till att musik- och ljudmiljön är trygg.
Förmåga att lära sig musik							
M12 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter	I1–I4	Eleven lär sig att utveckla sina musikaliska färdigheter genom öv-	Förmåga att lära sig	Eleven utvecklar med stöd av läraren och i riktning med det givna målet sina	Eleven ställer under handledning upp egna mål för musice-	Eleven ställer under handledning upp egna mål för musice-	Eleven ställer upp mål för musicerande, rörelse till musik eller

genom övning, att ställa upp mål för sitt musikaliska lärande och att utvärdera sina framsteg i förhållande till målen		ning, ställer upp mål för sitt musikaliska lärande och utvärderar sina framsteg i förhållande till målen.		färdigheter inom något av musikens delområden.	rande, rörelse till musik eller komposition och annat kreativt skapande samt agerar och arbetar i enlighet med målen.	rande, rörelse till musik eller komposition och annat kreativt skapande samt övar i enlighet med målen och utvärderar sina framsteg i förhållande till dem.	komposition och annat kreativt skapande och arbetar i enlighet med målen. Eleven utvärderar sin aktivitet och anpassar sin arbetssätt enligt målen.
--	--	---	--	--	---	---	--

Årskurs 7

MUSIK

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 7			
M1 uppmuntra eleven att medverka konstruktivt i en musicerande grupp och i musikaliska sammanhang	I1-I4	Eleverna sjunger och spelar de viktigaste bandinstrumenten: gitarr, bas och trummor.	K2 K7

M2 hjälpa eleven att upprätthålla förmågan att använda sin röst och sjunga och att vidareutveckla den i en musicerande grupp	I1- I4	Eleven sjunger allsång samt tillsammans med bandet.	K2
M3 uppmuntra eleven att vidareutveckla sina färdigheter att spela och musicera i grupp genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument	I1- I4	Eleverna sjunger och spelar de viktigaste bandinstrumenten: gitarr, bas och trummor.	K2
M5 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och handleda eleven att diskutera det hen hört	I1- I4	Eleven lyssnar på olika slags musik.	K2
M6 uppmuntra eleven att bygga upp ett kreativt förhållande till musik och handleda eleven att improvisera, arrangera och komponera samt arbeta tvärkonstnärligt	I1- I4	Eleven gör små övningar i att improvisera och komponera.	K1 K2 K6
M10 hjälpa eleven att upptäcka hur musiken påverkar känslorna och välbefinnandet	I1- I4	Eleven diskuterar hur musiken påverkar människan.	K3 K4
M11 handleda eleven att måna om sin hörsel och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg	I1- I4	Eleven fäster uppmärksamhet vid konkreta inslag i ljudmiljön.	K3
M12 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att ställa upp mål	I1- I4	Eleven spelar, sjunger, lyssnar och diskuterar. Eleven lär sig att ställa upp egna mål för sitt musikaliska lärande för både lektionerna och hela terminen.	K1

för sitt musikaliska lärande och att bedöma sina framsteg i förhållande till målen				
--	--	--	--	--

Årskurs 8

MUSIK

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 8			
M1 uppmuntra eleven att medverka konstruktivt i en musicerande grupp och i musikaliska sammanhang	I1- I4	Eleven spelar framför allt bandinstrument.	K2 K7
M2 hjälpa eleven att upprätthålla förmågan att använda sin röst och sjunga och att vidareutveckla den i en musicerande grupp	I1- I4	Eleven sjunger olika typer av sånger.	K2
M3 uppmuntra eleven att vidareutveckla sina färdigheter att spela och musicera i grupp genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument	I1- I4	Eleven spelar framför allt bandinstrument.	K2

M4 uppmuntra eleven att pröva på mångsidiga sätt att uttrycka sig och röra sig till musik	I1- I4	Eleven dansar.	K2
M5 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och handleda eleven att diskutera det hen hört	I1- I4	Eleven lyssnar på finländsk folkmusik och musik i andra kulturer. Eleven analyserar musikvideor och filmmusik.	K2
M7 handleda eleven att spela in musik och att använda musikteknologi på ett kreativt sätt både för att skapa musik och som en del av ämnesövergripande helheter	I1- I4	Eleven bekantar sig med musikteknologi (<i>t.ex. GarageBand</i>).	K1 K2 K5
M8 vägleda eleven att granska musiken som konstart och att förstå hur musik används för att kommunicera och påverka i olika kulturer	I1- I4	Eleven bekantar sig med finländsk folkmusik och musik i andra kulturer. Eleven studerar kopplingar mellan musik och media. Eleven studerar musikens historia.	K2 K4
M9 uppmuntra och handleda eleven att diskutera musik med hjälp av musikbegrepp och -termer	I1- I4	Eleven bekantar sig med grundläggande begrepp inom musiken.	K4
M12 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att ställa upp mål för sitt musikaliska lärande och att bedöma sina framsteg i förhållande till målen	I1- I4	Eleven spelar, sjunger, lyssnar och diskuterar. Eleven lär sig att ställa upp egna mål för sitt musikaliska lärande för både lektionerna och hela terminen.	K1

15.4.15 BILDKONST

Läroämnets uppdrag

Undervisningen i bildkonst har som uppdrag att handleda eleverna att genom konsten utforska och uttrycka en kulturellt mångskiftande verklighet. Genom att producera och tolka bilder formas elevernas identitet samtidigt som den kulturella kompetensen och gemenskapen stärks. Undervisningen ska bygga på elevernas egna erfarenheter, fantasi och experiment. Undervisningen i bildkonst ska utveckla elevens förmåga att förstå fenomen i omgivningen, inom konst och annan visuell kultur. Eleverna ska erbjudas olika sätt att bedöma och påverka den omgivande verkligheten. Genom en ökad kännedom om kulturarvet stöder man att traditionerna går vidare och förnyas. Undervisningen ska stödja eleverna att utveckla kritiskt tänkande och uppmuntra dem att påverka den egna livsmiljön och samhället. Undervisningen i bildkonst ska ge eleverna en grund för aktiv medverkan lokalt och globalt.

Det arbetssätt som är karakteristiskt för konsten främjar erfarenhetsbaserat, multisensoriskt och konkret lärande. Eleverna granskar bildkonst och annan visuell kultur ur ett historiskt och kulturellt perspektiv. Undervisningen ska ta upp olika uppfattningar om konstens uppgifter. Eleverna handleds att på ett mångsidigt sätt använda olika redskap, material, tekniker och uttryckssätt. Undervisningen ska sporra eleven att utveckla multilitteracitet både med hjälp av visuella metoder och andra undersöknings- och framställningssätt. Eleven ska erbjudas möjligheter till mångvetenskapliga lärområden i samarbete med den övriga undervisningen och med aktörer utanför skolan. I undervisningen besöker man museer och andra kulturobjekt och undersöker möjligheterna att utöva bildkonst som hobby.

I **årskurserna 7–9** handleds eleverna att fördjupa sitt personliga förhållande till bildkonsten och annan visuell kultur och att ställa upp bestämda mål för sitt arbete. Undervisningen ska stärka elevernas förmåga att skapa bilder och uppmuntra dem att arbeta i olika visuella miljöer. Eleverna ska öva sig att undersöka personliga och samhällsliga betydelse inom bildkonsten och annan visuell kultur och att använda dem som underlag för att delta och påverka. Undervisningen ska utveckla elevernas samarbetsförmåga och skapa kopplingar till aktuella koncept och fenomen inom bildkonsten och annan visuell kultur. Eleverna ska få öva sig att använda informations- och kommunikationsteknik och webbmiljöer på ett kreativt, kritiskt och ansvarsfullt sätt. Undervisningen ska ge eleverna tillräckliga förutsättningar för studier efter den grundläggande utbildningen och även allmänna färdigheter som behövs i arbetslivet och i samhället ska beaktas.

Mål för undervisningen i bildkonst i årskurs 7–9

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som anknyter till målet
Att iaktta och tänka visuellt		
M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och mångsidigt använda metoder i bildframställning	I1, I2, I3	K1, K3, K4, K5

M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina egna och andras iakttagelser och tankar och motivera sina åsikter	I1, I2, I3	K2, K4, K5, K6
M3 inspirera eleven att ge uttryck för sina iakttagelser och tankar i bild genom att använda olika tekniker och metoder för att uttrycka sig i olika miljöer	I2, I2,I3	K2, K3, K4, K5
Att skapa bilder		
M4 handleda eleven att använda olika material, tekniker och uttryckssätt och att fördjupa sin förmåga att skapa bilder	I1, I2, I3	K2, K3, K5, K6
M5 handleda eleven att tillämpa ett undersökande arbetssätt när hen skapar bilder självständigt eller tillsammans med andra	I1, I2, I3	K1, K2, K3, K5
M6 uppmuntra eleven att uttrycka sina åsikter och att tillämpa visuella kommunikations- och uttryckssätt för att påverka i sina egna bilder	I1, I2, I3	K1, K2, K4, K7
Att tolka visuell kultur		
M7 vägleda eleven att använda olika visuella, verbala och andra metoder för att tolka bilder	I1, I2, I3	K1,K4, K5,K6
M8 handleda eleven att granska vilken betydelse konst och annan visuell kultur har för individen, gruppen och samhället ur ett historiskt och kulturellt perspektiv	I1, I2, I3	K2, K3, K6, K7
M9 inspirera eleven att använda sig av olika tiders och kulturers sätt att skapa bilder i sitt bildskapande	I1,I2,I3	K1,K2,K5,K6
Att uppfatta estetiska, ekologiska och etiska värden		
M10 handleda eleven att ta ställning till värden som finns i konsten, omgivningen och i annan visuell kultur	I1, I2, I3	K3, K4, K6, K7
M11 uppmuntra eleven att beakta kulturell mångfald och hållbar utveckling i sitt bildskapande samt att påverka genom bilder	I1, I2, I3	K1, K2, K4,K7

Centralt innehåll som anknyter till målen för bildkonst i årskurs 7–9

Målen för bildkonst närmas via egna bildkulturer, omgivningens bildkulturer och konstens världar. Kunskapsområdena kompletterar delvis varandra och i undervisningen granskas också deras inbördes förhållande. Utgångspunkterna för valet av innehåll är verk, alster och fenomen inom konst och kultur annan visuell kultur som är relevanta för eleverna. Innehållet ska skapa samband mellan bildkulturer som är både bekanta och nya för eleverna. Eleverna uppmuntras att delta i valet av innehållet i undervisningen, bildverk som ska granskas, arbetsmetoder och redskap. Man bör beakta lokala möjligheter vid valet av innehåll.

I1 Egna bildkulturer: Innehållet utgörs av elevernas egna bilder och bildkulturer som de frivilligt tar del i. Innehållet i undervisningen väljs också från de fenomen som förnyas i deras bildkulturer. Egna bildkulturer används som utgångspunkt i bildskapandet. I undervisningen behandlas betydelsen av de egna bildkurerna i relation till livsmiljön och hur man kan påverka i samhället.

I2 Bildkulturer i omgivningen: Innehållet omfattar olika omgivningar, föremål, mediekulturer och virtuella världar. Innehållet väljs mångsidigt ur byggda och naturliga miljöer och i medier. Innehållet väljs så att det utvecklar elevens

medvetenhet om förhållandet mellan den visuella miljön och större mediala frågor. Bildkulturerna i omgivningen används som utgångspunkt i bildskapandet. I undervisningen behandlas olika omgivningars och mediers betydelse sett ur både elevernas egna liv och det globala perspektivet.

I3 Konstens olika världar: Innehållet omfattar bildkonst som skapats under olika tider, i olika miljöer och kulturer. Eleverna fördjupar sig i olika konstuppfattningar och -fenomen genom att studera dem i förhållande till konstnären och betraktaren samt konstinstitutioner och samhället. Konstverk används som utgångspunkt i bildskapandet. I undervisningen behandlas den kulturella mångfaldens betydelse samt att skapa och tolka både ur individens och samhällets synvinkel.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i bildkonst i årskurs 7–9

Målet är att erbjuda lärmiljöer och arbetssätt som ger eleverna möjlighet att mångsidigt använda material, tekniker och uttryckssätt och tillämpa dem kreativt. Undervisningssituationerna ska präglas av en atmosfär som uppmuntrar eleverna att aktivt experimentera och öva. Genom pedagogiska lösningar stöds multisensoriska upplevelser, långsiktigt arbete samt ett undersökande och målinriktat konstnärligt lärande. Undervisningen ska ta hänsyn till elevernas individuella behov och eleverna ska ges möjlighet att arbeta på ett ändamålsenligt sätt självständigt och i grupp. Målet är att skapa en verksamhetskultur som främjar lärande och socialt samspel både i skolan och i miljöer utanför skolan. I årskurs 7–9 ska eleverna stödjas att arbeta på ett undersökande och fenomenorienterat sätt genom att utnyttja konsttraditioner och metoder inom den samtida konsten. Undervisningen ska ge eleverna möjligheter att mångsidigt använda webb- och mediemiljöer, delta i tvärkonstnärliga projekt och projekt utanför skolan samt ta upp globala frågor.

Handledning, differentiering och stöd i bildkonst i årskurs 7–9

Handledning, differentiering och stöd ska ordnas med hänsyn till elevernas sociala, psykiska och motoriska förutsättningar och färdigheter. Eleven lär sig både individuellt och tillsammans med andra, vilket stödjer elevens identitetsutveckling, delaktighet och välbefinnande. Elevernas individuella behov av handledning ska beaktas i undervisningen. Undervisningen differentieras vid behov genom till exempel val av uttryckssätt, arbetssätt och lärmiljöer. I undervisningssituationerna ska eleverna få utnyttja sina styrkor samt tillämpa olika arbets- och tillvägagångssätt. Det konstnärliga lärandet ska utvecklas i en trygg atmosfär, där mångfald accepteras och där eleverna uppmuntras att uttrycka sig och får individuell handledning och stöd. Alternativa pedagogiska metoder kan behövas i synnerhet för att utveckla de motoriska färdigheterna och förmågan att uttrycka iakttagelser och känslor visuellt. Handledning, differentiering och stöd kan ordnas till exempel med hjälp av lekar, spel och multisensoriska upplevelser. I årskurs 7–9 är målet att stärka elevens kunskaper i bildkonst med tanke på studier efter den grundläggande utbildningen.

Bedömning av elevens lärande i bildkonst i årskurs 7–9

Bedömningen av lärandet i bildkonst ska vara uppmuntrande och handledande och beakta elevernas individuella framsteg. Bedömningen ska stödja eleverna att utveckla sin förmåga att skapa och tolka bilder, kunskapen om konst och annan visuell kultur, långsiktiga arbetssätt och färdigheter i självbedömning. Med hjälp av bedömningen handleds eleverna att uttrycka sina tankar och att värdesätta andras synpunkter. Bedömningen av lärandet ska omfatta alla dimensioner av det konstnärliga lärandet som definieras i målen för undervisningen.

Slutbedömningen infaller det läsår då bildkonst upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleven har uppnått målen för lärokursen i bildkonst när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i bildkonst. I bildkonst utvecklas elevens kunskaper inom alla dimensioner av det konstnärliga lärandet som beskrivs i målen för undervisningen tills studierna avslutas. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av för vilken årskurs målet fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar den kompetens som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrids inom något kompetensområde, kan detta kompensera en svagare prestation inom något annat delområde.

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet 5	Kunskapskrav för vitsordet 7	Kunskapskrav för vitsordet 8	Kunskapskrav för vitsordet 9
Att iaktta och tänka visuellt							
M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och använda mångsidiga metoder i bildframställning	I1, I2, I3	Eleven lär sig att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur.	Förmåga att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur	Eleven gör iakttagelser under individuell handledning.	Eleven använder några metoder i bildframställning då hen gör iakttagelser.	Eleven använder flera metoder i bildframställning och olika sinnen då hen gör iakttagelser.	Eleven använder metoder i bildframställning ändamålsenligt och mångsidigt då hen gör iakttagelser.

M2 upp- muntra eleven att diskutera sina egna och andras iakttagel- ser och tankar samt att motivera sina åsikter	11, 12, 13	Eleven lär sig att dis- kutera sina egna iakt- tagelser och tankar samt att motivera sina åsik- ter.	Förmåga att verbalt reflektera över iakt- tagelser och tankar	Eleven kan inför lära- ren sätta ord på nå- gon av sina iakttagel- ser munt- ligt eller skriftligt.	Eleven bi- drar med några av sina iaktta- gelser och tankar till den ge- men- samma diskus- sionen.	Eleven del- tar på eget initiativ i diskussion- erna och motiverar sina tan- kar.	Eleven del- tar i dis- kussion- erna ge- nom att tydligt mo- tivera sina åsikter och på ett upp- byggande sätt tolka de andra deltagar- nas inlägg.
M3 inspi- rera eleven att ge ut- tryck för sina iaktta- gelser och tankar i bild genom att an- vända olika tekni- ker och metoder för att skapa in- for-mation i olika mil- jöer	11, 12, 13	Eleven lär sig att ut- trycka sina iakttagel- ser och tankar ge- nom att använda olika me- toder för att ut- trycka sig i bild.	Förmåga att ut- trycka iakt- tagelser och tankar i bild	Eleven ut- trycker un- der kon- kret hand- ledning några iakt- tagelser och tankar i bild.	Eleven ut- trycker sina iaktta- gelser och tankar i bild. Eleven an- vänder även nå- gon annan metod för att skapa infor-ma- tion när hen ut- trycker sig i bild.	Eleven ut- trycker sina iaktta- gelser och tankar i bild. Eleven an- vänder även andra metoder för att skapa in- forma-tion när hen ut- trycker sig i bild.	Eleven för- djupar sin förmåga att ut- trycka sina iakttagel- ser och tankar i bild. Eleven an- vänder mångsidigt andra me- toder för att skapa informa- tion när hen ut- trycker sig i bild.
Att skapa bilder							

M4 handleda eleven att använda olika material, tekniker och uttryckssätt och att fördjupa sin förmåga att skapa bilder	I1, I2, I3	Eleven lär sig att fördjupa sin förmåga att uttrycka sig i bild.	Förmåga att utveckla sina färdigheter att uttrycka sig i bild	Eleven prövar på att använda något material eller någon teknik.	Eleven övar på olika sätt att uttrycka sig i bild och använder några av dem målmedvetet.	Eleven använder målmedvetet olika sätt för att uttrycka sig i bild.	Eleven tillämpar målmedvetet och ändamålsenligt olika sätt för att uttrycka sig i bild.
M5 handleda eleven att tillämpa ett undersökande arbetssätt när hen skapar bilder självständigt eller tillsammans med andra	I1, I2, I3	Eleven lär sig att använda ett undersökande arbetssätt och att utveckla sin problemlösningsförmåga.	Förmåga att arbeta på ett undersökande sätt och använda sin problemlösningsförmåga	Eleven övar under handledning på att arbeta på ett undersökande sätt.	Eleven övar på att använda ett undersökande arbetssätt när hen arbetar själv eller i grupp.	Eleven använder ett undersökande arbetssätt när hen arbetar själv eller i grupp.	Eleven använder målmedvetet ett undersökande arbetssätt i eget arbete och tillsammans med andra.
M6 uppmuntra eleven att uttrycka sina åsikter och att tillämpa visuella	I1, I2, I3	Eleven lär sig att uttrycka sina åsikter och tillämpa olika sätt att påverka med	Förmåga att påverka med hjälp av bilder	Eleven identifierar och prövar på möjligheterna att kommunicera med	Eleven använder några visuella kommunikationssätt	Eleven uttrycker med hjälp av visuella kommunikationssätt sina åsikter om frågor som är	Eleven deltar i och påverkar omgivningen genom att tillämpa visuella

kommunikations- och uttrycksätt för att påverka i sina egna bilder		hjälp av bilder.		hjälp av bilder.	för att uttrycka sina åsikter.	betydelsefulla för hen själv.	kommunikations- sätt.
--	--	------------------	--	------------------	--------------------------------	-------------------------------	-----------------------

Att tolka visuell kultur

M7 handleda eleven att använda olika visuella, verbala och andra metoder för att tolka bilder	I1, I2, I3	Eleven lär sig att använda olika metoder för att tolka bilder.	Förmåga att tillämpa olika metoder för att tolka bilder	Eleven prövar under handledning på någon metod för att tolka bilder.	Eleven prövar på metoder för att tolka bilder och använder några av dem.	Eleven använder olika metoder för att tolka bilder.	Eleven tillämpar mångsidigt olika metoder för att tolka bilder.
M8 handleda eleven att granska vilken betydelse konst och annan visuell kultur har för individen, gruppen och samhället ur ett historiskt och	I1, I2, I3	Eleven lär sig att granska vilka olika betydelser konst och annan visuell kultur har.	Förmåga att granska betydelsen av visuell kultur	Eleven känner igen och nämner någon betydelse som visuell kultur har.	Eleven granskar några betydelser som visuell kultur har och tar del av diskussionen som förs om dem.	Eleven deltar med sina tolkningar i diskussioner om vilken betydelse visuell kultur har.	Eleven motiverar sina synpunkter om betydelsen av visuell kultur.

kulturellt perspektiv							
M9 inspirera eleven att i sitt bildskapande använda sig av olika tiders och kulturers sätt att uttrycka sig i bild	I1, I2, I3	Eleven lär sig att känna till och tillämpa olika kulturers sätt att uttrycka sig i bild.	Förmåga att känna till och tillämpa olika kulturers sätt att uttrycka sig i bild	Eleven prövar under handledning på att använda en specifik kulturs sätt att uttrycka sig i bild.	Eleven bekantar sig under handledning med olika kulturers sätt att uttrycka sig i bild och använder dem i sin bildframställning.	Eleven utvecklar sin kännedom om olika kulturers sätt att uttrycka sig i bild genom att tillämpa dem i sin bildframställning.	Eleven utvecklar sin kännedom om olika kulturers sätt att uttrycka sig i bild genom att tillämpa dem i sin bildframställning och genom att motivera sina lösningar.

Att uppfatta estetiska, ekologiska och etiska värden

M10 handleda eleven att ta ställning till värden som finns i konsten, omgivningen och i annan visuell kultur	I1, I2, I3	Eleven lär sig att uttrycka sina åsikter om värderingar som finns i visuell kultur.	Förmåga att ta ställning till värden som finns i visuell kultur	Eleven känner igen och nämner något värde som finns i visuell kultur.	Eleven nämner och reflekterar över värden som finns i visuell kultur.	Eleven tar ställning till diskussionen om värden som finns i visuell kultur.	Eleven deltar i diskussionen om värden som finns i visuell kultur och motiverar sina synpunkter.
M11 uppmuntra eleven att	I1, I2, I3	Eleven lär sig att iaktta kulturell	Förmåga att uttrycka sina	Eleven tar i beaktande någon synvinkel som	Eleven tar i beaktande olika synvinklar	Eleven granskar kulturell mångfald	Eleven uttrycker sina åsik-

beakta kulturell mångfald och hållbar utveckling i sitt bildskapande samt att påverka genom bilder		mångfald och hållbar utveckling samt lär sig att påverka med hjälp av bilder.	egna värderingar med hjälp av bilder	berör kulturell mångfald eller hållbar utveckling i sina bilder.	som berör kulturell mångfald och hållbar utveckling i sina bilder.	och hållbar utveckling i sina bilder samt inser möjligheterna att påverka med hjälp av bilder.	ter om frågor som anknyter till kulturell mångfald och hållbar utveckling samt påverkar med hjälp av bilder.
--	--	---	--------------------------------------	--	--	--	--

Årskurs 7

BILDKONST

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 7			
Att iaktta och tänka visuellt			
M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och mångsidigt använda metoder i bildframställning	I2	Eleven undersöker, utvärderar och tolkar närmiljön samt berättar om den med bilder.	K1 K3 K4 K5

M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina egna och andras iakttagelser och tankar och motivera sina åsikter	I3	Eleven analyserar, dokumenterar och undersöker verk och fenomen visuellt eller genom att skriva.	K2 K4 K5 K6
M3 inspirera eleven att ge uttryck för sina iakttagelser och tankar i bild genom att använda olika tekniker och metoder för att uttrycka sig i olika miljöer	I1	Eleven skapar olika typer av verk utgående från sina egna iakttagelser och tankar.	K2 K3 K4 K5
Att skapa bilder			
M4 handleda eleven att använda olika material, tekniker och uttryckssätt och att fördjupa sin förmåga att skapa bilder	I1 I2	Eleven uppmuntras till att uttrycka sig genom att skapa bilder på ett kreativt och mångsidigt sätt. Eleven fördjupar sina kunskaper genom att använda informationskällor för konst på internet, i Finland och i världen.	K2 K3 K5 K6
M5 handleda eleven att tillämpa ett undersökande arbetsätt när hen skapar bilder självständigt eller tillsammans med andra	I2	Eleven undersöker och använder visuella meddelanden i omgivningen både individuellt och tillsammans med andra.	K1 K2 K3 K5
M6 uppmuntra eleven att uttrycka sina åsikter och att tillämpa visuella kommunikations- och uttryckssätt för att påverka i sina egna bilder	I1	Eleven reflekterar över och tolkar en händelse eller ett fenomen som förekommer i Åbotrakten eller behandlas i medierna.	K1 K2 K4 K7
Att tolka visuell kultur			

M7 vägleda eleven att använda olika visuella, verbala och andra metoder för att tolka bilder	I2	Eleven analyserar och skriver om sina egna och andras teckningar och bilder.	K1 K2 K4 K5
M8 handleda eleven att granska vilken betydelse konst och annan visuell kultur har för individen, gruppen och samhället ur ett historiskt och kulturellt perspektiv	I3	Eleven bekantar sig med konsthistoria och samtidig konst i Åbo, Finland och världen.	K1 K4 K5 K6
M9 inspirera eleven att använda sig av olika tiders och kulturers sätt att skapa bilder i sitt bildskapande	I3	För att fördjupa och stödja det egna arbetet besöker eleven muséer och konstutställningar.	K1 K2 K5 K6
Att uppfatta estetiska, ekologiska och etiska värden			
M10 handleda eleven att ta ställning till värden som finns i konsten, omgivningen och i annan visuell kultur	I2	Eleverna diskuterar hur konst påverkar oss.	K3 K4 K6 K7
M11 uppmuntra eleven att beakta kulturell mångfald och hållbar utveckling i sitt bildskapande samt att påverka genom bilder	I1	Eleven granskar de ekologiska och etiska effekterna av det egna arbetet. Eleven namnger fenomen inom konsten.	K1 K2 K4 K7

15.4.16 SLÖJD

Läroämnets uppdrag

Läroämnet slöjd har som uppdrag att lära eleverna att behärska en slöjdprocess i sin helhet. Slöjd är ett läroämne som innefattar slöjdverksamhet med olika slags material, där eleverna får uttrycka sig genom slöjd, formge och använda teknik. Hit hör att självständigt eller gemensamt planera och framställa en produkt eller ett alster samt utvärdera den egna eller gemensamma slöjdprocessen. Att slöjda innebär undersökande, kreativt och experimentellt arbete, där man fördomsfritt väljer olika visuella, materiella och tekniska lösningar och framställningsmetoder. I slöjden lär sig eleverna att förstå, utvärdera och utveckla olika slags tekniska tillämpningar samt använda de inlärd kunskaperna och färdigheterna i vardagen. Slöjden ska utveckla elevernas rumsuppfattning, taktila känsla och förmåga att göra med händerna, vilket främjar de motoriska färdigheterna, kreativiteten och förmågan att planera. Undervisningen ska stärka elevernas förutsättningar att arbeta mångsidigt. Slöjdens betydelse ligger i den långsiktiga och innovativa arbetsprocessen samt i upplevelser som ger tillfredsställelse och stärker självkänslan.

I undervisningen betonas elevernas olika intressen och gruppsamverkan. I slöjd är utgångspunkten att studera olika övergripande teman på ett heltäckande och naturligt sätt över läroämnesgränserna. Kunskap om den omgivande materiella världen bidrar till att lägga grund för en hållbar livsstil och utveckling. Det här omfattar elevernas livsmiljö, det lokala kulturarvet, olika gruppers kulturarv samt gemenskapens kulturella mångfald. Undervisningen i slöjd ska fostra etiska, medvetna och delaktiga samt kunniga och företagsamma medborgare, som värdesätter sina slöjdfärdigheter, kan uttrycka sig genom slöjd och har vilja att värna om och utveckla slöjdkulturen.

I årskurserna 7–9 är slöjdens fostrande uppdrag att stärka och fördjupa elevernas förmåga att ta fasta på sina egna erfarenheter för att skapa nytt och lösa problem samt stärka och fördjupa sådana kunskaper och färdigheter som behövs för att planera, skapa och uttrycka sig genom slöjd. Undervisningen i slöjd utgår från att eleverna ska få iakttä och undersöka den byggda miljön och dess olika material samt tillämpa kunskapen i sitt skapande. Då färdigheterna fördjupas ska eleverna också bli bekanta med olika tekniska funktionsprinciper och praktiska problem som kan uppstå då de tillämpas. Slöjdens ska stödja elevernas välbefinnande och livskompetens samt yrkesval och val som gäller arbetslivet.

Mål för undervisningen i slöjd i årskurs 7–9

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
M1 handleda eleven att planera sitt arbete samt att utveckla idéer, undersöka och experimentera på ett företagsamt sätt	I2–I5	K2, K3
M2 vägleda eleven att ställa upp mål för sitt lärande och arbete och att utgående från målen genomföra en slöjdprocess i sin helhet samt utvärdera sitt lärande	I1–I5	K1
M3 handleda eleven att undersöka och mångsidigt använda olika redskap, material och ändamålsenliga metoder samt att utveckla innovationer	I1–I5	K4, K6
M4 handleda eleven att lära sig använda slöjdrelaterade begrepp, tecken och symboler och att stärka elevens visuella, materiella och tekniska uttrycksförmåga	I1–I5	K2, K4

M5 handleda eleven att uppfatta, förutse och reagera på riskfaktorer i arbetet och att arbeta på ett tryggt och säkert sätt under slöjdprocessen	I6	K3, K6
M6 handleda eleven att utnyttja informations- och kommunikationsteknikens möjligheter för planering, framställning och dokumentation samt för att producera och distribuera gemensam information	I1–I5	K5
M7 vägleda eleven att förstå betydelsen av praktiska färdigheter, slöjd och teknik i det egna livet, samhället, i företagsverksamhet och i det övriga arbetslivet	I7	K6
M8 vägleda eleven att tänka ekonomiskt och att i anslutning till slöjdprocessen göra val som främjar en hållbar livsstil	I8	K1, K4, K7

Centralt innehåll som anknyter till målen för slöjd i årskurs 7–9

Innehållet i undervisningen ska ge eleven mångsidig erfarenhet av olika områden av slöjd och möjlighet att tillägna sig olika slöjdfärdigheter. Innehållet i undervisningen väljs så att eleverna erbjuds uppgifter och uppdrag där olika innehållsområden samspelar och bildar enhetliga helheter.

I1 Innovation: Eleverna gör uppgifter där de ska planera olika slags produkter kreativt och uppfinningsrikt genom att använda slöjdrelaterade begrepp, tecken och symboler. Eleverna genomför planerna med betoning på att stärka sin uttrycksförmåga. Eleverna utvärderar både sitt eget och sina klasskamraters arbete under slöjdprocessen.

I2 Formgivning: Eleverna utforskar hur människans sätt att bo, röra sig och klä sig har utvecklats ur samhälleligt, kulturellt och tekniskt perspektiv. Eleverna drar nytta av lokala möjligheter, olika kulturers traditioner och av både nutid och framtid då de planerar, formger och framställer slöjdprodukter.

I3 Prövning: Eleverna prövar olika sätt att bearbeta, kombinera och behandla material samt använder kreativt och modigt olika traditionella och nya material och framställningstekniker. I slöjdundervisningen används och tillämpas inbyggda system, d.v.s. programmering, för planering och framställning av produkter.

I4 Dokumentation och värdering: Eleverna bekantar sig med möjligheter som olika metoder erbjuder i produktplanerings- och framställningsprocessen. Eleverna analyserar produkters design och användbarhet. Eleverna dokumenterar en slöjdprocess i sin helhet med hjälp av informations- och kommunikationsteknik.

I5 Tillverkning: Eleven tillverkar olika ekologiskt och etiskt hållbara samt fungerande och välgjorda produkter eller alster. Eleverna använder arbetsredskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet på ett mångsidigt och ändamålsenligt sätt.

I6 Arbetssäkerhet: Eleverna får kunskap om arbetssäkerhet samt lär sig att kartlägga och bedöma risker under slöjdprocessens gång. Eleverna arbetar på ett tryggt och säkert sätt.

17 Företagsamt lärande: Eleverna bekantar sig med företagsamt lärande, företagsamhet och föreningssamarbete genom presentationer, virtuellt och genom studie- eller företagsbesök. Undervisningen tar fasta på de praktiska färdigheternas betydelse i arbetslivet. Kulturinstitutionernas utbud utnyttjas som en idékälla.

18 Medvetenhet och delaktighet: Eleverna undersöker olika betydelser som slöjd och olika slöjdprodukter kan ha ur individ-, samhälls- och miljöperspektiv. Eleverna reflekterar över hur slöjd främjar hållbar utveckling och välbefinnandet i vardagen. Eleverna lär sig delta, påverka och kommunicera genom slöjd.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i slöjd i årskurs 7–9

Mångsidiga apparater, maskiner, arbetsredskap och lärmiljöer ger eleverna möjlighet att lära sig slöjda med olika material och att tillägna sig en ansvarsfull arbetsattityd. Vardagslivet, naturen, den byggda miljön och olika föremål observeras och utnyttjas för att planera och framställa slöjdprodukter. Eleverna utnyttjar mobila apparater i slöjden och övar sig att skapa tredimensionella ritningar och modeller. I undervisningen används arbetssätt som är typiska för tekniskt arbete och textilarbete. Det praktiska lärandet stöds med hjälp av undersökande projekt i samarbete med utomstående sakkunniga, olika instanser och över läroämnegränserna. Eleverna får kunskap om slöjd genom att besöka museer, utställningar och företag.

Handledning, differentiering och stöd i slöjd i årskurs 7–9

Med tanke på målen för läroämnet är det viktigt att handledning/stöd ordnas med hänsyn till olika pedagogiska arbets- och förhållningssätt som stödjer eleverna att tillägna sig slöjdfärdigheter och främjar deras förmåga att planera och samarbeta. Genom individuellt arbete, grupparbete och kollaborativa arbetssätt uppmuntras eleverna att delta, vara aktiva och att självständigt ta ansvar. I undervisningen ska elevernas olika förutsättningar och behov beaktas och slöjdundervisningen differentieras utgående från dem, till exempel genom valet av lärmiljöer, arbetsredskap, arbetssätt och arbetsuppgifter.

Bedömning av elevens lärande i slöjd i årskurs 7–9

Bedömningen av lärandet ska vägleda och sporra eleverna. Bedömningen ska grunda sig på slöjdprocessen i sin helhet, på målen och kriterierna för den samt på kontinuerlig bedömning och dokumentation under arbetets gång. Det är viktigt att eleverna känner till grunderna för bedömningen. Dokumentationen av de olika skedena av arbetsprocessen fungerar som ett redskap vid bedömningen. Eleverna ska ges mångsidig respons på sina framsteg och sitt lärande. Bedömningen ska stödja utvecklingen av mångsidiga slöjdfärdigheter. Eleverna ska erbjudas olika möjligheter att visa sina framsteg och uppmuntras att utnyttja sina styrkor och inhämta de färdigheter som behöver utvecklas. Eleverna ska vägledas att utvärdera sitt lärande och erbjudas olika sätt att utvärdera både sitt eget och sina klasskamraters arbete. Responsen ska vara ömsesidig, så att även läraren får respons på sina metoder eller arbetssätt.

Slutbedömningen infaller det läsår då läroämnet upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleverna har uppnått målen för lärokursen i slöjd när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i slöjd. Kunskaperna i läroämnet utvecklas kontinuerligt under studiernas gång. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av för vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. Eleverna får vitsordet åtta (8) om de i genomsnitt visar den kompetens som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrids inom något

mål, kan detta kompensera en svagare prestation inom något annat mål. Siffervitsordet bestäms gemensamt av de lärare som undervisat eleverna i slöjd.

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet 5	Kunskapskrav för vitsordet 7	Kunskapskrav för vitsordet 8	Kunskapskrav för vitsordet 9
M1 handleda eleven att planera sitt arbete samt att utveckla idéer, undersöka och experimentera på ett företagsamt sätt	I1-I5	Eleven lär sig att planera sitt arbete. Eleven lär sig att agera på ett företagsamt och kreativt sätt när hen utvecklar idéer, undersöker och experimenterar i slöjd.	Förmåga att arbeta och producera	Eleven planerar sitt eget arbete utgående från givna instruktioner och exempel. Eleven kan under konkret handledning utföra ett visst skede i arbetet.	Eleven planerar sitt arbete enligt givna instruktioner. Eleven strävar efter att arbeta på ett företagsamt sätt.	Eleven planerar sitt arbete, kan göra val och söka egna lösningar för sitt arbete.	Eleven planerar självständigt sitt arbete. Eleven arbetar på ett företagsamt sätt och tar egna initiativ.
M2 handleda eleven att ställa upp egna mål för sitt lärande och arbete i	I1-I5	Eleven lär sig att ställa upp egna mål för sitt lärande och arbete. Eleven lär	Förmåga att genomföra en slöjdprocess i sin helhet	Eleven ställer med lärarens hjälp upp ett konkret mål för sitt lärande	Eleven ställer under handledning upp mål för sitt lärande och arbete.	Eleven kan ställa upp mål för sitt lärande och arbete	Eleven ställer självständigt upp mål för sitt lärande och arbete.

<p>slöjd och att utgående från målen genomföra en slöjdprocess i sin helhet samt utvärdera sitt lärande</p>		<p>sig att genomföra en slöjdprocess i sin helhet. Eleven lär sig att reflektera över sitt arbete under en hel slöjdprocess.</p>		<p>som anknnyter till arbetet. Eleven arbetar med en fas åt gången och reflekterar under handledning över sin slöjdprocess.</p>	<p>Eleven framskri-der i slöjdprocessen med en fas åt gången enligt givna instruktioner. Eleven reflekterar över sin slöjdprocess utgående från givna alternativ.</p>	<p>processinriktat och reflekterar på ett realistiskt sätt över sin slöjdprocess.</p>	<p>Eleven framskri-der ändamålsenligt och reflekterar på ett analytiskt och realistiskt sätt över sin slöjdprocess.</p>
<p>M3 hand- leda ele- ven att un- dersöka och mångsidigt använda olika red- skap, material och ändamålsenliga metoder samt att utveckla innovat- ioner</p>	<p>I1-I5</p>	<p>Eleven lär sig att mångsidigt använda olika red- skap och att välja ändamåls- enliga material och ar- betssätt inom slöjd. Eleven är kreativ i sitt arbete.</p>	<p>Förmåga att an- vända red- skap och att an- vända olika bear- betnings- och ar- betssätt inom slöjd på ett ändamåls- enligt sätt</p>	<p>Eleven del- tar i undervis- ningen i de båda ar- betssätten inom slöjd. Eleven an- vänder olika red- skap och material, vid behov</p>	<p>Eleven för- står vilken betydelse olika ar- betssätt och material har för slöjdpro- cessen och eleven väl- jer under handled- ning dem som läm- par sig för</p>	<p>Eleven kan välja ändamålsenliga material och bear- betnings- sätt samt kan an- vända dem på ett kre- ativt sätt för att framställa produkter eller alster enligt sina planer.</p>	<p>Eleven ut- värderar hur väl olika red- skap och bearbet- ningsätt lämpar sig för slöjd- processen. Eleven till- lämpar sin kunskap om material</p>

				under konkret handledning.	hens arbete. Eleven använder olika redskap och material enligt givna instruktioner.		och arbetssätt på ett kreativt, experimentellt och ändamålsenligt sätt.
M4 handleda eleven att ledigt använda slöjdrelaterade begrepp, tecken och symboler och att stärka elevens visuella, materiella och tekniska uttrycksförmåga	I1-I5	Eleven lär sig att använda slöjdrelaterade begrepp, tecken och symboler på ett ledigt sätt. Eleven lär sig att uttrycka sig själv visuellt med hjälp av olika material och teknik.	Visuellt, materiellt och tekniskt uttryck	Eleven identifierar olika slöjdrelaterade begrepp, tecken och symboler. Eleven uttrycker under konkret handledning några av sina iakttagelser och tankar visuellt.	Eleven använder slöjdrelaterade begrepp, tecken och symboler enligt instruktionerna. Eleven uttrycker sina iakttagelser och tankar visuellt och även på något annat sätt.	Eleven använder centrala slöjdrelaterade begrepp och kan uttrycka sina idéer klart med hjälp av teknik.	Eleven använder slöjdrelaterade begrepp, tecken och symboler på ett ändamålsenligt sätt. Eleven uttrycker sina idéer på ett mångsidigt och kreativt sätt med hjälp av olika material och teknik.

<p>M5 hand- leda ele- ven att uppfatta, förutse och rea- gera på riskfak- torer i ar- betet och att arbeta på ett tryggt och säkert sätt under slöjdpro- cessen</p>	<p>16</p>	<p>Eleven lär sig att uppfatta, bedöma och för- utse olika risksitua- tioner och att vid be- hov rea- gera på dem. Ele- ven lär sig att agera på ett tryggt och säkert sätt i slöjdpro- cessen.</p>	<p>Förmåga att arbeta på ett tryggt och säkert sätt</p>	<p>Eleven föl- jer under konkret handled- ning de sä- kerhetsin- struk- tioner hen fått i slöjd- processen.</p>	<p>Eleven uppfattar de cen- trala risk- faktorerna som berör arbetssä- kerheten under slöjdpro- cessen och följer de säkerhets- instrukt- ioner hen fått.</p>	<p>Eleven kan bedöma farorna och ris- kerna i ar- betet samt kan arbeta på ett tryggt och säkert sätt under slöjdpro- cessen.</p>	<p>Eleven be- dömer och förutser farorna och ris- kerna i ar- betet som en del av slöjdpro- cessen.</p> <p>Eleven ar- betar på ett tryggt och säkert sätt och främjar ge- nom sitt agerande säker- heten och tryggheten i lärmiljön.</p>
<p>M6 hand- leda ele- ven att ut- nyttja in- forma- tions- och kommuni- kationstek- nikens möjlig- heter för planering, framställ- ning och</p>	<p>11-15</p>	<p>Eleven lär sig att ut- nyttja in- forma- tions- och kommuni- kationstek- nikens möjlig- heter för planering, framställ- ning och doku- mentation</p>	<p>Färdig- heter i in- format- ions- och kommuni- kationstek- nik och förmåga att arbeta tillsam- mans med andra</p>	<p>Eleven an- vänder in- format- ions- och kommuni- kationstek- nik under konkret handled- ning i den egna eller den ge- men- samma</p>	<p>Eleven kan använda informa- tions- och kommuni- kationstek- nik enligt givna in- struktioner för plane- ring, fram- ställning och doku- mentation</p>	<p>Eleven kan använda informa- tions- och kommuni- kationstek- nik för pla- nering, framställ- ning och doku- mentation av slöjd- processen samt för</p>	<p>Eleven an- vänder in- format- ions- och kommuni- kationstek- nik mångsidigt i olika ske- den av slöjdpro- cessen samt för att produ- cera och</p>

dokumentation samt för att producera och dela gemensam information		i slöjd. Eleven lär sig att producera och dela gemensam information.		slöjdprocessen.	självständigt eller tillsammans med andra.	att producera gemensam information.	dela gemensam information.
M7 handleda eleven att förstå betydelsen av praktiska färdigheter, slöjd och teknik i det egna livet, samhället, i företagsverksamhet och i det övriga arbetslivet	17	Eleven lär sig att förstå betydelsen av praktiska färdigheter, slöjd och teknik i det egna livet, samhället, i företagsverksamhet och i det övriga arbetslivet.	Förmåga att uppfatta betydelsen av praktiska färdigheter och slöjd i vardagen och i samhället	Eleven deltar under lärarens handledning i reflektioner över betydelsen av praktiska färdigheter och slöjd.	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva vilken betydelse slöjd har i vardagen, samhället och arbetslivet.	Eleven kan reflektera över vilken betydelse praktiska färdigheter och slöjd har i det egna livet och i samhället.	Eleven kan ur olika synvinklar granska vilken betydelse praktiska färdigheter, slöjd och teknik har i det egna livet, samhället, i företagsverksamhet och i det övriga arbetslivet.
M8 handleda eleven att tänka ekonomiskt och att göra sådana val i anslutning	18	Eleven lär sig att tänka ekonomiskt. Eleven lär sig att i anslutning till slöjdprocessen	Förmåga att göra motiverade val och att beakta en hållbar livsstil i	Eleven kan under lärarens handledning använda slöjdmaterial	Eleven kan delvis självständigt göra ekonomiska val i sitt arbete.	Eleven kan göra ekonomiska val i sitt arbete. Eleven kan bedöma	Eleven kan göra ekonomiska val och förstår betydelsen av ett arbete av

till slöjdprocessen som främjar en hållbar livsstil		göra val som främjar en hållbar livsstil.	slöjdprocessen	på ett ekonomiskt sätt.	Eleven förstår sambandet mellan en hållbar livsstil och de val som görs i slöjdprocessen.	sambandet mellan en hållbar livsstil och de val som görs i slöjdprocessen.	god kvalitet. Eleven kan bedöma och motivera val som anknäver till slöjdprocessen och en hållbar livsstil.
---	--	---	----------------	-------------------------	---	--	---

Årskurs 7

SLÖJD

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 7			
M1 handleda eleven att planera sitt arbete samt att utveckla idéer, undersöka och experimentera på ett företagsamt sätt	I2- I5	<p>Formgivning: Eleverna utforskar hur människans sätt att bo, röra sig och klä sig har utvecklats ur samhälleligt, kulturellt och tekniskt perspektiv.</p> <p>Eleverna drar nytta av lokala möjligheter, olika kulturers traditioner och av både nutid och framtid då de planerar, formger och framställer slöjdprodukter.</p> <p>Prövning: Eleverna prövar olika sätt att bearbeta, kombinera och behandla material samt använder kreativt och modigt olika traditionella och nya material och framställningstekniker.</p>	K2 K3

		<p>Dokumentation och värdering: Eleverna bekantar sig med möjligheter som olika metoder erbjuder i produktplanerings- och framställningsprocessen.</p> <p>Eleverna analyserar produkters design och användbarhet.</p> <p>Tillverkning: Eleven tillverkar olika ekologiskt och etiskt hållbara samt fungerande och välgjorda produkter eller alster.</p>	
M2 vägleda eleven att ställa upp mål för sitt lärande och arbete och att utgående från målen genomföra en slöjdprocess i sin helhet samt utvärdera sitt lärande	I1- I5	<p>Innovation: Eleverna gör uppgifter där de ska planera olika slags produkter kreativt och uppfinningsrikt genom att använda slöjdrelaterade begrepp, tecken och symboler.</p> <p>Eleverna genomför planerna med betoning på att stärka sin uttrycksförmåga.</p> <p>Eleverna utvärderar både sitt eget och sina klasskamraters arbete under slöjdprocessen.</p> <p>Formgivning: Eleverna drar nytta av lokala möjligheter, olika kulturers traditioner och av både nutid och framtid då de planerar, formger och framställer slöjdprodukter.</p> <p>Prövning: Eleverna prövar olika sätt att bearbeta, kombinera och behandla material samt använder kreativt och modigt olika traditionella och nya material och framställningstekniker.</p> <p>Eleverna använder kreativt och modigt olika traditionella och nya material och framställningstekniker.</p> <p>I slöjdundervisningen används och tillämpas inbyggda system, d.v.s. programmering, för planering och framställning av produkter.</p>	K1

		<p>Dokumentation och värdering: Eleverna dokumenterar en slöjdprocess i sin helhet med hjälp av informations- och kommunikationsteknik.</p> <p>Tillverkning: Eleven tillverkar olika ekologiskt och etiskt hållbara samt fungerande och välgjorda produkter eller alster.</p> <p>Eleverna använder arbetsredskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet på ett mångsidigt och ändamålsenligt sätt.</p>	
M3 handleda eleven att undersöka och mångsidigt använda olika redskap, material och ändamålsenliga metoder samt att utveckla innovationer	I1- I5	<p>Innovation: Eleverna genomför planerna med betoning på att stärka sin uttrycksförmåga.</p> <p>Formgivning: Eleverna utforskar hur människans sätt att bo, röra sig och klä sig har utvecklats ur samhällsligt, kulturellt och tekniskt perspektiv.</p> <p>Eleverna drar nytta av lokala möjligheter, olika kulturers traditioner och av både nutid och framtid då de planerar, formger och framställer slöjdprodukter.</p> <p>Prövning: Eleverna prövar olika sätt att bearbeta, kombinera och behandla material.</p> <p>Eleverna använder kreativt och modigt olika traditionella och nya material och framställningstekniker.</p> <p>I slöjdundervisningen används och tillämpas inbyggda system, d.v.s. programmering, för planering och framställning av produkter.</p> <p>Dokumentation och värdering: Eleverna bekantar sig med möjligheter som olika metoder erbjuder i produktplanerings- och framställningsprocessen.</p> <p>Eleverna analyserar produkters design och användbarhet.</p>	K4 K6

		<p>Tillverkning: Eleven tillverkar olika ekologiskt och etiskt hållbara samt fungerande och välgjorda produkter eller alster.</p> <p>Eleverna använder arbetsredskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet på ett mångsidigt och ändamålsenligt sätt.</p>	
M4 handleda eleven att lära sig använda slöjdrelaterade begrepp, tecken och symboler och att stärka elevens visuella, materiella och tekniska uttrycksförmåga	I1- I5	<p>Innovation: Eleverna gör uppgifter där de ska planera olika slags produkter kreativt och uppfinningsrikt genom att använda slöjdrelaterade begrepp, tecken och symboler.</p> <p>Eleverna genomför planerna med betoning på att stärka sin uttrycksförmåga.</p> <p>Formgivning: Eleverna utforskar hur människans sätt att bo, röra sig och klä sig har utvecklats ur samhällsligt, kulturellt och tekniskt perspektiv.</p> <p>Eleverna drar nytta av lokala möjligheter, olika kulturers traditioner och av både nutid och framtid då de planerar, formger och framställer slöjdprodukter.</p> <p>Prövning: Eleverna prövar olika sätt att bearbeta, kombinera och behandla material.</p> <p>Eleverna använder kreativt och modigt olika traditionella och nya material och framställningstekniker.</p> <p>Dokumentation och värdering: Eleverna bekantar sig med möjligheter som olika metoder erbjuder i produktplanerings- och framställningsprocessen.</p> <p>Tillverkning: Eleverna använder arbetsredskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet på ett mångsidigt och ändamålsenligt sätt.</p>	K2 K4
M5 handleda eleven att uppfatta, förutse och	I6	<p>Arbets säkerhet: Eleverna får kunskap om arbets säkerhet samt lär sig att kartlägga och bedöma risker under slöjdprocessens gång.</p>	K3 K6

reagera på riskfaktorer i arbetet och att arbeta på ett tryggt och säkert sätt under slöjdprocessen		Eleverna arbetar på ett tryggt och säkert sätt.	
M6 handleda eleven att utnyttja informations- och kommunikationsteknikens möjligheter för planering, framställning och dokumentation samt för att producera och distribuera gemensam information	I1- I5	<p>Innovation: Eleverna utvärderar både sitt eget och sina klasskamraters arbete under slöjdprocessen.</p> <p>Formgivning: Eleverna utforskar hur människans sätt att bo, röra sig och klä sig har utvecklats ur samhällsligt, kulturellt och tekniskt perspektiv.</p> <p>Eleverna drar nytta av lokala möjligheter, olika kulturars traditioner och av både nutid och framtid då de planerar, formger och framställer slöjdprodukter.</p> <p>Prövning: Eleverna prövar olika sätt att bearbeta, kombinera och behandla material.</p> <p>Eleverna använder kreativt och modigt olika traditionella och nya material och framställningstekniker.</p> <p>I slöjdundervisningen används och tillämpas inbyggda system, d.v.s. programmering, för planering och framställning av produkter.</p> <p>Dokumentation och värdering: Eleverna dokumenterar en slöjdprocess i sin helhet med hjälp av informations- och kommunikationsteknik.</p> <p>Tillverkning: Eleverna använder arbetsredskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet på ett mångsidigt och ändamålsenligt sätt.</p>	K5
M7 vägleda eleven att förstå betydelsen av praktiska färdigheter, slöjd och teknik i det	I7	Företagsamt lärande: Eleverna bekantar sig med företagsamt lärande, företagsamhet och föreningssamarbete genom presentationer, virtuellt och genom studie- eller företagsbesök.	K6

egna livet, samhället, i företagsverksamhet och i det övriga arbetslivet		Undervisningen tar fasta på de praktiska färdigheternas betydelse i arbetslivet. Kulturinstitutionernas utbud utnyttjas som en idékälla.		
M8 vägleda eleven att tänka ekonomiskt och att i anslutning till slöjdprocessen göra val som främjar en hållbar livsstil	I8	Medvetenhet och delaktighet: Eleverna undersöker olika betydelser som slöjd och olika slöjdprodukter kan ha ur individ-, samhälls- och miljöperspektiv. Eleverna reflekterar över hur slöjd främjar hållbar utveckling och välbefinnandet i vardagen. Eleverna lär sig delta, påverka och kommunicera genom slöjd.	K1 K4 K7	

15.4.17 GYMNASTIK

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i gymnastikundervisningen är att påverka elevernas välbefinnande genom att stödja den fysiska, sociala och psykiska funktionsförmågan och en positiv inställning till den egna kroppen. Det är viktigt att de enskilda lektionerna i gymnastik ger eleverna positiva upplevelser och stödjer en aktiv livsstil. I gymnastiken betonas kroppsuppfattning, fysisk aktivitet och samarbete. Gymnastiken ska bidra till att främja jämlikhet, jämställdhet och gemenskap samt stödja kulturell mångfald. Undervisningen ska vara trygg och utgå från de möjligheter som olika årstider och de lokala förhållandena erbjuder. Skolans lokaler, idrottsplatser i närmiljön och naturen ska utnyttjas mångsidigt i undervisningen. Eleverna ska handledas att främja ett tryggt och etiskt hållbart arbetssätt och inlärningsklimat.

I gymnastiken får eleverna lära sig att röra på sig och samtidigt utvecklas de genom att röra på sig. Att lära sig att röra på sig innebär fysisk aktivitet enligt elevernas ålder och utvecklingsnivå, träning av motoriska basfärdigheter och fysiska egenskaper. Eleverna ska få kunskaper och färdigheter för olika slags gymnastiksituationer. Att utvecklas genom att röra på sig innebär att man lär sig att respektera andra, att vara ansvarsfull, att utveckla sig själv långsiktigt, att identifiera och reglera känslor samt att utveckla en positiv självbild. Gymnastiken ska ge eleverna möjlighet att känna glädje, uttrycka sig med kroppen, delta, vara social, koppla av, tävla och kämpa på ett lekfullt sätt och att hjälpa andra. Eleverna ska också få beredskap att främja sin hälsa.

"Vi rör på oss tillsammans och tillämpar våra färdigheter samt stärker självbilden och delaktigheten."

I årskurserna 7–9 ligger tyngdpunkten i undervisningen på att mångsidigt tillämpa grundläggande färdigheter och träna fysiska egenskaper med hjälp av olika gymnastikformer och idrottsgrenar. Det är särskilt viktigt att eleverna stärker sin positiva självbild och accepterar sin kropp som förändras. Undervisningen ska stödja elevernas välbefinnande, utveckling mot självständighet och delaktighet samt uppmuntra eleverna att på eget initiativ delta i motionsaktiviteter som främjar hälsan. Eleverna deltar enligt sin utvecklingsnivå i planeringen av aktiviteter samt tar ansvar för sin egen och gruppens aktivitet.

Mål för undervisningen i gymnastik i årskurs 7–9

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Fysisk funktionsförmåga		
M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva olika gymnastikformer och att träna enligt bästa förmåga	I1	K1, K3
M2 handleda eleven att träna sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. iakttäta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer	I1	K1, K3, K4
M3 handleda eleven att utveckla och träna sin balans- och rörelseförmåga, så att hen kan använda, kombinera och tillämpa sina färdigheter på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika gymnastikformer	I3	K3
M4 handleda eleven att utveckla och träna sin förmåga att hantera redskap, så att hen kan använda, kombinera och tillämpa sina färdigheter på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika gymnastikformer	I3	K3
M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka	I1	K3
M6 stärka simkunnigheten och livräddningsfärdigheterna så att eleven kan simma och både rädda sig själv och andra ur vattnet	I1	K3
M7 handleda eleven att agera tryggt och sakligt	I1	K3, K6, K7
Social funktionsförmåga		
M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra	I2	K2, K3, K6, K7
M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter	I2	K2, K6, K7
Psykisk funktionsförmåga		
M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt	I3	K1, K2, K3
M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen	I3	K1, K2

M12 hjälpa eleven att förstå betydelsen av tillräcklig fysisk aktivitet och en motionsinriktad livsstil för det totala välbefinnandet	I3	K3
M13 göra eleven bekant med olika motionsmöjligheter samt ge eleven kunskaper och färdigheter som hör samman med vanliga motionsformer så att hen ska kunna hitta egna lämpliga motionsformer som ger glädje och rekreation	I3	K1, K3

Centralt innehåll som anknyter till målen för gymnastik i årskurs 7–9

I1 Fysisk funktionsförmåga: Undervisningen i gymnastik präglas av fysisk aktivitet. I gymnastikundervisningen väljs uppgifter som på ett tryggt och mångsidigt sätt utvecklar elevernas förmåga att observera och lösa problem (t.ex. gymnastiklekar och bollspel). Balans- och rörelseförmågan samt förmågan att hantera redskap stärks med hjälp av mångsidiga gymnastikformer (såsom aktiviteter på is, i snö, i naturen, vanlig gymnastik, musik- och dansgymnastik samt bollspel och redskapsgymnastik) och idrottsgrenar under olika årstider och i olika lärmiljöer. Gymnastikundervisningen ska omfatta undervisning i simning, vattengymnastik och livräddning.

Mångsidiga uppgifter, lekar, övningar och spel ger eleverna möjlighet att delta och uppleva att de kan, att arbeta självständigt, att uttrycka sig med kroppen och få estetiska erfarenheter. I gymnastikundervisningen väljs uppgifter där eleverna lär sig att träna styrka, snabbhet, uthållighet och rörlighet. Med hjälp av gymnastikuppgifterna lär sig eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sin fysiska funktionsförmåga. Mätningarna enligt det nationella uppföljningssystemet för fysisk funktionsförmåga Move! ska genomföras så att de stödjer den omfattande hälsoundersökningen som ordnas i årskurs 8.

I2 Social funktionsförmåga: Med hjälp av gymnastikuppgifter lär sig eleverna att utvärdera och utveckla sin sociala funktionsförmåga. I gymnastikundervisningen väljs olika par- och gruppuppgifter, lekar, övningar och spel där eleverna lär sig att ta hänsyn till andra samt att hjälpa och stödja varandra. Genom uppgifterna lär sig eleverna att ta ansvar för gemensamma aktiviteter och organiseringen av dem samt för regler. Gruppuppgifterna stärker positiv gemenskap.

I3 Psykisk funktionsförmåga: I gymnastikundervisningen används uppgifter där eleverna lär sig att kämpa långsiktigt på egen hand och tillsammans med andra för att uppnå ett mål. Genom olika uppgifter får eleverna öva sig att ta ansvar. Roliga och omväxlande gymnastikuppgifter framkallar positiva känslor som i sin tur stärker elevernas upplevelse av att kunna och deras positiva självbild. I samband med undervisningen får eleverna information om motionens betydelse för utvecklingen, principerna för träning samt om möjligheterna att utöva motion som hobby och vad som kännetecknar olika motionsformer.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i gymnastik i årskurs 7–9

Gymnastikens uppdrag och mål genomförs genom trygg och mångsidig undervisning i olika lärmiljöer inomhus och utomhus med betoning på elevernas delaktighet. I undervisningen beaktas på ett ändamålsenligt sätt årstiderna, de lokala förhållandena samt de möjligheter som skolan och omgivningen erbjuder. I undervisningen betonas arbetssätt som främjar fysisk aktivitet och gemenskap, uppmuntrande växelverkan och att hjälpa andra samt att verksamheten är trygg både psykiskt och fysiskt. Utnyttjandet av motionsteknologi stödjer målen för gymnastikundervisningen. Det är viktigt att främja säkert trafikbeteende, när man förflyttar sig till idrottsplatser utanför skolan.

Handledning, differentiering och stöd i gymnastik i årskurs 7–9

En uppmuntrande och accepterande atmosfär är en förutsättning för att målen för gymnastikundervisningen ska nås. Undervisningen ska ge alla elever möjlighet att lyckas och att delta samt stödja en tillräcklig funktionsförmåga med tanke på välbefinnandet. Det är viktigt att beakta elevernas individualitet, att arbetsklimatet är tryggt och att undervisningsarrangemangen och kommunikationen i undervisningen är tydliga. Upplevelsen av att kunna och den sociala samhörigheten stöds genom elevorienterade och engagerande arbetsätt, lämpliga uppgifter och uppmuntrande respons. I årskurs 7–9 ska särskild vikt fästas vid att stödja funktionsförmågan samt uppmuntra eleverna att utöva eller hitta en egen lämplig motionsform.

Bedömning av elevens lärande i gymnastik i årskurs 7–9

Eleverna ska genom mångsidig, uppmuntrande och handledande respons och bedömning stödjas att röra på sig med hjälp av gymnastik. Responsen stödjer elevernas positiva uppfattning om sig själv som motionsutövare. I responsen och bedömningen ska man fästa vikt vid elevernas individuella styrkor och utvecklingsbehov och stödja dem. Elevernas hälsotillstånd och specialbehov ska beaktas i gymnastikundervisningen och bedömningen.

Bedömningen i gymnastik ska grunda sig på målen för den fysiska, sociala och psykiska funktionsförmågan. Föremål för bedömningen är elevernas lärande (målen 2–6) och sätt att arbeta (målen 1 och 7–10). Elevernas fysiska konditionsnivå ska inte användas som grund för bedömningen. Mätningar som gjorts med Move! används inte som grund för bedömningen. Vid bedömningen används mångsidiga metoder, så att eleverna har möjlighet att visa sina färdigheter på bästa sätt. Eleverna ska vägledas att utvärdera sig själva.

Slutbedömningen infaller det läsår då läroämnet upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleverna har uppnått målen för lärokursen i gymnastik när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevernas kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i gymnastik. Färdigheterna i gymnastik utvecklas kumulativt. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av för vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. En elev får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar den kompetens som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrider inom något kompetensområde, kan detta kompensera en svagare prestation inom något annat delområde.

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet 5	Kunskapskrav för vitsordet 7	Kunskapskrav för vitsordet 8	Kunskapskrav för vitsordet 9

Fysisk funktionsförmåga							
M1 upp- muntra eleven att röra på sig, att pröva olika gym- nastikfor- mer och att träna enligt bästa för- måga	I1	Eleven är fysiskt ak- tiv, prövar på olika gymnastik- former och tränar ak- tivt.	Fysisk akti- viteten och vilja att försöka	Eleven del- tar spora- diskt och endast till vissa delar i verksam- heten un- der gym- nastiklekt- ionerna.	Eleven del- tar i gym- nastiklekt- ionerna och prövar på olika gymnastik- former.	Eleven del- tar vanligt- vis aktivt i verksam- heten un- der gym- nastiklekt- ionerna och prövar och tränar olika gym- nastikfor- mer.	Eleven del- tar aktivt och tränar de gym- nastikfor- mer som undervi- sas.
M2 hand- leda ele- ven att träna sina sensomo- toriska fär- digheter, det vill säga att iaktta sig själv och sin omgiv- ning med hjälp av olika sin- nen och att välja lämpliga lösningar i olika gym- nastiksitu- ationer	I1	Eleven iakttar sig själv och sin omgiv- ning med hjälp av olika sin- nen och väljer ändamåls- enliga lös- ningar.	Förmåga att välja lösningar i olika gym- nastiksitu- ationer	Eleven kan berätta om några av sina iakttagel- ser och kan med lärarens hjälp an- vända dem i sin egen aktivitet.	Eleven för- står sina iakttagel- ser och kan be- rätta om dem och koppla dem till sin egen akti- viteten.	Eleven väl- jer oftast ändamåls- enliga lös- ningar i olika gym- nastiksitu- ationer ut- gående från sina iakttagel- ser.	Eleven väl- jer ända- målsenliga iakttagel- ser som grund för sina lös- ningar, kan motiviera sina lös- ningar och anpassar sin fysiska aktivitet i enlighet med dem.

<p>M3 hand- leda ele- ven att träna och utveckla sin balans- och rörel- seförmåga så att hen kan an- vända, kombinera och till- lämpa sina färdig- heter på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årsti- der och i olika gym- nastikfor- mer</p>	<p>11</p>	<p>Eleven ut- vecklar sina ba- lans- och rörelsefär- digheter i olika lärmiljöer.</p>	<p>Förmåga att an- vända grundläg- gande mo- toriska fär- digheter (balans- och rörel- sefärdig- heter) i olika gym- nastikfor- mer</p>	<p>Eleven kan använda och kombi- nera sina balans- och rörel- sefärdig- heter i några gymnastik- former som un- dervisats.</p>	<p>Eleven kan använda och kombi- nera sina balans- och rörel- sefärdig- heter i de flesta gym- nastikfor- mer som undervi- sats.</p>	<p>Eleven kan använda, kombinera och till- lämpa sina balans- och rörel- sefärdig- heter i de flesta gym- nastikfor- mer som undervi- sats.</p>	<p>Eleven an- vänder, kombine- rar och till- lämpar sina ba- lans- och rörlighets- färdig- heter i de gymnastik- former som un- dervisats.</p>
<p>M4 hand- leda ele- ven att träna och utveckla sina färdig- heter att hantera redskap i olika lärmiljöer.</p>	<p>11</p>	<p>Eleven ut- vecklar sina färdig- heter att hantera redskap i olika lärmiljöer.</p>	<p>Förmåga att an- vända grundläg- gande mo- toriska fär- digheter (förmåga att han- tera red- skap) i</p>	<p>Eleven kan använda sina färdig- heter att hantera redskap i några gymnastik- former som un- dervisats.</p>	<p>Eleven kan använda och kombi- nera sina färdig- heter att hantera redskap i de flesta gymnastik- former</p>	<p>Eleven kan använda, kombinera och till- lämpa sina färdig- heter att hantera redskap i de flesta gymnastik- former</p>	<p>Eleven an- vänder, kombine- rar och till- lämpar sina färdig- heter att hantera redskap i de gym- nastikfor- mer som</p>

och tilllämpa sina färdigheter på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, med olika redskap, under olika årstider och i olika gymnastikformer			olika gymnastikformer		som undervisats.	som undervisats.	undervisats.
M5 uppmuntra och handleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka	I1	Eleven utvärderar, upprätthåller och utvecklar sina fysiska egenskaper.	Förmåga att utvärdera, upprätthålla och utveckla fysiska egenskaper	Eleven kan nämna några av utvärderingsmetoderna för de fysiska egenskaperna och kan träna sina egenskaper under handledning av någon annan.	Eleven kan nämna och välja metoder som lämpar sig för utvärderingen av olika fysiska egenskaper och tränar självständigt några av sina fysiska egenskaper.	Eleven kan utvärdera sina fysiska egenskaper och på basis av utvärderingen träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka.	Eleven identifierar sina egna styrkor och svagheter och kan på basis av sina iakttagelser upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper.
M6 stärka simkunnigheten och livrädd-	I1	Eleven stärker sin simkunnighet och	Simkunnighet och livräddigheter	Eleven kan simma 10 meter.	Eleven simmar 50 meter på två olika samsätt	Eleven kan simma* och rädda sig själv och andra	Eleven kan simma obehindrat på två samsätt och

ningsfärdigheterna så att eleven kan simma samt rädda sig själv och andra ur vattnet		sina livräddningsfärdigheter.			och dyker 5 meter.	ur vattnet. (*nordiska kriterier för simkunnighet)	kan rädda sig själv och andra ur vattnet på olika sätt.
M7 handleda eleven att agera tryggt och sakligt	I1	Eleven agerar på ett tryggt och sakligt sätt under lektionerna.	Trygg aktivitet under gymnastiklektionerna	Eleven kan berätta hur man agerar på ett tryggt och sakligt sätt samt agerar och utrustar sig vanligtvis enligt instruktionerna.	Eleven förstår riskfaktorer som hör samman med säkerheten och agerar på ett tryggt sätt samt har ändamålsenlig utrustning under lektionerna.	Eleven agerar på ett tryggt och sakligt sätt under gymnastiklektionerna.	Eleven agerar på ett tryggt och sakligt sätt och främjar tryggheten och säkerheten under gymnastiklektionerna.
Social funktionsförmåga							
M8 handleda eleven att arbeta tillsammans med alla andra och att reglera sina handlingar och	I2	Eleven arbetar tillsammans med alla och kan reglera sina handlingar och känslouttryck i	Emotionella och kommunikativa färdigheter samt arbetsförmåga	Eleven arbetar tillsammans med människor hen själv valt och reglerar sina handlingar och sina	Eleven arbetar tillsammans med alla.	Eleven arbetar i olika gymnastiksituationer på överenskommet sätt och	Eleven arbetar tillsammans med alla och främjar gruppens aktivitet och lärande.

känslouttryck i gymnastiksituationerna med hänsyn till andra		gymnastiksituationerna.		känslor så att hen kan arbeta tillsammans med andra i gymnastiksituationerna.		tar hänsyn till andra.	
M9 handleda eleven att agera enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter	I2	Eleven följer principerna om rent spel och tar ansvar för gemensamma aktiviteter.	Förmåga att ta ansvar i gemensamma aktiviteter	Eleven kan nämna principer om rent spel och tar sporadiskt ansvar för gemensamma aktiviteter.	Eleven följer principerna om rent spel och ger de övriga arbetsro.	Eleven följer principerna om rent spel och visar att hen tar ansvar för gemensamma aktiviteter.	Eleven tar ansvar för och främjar de gemensamma aktiviteterna.
Psykisk funktionsförmåga							
M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka elevens förmåga att arbeta självständigt	I3	Eleven tar ansvar för sina handlingar och kan arbeta självständigt.	Förmåga att arbeta självständigt	Eleven kan berätta hur man kan ta ansvar för sina egna handlingar och tar ansvar under handledning av läraren.	Eleven tar ansvar för sina egna handlingar och kan tidvis arbeta självständigt.	Eleven arbetar vanligtvis ansvarsfullt och självständigt.	Eleven arbetar ansvarsfullt och självständigt.

M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen	I3			<i>Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven lär sig att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen</i>			
M12 hjälpa eleven att förstå vilken betydelse tillräcklig fysisk aktivitet och en motionsinriktad livsstil har för det totala välbefinnandet	I3	Eleven lär sig att förstå vilken betydelse tillräcklig fysisk aktivitet och en motionsinriktad livsstil har för det totala välbefinnandet.		<i>Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven lär sig att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen</i>			
M13 göra eleven bekant med olika vanliga motionsmöjligheter samt ge eleven kunskaper	I3	Eleven lär sig att hitta egna lämpliga motionsformer som ger		<i>Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven lär sig att reflektera över sina</i>			

och färdigheter som hör samman med dem så att hen ska kunna hitta egna lämpliga motionsformer som ger glädje, avslappning och energi		glädje, avslappning och energi.		<i>erfarenheter som en del av självvärderingen</i>			
--	--	---------------------------------	--	--	--	--	--

Årskurs 7

GYMNASTIK

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 7			
Fysisk funktionsförmåga			
M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva olika gymnastikformer och att träna enligt bästa förmåga	I1	Eleven rör sig aktivt och mångsidigt på gymnastiklektionerna. Eleven prövar fördomsfritt enligt bästa förmåga på nya gymnastikformer både självständigt och i grupp.	K1 K2
M2 handleda eleven att träna sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. iaktta sig själv och sin omgivning	I1	Eleven iakttar den egna kroppen, uthålligheten, tiden och rummet samt väljer lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer.	K1 K3 K4

med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer			
M3 handleda eleven att utveckla och träna sin balans- och rörelseförmåga, så att hen kan använda, kombinera och tillämpa sina färdigheter på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årtider och i olika gymnastikformer	I1	Eleven utvecklar sin balans- och rörelseförmåga i olika gymnastikformer och i olika lärmiljöer.	K3
M4 handleda eleven att utveckla och träna sin förmåga att hantera redskap, så att hen kan använda, kombinera och tillämpa sina färdigheter på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årtider och i olika gymnastikformer	I1	Eleven lär sig att hantera redskap och tillämpa sina färdigheter i de flesta gymnastikformer som undervisas.	K3
M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka	I1	Eleven övar sig att under handledning utvärdera sin egen fysiska funktionsförmåga. Eleven förstår betydelsen av att upprätthålla de fysiska egenskaperna med tanke på sitt eget välmående. Utgående från utvärderingen tränar eleven sina fysiska egenskaper såsom snabbhet, rörlighet, styrka och uthållighet.	K3
M6 stärka simkunskheten och livräddningsfärdigheterna så att eleven kan simma och både rädda sig själv och andra ur vattnet	I1	Eleven övar olika slag av vattengymnastik.	K3
M7 handleda eleven att agera tryggt och sakligt	I1	Eleven följer instruktioner. Eleven agerar enligt gemensamt överenskomna regler och tar hänsyn till säkerhetsaspekter och andra elever.	K3 K6 K7

Social funktionsförmåga			
M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra	I2	<p>Eleven lär sig att uttrycka sina känslor med hänsyn till andra.</p> <p>Eleverna samarbetar med alla elever i gruppen.</p> <p>Eleven hjälper och uppmuntrar andra elever.</p>	K2 K3 K6 K7
M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter	I2	<p>Eleven lär sig att i olika situationer följa principen om rent spel.</p> <p>Eleven lär sig att bära ansvar för att de gemensamma målen uppnås.</p>	K2 K6 K7
Psykisk funktionsförmåga			
M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt	I3	<p>Eleven agerar självständigt enligt de givna instruktionerna.</p> <p>Eleven lär sig att kämpa långsiktigt på egen hand och tillsammans med andra för att uppnå ett mål.</p>	K1 K2 K3
M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen	I3	<p>Eleven utvecklar en positiv självbild genom gymnastiken. Eleven lär sig att ge och ta emot positiv respons både av läraren och andra elever.</p> <p>Eleven prövar på olika gymnastikuppgifter på den egna färdighetsnivån som ger glädje och rekreation.</p> <p>Eleven lär sig att reflektera över sina upplevelser och sin aktivitet som en del av självbedömningen.</p>	K1 K2
M12 hjälpa eleven att förstå betydelsen av tillräcklig fysisk aktivitet och en motionsinriktad livsstil för det totala välbefinnandet	I3	Som en del av självbedömningen reflekterar eleven över betydelsen av fysisk aktivitet och en motionsinriktad livsstil för det totala välbefinnandet.	K3
M13 göra eleven bekant med olika motionsmöjligheter samt ge eleven kunskaper och färdigheter som hör samman med vanliga motionsformer så att hen ska kunna hitta	I3	<p>Eleven prövar mångsidigt olika motionsformer (<i>t.ex. genom att använda Mihi-verksamhet</i>).</p> <p>Som en del av självbedömningen reflekterar eleven över sitt eget intresse för olika motionsformer.</p>	K1 K3

egna lämpliga motionsformer som ger glädje och rekreation				
---	--	--	--	--

Årskurs 8

GYMNASTIK

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 8			
Fysisk funktionsförmåga			
M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva olika gymnastikformer och att träna enligt bästa förmåga	I1	Eleven rör sig aktivt och mångsidigt på gymnastiklektionerna. Eleven prövar fördomsfritt enligt bästa förmåga på nya gymnastikformer både självständigt och i grupp.	K1 K2
M2 handleda eleven att träna sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. iakttä sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer	I1	Eleven iakttar den egna kroppen, uthålligheten, tiden och rummet samt väljer lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer.	K1 K3 K4
M3 handleda eleven att utveckla och träna sin balans- och rörelseförmåga, så att hen kan använda, kombinera och tillämpa sina färdigheter på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika	I1	Eleven utvecklar sin balans- och rörelseförmåga i olika gymnastikformer och i olika lärmiljöer.	K3

årstider och i olika gymnastikformer			
M4 handleda eleven att utveckla och träna sin förmåga att hantera redskap, så att hen kan använda, kombinera och tillämpa sina färdigheter på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika gymnastikformer	I1	Eleven lär sig att hantera redskap och tillämpa sina färdigheter i de flesta gymnastikformer som undervisas.	K3
M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka	I1	Eleven lär sig att under handledning utvärdera sin egen fysiska funktionsförmåga (<i>t.ex. med hjälp av det riksomfattande systemet Move!</i>). Eleven förstår betydelsen av att upprätthålla de fysiska egenskaperna med tanke på sitt eget välmående. Eleven övar under handledning fysiska egenskaper såsom snabbhet, rörlighet, styrka och uthållighet.	K3
M6 stärka simkunskheten och livräddningsfärdigheterna så att eleven kan simma och både rädda sig själv och andra ur vattnet	I1	Eleven övar vattengymnastik samt att rädda andra och sig själv ur vattnet.	K3
M7 handleda eleven att agera tryggt och sakligt	I1	Eleven följer de givna instruktionerna. Eleven agerar enligt gemensamt överenskomna regler och tar hänsyn till säkerhetsaspekter och andra elever.	K3 K6 K7
Social funktionsförmåga			
M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra	I2	Eleven lär sig att uttrycka sina känslor med hänsyn till andra. Eleverna samarbetar med alla elever i gruppen. Eleven hjälper och uppmuntrar andra elever.	K2 K3 K6 K7

M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter	I2	Eleven lär sig att i olika situationer följa principen om rent spel. Eleven lär sig att bära ansvar för att de gemensamma målen uppnås.	K2 K6 K7
Psykisk funktionsförmåga			
M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt	I3	Eleven agerar självständigt enligt de givna instruktionerna. Eleven lär sig att kämpa långsiktigt på egen hand och tillsammans med andra för att uppnå ett mål.	K1 K2 K3
M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen	I3	Eleven utvecklar en positiv självbild genom gymnastiken. Eleven lär sig att ge och ta emot positiv respons både av läraren och andra elever. Eleven prövar på olika gymnastikuppgifter på den egna färdighetsnivån som ger glädje och rekreation. Eleven lär sig att reflektera över sina upplevelser och sin aktivitet som en del av självbedömningen.	K1 K2
M12 hjälpa eleven att förstå betydelsen av tillräcklig fysisk aktivitet och en motionsinriktad livsstil för det totala välbefinnandet	I3	Som en del av självbedömningen reflekterar eleven över betydelsen av fysisk aktivitet och en motionsinriktad livsstil för det totala välbefinnandet.	K3
M13 göra eleven bekant med olika motionsmöjligheter samt ge eleven kunskaper och färdigheter som hör samman med vanliga motionsformer så att hen ska kunna hitta egna lämpliga motionsformer som ger glädje och rekreation	I3	Eleven prövar mångsidigt olika motionsformer (<i>t.ex. genom att använda Mihi-verksamhet</i>). Som en del av självbedömningen reflekterar eleven över sitt eget intresse för olika motionsformer.	K1 K3

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 9			
Fysisk funktionsförmåga			
M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva olika gymnastikformer och att träna enligt bästa förmåga	I1	Eleven rör sig aktivt och mångsidigt på gymnastiklektionerna. Eleven prövar fördomsfritt enligt bästa förmåga på nya gymnastikformer både självständigt och i grupp.	K1 K2
M2 handleda eleven att träna sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. iakttä sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer	I1	Eleven iakttar den egna kroppen, uthålligheten, tiden och rummet samt väljer lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer.	K1 K3 K4
M3 handleda eleven att utveckla och träna sin balans- och rörelseförmåga, så att hen kan använda, kombinera och tillämpa sina färdigheter på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årtider och i olika gymnastikformer	I1	Eleven kan använda, kombinera och tillämpa sina balans- och rörelsefärdigheter i de flesta gymnastikformer som undervisas och i olika miljöer.	K3
M4 handleda eleven att utveckla och träna sin förmåga att hantera redskap, så att hen kan använda, kombinera och tillämpa sina färdigheter på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika	I1	Eleven kan hantera redskap på ett ändamålsenligt sätt samt kombinera och tillämpa sin förmåga att hantera redskap i de flesta gymnastikformer som undervisas.	K3

årstider och i olika gymnastikformer			
M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka	I1	<p>Eleven kan utvärdera sin egen fysiska funktionsförmåga.</p> <p>Eleven förstår betydelsen av att upprätthålla de fysiska egenskaperna med tanke på sitt eget välmående.</p> <p>Eleven övar under handledning fysiska egenskaper såsom snabbhet, rörlighet, styrka och uthållighet.</p>	K3
M6 stärka simkunskunneten och livräddningsfärdigheterna så att eleven kan simma och både rädda sig själv och andra ur vattnet	I1	<p>Eleven utvecklar sina färdigheter att simma samt att rädda andra och sig själv ur vattnet.</p>	K3
M7 handleda eleven att agera tryggt och sakligt	I1	<p>Eleven följer de givna instruktionerna.</p> <p>Eleven agerar enligt gemensamt överenskomna regler och tar hänsyn till säkerhetsaspekter och andra elever.</p>	K3 K6 K7
Social funktionsförmåga			
M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra	I2	<p>Eleven lär sig att uttrycka sina känslor med hänsyn till andra.</p> <p>Eleverna samarbetar med alla elever i gruppen.</p> <p>Eleven hjälper och uppmuntrar andra elever.</p>	K2 K3 K6 K7
M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter	I2	<p>Eleven lär sig att i olika situationer följa principen om rent spel.</p> <p>Eleven lär sig att bära ansvar för att de gemensamma målen uppnås.</p>	K2 K6 K7
Psykisk funktionsförmåga			
M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt	I3	<p>Eleven agerar självständigt enligt de givna instruktionerna.</p> <p>Eleven lär sig att kämpa långsiktigt på egen hand och tillsammans med andra för att uppnå ett mål.</p>	K1 K2 K3

M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen	I3	<p>Eleven utvecklar en positiv självbild genom gymnastiken. Eleven lär sig att ge och ta emot positiv respons både av läraren och andra elever.</p> <p>Eleven prövar på olika gymnastikuppgifter på den egna färdighetsnivån som ger glädje och rekreation.</p> <p>Eleven lär sig att reflektera över sina upplevelser och sin aktivitet som en del av självbedömningen.</p>	K1 K2
M12 hjälpa eleven att förstå betydelsen av tillräcklig fysisk aktivitet och en motionsinriktad livsstil för det totala välbefinnandet	I3	Som en del av självbedömningen reflekterar eleven över betydelsen av fysisk aktivitet och en motionsinriktad livsstil för det totala välbefinnandet.	K3
M13 göra eleven bekant med olika motionsmöjligheter samt ge eleven kunskaper och färdigheter som hör samman med vanliga motionsformer så att hen ska kunna hitta egna lämpliga motionsformer som ger glädje och rekreation	I3	<p>Eleven prövar mångsidigt olika motionsformer (<i>t.ex. genom att använda Mihi-verksamhet</i>).</p> <p>Som en del av självbedömningen reflekterar eleven över sitt eget intresse för olika motionsformer.</p>	K1 K3

15.4.18 HUSLIG EKONOMI

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i huslig ekonomi är att stödja eleverna att utveckla kunskaper, färdigheter, attityder och beredskap som behövs för att hantera vardagen i ett hem och för en hållbar livsstil som stödjer välbefinnandet. Undervisningen i huslig ekonomi ska främja praktiska färdigheter och kreativitet samt förmågan att göra val och agera på ett hållbart sätt i vardagen. Undervisningen ska lägga grunden för elevernas kunskaper i huslig ekonomi, så att eleverna har färdigheter att agera i olika miljöer och klara av att genomföra uppgifter i ett hushåll. Undervisningen ska stödja eleverna att utvecklas till konsumenter som klarar av att upprätthålla de grundläggande förutsättningarna för vardagen i ett hushåll. Undervisningen ska hjälpa eleverna att utvecklas till medmänniskor som bryr sig om sin nästa och som växer till aktiva medlemmar i familjen, hemmet och samhället.

Undervisningen ska ge eleverna färdigheter att kunna kommunicera och leva tillsammans. Undervisningen i huslig ekonomi ska lägga grund för hållbart boende, matkunskap och hållbar konsumtion. Eleverna ska få en uppfattning om den teknik som präglar vardagen i ett hem, om hur man kan leva på ett kostnadsmedvetet sätt samt om hur man kan använda informations- och kommunikationsteknik i hushållet.

Med hjälp av centrala innehåll och arbetsuppgifter i huslig ekonomi utvecklas elevernas förmåga att planera och organisera, att utföra arbete och att ha kontroll över resurser. Uppdraget i huslig ekonomi är att stärka elevernas färdigheter att arbeta långsiktigt, att samarbeta och att granska information kritiskt. Det är särskilt viktigt att se till att eleverna deltar i undervisningen på ett jämlikt och rättvist sätt. Läroämnet ska fostra eleverna till att kunna agera aktivt och företagsamt, ansvarsfullt och ekonomiskt.

Läroämnet huslig ekonomi tillämpar kunskap från olika områden och samarbetar med andra läroämnen för att elevernas inlärningserfarenheter ska bli mångsidigare. En helhetsskapande undervisning stödjer elevernas förståelse av sambanden mellan olika begrepp, saker eller företeelser som har att göra med vardagen i hemmet, ökar kunskapen om förhållandet mellan orsak och verkan och fördjupar lärandet. Undervisningen i huslig ekonomi täcker alla delområden av mångsidig kompetens.

Undervisningen i huslig ekonomi ska vara systematisk och bygga på kontinuitet samt stödja lärandet så att elevernas kunskaper och färdigheter gradvis fördjupas till helheter. Elevernas självständighet och ansvar ska växa efter hand och eleverna ska få lära sig att lösa problem, att tillämpa kunskaper och färdigheter och att vara kreativa. Med hjälp av hemuppgifter ska eleverna få tillämpa och fördjupa sina kunskaper hemma och i den närmaste kretsen.

Undervisning i huslig ekonomi kan ges redan i de lägre årskurserna om utbildningsanordnaren så beslutar. I sådana fall följer man grunderna för läroplanen för huslig ekonomi med beaktande av elevernas ålder. Undervisningens mål, centrala innehåll och genomförande fastställs i den lokala läroplanen genom anpassning av grunderna för läroplanen.

Mål för undervisningen i huslig ekonomi i årskurs 7–9

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Praktiskt arbete		
M1 handleda eleven att planera, organisera och utvärdera arbete och aktivitet	I1, I2, I3	K3
M2 handleda eleven att träna praktiska färdigheter som behövs i hushållet samt uppmuntra eleven att vara kreativ och att lägga märke till estetik	I1, I2	K2, K3
M3 handleda och uppmuntra eleven att välja och använda material, redskap, apparater och digitala verktyg med tanke på välbefinnande och hållbar konsumtion	I1, I2, I3	K3, K4, K5, K7
M4 handleda eleven att planera sin tidsanvändning och arbetets gång samt att hålla ordning i samband med uppgifter	I1, I2	K1, K3, K6
M5 vägleda och motivera eleven att arbeta hygieniskt, säkert och ergonomiskt och att fästa uppmärksamhet vid de resurser som finns	I1, I2, I3	K3, K5, K7
Samarbete och kommunikation		
M6 handleda eleven att träna att lyssna samt diskutera och argumentera på ett konstruktivt sätt när hen planerar och genomför uppgifter	I1, I2, I3	K1, K2, K6, K7

M7 göra eleven uppmärksam på hur vardagen är uppbyggd samt på kulturellt mångskiftande verksamhetsmiljöer och husliga traditioner	I1, I2, I3	K2, K3
M8 handleda eleven att arbeta självständigt och i grupp och att komma överens om fördelningen av arbetsuppgifter och tidsanvändningen	I1, I2	K3, K6, K7
M9 uppmuntra eleven att handla enligt goda seder i samspel med andra och att fundera över hur det egna uppförandet påverkar arbetet i gruppen och gemenskapen	I1, I2, I3	K2, K6, K7
Informationshantering		
M10 uppmuntra eleven att söka och bedöma hushållsrelaterad information samt handleda eleven att använda tillförlitlig information som grund för sina val	I1, I2, I3	K1, K4
M11 lära eleven att läsa, tolka och bedöma anvisningar, tecken och symboler som anknyter till hushåll och närmiljö	I1, I2, I3	K4
M12 handleda eleven att lära sig lösa problem och vara kreativ i olika situationer och miljöer	I1, I2, I3	K1
M13 vägleda eleven till en hållbar livsstil genom att fästa elevens uppmärksamhet vid miljö- och kostnadsmedvetenhet i vardagen	I1, I2, I3	K1, K7

Centralt innehåll som anknyter till målen för huslig ekonomi i årskurs 7–9

Innehållet ska väljas så att eleverna utvecklar en mångsidig hushållskompetens och ett mångsidigt hushållstänkande samt tillägnar sig principerna för hållbar utveckling. Aktuella ämnen med lokal, regional och global anknytning ska utnyttjas och tillämpas vid planeringen av uppgifter. Uppgifterna ska anknyta till målen i huslig ekonomi och variera beroende på eleverna, de lokala förhållandena och skolans prioriteringar.

I1 Matkunskap och matkultur: Innehållet i undervisningen väljs så att det stödjer utvecklingen av matlagnings- och bakningsfärdigheter. Genom att eleverna planerar och tillreder måltider samt prövar olika måltidssituationer ska de lära sig att reflektera över val och vanor när det gäller mat och ätande utgående från tillförlitlig information om näringsrekommendationer, matsäkerhet, matkedjan, livsmedelskännedom samt ekonomi och etik. Innehållet ska omfatta matkultur och seder som en del av identiteten och hemmets festligheter.

I2 Att bo och leva tillsammans: Innehållet väljs så att det stödjer utvecklingen av färdigheter som behövs i ett hushåll samt miljö- och kostnadsmedvetenhet. Undervisning i renhållning, textil- och materialvård med lämpliga rengöringsmedel, apparater, redskap och arbetssätt utvecklar färdigheter som behövs i vardagen. Med hjälp av innehållet i undervisningen bekantar sig eleverna med goda seder, jämlik användning av resurser samt att ta ansvar i familjen. Innehållet ger eleverna en grund för att kunna utvärdera boende- och hushållsrelaterade tjänster.

I3 Konsument- och hushållskunskap i hemmet: Innehållet väljs så att det eleverna handleds att uträtta ärenden och får kunskap om sina konsumentrelaterade rättigheter och skyldigheter beträffande olika val och avtal. Innehållet ska ge eleverna en grund för att kunna använda medier och teknik som redskap i vardagen och uppmuntra eleverna att reflektera över kamratgruppens och mediernas inverkan på de egna konsumtionsvalen. Undervisningen tränar elevernas förmåga att fatta ansvarsfulla beslut, att söka aktuell information samt stödjer förmågan att identifiera situationer och lösa problem som gäller hushållens ekonomi.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i huslig ekonomi i årskurs 7–9

Med tanke på målen i läroämnet är det viktigt att välja lärmiljöer som möjliggör interaktion i arbetet, att man tillsammans kan skapa och dela kunskap, att man kan använda undersökande och tillämpande arbetssätt samt utvärdera arbetet. Att värdesätta och slutföra arbete, kunna arbeta långsiktigt i en respektfull och lugn atmosfär samt ha möjlighet att lära sig av misslyckanden skapar trygghet i undervisningen. I undervisningen utnyttjas klassgemenskapen, skolans lokaler, skolmiljön samt digitala miljöer och samarbetsnätverk. Skoluppgifterna ska stärka elevernas syn på hur vardagen är uppbyggd och hur olika den kan se ut och ge eleverna träning i att tillämpa sina kunskaper i sin egen familj. Det är viktigt att arbetssätt och metoder väljs så att kunskaper och färdigheter sammanflätas och tillämpas i praktiken.

Handledning, differentiering och stöd i huslig ekonomi i årskurs 7–9

Med tanke på målen i huslig ekonomi är det viktigt att ordna handledning, differentiering och stöd på ett sådant sätt att det gradvis stärker elevernas motivation och förmåga att själva stödja och styra sin egen aktivitet. Det är också viktigt att eleverna lär sig arbeta interaktivt, långsiktigt och utgående från kunskap. Undervisningen planeras så att både undervisningssituationen och kunskapsmiljön har en tydlig struktur och lämplig svårighetsgrad. Utgångspunkten för differentiering är undervisningssituationer som anknyter till vardagen och flexibla undervisningsarrangemang i enlighet med elevens kunskapsnivå.

Genom att sammankoppla undervisningssituationer och vardagliga fenomen stärks elevens praktiska färdigheter. Övningar i sociala situationer stärker förmågan att samarbeta och kommunicera. Enkla och tydliga bilder och instruktioner utvecklar förmågan att hantera information. För att kunna växla mellan olika uppgifter under en lektion behövs handledning i tidshantering och strukturering av uppgiften. Läroämnet huslig ekonomi ger eleverna möjlighet att tillämpa sådant de övat och lärt sig i skolan i sin egen vardag.

Handledningen ska stödja elevernas intresse för att fördjupa och bredda sina kunskaper i huslig ekonomi och ge eleverna beredskap för utbildning efter den grundläggande utbildningen och vidare till yrken som förutsätter kunskaper inom huslig ekonomi.

Bedömning av elevens lärande i huslig ekonomi i årskurs 7–9

Bedömningen av lärandet i huslig ekonomi ska vara mångsidig, handledande och sporrande. Eleverna ska få respons på sina färdigheter att hantera olika situationer och utföra uppgifter i huslig ekonomi. Elevernas tänkande stöds genom att de handleds att reflektera över sitt sätt att uppfatta och behandla sin egen omgivning. Bedömningen tar också hänsyn till hur eleverna förstår begrepp och tillägnat sig innehåll som anknyter till huslig ekonomi. Eleverna och vårdnadshavarna ska informeras om målen, bedömningsgrunderna och kriterierna för slutbedömningen. Eleverna ska kontinuerligt få information om hur lärandet framskrider och förhåller sig till målen i undervisningen.

Slutbedömningen infaller det läsår då huslig ekonomi upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleverna har uppnått målen för lärokursen i huslig ekonomi när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevernas kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i huslig ekonomi. Kunskaperna i huslig ekonomi utvecklas och stärks gradvis under hela den gemensamma undervisningen i huslig ekonomi. I slutvitsordet ska alla de nationella kriterierna för slutbedömningen beaktas, oberoende av för vilken årskurs målet i fråga har fastställts i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt

visar den kompetens som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrids inom något kompetensområden, kan detta kompensera en svagare prestation inom något annat delområde.

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet 5	Kunskapskrav för vitsordet 7	Kunskapskrav för vitsordet 8	Kunskapskrav för vitsordet 9
Praktiskt arbete							
M1 handleda eleven att planera, organisera och utvärdera arbete och aktivitet	I1, I2	Eleven lär sig att planera, organisera och utvärdera sitt eget arbete och sin aktivitet.	Planering och organisering av arbetet samt granskning av egen aktivitet	Eleven känner igen och kan benämna några arbetsuppgifter i anknytning till arbetsprocessen. Eleven behöver mycket handledning och hjälp i att planera	Eleven planerar, organiserar och beskriver stegvis sitt arbete och sin aktivitet enligt givna instruktioner.	Eleven planerar och arbetar stegvis genom att tillämpa givna instruktioner samt beskriver sitt kunnande med hjälp av egna iakttagelser av det egna arbetet.	Eleven planerar och arbetar självständigt samt motiverar det egna arbetet och den egna aktiviteten.

				och genomföra arbetet.			
M2 handleda eleven att träna praktiska färdigheter som behövs i hushållet samt uppmuntra eleven att vara kreativ och att lägga märke till estetik	I1, I2	Eleven lär sig praktiska färdigheter i hushållet och prövar på olika arbetsmetoder. Eleven lär sig att beakta kreativitet och estetik i sitt arbete.	Praktiska färdigheter i genomförandet av grundläggande uppgifter i huslig ekonomi, kreativitet och estetik	Eleven klarar under handledning av att utföra enkla arbetsuppgifter som förutsätter praktiska färdigheter.	Eleven klarar av att utföra givna arbetsuppgifter som förutsätter praktiska färdigheter. Eleven vet att arbetsuppgifter kan utföras kreativt på många olika sätt och att estetiken är av betydelse.	Eleven klarar självständigt av att i huslig ekonomi utföra uppgifter som förutsätter praktiska färdigheter och tillämpar de vanligaste arbetsmetoderna. Eleven beaktar enkla estetiska aspekter.	Eleven kan kreativt använda och motivera olika praktiska färdigheter och arbetsmetoder i uppgifter i huslig ekonomi. Eleven motiverar betydelsen av kreativitet och estetik som en del av helheten och tar dessa i beaktande.
M3 handleda och uppmuntra eleven att välja och använda material, redskap,	I1, I2, I3	Eleven lär sig att välja och använda råvaror, material, arbetsredskap, och teknologi	Förmåga att göra och motivera val i arbetet	Eleven övar sig på att med hjälp av individuell handledning välja och använda	Eleven väljer och använder råvaror, material, arbetsredskap eller teknologi i enlighet	Eleven tillämpar sina kunskaper och färdigheter i hållbar livsstil då	Eleven väljer, använder och argumenterar för råvaror, arbetsredskap, material

apparater och digitala verktyg på ett sätt som främjar välbefinnande och hållbar konsumtion		som främjar en hållbar livsstil.		givna material eller arbetsredskap.	med givna instruktioner.	den använder råvaror, material, arbetsredskap, eller teknologi.	eller teknologi som stöder en hållbar livsstil.
M4 handleda eleven att planera sin tidsanvändning och arbetsgång samt att hålla ordning i samband med uppgifter	I1, I2	Eleven lär sig att planera sitt eget arbete i relation till den tid som står till buds och den givna uppgiften. Eleven lär sig att sörja för ordningen i arbetsuppgifterna och arbetsmiljön i sin lärmiljö.	Förmåga att hantera tid och hålla ordning	Eleven arbetar inom tidsramen och håller under handledning ordning i uppgifterna och arbetsmiljön.	Eleven håller ordning i arbetsuppgifterna i enlighet med givna instruktioner och angiven tidsram i olika arbetsskeden. Eleven behöver handledning för att upprätthålla ordning i arbetsmiljön.	Eleven arbetar stegvis i enlighet med instruktioner och upprätthåller ordning i arbetsuppgifterna och arbetsmiljön. Eleven planerar och förutser sin tidsanvändning.	Eleven arbetar självständigt och ansvarsfullt och kan inom ramen för lärmiljön motivera sin tidsanvändning, betydelsen av att upprätthålla ordning i arbetsuppgifterna och arbetsmiljön, samt arbetets framskridande.
M5 handleda och motivera	I1, I2, I3	Eleven lär sig att ar-	Säkerhet samt verksamhet	Eleven arbetar hygieniskt och	Eleven arbetar hygieniskt och	Eleven arbetar i enlighet med	Eleven motiverar sitt arbete

eleven att arbeta hygieniskt, säkert och ergonomiskt och att fästa uppmärksamhet vid de resurser som finns		beta hygieniskt, säkert och ergonomiskt i undervisningsmiljön för huslig ekonomi med beaktande av de material som finns tillgängliga.	som är hållbar med tanke på resurserna	säkert under handledning.	säkert i enlighet med givna instruktioner.	instruktionerna på ett hygieniskt, säkert och ergonomiskt sätt eller ändamålsenligt i förhållande till, kostnader och energiförbrukning.	utgående från aspekter på säkerhet, hygien och ergonomi, eller kostnader och energiförbrukning.
--	--	---	--	---------------------------	--	--	---

Samarbete och kommunikation

M6 handleda eleven att övasig på att lyssna samt diskutera och argumentera på ett konstruktivt sätt när hen planerar och genomför uppgifter	I1, I2, I3	Eleven lär sig att möta andra, lyssna, diskutera och argumentera i elevgruppen.	Förmåga att lyssna, diskutera och argumentera vid gemensam planering	Eleven deltar sporadiskt eller med stöd av frågor i diskussionen i gemensamma planerings- och arbetssituationer.	Eleven deltar i diskussionen i gemensamma planerings- och arbetssituationer och försöker lyssna och föra fram sina egna synpunkter.	Eleven lyssnar på olika synpunkter och uttrycker sina åsikter konstruktivt i gemensamma planerings- och arbetssituationer.	Eleven deltar aktivt i diskussioner, beaktar olika synpunkter och argumenterar konstruktivt för sina egna åsikter. Eleven uppmunttrar de
---	------------	---	--	--	---	--	---

							andra i gemensamma planerings- och arbetssituationer.
M7 aktivera eleven att vara uppmärksam på hur vardagen är uppbyggd samt på kulturellt mångskiftande verksamhetsmiljöer och husliga traditioner	I1, I2, I3	Eleven lär sig att känna igen hur rytmen i olika hushåll byggs upp och hur den struktureras tidsmässigt. Eleven lär sig att förhålla sig accepterande till kulturell mångfald i hemmen.	Förmåga att uppfatta hur vardagen är uppbyggd och skillnader mellan olika hushåll	Eleven benämner vardagsrutiner och känner till olika slag av hemkulturer.	Eleven beskriver vardagsrutiner, hur vardagen är uppbyggd, hushållstraditioner och olika slag av hemkulturer.	Eleven definierar hur vardagen är uppbyggd och hushållens vardagsrutiner i olika hemkulturer.	Eleven motiverar uppbyggnaden av vardagen och tidsanvändningen i olika slag av hemkulturer.
M8 handleda eleven att arbeta självständigt och i grupp och att komma överens	I1, I2	Eleven lär sig att arbeta självständigt och som en del av gruppen och den	Användningen av resurser och att lära sig hur gemensamma	Eleven övar under individuell handledning på att arbeta självständigt och	Eleven övar på att arbeta självständigt och att ta ansvar för sitt eget arbete	Eleven arbetar på egen hand och i grupp och strävar efter att arbeta konstruktivt	Eleven arbetar självständigt och rättvist och agerar med samarbetsförmåga samt

om fördelningen av arbetsuppgifter och tidsanvändningen		gemensamma uppgiften. Eleven lär sig att komma överens om fördelningen av arbetsuppgifter.	överenskommelser görs upp	deltar sporadiskt i gruppens aktiviteter.	samt deltar i gruppens aktiviteter på överenskommet sätt.	och genom att förhandla om olika arbetsuppgifter. Eleven vet vad en rättvis arbetsfördelning innebär och kan komma fram till överenskommelser om arbetsfördelning genom att delta i beslutsfattandet.	ansvarfullt i gruppen.
M9 uppmuntra eleven att handla enligt goda seder i samspel med andra och att reflektera över hur det egna uppföran-	11, 12, 13	Eleven lär sig att identifiera faktorer i anknytning till omtänksamt bemötande, goda seder och bruk samt hur man age-	Omtänksamt bemötande av andra elever och agerande i enlighet med goda seder och bruk i kommunikationssituationer	Eleven vet att goda seder och bruk inverkar på kommunikationssituationer.	Eleven känner igen och benämner faktorer i anknytning till goda seder och bruk och omtänksamt bemötande.	Eleven kan agera i enlighet med goda seder och bruk.	Eleven kan motivera goda seder och bruk och omtänksamt bemötande av andra samt handlingar i praktiken

det påverkar arbetet i gruppen och gemenskapen		rar i kommunikationssituationer.	under lektionen.				i anknytning till dessa.
--	--	----------------------------------	------------------	--	--	--	--------------------------

Informationshantering

M10 uppmontra eleven att söka och bedöma information i anslutning till huslig ekonomi samt handleda eleven att använda tillförlitlig information som grund för sina val	I1, I2, I3	Eleven lär sig att hämta och jämföra information och identifiera tillförlitliga källor för information i anknytning till huslig ekonomi som grund för sina val.	Förmåga att hämta och använda information	Eleven hämtar under individuell handledning information i anknytning till huslig ekonomi ur givna källor. Förmågan att tolka och utnyttja informationen är anspråkslös.	Eleven hämtar information i anknytning till huslig ekonomi ur källor som är bekanta för hen och som givits hen och utnyttjar dem i sitt arbete.	Eleven vet var och hur man kan hämta information i anknytning till huslig ekonomi. Eleven bedömer informationens användbarhet och källornas tillförlitlighet.	Eleven hämtar information i anknytning till huslig ekonomi ur olika källor. Eleven bedömer källornas och informationens tillförlitlighet och användbarhet och väljer för uppgiften ändamålsenliga källor.
M11 lära eleven att läsa, tolka och be-	I1, I2	Eleven lär sig att läsa och tolka instruktioner,	Förmåga att använda anvisningar,	Eleven känner igen och benämner enstaka	Eleven känner igen, benämner,	Eleven använder hushållsrelaterade	Eleven motiverar användningen av

döma anvisningar, tecken och symboler som anknyter till hushåll och när-samhälle		tecken och symboler i anknytning till hushållsarbete och när-samhälle och arbeta i enlighet med dem.	tecken och symboler	anvisningar och tecken.	klassificerar och använder hushållsrelaterade anvisningar och tecken i enlighet med givna instruktioner.	anvisningar, tecken och symboler i sitt arbete.	hushållsrelaterade anvisningar, tecken och symboler i olika arbeten.
M12 handleda eleven att lära sig lösa problem och vara kreativ i olika situationer och miljöer	I1, I2, I3	Eleven lär sig att använda kunskaper och färdigheter, identifiera tjänster och visa på kreativitet i olika situationer och miljöer.	Förmåga att använda begrepp, tillämpa kunskaper och färdigheter, samt hitta kreativa lösningar i situationer. Kännedom om tjänster som stöder vardagen i hemmet.	Eleven nämner några hushållsrelaterade begrepp, kunskaper och färdigheter samt enstaka tjänster som stöder vardagen i hemmet.	Eleven använder hushållsrelaterade begrepp, sina kunskaper och färdigheter samt beskriver enstaka tjänster som stöder vardagen i hemmet.	Eleven använder hushållsrelaterade begrepp, sina kunskaper och färdigheter i olika situationer. Eleven beskriver olika tjänster som stöder vardagen i hemmet och hur de används i vardagen.	Eleven använder hushållsrelaterade begrepp och sina kunskaper och färdigheter motiverat och kreativt i olika situationer. Eleven utvärderar olika tjänster som stöder vardagen i hemmet och motiverar användningen av

							dem och de möjligheter de erbjuder.
M13 hand- leda ele- ven mot en hållbar livsstil ge- nom att fästa ele- vens upp- märksam- het vid miljö- och kostnads- medveten- het som en del av valen i var- dagen	I1, I2, I3	Eleven lär sig att tolka fak- torer och aktiviteter i anknyt- ning till cir- kulär eko- nomi och hushållsar- beten som belastar miljön och ekonomin.	Handlingar för miljö och eko- nomi i ar- bete och beslutsfat- tande	Eleven räk- nar upp några hus- hållsrela- terade handlingar i anknyt- ning till miljö och använd- ning av pengar.	Eleven vet hur man kan minska miljöbe- lastningen och vad man kan göra i ett hushåll för miljön och ekonomin.	Eleven ut- för i olika uppgifter och situat- ioner en- staka handlingar som ank- nyter till miljö och ekonomi i vardagen.	Eleven ut- för i olika uppgifter och situat- ioner handlingar i anknyt- ning till miljö och ekonomi i vardagen på ett lo- giskt sätt och moti- verar bety- delsen av dem utgå- ende från en hållbar och an- svarsfull livsstil och konsumt- ion.

Årskurs 7

HUSLIG EKONOMI

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 7			
Praktiskt arbete			
M1 handleda eleven att planera, organisera och utvärdera arbete och aktivitet	I1 I2 I3	Eleven övar att agera som konsument. Eleven övar sin förmåga att fatta ansvarsfulla beslut och söka aktuell information. Eleven ställer upp mål för sitt arbete och utvärderar sitt eget lärande.	K3
M2 handleda eleven att träna praktiska färdigheter som behövs i hushållet samt uppmuntra eleven att vara kreativ och att lägga märke till estetik	I1 I2	Eleven beaktar estetiska aspekter då hen planerar och tillreder måltider för olika situationer och till festligheter i hemmet. Eleven bekantar sig med material, apparater, redskap och arbetsätt som är ändamålsenliga och behövs i vardagen.	K2 K3
M3 handleda och uppmuntra eleven att välja och använda material, redskap, apparater och digitala verktyg med tanke på välbefinnande och hållbar konsumtion	I1 I2 I3	Eleven övar och utvecklar sina färdigheter att laga mat och baka med hänsyn till lokala, regionala och globala aspekter. Eleven fäster uppmärksamhet vid miljö- och kostnadsaspekter då hen väljer olika sätt att hålla hemmet rent. Eleven lär sig sina konsumentrelaterade rättigheter och skyldigheter beträffande olika val och avtal. Eleven övar att agera som konsument. Eleven övar sin förmåga att fatta ansvarsfulla beslut och söka aktuell information.	K3 K4 K5 K7
M4 handleda eleven att planera sin tidsanvändning och arbetets gång samt att hålla ordning i samband med uppgifter	I1 I2	Eleven reflekterar över matkultur och seder som en del av identiteten. Eleven tillämpar och fördjupar med hjälp av hemuppgifter sina kunskaper hemma och i den närmaste kretsen.	K1 K3 K6
M5 vägleda och motivera eleven att arbeta hygieniskt, säkert och ergonomiskt	I1 I2 I3	Eleven reflekterar över val och vanor när det gäller mat och ätande. Eleven utgår från tillförlitlig information om matsäkerhet, matkedjan, ekonomi och etik.	K3 K5 K7

miskt och att fästa uppmärksamhet vid de resurser som finns		Eleven utvärderar tjänster som anknyter sig till boende och hushåll. Eleven lär sig sina konsumentrelaterade rättigheter och skyldigheter beträffande olika val och avtal.	
Samarbete och kommunikation			
M6 handleda eleven att träna att lyssna samt diskutera och argumentera på ett konstruktivt sätt när hen planerar och genomför uppgifter	I1 I2 I3	Eleven bekantar sig med goda seder, jämlik användning av resurser samt att ta ansvar i familjen. Eleven reflekterar över hur kamratgruppen och medierna påverkar de egna konsumtionsvalen.	K1 K2 K6 K7
M7 göra eleven uppmärksam på hur vardagen är uppbyggd samt på kulturellt mångskiftande verksamhetsmiljöer och husliga traditioner	I1 I2 I3	Eleven beaktar estetiska aspekter då hen planerar och tillreder måltider för olika situationer och till festligheter i hemmet.	K2 K3
M8 handleda eleven att arbeta självständigt och i grupp och att komma överens om fördelningen av arbetsuppgifter och tidsanvändningen	I1 I2	Eleven reflekterar över matkultur och seder som en del av identiteten. Eleven tillämpar och fördjupar med hjälp av hemuppgifter sina kunskaper hemma och i den närmaste kretsen. Eleven bekantar sig med goda seder, jämlik användning av resurser samt att ta ansvar i familjen.	K3 K6 K7
M9 uppmuntra eleven att handla enligt goda seder i samspel med andra och att fundera över hur det egna uppförandet påverkar arbetet i gruppen och gemenskapen	I1 I2 I3	Eleven reflekterar över matkultur och seder som en del av identiteten. Eleven tillämpar och fördjupar med hjälp av hemuppgifter sina kunskaper hemma och i den närmaste kretsen.	K2 K6 K7
Informationshantering			
M10 uppmuntra eleven att söka och bedöma hushållsrelaterad information samt handleda eleven att använda tillförlitlig	I1 I2 I3	Eleverna får en uppfattning om den teknik som präglar vardagen i ett hem samt om hur man kan använda informations- och kommunikationsteknik i hushållet. Eleven övar att agera som konsument.	K1 K4

information som grund för sina val		Eleven övar sin förmåga att fatta ansvarsfulla beslut och söka aktuell information.	
M11 lära eleven att läsa, tolka och bedöma anvisningar, tecken och symboler som anknyter till hushåll och närmiljö	I1 I2 I3	Eleven fäster uppmärksamhet vid miljö- och kostnadsaspekter då hen väljer olika sätt att hålla hemmet rent.	K4
M12 handleda eleven att lära sig lösa problem och vara kreativ i olika situationer och miljöer	I1 I2 I3	Eleven lär sig sina konsumentrelaterade rättigheter och skyldigheter beträffande olika val och avtal.	K1
M13 vägleda eleven till en hållbar livsstil genom att fästa elevens uppmärksamhet vid miljö- och kostnadsmedvetenhet i vardagen	I1 I2 I3	Eleven övar att agera som konsument. Eleven övar sin förmåga att fatta ansvarsfulla beslut och söka aktuell information.	K1 K7

15.4.19 ELEVHANDLEDNING

Läroämnets uppdrag

Elevhandledningen har en central betydelse ur såväl elevernas och skolans som ur samhällets perspektiv. Handledningsverksamheten ska bilda en sammanhängande helhet som fortgår under hela den grundläggande utbildningen och vidare under studierna efter den grundläggande utbildningen. Elevhandledningen ska främja att eleverna lyckas i skolarbetet, att studierna löper smidigt och att eleverna uppnår goda studieresultat.

Elevhandledningens uppdrag är att främja elevernas fostran och utveckling så att de kan vidareutveckla sina studievanor och sina sociala färdigheter och tillägna sig kunskaper och färdigheter som behövs i livet. Elevhandledningen ska stödja eleverna att fatta beslut och att göra val gällande vardagslivet, studierna, fortsatta studier och framtiden utgående från sina egna förutsättningar, sina värderingar, sitt utgångsläge och sina intressen. Med hjälp av elevhandledningen lär sig eleverna att bli medvetna om sina möjligheter att påverka planeringen och besluten i sitt eget liv. Eleverna ska uppmuntras att fundera över och ifrågasätta sina förhandsuppfattningar om utbildning och yrken och att göra sina val utan könsbundna rollmodeller. Elevhandledningen ska genomföras i samarbete med vårdnadshavarna.

Strukturen, verksamhetsätten, arbets- och ansvarsfördelningen inom elevhandledningen samt de yrkesövergripande nätverk som behövs för att uppnå målen för elevhandledningen ska beskrivas i skolans handledningsplan. I planen ska även samarbetet mellan hem och skola gällande handledning beskrivas, likaså skolans samarbete med arbetslivet och arrangemang i anslutning till praktisk arbetslivsorientering. Det är viktigt att systematiskt utvärdera hur målen i handledningsplanen nås. För att elevernas studier ska fortlöpa smidigt vid etappmålen inom den grundläggande utbildningen och vid övergången till fortsatta studier är det viktigt med samarbete mellan lärarna och studiehandledarna och att man vid behov samarbetar med andra yrkeskategorier. Lärarna ska i sitt arbete använda aktuell information om fortsatta studier, arbetsliv och arbetsuppgifter samt förändringar i dessa.

Elevhandledningen fungerar som en länk mellan skolan, samhället och arbetslivet. Elevhandledningen ska främja rättvisa, likvärdighet, jämlikhet och delaktighet samt förebygga marginalisering från utbildning och arbetsliv. De kunskaper och färdigheter som utvecklas inom elevhandledningen bidrar för sin del till att trygga tillgången på kompetent arbetskraft och till att efterfrågan och utbud på kunnande sammanfaller i det framtida arbetslivet.

I årskurserna 7-9 har elevhandledningen som uppdrag att stödja elevernas övergång till lärmiljöerna och arbetsätten i årskurserna 7–9. I årskurserna 7–9 vägleds varje elev fortsättningsvis att utveckla sin förmåga att lära sig och sina studiefärdigheter. Eleverna får hjälp med att förstå hur deras val inverkar på studierna och framtiden. Elevhandledningen har tillsammans med de övriga läroämnena som uppdrag att klargöra läroämnenas betydelse för fortsatta studier och arbetslivsfärdigheter samt att utöka elevernas kunskaper om arbetslivet, olika arbetsuppgifter, entreprenörskap och framtida kompetensbehov. Studiehandledaren har huvudansvaret för elevhandledningen.

Elevhandledningens uppdrag är att öka elevernas beredskap att klara sig i föränderliga livssituationer och i övergångsskeden i studier och yrkeskarriär. Eleverna ska få lära sig att använda och utnyttja olika informations-, rådgivnings- och handledningstjänster. Handledningen ska stärka elevernas företagsamhet och förmåga att ta egna initiativ i beslut som gäller deras utbildnings- och karriärval. I samarbete med den mottagande läroanstalten och vårdnadshavarna ska elevhandledningen ge eleverna information och möjlighet att bekanta sig med utbildnings- och studiealternativ efter grundskolan. Handledningen har som uppgift att bidra till att studierna slutförs och att med hjälp av planering av fortsatta studier i samband med gemensam ansökan stödja övergången till studier efter den grundläggande utbildningen.

Mål för undervisningen i elevhandledning i årskurs 7–9

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Delaktighet och aktivitet		
M1 hjälpa eleven att bilda sig en helhetsuppfattning om arbetsätten och studiemiljön i årskurs 7–9, utveckla elevens beredskap att studera i denna miljö och i olika grupper samt stödja eleven att handla självständigt och ta ansvar för sina studier och val	I1, I2	K3, K7
Förmåga att lära sig		
M2 uppmuntra och vägleda eleven att utveckla sin studiefärdighet och förmåga att lära sig	I1	K1
Livslångt lärande		

M3 skapa förutsättningar som främjar elevens vilja att lära sig, förmåga att bedöma sitt kunnande, att identifiera och utnyttja sina färdigheter och styrkor, förmåga att inse vad hen behöver lära sig och att vid behov ändra sina planer och handlingsmodeller	I1, I2	K1
Självkännedom		
M4 göra eleven medveten om faktorer som påverkar hens val och hjälpa hen att anpassa sig till sin förmåga, sina förutsättningar och intressen	I2	K3
Att ställa upp mål		
M5 lära eleven att ställa upp både kortsiktiga och långsiktiga mål, utarbeta planer för att uppnå målen och utvärdera hur målen uppnåtts	I2, I5	K1, K3
Lärande med sikte på arbetslivet		
M6 hjälpa eleven att förstå arbetets betydelse för hens eget liv och för samhället samt att förstå olika läroämnens betydelse för framtida studier och för färdigheter som behövs i arbetslivet	I2, I3, I5	K6, K7
M7 handleda eleven att utveckla sin förmåga att bedöma vilken kompetens och vilka sociala och kommunikativa färdigheter som behövs i olika arbetsuppgifter, vilka yrken som passar hen och att stärka sin förmåga att söka information om hur man efter den grundläggande utbildningen kan inhämta den kompetens som krävs	I2, I3, I4, I5	K4, K5, K6
Att använda information om utbildning och arbetsliv i den egna karriärplaneringen		
M8 ge eleven och vårdnadshavarna information om huvuddragen och möjligheterna i Finlands utbildningssystem, stödja elevens förmåga att söka information om utbildning och arbetsliv både i Finland och utomlands	I4, I5	K4, K5
M9 vägleda eleven att använda informations-, rådgivnings- och handledningstjänster via många kanaler samt att vid planeringen av sin framtida karriär bedöma hur tillförlitlig och ändamålsenlig information som inhämtats via olika källor är	I2, I3, I5	K4, K5, K6
Kulturell mångfald och internationalism		
M10 stödja elevens förmåga att uppfatta sin kulturella bakgrund och att komma till rätta i möten och samarbetsituationer med olika kulturer, handleda eleven att inhämta och tillägna sig kunskap om möjligheterna att studera i multinationella arbetsmiljöer och utomlands	I4, I5	K2

Centralt innehåll som anknyter till målen för elevhandledning i årskurs 7–9

Innehållet väljs så att det stödjer målen. Innehållet utformas till helheter för olika årskurser.

I1 Lärande och studier: Centralt innehåll i elevhandledningen är att i samarbete med övriga läroämnen hjälpa eleverna att klara sig i skolan och att utveckla studiefärdigheten och förmågan att lära sig ur ett socialt perspektiv och med tanke på livslångt lärande. Eleverna ska öva sig att ställa upp mål för studierna i olika skeden av studierna, att utvärdera hur det självständiga arbetet utvecklats och hur målen uppnåtts samt att ta ansvar för sitt lärande, för val förknippade med studierna och för att studierna framskrider.

I2 Självkännedom och livslång karriärplanering: I elevhandledningen behandlas innehåll som hjälper eleverna att öka sin självkännedom och sin självbedömningsförmåga, sin förmåga att planera framtiden och fatta beslut samt att utveckla sina färdigheter att lösa problem i situationer där ingen färdig lösning finns att tillgå. Färdigheter som ska övas är bl.a. karriärplanering och -hantering, motivation samt allmän kompetens som behövs i livet. Eleverna ska träna sin förmåga att analysera och förstå vilka faktorer som påverkar de egna valen. Sådana faktorer är exempelvis värden och attityder, elevernas färdigheter och sociala nätverk.

I3 Färdigheter som behövs i studierna och arbetslivet: I elevhandledningen ska eleverna ges möjligheter att träna sina färdigheter att komma till rätta i olika miljöer. Uppmärksamhet ska fästas vid att utveckla mångsidiga färdigheter som behövs i studierna och arbetslivet samt sociala och kommunikativa färdigheter för olika kanaler. I kommunikativa färdigheter ingår också att bedöma hur tillförlitlig den information som inhämtats via olika källor är med tanke på karriärplaneringen.

I4 Arbetslivsorientering: Genom att granska olika näringsgrenar, arbetslivet och olika yrkesområden samt öva sig att söka arbete ökar elevernas kunskap om arbetslivet. Samtidigt får eleverna insikt i branscher som intresserar dem, i yrken och företagsamhet. I synnerhet under den praktiska arbetslivsorienteringen (PRAO) får eleverna träna färdigheter som behövs i arbetslivet. Den erfarenhet, kunskap och respons som fås under PRAO ska utnyttjas i studierna i olika läroämnen och när eleverna gör upp framtidsplaner. Uppmärksamhet ska fästas vid jämlikhetsfrågor i arbetslivet.

I5 Att söka till fortsatta studier: Att utveckla elevernas förmåga att planera fortsatta studier och framtiden är en helhet som ska fördjupas i elevhandledningens innehåll under hela den grundläggande utbildningen. Eleverna ska i elevhandledningen få kunskap om vilka möjligheter till fortsatta studier som erbjuds inom Finlands utbildningssystem och lära sig att hitta mer detaljerad information om fortsatta studier och ansökan till dem genom att utnyttja olika informations-, rådgivnings- och handledningstjänster.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i elevhandledning i årskurs 7–9

Inom elevhandledningen används mångsidiga arbetssätt utgående från elevernas individuella och gruppspecifika behov och förutsättningar.Handledningsformerna är personlig handledning som fördjupar sig i individuella frågor, handledning i smågrupp och handledning i klass. Grupperna bildas flexibelt med beaktande av handledningens innehåll och möjligheter till kamratstöd. Inom den personliga handledningen har eleverna möjlighet att diskutera frågor som anknyter till deras studier, utbildnings- och yrkesval samt deras livssituation. Under handledningen i smågrupp lär sig eleven att behandla gemensamma frågor av handledande karaktär eller personliga frågor som gäller någon elev i gruppen och kan delas med de andra eleverna. Handledningens kontinuitet ska säkerställas genom att erbjuda elevhandledning på alla årskursnivåer. Vårdnadshavarna ska vid behov ges möjlighet att diskutera frågor förknippade med elevens studier och val under gemensamma möten med läraren, studiehandledaren, eleven och vårdnadshavaren.

Utöver skolan och webbmiljöer används även närmiljön och arbetslivet som lärmiljöer. För att skapa en grund för utbildnings- och yrkesval samt öka uppskattningen för arbete ska praktisk arbetslivsorientering (PRAO) ordnas för elever i årskurs 7–9 inom den grundläggande utbildningen. Eleverna ska ha möjlighet att få personliga erfarenheter av arbetslivet och olika yrken i en riktig arbetsmiljö. I samband med PRAO ska eleverna ha möjlighet att utvärdera den kunskap och de erfarenheter som de fått. PRAO ska genomföras i samarbete med de övriga läroämnena, så att de övriga läroämnenas innehåll och arbetssätt kan utnyttjas.

Handledning, differentiering och stöd i elevhandledning i årskurs 7–9

Elevernas individuella utgångsläge och behov ska beaktas i elevhandledningen. Handledningen differentieras genom att man beaktar elevernas personliga mål, erfarenheter, fritidssysselsättningar, intressen, kompetensområden och faktorer som inverkar på livssituationen. Samarbetet mellan olika aktörer är viktigt, särskilt i handledningen vid övergångarna under elevernas studiebanan. Yrkes- och sektorsövergripande samarbete är viktigt i synnerhet för att säkerställa att elever som behöver stöd och unga som riskerar att bli utan utbildning fortsätter att studera.

~~När det gäller elever som är i behov av stöd inleds handledningen i anknytning till fortsatta studier tillräckligt tidigt. De fortsatta studierna ska planeras i samarbete med eleven och vårdnadshavaren och vid behov mellan den mottagande läroanstalten och representanter för den grundläggande utbildningen. I planeringen beaktas elevens individuella anlag, behovet av stöd och de sysselsättningsutsikter som utbildningen möjliggör. Eleven och vårdnadshavaren erbjuds möjligheter att bekanta sig med läroanstalter som ordnar fortsatta studier som lämpar sig för eleven. Eleven och vårdnadshavaren ges tillräcklig information om möjligheterna till fortsatt stöd i studierna efter den grundläggande utbildningen och om övriga stödformer.~~

En elev som behöver stöd för att ansöka till fortsatta studier efter den grundläggande utbildningen har rätt att utöver elevhandledning få intensifierad personlig elevhandledning enligt sina behov i årskurserna 8 och 9⁴. I den intensifierade personliga elevhandledningen ska tyngdpunkten ligga på att utveckla elevens färdigheter för fortsatta studier samt att vägleda eleven till fortsatta studier som är lämpliga för hen. Målet är att varje elev ska hitta en studieplats för fortsatta studier där eleven kan fortsätta fullgöra läroplikten efter den grundläggande utbildningen.

Eleven ska efter den grundläggande utbildningen⁵ övergå till att avlägga en examen på andra stadiet, till utbildning som handleder för utbildning på andra stadiet eller till någon annan utbildning som föreskrivs i läropliktslagen⁶. Behovet av intensifierad personlig elevhandledning ska i första hand utvärderas av elevhandledaren med beaktande av elevhandledningens innehåll och mål.

I den intensifierade personliga elevhandledningen ska eleven få personlig och övrig elevhandledning och för eleven ska utarbetas en personlig plan för fortsatta studier⁷. I den personliga planen för fortsatta studier ska man anteckna

⁴ Lag om grundläggande utbildning (1216/2020) 11 a §

⁵ Läropliktslag (1214/2020) 10 §

⁶ Läropliktslag (1214/2020) 4 § och 5 §

⁷ Lag om grundläggande utbildning (1216/2020) 11 a §

elevens styrkor och mål med anknytning till övergången till studier efter den grundläggande utbildningen. Dessa ska systematiskt stärkas med hänsyn till elevens individuella utgångsläge och behov.

När det gäller en elev som är i behov av stöd för lärandet och skolgången ska handledningen i anknytning till fortsatta studier inledas i ett tillräckligt tidigt skede. I planeringen ska man ta hänsyn till elevens individuella förutsättningar, behovet av stöd för lärande och studier och vilka sysselsättningsutsikter utbildningen ger möjlighet till. Eleven och hans vårdnadshavare ska ges möjlighet att bekanta sig med olika för eleven lämpliga alternativ till fortsatta studier efter den grundläggande utbildningen. Eleven och vårdnadshavaren ska få tillräckligt med information om möjligheterna till fortsatt stöd för lärandet och studierna i studierna efter den grundläggande utbildningen samt vid behov även information om övriga stödformer.

Formativ bedömning i elevhandledning i årskurserna 7–9

I elevhandledning ges inget vitsord. Bedömningen i elevhandledningen är formativ och bygger på elevernas självvärdering samt på interaktiv, handledande och uppmuntrande respons i samband med olika handledningsåtgärder. Eleverna reflekterar tillsammans med läraren och lär sig bedöma sina förutsättningar, sitt kunnande och sina färdigheter, sin funktionsförmåga, sin företagsamhet och sina resurser samt hur mycket och vilken form av handledning och stöd de behöver och sina kommunikativa färdigheter och färdigheter att arbeta i grupp. Eleverna ska handledas att förstå hur värderingar, föreställningar och människor som är viktiga för dem påverkar deras val och beslut. Eleverna ska öva sig på att bedöma sin förmåga att söka information och använda informations- och kommunikationsteknik för att söka information om utbildningar och arbetslivet. Eleverna ska uppmuntras att även fästa uppmärksamhet vid sin förmåga att känna igen hur tillförlitliga och ändamålsenliga olika informationskällor är. Eleverna ska göras medvetna om bakgrunden till olika metoder och redskap för självvärdering samt förstå vilka möjligheter det finns att använda dem i den egna karriärplaneringen. Eleverna lär sig med lärarens hjälp att hitta de instanser som erbjuder stöd- och handledningstjänster i skolan och i samhället samt utvecklar sina färdigheter att söka de tjänster de behöver.

Årskurs 7

ELEVHANDLEDNING

Mål för undervisningen Årskurs 7	I	Kommunvis plan	K
Delaktighet och aktivitet			
M1 hjälpa eleven att bilda sig en helhetsuppfattning om arbetsätten och studiemiljön i årskurs 7–9, utveckla elevens beredskap att studera i denna miljö och i olika grupper samt stödja eleven att handla självständigt och ta ansvar för sina studier och val	I1 I2	Eleven övar att agera i en skolgemenskap och lär sig arbetsätt i årskurserna 7–9.	K3 K7
Förmåga att lära sig			
M2 uppmuntra och vägleda eleven att utveckla sin studiefärdighet och förmåga att lära sig	I1	Eleven övar mångsidigt studiefärdigheter och studietekniker.	K1
Livslångt lärande			
M3 skapa förutsättningar som främjar elevens vilja att lära sig, förmåga att bedöma sitt kunnande, att identifiera och utnyttja sina färdigheter och styrkor, förmåga att inse vad hen behöver lära sig och att vid behov ändra sina planer och handlingsmodeller	I1 I2	Eleven övar att ta ansvar för studierna och sina egna val i anknytning till skolgång och studier.	K1
Självkänedom			
M4 göra eleven medveten om faktorer som påverkar hens val och hjälpa hen att anpassa sig till sin förmåga, sina förutsättningar och intressen	I2	Eleven övar att känna igen sina egna styrkor och använda dessa i sin karriärplanering.	K3
Att ställa upp mål			

M5 lära eleven att ställa upp både kortsiktiga och långsiktiga mål, utarbeta planer för att uppnå målen och utvärdera hur målen uppnåtts	I2 I5	Eleven övar sig att ställa upp mål i anknytning till studier.	K1 K3	
--	-------	---	----------	--

Årskurs 8

ELEVHANDLEDNING

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 8			
Livslångt lärande			
M3 skapa förutsättningar som främjar elevens vilja att lära sig, förmåga att bedöma sitt kunnande, att identifiera och utnyttja sina färdigheter och styrkor, förmåga att inse vad hen behöver lära sig och att vid behov ändra sina planer och handlingsmodeller	I1 I2	Eleven utvecklar förmåga att ta ansvar för sina egna studier och val i anknytning till skolgång och studier.	K1

Självkännedom			
M4 göra eleven medveten om faktorer som påverkar hens val och hjälpa hen att anpassa sig till sin förmåga, sina förutsättningar och intressen	I2	Eleven utvecklar sin förmåga att känna igen sina styrkor och använda dem i sin karriärplanering.	K3
Att ställa upp mål			
M5 lära eleven att ställa upp både kortsiktiga och långsiktiga mål, utarbeta planer för att uppnå målen och utvärdera hur målen uppnåtts	I2 I5	Eleven utvecklar sin förmåga att ställa upp mål i anknytning till studier.	K1 K3
Lärande med sikte på arbetslivet			
M6 hjälpa eleven att förstå arbetets betydelse för hens eget liv och för samhället samt att förstå olika läroämnens betydelse för framtida studier och för färdigheter som behövs i arbetslivet	K2 K3 K4 K5	Eleven styrs att känna igen sina egna arbetslivsfärdigheter och förstå betydelsen av arbete.	K4 K5 K6 K7
M7 handleda eleven att utveckla sin förmåga att bedöma vilken kompetens och vilka sociala och kommunikativa färdigheter som behövs i olika arbetsuppgifter, vilka yrken som	K2 K3 K4 K5	Eleven bekantar sig med arbetslivet, arbetslivsförmåga och olika yrken (<i>t.ex. PRAO, företagsbesök</i>).	K4 K5 K6 K7

passar hen och att stärka sin förmåga att söka information om hur man efter den grundläggande utbildningen kan inhämta den kompetens som krävs				
Att använda information om utbildning och arbetsliv i den egna karriärplaneringen				
M8 ge eleven och vårdnadshavarna information om huvuddragen och möjligheterna i Finlands utbildningssystem, stödja elevens förmåga att söka information om utbildning och arbetsliv både i Finland och utomlands	I4 I5	Eleven bekantar sig med Finlands utbildningssystem och söker information om utbildning och arbetsliv.	K4 K5	

Årskurs 9

ELEVHANDLEDNING

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 9			
Livslångt lärande			

M3 skapa förutsättningar som främjar elevens vilja att lära sig, förmåga att bedöma sitt kunnande, att identifiera och utnyttja sina färdigheter och styrkor, förmåga att inse vad hen behöver lära sig och att vid behov ändra sina planer och handlingsmodeller	I1 I2	Eleven fördjupar sin förmåga att planera sin karriär under hela sitt liv och sina färdigheter att göra val.	K1
Självkännedom			
M4 göra eleven medveten om faktorer som påverkar hens val och hjälpa hen att anpassa sig till sin förmåga, sina förutsättningar och intressen	I2	Eleven fördjupar självkännedom och självvärderingsförmåga.	K3
Att ställa upp mål			
M5 lära eleven att ställa upp både kortsiktiga och långsiktiga mål, utarbeta planer för att uppnå målen och utvärdera hur målen uppnåtts	I2 I5	Eleven fördjupar sin förmåga att ställa upp mål i studierna och i karriärplaneringen.	K1 K3
Lärande med sikte på arbetslivet			
M6 hjälpa eleven att förstå arbetets betydelse för hens eget liv och för samhället samt att förstå olika läroämnens betydelse för framtida studier och för färdigheter som behövs i arbetslivet	K2 K3 K4 K5	Eleven utvecklar sina arbetslivsfärdigheter.	K4 K5 K6 K7
M7 handleda eleven att utveckla sin förmåga att	K2 K3	Eleven får en mer mångsidig bild av arbetslivet och olika yrken (t.ex. PRAO).	K4 K5

bedöma vilken kompetens och vilka sociala och kommunikativa färdigheter som behövs i olika arbetsuppgifter, vilka yrken som passar hen och att stärka sin förmåga att söka information om hur man efter den grundläggande utbildningen kan inhämta den kompetens som krävs	K4 K5		K6 K7
Att använda information om utbildning och arbetsliv i den egna karriärplaneringen			
M8 ge eleven och vårdnadshavarna information om huvuddragen och möjligheterna i Finlands utbildningssystem, stödja elevens förmåga att söka information om utbildning och arbetsliv både i Finland och utomlands	I4 I5	Eleven fördjupar sin information om Finlands skolsystem (<i>t.ex. genom besök till läroanstalter, utbildningsexperiment</i>).	K4 K5
M9 vägleda eleven att använda informations-, rådgivnings- och handledningstjänster via många kanaler samt att vid planeringen av sin framtida karriär bedöma hur tillförlitlig och ändamålsenlig information som inhämtats via olika källor är	I2 I3 I5	Eleven fördjupar sin förmåga att använda olika informations-, rådgivnings- och handledningstjänster.	K4 K5
Kulturell mångfald och internationalism			
M10 stödja elevens förmåga att uppfatta sin kulturella bakgrund och att komma till rätta i möten	I4 I5	Eleven fördjupar sin förmåga att känna igen sin egen kulturella bakgrund och ta in information om studie- och arbetsmöjligheter utomlands.	K2

och samarbetsituationer med olika kulturer, handleda eleven att inhämta och tillägna sig kunskap om möjligheterna att studera i multinationella arbetsmiljöer och utomlands				
---	--	--	--	--

BILAGA 1 MÅL, INNEHÅLL OCH BEDÖMNINGEN AV ELEVENS LÄRANDE I UNDERVISNING I ELEVENS EGET MODERSMÅL SOM KOMPLETTERAR DEN GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGEN

Undervisningens uppdrag

Enligt Finlands grundlag har alla som bor i Finland rätt att upprätthålla och utveckla sitt språk och sin kultur. Den särskilt finansierade undervisningen i elevens eget modersmål som kompletterar den grundläggande utbildningen är avsedd för elever som har ett annat modersmål eller familjespråk än svenska, finska eller samiska. Också svenska, finska eller samiska elever som deltar i undervisning som syftar till att upprätthålla utomlands inhämtade språkkunskaper kan studera enligt lärokursen elevens eget modersmål. Syftet med undervisningen i elevens eget modersmål är att stödja eleven att utveckla en aktiv flerspråkighet och väcka intresse för livslångt språklärande. Kunskaper i det egna modersmålet stödjer också integreringen i det finländska samhället.

Undervisningen i eget modersmål ska samarbeta med undervisningen i svenska och litteratur, undervisningen i svenska som andraspråk och litteratur och undervisningen i övriga ämnen. Den gemensamma språkfostran har som uppdrag att öka elevernas förståelse för den språkliga och kulturella bakgrundens betydelse för individen, gruppen och samhället samt vägleda eleverna att uppskatta sitt modersmål och andra språk. Utgångspunkten är att se eleverna som aktiva aktörer och utnyttja deras språkkunskaper och övriga kunskaper i undervisningen. Den språkliga och kulturella mångfalden i skolan ska också i övrigt utnyttjas i skolans verksamhet.

Undervisningen ska dra nytta av elevernas möjligheter att utveckla sina språkkunskaper utanför skolan. Undervisningen ska stödja och uppmuntra eleverna att använda sitt eget språk mångsidigt under lektionerna i olika läroämnen och i övrig verksamhet i skolan. Genom att utveckla och använda det egna modersmålet tillägnar sig eleverna och lär sig kommunicera om innehållet i olika läroämnen på sitt modersmål. Viktiga motivationsfaktorer är att eleverna själva får välja och upplever delaktighet och att undervisningsinnehållet är relevant. Språkundervisningen ska präglas av interaktion och kommunikation.

Dessa läroplansgrunder har utarbetats för alla språk som undervisas som elevens eget modersmål. Målen och innehållet i läroplansgrunderna har fastställts för undervisning i elevens eget modersmål som omfattar två årsveckotimmar

under hela den grundläggande utbildningen. Utbildningsanordnaren ska utgående från läroplansgrunderna utarbeta en lokal läroplan, exempelvis genom att använda beskrivningarna av uppdraget, målen för lärmiljöer och arbetsätt, handledning, differentiering och stöd samt bedömningen av elevens lärande i läroämnet Modersmål och litteratur. Utbildningsanordnarens läroplan kan också vara språkspecifik. I en språkspecifik läroplan fastställs målen för undervisningen, innehållet och bedömningskriterierna med beaktande av det aktuella språkets särdrag, bland annat skriftsystemet. En språkspecifik läroplan kan också utarbetas gemensamt av flera utbildningsanordnare. Den kunskapsnivå som eleven uppnått kan variera mellan olika språk i den grundläggande utbildningen.

ELEVENS EGET MODERSMÅL SOM KOMPLETTERAR DEN GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGEN I ÅRSKURS 1–2

I årskurs 1–2 är undervisningens särskilda uppdrag att eleverna lär sig använda sitt modersmål i olika kommunikationssituationer. Eleverna ska lära sig att lyssna, ställa frågor, svara och berätta. Uttrycks- och ordförrådet utökas systematiskt till att omfatta olika livsområden. Med hjälp av undervisningen utvecklas elevernas tanke- och uttrycksförmåga i samarbete med hemmen. Eleverna ska tillägna sig grundläggande läs- och skrivfärdigheter samt stifta bekantskap med barnlitteratur som lämpar sig för åldern och med berättar- och kulturtraditionen. Målet är att eleverna lär sig använda språket i olika lärmiljöer och att söka information på sitt modersmål. Eleverna ska bli medvetna om modersmålets betydelse och utveckla en positiv relation till det egna språket.

Mål för undervisningen i elevens eget modersmål som kompletterar den grundläggande utbildningen i årskurs 1–2

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Att kommunicera		
M1 hjälpa eleven att utveckla förmåga att lyssna och uppmuntra eleven att ställa frågor och uttrycka sina tankar och upplevelser utan att vara rädd för att säga fel	I1	K2
M2 väcka elevens nyfikenhet och intresse för att använda olika uttrycksmedel	I1	K2
M3 uppmuntra eleven att utveckla sitt språk och sin fantasi samt samarbets- och kommunikationsförmåga	I1	K2
Att tolka texter		
M4 handleda eleven att skapa en positiv och nyfiken inställning till läsning och uppmuntra eleven att läsa självmant enligt sin språkfärdighet	I2	K1, K4
M5 uppmuntra eleven att tillägna sig grundläggande läsfärdigheter och läsförståelse	I2	K1, K4
M6 handleda eleven att undersöka olika texter samt att diskutera dem och dela med sig av sina tankar och upplevelser	I2	K2, K4
Att producera texter		
M7 hjälpa eleven att skapa en positiv inställning till skrivande enligt sin språkfärdighet	I3	K2
M8 handleda eleven att lära känna det egna språkets skriftsystem och utveckla grundläggande skrivfärdigheter	I3	K2, K5
M9 handleda eleven att öva sig att producera text samt uppmuntra eleven att uttrycka sina tankar och iakttagelser i skrift utgående från sin språkfärdighet	I3	K1, K2
Att förstå språk, litteratur och kultur		

M10 uppmuntra eleven att använda sitt modersmål i skolan, hemma och i närmiljön, handleda eleven att ge akt på sitt språkbruk och att lära känna språkets grundläggande strukturer	I4	K1, K2, K3
M11 uppmuntra eleven att lära känna seder och bruk och högtidstraditioner i den egna språk- och kulturgemenskapen samt handleda eleven att ta del av och uppskatta kulturutbudet på det egna språket	I4	K2, K7
Att använda språket som stöd för allt lärande		
M12 uppmuntra eleven att använda sitt modersmål i olika undervisningssituationer	I5	K1, K2, K5
M13 skapa ett gott samarbete mellan undervisningen i det egna modersmålet och den övriga nybörjarundervisningen	I5	K1, K7

Centralt innehåll som anknyter till målen för undervisningen i elevens eget modersmål som kompletterar den grundläggande utbildningen i årskurs 1–2

Språk- och kommunikationsfärdigheten samt textkompetensen i elevernas eget modersmål ska utvecklas i språksituationer och genom mångsidigt arbete på språket. Innehållet väljs så att eleverna kan utveckla sina kunskaper i det egna språket, litteraturen och övrig kultur på ett mångsidigt sätt. Innehållet ska väljas så att det stödjer målen och utnyttjar både elevernas upplevelser och de lokala möjligheterna. Innehållsområdena formas till helheter för olika årskurser.

I1 Att kommunicera: Eleverna övar sig att lyssna och uttrycka sig muntligt i grupp, till exempel att diskutera, ställa frågor, svara och berätta. Eleverna utforskar olika kommunikationssituationer och uttrycksätt, bland annat med hjälp av lekar, spel och drama.

I2 Att tolka texter: Eleverna undersöker olika texter, såsom sagor, berättelser, dikter, enkla fakta- och medietexter samt bilder. Eleverna övar sig att läsa samt ställa och besvara frågor, i synnerhet utgående från berättande och beskrivande texter. Eleverna diskuterar texter och delar erfarenheter om dem. Eleverna utökar sitt ord- och uttrycksförråd med hjälp av olika texter.

I3 Att producera texter: Eleverna undersöker skriftsystemets särdrag och övar sig att skriva självständigt och gemensamt samt leka med språket.

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur: Eleverna observerar användningen av modersmålet hemma, i skolan och i närmiljön. Användningen av det egna modersmålet främjas i samarbete med den övriga nybörjarundervisningen.

I5 Att använda språket som stöd för allt lärande: Eleverna utforskar det språk som anknyter till studierna och övar grunderna i språket inom olika vetenskapsgrenar i samarbete med den övriga nybörjarundervisningen.

Bedömningen av elevens lärande i elevens eget modersmål som kompletterar den grundläggande utbildningen i årskurs 1–2

I årskurs 1–2 är utgångspunkten och målet för bedömningen av lärandet att få en helhetsbild av varje elevs språkliga utveckling. Genom bedömningen och responsen får eleven information om sina språkliga styrkor och om sig själv som

språkinlärare i det språk som studeras. Eleven ska också få mångsidig respons om sin förmåga att förstå och använda språket, uttrycka sig, delta i gemensamma diskussioner samt producera och tolka texter. Det är viktigt att ge uppmuntrande respons inom de olika färdighetsområdena.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen i elevens eget modersmål är följande

- hur förmågan att uttrycka sig och kommunicera samt ord- och begreppsförrådet utvecklats
- hur läsfärdigheten och läsförståelsen samt läsintresset utvecklats
- hur textproduktionen utvecklats
- hur språk- och kulturförståelsen utvecklats, i synnerhet förmågan att göra iakttagelser om ords betydelse och språksituationer i vardagen.

I elevens eget modersmål fästs särskild uppmärksamhet vid hur förmågan att förstå språket har utvecklats. Språkliga särdrag, bland annat skriftsystemet, påverkar elevernas möjligheter att utveckla sina kunskaper i språket i fråga.

ELEVENS EGET MODERSMÅL SOM KOMPLETTERAR DEN GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGEN I ÅRSKURS 3–6

I årskurs 3–6 är undervisningens särskilda uppdrag att eleverna lär sig kommunicera aktivt på sitt modersmål i olika situationer. Eleverna ska lära sig läsa på olika sätt, analysera innehållet och dela sina läsoplevelser samt utveckla sin kunskap om skriftsystemet. Eleverna undersöker språkets utmärkande drag. Eleverna ska lära sig att jämföra språk och använda sina språkkunskaper i olika lärmiljöer genom att söka information på modersmålet i olika läroämnen. Målet är att eleverna fördjupar relationen till det egna språket och lär sig uppskatta kunskaper i olika språk. Målet är också att eleverna lär sig utvärdera och styra sitt eget lärande. Elevernas studiemotivation ska stärkas i samarbete med hemmen och språkgemenskapen.

Mål för undervisningen i elevens eget modersmål som kompletterar den grundläggande utbildningen i årskurs 3–6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Att kommunicera		
M1 uppmuntra eleven att kommunicera i olika situationer	I1	K2
M2 uppmuntra eleven att använda olika uttrycksmedel, även i grupp- och kommunikationssituationer	I1	K2
M3 handleda eleven att utvärdera sin egen kommunikation samt att ta emot och ge respons	I1	K1
Att tolka texter		
M4 uppmuntra eleven att läsa och använda texter på det egna språket utgående från sin språkfärdighet	I2	K1, K4, K5
M5 handleda eleven att vidareutveckla sina grundläggande läsfärdigheter, sin läsförståelse och sina lässtrategier	I2	K4, K5
M6 handleda eleven att utnyttja sina läsfärdigheter och texter för att få upplevelser, söka och bedöma information samt att diskutera texter	I2	K1, K2, K4
Att producera texter		
M7 hjälpa eleven att utveckla sitt uttryckssätt samt en positiv inställning till skrivande utgående från sin språkfärdighet	I3	K2
M8 uppmuntra eleven att träna och vidareutveckla sina grundläggande skrivfärdigheter och sin förmåga att producera texter	I3	K1, K2, K5

M9 uppmuntra eleven att utveckla sin förmåga att uttrycka tankar och upplevelser i faktatexter och skönlitterära texter	I3	K1, K2
Att förstå språk, litteratur och kultur		
M10 hjälpa eleven att förstå språklig och kulturell identitet och att reflektera kring modersmålets betydelse	I4	K1, K2
M11 handleda eleven att lära känna de centrala strukturerna i det egna modersmålet	I4	K1, K2
Att använda språket som stöd för allt lärande		
M12 handleda eleven att använda sina kunskaper i det egna modersmålet i allt lärande och att utveckla språket inom olika vetenskapsgrenar	I5	K1, K4
M13 ge eleven verktyg för att söka, begrunda och bedöma information på sitt eget språk samt stödja eleven att tillägna sig ett självstyrt sätt att studera sitt modersmål	I5	K1, K4, K5

Centralt innehåll som anknyter till målen för undervisningen i elevens eget modersmål som kompletterar den grundläggande utbildningen i årskurs 3–6

Språk- och kommunikationsfärdigheten samt textkompetensen i elevens eget modersmål ska utvecklas i språksituationer och genom mångsidigt arbete på språket. Innehållet väljs så att eleverna kan utveckla sina kunskaper i det egna språket, litteraturen och övrig kultur på ett mångsidigt sätt. Innehållet ska väljas så att det stödjer målen och utnyttjar både elevernas upplevelser och de lokala möjligheterna. Innehållsområdena formas till helheter för olika årskurser.

I1 Att kommunicera: Eleverna tränar samarbetsförmågan, såsom att lyssna och ta initiativ samt skapa presentationer genom att utnyttja möjligheter i den egna språkmiljön och medier på det egna språket. Eleverna övar sig att utvärdera sin kommunikation och ta emot respons.

I2 Att tolka texter: Eleverna arbetar mångsidigt med olika texter så att deras relation till det egna språkets textvärld stärks. Eleverna fördjupar sin läsfärdighet och förmåga att tolka texter genom att undersöka olika muntliga och skriftliga texter, i synnerhet berättande, beskrivande och enkla argumenterande texter. Eleverna tränar lässtrategier, bland annat att fråga, ögna igenom och komprimera. Eleverna diskuterar texter, delar läsupplevelser och fördjupar sin kunskap om hur olika texter är uppbyggda. Eleverna vidgar sitt ord- och uttrycksförråd.

I3 Att producera texter: Eleverna tränar skrivprocessens faser samt textstruktur. Eleverna övar sig att skriva för hand och på tangentbord, undersöker särdrag i det egna språkets rättstavning och övar sig att använda särdragen i egen text. Eleverna skriver texter självständigt och tillsammans med andra samt diskuterar och ger respons på texterna.

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur: Eleverna reflekterar över kulturell identitet och användningen av det egna modersmålet hemma, i skolan och i närmiljön. Eleverna undersöker centrala strukturer i det egna modersmålet.

I5 Att använda språket som stöd för allt lärande: Eleverna undersöker begrepp och textbruk i olika läroämnen samt jämför texter inom olika vetenskapsgrenar. Eleverna övar sig att söka information och använda medier på det egna språket. Eleverna presenterar och tränar olika språkinlärningsstrategier.

Bedömning av elevens lärande i elevens eget modersmål som kompletterar den grundläggande utbildningen i årskurs 3–6

Avsikten med bedömningen är att ge information om hur elevens lärande framskrider samt att handleda och uppmuntra eleven. Eleven ska ges mångsidig respons om hur hans förmåga att förstå och använda språket muntligt och i skrift har utvecklats och hur elevens uttrycksförråd blivit mångsidigare. Bedömningen ger också information för undervisningsplaneringen. Med hjälp av bedömningen får eleven information om sina språkliga styrkor och framsteg, om sig själv som språkinlärare i det egna modersmålet och om sin förmåga att använda sina språkkunskaper som stöd för lärandet.

Då läraren ger en verbal bedömning eller ett vitsord i det egna modersmålet, ska hen bedöma elevens kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. Då läraren definierar elevens kunskapsnivå i slutet av årskurs 6, ska läraren utgå från de nationella kriterierna för goda kunskaper. Det centrala med tanke på det fortsatta lärandet är grundläggande färdigheter inom de olika målområdena i det egna modersmålet och de arbetsprocesser och inlärningsstrategier som de bygger på.

Profil för goda kunskaper i slutet av årskurs 6 i elevens eget modersmål som kompletterar den grundläggande utbildningen

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Profil för goda kunskaper
Att kommunicera			
M1 uppmuntra eleven att kommunicera i olika situationer	I1	Förmåga att kommunicera	Eleven deltar i olika kommunikationssituationer. Eleven lyssnar på andras åsikter i gruppen, tar hänsyn till dem och tar initiativ i kommunikationssituationer.
M2 uppmuntra eleven att använda olika uttrycksmedel, även i grupp- och kommunikationssituationer	I1	Förmåga att använda olika uttrycksmedel	Eleven kan använda olika uttrycksmedel.
M3 handleda eleven att utvärdera sin kommunikation samt att ta emot och ge respons	I1	Förmåga att utvärdera sin kommunikation samt att ta emot och ge respons	Eleven kan under handledning utvärdera sin kommunikation samt ta emot och ge respons.
Att tolka texter			
M4 uppmuntra eleven att läsa och använda texter på det egna språket utgående från sin språkfärdighet	I2	Förmåga att läsa och använda texter på det egna språket	Eleven läser de överenskomna verken eller textutdragen.
M5 handleda eleven att vidareutveckla sina grundläggande läsfärdigheter, sin läsförståelse och sina lässtrategier	I2	Hur den grundläggande läsfärdigheten utvecklats samt förmågan att förstå texter och använda lässtrategier	Elevens grundläggande läsfärdigheter har utvecklats. Eleven förstår det centrala innehållet och kan använda en del grundläggande lässtrategier, till exempel ställa frågor och dra slutsatser.

M6 handleda eleven att utnyttja sina läsfärdigheter och texter för att få upplevelser, söka och bedöma information samt att diskutera texter	12	Läsförmåga samt förmåga att använda texter	Eleven kan utnyttja sina läsfärdigheter och texter för att få upplevelser och för att söka och bedöma information samt kan diskutera texter utgående från egna erfarenheter.
Att producera texter			
M7 hjälpa eleven att utveckla sitt uttrycksätt samt en positiv inställning till skrivande utgående från sin språkfärdighet	13	Förmåga att uttrycka sig i texter	Eleven kan i någon mån använda olika uttrycksätt i sina texter.
M8 uppmuntra eleven att träna och vidareutveckla sina grundläggande skrivfärdigheter och sin förmåga att producera texter	13	Grundläggande skrivfärdigheter	Eleven känner i huvuddrag till språkets skriftsystem och rättstavning och kan under handledning skriva skönlitterära texter och faktatexter.
M9 uppmuntra eleven att utveckla sin förmåga att uttrycka tankar och upplevelser i faktatexter och skönlitterära texter	13	Förmåga att uttrycka tankar och upplevelser i texter	Eleven kan under handledning beskriva och återge tankar och upplevelser.
Att förstå språk, litteratur och kultur			
M10 hjälpa eleven att förstå språklig och kulturell identitet och att reflektera kring modersmålets betydelse	14	Förmåga att förstå språklig och kulturell identitet och reflektera kring modersmålets betydelse	Eleven kan beskriva betydelsen av språklig och kulturell identitet och modersmålet.
M11 handleda eleven att lära känna de centrala strukturerna i det egna modersmålet	14	Kunskap om centrala strukturer i det egna modersmålet	Eleven känner till de centrala strukturerna i det egna modersmålet och kan i någon mån använda dem.
Att använda språket som stöd för allt lärande			
M12 handleda eleven att använda sina kunskaper i det egna modersmålet i allt lärande och att utveckla språket inom olika vetenskapsgrenar	15	Förmåga att använda det egna modersmålet i lärandet och utveckla språket inom olika vetenskapsgrenar.	Eleven kan under handledning använda det egna modersmålet som stöd för lärandet och känner i någon mån till språket inom olika vetenskapsgrenar.
M13 ge eleven verktyg för att söka, begrunda och bedöma information på sitt eget språk samt stödja eleven att tillägna sig ett självstyrt sätt att studera sitt modersmål	15	Förmåga att söka information på det egna språket	Eleven känner i någon mån till informationskällor på det egna språket, kan söka information samt begrunda och bedöma den. Eleven kan studera sitt modersmål på ett självstyrt sätt.

ELEVENS EGET MODERSMÅL SOM KOMPLETTERAR DEN GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGEN I ÅRSKURS 7–9

I årskurs 7–9 är undervisningens särskilda uppdrag att fördjupa och bredda elevernas kunskaper i det egna modersmålet utgående från deras individuella språkfärdigheter. Eleverna undersöker olika muntliga och skriftliga texter och lär sig tolka, analysera och producera dem. Elevernas relation till litteratur på det egna språket, berättar- och kulturtraditionen samt den egna språkgemenskapen ska fördjupas och bli mångsidigare. Eleverna ska fördjupa sin kunskap om språkets särdrag och använda sina språkkunskaper och -färdigheter i olika lärmiljöer genom att söka information på modersmålet i olika läroämnen. Målet är att stärka elevernas uppskattning för det egna modersmålet och öka elevernas förmåga att medvetet och kreativt använda språket. Eleverna ska lära sig att studera sitt modersmål på ett vetgirigt och självstyrkt sätt, fördjupa sin förmåga att jämföra språk och på ett mångsidigt sätt dra nytta av sina kunskaper i olika språk. Eleverna ska tillägna sig sätt att utveckla sina språkkunskaper också efter att den grundläggande utbildningen avslutats. Elevernas studiemotivation ska fördjupas i samarbete med hemmen och språkgemenskapen.

Mål för undervisningen i elevens eget modersmål som kompletterar den grundläggande utbildningen i årskurs 7–9

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Att kommunicera		
M1 handleda eleven att främja sin förmåga att kommunicera i olika situationer och att utvärdera sin kommunikation	I1	K1, K2
Att tolka texter		
M2 sporra eleven att bredda sitt läsintresse enligt sin språkfärdighet	I2	K2, K5, K7
M3 uppmuntra eleven att utveckla sin förmåga att läsa analytiskt och kritiskt och att förstå och tolka olika texter	I2	K2, K4, K5
M4 handleda eleven att stärka sin förmåga att utnyttja texter och sina läsfärdigheter för att söka information och få upplevelser samt att diskutera texter i olika kommunikationsmiljöer	I2	K1, K2, K4
Att producera texter		
M5 hjälpa eleven att utveckla ett eget uttryck i sina texter och att stärka en positiv inställning till skrivande	I3	K2, K5
M6 handleda eleven att vidareutveckla och bredda sina skrivfärdigheter och fördjupa sin kunskap om textgenrer	I3	K1, K2
M7 uppmuntra eleven att producera berättande, beskrivande, instruerande, argumenterande och förklarande texter	I3	K1, K2, K7
Att förstå språk, litteratur och kultur		
M8 handleda eleven att reflektera över språklig och kulturell identitet samt användningen av modersmålet, modersmålets betydelse och ställning i olika språkgemenskaper och att ta del av medier och kulturutbud på olika språk	I4	K1, K2, K7
M9 uppmuntra eleven att känna igen olika språkliga register, till exempel skillnader mellan tal- och skriftspråk samt språkbruket i olika situationer	I4	K2, K4

M10 handleda eleven att fördjupa sin kunskap om de centrala strukturerna i modersmålet och att analysera dem	I4	K2, K4, K5
Att använda språket som stöd för allt lärande		
M11 hjälpa eleven att utveckla sin förmåga att använda modersmålet för att söka och behandla information i olika läroämnen och miljöer	I5	K1, K4, K6

Centralt innehåll som anknyter till målen för undervisningen i elevens eget modersmål som kompletterar den grundläggande utbildningen i årskurs 7–9

Språk- och kommunikationsfärdigheten samt textkompetensen i elevens eget modersmål ska utvecklas i språksituationer och genom mångsidigt arbete på språket. Innehållet väljs så att eleverna kan utveckla sina kunskaper i det egna språket, litteraturen och övrig kultur på ett mångsidigt sätt. Innehållet ska väljas så att det stödjer målen och utnyttjar både elevernas upplevelser och de lokala möjligheterna. Innehållsområdena formas till helheter för olika årskurser.

I1 Att kommunicera: Eleverna diskuterar händelser i de ungas värld, hemmen och språkgemenskapen, de övar sig att diskutera, argumentera och uttrycka åsikter och att jämföra olika språkgemenskapers sätt att kommunicera och diskutera. Eleverna tränar olika kommunikationssituationer genom att utnyttja möjligheter i den egna språkmiljön och medier på det egna språket. Eleverna utvärderar sin kommunikation och övar sig att ge och ta emot respons.

I2 Att tolka texter: Intresset för texter på det egna språket stärks genom att texter som eleverna själva föreslår används i undervisningen. Elevernas textvärld breddas och eleverna handleds att använda olika källor för att hitta texter på det egna språket. Eleverna fördjupar lässtrategierna och övar sig att bedöma källors tillförlitlighet. Eleverna studerar också förklarande och instruerande texter. Eleverna delar läsoplevelser och texttolkningar i olika kommunikationsmiljöer.

I3 Att producera texter: Eleverna övar sig att producera berättande, beskrivande, argumenterande, förklarande och instruerande texter för olika syften samt fördjupar insikten i skrivprocessens faser. Eleverna vidareutvecklar förmågan att skriva för hand och på tangentbord. Eleverna fördjupar sin kunskap om särdragen i det egna språkets rättstavning och förmågan att använda särdragen i egen text. Eleverna funderar på hur ords och uttrycks betydelser och nyanser påverkar en text. Eleverna skriver texter självständigt och tillsammans med andra samt diskuterar och ger respons på texterna.

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur: Eleverna bekantar sig med medier och kulturutbud på det egna språket och övar sig att granska dem kritiskt. Eleverna fördjupar sin kunskap om de centrala strukturerna och andra särdrag i det egna modersmålet och jämför dem med svenska. Eleverna inhämtar också kunskap om Finlands nationalspråk och minoritetsspråk och deras betydelse för individen och samhället.

I5 Att använda språket som stöd för allt lärande: Eleverna fördjupar sin kunskap om begrepp och textbruk i olika läroämnen. Sökningen av information på det egna språket används som ett allt mångsidigare stöd för allt lärande.

Bedömning av elevens lärande i elevens eget modersmål som kompletterar den grundläggande utbildningen i årskurs 7–9

Syftet med bedömningen är att ge information om hur elevens lärande framskrider. Eleven ska ges mångsidig respons om hur hans förmåga att förstå och använda språket muntligt och i skrift har utvecklats och blivit mångsidigare samt hur elevens kunskap om textgenrer blivit mångsidigare och hans förmåga att tolka och producera olika textgenrer fördjupats. Bedömningen ger också information för undervisningsplaneringen. Med hjälp av bedömningen får eleven information om sina språkliga styrkor och framsteg, om sig själv som språkinlärare i det egna modersmålet och om sin förmåga att använda sina språkkunskaper som stöd för allt lärande och för sitt läsintresse.

I slutet av årskurs 9 fastställs hur eleven har uppnått målen för lärokursen i elevens eget modersmål när studierna avslutas. Vitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för goda kunskaper i elevens eget modersmål i slutet av årskurs 9. Kunskaperna i elevens eget modersmål utvecklas kumulativt. I vitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av för vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar den kompetens som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrids inom något kompetensområde, kan detta kompensera en svagare prestation inom något annat delområde.

Profil för goda kunskaper i slutet av årskurs 9 i elevens eget modersmål som kompletterar den grundläggande utbildningen

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Profil för goda kunskaper
Att kommunicera			
M1 handleda eleven att främja sin förmåga att kommunicera i olika situationer och att utvärdera sin kommunikation	I1	Förmåga att delta i olika kommunikationssituationer	Eleven kan delta i olika typer av kommunikationssituationer och utvärdera sin kommunikation.
Att tolka texter			
M2 sporra eleven att bredda sitt läsintresse enligt sin språkfärdighet	I2	Hur elevens läsintresse breddats	Eleven har breddat sitt läsintresse.
M3 uppmuntra eleven att utveckla sin förmåga att läsa analytiskt och kritiskt och att förstå och tolka olika texter	I2	Förmåga att läsa analytiskt och kritiskt och att förstå och tolka texter	Eleven kan läsa texter på några olika sätt, förstår det centrala innehållet, åsikter och motiveringar och kan i någon mån göra iakttagelser om språkliga och visuella medel i texterna.
M4 handleda eleven att stärka sin förmåga att utnyttja texter och sina läsfärdigheter för att söka information och få upplevelser samt att diskutera texter i olika kommunikationsmiljöer	I2	Förmåga att utnyttja texter och sina läsfärdigheter samt förmåga att diskutera texter i olika kommunikationsmiljöer	Eleven kan utnyttja olika texter och sina läsfärdigheter för att söka information och få upplevelser samt kan diskutera olika texter genom att fråga, komprimera, kommentera och reflektera kring sambandet mellan texterna och egna erfarenheter i olika kommunikationsmiljöer.
Att producera texter			
M5 hjälpa eleven att utveckla ett eget uttryck i sina texter och att stärka	I3	Förmåga att producera texter och uttrycka sig	Eleven kan producera texter med mångsidiga uttryck på eget modersmål

en positiv inställning till skrivande			
M6 handleda eleven att vidareutveckla och bredda sina skrivfärdigheter och fördjupa sin kunskap om textgenrer	13	Förmåga att skriva mångsidigt och flytande	Eleven skriver obehindrat och tydligt för hand och kan skriva på tangentbord i den mån det behövs
M7 uppmuntra eleven att producera berättande, beskrivande, instruerande, argumenterande och förklarande texter	13	Förmåga att producera texter som representerar olika textgenrer	Eleven kan under handledning producera berättande, beskrivande, argumenterande, förklarande och instruerande texter som är lätta att förstå.
Att förstå språk, litteratur och kultur			
M8 handleda eleven att reflektera över språklig och kulturell identitet samt användningen av modersmålet, modersmålet betydelse och ställning i olika språkgemenskaper och att ta del av medier och kulturutbud på olika språk	14	Hur den kulturella medvetenheten utvecklats	Eleven kan beskriva betydelsen av språklig och kulturell identitet och modersmålet samt det egna modersmålet ställning i relation till andra språk. Eleven kan ta del av medier och kulturutbud på olika språk.
M9 uppmuntra eleven att känna igen olika språkliga register, till exempel skillnader mellan tal- och skriftspråk samt språkbruket i olika situationer	14	Hur den språkliga medvetenheten utvecklats	Eleven identifierar olika språkliga register, skillnader mellan tal- och skriftspråk samt språkbruket i olika situationer.
M10 handleda eleven att fördjupa sin kunskap om de centrala strukturerna i modersmålet och att analysera dem	14	Kunskap om och förmåga att använda centrala strukturer	Eleven känner till de centrala strukturerna i det egna modersmålet och använder dem under handledning.
Att använda språket som stöd för allt lärande			
M11 hjälpa eleven att utveckla sin förmåga att använda modersmålet för att söka och behandla information i olika läroämnen och miljöer	15	Förmåga att söka information på det egna modersmålet	Eleven kan använda sitt modersmål som stöd i studierna och för att söka information.

BETYG

När läsåret avslutas ges eleven ett intyg över deltagande i undervisning i elevens eget modersmål som kompletterar den grundläggande utbildningen. I intyget antecknas vilket språk som studerats, omfattningen av undervisningen och en verbal bedömning eller ett siffervitsord i enlighet med utbildningsanordnarens beslut. I övrigt följs bestämmelserna om betygsanteckningar i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen. Också i slutet av årskurs 9 ges eleverna ett separat intyg.

